COORDONATORI
IULIAN CHIFU
OAZU NANTOI

RĂZBOI INFORMAȚIONAL: TIPIZAREA AGRESIUNII INFORMAȚIONALE A FEDERAȚIEI RUSE

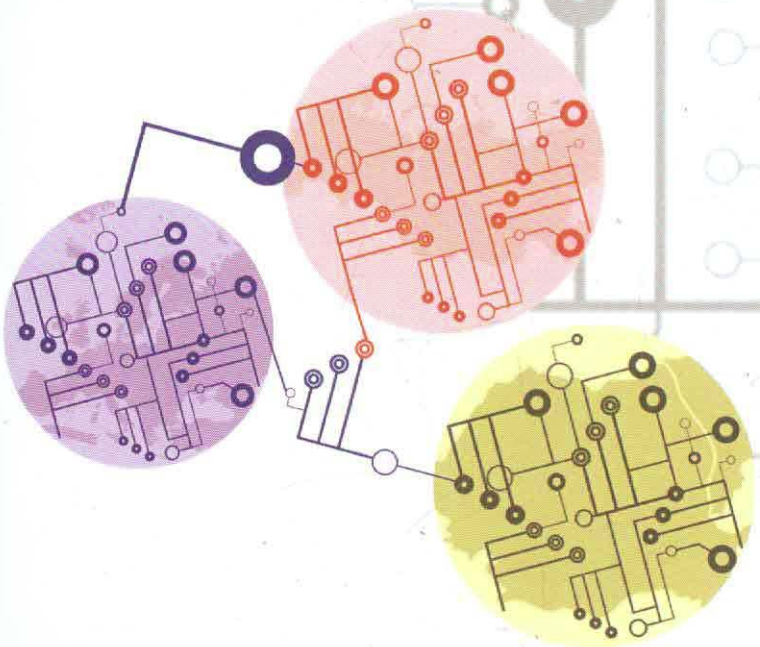

EDITURA ISPRI
EDITURA INSTITUTULUI DE ȘTIINȚE POLITICE
ȘI RELAȚII INTERNAȚIONALE „ION I. C. BRĂTIANU"

Iulian Chifu **Oazu Nantoi**

Război informaţional Tipizarea modelului agresiunii

Federației Ruse

Editura Institutului de Ştiinţe Politice şi Relaţii Internaţionale Ion I.C. Brătianu al Academiei Române

Bucureşti, 2016

Cuvânt înainte

Pentru a putea realiza o **tipizare a războiului informaţional al Rusiei**, am procedat plecând de la două realităţi complementare. Mai întâi am luat în considerare **Republica Moldova**, acolo unde **penetrarea spaţiului public este totală** iar nivelul de acces a ajuns la **penetrarea spaţiului politic**, controlul unei forţe politice – cel mai important partid – care asumat promovează interesele Federaţiei Ruse, aici studiul vizând **elementele vizibile directe ale războiului informaţional**, acolo unde purtătorii de mesaj sunt decidenţii înşişi, oamenii politici şi formatorii de opinie din spaţiul mediatic, majoritatea pe conţinut produs direct la Moscova, o parte pe conţinut produs la Chişinău.

Pentru cea de a doua componentă, cea aflată **„sub radar”**, am folosit cazul României, acolo unde reticenţa profundă faţă de tot ce vine din Federaţia Rusă în materie de politici, informaţii, motivaţii este majoră.

În acest context, **acţiunea războiului informaţional** al Federaţiei Ruse în România trebuie să adopte variantele cele mai insidioase şi mai puţin vizibile, pentru a nu genera reacţii virulente negative. De aceea aici se manifestă componentele războiului de troli, a operaţiunilor psihologice, a elementelor de condiţionare şi mai ales aici şi în această etapă, se derulează **acţiunile de recrutare** şi constituire a grupurilor de influenţă, a grupurilor de sprijin, a masei de manevră şi mai ales **recrutarea „convinşilor.”**

În ambele cazuri am studiat **spaţiul public şi manifestările publice**, nicidecum nu am urmărit trasabilitatea acţiunii. Revine altor instituţii ale statelor implicate să plece de la aceste observaţii şi să identifice „pistolul fumegând”, adică **legătura probată între autorităţile ruse** – direct, la nivelul serviciilor, prin intermediul unor presupuse ONG-uri sau prin intermediul Ambasadei – şi cei care poartă această **acţiune a războiului informaţional**. În Republica Moldova există Centrul pentru Jurnalism de Investigaţie, colaborator RISE Project, cu care am colaborat, care se ocupă parțial şi de această componentă. Însă proiectul şi-a propus **identificarea modalităţilor de lucru, a instrumentelor şi obiectivelor războiului informaţional**, nicidecum identificarea circuitului banilor şi a ordinelor pentru acţiune.

Plecând de la cele două componente, studiate în medii distincte, acolo unde manifestarea lor este cea mai importantă, am reuşit să realizăm această **tipizare a războiului informaţional al Rusiei**. De asemenea, am reuşit să creăm un **sistem**

de praguri şi niveluri de influenţă pe care-l propunem ca referenţial al evaluării gradului de impact al războiului informaţional al Rusiei într-o terţă ţară.
Considerăm, de asemenea, că rolul cel mai important al proiectului este acela de **devoalare a sistemelor de lucru în războiul informaţional** şi de **conştientizarea existenţei acestui război** şi al formulelor instituţionale şi individuale de protecţie în cadrul războiului informațional. Mai mult, proiectul expune public şi pentru orice utilizator de Internet sau comentator genuin pe site-urile de ştiri **pericolele** la care se poate expune şi modul în care poate fi **utilizat sau racolat** în acest război informaţional.

Iulian Chifu, Oazu Nantoi

Partea întâi
Tipizarea războiului informaţional al Rusiei

Cap.1. Războiul informaţional. Concept. Instrumentar, funcţionare

Iulian Chifu

1. Războiul informaţional. Un concept şi un instrument de acţiune

O componentă a războiului hibrid, dar şi un instrument de sine stătător este **războiul informațional**.

Războiul informațional reprezintă **crearea de realități alternative prin pervertirea adevărului obiectiv** – realizat pe baza datelor, faptelor și argumentelor concrete – **răstălmăcirea lui** prin utilizarea unei combinații de elemente, fapte şi bucăţi de adevăr selectate, interpretate, combinate cu raţionamente alterate prin utilizarea de silogisme, sofisme, propagandă, interpretare forțată, totul împănat cu o multitudine de minciuni.

Bătălia naraţiunilor alternative, a „adevărurilor alternative" a devenit cea mai insidioasă modalitate de construcţie a convingerilor. Dar ea se bazează pe **grupurile şi publicurile vizate** pentru fiecare operaţiune în parte, pe o ţesătură vastă de cunoaştere a pregătirii, înclinaţiilor şi aşteptărilor publicului ţintă, propensiunilor, frustrărilor acestuia. Evident că instrumentele nu privesc doar **informaţia ca atare**, ci se referă şi la alte componente mai subtile, care ţin de emoţii fundamentale, de context şi valorizarea oportunităţilor oferite de evenimente în derulare şi de starea de spirit creată într-o anumită populaţie vizată pentru a inocula un anumit tip de raportare la subiect.

Realitatea alternativă pervertește percepția unei populații vizate, într-o combinație de operațiuni psihologice – ***psyops***, alături de dezinformare și propagandă, utilizând convingeri fundamentale, sentimente și imagini cu impact, cu scopul de a duce publicul țintă spre o percepție pre-definită. Și, în final, întrucât publicul are deja o opinie, **percepția sa a luat locul realității**[1] și, indiferent ce argument sau dovadă a adevărului ar fi prezentate, acestea ar trebui să înfrunte acest blocaj al percepției deja formate.

---

[1] Eric Stern, *Crisis decision making. A cognitive institutional approach*, Dept. of Political Science, University of Stockholm, 1999.

Într-o lume în care informațiile circulă rapid către un număr mare de oameni, în timp real, prin intermediul televiziunii, internetului și a *social media*, **percepția** asupra unui anumit eveniment este ușor de format, de deraiat, de alterat și impus. Prezentarea ulterioară a adevărului, va duce la o schimbare minimă de opinie la scară largă din cauza **lipsei gândirii critice** la nivelul majorității populației, a **abordării conservatoare în asumarea recunoașterii propriei greșeli**, la nivelul populației largi, și a **ușurinței utilizării explicației deja interiorizate** de către o persoană obișnuită, mai ales aflată într-o comunitate care a dezvoltat un conformism și are propria descriere, percepție și propriul „adevăr".

Obiectivul general, principal, al războiului informaţional este acela de a determina, de a controla sau măcar de a **altera decizia strategică**, de politică externă, securitate şi apărare, de pervertire sau îngreunare a instrumentelor destinate componentei militare a unui stat, şi de îngreunarea funcţionării, dacă nu chiar de blocarea unor elemente ce ţin de securitatea unui stat. **Instrumentul şi mecanismul** pentru a atinge acest obiectiv este acela de a determina publicul, cetăţenii, grupurile de presiune pregătite şi condiţionate, organizate şi dirijate, să **preseze autoritatea** pentru a o **îndepărta de la soluţia obiectivă identificată** pentru decizia într-un anumit moment pe baza lipsei de susţineri, ba chiar opoziţiei populaţiei.
Se valorifică astfel elementele caracteristice, principiile şi valorile fundamentale ale societăţii deschise, democratice împotriva statelor şi instituţiilor acestora. O subminare din interior prin construcţia unor **grupuri de inamici din cetate**. Mai mult, **abordarea este unitară, integrată**, şi nu rareori un fapt sau o componentă a războiului informaţional, luată separat, apare doar ca o ciudăţenie, o singularitate, o întâmplare, nicidecum un act agresiv planificat alături de o suită de alte elemente. **Modul insidios de acţiune** şi această **abordare integrată** creează **elementele avantajoase ale negării credibile** a unei asemenea acţiuni de agresiune informaţională asupra unei populaţii țintă.

Războiul informaţional foloseşte **trei niveluri distincte** de acţiune, cu relevanţă diferită şi grad de semnificaţie legală şi morală diferit. Împreună, prin abordarea integrată şi secvenţială în funcţie de publicul ţintă, creşte eficienţa războiului informaţional.
Prima componentă este cea **vizibilă**, evidentă şi ţine de implicarea în **alterarea spaţiului public** al unei ţinte vizate, implicând în zona media, Internet şi *social media*, dar şi la alte niveluri mai subtile, a unei injecţii de **idei** şi **informaţii** care valorizează principiile şi valorile fundamentale ale democraţiei şi drepturilor omului între care libertatea de expresie, libertatea cuvântului, libera circulaţie a ideilor, elemente care nu numai sunt legale şi morale, dar se situează între valorile

fundamentale pe care societăţile democratice le apără. În subsidiar avem de a face cu o **injecţie deschisă de propagandă**, manipulare şi dezinformare greu de dovedit. Mai mult, acest tip de acţiune necesită în mod constant replici, analize, investigaţii şi expunerea publică a falsurilor şi interpretărilor voit greşite ale faptelor, a naraţiunilor alternative ce stau în spatele acestor idei şi care utilizează modul de interpretare al faptelor special pentru a susţine pachetul adevărului alternativ propus de autor.

Acţiunile valorifică nu rareori **vulnerabilităţi ale sistemului**, obişnuinţe în nerespectarea sau ocolirea, sau evitarea sancţiunilor pe baza legii sau vulnerabilităţi ale instituţiilor de control, limite legale sau absenţa instituţiilor profesionale capabile să sancţioneze moral utilizarea acestor excese în promovarea unei abordări sau alteia privind o temă sau o naraţiune îmbrăţişată, absenţa replici în aceeaşi ştire, lipsa expertizei care să califice o informaţie lansată, viteza şi slaba pregătire a unor angajaţi în spaţiul media şi al difuzării şi colportării informaţiei. Informaţia falsă, venită din surse obscure şi intrată în *main stream*, informaţia selectată, interpretarea şi dirijarea unor raţionamente în mod forţat, spre o concluzie prestabilită, absenţa mediei alternative, independente, care să respecte strict regulile relatării unor evenimente, a ştirilor echilibrate, a oferirii în acelaşi spaţiu al abordărilor alternative, polemice sau a argumentelor pro şi contra în acelaşi timp, toate ajută la construirea acestui element al războiului informaţional.

În societăţile dezvoltate, mature, cu o mass-media dezvoltată, bogată şi cu multe alternative, componenta de **preluare, dirijare sau control al spaţiului public** este mult mai redusă. Contează şi educaţia, şi cultura democratică a populaţiei ţintă, firește. Însă există societăţi unde **spaţiul public este controlat de către actori terţi**, cum este cazul Republicii Moldova, unde un raport ştire văzută-impact arată că 80% din audienţă face ca ştirile consumate să fie cele produse la Moscova. Şi când mai sunt împachetate în programe de divertisment extrem de bine făcute şi atractive, aceste adevărate „injecţii” de ştiri aşezate în spaţiul unei naraţiuni preconcepute, fac ca impactul adevărurilor alternative proiectate să fie major.

Propaganda îşi are limitele ei. De aceea este nevoie de utilizarea unui **set de instrumente integrate**, dezvoltate şi utilizate împreună, cu destinaţii de public ţintă şi abordare distinctă. Aici ajungem la cel de-al doilea element, ***lobby*-ul, *Public Relations*** – dacă e vorba de o companie sau o personalitate, sau **diplomaţie publică**, dacă vorbim despre un stat. Este o abordare perfect legală, în statele în care există o lege a *lobby*-ului sau echivalente.

Instrumentul funcţionează astfel: trebuie **influenţaţi decidenţii** de idei lansate în spaţiul public de către **purtători de mesaj legitimi şi credibili**, cu impact asupra propriei populaţii şi a decidenţilor ce conduc un stat la un moment dar. Aici se utilizează sume de bani plătite pentru ca persoane credibile, analişti, experţi, foşti sau actuali politicieni de impact asupra unei populaţii ţintă, sau chiar purtători de

mesaje externi, dar din nou credibili şi legitimi pentru populaţia ţintă, să apere **tezele propuse de cel care plăteşte**.
Media plătită sau expertul, analistul care se pronunţă, sunt plătiţi pentru a crea o anumită imagine, pentru a apăra un anumit actor, pentru a purta un anumit mesaj, o viziune, o naraţiune pregătită anterior. Deci un **personaj credibil, altfel extrem de prizat, de impact**, se pronunţă brusc în spaţiul public vehiculând idei ce nu sunt rezultatul analizei sale, a gândirii sale ci sunt rezultatul livrat spre a fi difuzat astfel, contra unor sume de bani, de către comanditar. **Publicul nu este avertizat** şi nu ştie că cel din faţa sa nu vorbeşte în numele său propriu, ci că exprimă idei comandate. De aceea, evaluarea e făcută în contextul **credibilităţii şi a legitimităţii** persoanei în cauză (de fapt asta vinde analistul, purtătorul de mesaj în *lobby*). Mai mult, după îndeplinirea misiunii, persoana în cauză revine la analizele sale legitime, corecte, rezultat al propriei sale gândiri şi bagaj de cunoaştere şi idei. Persoana în sine redevine sau îşi conservă credibilitatea mai departe şi poate fi utilizată şi ulterior, pe un alt proiect al războiului informaţional sau vehiculând o altă temă.
Dacă SUA au **legea *lobby*-ului**, **expunerea publică** a poziţiilor din această categorie, plătite, şi **formula de transparenţă** a sumelor de bani primite pentru a vehicula anumite teme, acest instrument lipseşte în Europa, nu însă şi agenţiile de *lobby*. E un instrument legal, imoral pe alocuri, dar care e utilizat în combinaţie cu propaganda şi preluarea controlului sau alterarea spaţiului media în cadrul războiului informaţional.
Cel de-al treilea nivel este şi cel mai insidios, profund ilegal, care vizează componente mult mai subtile ale războiului informaţional. El este legat de ***psyops* – operațiuni psihologice elaborate.** Nivelul de acces pe această componentă este mult mai profund, în fibra organismului social, al credinţelor comune, al stării psihologice şi al temerilor profunde. Aici contează informaţia răspândită dar mai ales **efectul creat de informaţie în publicul ţintă**, respectiv naşterea şi crearea sau **accentuarea fricilor, crearea emoţiilor colective**, pregătirea publicului pentru a reacţiona la viitoare evenimente într-o formulă dirijată, pregătită şi cumpănită anterior.
Obiectivele sunt atinse utilizându-se ştiri false, personalităţi şi experţi cu referinţe morale cunoscute în societate dirijaţi spre anumite poziţii, dar ţinta nu e informaţia imediată ci **crearea contextului pentru o reacţie publică emoţională în faţa unui eveniment ulterior** care va apărea. Dirijismul în raport cu reacţia ulterioară se creează accesând nivele subtile din subconştient şi crearea unor modele de gândire prin repetarea unor secvenţe de acest tip la intervale prestabilite, **învăţarea creierului şi subconştientului să reacţioneze într-un anumit fel la stimuli informaţionali şi emoţionali prestabiliţi**. Iar scopul este determinarea unui

anumit răspuns public, colectiv, în momentul în care e nevoie de el pentru a presa şi altera acţiunea unui decident în momente de criză.
Instrumentele utilizate sunt o combinaţie de naraţiuni, idei alternative, sădirea dubiilor, promovarea şi validarea cât mai credibilă a unor minciuni care să intre în subconştient ca percepţii ale adevărului, interpretări exagerate şi dirijate, exagerări, manipulare, dezinformare, cu toate componentele, efectele acţiunilor trolilor (comentatori dirijaţi în spaţiul virtual). Tot aici sunt construite componentele de **condiţionare a publicului vizat**, acţiuni la nivel subliminal şi al subconştientului, inocularea percepţiei construite, accesarea emoţiilor fundamentale şi orientarea lor – frică, umilinţă, speranţă.
Funcţionarea războiului informaţional se face integrat, pe toate cele trei dimensiuni, cu dozaje gândite şi instrumentar vast construit în timp. Se utilizează resurse importante pentru asemenea acţiuni iar componenta este cel mai adesea mutată în spaţiul militar. Este un instrument a cărui relevanţă abia este descoperită şi impactul poate fi extrem de puternic.

2. Războiul informaţional în documentele ruseşti

Este important să știm ceea ce înțelege Federația Rusă prin **„soft power”**, prin **război informaţional** şi modul său de acţiune, care sunt instrumentele sale și modul în care aceasta urmărește să le aplice. Mai mult decât atât, trebuie înțeleasă aplicarea practică și analizat modul în care au fost abordate aceste politici în termeni clari. Pentru a forma o imagine de ansamblu, există trei documente importante ale Federației Ruse: *„the Concept of the Foreign Policy of the Russian Federation”* (2013), „the Military Doctrine” (decembrie 2014) și declarația lui Vladimir Putin din 18 martie, ziua în care Crimeea a fost anexată de către Federația Rusă. Aceste trei documente sunt de referință în afacerile externe, apărarea și securitatea Rusiei.
Am identificat dezvoltarea și prezența conceptelor de ***soft power*, acțiune hibrid și războiul informațional**, concepte care sunt părți importante ale *soft power*-ului rus. Mai mult decât atât, descrierea conținutul acestor concepte, ne arată cum aceste instrumente sunt percepute și definite și după o astfel de cercetare, putem observa modul în care ele au fost aplicate și utilizate în realitate.
Dintr-un anumit punct de vedere **dimensiunea umanitară a politicii externe** a Rusiei implică „*soft power*-ul” doar ca **un instrument suplimentar**. În acest fel, *soft power* devine un „*un mijloc practic al dimensiunii umanitare în politica externă, care ar putea fi un răspuns la dilemele cu care Rusia se confruntă la nivel*

regional”[2]. Mai mult decât atât, conceptual de „*soft power*”, nu se limitează numai la capacitatea de a influența, sau chiar la cea de a manipula opinia publică într-o țară-țintă, dar *„include o idee bine conturată de parteneriat cu beneficii pe termen scurt și lung”*[3].

În acest mod, chiar dacă mulți autori au sugerat că abilitatea Rusiei de a aplica *soft power* este redusă, anumite voci au sugerat potențial maxim în amestecul de trend umanitar-*soft power*. Rusia încă deține surse de atractivitate pentru unele țări post-sovietice, elemente care sunt exploatate: limba, cultură comună, resursele de energie[4]. În plus, o perioadă importantă în care politicile de acest gen au fost puse la încercare și a fost nevoie de aplicarea *soft power*-ului a fost în **timpul „revoluțiilor colorate”** din Georgia (2003) și Ucraina (2004), în care propaganda rusă a conturat ideea că revoluțiile colorate sunt un instrument conceput de Occident pentru a schimba regimuri în spațiul post-sovietic și de a impune o democrație liberală occidentală și nu un „sistem independent”.

Conceptul de *soft power* este inclus în *„Concept for the Foreign Policy of the Russian Federation*” și este **corelat cu războiul informațional, diplomația publică și cu cultivarea internațională a imaginii Rusiei**. Mai mult decât atât, există o definiție a unui tip de ***soft power* bun și legitim** și al unui ***soft power* ilegitim și greșit**.

În articolul 20, capitolul II din *„Politica Externă a Federaţiei Ruse în Lumea Modernă”,* de exemplu, *soft power*-ul este definit ca *„un set de instrumente cuprinzătoare pentru atingerea obiectivelor de politică externă, care construiesc pe potențialul societății civile, informații, metode culturale și alte tehnologii și alternative la diplomația tradițională”*[5]. Documentul subliniază că *soft power*-ul *„este o componentă indispensabilă a relațiilor internaționale moderne”*[6]. Același articol marchează, de asemenea, că „*în același timp, creșterea concurenței la nivel mondial și existența unor crize generează un risc de utilizare distructivă și ilegală a soft power-ului și ale conceptelor privind drepturile omului. Aceste interpretări negative fac posibile presiuni politice asupra statelor suverane, intervenții în treburile lor interne, destabilizând situația lor politică, manipulând opinia publică,*

---

[2]*The Humanitarian Dimension” of Russian Foreign Policy Toward Georgia, Moldova, Ukraine, and the Baltic States*, 2nd, supplementary edition Riga, 2010, p. 38.

[3]Andrey Makarychev, *Hard Questions About Soft Power: A Normative Outlook at Russia”s Foreign Policy*, (DGAPanalyse kompakt, no 7), Berlin, October 2011, p. 2.

[4]Jarosław Ćwiek-Karpowicz, Limits to Russian Soft Power in the Post-Soviet Area, DGAPanalyse 8 | July 2012, p. 5.

[5]**Concept of the Foreign Policy of the Russian Federation**, approved by President of the Russian Federation V. Putinon 12 February 2013, 303-18-02-2013, unofficial translation, The ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation official site, athttp://archive.mid.ru//brp_4.nsf/0/76389FEC168189ED44257B2E0039B16D.

[6]Idem.

inclusiv sub pretextul finanțării proiectelor privind drepturile culturale și umane în străinătate"[7].

Aici se conturează definiția unui tip de ***soft power* negativ**, care descrie de fapt percepția Federației Ruse cu privire la influența creată de proiectele din domeniul drepturilor omului, care în parte au o utilizare „ilegală și distructivă", „presupun amestecul în treburile interne ale unui stat", „exercită presiune politică" și „destabilizează situația politică" prin „manipularea opiniei publice". Această abordare subliniază, prin numărul de nuanțe și atribute negative, **frica de revoluțiile colorate** și **monitorizările privind drepturilor omului**, precum și teama de o ierarhie în principiile de stabilitate versus democrație și drepturile omului. De asemenea, este punctul în care *soft power*-ul este direct legat de „manipularea opiniei publice" – având în acest mod componente ale războiului informațional.

În capitolul III, „International Humanitarian Cooperation and Human Rights", Articolul 39, se menționează obiectivele Rusiei de „politica externă", în *„calitate de țară dedicată valorilor democratice universale, inclusiv a drepturilor și libertăților omului"*[8]. În plus o „prioritate" este stabilirea *„unei imagini pozitive a Rusiei, demnă de statutul înalt al culturii sale, educației, științei, sportului și realizărilor de la nivelul de dezvoltare a societății civile, precum și de participarea la programe de asistență pentru țările în dezvoltare"; „instrumente de modelare pentru a îmbunătăți percepția cu privire la aceasta în întreaga lume"; „îmbunătățirea aplicării soft power-ului și identificarea celor mai bune forme de activități în acest domeniu, care ar lua în considerare atât experiența internațională cât și particularitățile naționale și ar participa la construirea mecanismelor de interacțiune cu societatea civilă și experți; „dezvoltarea în continuare a cadrului de reglementare în domeniul menționat mai sus"*[9].

Încă o dată, Rusia vede *soft power*-ul ca având o **influență importantă în construirea imaginii și percepției internaționale** cu privire la evoluțiile și politica sa și insistă să promoveze experiențele internaționale și realizările naționale. Dar nu uită de „*soft power*-ul negativ", așa cum este descris mai sus, și are în vedere „dezvoltarea unui cadru de reglementare", cu scopul de a limita efectele negative, ceea ce înseamnă revoluțiile colorate.

Același interes pentru **informații corecte și percepție internațională** (care vizează evitarea efectelor *soft power*-ului negativ și ale războiul informațional) a apărut într-un capitol special intitulat *„Information Support for Foreign Policy Activities"*. În cadrul său preocuparea centrală este „informația precisă și reală" corelată cu acțiunile Rusiei, ceea ce înseamnă promovarea propriei narațiuni și

[7]Idem.
[8]Idem.
[9]Idem.

perspective a evoluțiilor și evenimentelor. Articolul 40 arată că *„un element important al activităților de politică externă ale Federației Ruse este punerea la dispoziție (pentru publicul mondial larg) a informațiilor complete și exacte cu privire la poziția sa privind problemele internaționale majore, inițiativele de politică externă și acțiune ale Federației Ruse, dezvoltarea proceselor și planurilor de politică socială și economică de dezvoltare, precum și realizările culturale și științifice din Rusia”*[10].

Mai clară este descrierea din articolul 41, în care accentul se pune pe o *„percepție obiectivă”*[11] a Rusiei, realizată prin ***„mijloace eficiente de influență asupra opiniei publice și a informațiilor în străinătate”***[12]. Avem aici o descriere directă a unui **război informaţional și proiectarea unei realități alternative pentru un anumit public**, demers numit „diplomație publică”, activitate la limita propagandei și războiului informațional:

„*Rusia, prin intermediul diplomației publice, va încerca să asigure o percepție obiectivă, să dezvolte propriile sale mijloace eficiente de influență asupra informațiilor, să consolideze rolul mass-media în mediul de informații internațional, oferindu-le sprijinul esențial. În același timp va participa activ la cooperarea internațională în domeniul informației și va lua măsurile necesare pentru* ***a contracara amenințările informatice la adresa suveranității și securității sale****. Posibilitățile oferite de* ***noile tehnologii ale informației și comunicațiilor*** *vor fi utilizate pe scară largă în aceste activități. Rusia va încerca să dezvolte un set de norme juridice și etice pentru utilizarea în siguranță a acestor tehnologii”*[13].

Regăsim aici o trimitere la **„amenințările informaționale”** și le nevoia de a lua „măsurile necesare” pentru a „contracara” aceste amenințări. Nu avem o descriere precisă a ceea ce înseamnă „amenințări informaționale”, dar textul și mai ales contextul oferă o imagine cu ce ar putea presupune acestea ca amenințări la adresa suveranității și securității Rusiei: idei și informații care sunt diferite de cele emise de Kremlin și mass-media afiliată.

Înțelesul precis este regăsit în restul documentului, având mai multe direcții. În primul rând, are la bază **cultivarea prestigiului și formarea imaginii** Rusiei, prin promovarea intereselor sale și **apărarea cetățenilor ruși, a rusofonilor** – vorbitorilor de limba rusă și a **compatrioților**, adică locuitorii fostei Uniuni Sovietice (împreună cu cetățenii care au părăsit Federația Rusă). Aceste categorii nu există în viața reală, dar ele sunt instrumente ale sindromului post-imperial. Iar **asumarea unui drept de protecţie este un instrument puternic în războiul informaţional în spaţiul post-sovietic**. Într-un anumit caz, cel al vorbitorilor de

[10]Idem.
[11]Idem.
[12]Idem.
[13]Idem.

limbă rusă, conceptul este preluat din Francofonie, instituția franceză creată ca un instrument de a vindeca Franța de propriul sindrom post-imperial. În mod similar, **Politica Compatrioților** – oamenii care își amintesc și prețuiesc viața în fosta Uniune Sovietică – este o alternativă la locuitorii britanici din *British Commonwealth / Commonwealth of Nations*, o instituție a Regatului Unit. Diferența este că Rusia adaptează aceste instituții și își asumă drepturi speciale în țările în care aceste categorii există și creează instrumente pentru a interveni în afacerile interne ale acestor state.

Astfel, dacă ne uitam la obiectivele țării, Articolul 3 notează *„accelerarea rapidă a proceselor globale în prima perioadă a secolului 21 și noile tendințe în dezvoltarea globală necesită noi abordări pentru aspectele cheie și o nouă viziune a priorităților în politica externă a Rusiei, luându-se în considerare* ***responsabilitatea crescută a Rusiei de a stabili agenda internațională și capacitatea sa de a modela sistemul relațiilor internaționale”***[14]. În Articolul 4 regăsim că *„în conformitate cu obiectivul principal al securității naționale – asigurarea protecției individului, societății și statului – politica externă trebuie să se concentreze în primul rând pe urmărirea următoarelor obiective de bază: a) asigurarea securității, prin protejarea și consolidarea suveranității și integrității teritoriale și asigurarea unei poziții centrale în cadrul comunității internaționale, ca pol influent și competitiv al lumii moderne (…), g) asigurarea drepturilor și intereselor legitime ale cetățenilor și compatrioților ruși, precum și* ***promovarea perspectivei Rusiei, în diverse formate internaționale, asupra problemelor legate de drepturile omului****; h) promovarea limbii ruse și consolidarea poziției sale în lume, difuzarea informațiilor cu privire la realizările populației din Rusia și consolidarea diasporei ruse”*[15].

Politica Rusiei, ceea ce presupune propria interpretare a democrației, a drepturilor omului și a statului de drept, așa numita democrație suverană, are o față în Capitolul II „Politica Externă a Federaţiei Ruse şi Lumea Modernă”, articolul 13 *„pentru prima dată în istoria modernă****, concurența globală are loc la un nivel civilizațional, prin valori și modele de dezvoltare****, bazate pe principiile universale ale democrației și economiei de piață diferite care încep să concureze. Diversitatea culturală și civilizațională a lumii devine tot mai evidentă”*[16].

În același document avem referiri la războiul hibrid și **utilizarea tuturor instrumentelor pentru realizarea scopurilor și obiectivelor politicii externe**, inclusiv războiul informațional. În Capitolul III – „*Priorităţi ale Federației Ruse în abordarea problemelor globale”,* în articolul 27 este menționat că *„natura diversă și complexă a problemelor internaționale necesită prioritizare în politica externă a*

[14]Idem.
[15]Idem.
[16]Idem.

Federației Ruse. Utilizarea instrumentelor politice, diplomatice, juridice, militare, economice, financiare etc. în rezolvarea problemelor de politică externă trebuie să corespundă cu interesele de politică externă ale Rusiei; în plus, aceste instrumente trebuie să fie în coordonare cu toate ramurile puterii, precum și cu agențiile corespunzătoare". Când se discută despre „*Apariția unei noi ordini mondiale*" articolul 28 punctează: *„Rusia urmează o politică care vizează crearea unui* ***sistem stabil și durabil****, bazat pe dreptul internațional și pe principiului egalității, respectului reciproc și neamestecului în treburile interne ale statelor.* ***Sistemul propune să ofere securitate pentru fiecare membru al comunității internaționale*** *în sectorul politic, militar, economic,* ***informațional****, umanitar, etc.".*[17]

Domeniul informațiilor este utilizat des, la fel ca și combinația de sector politic, militar, economic, informații, și domeniu umanitar. Primul este legat atât de descrierea războiului hibrid și cât și a **războiului informațional**. Prin domeniul umanitar, Rusia înțelege apărarea populației sale și a compatrioților, dar, de asemenea, încearcă să-și asume o responsabilitate specială față de „poporul slav" un precursor al conceptului de „Lume Rusă" pe care Moscova îl promovează, așa cum este prezentat în capitolul *„Cooperarea Internațională Umanitară și Drepturile Omului".*

În Articolul 39 este scris: „*ca o țară dedicată valorilor democratice universale, inclusiv drepturilor și libertăților omului, Rusia consideră că obiectivele sale sunt:*

c) dezvoltarea integrată a sistemului de protecție diplomatică și consulară a cetățenilor ruși în străinătate care fac obiectul dreptului internațional și a tratatelor internaționale încheiate de către Federația Rusă în vederea consolidării eficienței sale, inclusiv prin extinderea rețelei de birouri consulare în străinătate;

d) protecția drepturilor legitime ale compatrioților care trăiesc în străinătate, pe baza dreptului internațional și pe baza tratatelor încheiate de către Federația Rusă în calitate de partener, inclusiv în extinderea și consolidarea spațiului de limba și cultura rusă;

e) sprijinirea organizațiilor de compatrioți pentru a le permite acestora să susțină în mod eficient drepturile lor în țările de reședință, păstrând în același timp identitatea culturală și etnică a diasporei ruse și legăturile sale cu patria istorică; să ofere condiții pentru relocarea voluntară în Federație a compatrioților care doresc să facă acest lucru;

f) facilitarea învățării și utilizării pe scară largă a limbii ruse ca o parte integrantă a culturii mondiale și un instrument de comunicare internațională și interetnică;

g) promovarea relațiilor culturale și umanitare interstatale între popoare slave"[18].

[17]Idem.
[18]Idem.

Poate cel mai interesant element este **relația pe care Rusia o are cu lumea celui de-al doilea război mondial** și rolul său în acest context. Este de primă importanță acest simbolism, și același articol 39 include o trimitere la apărarea canonică a abordării sale, a rolului său și a victoriei simbolice din timpul războiului: *„h) contracararea puternică a manifestărilor extremiste, neo-naziste, sau orice forme de discriminare rasială, naționalismul agresiv, anti-semitismului și xenofobie, precum și* ***încercările de a rescrie istoria folosind confruntarea și revanșismul în politică la nivel mondial****; contribuie la depolitizarea discuțiilor istorice pentru a se asigura caracterul lor exclusiv academic"*[19].

La fel de importante pentru *soft power* sunt prevederile regăsite în **Doctrina Militară a Federaţiei Ruse**, emisă în decembrie 2014. *Soft power*-ul, forma sa negativă, are o importanță în domeniul militar. În primul rând, Rusia împarte amenințările de securitate în două: „pericole" și „amenințări". „Pericolul" este o amenințare mai puțin importantă, prezentă, dar inclusă într-o a doua modalitate de reacție. Astfel, articolul 12 face diferență între *„principalele pericole militare externe":*

„k) ***utilizarea tehnologiilor de informare și comunicare în scopuri militare-politice*** *împotriva acțiunilor contrare dreptului internațional, care afectează independența politică, integritatea teritorială a statelor și care amenință pacea internațională la nivel mondial și stabilitatea regională;*

l) stabilirea în statele învecinate cu Federația Rusă, a regimurilor impuse inclusiv ca urmare a deturnării autorităților publice legitime, ale căror politici amenință interesele Federației Ruse".[20]

Deci, **războiul informațional este remarcat ca atare în doctrina militară**, precum și o descriere a ceea ce înseamnă astfel de pericole în arena internațională și în spațiul interior. Dar mai important este faptul că pericolul este *„stabilirea în statele învecinate, a regimurilor politice impuse, ale căror politici amenință interesele Federației Ruse"*[21]. Federația Rusă încearcă să supravegheze tipul de regim (liberal democrat) în statele vecine și consideră că acesta reprezintă un pericol la adresa interesului Moscovei. Aceasta este o formă de suveranitate limitată, o doctrină Brejnev din perioada sovietică, în care însăși suveranitatea vecinilor săi trebuie să fie impusă de interesele Rusiei.

---

[19]Idem.

[20]Military Doctrine of the Russian Federation, approved by the President of the Russian Federation, V. Putin, Russian Federation Embassy in Malaysia, at http://malaysia.mid.ru/web/embassy-of-the-russian-federation-in-malaysia/press-release/-/asset_publisher/rAwX0ikSv3ua/content/29-06-2015-the-military-doctrine-of-the-russian-federation?redirect=http%3A%2F%2Fmalaysia.mid.ru%2Fweb%2Fembassy-of-the-russian-federation-in-malaysia%2Fpress-release%3Fp_p_id%3D101_INSTANCE_rAwX0ikSv3ua%26p_p_lifecycle%3D0%26p_p_state%3Dnormal%26p_p_mode%3Dview%26p_p_col_id%3Dcolumn-1%26p_p_col_count%3D1.

[21]Idem.

Documentul ilustrează, de asemenea, conținutul și substanța conceptului de război hibrid în articolul 15 „Natura şi caracteristicile conflictului modern”:
„a) ***utilizarea integrată*** *a forței militare, politice, economice,* ***informaționale*** *și alte măsuri non-militare, implementate cu utilizarea pe scară largă a potențialului de protest al populației și forțelor de operații speciale;*
c) ***efectul asupra inamicului de pe teritoriul său, simultan în spațiul informațional global****, industrial, aerospațial, terestru și maritim;*
j) utilizarea forțelor politice și finanțarea unor mișcări sociale”[22].
Această definiție, care include sfera de informații este de primă importanță pentru că percepția și definiția sa ne arată cum Federația Rusă dorește să utilizeze acest tip de război. Și acest lucru ar putea fi regăsit în întregul spațiu post-sovietic, în estul Ucrainei, dar și în Europa Centrală și de Est și în Balcanii de Vest.
Și acest lucru este deja menționat în articolul 21 „Principalele atribuții ale Federației Ruse de a preveni conflictele armate”:
„s) crearea condițiilor pentru o ***readucere a utilizării tehnologiilor informației și comunicațiilor în armată*** *și în formularea obiectivelor politice de acțiune, contrare dreptului internațional, suveranității, independenței politice, integrității teritoriale și care reprezintă o amenințare internațională”[23]*.
Acum analiza celui de-al treilea document, discursul lui Vladimir Putin de pe 18 martie 2014. După un context istoric complet și referințe la dreptul internațional (referendum și voința poporului), alte argumente au venit în acest proces. Posibilitatea ca Ucraina să adere la NATO, fapt care este în legătură cu doctrina militară și este legat de liberul arbitru și decizia suverană a unei țări, dar limitată de interesele Rusiei, a apărut opt luni mai târziu: *„ne-am așteptat ca Ucraina să rămână vecinul nostru bun, am sperat că cetățenii ruși și vorbitorii de limbă rusă din Ucraina, în special din sud-est și din Crimeea, vor trăi într-o stare prietenoasă, democratică și civilizată, care să protejeze drepturile lor, în conformitate cu normele dreptului internațional”*. Președintele Vladimir Putin a menționat că aceasta nu s-a întâmplat și că *„Ucraina a avut o agendă diferită: ei au pregătit un alt guvern; au vrut să profite de putere și nu s-au dat înapoi de la nimic. Au recurs la teroare, crimă și revolte. Naționaliștii, neo-naziștii, rusofobii și antisemiții au executat această lovitură de stat. Ei continuă să stabilească tonul în Ucraina”. „De asemenea, este evident că nu există nicio autoritate executivă legitimă în Ucraina acum, nimeni cu care se poate discuta”[24]*.
Deci revoluția și Maidanul de la Kiev au fost prezentate ca „o lovitură de stat militară” susținută de Statele Unite și Occident, și nu un protest natural al

[22] Address by President of the Russian Federation, March 18, 2014, 15:50 The Kremlin, Moscow, President of Russia, at http://en.kremlin.ru/events/president/news/20603.
[23] Idem.
[24] Idem.

poporului ucrainean. Declarația menționează că „*cei care s-au opus loviturii de stat au fost imediat amenințați. Desigur, prima linie aici a fost Crimeea, partea din Crimeea vorbitoare de limbă rusă. Având în vedere acest lucru, locuitorii din Crimeea și Sevastopol au apelat la Rusia pentru ajutor*” [25].

Deci anexarea are în vedere protejarea drepturilor populației ruse, vorbitorilor de limbă rusă și a Compatrioților, care a creat un drept special pentru Rusia de a interfera printr-un război hibrid în Crimeea, prin preluarea instituțiilor și blocarea trupelor ucrainene, organizarea unui referendum și anexarea teritoriului Ucrainei. Președintele rus ridica următoare problemă: *„în al doilea rând, şi cel mai important – ce anume încălcăm? Adevărat, preşedintele Federaţiei Ruse a primit permisiunea de la camera superioară a Parlamentului de a utiliza Forţelor Armate în Ucraina. Cu toate acestea, strict vorbind, nimeni nu a acţionat pe această permisiune încă. Forţele Armate ale Rusiei nu au intrat niciodată în Crimeea; ei erau deja acolo, în conformitate cu un acord internaţional. Este adevărat că am sporit prezenţa forţelor. Cu toate acestea – acest lucru este ceva ce aş vrea ca toată lumea să audă şi să ştie – nu am depăşit limita de personal din Crimeea, care este stabilită la 25.000, pentru că nu a fost nevoie”*[26].

Deci nu există o invazie, deoarece forțele rusești erau deja pe teren și noi forțe „au fost introduse” pe baza unui acord internațional, chiar dacă fără consimțământul Ucrainei. Rusia nu a avut nevoie de acest lucru, deoarece „nu au nici un guvern recunoscut” și la Kiev *„naţionalişti, neo-nazişti, rusofobi şi antisemiţi au executat lovitura de stat”*[27].

Cea mai interesantă parte a discursului este referința directă la revoluția colorată: „*aici au fost o serie întreagă de **„revoluţii colorate” controlate**. În mod evident, oamenii din acele naţiuni, unde au avut loc aceste evenimente, erau copleşiţi de tiranie şi sărăcie, de lipsa lor de perspectivă; dar de aceste sentimente s-a profitat cu cinism. S-au impus standarde care nu corespund acestor naţiuni şi modului lor de viaţă, al culturi, etc. Ca urmare, în loc de democraţie şi libertate, a fost haos, focare de violenţă şi o serie de transformări”*[28]. *„O situaţie similară s-a desfăşurat în Ucraina. În 2004, pentru a împinge candidatul necesar la alegerile prezidenţiale, au gândit un fel de a treia rundă, care nu a fost prevăzută de lege. A fost absurd şi o bătaie de joc la adresa constituţiei. Şi acum, au inventat o armată organizată şi bine echipată de militanţi”*[29]. *„Noi înţelegem ce se întâmplă; noi înţelegem că aceste acţiuni au fost îndreptate împotriva Ucrainei şi a Rusiei şi împotriva integrării Eurasiatice”*[30]. Astfel se conturează percepția rusă și în plus,

[25]Idem.
[26]Idem.
[27]Idem.
[28]Idem.
[29]Idem.
[30]Idem.

percepția președintelui Vladimir Putin asupra *soft power*-ului, a războiul informațional și a revoluțiilor colorate. Totul este împotriva Rusiei: aceste acțiuni au fost împotriva Ucrainei și Rusiei, împotriva integrării Eurasiatice, a noului proiect de a reconstrui Uniunea Sovietică într-o formă diferită. Acest lucru se realizează prin utilizarea politicilor de *soft power* ale Rusiei, prin politica umanitară, prin politica compatrioților ruși. Deoarece Președintele Putin ne spune cu alte cuvinte: „*permiteți-mi să spun un lucru. Milioane de ruși și persoane vorbitoare de limba rusă trăiesc în Ucraina și vor continua să facă acest lucru. Rusia va apăra întotdeauna interesele acestora prin mijloace politice, diplomatice și juridice. Dar ar trebui să fie mai presus de toate în interesul Ucrainei"*[31].

Și aici, din nou, regăsim **indicii privind războiul informațional din perspectiva lui Vladimir Putin**. În același discurs, el a remarcat: *„evident, vom întâlni opoziție, dar aceasta este o decizie pe care trebuie să o facem pentru noi înșine. Suntem gata să ne apărăm în mod constant interesele noastre naționale, sau vom da înapoi? Unii politicieni occidentali ne amenință deja cu sancțiuni și cu probleme pe frontul intern. Aș dori să știu ce au în minte exact:* ***un buchet disparat de „trădători naționali"*** *sau vor să ne pună într-o situație socială și economică din ce în ce mai rea, astfel încât să provoace nemulțumirea publică? Considerăm astfel de declarații iresponsabile și clar agresive și vom răspunde la ele în consecință"*[32].

Acțiunile realizate de un „**buchet disparat de trădători naționali"**, acestea sunt **elementele războiului informațional**, împreună cu ONG-urile finanțate de Occident, sau forțele politice care finanțează și conduc mișcări sociale. Astfel se explică și politica împotriva ONG-urile finanțate din surse externe din Rusia, considerate „agenți străini".

3. Militarizarea informației în Federația Rusă

Iulian Chifu

Federația Rusă a propus, pentru începutul de secol 21, drept **modalitate de angajare în conflict, războiul hibrid**. A făcut-o în Crimeea, atunci când „omuleții verzi" – în fapt trupe speciale ale armatei ruse, după cum a recunoscut explicit președintele Putin – au condus asaltul asupra instituțiilor publice din regiune, au blocat unitățile militare ucrainene din peninsulă și au răsturnat autoritățile legitime, înlocuindu-le cu o gașcă de aventurieri prost pregătiți, susținuți de un pseudo-

[31]Idem.
[32]Idem.

referendum făcut după modelul Anschluss-ului austriac, sub amenințarea armelor cu cartuș pe țeavă.
Au făcut-o apoi în Estul Ucrainei, combinând în același spațiu toate instrumentele acestui război care are și componentă clasică, și război de insurgență, și acțiuni teroriste, și război prin intermediari, și criminalitate organizată, și război cibernetic, și război economic, și război asimetric, și **război informațional**, și război psihologic, și război limitat, și război fără limite, fără reguli. Toate laolaltă, într-o combinație potrivită momentului, locului, operațiunii sau obiectivului de atins.
Războiul informaţional rus purtat în Ucraina și în întreaga lume a fost **condus direct de la Kremlin**. Foști angajați ai televiziunilor publice ruse au prezentat recent procesul prin care **posturile tv s-au transformat în mașină a propagandei regimului ca-n timp de război ideologic**. Stenograma ședințelor cu foștii angajați ai VGTRK – holding mass-media (include canalele „Rossia-1", „Rossia-2", „Rossia-24" și multe altele) – a fost prezentată de către fostul redactor-șef adjunct al canalului „Rossia24" și „Rossia-2", Alexandr Orlov. Orlov a fost concediat în iulie 2014 din cauza comentariilor pe rețelele sociale în sprijinul politicianului rus de opoziție Alexei Navalnîi.
Totul a început cu ședința din februarie 2014, când la Kiev, în EuroMaidan, mureau primii protestatari. Toți angajații au fost adunați și li s-a spus că a început „războiul rece". *„S-a vorbit despre o epocă în comparație cu care anii 70-80 au fost tril de păsări şi că cei care nu doresc să participe îşi pot găsi un alt domeniu de activitate în afara canalului de ştiri"*, – susține Orlov. **Autoritățile ruse doreau sânge pe ecrane** și **o presiune mediatică crescută asupra publicului** pentru a contracara relativa apropiere naturală între Rusia și Ucraina și simpatia rușilor pentru ucrainenii care reușeau o nouă revoluție de tip oranj și recalibrarea drumului spre Occident.
În zilele de vineri, șefii televiziunilor erau convocați pentru **ședința de informare la Kremlin**, unde le erau înmânate planurile editoriale pentru săptămâna următoare. Era obligatoriu să se facă măcar câte un reportaj pe zi despre Crimeea, Donetsk şi Kiev. La început, ședințele erau conduse de Alexei Gromov, primul adjunct al secretarului Administrației Prezidențiale a lui Vladimir Putin, iar ulterior de către secretarul de presă al lui Vladimir Putin, Dmitri Peskov.
Abordările despre evenimentele din Ucraina și noua conducere de la Kiev au fost exclusiv cele oficiale: mai întâi „lovitura de stat" dată în Ucraina domina ecranele, precum și „revolta Estului Ucrainei", de frica „fasciștilor" instalați la Kiev. Aceștia erau considerați **o juntă, o adunătură de naționaliști extremiști** puși pe uciderea minorității ruse, motiv pentru care regiunile din Est, Novorossia în integralitatea sa, trebuia să plece, fie devenind independente sub protectorat rus, fie alipindu-se la Rusia. Toți noii conducători de la Kiev erau numiți „bandirovtsi" însemnând

membri ai grupurilor anarhist-naționaliste de tâlhari ai lui Bandera, legendarul erou ucrainean care lupta împotriva rușilor și nemților pentru independența Ucrainei. Cât despre **Crimeea, „un referendum legal”** decisese alipirea la Rusia care a fost „gata să-i salveze din ghearele fasciștilor ucraineni” de la Kiev. Nici un cuvânt despre faptul că Parlamentul de la Kiev, Rada Supremă, cu aceeași componență aleasă în timpul lui Yanukovici, votase noii lideri și noul guvern, despre alegeri legale și despre omuleții verzi ruși, trupe regulate care au preluat clădirile administrative și au blocat unitățile militare, preluând Crimeea cu un referendum făcut în bătaia puștilor automate ale trupelor de ocupație fără însemne.
„Totul era controlat în regim personal. Când au avut loc primele negocieri la Minsk și se vorbea că ar putea să se încheie un fel de pace, a apărut ***interdicția privind utilizarea cuvintelor „fasciști”, „Bandera”, „junta”****. Apoi situația s-a tensionat din nou și totul a fost reluat”* – spune fostul redactor sef adjunct. Ca urmare, între canalele tv a dispărut concurența – toate materialele erau împrumutate între televiziuni, de aceea posturile tv aveau cam aceleași subiecte. Propaganda se făcea unitar cu aceleași materiale, aceleași imagini și același mesaj de transmis, ca pe timp de război, fără posibilitatea de a trata subiecte liber. Și în timpul Perestroika media din Rusia trăise mai liber.
Angajații VGTRK recunosc faptul că în ceea ce privește politica editorială nu aveau libertate – totul se făcea **în conformitate cu instrucțiunile de la Kremlin**.
„Regimul de control personal a cuprins până și știrile meteorologice. Trebuia sa-l invitam neapărat pe un anumit meteorolog – ghicitor celebru în Rusia, ca el să anunțe că în Ucraina va fi o iarnă îngrozitoare. Există o tendință generală de exagerare”. „Ucraina depinde de Rusia, Moscova nu va mai da gaze, iar ucrainenii răzvrătiți vor îngheța fără gazele ruse”, era mesajul care se repeta în iarna 2014-2015, prima iarnă de război în estul Ucrainei. Așa cum susțin angajații televiziunilor ruse, **doar un sfert dintre jurnaliști credeau în conținutul reportajelor despre Ucraina** realizate după scenarii scrise de Kremlin.

Deci **prezența războiului informațional** e o realitate pe teren în Donbas. Dar nu numai: și în restul Ucrainei, și în toate statele independente din spațiul post-sovietic, și în Estul Europei, și în statele fondatoare ale Uniunii Europene, și peste Ocean. Peste tot. Acolo unde **propaganda, polit-tehnologii și agit-prop** clasică se combină cu **operațiunile psihologice**, într-un efort de a crea o realitate paralelă, alcătuită din frânturi de adevăruri, interpretări, silogisme, sofisme, deducții cu fracturi logice, juxtapunere de fapte fără legătură cauzală directă, propagandă masivă și foarte multe minciuni. O plăsmuire cu parfum de veridicitate față de care argumentele, faptele, realitatea și adevărul evoluției acțiunilor nu mai contează, pentru că toate sunt înlocuite cu percepția alterată și dirijată din exterior a publicului țintă.

Faptul că Rusia aplică această tehnică de multă vreme pe subiecți din toată lumea nu l-a făcut pe ministrul rus al Apărării să evite expunerea publică pe această temă, din contră. Prezent la **ceremonia de acordare a premiului „Media-As" pentru jurnaliști ruși**, cu precădere din presa oficială și oficioasă, ministrul rus al Apărării, Serghei Șoigu, a declarat că **mass-media este unul dintre noile tipuri de armament modern care, de-a lungul mai multor ani, a adus Rusiei atât victorii, cât şi înfrângeri**.

„În ultima vreme, mass-media înglobează foarte multe aspecte şi poate aduce prejudicii serioase. ***Conştientizăm acum că o fotografie, un cuvânt, o cameră de luat vederi, Internetul, informaţia, în general, au devenit un tip de armament, care poate fi bine sau prost utilizat****. În prezent, o informaţie deţinută de cine nu trebuie poate deveni o dovadă, un procuror, un judecător, un călău. Nu aş vrea să folosim această armă a mass-mediei într-un mod negativ",* a completat Serghei Șoigu, potrivit media ruse.

Practic, ministrul rus al Apărării dezvăluie lucruri inedite. Cunoscute, dar niciodată recunoscute oficial și formal, în nici un caz la acest nivel și de către un ministru rus al Apărării. Astfel, presa este considerată de multă vreme o armă, este utilizată extensiv, iar noile sale capacități sunt exploatate de Rusia în sânul Occidentului și a statelor vizate. Sunt recunoscute victorii și înfrângeri. Ale unui război în care Moscova folosește presa ca armă.

Șoigu explică indirect și **cenzura** și **controlul mass-media în Rusia**, și evitarea regulilor democratice. O deschidere și drept fundamental al omului sunt considerate de structurile militare ruse ale războiului informațional drept o **slăbiciune și vulnerabilitate** în societățile occidentale democratice și speculate ca o vulnerabilitate de către Rusia. Împotriva societăților în care funcționează, pe care le deservesc instrumentele media. O armă folosită strategic, cu acțiuni planificate și obiective militare precise. Și Internetul, pagini de web și rețelele de socializare, cu liota de postaci plătiți cu 500-700 de euro lunar, au fost inundate în orice limbă.

Administrația americană a fost sesizată de Comisia de Afaceri Externe a Camerei Reprezentanților, în legătură cu **nevoia de a contracara „militarizarea și transformarea informației în armă de război de către Rusia"**. Sesizarea a fost rezultatul unor audieri în cadrul comisiei și s-a referit la nevoia ca Guvernul american „să investească în războiul mediatic la nivelul global".

Ed Royce, președintele comisiei, a susținut că **mașina de propagandă a Rusiei subminează stabilitatea democratică** și **promovează violența și scindarea societăților în Estul Europei**. Între cei audiați s-au numărat și criticii la adresa Rusiei care provin dintre foștii jurnaliști ai postului Russia Today în limba engleză, actualmente membru al platformei Sputnik de propagandă și război informațional al Federației Ruse. **Peter Pomerantsev, Helle Dale și Liz Wahl** au fost cei

implicați în aceste audieri și au venit cu propria experiență din timpul când au lucrat în media rusă în limba engleză, această experiență având loc chiar înainte de formarea noului instrument de război informațional al Rusiei.

Peter Pomerantsev de la Instutul Legatum din Londra, audiat în fața comisiei Camerei, a declarat că e nevoie urgentă de un instrument european și unul american care să contracareze propaganda, falsurile și distorsionările promovate pe scară largă de Rusia, acțiuni care influențează foarte mulți spectatori din Occident și din statele post-sovietice. Se înregistrează deja **operațiuni de înființare a unor grupuri ce luptă împotriva intereselor naționale ale statelor respective**, împotriva SUA, a apartenenței la NATO și pentru îmbrățișarea „echidistantă" a pozițiilor Rusiei. ***„Rusia a lansat un război informațional împotriva Occidentului, și noi îl pierdem astăzi"***, susține Pomerantsev.

Dezbaterea nu e nouă și a fost derulată și la nivel european. Deși mai puțin virulentă și mai rezervată în a considera informația ca parte a unui război, UE a decis **înființarea unor instrumente potrivite la nivel european** pentru a prezenta în mod real ce înseamnă Uniunea Europeană și care sunt avantajele apartenenței la UE sau a realizării reformelor din Acordurile de Asociere. Frank-Walter Steinmeier, ministrul de Externe german, a promis statelor baltice un ajutor în acest război constând în **pregătirea ziariștilor în Germania cu instrumente potrivite pentru a contracara Rusia** pe acest front.

Cele mai expuse state acestei propagande sunt cele în care deja există partide politice finanțate sau susținătoare ale Rusiei și o „politică echidistantă", care să respecte și „preocupările legitime" ale Rusiei, implicarea Rusiei în acordurile cu statele din Parteneriatul Estic. **Statele post-sovietice sunt cele mai expuse** pentru că aici există deja minorități ruse și acestea promovează agende paralele favorabile Moscovei. Dar instrumentarul se extinde și la alte minorități naționale din aceste state, așa cum s-a întâmplat recent în regiunea Odesa, cu constituirea „Radei Basarabiei", un proiect separatist realizat sub influență rusă.

Mai mult, în asemenea state, **media rusă e în continuare dominantă,** Republica Moldova fiind cea mai influențabilă iar statele baltice sunt la coada unui clasament, puțin în spatele Georgiei. Capacitatea de influențare a televiziunilor ruse pe baza afinității lingvistice ruse, în special a minorităților din spațiul post-sovietic, creează o armă redutabilă care a fost contracarată doar prin **interzicerea posturilor** sau **blocarea difuzării știrilor și programelor electorale** pe aceste posturi. Aceasta e o soluție interimară, în state cu democrație emergentă și fragilă, însă soluția nu poate dura.

Dar propaganda și elementele mai subtile ale războiului informațional se regăsesc și în state reticente față de propaganda rusă din experiență istorică. Și România a fost ținta unor asemenea constructe a grupurilor din rețelele de socializare, a încercării construirii unor instrumente ale societății civile sau inoculare a unor

teme care să servească planurilor ruse. Libertatea cuvântului și a întrunirilor face ca, în aceste state ale UE, combaterea să se facă prin argumente, informație corectă, transparență și comunicare oportună la nivel oficial, precum și prin dezbateri cu diferitele categorii ale populației pentru demitizarea sau expunerea publică a formulelor folosite de instrumentarul războiului informațional. Iar pentru a face acest pas, e necesar mai întâi **să conștientizăm că și România e în plin război informațional** și că are nevoie de **instrumente pentru a contracara agresiunea** pe această **componentă informaţională** a războiului hibrid de generația a patra.

4. Cum funcţionează războiul informaţional. Componentele războiului informaţional.

Războiul informaţional excede în mod substanţial banala propagandă, ba chiar şi exerciţiile de comunicare strategică. Într-adevăr, nu vorbim despre partea legală a liberei circulaţii a ideilor, nici despre campaniile de *lobby*, PR, diplomaţie publică în cazul unui stat. Propaganda este un prim pilon, *lobby*-ul (care implică utilizarea de resurse importante pentru promovarea propriilor idei, naraţiuni sau imagini) este al doilea pilon, însă războiul informațional priveşte **acţiunea de alterare a deciziilor**, de influenţare a deciziilor de politică externă, securitate şi apărare, de cele mai multe ori prin intermediul mass-media şi a presiunii pe care cetăţenii, cu o convingere inoculată, o pot exercita artificial şi programat asupra autorităţii.
Federaţia Rusă, potrivit tipizării pe care am realizat-o, are câteva categorii de obiective.
Mai întâi, **promovarea directă, explicită, a Rusiei**, prin mesajele sale, cele ale liderilor săi, promovarea versiunii sale şi naraţiunilor sale oficiale. Aici este utilizată cu precădere propaganda şi *lobby*-ul, într-o formă netransparentă dar legală în mare parte.

A doua componentă vizează **sădirea dubiului**, amplificarea dilemelor artificiale, utilizând teoriile conspiraţiei, dar deja utilizând un întreg eşafodaj de instrumente de război psihologic şi de creare a falsurilor şi utilizarea instrumentelor de derutare a populaţiei ţintă. Nu mai este vorba despre **chestionarea oricărei afirmaţii a oficialilor**, nici **despre dezvoltarea spiritului critic** (extrem de sănătos şi chiar principalul instrument în combaterea războiului informațional, alături de educaţie), ci despre **inocularea** prin fals, minciună, elemente de propagandă subtilă, atingerea zonelor de sensibilitate personală, valorificarea înclinaţiilor democratice ale populaţiilor occidentale, a unor **naraţiuni pseudo-credibile, verosimile, dar construite artificial pe falsuri**. Scopul este nu acela de a promova Rusia, ci de a crea o masă de manevră şi persoane care **practică suspiciunea ca regulă**,

profesează criticismul cu orice preţ, care absorb şi vehiculează teoriile conspiraţiei şi care desfiinţează orice element de decizie sau de construcţie internă sau relaţională.

A treia componentă vizează construirea duşmanului comun, a inamicului, adversarului, necesar pentru a menţine unită societatea rusă, pentru a imprima nevoia de unitate şi susţinere a conducerii pe seama existenţei duşmanului comun. Este vorba despre **SUA, NATO, UE** ca principali duşmani a **democraţiei liberale**, **societăţii deschise, drepturilor omului, „revoluţiilor colorate”**, ca instrumente de război informaţional. De asemenea, pe acest palier, sunt identificaţi duşmani, rivali şi sunt promovate **campanii de ştirbire a credibilităţii** acestora. Este cazul clasic al Turciei şi al preşedintelui Erdogan, deveniţi ţinte după doborârea avionului rus ce a intrat pe teritoriul turcesc şi uciderea piloţilor de către populaţiile turcmene din Nordul Siriei. În România am înregistrat campania – Turcia este egală cu Rusia, Erdogan egal Putin, menită să prăbuşească susţinerea publică, politică şi generală la nivelul populaţiei pentru Turcia şi pentru primirea Turciei în UE.

În al patrulea rând, obiectivele campaniilor războiului informaţional vizează nu doar atingerea imediată a unor obiective, prin conţinutul informaţiilor, ci, aşa cum am văzut mai sus, **construirea unor stări de spirit** şi **abordări bazate pe frici şi reacţii comune**, ca efect al contextului creat, **accesarea nivelelor subtile a pregătirii stărilor de spirit**, **condiţionării reacţiilor** şi **dirijării unor anumite reflexe viitoare** faţă de posibile acţiuni, fapte şi întâmplări ce se vor derula. La momentul oportun, cum am văzut mai sus, grupuri condiţionate reacţionează aşa cum au fost programate şi **alterează opţiunea obiectivă a decidentului** pentru o soluţie la o criză în derulare.

Cel de-al cincilea obiectiv pe care l-am identificat este cel al **construirii instrumentarului pentru războiul informaţional**, pe baza acţiunilor purtate utilizând chiar acest instrument. Aici sunt identificaţi şi preluaţi **perdanţii şi nemulţumiţii de democraţia liberală**, fiind valorificate şi greşelile administraţiei, şi elemente concrete întâmplate, dar interpretate voit eronat, combinate cu minciuni şi dezinformări crase. În cadrul acestei componente a războiului informaţional al Rusiei, se procedează la **racolarea de suporteri, crearea grupurilor de sprijin, a masei de manevră**, care vor constitui instrumentele locale, „inamicul din cetate” în războiul informaţional, respectiv:
- grupuri constituite din **agenţi operativi** şi din antenele locale angajate în operaţiuni;

- **masa de manevră** constituită din **idioţii utili** care îmbrăţişează fără discernământ orice temă li se pare atrăgătoare, fără să o înţeleagă, din mimetism, frondă, prostie sau aventurierism. Aici se alătură cei care urmează o anumită **modă a momentului**, dacă această înclinaţie spre a „fi echidistant faţă de diferitele opţiuni" sau cei care susţin „să ascultăm şi pe ruşi, poate au şi ei dreptatea lor", ca abordări în sine, nu respectând argumentele reale din temele în discuţie;
- partea cea mai complicată şi valoroasă a unei acţiuni de construire a unor instrumente din grupuri de presiune şi de sprijin o reprezintă identificarea, selectarea, pregătirea şi condiţionarea celor care **au devenit convinşi** de naraţiunea alternativă, care sunt **multiplicatori conştienţi şi consimţători** în **războiul informaţional**, care au discernământul şi capacitatea intelectuală, câteodată chiar ajung să recunoască eventual falsul, manipularea şi utilizarea lor de către terţi în războiul informaţional, dar sunt animaţi de **orgoliul care-i împiedică să recunoască**, în timp, că au fost folosiţi. Este zona cea mai periculoasă, care se construieşte chiar astăzi în toate statele occidentale vizate.

Acestora li se alătură şi **celelalte dimensiuni ale războiului informaţional aflate în spectrul vizibil**:
- **construcţia atacurilor către terţi** sau **dirijarea unor interpretări** în probleme de interes, pentru atingerea sau susţinerea intereselor ruse;
- **acţiuni de rupere a coeziunii transatlantice şi a coeziunii europene**, a construirii dubiului şi exagerare a excepţionalismelor naţionale pentru a bloca proiecte comune şi solidaritatea Occidentului;
- **războiul de troli** şi controlul şi dirijarea dezbaterilor în reţelele sociale şi ale Internetului şi dirijarea pe diferite direcţii de dezvoltare ideatică;
- **controlul ideilor şi a constructelor sociale în virtual** în forma blocării coagulărilor nedorite şi promovării acţiunilor avantajoase;
- **amplificarea artificială a vizibilităţii** unor idei, persoane şi grupuri şi, firește, eliminarea vizibilităţii altora, nepotrivite obiectivelor agresorului (vezi celebra lege a uitării şi instrumentarul aferent transformării în fantome pe net, neaccesabile din partea publicului larg).

De cele mai multe ori **acţiunea se derulează concertat, planificat şi integrat**, pe toate cele trei dimensiuni – propagandă media, *lobby* şi operaţiuni psihologice. **Toate obiectivele sunt urmărite concomitent**, cele de atingere a unor rezultate imediate, directe şi cele de construire a unui context favorabil sau de pregătire a instrumentelor pentru războiul informaţional derulat în viitor – condiţionare sau crearea grupurilor de presiune şi susţinere, inclusiv a grupurilor de convinşi.
Abordarea şi planificarea războiului informaţional se desfăşoară pe trei niveluri: **global** – temele de interes pentru Federaţia Rusă, de context, care trebuie

urmărite pe toată linia; apoi **regional** – spaţiul post sovietic (cu particularitatea instrumentului „umanitar”, al apărării ruşilor, rusofonilor şi compatrioţilor), Flancul Estic al UE-NATO, inima Occidentului – UE şi SUA, terţe spaţii de interes; şi respectiv **local** – la nivel național.
Creierul întregii operaţiuni, situate cel mai probabil la nivelul **organismului militar al Federaţiei Ruse**, are forţa de adaptare şi **valorificare în timp real a oricărei oportunităţi** ivită prin evenimentele derulate la nivel global, regional şi local. Nu de puţine ori analiza noastră a demonstrat **capacitatea de a aduce pe teren actorii ruşi cu declaraţii de oportunitate**, dar şi alţi actori internaţionali cu prestigiu şi credibilitate în terţe spaţii sau actori locali stimulaţi şi impulsionaţi să reacţioneze în momentele necesare.
Totul pare o mare **maşinărie pusă la punct** în care fiecare e şi actor, şi pion, şi jucător, şi conducător, totodată, preşedintele Vladimir Putin, ministrul Apărării, şeful Statului Major General, ministrul de Externe inclusiv. Alternativa unei planificări minuţioase şi stricte, a accesului şi capacităţii de a determina aceste ieşiri ale liderilor de prim plan ar fi doar o **coeziune ideologică profundă** a tuturor acestor actori care trebuie să fie atât de puternică şi exactă încât să-i determine să reacţioneze imediat, exact şi coerent la orice eveniment s-ar produce. Varianta asta e la fel de puţin credibilă ca şi capacitatea de planificare strictă şi extinsă, de unde posibilitatea să avem de a face cu o combinaţie între cele două componente – **planificare** şi **impuls intern ca urmare a coeziunii ideologice puternice** – care fac ca un asemenea mecanism al războiului informațional să funcţioneze atât de exact, cu atâta eficienţă şi cu un asemenea impact.

5. Formule de contracarare

Conştientizarea existenţei războiului informaţional şi crearea unor mecanisme naţionale, internaţionale şi instituţionale de contracarare, ulterior a unor reguli şi norme de acţiune în instrumentarul aferent războiului informaţional ar fi primele variante de reacţie. Avem actori internaţionali mai pregătiţi şi alţii mai fragili, mai vulnerabili la atacurile informaţionale. **Agresiunea utilizând instrumentarul războiului informaţional** este extrem de vastă ca forme de manifestare.

Trebuie să reţinem că **războiul informaţional lansat de Federaţia Rusă**, potrivit propriilor documente programatice publice, **vizează întreaga lume**, nu se opreşte la nivelul spaţiului post-sovietic, nici la nivelul statelor foste socialiste situate astăzi în Flancul Estic al UE şi NATO. **Moscova s-a simţit agresată de extinderea valorilor democraţiei liberale**, declarate universale, şi a inventat democraţia suverană, ulterior democraţia gestionată, controlată. S-a simţit agresată de extinderea spaţiului de valori al UE şi NATO, inclusiv prin instrumentele

spaţiului de liber schimb, cultural şi de valori şi idei. A considerat **revoluţiile colorate drept instrument de război informaţional** asupra sa, şi a căutat să-şi construiască propriile instrumente precum aşa numitele **politici umanitare** şi **apărarea drepturilor ruşilor, rusofonilor şi compatrioţilor**.
Apoi Federaţia Rusă a respins democraţia liberală şi a propus în schimb conservatorismul şi tradiţionalismul lui Dughin, ulterior eurasianismul său, ulterior a susţinut naţionalismele pentru a contracara comunitarismul european. Cert este că **războiul informaţional s-a dovedit aplicat chiar în inima Europei** – vezi cazul celebrei fetiţe rusoaice care ar fi fost violată de imigranţi, caz care, amplificat şi sancţionat prea târziu de instituţiile germane, a zgâlţâit puternic şi fotoliul de Cancelar al doamnei Merkel. Și l-am regăsit în operaţiuni în Franţa, în Europa în întregul său ca şi în SUA. Priveşte pe toată lumea, iar **lipsa de atenţie sau de reacţie** în faţa războiului informaţional poate crea monştri şi reacţii tardive, când **a fost pierdut controlul asupra spaţiului public**.
Statele occidentale, democraţiile consacrate, sunt cel mai bine echipate pentru a face faţă războiului informaţional. Dar nici ele **nu sunt imune**. Astfel, existenţa pluralismului media real, a instrumentelor de control a mediei audiovizuale din punctul de vedere al deontologiei, a profesiei de ziarist, educaţia şi nivelul de cultură democratică, spiritul critic dezvoltat la nivelul societăţii, la vârste fragede, în şcoală, căutarea alternativelor ar trebui să asigure **o reacţie naturală şi anticorpi reali în faţa elementelor războiului informaţional**. Dar democraţiile nu sunt perfecte, omul modern are acces la o cantitate enormă de informaţie şi e deseori suficient de comod încât crede că, dacă are informaţia lesne de obţinut, o şi cunoaşte fără să o consulte. Cazul referendumului din Marea Britanie şi marea păcăleală a Brexit-ului pe care au recunoscut-o chiar şi adepţii curentului a demonstrat **limita acţiunii anticorpilor faţă de războiul informaţional** chiar şi în societăţile cele mai evoluate.
Mai mult, **o vulnerabilitate în Occident**, penetrarea unor elemente ale războiului informaţional în media de calitate şi cu prestigiu, pătrunderea şi acapararea unor politicieni sau formatori de opinie de prestigiu în caruselul instrumentarului războiului informaţional al Federaţiei Ruse poate reprezenta oricând **o problemă majoră pentru statele din Flancul Estic, foste socialiste** – prin prisma legitimităţii şi credibilităţii date elementelor de război informaţional trecerea prin acest filtru occidental – şi este **un adevărat cutremur şi o catastrofă pentru statele din spaţiul post-sovietic şi populaţiile lor**, fiind supuse pe termen lung şi constant unei agresiuni mult mai puternice, având anticorpi instituţionali mai reduşi şi capacitate de reacţie mai precară.

Pe termen lung, formula de reacţie cea mai potrivită în cazul războiului informaţional este **educaţia**. Introducerea în curriculă plecând de la gimnaziu a

unor **cursuri pentru dezvoltarea civismului şi spiritului critic**, în care să fie prezentat războiul informaţional, dar şi elemente de dezvoltare a spiritului critic, separarea criticii de criticism cu orice preţ, predarea elementelor de bază ale psihologiei publicităţii şi mecanismul de lucru, structura minciunii, tehnicile dezinformării, limitele şi utilizarea teoriilor conspiraţiei, strategii de comunicare, elemente şi exemple de propagandă şi manipulare, acestea aduc la construirea unei personalităţi echilibrate şi a unui cetăţean care are instrumentarul, discernământul şi capacitatea de a combate războiul informaţional şi de a evita efectele acestuia. Însă pentru un asemenea pas e nevoie de o perioadă de timp de măcar 20 de ani, de o generaţie care să fi fost confruntată cu aceste elemente pentru a putea avea **cetăţeni imuni la războiul informaţional**.

Pe termen scurt şi mediu, ba chiar şi ulterior, sunt necesare **instrumentare calificate pentru a gestiona elementele războiului informaţional**. Conştientizarea existenţei acestui război trebuie dublată de asumarea la nivelul documentelor de securitate, a atribuţiilor instituţiilor specializate în domeniul securităţii şi de **desemnarea unei instituţii integratoare responsabile de contracararea războiului informaţional** care să utilizeze toate resursele celorlalte instituţii de linie implicate.

Apoi, e necesară **asumarea pe un site oficial a elementelor de decriptare şi expunere a instrumentelor războiului informaţional**. Departamentul de Stat al SUA a obişnuit să plaseze pe site-ul său materiale de tipul „minciuni ale Federaţiei Ruse despre…”. E o **sursă autorizată, oficială**, unde se pot găsi aceste elemente. Apoi în plan neguvernamental, site-uri de tipul ***stopfake***, un site cum există la Universitatea Mighila din Kiev (universitate privată cu numele lui Petru Movilă, primul mitropolit al Ucrainei) este, de asemenea, foarte important. El expune toate dezinformările găsite de voluntarii săi în mass-media în cazul războiului din Estul Ucrainei, dar experienţa poate fi extinsă la nivelul unor instituţii la fiecare ţară în parte.

Mediatizarea cazurilor flagrante componente ale războiului informaţional este, de asemenea, utilă. Este şi cazul grupurilor *stratcom*, de comunicare strategică, instituite la nivelul NATO şi al UE. Şi alte experienţe şi bune practici sau realizări pot fi împărtăşite, precum studiile Centrului de excelenţă NATO din Letonia pentru comunicare strategică în spaţiul de limbă rusă.

Alianța europeană pentru contracararea războiului informațional al Rusiei

Țările susținătoare a relației transatlantice și care consideră prezența SUA în Europa ca indispensabilă pentru echilibrul strategic și contracararea influenței ruse în UE, au trecut la **măsuri individuale puternice pentru a contracara războiul informațional** purtat de Rusia în Europa și în lume. Abordarea a apărut după ce

UE a considerat că o asemenea amenințare trebuie contracarată cu multă diplomație publică, respectiv cu **promovarea propriei versiuni a realității**, deși se confruntă, în fapt, cu un **instrumentar sofisticat de sorginte militară** și cu operațiuni psihologice – *psyops*, nu numai cu o banală propagandă coborâtă din memoria Războiului rece și a bătăliei ideologice bipolare.
Inițiativa aparține Olandei și Poloniei, prima fiind subiectul principal al impactului doborârii avionului Malaysian MH17 din iulie 2014 de către o rachetă sol-aer rusească, lansată dintr-un dispozitiv *Buk* adus peste frontieră în zona separatistă, ulterior mutat înapoi în Rusia și distrus. La un al de la tragedia din iulie 2014, care a ucis sute de cetățeni olandezi, comunitatea internațională a cerut un **tribunal special ONU pentru a-i judeca pe vinovați**, propunere blocată prin veto în Consiliul de securitate de către Rusia și contracarată cu o contra-propunere ce evită responsabilitatea sa și nu permite ancheta fără dubii asupra catastrofei umanitare generată sub responsabilitatea Moscovei, de un dispozitiv al Armatei Ruse, operat de militari ai armatei ruse intrați ilegal pe teritoriul ocupat din Estul Ucrainei și care au doborât avionul de linie.
Polonia a îmbrățișat proiectul, fiind cel mai potent financiar și mai solid economic stat din prima linie de pe Frontul Estic al UE și NATO, care este și ținta majoră a propagandei și războiului informațional al Rusiei. Cele două state au înființat și vor lansa o **agenție de știri în limba rusă**, un instrument de contracarare al războiului informațional al Rusiei desfășurat prin complexul Sputnik și prin alte canale media.
Bert Koenders, ministrul de Externe olandez și Grzegorz Schetyna, ministrul polonez de Externe, au declarat că instrumentul permite presei ruse și spațiului rețelelor de socializare să opereze cu informație în limba rusă echilibrată și care prezintă și analizează toate punctele de vedere, oferind un instrument important în războiul informațional. Scopul este de a avea și posibilitatea de a **contracara propaganda și agresiunea mediatică**, inclusiv pe cea cu suport psihologic care țintește un public spre a-i fi alterată și dirijată percepția, cu argumente, analiză și demitizare, respectiv **expunerea manevrelor de dezinformare grosolane** și expunerea publică a elementelor ce țin de interpretarea secvențială și rău intenționată a faptelor combinate cu silogisme și multe minciuni ale Rusiei.
Ideea lansării unei agenții de știri de acest fel, care va avea televiziune, radio, format *online* și pe toate siteu-rile de socializare, a apărut în urma unui studiu al *European Endowment for Democracy (EED)* care a vizat formula de contracarare a războiului informațional rus în Europa. Modelul este cel al unui BBC european, o fabrică de conținut, analiză și demitizare a elementelor războiului informațional al Rusiei.
Și **Serviciul de Acţiune Externă al UE** a decis să acționeze, încă din luna martie, pentru a găsi modalități de **contracarare a campaniilor de dezinformare ale**

Rusiei. Au fost angajați 5 experți din Cehia, Danemarca, Estonia, Letonia și Marea Britanie pentru a conduce această celulă de comunicare strategică și contracarare a războiului informațional numită ***East StratComTeam***. Partea cea mai importantă a muncii lor va fi să decripteze și să expună relatările și poveștile mincinoase ale media Rusiei și a propagandei oficiale purtată de oficiali ruși, informație care să fie livrată statelor membre, reprezentanților diplomatici ai UE, mass-mediei și statelor partenere din spațiul post-sovietic.

Cap.2. Proiectul şi metodologia de lucru

Iulian Chifu

Pentru a putea realiza o **tipizare a războiului informaţional al Rusiei** am procedat plecând de la două realităţi complementare. Mai întâi am considerat **Republica Moldova**, acolo unde **penetrarea spaţiului public este totală** iar nivelul de acces a ajuns la **penetrarea spaţiului politic**, controlul unei forţe politice – cel mai important partid – care asumat promovează interesele Federaţiei Ruse, aici studiul vizând **elementele vizibile directe ale războiului informaţional**, acolo unde purtătorii de mesaj sunt decidenţii înşişi, oamenii politici şi formatorii de opinie din spaţiul mediatic, majoritatea pe conţinut produs direct la Moscova, o parte pe conţinut produs la Chişinău.
Pentru cea de a doua componentă, cea aflată **„sub radar”**, am folosit cazul României, acolo unde reticenţa profundă faţă de tot ce vine din Federaţia Rusă în materie de politici, informaţii, motivaţii este majoră. O arată un studiu al Centrului pentru Prevenirea Conflictelor din 2009 în legătură cu percepţia Rusiei, a ruşilor şi a politicilor ruse în România. Atunci percepţia ruşilor era substanţial pozitivă, cu un nivel de acceptabilitate a cetăţenilor ruşi de 60%, în ceea ce priveşte Federaţia Rusă acceptabilitatea este 45-45% pro şi contra, adică o acceptabilitate la jumătate, în schimb în privinţa politicilor ruse, respingerea era majoră, 75%.
În acest context, **acţiunea războiului informaţional** al Federaţiei Ruse în România trebuie să adopte variantele cele mai insidioase şi mai puţin vizibile, pentru a nu genera reacţii virulente negative. De aceea, aici se manifestă componentele războiului de troli, a operaţiunilor psihologice, a elementelor de condiţionare şi mai ales aici şi în această etapă, se derulează **acţiunile de recrutare** şi constituire a grupurilor de influenţă, a grupurilor de sprijin, a masei de manevră şi mai ales **recrutarea „convinşilor.”**
În ambele cazuri am studiat **spaţiul public şi manifestările publice**, nicidecum nu am urmărit trasabilitatea acţiunii. Revine altor instituţii ale statelor implicate să plece de la aceste observaţii şi să identifice „pistolul fumegând”, adică **legătura**

probată între autorităţile ruse – direct, la nivelul serviciilor, prin intermediul unor presupuse ONG-uri sau prin intermediul ambasadei – şi cei care poartă această **acţiune a războiului informaţional**. În Republica Moldova există Centrul pentru Jurnalism de Investigaţie, colaborator RISE Project, cu care am colaborat, care se ocupă parţial şi de această componentă. Însă proiectul şi-a propus **identificarea modalităţilor de lucru, a instrumentelor şi obiectivelor războiului informaţional**, nicidecum identificarea circuitului banilor şi a ordinelor pentru acţiune.

În **Republica Moldova**, partenerul nostru, Institutul de Politici Publice, împreună cu numeroase instituţii şi ONG-uri implicate în proiect, a realizat monitorizarea şi evaluarea complete a spectrului vizibil al războiului informaţional al Rusiei, stabilind următoarele **niveluri de acces**:

- controlul în spaţiul public;
- controlul în spaţiul politic – partide şi purtători de mesaj care apără interesele Rusiei;
- instrumente media;
- formule de organizaţii neguvernamentale şi ale societăţii civile care sunt proiecţii ale instrumentarului pentru purtarea războiului informaţional la nivelul societăţii civile şi la firul ierbii, în teritoriu.

Nivelul de control şi influenţă, ba chiar determinare a deciziilor, este chiar în miezul vieţii politice şi acoperă, în mare măsură, circa **jumătate din spectrul politic din Republica Moldova**, circa **80% din spaţiul mediatic** şi o parte importantă din societatea civilă şi disputa de idei. De asemenea, deşi nu am avut posibilitatea să derulăm studiul în detaliu, la nivel naţional, **la firul ierbii**, componentele de război informaţional ale Rusiei par să fi **depăşit jumătate din acces** la nivelul populaţiei, potrivit estimărilor celor care au lucrat la această componentă a programului.

În cazul **României**, metodologia noastră a vizat o **analiză în spaţiul public**, a ştirilor şi informaţiilor vizând decizii strategice şi raportarea la politica externă, de Securitate şi apărare. Am luat cele mai importante posturi de televiziune, toate posturile de televiziuni de ştiri, cele mai importante radiouri, agenţii de ştiri, ziare, site-uri de ştiri ca audienţă şi am evaluat conţinutul acestora pe perioada începând cu Summit-ul de la Vilnius al Parteneriatului Estic (noiembrie 2013) până în martie 2016. Am evaluat **conţinutul informaţiilor şi analizelor** şi **războiul de troli**, scopul fiind următorul:

- de a identifica **modelele de acţiune** al războiului informaţional al Rusiei în România;
- de a realiza **profilul publicaţiei**;
- de a vedea măsura în care e **conştientizat războiul informaţional**;

- de a identifica măsurile de **autoapărare** luate de instituţiile media în acest război, cu precădere în războiul de troli;
- de a identifica **vulnerabilităţile** şi problemele instituţiilor media în războiul informaţional;
- de a urmări **temele războiului informaţional** în această perioadă şi de a decanta **principalele teme** promovate în direcţiile de acţiune ale Rusiei;
- de a **superviza spaţiul virtual**, în special Facebook-ul – extrem de prizat în România – şi yahoo-grupurile, ca forme de influenţă directă, în spaţiul virtual, aferent războiului informațional.

Firește că studiul nu are cum să acopere şi publicaţii de nişă sau instituţii media marginale, cu audienţe reduse (sub 5.000 de followeri), adică sub nivelul unui utilizator de Facebook la limita capacităţii sale fără a deveni persoană publică.
Plecând de la cele două componente studiate în medii distincte, acolo unde manifestarea lor este cea mai importantă, am reuşit să realizăm această **tipizare a războiului informaţional al Rusiei**. De asemenea, am reuşit să creăm un **sistem de praguri şi niveluri de influenţă** pe care-l propunem ca referenţial al evaluării gradului de impact al războiului informaţional al Rusiei într-o terţă ţară.
Considerăm, de asemenea, că rolul cel mai important al proiectului este acela de **devoalare a sistemelor de lucru în războiul informaţional** şi de **conştientizare a existenţei acestui război** şi al formulelor instituţionale şi individuale de protecţie în cadrul războiului informațional. Mai mult, proiectul expune public şi pentru orice utilizator de Internet sau comentator genuin pe site-urile de ştiri, **pericolele** la care se poate expune şi modul în care poate fi **utilizat sau racolat** în acest război informaţional.

Cap. 3. Războiul de troli

Iulian Chifu

Una dintre cele mai importante arme ale războiului informațional al Rusiei îl reprezintă armatele de **așa-numiți „troli”**, grupuri de tineri foarte bine plătite care identifică site-uri și instrumente media foarte vizitate și unde pun comentarii pentru **a dirija dezbaterile cititorilor** către concluziile impuse de finanțator – statul rus. Procedeul a fost deja dezvăluit de oameni din interior, care lucrau în fabricile acestea ale adevărului paralel, de construcție și susținere a poveștilor inoculate de către Kremlin într-o populație țintă.
Potrivit relatărilor, trolii lucrează în **echipe de câte trei** și **atacă concomitent câte un articol apărut în format electronic** pe site-urile cele mai celebre ale

televiziunilor și media, sau ale ONG-urilor și publicațiilor profesionale legate de Rusia, războiul din Ucraina, Novorosia – proiectul imperialist al lui Putin de a ocupa litoralul nordic al Mării Negre până la gurile Dunării, sau alte ținte. Unul dintre troli joacă rolul celui care lansează un comentariu cu o idee tratată extrem, un altul îi dă replica, de pe poziții contrare, ultimul trage concluziile disputei în direcția în care finanțatorii și-o doresc. Comentariile vin pe scenarii clar pregătite anterior și testate în așa fel încât postările să aibă impact maxim la populația vizată, folosind fragmente de referințe culturale locale, formulări și apropouri comune regiunii vizate.

Lovitura cea mai puternică a fost lansată recent de publicația **„The daily beast”**, care a dezvăluit la 20 august 2015 unde sunt amplasate aceste **„fabrici de troli” ale Kremlinului pe Internet**, utilizați în războiul informațional. Iar interesant este modul în care aceste fabrici au fost identificate: folosind o aplicație care arăta unde sunt aberațiile privind căutarea termenilor precum Sector dreapta, Novorosia, DNR – Republica Populară Donetsk, zona separatistă din Ucraina. Cercetarea geografică a arătat că există zone în Rusia care prezintă aberații, acolo unde o populație mai numeroasă de computere caută excesiv, de câteva ori mai mult decât restul regiunii și a mediei naționale, anumiți termeni.

Așa s-a demonstrat că fabrica cea mai importantă de troli utilizați în **războiul informațional din Estul Ucrainei** proiectat în întreaga lume se află la **Olgino**, o suburbie a orașului natal al lui Putin, Sankt Petersburg. Fabrica de troli numită „**Internet Research, Inc.”** s-a mutat la începutul acestui an de la Olgino la adresa: strada Savushkina nr. 55, în St. Petersburg.

Cercetarea aprofundată a relevat și alte locații: **Perekatny**, o suburbie cu 244 locuitori și Yablonovsky, cu o populație de 30.518 în republica autonomă Adygeia, din Caucazul de Nord, lângă orașul Krasnodar. Li se adaugă **Zelyony Gorod,** o suburbie a orașului Nizhny Novgorod, ultimul specializat pe războiul concret din Ucraina și preocupat de termenii militari și tehnica implicate în acest război. Republicile separatiste sunt responsabilitatea unei **fabrici de troli din Taganrog**, oraș lângă frontiera cu Ucraina, pe unde trec convoaiele cu armament rus către separatiști, apoi Perekatny și Kursk și abia la sfârșit fabrica de troli din Olgino.

Războiul informațional este un război cât se poate de real, care se joacă cu **percepțiile, cu voința și credințele populațiilor țintă**. Un fapt cât se poate de real, care poate afecta susținerile față de politicile publice ale guvernelor vizate. Nu întâmplător, formule de apărare au apărut în întreaga lume și instituţiile mass-media au hotărât să controleze comentariile apărute pe site-urile lor pentru a evita să fie subiectul unui asemenea tip de atac sau instrumentul de falsificare a adevărului de către fabricile de troli ruse.

Războiul informaţional al Rusiei nu loveşte doar statele din spaţiul post-sovietic sau pe cele din Flancul Estic al NATO, fostele state socialiste, mai expuse propagandei ruse şi operaţiunilor psihologice sofisticate, ci atacă şi inima Europei. A constatat-o Germania, atunci când s-a confruntat cu o adevărată ofensivă menită să o înlăture pe Angela Merkel odată cu valurile de refugiaţi, atunci când media rusă a inventat o fată de 13 ani dintr-o familie originară din Rusia care ar fi fost violată la Koln, şi a provocat manifestaţii publice incitând cele 2 milioane de ruşi cetăţeni germani, care au avut şi o manifestaţie publică, a cărei magnitudine a fost amplificată de reţeaua rusă de ştiri Sputnik. Germania a reacţionat şi a sancţionat operaţiunea informaţională acuzând-o de fals, însă răul fusese deja produs.

Iată mai nou că **SUA este ţinta aceluiaşi tip de atacuri informaţionale** pe tărâm american. Armata de troli a Rusiei, pseudo-**Institutul de Studiere a Internetului din Sankt Petersburg,** este la originea atacului generalizat de troli la adresa celor mai prizate, mai vizitate site-uri de ştiri, cele cu audienţa cea mai mare. Astfel, **Fox News, Huffington Post, The Blaze, Politico și WorldNetDaily** sunt cele mai atacate site-uri de troli-agenţi ruşi precum The Ghost of Marius, the Giraffe, Gay Turtle şi Ass. Aceste activităţi au fost expuse pentru prima dată atunci când se refereau la **deturnarea percepţiei publice despre anexarea Crimeii şi agresiunea militară rusă în Ucraina.**

Explozia de interes şi apariţia masivă a trolilor în *social media* şi comentariile din zona media electronică a marcat **interesul Kremlinului de a genera un control asupra Internetului**, mai exact a ideilor vehiculate pe Internet, fiind lansată o armată de troli finanţată cu câteva milioane de dolari pentru a afecta şi deturna opinia publică americană şi pentru a bloca libertatea exprimării pe Internet acasă.

Potrivit **documentelor de strategie a războiului informaţional**, raportul de forţe este de 20-80% în defavoarea avocaţilor brandului Rusia, potrivit unuia din şefii proiectului Svetlana Boiko, motiv pentru care se încearcă **amplificarea răspunsurilor pro-ruse** ţintite şi coordonate pentru a le creşte eficienţa, a da senzaţia numărului şi puterii copleşitoare a celor care susţin punctul de vedere al Rusiei prin activism, timorarea actorilor cu opinii contrare şi acoperirea ideilor independente şi anti-sistem din Rusia însăşi.

Instrucţiunile stabilesc **nivelul de muncă pentru angajaţi** şi **ţintele de eficienţă**: în fiecare zi de lucru, trolii ruşi trebuie să posteze pe articolele de ştiri cel puţin de 50 de ori, fiecare *blogger* trebuie să întreţină cinci conturi de **Facebook**, cu măcar trei postări în zi fiecare, şi să discute ştirile pe grup măcar de două ori pe zi. După prima lună trebuie să aibă cel puţin 500 de subscriberi şi să aibă lunar în media cinci postări de la fiecare dintre ei. Pe **Twitter**, fiecare trebuie să gestioneze zece conturi cu minimum 2.000 de membri şi să plaseze mesaje de cel puţin 50 de ori pe zi. Postările ating **două teme**„„American Dream", **atacând acţiunile SUA**, istoria, temele predilecte ale visului american şi creând curentul anti-sistem şi anti-

american în lume şi respectiv „I Love Russia", **mesaje care laudă acţiunile Rusiei**. Identităţile adoptate, fără neapărat a avea vreo explicaţie a motivului alegerii lor, sunt Handkerchief, Gay Turtle, The Ghost of Marius, the Giraffe, Left Breast, Black Breast şi Ass.
Şeful Proiectului din momentul interpelării, **Igor Osadchy**, a afirmat că nu e angajat al Agenţiei de Studierea a Internetului, negând documentele ce vorbesc despre sutele de angajaţi ai săi din locaţia aflată în suburbiile Sankt Petersburgului. Mai mult, Osadchy a refuzat să comenteze pentru **BuzzFeed** şi finanţarea proiectului care-i asigura un **salariu de 35.000 de dolari pe lună**, susţinând că e doar o „provocare ratată". A refuzat să comenteze interceptările şi datele obţinute de hackerii americani din activitatea Agenţiei pe care o conduce, aşa cum a făcut şi Kremlinul la întrebări formale şi oficiale.

În ceea ce priveşte **România şi modul de acţiune al trolilor,** studiul nostru a determinat următoarele concluzii:

- Există cu adevărat **un război al trolilor în România.** Faptul că se comentează cu precădere ştirile cu impact strategic şi cele ce vizează Rusia singularizează aceste teme.
- **Impactul presupus** al războiului de troli este greu de estimat. Totuşi, având în vedere comentariile strict pe un număr de teme şi faptul că un utilizator citeşte un articol şi 368 de comentarii pentru a-l scrie pe al 369-lea înseamnă că există un public şi o ţintă a trolilor, consumatorii acestor materiale.
- **Războiul trolilor** este subliniat şi de numărul de postări, de repetarea acestora la aceleaşi 3-5-7 ştiri relevante de pe site-urile de ştiri majore zilnic, precum şi confruntarea între aceşti troli şi observatori externi sau troli de altă culoare. Este evident că cei care se preocupă de postare au o misiune permanentă, o slujbă permanentă pentru a face aşa ceva.
- **Majoritatea covârşitoare a trolilor sunt cetăţeni români.** Rezultă din scriitură, formulări, etc. Există un număr mic de postări care par traduse cu Google Translate, deci nu o limbă română proastă sau vorbită în Republica Moldova, ci formule calchiate şi traduse, dar ele nu depăşesc 1% din postări.
- **Scopul unei bătălii** de această factură este dirijarea concluziilor disputei, în mod constant, spre poziţiile impuse de zona rusă. Însă abordările sunt diferite de la un instrument media la altul. Astfel, la cele care sunt permeabile şi poate fi câştigată o asemenea bătălie, lucrurile sunt duse la final, în cele care sunt declarat şi explicit pro-occidentale sau pro-americane, interesul este doar prezenţa pe spaţiul acestor dispute şi afirmarea deopotrivă a temelor indicate, primite prin contract.
- Nu rareori **postările nu au nimic de a face cu subiectul comentat.** În 5-10% din cazuri, sunt postări cu comentarii asupra unor secvenţe istorice prin

care se subliniază cum au ajutat ruşii într-un moment istoric sau, din contra, cum au fost trădaţi românii de Occident. Mai mult, aceleaşi postări se regăsesc la mai multe ştiri, şi pe mai multe site-uri totodată, chiar dacă numele de utilizatori sunt diferite şi din cele mai chisnovatice.

- **Numele de utilizatori** care comentează sunt fie comentarii în sine, fie acronime relevante, care atrag atenţia, fie nume proprii (probabil false) dar care dau credibilitate mesajului.
- Nu lipsesc nici **înjurăturile şi presiunea** asupra autorilor materialelor comentate, mai ales dacă abordarea e nepotrivită cu programul trolilor. Presiune directă, înjurături, tentativa de avea o mulţime cât mai relevantă care face presiunea, sublinierea numărului de acorduri obţinute la o postare, alterarea ratingului, toate sunt utilizate pentru a genera o reacţie.

Nu în ultimul rând, **războaiele de troli** sunt utilizate pentru **recrutare, antrenare în comentarii, exploatare în orb** sau **convingerea** unui număr de utilizatori obiectivi. Un utilizator poate, în mod genuin, să creadă că Crimeea aparţinea ruşilor. De la un simplu comentariu urmează antrenarea în convorbiri bilaterale şi susţinerea celui vizat, apoi invitarea şi la alte ştiri pentru a comenta, ulterior chiar angajarea sa directă, în spaţiul real. Pe baza acestui tip de recrutare se realizează grupurile de presiune şi **„utilizatorii convinşi”**, deci nu agenţii operativi, nu masa de manevră şi gură cască, ci oameni cu baza intelectuală relevantă, care sunt convinşi de abordările ruse şi sunt dirijaţi în grupuri, adunări concrete şi alte **forme în care să fie valorificaţi**.

Cap.4. Cazuri ale războiului informaţional al Rusiei şi moduri de acţiune

Iulian Chifu

E important să realizăm cum **funcţionează războiul informaţional** şi cum se conturează mai întâi **naraţiunea paralelă**, alternativă, apoi **cum se realizează falsul** şi **amplificarea unei ştiri marginale**, în fine cum se construieşte spaţiul şi contextul psihologic pentru războiul informaţional. Am selectat din perioada monitorizată de noi, ştiri şi devoalări ale războiului informaţional expuse public în aşa fel încât să avem şi elementele concrete, palpabile, mostrele de ştiri ale acestui război informaţional. Am împărţit în două materialul, ştiri şi informaţii externe, din alte spaţii (dar difuzate în toată lumea) şi ştirile şi informaţiile parte a războiului informaţional în România.

Rusia cucerește Ucraina în 3-5 zile

Evident nu puteam începe decât cu **Ucraina, una dintre principalele ţinte ale războiului informaţional al Federaţiei Ruse**. Iar obiectivele ştirilor sunt transparente în subminarea puterii în stat, atacarea prestigiului şi inocularea temelor naraţiunii paralele plăsmuită de Kremlin:

Președintele Dumei de Stat a Federației Ruse, Sergei Narshkin, a anunțat recent (material apărut joi, 30 iulie 2015) că Rusia nu dorește să ocupe Ucraina și, dacă și-ar dori-o, ar face-o în 3-5 zile fără nici o problemă. Declarația care s-a vrut una de calmare a spiritelor și demitizare a strigătelor de ajutor ale Kievului, care cere în mod repetat livrarea de arme pentru a apăra frontiera *de facto* a Occidentului pe linia de demarcație din Donbas, s-a dovedit a fi cea mai clară dovadă a pornirilor belicoase, agresive, revizioniste și revanșarde ale Rusiei împotriva statelor care nu s-au pliat pe ambițiile neo-imperiale ale Kremlinului, care dorește să transforme statele post-sovietice în noi colonii și să le impună o suveranitate limitată de interesele supreme ale Rusiei, prin amenințarea cu protejarea rușilor, rusofonilor și compatrioților.
Dacă luăm afirmația în sine, este clar că avem de a face cu o bravadă. Rusia nu are nici resursele, nici armele, nici oamenii pregătiți pentru a duce un război în Ucraina, cu atât mai puțin pentru a o cuceri în 3-5 zile. Ceea ce poate face cu adevărat Rusia este să ocupe diferite porțiuni din Ucraina dar pe care nu le poate menține decât cu eforturi enorme și cu falimentul propriului stat în termeni economici și financiari.
S-a vorbit mult despre un coridor spre Crimeea, odată ce podul peste strâmtoarea Kerci s-a dovedit că nu e fezabil, iar aprovizionarea Crimeii se face doar pe apă, sau e dependentă de alimentarea de pe continent a peninsulei, adică de Ucraina, căreia i-a fost smulsă. Legătura era organică după cum se observă astăzi, iar anexarea nu a avut nicio planificare reală a zilei de după ocupație. Ce ar însemna acest lucru?
Ocuparea magistralei către Crimeea nu ar fi un efort supraomenesc pentru trupele ruse regulate. Evident, și în acest caz, ca și în cazul ocupării Ucrainei, povestea separatiștilor care luptă cu trupele regulate ale Ucrainei nu mai are nicio acoperire iar trupele regulate și tehnica rusă trebuie să pătrundă deschis și la vedere pentru a lupta. Admițând evitarea orașelor (a căror cucerire ar fi mai costisitoare și de durată) începând cu Mariupol, un coridor până în Crimeea ar putea fi croit. Dar ar putea fi el apărat? Cu ce costuri?
Coridorul către Crimeea ar putea fi făcut în circa 2 săptămâni, asigurând și aprovizionarea trupelor din linia întâi. Ba ar putea fi lansată operațiunea din două direcții, respectiv Rusia via Mariupol și Crimeea. Însă menținerea controlului ar fi

una extrem de dificilă și ar reclama circa 30.000 oameni pentru lungimea respectivă. Mai mult, ca orice coridor de tranzit, ar fi supus presiunii și incursiunilor simple, a unor grupe de 10-15 oameni, care ar putea ataca și întrerupe coridorul în puncte multiple și ar hărțui trupele ruse constant. Deci un efort fără finalitate.
Pentru a menține coridorul viabil, ar trebui ca să fie ocupate regiuni întregi. Donetsk până la capăt, Zaporoje și Kherson măcar până la istmul ce face legătura cu Crimeea. Dar pentru o asemenea întreprindere, e necesar sprijinul populației – or Rusia nu mai are nici măcar sprijinul minorității ruse din Ucraina după dezastrul provocat în Donbas – și un număr mult mai mare de trupe, de principiu cu un efort militar susținut de 18-24 de luni și implicarea a 150-200 mii de soldați. Fără sprijinul populației, ca armată de ocupație, Armata rusă ar trebui să poată menține în schimburi regiunea extinsă pentru un termen mediu 3-5 ani, lucru cvasiimposibil la nivelul de resurse disponibil și gradul de dotare/pregătire al Armatei ruse astăzi.
Evident că și ideea de a ocupa Novorosia, eventual până la gurile Dunării, este o utopie pe termen scurt și mediu. Destabilizare, lovituri și acțiuni de tip terorist pot avea loc, însă ocuparea regiunii Odesa reclamă singură un efort de care Rusia nu este astăzi capabilă. Mai trebuie adăugat că și Armata ucraineană nu mai este cea din 2014, când a sucombat fără un foc în Crimeea, trecând la inamic în mare parte, sau a capotat la atacul din Donetsk și Lugansk, sub forma războiului hibrid. Însă chiar și menținerea teritoriului ocupat a reclamat, la sfârșitul anului trecut, intervenția aproape deschisă a trupelor ruse regulate, ca și recâștigarea unui teritoriu contiguu. Însă din acest an, la tentativa de reluare a operațiunilor de la Mariinka, s-a văzut clar că operațiunile nu mai sunt atât de ușoare și că Armata ucraineană s-a întremat vizibil. Rusia are nevoie de 1-1,5 milioane de soldați pregătiți și înarmați pentru a ocupa astăzi Ucraina. Doar pentru a o ocupa, nu și pentru a o menține. Nu are decât 300.000 la acest nivel. Iar falimentul naţional e după ușă.

SUA a introdus virusul Zika ca armă biologică împotriva Rusiei

A doua direcţie de dezvoltare a războiului informaţional sunt **ştirile aberante, vădit subiect al dezinformării crase**, dar care, s-a dovedit şi în studiul nostru, că au un public. Aşa cum unii cred în extratereştri, aşa alţii cred că SIDA e un produs de laborator lansat de SUA în lume ca armă biologică. Pe acelaşi tipar, în această perioadă vedeta a fost **virusul Zika**:

Celebrul şef al inspecţiei sanitar veterinare a Federaţiei Ruse, Ghenadi Onishchenko, unul dintre cele mai hulite personaje în Republica Moldova după ce a furnizat în mod repetat „probe politice” pentru suspendarea exporturilor către

Rusia a vinurilor, legumelor şi altor produse industriale, a devenit autorul celui mai recent atac din războiul informaţional al Rusiei cu întreaga lume. Onishchenko a declarat, nici mai mult nici mai puţin decât că mult temutul virus Zika, cel care face ravagii în America de Sud, transportat de ţânţari şi responsabil de microcefalie la nou născuţi din mame infectate, ar fi, de fapt, o armă biologică creată de SUA pentru a ataca Rusia.

Comentariile au fost făcute de Ghenadi Onishchenko la postul BBC în limba rusă, el susţinând că oamenii de ştiinţă ruşi neprecizaţi ar fi identificat apariţia bolii încă din 2012 la ţânţari din Abhazia – regiune separatistă georgiană aflată sub controlul Federaţiei Ruse, militarizată şi integrată în sistemul de securitate rus. „Acest lucru ne-a îngrijorat pentru că la 100 km de locul unde trăieşte ţânţarul se află un laborator microbiologic al armatei SUA". Onishchenko, în prezent consilier al premierului Medvedev, a făcut referire la o facilitate din Georgia unde Agenţia americană de Apărare împotriva ameninţărilor a construit în 2011 un laborator de control al bolilor epidemiologice, care se află în prezent în cadrul Centrului Naţional al Georgiei de control al Bolilor Infecţioase.

Nu trebuie uitat că referirea la „un lanţ de laboratoare biologice americane în fostele state sovietice" care ar fi utilizat pentru producerea armei biologice împotriva Rusiei, a apărut în ultima strategie de securitate a Rusiei, o referire care a fost trimisă în derizoriu şi a ajuns o parte importantă a decredibilizării documentului aprobat de Consiliul de Securitate al Rusiei, ce marchează SUA, NATO şi UE drept duşmani şi ameninţări la adresa securităţii Federaţiei Ruse.

Virusul Zika s-a răspândit exponenţial în America de Sud dar nu s-au înregistrat cazuri formale în restul lumii, cu atât mai puţin din 2012 şi într-un areal în jurul Mării Negre.

Singurul caz cunoscut în Federaţia Rusă e cel al unei femei infectate în Republica Dominicană, dar care nu a infectat nici pe ceilalţi pasageri în cursa aeriană cu care a venit, nici rudele sale sau alţi cetăţeni ruşi. Cât despre afirmaţiile lui Onishchenko, ele vin să relanseze o teorie mai veche a propagandei ruse care spunea odată şi despre SIDA că ar fi boală rezultată dintr-un virus – HIV, care e produsul războiului biologic lansat de SUA împotriva URSS. Revenirea la aceste practici în 2016 vin să sublinieze nivelul atât de jos al relaţiilor bilaterale a Rusiei cu Occidentul şi lipsa totală de încredere reciprocă, un fapt ce duce la reactivarea unor asemenea purtători de mesaje pentru războiul informaţional al Rusiei.

Între timp, Marea Britanie a identificat o formulă de a combate virusul Zika prin atacarea genelor responsabile direct la ţânţarul purtător. Londra a format o veritabilă armată formată din milioane de ţânţari modificaţi genetic care se împerechează în libertate cu femelele purtătoare de virus Zika şi transmit o genă letală, astfel ţânţarii rezultaţi în urma împerecherii mor înainte de a deveni adulţi şi

de a transmite virusul. „Tânţarul bun” a fost creat de o companie britanică, iar până acum a fost testat cu succes într-o localitate din Brazilia.

„Soldat american împuşcând Coranul”

Un alt exemplu elocvent este cel al acţiunii duble prin **preluarea unor informaţii false**, ba chiar a unor făcături, urzite în laboratoarele de comunicare, **strecurarea lor prin surse absconse** şi preluarea lor în *mainstream,* eventual prin intermediul unei surse intermediare occidentale care să dea credibilitate ştirii. Al doilea obiectiv al unei asemenea ştiri este acela de a **submina fundamental imaginea duşmanului**, SUA, în raport cu terţii, lumea musulmană, în cazul de faţă, şi a genera reacţii ale terţilor, creând noi probleme ţintei vizate:

Fabrica de troli, comentatorii şi postacii finanţaţi de la Sankt Petersburg pentru a altera şi influenţa spaţiul virtual şi media internaţională, a produs o nouă infamie, o dezinformare printr-o minciună uriaşă pe care au multiplicat-o exponenţial: filmul în care un soldat american ar împuşca un exemplar al Coranului. Pretinsa Agenţie pentru Studierea Internetului, care acoperă fabrica de troli, a fost dezvăluită ca autor al falsului de către o investigaţie a BBC în limba rusă.
Filmul arăta un om îmbrăcat în hainele de soldat american care trage trei gloanţe într-o carte albastră, aparent o copie a Coranului. Lansat în luna septembrie 2015, clipul a generat un interes inexplicabil în Rusia, fiind criticat violent de către comunitatea musulmană din ţară, în termenii „soldatului american care împuşcă Coranul”, chiar dacă nici filmul nu reflectă explicit această realitate şi el însuşi este o făcătură.
În film este folosit un bărbat de culoare – ca să reflecte clar că ar fi vorba despre un american – care e îmbrăcat într-o uniformă americană şi testează o puşcă semi-automată *Saiga 401K* de provenienţă rusă, trăgând zece gloanţe înspre o carte albastră cu scris în arabă pe copertă ce pare să fie un Coran. Din cele zece focuri de armă doar trei lovesc cartea, iar cel ce filmează, cu un accent de engleză complet neamerican proferează obscenităţi şi susţine că arma e proastă. Filmul comentat în engleză cu multe greşeli gramaticale se încheie cu concluzia că doar armele americane sunt cele mai bune.
Filmul a fost postat pe YouTube, şi a fost asumat de către un pretins *National Gun Forum*, forumul armelor naţionale, care ar găzdui „dezbaterile pentru mândrii proprietarii de arme”. Utilizatorul Derr86e, cel care postează filmul, susține că şi-a convins prietenul să nu cumpere *Saiga 410K* rus arătând cât de prost funcţionează prin filmuleţul montat. Utilizatorul are această unică postare şi a dispărut de atunci.

Potrivit investigaţiilor BBC, omul pretins soldat american e îmbrăcat în uniformă de camuflaj pentru deşert ce poate fi achiziționată de oricine din magazine. „Soldatul" poartă o şapcă aparţinând *Ops-Core FAST Base Jump* şi nu o şapcă militară americană, şi are pe bandă scris vizibil mesajul „INFIDEL STRONG". Toate par să fie simboluri subliminale, de la culoarea pielii, mesajul de pe şapcă, discuţia celor doi, gloanţele trase în pretinsul Coran. Video-ul de pe YouTube e înregistrat pe numele Mayaese Johnson care pe *Google Plus* susţine că e angajat al unui liceu din Moscova.
Pe *Google Plus* există peste 50 de conturi cu numele Mayaese, mulţi din cei înregistraţi astfel susţinând că lucrează la liceele din Moscova. Informaţia a fost difuzată la 11 septembrie 2015 pe două conturi de Twitter – @ComradZampolit cu 33.000 de clienţi şi @NovostiSPb cu peste 81.000 persoane ce l-au văzut. În ambele mesajul susţine că soldatul american împuşcă un Coran. Contul de Twitter NovostiSPb varsă ştiri în site-ul Nevskie Novosti al omului de afaceri rus Evgeny Prigozhin, cel creditat de finanţarea Agenţiei pentru Studierea Internetului, fabrica de troli din Sankt Petersburg, potrivit BBC. În câteva ore, filmul a împânzit conturile Facebook şi Vkontakte (Facebook-ul rus), creând o adevărată isterie privitor la cum un soldat american împuşcă Coranul. În trei zile trona şi pe site-ul pro-Kremlin Politonline.ru. Deci a intrat în presa rusă de prim plan.
Totuşi, prima instituţie media care e referinţă în a fi remarcat postările de pe site-uri şi Youtube a fost Ştirile Populare înregistrat la adresa 55 Savushkina Street în St. Petersburg – adică exact la adresa Agenţiei pentru Studierea Internetului, fabrica de troli rusă. Mai mult, potrivit BBC, adresele IP utilizate la promovarea filmului sunt ale agenţiei, una dintre ele promovând filmul cu „ucigaşul Coranului" la un forum din Saratov. BBC l-a găsit şi pe actorul din clip, un barman din Sankt Petersburg, prieten cu o femeie angajată la fabrica de troli. Iată cum se obţine un fals şi se multiplică o minciună devenită adevăr absolut în Rusia şi în lumea islamică: soldaţii americani împuşcă Coranul.

Rusia inventează la Cernăuți separatismul românesc

Firește că războiul informaţional **are nevoie şi de ceva fapte**. Inventate, regizate, aşezate în spaţii absconse, cum am văzut mai sus, dar ulterior interpretate şi **amplificate de media oficială rusă** cu scopul de a crea efecte majore. Apropiindu-ne de România, iată o făcătură cu iz de credibilitate montată public pentru **a crea divergenţe între România şi Ucraina** într-un moment al maximei apropieri şi a sprijinului României şi al românilor bucovineni, pe teren, pentru războiul din Estul Ucrainei:

Presupusa conferinţă de fondare la Cernăuţi a aşa-numitei Adunări a Românilor din Bucovina – organizaţie care a cerut statut special de autonomie pentru românii din nordul Bucovinei – a fost de fapt o diversiune destinată să destabilizeze situaţia din regiune. Rusia a inventat din atmosferă separatismul românesc în Nordul Bucovinei, în clasicul război informațional pe care-l orchestrează cu aceeași măsură în Ucraina ca și în România. Astfel, atingea două obiective: ațâța publicul românesc mai slab de înger și partidele naționaliste românești marginale, dornice să se afirme, să apere conaționalii din zona Cernăuți cu zgomot; apoi crea artificial și adâncea, totodată, divergențe și falii între cei doi vecini – România și Ucraina, pentru a demonstra că nu e vorba doar despre minoritatea rusă sau despre ungurii și rutenii influențați de cele două state cu politici revizioniste, care acuzau Guvernul și regimul de la Kiev de politici represive la adresa minorităților, ci e vorba despre toți vecinii Ucrainei care ar avea asemenea opinii.

Reuniunea cu pricina s-a dovedit un foc de paie. O făcătură care, cu atât mai falsă și inexistentă, cu atât se spera că va avea o influență mai mare. Atacul informaţional era menit să destabilizeze situaţia din Bucovina tolerantă, să provoace un conflict etnic pe fundalul crizei din Donbas, acolo unde Rusia derulează agresiunea militară împotriva Ucrainei, în regiunile din est, Donetsk și Lugansk.

În fapt, s-a dovedit că reuniunea respectivă nu a avut niciodată loc. Apoi, că în fruntea lor s-au plasat niște lideri inexistenţi ai comunității românești, Adunarea Românilor din Bucovina fiind condusă de „Dorina Chirtoacă şi Cornelia Rusu” – o inovație pentru a suna cunoscut prin apropierea de numele primarului Chișinăului Dorin Chirtoacă (care la data respectivă constituia noul Consiliu Local) și de Corina Fusu, deputat PL din Republica Moldova. În fine, și imaginile de la acea reuniune s-au dovedit falsuri, montaje realizate la alte momente și în alte conjuncturi, după cum a rezultat din studierea pozelor utilizate, care însoțeau știrea difuzată la origine în presa rusă, prin ricoșeu, din surse absconse.

Potrivit știrii difuzate, minoritatea românească astfel organizată se angaja „să lupte pentru un statut special de autonomie al etnicilor români în cadrul Ucrainei, iar toţi cei prezenţi au votat în unanimitate în favoarea acestei rezoluţii”. Dacă informațiile au fost inițial negate la nivel individual, mai mulţi lideri ai unor asociaţii culturale româneşti din Cernăuţi au dezminţit informaţia respectivă. Practic, românii bucovineni nu aveau nimic de a face nici cu reuniunea, nici cu făcătura mediatică, în nici un caz cu pretențiile separatiste machiate sub formula cererii de duplicare a statutului special pe care-l va obține Donbasul și în Bucovina, așa cum adunări de ruteni sau ungurii din Transcarpatia ar fi reclamat deja pentru regiunea în care trăiesc și români. Dacă Csibi Istvan, cunoscutul călău simbolic al lui Avram Iancu, rătăcea prin regiune incitând la separatism iar rutenii/rusinii sunt coordonați de

Moscova în revendicările lor separatiste, în cazul românilor bucovineni, situația este complet diferită.
„În acest context, presa care a căzut victimă – direct şi indirect – propagandei ruse, trebuie să dezmintă informaţia respectivă pentru că aceasta nu este altceva decât o copiere a unei ştiri inventate în contextul unui amplu război informaţional care n-ar trebui să afecteze interesele comunităţii româneşti din Ucraina", face apel Bucpress. Or, despre interesele românilor din Cernăuţi au dreptul să vorbească în primul rând românii autohtoni, susţine portalul de ştiri al etnicilor români din Cernăuţi.
Nu că românii bucovineni nu ar avea propriile doleanțe și nevoi. E un lucru cert. Dar nu le evocă în acești termeni și, în nici un caz, nu pentru a da argumente separatismului rus din Donbas. Românii s-au dovedit o minoritate loială statului în care trăiesc, au luptat alături de concetățenii majoritari ucraineni în Est, și-au apărat statul de reședință și consideră că-și pot rezolva cel mai bine problemele dacă pot avea reprezentare în Parlament și în conducerile regionale și locale. Spre deosebire de autointitulații moldoveni din zona de sud a Basarabiei, regiunea Odesa, și aici cu multe nuanțe, românii din Ucraina s-au dovedit cea de-a doua minoritate ca mărime care are un comportament loial statului ucrainean în care trăiește. Poate și aici unii oficiali de la Kiev reflectează mai mult asupra separării staliniste a minorității românești în români și moldoveni.

Un general rus, ceva armament, o pompă și multe artificii

Materialele valorifică şi **tarele şi vulnerabilităţii presei** din ţara ţintă, respectiv din România, în cazul de faţă: **fuga după senzaţional**, preluarea necritică, fără verificare şi fără cealaltă opinie a unei știri vehiculate de presa rusă. Așa s-a creat o bază de înfricoșare a populației prin **rostogolirea unei pseudo-știri** și **amplificată de artificiile lingvistice** și **inventivitatea titlurilor editorilor din media**. Astfel, nici mai mult, nici mai puțin, afirmațiile unui „general rus" au devenit peste noapte „Armata rusă care susține", „Ministerul rus al Apărării care amenință", ba chiar se prezumă poziția Rusiei însăși care „avertizează"(ştire din 18 iunie 2015).
Ingredientele sunt clare și de impact: **„un general rus"** (neapărat), chiar dacă nu se știe apartenența sau rangul și poziția, deci relevanța personajului. Apoi **o știre cu armament** – în fapt formula de reacție la viitoarea amplasare a capabilităților militare prepoziționate în Estul Europei. Este vorba despre arme grele menite să servească la exerciții cu diferite categorii de forțe NATO și să permită apărarea colectivă dacă vreun atac se prefigurează în viitor. O decizie luată la Summit-ul NATO de la Newport, din Țara Galilor în septembrie 2014, transparentă și cunoscută de toată lumea, la care acum presupusul general dă replica nimicitoare tocmai când se negociază amplasarea efectivă a armelor pentru apărarea Flancului

Estic. În fine, **o pompă** pentru a umfla mult titlurile în variantă tabloid, indiferent dacă efectul e înfricoșarea inutilă a publicului. Și multe **artificii lingvistice** pentru a potența titlul: extraordinar, de nevăzut, pericol!, etc.
În fapt, o decriptare clară a știrii vehiculate era necesară pentru a evita confuziile: generalul Yuri Yakubov, utilizat și altă dată pentru mesaje catastrofice, de tipul „e cazul să gândim lovitura nucleară preemptivă a Rusiei în caz de amenințare", ar fi declarat că „Rusia va da un răspuns adecvat dacă Statele Unite vor amplasa artilerie grea în România şi alte state din estul Europei". Urmează specularea a ceea ce ar putea face ca reacție Rusia. Lângă el apare imediat și declarația unui oficial militar român, de data asta ministrul Apărării (anterior, la o construcție similară, șeful Statului Major General), pentru a da replica și a potența știrea.
În realitate, generalul de armată Iuri Iakubov, coordonatorul Direcţiei inspectorilor generali din Ministerul rus al Apărării, nu are atribuții în materie și vorbește cu titlu personal, ba chiar în condițiile în care Kremlinul a refuzat să se pronunțe pe subiect. Nu a vorbit Rusia, nici Ministerul Apărării, nici măcar Armata rusă, cum sună titlurile în presa noastră. Comentariul său sună așa: „dacă tehnica militară grea a SUA, compusă din tancuri, sisteme de artilerie şi alte echipamente militare, va apărea într-o serie de ţări din Europa de Est şi ţările baltice (deci nu e menționată explicit România), acesta va fi pasul cel mai agresiv al Pentagonului şi al NATO de la Războiul Rece. Rusiei nu-i rămâne altceva decât să-şi sporească forţele şi mijloacele în direcţia strategică Vest", după care a speculat „în primul rând, va fi consolidată gruparea militară pe întreg perimetrul frontierei de vest a Rusiei, inclusiv cu noi formaţiuni de tancuri, de artilerie şi unităţi aeriene. Brigada de rachete din regiunea Kaliningrad va fi reînarmată rapid cu noi sisteme de rachete tactice Iskander, iar grupul interarme din Belarus va fi supus unor modificări substanţiale".
Să fim bine înțeleși: nu cred că generalul a vorbit de capul lui, fără acord de la superiorii săi. Doar că o speculație făcută pe o întrebare directă adresată a unui personaj supracalibrat și fără relevanță în sistemul de planificare rus e ridicată la rang de știre și atribuită Rusiei. Or Moscova știe foarte bine despre planurile NATO din septembrie anul trecut, știe că forța amplasată e adusă de afară tocmai pentru că statele de la frontiera de Est a NATO nu și-au făcut achiziții și au restructurat armatele, iar nivelul de trupe și capabilități e de-a dreptul nerelevant față de nivelul reducerilor de trupe și tăierii de armamente în regiune. Mai mult, toate se înscriu în toate acordurile, precum Tratatul Forțelor Convenționale în Europa, inclusiv varianta revizuită.
Nu NATO încalcă acorduri de control al armamentelor și se înarmează, ci Rusia. Cantitatea de arme și echipament militar adusă în Crimeea excede orice nivel acceptat anterior, 25.000 de soldați și nivelul de tancuri și avioane, pentru că e considerat de Moscova „teritoriu rus" prin anexare. Ba chiar și arme nucleare se

anunță că pot fi aduse, cu încălcarea Tratatului INF, a forțelor nucleare cu rază medie de acțiune. Iar în Donbas, numărul de forțe și arme convenționale excede ceea ce se presupune a fi amplasat pe tot Flancul Estic al Alianței, Rusia pregătind aici viitoarea frontieră a sa dar și capabilități pentru a lua cu asalt Ucraina.

Exerciții de Război informațional: România atacă Transnistria!

La 5 iunie 2015, apărea în prim plan o **făcătură clasică**, un montaj de informații în cascadă, cu **sursă unică**, păreri nuanțate și știri presupuse, pe surse, în așa fel încât să construiască o secvență succesivă de declarații și **alegații mutual interdependente și aparent susținându-se** pentru a sublinia **relativa și aparenta veridicitate a unei minciuni**. A unei/unor minciuni sfruntate. Nu s-a întâmplat nimic dar, pe hârtie, maeștrii războiului informațional au pornit aproape un război de-adevărat: România împotriva Transnistriei separatiste.
Presa rusă a lansat tema unui posibil război în Transnistria, încercând să acrediteze, pe toate căile posibile ideea că vina pentru o asemenea evoluție a lucrurilor o vor purta doar Ucraina, România și autoritățile constituționale ale Republicii Moldova, dar, în niciun caz Moscova. De fapt plăsmuirea nu era despre fapt, ci despre VINĂ, cine-i de vină și cine nu. Nici nu contează pentru ce. Întreg șirul de informații difuzate pe marginea acestui subiect, de la declarații oficiale, până la speculații cu referință la surse anonime, care apar pe site-uri mai puțin cunoscute, par coordonate dintr-o singură sursă, așa cum obișnuiește să procedeze Kremlinul în cazul unor atacuri informaționale.
Miercuri, 3 iunie, agenția moscovită Interfax a publicat o știre cu privire la o posibilă ședință extraordinară a Consiliului Federației, camera superioară a Parlamentului rus. A fost prima cărămidă. La puțin timp, pe un site practic necunoscut, Jurnalistkaia Pravda, apare o altă știre, în care se afirmă că ședința Consiliului Federației ar putea fi dictată de necesitatea de a declara Transnistria ca parte componentă a Rusiei!!!
Imediat după pregătirea de luptă a apărut și atacul principal: postul oficial al forțelor armate ale Federației Ruse, Zvesda TV, a difuzat – sub formă de știre pe site-ul său, firește, în spațiul de comentarii externe – o zicere (că analiză nu poate fi numită) a unui pretins analist politic de la Chișinău, Ernest Vardanean, care vorbea despre „impresia" că România ar fi cea care ar analiza în prezent o intervenție militară în Transnistria. Astfel, personajul arestat, eliberat, legitimat și validat prin Transnistria, tocmai, ca mare erou și contestatar, susține, fără nici o bază factuală sau argumentativă, că „în conducerea României (sic!) există două păreri privind acțiunile în Moldova și împotriva Transnistriei. Premierul Victor Ponta caută cu tot dinadinsul să organizeze „o mică provocație victorioasă", ca să apară un motiv de a

introduce forțele armate în Moldova. Președintele Klaus Iohanis este ceva mai moderat”.
Imediat se preia bucata anterioară a construcției, respectiv Interfax, care relatează că Valentina Matvienko, președintele Consiliului Federației de la Moscova, este cea care și-a rugat colegii să fie atenți, pentru că e posibilă ședință extraordinară și cu validarea declarației potrivit căreia „eu nu exclud că, având în considerație agenda Dumei de Stat, va apărea necesitatea să organizăm o ședință suplimentară a Consiliului Federației și, din această cauză, să nu plecați prea departe și să păstrați legătura. Dacă o asemenea decizie va fi luată, veți fi informați în timp util”. Nimic despre Transnistria, ci doar varianta fum fără foc și construct, plăsmuire a războiului informațional. S-a juxtapus imediat și o declarație anterioară a vicepreședintelui Dumei de Stat, Serghei Jelezniak, doar ca și context, când declara într-o emisiune TV că Rusia este gata să intre în război, sub pretextul unui pretins atac asupra pacificatorilor ruși din Transnistria, după numirea fostului președinte georgian, Mihail Saakașvili, în funcția de guvernator al regiunii Odesa.
În final, pe această bază, purtătorul loviturii principale a bombei de minciună, aberație și inepție să susțină pe blog că însuși „cancelarul german Angela Merkel l-a convins personal pe liderul de la Bucureşti să nu întreprindă nicio acţiune deocamdată. Totuşi, în principiu, România şi ţările occidentale nu au renunţat la un scenariu militar”. Totul se încheie apoteotic cu susținerea unei agenții de știri de la Tiraspol cum că administrația separatistă din Transnistria ar putea mobiliza, în termen de maxim două săptămâni, 50 de mii de rezerviști din regiune.
Știri, fapte, silogisme, plăsmuiri, minciuni sfruntate și constructul unei realități paralele cu pretenții de adevăr. Acest episod ar trebui să se plaseze în zodia piesei lui Sheakespeare, „mult zgomot pentru nimic” dacă nu ar fi, de fapt, vorba despre ceva. Ceva foarte grav. În fuga lor după senzațional, vizionări, accesări și spectatori, nu mai puțin de trei televiziuni de știri și site-urile importante din țară, au preluat tâmpenia cu pretenții de știre pe care au și umflat-o, punând-o țanțoș la vedere în jurnale ca să aducă vizibilitate. Ca și cum nu trăiau la București, nu cunoșteau cum arată agenda și dacă cineva discută așa ceva, nu puteau întreba, ci era nevoie să vină o făcătură moscovito-tiraspoleano-chișinăueană pentru a ne spune ce-i în cancelarii la București și a valida falsul. Aici e buba: valorificând aplecarea spre senzațional ieftin, Rusia ne-a dat o lovitură cu mâna noastră. Descrierea cea mai bună a întâmplării și a știrii a venit de la ministrul Bogdan Aurescu: „profund ridicolă”. Iar la examenul acesta presa dâmbovițeană a luat o notă profund ridicolă, căzând la examenul responsabilității.

Închisori tip Guantanamo în Ucraina și Estul Europei

Un alt caz datează din 25 aprilie 2015 şi reliefează **implicarea Federaţiei Ruse** şi a propagandei oficiale în războiul informaţional vizând încălcarea drepturilor omului în **închisorile CIA** din Guantanamo şi Abu Ghraib, respectiv în programul de exfiltrare şi torturare a suspecţilor de terorism. Plecând de la un fapt, **combinat cu multă mitologie** deja înrădăcinată în percepţia publică, s-a construit de către platforma oficială Sputnik o pseudo-ştire care se constituie într-un **fals complet**, ale cărei unice referinţe sunt sursele neprecizate dintre separatiştii estului Ucrainei. Prin juxtapunere, conjugare şi amplificare se încearcă crearea unei realităţi în care **orice declaraţie ambiguă**, care lasă loc la speculaţii şi interpretări, **e utilizată în montarea falsului**:

Iată efectele secundare ale unei declarații pripite, vădit nepotrivite, a Președintelui Ion Iliescu despre o clădire cedată pentru operațiuni CIA la București. Imediat, **platforma de război informațional Sputnik a Federației Ruse** a lansat o nouă enormitate, de data asta ținta fiind Ucraina, iar elementele secundare statele europene și NATO din Estul Europei, în timp ce și UE este făcută responsabilă: Russia Today a lansat știrea potrivit căreia „lagăre de concentrare de tipul celebrei închisori de la Guantanamo, dar finanţate de Uniunea Europeană, s-ar afla în Ucraina, România, Bulgaria, Lituania şi Polonia! Două astfel de lagăre au fost cucerite de miliţiile din Novorossia care au publicat pe Internet un material video", a afirmat Russiatoday.ro.
Russiatoday.ro îi citează pe cei din „miliţiile din Novorossia". O sursă care nu desemnează pe nimeni prin ambiguitatea sa, dar introduce și vehiculează numele de Novorossia, o regiune din timpul Ecaterinei cea Mare care nu a existat ca atare niciodată, iar azi e sinonimă cu expansiunea neo-imperială a Rusiei și preluarea ieșirii la Marea Neagră a Ucrainei.
Știrea vorbește despre faptul că, în apropiere de Doneţk ar exista nu una, ci două „închisori militare","de fapt un lagăr de concentrare nazist ucrainean neterminat, într-un sat din Zhdanovka, construit pentru persoanele acuzate de regimul pro-american de la Kiev de separatism şi terorism". Iată și alte simboluri cu impact emoțional la populația vizată: lagăr de concentrare, Guantanamo, juxtapunerea de termeni „naziști ucraineni", „regimul pro-american". O construcție-școală a unei non-știri, fără bază reală, dacă cu o colecție de mesaje simbolice, subliminale, de susținere a pozițiilor Rusiei și condamnare a SUA, Ucrainei și politicilor lor prin asociere cu nazismul, lagărele de concentrare, Guantanamo, închisori. Numai bine după lansarea din nou a temei în România.
Evident, că pentru credibilitate, „știrea" – evident exclusivă și senzațională – trebuie să mai conțină detalii: în această închisoare au fost găsite documente potrivit cărora construcţia a fost finanţată de către Uniunea Europeană. Formal, acest lagăr a fost proiectat să fie centru de detenţie pentru imigranţii ilegali.

Clădirile au fost amplasate pe terenul unor unităţi militare. Deci a apărut, în relatarea oficinei de propaganda rusă care citează o organizație anonimă inexistentă, dar cu nume simbolic, și Uniunea Europeană. Ea e vinovată, ea a finanțat, chiar dacă vroia altceva, iată la ce sunt folosiți banii europeni!
Dar delirul continuă, pentru că nu toate țintele propagandei au fost atinse. Beneficiari de asocierea cu închisorile, Guantanamo, naziștii, trebuie să fie și statele individuale care poartă anatema desconsiderării intereselor Rusiei în Ucraina. Astfel, pe lângă cele „două astfel de complexe în satul Zhdanovka din regiunea Doneţk", din câte cunoaşte sursa anonimă, „sunt 20 de astfel de centre de detenţie pe teritoriul Ucrainei. Nu sunt centre de detenţie pentru imigranţi ilegali în Europa civilizată. Sunt închisori NATO ca cele deja existente în România, Bulgaria, Lituania sau Polonia. Nu este prea greu să includem aceste facilităţi pe lista închisorilor pentru prizonieri de război. Aceste lagăre sunt Guantanamo-ul Europei de Est" cum se mai spune în pseudo-știrea emisă, care reglează conturile și cu România, Bulgaria, Lituania și Polonia – frontul estic reasigurat al NATO – cu Alianța însăși, folosind „faptul absolut", cunoscut, firește de întreaga lume, despre „lagăre tip Guantanamo", americane, asociate deja cu nazismul și numite deja mai sus lagăre de exterminare, care s-ar afla în Estul Europei și în statele NATO/UE de frontieră.
Suntem în plin război informațional. Cine nu realizează, riscă să fie subiectul acestei manipulări în masă care se adresează deja publicului din spațiul sovietic, dar și elitelor și formatorilor de opinie din Europa de Est, cei care nu mai au timp să verifice sursa fiecărei idei „consacrate" de propaganda rusă, pro-rusă și afiliată, la nivel global. E cazul să revenim la regulile clasice ale jurnalismului de fapte și relatări exacte, la comunicarea directă și fără echivoc a instituțiilor, la explicarea fenomenelor și profesionalizarea mass-media. Altfel, oricine ne va induce orice idei și va induce orice percepții va dori în populație. Strategia de securitate a României trebuie să conțină explicit această amenințare iar CSAT va trebui să desemneze un responsabil național coordonator pentru formula inter-instituțională integrată de contracarare a acestui tip de amenințare. Cu tot respectul față de libertatea de exprimare și libera circulație a ideilor și opiniilor.

Război informaţional în spaţiul virtual

Am lăsat la sfârşit **elemente ale războiului informaţional purtat în spaţiul virtual**. Războiul informațional este o componentă a războiului hibrid, dar și o formă specifică de purtare a războiului în care se propune înlocuirea realității și a faptelor prin construirea unei realități alternative și proiectarea ei către populația țintă, pentru a atinge obiective de natură militară, respectiv demobilizarea populației, crearea dubiului privind obiectivele de interes național, dar și acțiuni

directe, de blocare a posibilității angajării populației în pregătirea de luptă sau convingerea tinerilor de a nu se mai prezenta ca voluntari pentru poziții profesioniste în Armata Națională.
Un grup numit sugestiv „Nu vrem să luptăm împotriva rușilor” s-a înființat și bântuie rețelele de socializare cu „abordări alternative”. Dincolo de numele straniu – nu-mi amintesc ca cineva să fi cerut înarmarea populației și să fi declarat război Rusiei, dacă e vreun zăbăuc înfierbântat, ar trebui calmat repede de organele în drept – important e și programul grupului. E mai mult decât un grup de prietenie româno-rus, iar proiectul vorbește despre faptul că „Statele Unite ale Americii doresc cu orice chip să provoace războiul cu Rusia” iar „dacă acest lucru se va întâmpla, România va fi țintă sigură a asaltului rusesc”.
După ce ne-a arătat că SUA e dușman și a folosit sintagma „stare” de război, pentru a înfricoșa și atrage atenția, autorii ne mai spun în program că „SUA și UE au distrus progresiv România” și că „vor să ne lase și fără viața noastră”. După ce a stabilit dușmanii, programul băieților mai spune clar „Nu vrem să luptăm pentru interesele cotropitorilor occidentali. Vrem plecarea acestora și eliberarea României”. Și ca să încheie apoteotic, părinții grupului – care nu au împlinit încă 21 de ani – ne mai comunică rituos că „toți tinerii între 20 și 35 de ani vor fi înrolați și trimiși împotriva Federației Ruse. Vor muri pentru profitul americanilor care vor câștiga din vânzarea de arme”. Firește că aberațiile și non-sensurile din aceste susțineri sunt prezente, grupul luptă pentru eliberarea deplină a României dar ne spune că „nimic în interesul poporului român, nu mai e nimic de apărat(!)”.
Nu intru în detaliile grupului și a autorilor săi. Nici promovările făcute membrilor de a intra în rețeaua socială rusă „mai prietenoasă” Vkontakte nu e neapărat întâmplătoare. Doar am prezentat o mostră calificată de război informațional la adresa României. Iar asta se întâmplă direct la noi acasă, în România. Ce să mai vorbim despre abordarea agenției Regnum, fundamental românofobă când vorbește despre orice ar face România în Republica Moldova. Astfel, tot ce este românesc e automat calificat drept anti-rus, rusofob sau, alternativ, „unionist”, trăsături devenite echivalente cu crima supremă de lezare a politicii ruse în stânga Prutului.
Iată cum arată descrierea proiectelor transparente ale Departamentului pentru Relaţia cu Românii de Pretutindeni în viziunea Regnum, oficina serviciilor de informații și propagandă ruse: „cea mai mare parte a fondurilor va fi alocată în sprijinul mass-mediei din Republica Moldova, în special celei de orientare româno-unionistă şi rusofobă (..) Bucureştiul va acorda în jur de 22.700 de euro publicaţiei naţionaliste şi rusofobe Timpul (…) Publicaţia Uniunii scriitorilor din Republica Moldova, Literatură şi artă, al cărei redactor-şef este scriitorul rusofob Nicolae Dabija, va primi aproximativ 7.300 de euro (…). Bucureştiul va mai acorda încă 6.500 de euro IDIS Viitorul, cu scopul studierii situaţiei românilor din UTA Găgăuzia, autoproclamata republică moldovenească nistreană Transnistria,

Taraclia şi din nordul Republicii Moldova, dar şi pentru promovarea valorilor româneşti".

Cap.5. Tematici ale războiului informaţional în spaţiul public din România

Iulian Chifu

În evaluarea tematicilor abordate în spaţiul public de către războiul informaţional rus am reuşit să identificăm nu mai puţin de **162 de teme abordate** în intervalul studiat, respectiv:
- 47 de teme pe televiziuni (ProTV şi Antena 1 plus televiziuni de ştiri), din care 41 numai pe televiziunile de ştiri (Realitatea TV, România TV, Antena 3, B1 TV);
- 34 de teme în presa scrisă quality-ziare (România Liberă, Adevărul, Evenimentul Zilei, Gândul);
- 31 de teme în agenţiile de ştiri (Mediafax, Hotnews, DC News);
- 41 de teme în site-urile de ştiri (ziare.com, ştiripesurse.ro);
- 9 teme pe yahoo-grupuri.

În urma raţionalizării acestor tematici, am constatat faptul că există cinci teme fundamentale care se repetă în toată media şi care se constituie în teme forte ale războiului informaţional al Federaţiei Ruse:

1. **Antiamericanism şi România sclav al SUA**
2. **Propagandă şi atacuri anti-NATO**
3. **Scutul antirachetă – baza de la Deveselu**
4. **Scindarea/destrămarea/dispariţia Uniunii Europene**
5. **Subminarea poziţiei Turciei în România. Turcia egal Rusia, Erdogan egal Putin.**

Pe fond aceste constatări subliniază foarte clar şi direcţia de acţiune a Federaţiei Ruse în regiune, şi **categorisirea duşmanilor – SUA, NATO, UE** – şi **preocuparea militară supremă – scutul antirachetă** – şi dorinţa de **subminare a susţinerii publice de care se bucură Turcia** în România la nivelul media, spaţiul public şi opinia publică, ţara noastră fiind una din cele trei – alături de Polonia şi Suedia, potrivit *Transatlantic Trends* – care susţine integrarea în UE a Turciei.

1. **<u>Romania sclav SUA şi antiamericanism</u>**

(Radu Arghir)

De când expansiunea NATO a fost identificată ca o ameninţare principală la adresa securităţii Federaţiei Ruse (conceptul de securitate naţională din 2000 – dar a fost menţionată şi în documente anterioare) presa rusă apropiată regimului a încercat să discrediteze SUA şi NATO. Crearea unei imagini negative asupra Alianţei şi celui mai puternic membru al său în rândul populaţiei statelor ce ar putea deveni membri NATO, ar putea opri aspiraţiile atlantice ale țării respective. Astfel, această strategie devine o metodă de apărare în faţa expansiunii NATO.
Dar obiectivele instrumentelor de propagandă ruseşti nu se opresc aici. Imaginea alianţei poate fi atacată şi în rândul populaţiei statelor membre pentru a o slăbi din interior. Chiar dacă un stat este deja membru NATO, sau are baze SUA pe teritoriul său, sabotarea imaginii Alianţei sau a Washingtonului este o metodă prin care Rusia încearcă să slăbească coeziunea din rândul Alianţei şi să forţeze retragerea bazelor (pe termen lung).
Încercările Moscovei de a slăbi UE prin susţinerea partidelor ultra-naţionaliste din ţările membre nu este chiar un secret şi o astfel de strategie se poate aplica la toate nivelele (politic, opinie publică) şi în cazul NATO. România este atât membru NATO cât şi gazdă pentru baze militare SUA, astfel că devine o ţintă prioritară pentru instrumentele de propagandă ruseşti.

Antiamericanismul se împarte în două teme mari. Prima este pur şi simplu încercarea de **a genera ură faţă de SUA şi americani**, faţă de orice poate fi identificat drept american, cum ar fi cultura şi valorile. Aceasta este definită ca antiamericanism. A doua este legată de **specularea nemulţumirilor legate de clasa politică din România şi întoarcerea lor împotriva SUA**. Această temă presupune portretizarea clasei politice drept una servilă intereselor SUA şi implicit SUA ca pe o putere colonială ce nu doreşte decât să exploateze România. Această a doua temă a fost numită „România sclav SUA” după mesajul care încearcă să îl trimită. Analiza nu include surse oficiale ale Moscovei ci doar materiale scrise din surse media independente sau de pe reţele de socializare.

Antiamericanism

Deşi oarecum similar cu ideea de vasalitate a României faţa Washingtonului, încercarea de creare a unui sentiment antiamerican capătă mai multe forme şi nu este atât de limitată în privinţa surselor. Ştirile pleacă de la criticarea politicii SUA în lume şi denunţarea agresivităţii NATO, mai ales faţă de Rusia, şi ajung până anumite episoade din istorie cum a fost bombardamentul Bucureştiului din 1944 de către SUA în timpul celui de-al Doilea Război Mondial. Se caută astfel crearea unei imagini negative pentru rolul Washingtonului în lume, în general, şi în România, în special.

O primă metodă de a promova un mesaj antiamerican ţine de promovarea naţionalismului şi crearea unei antiteze între cultura decadentă din vest, în special SUA, care se încearcă să fie impusă şi la noi, şi valorile morale şi spirituale superioare ale poporului român. Un exemplu de astfel de materiale propagandistice este articolul *De ce nu vor tinerii români să se înroleze şi să lupte în viitorul război cu Rusia* [33] preluat de mai multe agenţii de ştiri, inclusiv Sputnik, ramura internaţională a Russia Today[34].

Postarea de pe portalul Napoca News a plecat de la dezbatere generată de o serie de ştiri false sau inexacte apărute după criza din Ucraina care sugerau că Armata română se pregăteşte de război motiv pentru care ar urma să recruteze toţi tinerii sub 30 de ani apţi de luptă. Cum era de aşteptat, aceste ştiri au generat o reacţie critică din partea celor care le-au crezut drept veridice. Postarea încearcă să explice aceste reacţii.

Pentru început, pleacă de la premisa că ordine de recrutare există, dar foarte mulţi tineri nu doresc să fie recrutaţi în Armată în ciuda eforturilor făcute de „mercenarii din presă și ofițerii acoperiți din SRI" ce „instigă" tinerii să meargă la oaste pentru „a lupta în război contra Federației Ruse". Primul motiv găsit este legat de faptul că „generaţia facebook, cluburilor fancy, a etnobotanicelor şi cinematografelor multiplex în ciuda propagandei americane de tip Hollywood" ştie (de la părinţi/rude) cu ce condiţii dure se va confrunta şi nu are de gând să le accepte, mai ales în condiţiile în care lupta este pentru „abstracţiuni NATO/UE sau pentru interesele anglo-americane în Europa de Est", nu pentru patrie.

Mai mult, legat de patrie, tinerii informaţi nu vor să lupte pentru politicienii corupţi ce sunt vânduţi marelui „Licurici". Un alt motiv este legat de frica de Armata rusă, care nu a fost învinsă în condiţiile în care „anglo-americanii nu au fost în stare să-i bată pe vietnamezi, pe irakieni sau afgani". Pentru asta (confruntarea cu ruşii) americanii vor să folosească armatele din Europa de Est drept carne de tun. Postarea se încheie cu invocarea unui ultim motiv spiritual: tinerii români se simt mai apropiaţi de poporul rus, creştin-ortodox, decât de „paradele gay sau cu manifestările de rasism (sic!) ale germanilor".

Tot din aceiaşi categorie face parte şi alt material de pe acelaşi portal media, dar cu un autor diferit, intitulat *Departamentul american vrea o Românie curcubeu, şi nu una tricoloră.*[35] În primul rând, titlul în sine este extrem de edificator. Articolul pleacă de la unele critici aduse de Departamentul de Stat al SUA României şi

---

[33]Ionuţ Ţene,*De ce nu vor tinerii români să se înroleze şi să lupte în viitorul război cu Rusia,*02.2015, http://www.napocanews.ro/2015/02/de-ce-nu-vor-tinerii-romani-sa-se-inroleze-si-sa-lupte-in-viitorul-razboi-cu-rusia.html.

[34]Tinerii români refuză să lupte într-un posibil război cu Rusia, 18.03.2016, http://sputnik.md/moldova_romania_society/20160328/5540219.html

[35]Bogdan Calehari, *Departamentul american vrea o Românie curcubeu, şi nu una tricoloră,* 20.04.2016 http://www.napocanews.ro/2016/04/departamentul-american-vrea-o-romanie-curcubeu-si-nu-una-tricolora.html.

Franţei (legate de anumite politici publice) pentru a ataca cu o serie de remarci rasiste sau homofobe cum este „Obama – primul musulman care s-a instalat în Biroul Oval” sau „clovnul John Kerry, omul care nu poate face două lucruri în aceeași zi”, în încercarea de a caracteriza cultura americană drept decadentă şi net inferioară celei din Franţa sau România pe care are tupeul să le critice.

O a doua metodă presupune invocarea unor **evenimente recente sau istorice** în

Ziua când americanii au bombardat Bucureștiul
4 aprilie 1944
EU SUNT BUCUREȘTII!
In memoria miilor de oameni ucisi fara vina, intr-un razboi care nu era al lor.
www.facebook.com/Rezistenta

care România sau **români au avut de suferit ca urmare a unor acţiuni ale SUA**. Un exemplu este o ştire care prezintă cum vizita Ambasadorului american la Teatrul din Lugoj a dus la întreruperea unui concurs de pian (ce avea loc în clădirea teatrului) deoarece [36], din motive de securitate, sala trebuie eliberat cu cel puțin o oră şi jumătate înainte de sosirea oficialului american. Aici notabile ar fi unele postări de pe reţelele sociale cum ar fi o referire la al Doilea Război Mondial. Postarea, care a venit la o zi după ziua NATO din România, prezintă forte detaliat urmările unui bombardament SUA asupra Bucureștiului[37]. Pe de o parte, descrierile distrugerilor şi pierderilor umane caută să creeze resentimente faţă de SUA iar pe de alta, data bombardamentului (4 aprilie) coincide cu data semnării Tratatului Atlanticului de Nord.

O altă metodă este pur şi simplu **criticarea politicilor SUA la nivel mondial,** mai ales denunţarea agresivităţii SUA în relaţiile internaţionale. De la intervenţiile în Irak sau Afganistan, până la războaiele ce au dus la destrămarea Iugoslaviei, orice implicare SUA peste hotare este prezentată drept având un efect negativ. Ştirile din această categoria variază de la prezentări generale[38] la incidente specifice ce au avut loc în timpul unor confruntări, inclusiv incidente legate de răcirea recentă a relaţiilor dintre NATO şi Rusia (după Ucraina)[39]. Această categorie de materiale sugerează că SUA duce o politică agresivă pe plan mondial şi încearcă să îşi impună punctele de vedere folosind forţa. Deşi se pleacă de la evenimente reale, acestea sunt prezentate în aşa fel încât să întărească acest mesaj.

Romania sclav al SUA

[36] *JENANT. Am ajuns sa fim scosi din propriile teatre pentru ca vine ambasadorul american in vizita*, 24.04.2016, http://www.bzi.ro/jenant-am-ajuns-sa-fim-scosi-din-propriile-teatre-pentru-ca-vine-ambasadorul-american-in-vizita-551332.

[37] 04.04.2016, https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=1030601113696352&id=931675910255540&substory_index=1.

[38] *AGRESIUNI AMERICANE ÎN LUME DUPA 1848 (Lista incompleta),* 23.04.2009, http://www.justitiarul.ro/agresiuni-americane-in-lume-dupa-1848-lista-incompleta/.

[39] *Congresul SUA foloseşte incidentul „Donald Cook” pentru a mări de patru ori cheltuielile militare pentru campania anti-rus*, 25.04.2016, http://acs-rss.ro/index.php/arhiva-glasul/item/425-congresul-sua-foloseste-incidentul-donald-cook-pentru-a-mari-de-patru-ori-cheltuielile-militare-pentru-campania-anti-rusa.

În general, această temă caută să speculeze **nemulţumirile legate de conducerea ţarii**, sau **nemulţumiri generale**, pentru **a oferi o alternativă, cea rusească**. Acest gen de mesaje nu apare, sau cel puţin nu direct sau des pe portalurile informaţionale oficiale (cum este site-ul Ambasadei ruse la Bucureşti, Ministerul Afacerilor Externe etc.), dar apar în portaluri de informaţii indirect afiliate la Kremlin de unde sunt preluate de diferite agenţii de ştiri din România fie pentru scopuri propagandistice (intenţionat), fie în căutarea de senzaţional (neintenţionat).
Sunt identificate două metode prin care este transmis acest mesaj. Pe de o parte, ca urmare a unor „investigaţii", sunt argumentate anumite păreri cu prezentarea a diferite fapte, de multe ori false, legate **de implicarea SUA în conducerea României**. Aici ar trebui menţionată o oarecare **obsesie legată de Soros**, care este văzut ca unul din principalele pericole la adresa suveranităţii României. Pe de ală parte, sunt folosite interviuri cu diferiţi „experţi" ce fac afirmaţii pentru a susţine **ipoteza exploatării României de către Washington**.
În prima categorie, de obicei, se înscriu nu ştiri ci, de obicei, editoriale/postări de pe diferite blog-uri cum ar fi *România – colonie săracă, exploatată și distrusă de către SUA și UE*[40] care preia părţi dintr-o postare similară mai mare, argumentează faptul că „Imperiului Atlantist" nu are interese permanente în România. Acesta va exploata resursele ţării şi va rămâne aici cât timp are interes şi apoi se va retrage şi va lăsa în urmă un pământ pârjolit ce ar urma să fie o zonă tampon cu Rusia.
Pe de altă parte, Rusia ştie că **NATO se va retrage din România** şi are interes să investească în România pe termen lung pentru că oricum tot acolo (la ei) ajungem pe termen lung. Argumentarea este destul de bine făcută şi poate convinge o persoană mai puţin informată. De asemenea, este analizat şi impactul influenţei occidentale asupra unor instituţii ale statului. De exemplu, o analiză[41] legată de modernizarea şi profesionalizarea Armatei române, necesară pentru a intra în NATO, afirmă că aceasta a dus la reducerea efectivelor şi echipamentelor, ceea ce a pus Armata în incapacitatea de mai apăra teritoriul ţării.
Ce este mai rău este că acest gen de mesaje, care subliniază efectele negative ale implicării SUA în România, au început să fi folosite şi în politică de persoane destul de populare, în special pentru a respinge anumite critici venite din partea Ambasadei SUA.[42]

---

[40]*România – colonie săracă, exploatată și distrusă de către SUA și UE,* 16.02.2016, http://www.dzr.org.ro/romania-colonie-saraca-exploatata-si-distrusa-de-catre-sua-si-ue/#.
[41]*Aderarea la NATO a distrus armata României! S-au făcut restructurări și schimbări de legislație,* 25.03.2016, http://infoalert.ro/2016/03/25/aderarea-la-nato-distrus-armata-romaniei-s-au-facut-restructurari-si-schimbari-de-legislatie/?utm_source=dlvr.it&utm_medium=facebook.
[42]Ioana Hurdea, *Lia Olguta Vasilescu, de acord: „Oamenii s-au saturat de occidentalismele voastre goale, aleg PSD",* 9.06.2016, http://www.aktual24.ro/lia-olguta-vasilescu-de-acord-oamenii-s-au-saturat-de-occidentalismele-voastre-goale-aleg-psd/.

Tot la capitolul **păreri** sunt şi unele articole ce vizează, evident, persoane din administrație şi fac speculaţii legate de interesele pe care le servesc. Aici inamicul preferat este **Soros** şi orice ONG cu care a avut şi ce mai mică legătură. ONG-uri cum sunt FDSC sunt descrise drept **organizaţii „puşculiţă" prin care „Soros, norvegienii şi alți miliardari ai lumii care finanțează rețeaua de ONG-uri mondialiste își bagă banii**."[43]
De asemenea, anumite ştiri insinuează legături dubioase între Soros şi persoane importante din administraţia ţării. Un astfel de exemplu este ştirea ce îl leagă pe premierul Cioloş de Soros doar prin faptul că **Cioloş este membru al organizaţiei „Friends of Europe"** care este finanţată, printre alţii, de Soros. Alte acuzaţii propriu-zise nu sunt aduse la adresa sa, dar sunt ridicate semene de întrebare legat de Cabinetul său (fără a face o legătură între membrii acestuia şi Soros).[44]

Ce-a de a doua metodă de a transmite acest mesaj (că SUA exploatează de fapt România) este legată de **citarea unor diferiţi experţi** sau personalităţi ce descriu rolul de vasal al României în relaţia cu SUA. Aici majoritatea ştirilor erau preluate de pe portalul Sputnik (care aparţine Russia Today) şi retransmise de diferite portaluri din România, în unele cazuri fără a fi menţionată sursa iniţială. Ştiri cum ar fi *„România, vasalul facil al americanilor în lupta imaginară cu Rusia!"*[45] şi *Alexander Neu, deputat german: SUA vor menținerea tensiunilor cu Rusia și au vasali docili precum România și Bulgaria*[46], nu sunt decât preluări a unei ştiri (de pe portalul Sputnik) ce prezintă un interviu acordat de **Alexander Neu, deputat german de extremă stânga**[47]. În interviu, Neu afirmă că Statele Unite încearcă să creeze impresia unei ameninţări din partea Rusiei pentru suplimentarea prezenței militare în Europa de Est, iar în acest sens (şi pentru suplimentarea trupelor, şi pentru menţinerea stării de conflict) au nevoie de „vasali docili" precum Români şi

---

[43]Fluierul, *Nicușor Dan :"Am fost plătit cu 300 - 400 de euro de Fundația Soros ca să merg la o conferință". Numai cu 300-400 de euro, Nicușor? Dar cei peste 120.000 de euro luați doar în ultimul timp de la FDSC.ro, pușculița lui Soros și a Norvegienilor?,* 24.04.2016,
http://fluierul.ro/mobile/article/indexDisplayArticleMobile.jsp;jsessionid=8286EB9FEF71A73CB323C8D3CD5FBC24?artid=709805&title=nicusor-dan-am-fost-platit-cu-300-400-de-euro-de-fundatia-soros-ca-sa-merg-la-o-conferinta-numai-cu-300-400-de-euro-nicusor-dar-cei-peste-120-000-de-euro-luati-doar-in-ultimul-timp-de-la-fdsc-ro-pusculita-lui-soros-si-a-norvegienilor-
[43]https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=1030601113696352&id=931675910255540&substory_index=1.
[44]De ce a ascuns Dacian Cioloş relaţia sa cu George Soros?, 27.11.2015,
http://ziarero.antena3.ro/article/view/id/152724.
[45]*„România, vasalul facil al americanilor în lupta imaginară cu Rusia!",* 10.04.2016,
http://anonimus.ro/2016/04/romania-vasalul-facil-al-americanilor-lupta-imaginara-cu-rusia/.
[46]Tudor Matei, *Alexander Neu, deputat german: SUA vor menținerea tensiunilor cu Rusia și au vasali docili precum România și Bulgaria*,1.04.2016, http://www.activenews.ro/externe/Alexander-Neu-deputat-german-SUA-vor-mentinerea-tensiunilor-cu-Rusia-si-au-vasali-docili-precum-Romania-si-Bulgaria-131793.
[47]*Forget 'Russian Aggression'! Why Pentagon Wants More Troops in Europe,* 02.04.2016,
http://sputniknews.com/politics/20160402/1037363377/russia-us-pentagon-nato.html.

Bulgaria. Conform acestuia, Rusia este ţinută la distanţă de SUA deoarece „nu vrea să accepte viziunea lumii occidentale”.
Alt exemplu sunt ştirile: *Expert CIA: România e stat vasal SUA, iar Ion Iliescu a aprobat închisorile CIA contra spaga*[48], şi *Fost analist CIA: România, stat vasal al SUA. Iliescu, casă şi conturi în Elveţia*[49], ce sunt preluări ale unei ştiri apărute tot pe portalul de ştiri Sputnik și care prezintă un interviu acordat de **Raymond McGovern, fost angajat al CIA**[50]. În interviu, McGovern afirmă că relaţia dintre România şi Statele Unite este una de (ceea ce Putin ar numi) vasalitate, iar Iliescu ar fi primit mită pentru înființarea închisorilor CIA din România, închisori unde a fost practicată tortura fără a aduce rezultate în ceea priveşte informaţiile colectate.
În concluzie, se poate spune că acest mesaj, **antiamericanismul,** este prezent în mass-media din România atât cu, cât şi fără, ajutorul Kremlinului. În general, apare ca parte a **manifestării unui naţionalism exagerat** sau greşit înţeles, dar şi ca urmare a neprofesionalismului din mediul jurnalistic care, în căutare de senzaţional, preia anumite ştiri şi informaţii din surse apropiate Moscovei. Oricum, indiferent de sursă, aceste materiale (ştiri, editoriale, analize, postări), ajută eforturile propagandistice ale Rusiei, care vede prezenţa în Europa de Est a SUA şi expansiunea NATO, ca pe ameninţări existenţiale.

2. <u>Propagandă și atacuri anti-NATO</u>

(Alexandru Voicu)

NATO reprezintă unul dintre principalii actori vizați de războiul informațional rus. Evident, statele din Flancul Estic al NATO reprezintă o țintă constantă, dar discutând despre actori colectivi, se poate spune că Alianța deține primatul în demersurile ruse. Uniunea Europeană este un alt actor colectiv important, dar Rusia a tratat cu o oarecare prudență acest subiect. În schimb, NATO și subminarea coeziunii și eficienței acesteia a reprezentat o prioritate incontestabilă.
Nu de puține ori, informațiile ruse referitoare la NATO portretizează Alianța ca fiind ostilă și ofensivă. De exemplu, noua strategie de securitate a Rusiei din 2016, document susținut de președintele Vladimir Putin, subliniază faptul că mobilizarea de trupe şi armament NATO atât de aproape de graniţele Rusiei sunt o provocare. Iar politicile prin care Statele Unite şi aliaţii săi încearcă să exercite o dominaţie la

[48]*Expert CIA: România e stat vasal SUA, iar Ion Iliescu a aprobat inchisorile CIA contra spaga,* 01.05.2015, http://www.ziuanews.ro/dezvaluiri-investigatii/expert-cia-romania-e-stat-vasal-sua-iar-ion-iliescu-a-aprobat-inchisorile-cia-contra-spaga-207737.
[49]Florin Puşcaş, *Fost analist CIA: România, stat vasal al SUA. Iliescu, casă şi conturi în Elveţia,* 01.05.2015, http://www.stiripesurse.ro/fost-analist-cia-romania-stat-vasal-al-sua-iliescu-casa-si-conturi-in-elvetia_954568.html.
[50]*Romania Is a US 'Vassal State' - Former CIA Analyst,* 30.04.2015, http://sputniknews.com/politics/20150430/1021547516.html#ixzz46ygCYqG8.

nivel global riscă să genereze presiuni politice, economice, militare și informaționale la adresa Rusiei.[51]

Conform Strategiei de Securitate Națională a Rusiei, „*extinderea NATO, apropierea Alianţei de frontierele Rusiei generează o ameninţare la adresa securităţii naţionale. Acumularea potenţialului militar de către Alianţa Nord-Atlantică şi arogarea de funcţii cu caracter mondial prin încălcarea normelor dreptului internaţional, intensificarea activităţilor militare în statele membre, extinderea în continuare a Alianţei şi apropierea infrastructurii militare NATO de frontierele Rusiei reprezintă ameninţări la adresa Rusiei*”.[52]

Așa cum poate fi observat din pasajele cuprinse în Strategia de Securitate Națională a Rusiei, NATO este privită prin prisma a trei componente. În primul rând, augmentarea capacităților de pregătire și reacție a NATO reprezintă capacități ostile pentru Rusia. Deși, NATO reprezintă o alianță defensivă *par excellance*, definită prin tratat și axată pe acțiuni de reasigurare și descurajare a atacurilor, Rusia continuă să susțină opusul. Pentru Moscova, NATO reprezintă un actor ostil și ofensiv. Tocmai promovarea unei astfel de retorici legitimează acțiunile neprietenoase ale Rusiei din vecinătatea sa vestică.

Practic, Rusia invocă o dilemă a securității inexistentă.[53] Oficialii de la Moscova folosesc o retorică similară, într-o oarecare măsură, cu principiile enunțate în teoria controlului reflexiv. Ei prezumă agresivitatea NATO și încercările acesteia de a-și consolida securitatea, ca oferind destule motive Rusiei să acționeze mai ferm în vecinătatea sa.

O a doua componentă legată de NATO din Strategia de Securitate Națională a Rusiei se referă la scutul anti-rachetă pe care NATO dorește să-l definitiveze în perioada următoare. Această problemă a fost menționată în numeroase rânduri atât de oficialii ruși, dar și de către oficialii NATO. Conform unui comunicat al NATO, Vladimir Putin folosește retorica antagonică referitoare la scutul anti-rachetă din rațiuni de politică internă.[54] Scutul nu este îndreptat către Rusia. Totuși, Vladimir Putin folosește aceste argumente pentru a atrage voturi și susținere populară. În același mod, avansarea unei asemenea perspective ajută la motivarea eforturilor copleșitoare de înarmare. O declarație a președintelui Putin reflectă această

---

[51]„Rusia și-a actualizat strategia de securitate. Cele mai mari temeri ale Kremlinului”, Digi24, 02/01/2016, data accesării: 27/05/2016, http://www.digi24.ro/Stiri/Digi24/Extern/Europa/RUSIA+STRATEGIE+SECURITATE+AMENINTARI.

[52]Mihai Draghici, „Principalele ameninţări de securitate identificate de Rusia în noua strategie de apărare”, Gândul.info, 01/01/2016, data accesării: 27/05/2016, http://www.gandul.info/international/principalele-amenintari-de-securitate-identificate-de-rusia-in-noua-strategie-de-aparare-14948920.

[53]Dilema securității se referă la spirala insecurității generată de eforturile unui stat de a-și spori capabilitățile. Astfel, cu cât un stat dorește mai mult să-și mărească securitatea prin înarmare, cu atât el generează mai mult insecuritate în sistem căci determină celelalte state să emuleze o conduită similară.

[54]„How Putin uses missile defence in Europe to distract Russian voters”, *NATO*, data accesării 12/04/2016, http://www.nato.int/docu/Review/2015/Russia/Ballistic-Missile-Defence-Putin/EN/index.htm.

strategie: „*situaţia geopolitică nu se schimbă spre bine. Din păcate, se agravează, ţinând cont de instalarea unor elemente antibalistice americane în România*. Instalarea elementelor antirachetă în Europa reprezintă o ameninţare suplimentară la adresa Rusiei”.[55]

O a treia componentă a Strategiei de Securitate Națională a Rusiei legată de NATO se referă la caracteristicile Alianței transatlantice. Aceasta este portretizată în termeni imperiali la nivel global. De asemenea, Rusia reprezintă puterea de status-quo loială regulilor sistemice, în timp ce NATO reprezintă o putere imperială ce încalcă dreptul internațional. Prin vehicularea acestei perspective, relația dintre cele două entități nu poate fi decât antagonică.

Mai mult, portretizarea NATO în acești termeni oferă Rusiei atât susținerea internă, dar și argumentele unor acțiuni belicoase în spațiul extern. Vladimir Putin a substanțiat aceste linii directoare de război informațional prin numeroase declarații. De exemplu, el a declarat la începutul anului 2016, că „*NATO şi SUA au vrut o victorie totală asupra Uniunii Sovietice. Au vrut să stea singure pe tronul Europei. Acum stau acolo, iar noi vorbim despre toate aceste crize (Ucraina) pe care, altfel, nu le-am fi avut*”.[56]

Asumpțiile prezentate în Strategia de Securitate Națională a Rusiei din 2016 referitoare la NATO reprezintă o încercare de război informațional prin prezentarea unor fapte distorsionate și a unor concepte care nu reflectă situațiile reale. De exemplu, insinuarea unor pretenții globale ale NATO prin încălcarea dreptului internațional. Desigur, astfel de elemente caracteristice războiului informațional pot fi identificate și în discursurile președintelui Vladimir Putin.

În cadrul unui interviu oferit în exclusivitate cotidianului german Bild, președintele Putin a emis anumite dezinformări cu privire la NATO. Conform acestuia, liderii NATO s-au angajat după Războiul Rece să nu extindă Alianța către est.[57] În acest fel, președintele Putin continuă războiul informațional împotriva NATO portretizând Alianța ca fiind ostilă și incapabilă să-și respecte angajamentele.

Dezinformarea încercată de președintele Putin a fost scoasă la iveală chiar de către Mikhail Gorbachev care a declarat că nu au fost făcute astfel de promisiuni între Rusia și NATO. Astfel, președintele Putin se află în acord cu asumpțiile expuse în

---

[55]Mihai Draghici, „Vladimir Putin: Sistemul antirachetă din România, o ameninţare. Rusia va lua măsuri de apărare”, *Mediafax*, 13/05/2016, data accesării 12/06/2016, http://www.mediafax.ro/externe/vladimir-putin-sistemul-antiracheta-din-romania-o-amenintare-rusia-va-lua-masuri-de-aparare-15319691.

[56]„Vladimir Putin, declarații sfidătoare la adresa NATO și sancțiunilor impuse de UE”, *Antena 3*, 11/01/2016, data accesării 24/04/2016, http://www.antena3.ro/externe/vladimir-putin-declaratii-sfidatoare-la-adresa-nato-si-sanctiunilor-impuse-de-ue-334348.html.

[57]„Gorbaciov îl contrazice pe Putin: NATO nu i-a promis că nu se va extinde după reunificarea Germaniei”, *Economica.net*, 10/11/2014, , data accesării: 24/04/2016, http://www.economica.net/gorbaciov-il-contrazice-pe-putin-nato-nu-i-a-promis-ca-nu-se-va-extinde-dupa-reunificarea-germaniei_91143.html#n.

cadrul Strategiei de Securitate Națională, în care NATO trebuie să fie identificată cu un actor ce încalcă promisiunile și angajamentul față de dreptul internațional.
Tot liderul de la Kremlin încearcă să submineze capacitatea NATO de a fi unitară și de privilegia angajamentul pentru securitatea colectivă prin anumite declarații pronunțate la începutul acestui an. Declarațiile acestuia fac referire la criza apărută ca urmare a doborârii avionului de vânătoare rus de către Turcia. Conform acestuia, „*Turcia face parte din NATO, dar nu a fost atacată. Prin urmare, NATO nu este nevoită să protejeze Turcia, iar problemele noastre cu Turcia nu au nicio legătură cu apartenenţa acestei ţări la NATO*".[58] Ținta este izolarea evenimentelor la Turcia și Rusia și, în subsidiar, excluderea NATO. Acesta poate fi catalogată ca fiind o încercare a președintelui rus de a crea anumite clivaje, o tactică *divide et impera*. De aceea nu este de mirare că foarte mulți oficiali din cadrul structurilor politico-militare Occidentale observă faptul că „*Vladimir Putin dorește distrugerea NATO*".[59] Un astfel de deziderat este prezentat în presa română prin intermediul unui interviu cu Jānis Kažociņš, fostul șef al spionajului leton. Acesta declară: „*Rusia doreşte ruperea NATO şi ocuparea statelor Baltice*".[60]
La rândul său, premierul rus, Dmitry Medvedev folosește o retorică similară cu cea prezentată în cadrul Strategiei de Securitate Națională. Conform acestuia, confruntarea este evitabilă și indezirabilă, dar NATO este responsabilă de actuala situație crispată.
Pot fi identificate numeroase declarații ce substanțiază poziția promovată de premierul Medvedev. Conform acestuia situaţia a „alunecat" într-un nou război rece. Mai mult, el a precizat, în cadrul Conferinţei de Securitate de la Munchen că „ceea ce a rămas este o politică inamicală şi închisă a NATO faţă de Rusia."[61] Discursurile lui Vladimir Putin și cele ale lui Dmitry Medvedev converg într-un punct, anume belicozitatea NATO și dorința acesteia de a avea o politică ostilă la adresa Rusiei.
Reprezentantul permanent al Rusiei la NATO, Alexander Grushko, este un alt actor important ce emite în numeroase rânduri semnalele centrale ale Rusiei față de NATO. În cadrul unui site românesc ce promovează numeroase poziții pro-ruse este subliniată o declarație făcută de Alexander Grushko. Din punctul de vedere al

---

[58]Ioana Bojan, „Vladimir Putin: Dacă Turcia atacă Rusia, nu este nevoie ca NATO să se implice. Ar face bine să-şi ceară scuze pentru doborârea avionului", *Mediafax*, 12/01/2016, data accesării: 24/04/2016, http://www.mediafax.ro/externe/vladimir-putin-daca-turcia-ataca-rusia-nu-este-nevoie-ca-nato-sa-se-implice-ar-face-bine-sa-si-ceara-scuze-pentru-doborarea-avionului-14962514.
[59]Alexandra Iancu, „Putin vrea să DISTRUGĂ NATO. Ce pregăteşte Rusia", *Evenimentul Zilei*, 11/11/2015, data accesării: 24/04/2016, http://www.evz.ro/putin-vrea-sa-distruga-nato-ce-pregateste-rusia.html.
[60]„Fost şef al spionajului: Rusia ar putea rupe NATO", *Gazeta Cluj*, 01/06/2015, data accesării: 24/04/2016, http://gazetadecluj.ro/fost-sef-al-spionajului-rusia-ar-putea-rupe-nato/.
[61]Roxana Petre, „Premierul Medvedev: Rusia şi Occidentul, într-un nou război rece", *România Liberă*, 13/02/2016, data accesării: 12/05/2016, http://www.romanialibera.ro/actualitate/international/premierul-medvedev--nato-are-o-politica-inaimicala-si-inchisa-fata-de-rusia-407185.

lui Grushko, conflictul din Ucraina este folosit de NATO pentru a-şi justifica propria existenţă.[62]

Este întreținută tema ce susține agresivitatea NATO față de Rusia. NATO reprezintă actorul belicos, pe când Rusia este ținta politicii sale agresive. Totodată, un alt site pro-rus substanțiază această ipoteză oferind o altă declarație ce îi aparține lui Alexander Grushko: „NATO face acești pași denunțând un pericol venit dinspre Rusia. Părerea noastră este cunoscută: în regiunile din estul Europei nu există schimbări militare sau politice importante care să justifice astfel de acțiuni ale NATO. Diplomatul rus și-a exprimat îngrijorarea față de alocările financiare impresionante ale Alianței nord-atlantice dedicate dezvoltării unor facilități militare în apropierea granițelor Rusiei. „*Este un drum care duce spre nicăieri*”.[63]

Un alt exponent al Rusiei este Dmitri Peskov acesta promovând aceeași retorică prin care NATO este portretizată ca fiind agresivă și provocatoare. Acesta calcă pe urma lăsată de ceilalți decidenți de rang înalt ai Rusiei, oferind o imagine negativă asupra NATO, o alianță agresivă și retrogradă: „recentele acţiuni ale NATO confirmă că Alianţa nord-atlantică nu s-a adaptat condiţiilor moderne, păstrând scopul iniţial – contracararea Federaţiei Ruse şi confruntarea cu Federaţia Rusă”.[64]

Tot Dmitri Peskov consideră că extinderea NATO reprezintă un act agresiv și provocator la adresa Rusiei. Această poziție a putut fi observată odată cu aderarea Muntenegrului la Alianța nord-atlantică. Conform acestuia, „*Moscova a subliniat la toate nivelurile posibile că expansiunea continuă a NATO, a infrastructurii NATO spre Est, nu poate să nu ducă la contramăsuri din Est, adică din partea rusă, în sensul asigurării intereselor de securitate și susținerii parității de interese*”.[65]

Tot Peskov a completat această declarație: „*NATO este un instrument creat pentru confruntare. Contribuția NATO la stabilitatea și securitatea Europei este*

---

[62]„Oficial rus: Ţările care permit sau cer trupe şi armament NATO pe teritoriile lor, se joacă cu focul”, *russiatoday.ro*, 12/09/2015, data accesării 13/05/2016, http://news.russiatoday.ro/oficial-rus-tarile-care-permit-sau-cer-trupe-si-armament-nato-pe-teritoriile-lor-se-joaca-cu-focul/.

[63]Oleg Cojocaru, „RT: NATO merge pe un drum spre nicăieri”, *paginaderusia.ro*, 04/12/2014, data accesării: 13/05/2016, http://www.paginaderusia.ro/grushko-nato-merge-pe-un-drum-spre-nicaieri/.

[64]Mihai Draghici, „Kremlin: NATO vrea confruntarea cu Rusia. Relaţiile NATO - Rusia sunt la nivelul de "neîncredere totală"”, *Mediafax*, 19/04/2016, data accesării 13/05/2016, http://www.mediafax.ro/externe/kremlin-nato-vrea-confruntarea-cu-rusia-relatiile-nato-rusia-sunt-la-nivelul-de-neincredere-totala-15265197.

[65]Ana-Maria Anițoiu, „AVERTISMENT. Peskov: Invitarea Muntenegrului în NATO va atrage represalii din partea Rusiei”, *România Liberă*, 02/12/2015, data accesării: 14/05/2016, http://www.romanialibera.ro/actualitate/international/avertisment--peskov--invitarea-muntenegrului-in-nato-va-atrage-represalii-din-partea-rusiei-401124.

discutabilă. Exprimăm în continuare preocupare în legătură cu extinderea NATO spre frontierele Rusiei."[66]

Retorica Rusiei cu privire la NATO este clară. În primul rând, aceasta dorește să sublinieze caracterul ofensiv al NATO. Războiul informațional al Moscovei față de NATO se rezumă la redefinirea identității NATO dintr-o alianță pur defensivă într-o alianță ofensivă și agresivă. Astfel, avem de a face cu o luptă asupra înțelesurilor și identităților.

În al doilea rând, Rusia se străduiește să ofere o nouă dimensiune eforturilor NATO de extindere. Aceasta dorește să portretizeze extinderea NATO ca un proces ostil ce vizează Rusia și interesele sale. Așa cum a putut fi observat, decidenții de la Moscova nu consideră extinderea NATO ca o încercare de proliferare a securității și stabilității în Europa, ci ca o acțiune exclusiv croită pentru a submina securitatea Rusiei. Astfel, definirea NATO ca un actor agresiv reprezintă unul dintre scopurile centrale ale războiului informațional rus. Desigur, promovarea unei astfel de retorici este convenabilă pentru Moscova deoarece îi oferă un spațiu mai larg de manevră în vecinătatea sa, în special prin întrebuințarea unor acțiuni neprietenoase și agresive.

În ceea ce privește România, aceasta este portretizată uneori ca o piesă de șah interpusă între cele două mari tabere. Conform unui articol din presa românească intitulat, „NATO vs. RUSIA – un conflict al INTERESELOR uriaşe. România, o piesă pe tabla de şah a MARILOR FORŢE" sunt subliniate forțele NATO și cele ale Rusiei. Despre România este evidențiat faptul că „*este undeva la mijloc, în toată această afacere. Geopolitic, interesantă pentru ambele tabere*".[67] O astfel de interpretare mai poate fi observată și în cadrul altor surse în care se declară faptul că NATO face din România teatru de RĂZBOI.[68]

3. Scutul antirachetă ca vector al Războiului Informațional declanșat de Federația Rusă

(Narciz Bălășoiu)

[66]Ștefania Brândușă, „Rusia, un nou atac la adresa expansiunii NATO: Alianța este un „instrument de confruntare" militară", *Active News*, 23/05/2016, data accesării: 14/05/2016, http://www.activenews.ro/externe/Rusia-un-nou-atac-la-expansiunea-NATO-Alianta-este-un-instrument-de-confruntare-militara-133469.

[67]„NATO vs. RUSIA - un conflict al INTERESELOR uriaşe. România, o piesă pe tabla de şah a MARILOR FORŢE", Antena 3, 03/04/2015, data accesării: 14/05/2016, http://www.antena3.ro/externe/nato-vs-rusia-un-conflict-al-intereselor-uriase-romania-o-piesa-pe-tabla-de-sah-a-marilor-forte-289320.html.

[68]Cristi Șelaru, „NATO face din România teatru de RĂZBOI: Trimite 5.000 de soldați pentru un CONFLICT cu Rusia", stiripesurse.ro, 14/06/2016, data accesării: 14/06/2016, http://www.stiripesurse.ro/nato-face-din-romania-teatru-de-razboi-trimite-5-000-de-solda-i-pentru-un-conflict-cu-rusia_1138147.html.

Scutul antirachetă este unul dintre proiectele militare deosebit de sensibile pe relația NATO – Federația Rusă. Începând cu rațiuni/considerente de ordin tactic și terminând cu cele de sorginte politică/geopolitică proiectul balistic de la Deveselu, județul Olt, a suscitat reacții dintre cele mai aprinse din partea Kremlinului – nivelul de comunicare fiind angajat adesea la cel mai înalt nivel, respectiv de către președintele Vladimir Putin.

Ca teză generală, trebuie menționat că Moscova percepe acest proiect pur defensiv drept o formulă perfidă de **anulare a echilibrului strategic**, de subminare a capacităților sale tactice – și care poate deveni la o rigoare un instrument ofensiv. Prin vocea unor emisari, Rusia evaluează inclusiv posibilitatea ca un focos încărcat pe o rachetă balistică de la Deveselu să lovească localitatea Soci chiar într-un moment în care președintele s-ar afla în stațiunea cu pricina(!!).

Astfel de acuzații **nu s-au întemeiat pe argumente solide**, legitime, iar un simplu contraargument ce poate fi adus în discuție vizează numărul de focoase și vectori de care Federația Rusă dispune – este de ordinul sutelor, în vreme ce facilitatea de la Deveselu operaționalizează doar 24 de rachete. Așadar, este absolut derizoriu a acredita ideea că în eventualitatea unei confruntări nucleare, o țară precum Rusia care deține triada nucleară ar putea fi anulată, ori redusă la o simplă armată convențională.

Cu toate acestea, subiectul a fost alimentat din plin, fără nici un complex care ar putea însoți detașarea de adevăr, pe canale mai mult sau mai puțin tradițional frecventate de propaganda rusă.

Tema centrală devenită un cvasi-corolar al problematicii scutului antirachetă poate fi subsumată ideii că – scutul antirachetă atrage România într-o adversitate cu detentă geopolitică ce pune la îndoială însuși discernământul ralierii Bucureștiului la proiectul balistic defensiv.

Tema este ventilată cu generozitate în articolele vehiculate pe *site*-ul televiziunilor și ziarelor, iar în numeroase cazuri nu se disting asperități de abordare. În atare context, se poate vedea foarte bine reprezentată teza rusă cu privire la rolul și locul scutului antirachetă în arhitectura occidentală de securitate.

Deși poate fi prezumat că subiectul e revolut prin faptul că facilitatea a fost deja dată în folosință, astfel că presiunea nu mai poate produce un efect robust, iată că subiectul a păstrat aceeași detentă atât prin coregrafia gândirii, cât și prin cadența cu care teza revine pe tapet. Există o celebră butadă vehiculată în mediul virtual ce este perfect opozabilă temei curente: „*Nu mai hrăniți fricile!”*.

Titluri exemplificative:

- *Rusia atacă România de Crăciun: „Scutul antirachetă încalcă normele internaţionale”*[69]*;*
- *RUSIA avertizează NATO cu privire la scutul antirachetă din România -* ***Armata rusă este preocupată de instalarea sistemelor NATO antirachetă în România, Polonia şi în alte ţări europene, urmând să ia măsuri pentru contracararea acestor ameninţări***[70]***;***
- ***Sistemul antirachetă va fi implementat în România. NATO: „Elementele antibalistice nu ameninţă Rusia”***[71]***;***
- *SCUT ANTIRACHETĂ: Rusia avertizează NATO – Înțelegerile cu Iranul modifică situația geopolitică actuală și din partea NATO ar fi logice schimbări în planurile sale privind desfășurarea sistemului de apărare antirachetă în Europa*[72].

Amenințările au fost lansate de la cel mai înalt nivel și pot fi aduse în discuție chiar declarații ale premierului rus Dmitri Medvedev care declara că „***va dota armata cu armele necesare pentru a-l distruge. El a avertizat că ameninţările ar putea deveni realitate, dacă americanii nu se aşează la masa negocierilor – Antena 3 2012”.***

O temă conexă care incumbă același tip de retorică vizează capacitățile deosebite ale Armatei Federației Ruse, descrise într-o cheie triumfalistă, emfatică, amenințătoare, și care – la nevoie – pot spulbera facilitatea din România.

Ziare.com preia o declarație a generalului Karagaiev: „**Rusia deține rachete care pot distruge orice element antibalistic instalat de Statele Unite, avertizează generalul rus, șeful Forțelor strategice ruse, cu referire la sistemele antirachetă montate de NATO în România și Polonia” –** „*Evaluările specialiştilor arată că sistemele antirachetă americane aflate în curs de instalare nu vor putea rezista unui atac intens efectuat de unități strategice ruse*” – 2015 Ziare.com.

EXCLUSIV EVZ. **Scutul de la Deveselu NU poate APĂRA România în cazul unui ATAC NUCLEAR. Rusia are o armă secretă despre care americanii se tem să vorbească** | ANALIZĂ

Evenimentul Zilei difuzează la rându-i sub un titlu gazetăresc amenințări ale oficialilor ruși. De această dată este vorba despre Mihail Ulianov, director al Departamentului pentru neproliferare şi controlul armamentului din cadrul Ministerului rus de Externe: „**Aceste sisteme reprezintă (MK41 , respectiv**

[69]http://www.romaniatv.net/rusia-ataca-romania-de-craciun-scutul-antiracheta-incalca-normele-internationale_264771.html, 24.12.2015.

[70]http://www.mediafax.ro/externe/rusia-avertizeaza-romania-cu-privire-la-sistemele-antiracheta-moscova-intentioneaza-sa-ia-toate-masurile-necesare-pentru-garantarea-securitatii-15273964, 26.04.2016.

[71]http://www.romaniatv.net/sistemul-antiracheta-va-implementat-in-romania-elementele-antibalistice-nu-ameninta-rusia_232800.html, 15.06.2015.

[72]http://www.antena3.ro/externe/avertizari-din-partea-rusiei-planurile-nato-ar-trebui-sa-se-schimbe-237744.html

Aegis) încălcări ale Tratatului forţelor nucleare intermediare (INF), cerând României şi SUA să conştientizeze „responsabilitatea" montării acestor elemente şi să renunţe la plan „cât nu este prea târziu" (Acordul Forţelor Nucleare Intermediare, semnat de SUA şi URSS în 1987 şi intrat în vigoare pe 1 iunie 1988, obligă ambele părţi să distrugă toate rachetele balistice şi de croazieră cu raze de acţiune cuprinse între 500 şi 5.500 de kilometri. Pentru accentuarea imposturii Moscovei, a devenit de notorietate episodul rachetelor utilizate de Rusia, când a tras din Marea Baltică în Siria la începutul anului curent).

Realitatea TV preia fără nici un fel de filtru amenințările unui alt oficial rus, **comandant al Statului Major al Forţelor de Rachete Strategice**, colonel-generalul Victor Esin – **„mi se pare că ar fi o reacţie prognozată, cea de a include această bază în lista obiectelor pasibile de a fi atacate în primul rând în cazul unei agresiuni americane împotriva Rusiei**". Titlul articolului este: „*Rusia ameninţă România: Prima ţintă va fi Deveselu! Care este planul*?" (iulie 2015).[73]

Într-un articol recent publicat pe *website*-ul **Cuvântul Ortodox** regăsim o altă formulă de abordare, redată cât se poate de limpede chiar din titlul articolului – „**SCUTUL DE LA DEVESELU A FOST INAUGURAT OFICIAL (Video). Triumfalism versus realism și singura întrebare care contează: LA CÂT SE VA RIDICA NOTA DE PLATĂ?**" (decembrie 2015).[74]

Din această panoplie nu putea lipsi profilul amenințător al președintelui Vladimir Putin care nu se limitează la a deplânge decizia occidentalilor de coagulare în jurul unei astfel de proiect, dar oferă și indicii, chiar detalii, cu privire la modul cum va demantela proiectul cu pricina – „**vom lucra la un sistem de atac capabil să contracareze orice sistem antirachetă**" – DIGI 24 (noiembrie 2015).[75]

Vladimir Putin abordează o nouă strategie de a câștiga sprijin larg pentru stoparea proiectului balistic defensiv, într-un articol mediatizat de DIGI 24, intitulat „**Putin insistă: Fără scutul antirachetă**": „***cauza care i-a determinat pe partenerii noştri americani să construiască un sistem antirachetă nu mai există şi aveam toate drepturile să credem că toate aceste eforturi depuse de SUA pentru a construi acest sistem vor fi oprite, în realitate acest lucru nu s-a întâmplat".***[76]

---

[73]http://www.realitatea.net/rusia-ameninta-romania-prima-tinta-va-fi-deveselu-care-este-planul_1751073.html, 22.07.2015.

[74]http://www.cuvantul-ortodox.ro/recomandari/2015/12/19/scutul-de-la-deveselu-a-fost-inaugurat-oficial-video-triumfalism-versus-realism-si-singura-intrebare-care-conteaza-la-cat-se-va-ridica-nota-de-plata/ 19.12.2015.

[75]http://www.digi24.ro/Stiri/Digi24/Extern/International/SCUT+ANTIRACHETA+NATO+SUA+DEVESELU+PUTIN , 11.11.2015.

[76]http://www.digi24.ro/Stiri/Digi24/Extern/International/Vladimir+Putin+insista+Fara+scutul+antiracheta , 22.10.2015.

O manieră de tratare a subiectului prin mijloace de propagandă aproape tradiționale vizează **învinuirea Occidentului pentru declanșarea unei noi spirale a înarmării**. Această temă este întâlnită în diverse forme și ambalaje. Spre exemplificare se pretează un titlu preluat chiar de PRO TV, o televiziune cu impact semnificativ în România: „***Rusia 'va iniția contramăsuri' în vederea întăririi potențialului forțelor sale strategice nucleare, în condițiile în care SUA își desfășoară sistemul lor de apărare antirachetă***”.[77]

Același titlu poate fi regăsit și pe portalul Ziare.com***: „Vom dezvolta sisteme nucleare care să anihileze scutul antirachetă”.***[78]

Nu doar forumurile freamătă atunci când vine vorba despre scutul antirachetă, dar și unele declarații ale experților din domeniu vin să frapeze. Publicistul român Armand Goșu (octombrie 2015) spune în publicația *quality* Gandul.info că – ***„ar fi bine ca oficialii români să vorbească mai puţin pe tema aceasta, pentru că observaţi că de câte ori iese cineva de la noi, urmează o replică din partea Moscovei”.***[79]

În materie de comentarii pe forumurile aferente pot fi cu ușurință identificate aceleași clișee: „***americanii sunt stăpânii, românii vasalii. Federația Rusă este o superputere militară, iar Bucureștiul nu înțelege în ce se bagă antagonizând, iritând Rusia cu un asemenea proiect inutil/aberant***”.

Spre exemplificare pot fi considerate următoarele comentarii**: „*înțelegerea între ruși și americani, după desființarea tratatului de la Varșovia, a fost ca, americanii și NATO să nu se extindă în fostele țări socialiste. Prin integrarea țărilor estice în NATO, și prin amplasarea de baze, scuturi etc., până în coasta Rusiei, de ce dracu mai dăm vina pe ruși că sunt iritați??? Oricine în locul rușilor ar fi făcut la fel. Provocatorii au fost amerlocii. Pe unde au trecut, au lăsat în urmă țări distruse, haos și lacrimi***” (Ion Popescu, logat cu identitatea contului Facebook pe site).

- Sorin Dumitru – „***Români proști ... deveniți ținte de dragul limbismului ... Si o meritați pe bună dreptate***!”.
- comentariu Escatologico-sfertodoct, Marian Gherghe „***o rachetă lansată din Rusia ajunge pe teritoriul României în 15 minute !!! Pentru sclerozații care ironizează Rusia și cred orbește în propaganda unchiului sam, am o întrebare !?.....Norul radioactiv provenit de la explozii unde se împrăștie***

[77]http://stirileprotv.ro/stiri/international/putin-mesaj-care-vizeaza-si-romania-rusia-isi-va-intari-fortele-strategice-nucleare-ca-raspuns-la-scutul-antiracheta.html , 11.11.2015.

[78]http://www.ziare.com/international/rusia/putin-ameninta-din-nou-vom-dezvolta-sisteme-nucleare-care-sa-anihileze-scutul-antiracheta-1392805, 10.11.2015.

[79]http://www.gandul.info/international/cat-de-mare-este-amenintarea-rusiei-pentru-romania-cu-doua-luni-inaintea-finalizarii-scutului-de-la-deveselu-moscova-reia-ofensiva-14835871, 12.11.2015.

având în vedere curenții de aer?!!!!"- (o verificare atentă a contului de FB relevă un personaj real, ce vorbește din convingere!).

4. Scindarea/destrămarea Uniunii Europene

(Diana Bărbuceanu)

După anexarea Crimeii, relaţiile Uniunii Europene şi ale Occidentului în general cu Federaţia Rusă au devenit extrem de complicate şi tensionate. Sfidarea celor mai elementare norme de drept internaţional de către Moscova chiar pe frontiera Uniunii Europene a condus la o escaladare discursivă şi faptică pe relaţia bilaterală UE-Rusia. În acest context, conceptul de solidaritatea căpătat o greutate specifică fiind principalul atribuit pus sub presiune de vecinătatea estică. Dacă războiul hibrid s-a manifestat prin intermediul omuleţilor verzi în Ucraina, iată că astăzi întreaga Europă este victima unei agresiuni informaţionale din partea Kremlinului. Între temele vehiculate obsesiv se numără şi Uniunea Europeană ca „proiect caduc", aflat în proximitatea prăbuşirii.

Este cunoscut faptul că politica externă a UE nu este unitară iar membrii clubului comunitar nu au o abordare uniformă în raport cu Federaţia Rusă. Teza potrivit căreia Uniunea Europeană se află actualmente într-un moment de răscruce născut dintr-o vie criză identitară pe fondul afluxului de imigranţi şi a polarizării la nivel de *leadership*, rămâne o realitate. Astfel de elemente vin însă grefate pe acţiunile destabilizatoare ale Kremlinului, care dezbină, reuşind astfel să facă din anumite state ambasadori ai bunelor relaţii.

Subminarea continuă a Uniunii şi profilarea Rusiei ca alternativă rămâne la momentul actual o teză abundent regăsită în presa românească, fie asumată lucid, fie din necunoaştere sau diletantism. Mai mult decât atât, ventilarea fără niciun filtru a unei astfel de teme a căpătat în ultima perioadă nuanţe desprinse din arsenalul maşinăriei războiului informaţional rusesc.

Un prim articol exemplificativ în acest sens este cel regăsit pe platforma de ştiri online **stiripesurse.ro** care titrează fără îndoioşare pe primele sale pagini: „***Rusia dezbină Uniunea Europeană: Donald Tusk recunoaște scindarea***".[80] Pe fond, articolul tratează problema abordărilor contradictorii faţă de prelungirea, sau nu, a sancţiunilor aplicate Federaţiei Ruse. Deşi textul *ad literam* este scris într-o manieră obiectivă, titlul său este prezentat într-o cheie triumfalistă la adresa Federaţiei Ruse.

Acelaşi site continuă cu o serie de titluri bombastice: „***Franța anunță destrămarea Uniunii Europene: Lunile care urmează sunt decisive***".[81] Articolul are la bază

[80] http://www.stiripesurse.ro/rusia-dezbina-uniunea-europeana-donald-tusk-recunoa-te-scindarea_950515.html.

[81]http://www.stiripesurse.ro/fran-a-anun-a-destramarea-uniunii-europene-lunile-care-urmeaza-sunt-decisive_979852.html.

declaraţia premierului francez, Manuel Vallas, transmisă cu ocazia Forumului Economic Mondial de la Davos. Este adevărat că oficialul de la Paris a vorbit despre suma pericolelor care pot duce la o dezagregare a proiectului european în perioada următoare, însă forma titrată sub care a fost răspândit mesajul său este cu mult deplasată şi inadecvată. În discursul său, Vallas nu anunţă nicidecum destrămarea UE, din contră, el îndeamnă la coeziunea pentru gestionarea eficientă în combaterea seriei de crize pe care Uniunea Europeană le parcurge.

Ziarul Evenimentul Zilei preia o declaraţie a ministrului german de Externe, Frank-Walter Steinmeier, care recomandă ca Uniunea Europeană să întreprindă acţiuni unitare pentru gestionarea crizei refugiaţilor, altfel riscă să se destrame. Desigur, mesajul este în sine o avertizare şi recomandare necesară pe care Steinmaier o înaintează statelor membre, însă livrarea sa de către evz.ro cititorilor sub titlul bombastic „***SEMNALUL Germaniei: Uniunea Europeană se DESTRĂMĂ***”[82] trebuie totuşi preluat cu măsură.

Din partea platformei online **Vocea Rusiei** nu ne aşteptăm la abordări nuanţate şi mesaje camuflate. Atunci când vine vorba despre inamicul Uniunea Europeană, aici informaţiile răspândite sunt foarte limpezi şi dure iar încărcătura emoţională trădează o nostalgie şi o dorinţă de răzbunare viguroasă. Sub titlul „***UE se va destrăma la fel cum s-a destrămat URSS***”[83], autorul articolului ventilează cu graţie mesajele euroscepticismului agresiv al liderului Frontului Naţional din Franţa, Marine Le Pen. De altfel, articolul nu aminteşte nimic despre destrămarea URSS-ului aşa cum titlul ar sugera-o, însă mesajul subliminal al autorului nu se împiedică nici măcar de conţinutul obiectiv al declaraţiilor enunţate.

La rândul lor, comentariile la acest articol dezvăluie tipul de mesaje propagate în spaţiul public de către diverşi troli:

- utilizatorul Marian Radulescu: „*Fireşte,UE se va destrăma; mai precis, va muri înainte de a se naşte cu adevărat! Nu poate exista termen de comparaţie cu URSS, nici pe departe! Înainte de toate, Bruxelles-ul nu va fi în stare să alcătuiască o armată comună, o poliţie comună! Cu atât mai mult aceste două structuri, dacă vor fi create, nu vor ajunge la înălţimea Armatei Roşii şi a KGB-ului!Rău este că "bătrâna doamnă" cu 12 stele ne va face viaţa amară, rupându-ne olfactivul cu mirosul bulendrelor sale*!”;
- utilizatorul Constantin un moldovean: „*Orice început are și un sfârșit, oricât ar fi de centralizată, tensiunile interne se vor amplifica. Practic, UE e mai mult un proiect pentru interlopi*”;

[82]http://www.evz.ro/semnalul-germaniei-uniunea-europeana-se-destrama.html.
[83]http://romanian.ruvr.ru/2013_11_29/UE-se-va-destrama-la-fel-cum-s-a-destramat-URSS-0128/.

- utilizatorul SORIN completează: „*Nu credeţi că ar fi în sfârşit momentul să apară şi la noi un astfel de partid naţionalist şi eurosceptic?Printre ultimii, în virtutea bunului obicei, dar mai bine mai târziu decât niciodată*".

Site-ul Agerpres vehiculează un articol intitulat „***Mark Rutte: Uniunea Europeană riscă să se prăbușească precum Imperiul Roman***"[84]. Premierul olandez vorbeşte despre actualele provocări cu care se confruntă Uniunea Europeană, la baza cărora cea dintâi se regăseşte a fi criza imigranţilor. Oficialul înaintează ca şi recomandare nevoia de asigurare şi securizare a frontierelor, altminteri „*după cum ştim cu toţii, Imperiul Roman, marile imperii cad dacă graniţele nu sunt bine protejate*". Deşi mesajul lui Rutte nu este unul liniştitor, totuşi articolul înglobat sub titulara mai sus amintită este hiperinflat, menit a capta atenţia cititorului, care se îndepărtează uşor de teza de fond a autorului.

Politica revizionistă şi agresivă a preşedintelui rus Vladimir Putin a câştigat se pare simpatie chiar şi în Europa, iar acest lucru nu se reduce doar la vorbitorii de limbă rusă ci transcende către naţionaliştii de toate culorile care îl văd pe liderul rus un individ puternic şi determinat. Acest lucru este valabil mai ales în propria-i ţară unde, în urma campaniilor militare din Ucraina şi Siria, Putin a ajuns să atingă un rating de aproximativ 80%.

A seduce masele nu este un lucru la îndemână, astfel că Moscova şi-a pus la dispoziţie o armată de jurnalişti pe dimensiunea mass-media online, însărcinaţi a propaga mesaje mai mult sau mai puţin voalate de susţinere a preşedintelui, atât în Rusia cât şi pe teritoriul Uniunii Europene. Internetul este în momentul de faţă izvorul strategic de manipulare al Kremlinului, iar alături de jucătorii puri, angrenaţi în mod asumat în meciul războiului informaţional prin intermediul canalelor media online, Rusia se bazează şi pe armata sa de troli. De exemplu, în apogeul crizei ucrainene, ziarul britanic The Guardian a dezvăluit că moderatorii săi au avut de-a face cu peste 40.000 de comentarii zilnice ce aveau la bază mesaje pro-Kremlin.

La rândul său, Uniunea Europeană nu trebuie să-şi reducă efortul doar la campania de demontare a influenţei războiului informaţional rusesc ci să-şi creeze propriul mecanism de „naraţiune". Decât să joace după regulile Moscovei, Europa trebuie să-şi facă auzită naraţiunea bazată pe valori europene, pe evidenţierea locului şi a rolului său în lume. Informaţiile care ţintesc Uniunea Europeană nu trebuiesc reduse doar la suprapunere de crize prost gestionate. Uniunea Europeană trebuie să redevină principalul model de susţinere al drepturilor omului, al statului de drept, a libertăţii şi egalităţii în Europa şi în lume.

[84]http://www.agerpres.ro/externe/2015/11/27/mark-rutte-uniunea-europeana-risca-sa-se-prabuseasca-precum-imperiul-roman-16-07-37.

Moscova însă a exploatat cât de mult a putut principiul **drepturilor acordat de către Uniunea Europeană valului de imigranţi**, astfel că a devenit de notorietate că actuala criza a refugiaţilor s-a transformat pentru Kremlin în instrument central de manipulare mass-media la nivel internaţional. Prin intermediul său, Rusia a reuşit să destabilizeze peisaje politice interne la un nivel fără precedent.
În acest sens, presa rusă alimentează tensiunile cu o serie de poveşti false precum cea potrivit căreia **un grup de migranţi ar fi violat o tânără de origine rusă în vârstă de 13 ani, dintr-o familie stabilită în Germania**. În realitate s-a dovedit că minora fugise de acasă din motive absolut independente de contextul alimentat la nivel public. Pentru a provoca cât mai multă emoţie şi consternare, știrea prezentată în cadrul televiziunii de stat din Rusia includea chiar și mărturia unei femei, care declara că fiica sa este îngrozită de refugiați. În realitate, femeia nu era mama presupusei victime şi nici măcar o rudă apropiată, însă materialul lăsa să se înţeleagă acest lucru. Mai mult decât atât, ştirea includea şi o înregistrare audio a unui cetăţean de origine arabă care se lăuda ca ar fi violat o tânără din Germania împreună cu alţi câţiva imigranţi. Ulterior, s-a dovedit că înregistrarea cu pricina data din anul 2010 şi nu avea nicio legătură cu subiectul la care făcea referire propaganda rusă. Deşi invenţia elaborată de Moscova a fost ulterior demontată, ea a reușit totuşi să scoată în stradă câteva sute ruși stabiliți în Germania, precum și un număr similar de membrii ai partidelor extremiste.
Cazul fetiţei violate de imigranţi a fost preluat cu sete şi de presa românească. Diverse platforme mass-media online au redactat în mod constant „evoluţiile" presupusului incident.
Totodată, din nevoia de audienţă, site-ul ştiripesurse.ro titra în luna septembrie a anului trecut un articol frapant precum „***NEBUNIE în Germania: Val de violuri comise de imigranți***"[85]. Autorul vorbeşte despre un număr tot mai mare de femei și fete tinere din Germania, atât localnice cât și din adăposturile de refugiați care sunt violate, agresate sexual, iar refugiatele chiar forțate să se prostitueze de către solicitanții de azil de sex masculin. Articolul tratează fără titlu de inventar informaţiile vehiculate şi pare mai degrabă în căutare de a produce impact şi audienţă, informaţiile scandaloase nefiind ulterior confirmate de presa de *mainstream*.
După cum putem observa, războiul informaţional rusesc demarat la nivelul României a căpătat un rol distinct şi asumat în spaţiul nostru mediatic. Mesajele de tipul „scindarea Europei" sunt tot mai vizibile şi în plină ascensiune. Deşi până în momentul de faţă impactul său nu a generat mari reverberaţii, faptul că el există şi se manifestă public s-a transformat într-o adevărată provocare la nivelul securităţii naţionale. Deşi în România războiul informaţional al Moscovei este regăsit sub o

[85]http://www.stiripesurse.ro/nebunie-in-germania-val-de-violuri-comise-de-imigran-i_968566.html.

formă mai voalată, ambiţia maşinăriei propagandistice ruseşti şi-a propus ca pe viitor să atingă cote apreciabile. „Destrămarea Europei" văzută prin ochii unei „categorii distincte" de gazetari români nu şi-a făcut încă loc în mentalul colectiv al poporului, care vede Uniunea Europeană instrumentul favorabil de promovare al drepturilor şi libertăţilor. Cu timpul însă, lucrurile s-ar putea schimba semnificativ în condiţiile în care *leadership*-ul european îşi va demonstra limitele odată cu incapacitatea de gestionare a principalelor dosare conflictuale care l-au luat pe nepregătite.

Cert este că **unele dintre elemente au în spate o realitate obiectivă**. Însă Rusia depune eforturi pentru a reflecta în culori cât mai aprinse evenimentele cu pricina, unele fenomene fiind supralicitate, în vreme ce altele sunt inventate de-a dreptul. În faţa acestor abordări se poate lesne observa că presa românească nu are capacitate de filtrare, ventilând cu exuberanţă orice titlu care poate genera audienţă.

Aşa cum era de aşteptat, subiectul a stârnit ample reacţii din partea cititorilor de-o parte şi de alta a abordărilor. Există în acest sens, mesaje de susţine, care îndeamnă Uniunea Europeană să rămână unită şi să facă faţă provocărilor la care este supusă, exemplu în acest sens fiind comentariul următor:

Maties Alexandru : „*Europa nu se va destrăma domnule, ci va fi tot mai unită şi mai puternică. E adevărat că politica de dreapta a clacat, nu vrea cu niciun chip să promoveze adevăratele valori şi libertate decentă de acţiune, de gândire şi de proprietate, ci numai destrăbălările. Dar Europa va progresa prin simplii Cetăţeni, căci fiecare în parte îşi va face treaba la locul lui cu înţelepciune, pricepere şi credinţă adevărată în Dumnezeu Tatăl, se va respecta dreptul fiecăruia la muncă şi la un trai decent şi Europa va scăpa de cretinităţile capitaliste şi comuniste*!".

Pe de altă parte, există păreri potrivit cărora destrămarea UE rămâne doar o chestiune de timp. Alexandru KAvaleru scrie: „*Nu este nimic grav, este normal ca al 4-lea Reich să colapseze sub ochii noştri. Şi tot ce a trebuit ca UE să colapseze a fost a criza imigranţilor. Mda, uriaşul cu picioare de carton abia se mai ţine".*

5. Turcia (Erdoğan) egal Rusia (Putin)

(Adriana Sauliuc)

Incidentul din noiembrie 2015, când un avion de vânătoare aparținând Forțelor aeriene ruse a fost doborât de Turcia, a pus cele două țări față în față într-o situație periculoasă. Cândva rivale și inamici (secolele XVI – XX), protagonistele unor războaie care reprezintă una dintre cele mai lungi serii de conflicte militare din istoria continentului european, cele două state au cunoscut o apropiere a relațiilor lor mai ales după anul 1991, devenind parteneri comerciali importanți, Federația

Rusă transformându-se în cel mai mare furnizor de energie pentru statul turc, în timp ce Turcia, țară cu un potențial turistic mare, a devenit destinația preferată pentru turiștii ruși.
Decizia Moscovei de a interveni în Siria, intervenție care a debutat la 30 septembrie 2015[86], a creat însă condițiile unei deteriorări a relațiilor între Ankara și Moscova, ca urmare a acțiunilor Federației Ruse în apropierea granițelor statului turc. Prezența militarilor ruși în Siria și acțiunile acestora au reprezentat motiv de îngrijorare și au fost semnalate de Turcia încă de la începutul lunii octombrie 2015, Moscova fiind acuzată de încălcări deliberate ale spațiului aerian turc.[87]
Pe fondul acestor evoluții și la solicitarea formulată de Ankara pentru sprijin extern în vederea asigurării suveranității spațiului aerian al Turciei, șase F-15C Eagles au aterizat la baza aeriană de la Incirlik, în semn de sprijin al aliaților dar în primul rând al Statelor Unite ale Americii pentru Ankara.[88] Nici NATO, structură din care Turcia face parte, nu a trecut cu vederea acțiunile Rusiei concretizate în mai multe cazuri în încălcările deliberate ale spațiului aerian turc, Alianța criticând ceea ce Secretarul General al NATO, Jens Stoltenberg, a catalogat a fi „încălcări inacceptabile ale spațiului aerian turcesc" și în legătură cu care statul turc a avertizat Federația Rusă că va reacționa.[89]
Toate aceste avertizări venite din partea Turciei, în calitate de stat direct afectat de acțiunile piloților ruși, dar și din partea NATO și a Statelor Unite ale Americii, au fost privite de Moscova cu rezerva că regimul de la Ankara va trece de la vorbe la fapte. Acesta este și motivul pentru care, în ciuda solicitărilor oficiale în acest sens, Kremlinul nu a tratat avertizările transmise de statul turc privitor la măsurile pe care Ankara le va lua în cazul repetării unor incidente asemănătoare cu seriozitate, ba chiar a recunoscut că la 4 octombrie 2015, un avion de tip SU-30 a intrat în spațiul aerian al Turciei „pentru câteva secunde", după cum s-a exprimat ministrul rus al Apărării, oficialul rus dând vina pe condițiile meteo nefavorabile și asigurând că Federația Rusă a luat măsuri astfel încât alte incidente de acest tip să nu se mai repete. [90]
Acest joc de-a șoarecele și pisica practicat de ruși a determinat o creștere a tensiunilor între Ankara și Moscova și a culminat la 24 noiembrie 2015 cu

---

[86]***_Russia carries out first air strike in Syria,_ Aljazeera, 30 september, http://www.aljazeera.com/news/2015/09/russian-carries-air-strikes-syria-150930133155190.html.
[87]Kareem Shaheen and agencies, _Turkey "cannot endure" Russian violation of airspace, president says,_ theguardian, 6 October 2015, http://www.theguardian.com/world/2015/oct/06/nato-chief-jens-stoltenberg-russia-turkish-airspace-violations-syria.
[88]_F-15Cs Arrive at Incirlik Air Base,_ USAFE-AFAFRICA, 6 November 2015, http://www.usafe.af.mil/news/story.asp?id=123462805.
[89]_US, NATO condemn Russia's violations of Turkish airspace,_ EurActiv, 6 October 2015, http://www.euractiv.com/section/global-europe/news/us-nato-condemn-russia-s-violations-of-turkish-airspace/.
[90]Kareem Shahenn, _NATO condemns Russia over violations of Turkey's airspace,_ theguardian, 6 October 2015, http://www.theguardian.com/world/2015/oct/05/turkey-says-russian-warplane-violated-airspace.

doborârea, de către Turcia, a unui avion de vânătoare rusesc, incident ce a dus la o criză diplomatică majoră între statul turc și Federația Rusă. Chiar dacă ambele țări au fost de acord cu faptul că avionul de vânătoare rusesc Su-24 a fost doborât de o rachetă aer-aer trasă de un avion F-16s aparținând Forțelor aeriene turce, există neconcordanțe majore între cele două părți privitor la locul în care s-ar fi aflat avionul rusesc la momentul în care a fost lovit de racheta care l-a doborât.[91]

Reacțiile Rusiei

Așa cum era de așteptat, decizia Turciei de a doborî un avion de vânătoare rusesc a generat reacții la Kremlin, unde liderul Vladimir Putin a fost cel mai vocal în a acuza și amenința statul turc pentru îndrăzneala de care a dat dovadă. Cu mâinile legate în ceea ce privește posibilitatea de reacție, în condițiile în care o confruntare militară Rusia – Turcia nu putea fi luată în considerare, lui Putin nu i-a rămas decât opțiunea declanșării unui „război al declarațiilor", parte a războiului informațional al Rusiei împotriva statului turc, liderul de la Moscova folosind toate elementele negative pe care le putea invoca împotriva lui Recep Tayyip Erdoğan. Astfel, acesta din urmă a fost numit complice al teroriștilor și avertizat în legătură cu consecințele serioase pe care regimul de la Ankara va trebui să le suporte ca urmare a acestui incident.

Totodată, pentru a da și mai mult dramatism situației, Putin a invocat apropierea celor două state, în încercarea de a pune și mai multă presiune pe Turcia: „noi am tratat întotdeauna Turcia ca pe un stat prietenos. Nu știm cine a fost interesat de ce s-a întâmplat azi, cu siguranță nu noi"[92], a afirmat Putin în contextul incidentului din noiembrie 2015. În perioada care a urmat liderul de la Kremlin a readus în discuție consecințele pe care Turcia le va avea de suportat: „dacă cineva a crezut că după comiterea unei crime de război perfidă – uciderea oamenilor noștri – ar fi posibil să scape cu simple restricții asupra comerțului cu tomate sau alte restricții … greșește major". Aceasta deoarece „le vom aminti de multe ori ce au făcut și vor regreta ce au făcut o lung perioadă de timp"[93], a asigurat liderul de la Kremlin. O atitudine previzibilă, având în vedere că vorbim despre Federația Rusă, cunoscută pentru modul său de a percepe lucrurile, mod care are la bază ideea că Moscova își permite să facă orice, chiar dacă încalcă normele internaționale, însă chiar și atunci când o face, cei care reacționează, în acest caz Turcia, sunt considerați singurii vinovați.

---

[91] *Turkey's downing of Russian warplane – what we know*, BBC News, 1 December 2015, http://www.bbc.com/news/world-middle-east-34912581.

[92] Kareem Shaheen, Shaun Walker, Julian Borger, David Smith, *Putin condemns Turkey after Russian warplane downed near Syria border*, theguardian, 24 noiembrie, http://www.theguardian.com/world/2015/nov/24/turkey-shoots-down-jet-near-border-with-syria.

[93] Jason Hanna, Alla Eshchenko and Tim Hume, *Putin: Turkey will regret warplane downing 'for a long time',* CNN, 3 decembrie 2015, http://edition.cnn.com/2015/12/03/world/russia-turkey-syria-warplane-tensions/.

Doborârea de către Armata turcă a unui avion de vânătoare rusesc a reprezentat unul dintre cele mai controversate și dezbătute incidente de la sfârșitul anului trecut, fiind amplu prezentat atât de mass-media internaționale cât și de presa din România.

În ceea ce privește instituțiile media din România, incidentul care a pus Turcia și Federația Rusă în fața unei situații limită a fost abordat în funcție de specificul fiecărei agenți de știri. Astfel, Digi24 a tratat acest subiect într-un mod cuprinzător, știrile despre incident fiind unele complexe, cu informații preluate din surse externe (exemplu Reuters) și actualizate în funcție de evoluții.[94] În cazul Mediafax, incidentul a fost prezentat pe larg, informațiile au fost actualizate în funcție de evoluții, cuprinzând în același timp pozițiile țărilor implicate, dar și a structurii din care statul turc face parte – NATO și a aliatului Turciei, Statele Unite ale Americii.[95] La fel, în cazul celorlalte agenții de știri din România, subiectul incidentului care a determinat o criză diplomatică majoră între Federația Rusă și Turcia, a fost tratat cu generozitate, acesta fiind regăsit în articole ample, care prezintă actualizările evenimentelor în funcție de declarațiile oficialilor țărilor implicate și de evoluțiile ulterioare.

Suficientele probleme în estul Europei și implicarea militară în Siria, elemente la care adăugăm dificultățile economice cu care Federația Rusă se confruntă, au anulat orice intenție a Moscovei de a agrava situația, astfel că aceasta a exclus din start opțiunea unui conflict cu Turcia pe dimensiunea militară, ceea ce nu a însemnat însă că *leadership*-ul de la Kremlin avea să „ierte" ușor ceea ce Putin a numit „o lovitură de cuțit în spate din partea complicilor teroriștilor".[96] Astfel, Rusia a declanșat împotriva regimului de la Ankara, un război pe care știe foarte bine cum să îl porte – cel informațional, declarațiile oficiale, pozițiile regimului de la Kremlin precum și alte elemente fiind folosite împotriva Turciei cu scopul deteriorării imaginii acesteia prin crearea profilului unui stat inamic. Mai mult, incidentul din noiembrie 2015 a avut pentru Moscova și aspecte pozitive, în sensul că a ajutat Rusia să schimbe statutul de agresor dobândit după anexarea ilegală a

---

[94]*Avion rusesc dobotât de Turcia. NATO cheamă Turcia și Rusia la dialog și la detensionarea situației,* Digi24, 24 noiembrie 2015,
http://www.digi24.ro/Stiri/Digi24/Extern/International/Turcia+a+doborat+un+avion+militar+neidentificat.

[95]Valentin Vidu, Mihai Drăghici, *INCIDENT Turcia - Rusia: Un avion rus de vânătoare, doborât la frontiera cu Siria. Cei doi piloţi, împuşcaţi mortal de rebelii sirieni. Un militar rus, ucis în operaţiunile de căutare. REACŢIA dură a lui Vladimir Putin*, Mediafax.ro, 24 noiembrie 2015, http://www.mediafax.ro/externe/incident-turcia-rusia-avion-rus-vanatoare-doborat-frontiera-siria-cei-doi-piloti-impuscati-mortal-rebelii-sirieni-militar-rus-ucis-operatiunile-cautare-reactia-dura-vladimir-putin-foto-video-14897298.

[96]*Vladimir Putin, declarații dure la adresa Turciei, dar nici o decizie de retorsiune: Doborârea avionului rusesc, o lovitură de cuțit în spate care ne-a fost dată de complicii teroriștilor*, HotNews.ro, 24 noiembrie 2015, http://www.hotnews.ro/stiri-international-20618572-vladimir-putin-doborarea-avionului-rusesc-injunghiere-spate-din-partea-complicilor-teroristilor.htm.

Crimeii cu cel de victimă, rol pe care este mai mult decât hotărâtă să îl joace cât mai bine, scopul fiind obținerea avantajelor ce pot rezulta dintr-o astfel de situație.
Însă pentru un astfel de rezultat, Rusia nu poate folosi doar acțiunile proprii, pentru un câștig mult mai mare fiind nevoie de completarea acestora cu elemente externe, astfel că orice poziții anti-Turcia, fie că sunt alimentate și/sau induse de poziția Moscovei, fie sunt independente de acțiunile Kremlinului, mai ales dacă își găsesc susținători, sunt în avantajul statului rus.
În România, pe lângă presa care a tratat subiectul incidentului avionului doborât de Turcia într-o manieră profesionistă, fără a încerca să încline balanța în favoarea unei tabere implicate, există o serie de articole care abordează această temă într-un mod mai „pasional", utilizând argumente care nu au neapărat corespondent în realitate, sau cel puțin nu la nivelul prezentat de acestea. Astfel, incidentul din noiembrie 2015 aduce Turcia în prim-plan, însă nu numai prin prisma faptului că a acționat conform intereselor sale de securitate, teorie agreată de cei care consideră că regimul de la Ankara a acționat corect la provocările repetate ale Federației Ruse, ci și ca stat care, caracterizat de un regim „impulsiv", ia decizii de tip *hard power*.
Incidentul din noiembrie 2015 a (re)adus în discuție subiectul Turcia în presa din România, însă nu în calitate de stat cu care țara noastră are un parteneriat strategic, sau tratat ca membru NATO care respectă normele internațional, ci opusul unei astfel de imagini, situație care a acționat inevitabil în favoarea Federației Ruse, care folosește începând cu noiembrie 2015 tehnici ale războiului informațional împotriva regimului de la Ankara, ca singură opțiune de reacție, alături de măsurile restrictive impuse statului turc.
Astfel, în mass-media autohtone, subiectul Turcia a suscitat în ultima perioadă o serie de reacții care nu au neapărat legătură directă cu incidentul din noiembrie 2015, însă prezintă regimul de la Ankara ca pe un *leadership* care acționează dur, aplică măsuri de cenzură și menține un sistem închis, caracteristici ce ar putea fi tratate în conexiune cu decizia lui Erdoğan de a doborî un avion militar rusesc, asumându-și toate consecințele ce ar putea fi determinate de o astfel de acțiune. Și având în vedere că vorbim despre Federația Rusă, este clar pentru toată lumea, așa cum a fost clar și pentru liderul turc încă de la momentul incidentului, că relația Rusia – Turcia va fi dificil de gestionat după o astfel de evoluție, situație pe care cel mai probabil Erdoğan s-a simțit suficient de puternic să o gestioneze.
Astfel, într-un articol apărut în presa autohtonă, fotografia președintelui Turciei este pusă lângă cea a lui Hitler, sub un titlu sugestiv: „Sistemul lui Erdoğan & sistemul lui Hitler". Articolul pleacă de la răspunsul dat de liderul turc la întoarcerea dintr-o vizită oficială în Arabia Saudită, la întrebarea jurnaliștilor privind posibilitatea instituirii unui sistem prezidențial prin menținerea structurii unitare a statului, întrebare la care Erdoğan a răspuns: „există deja exemple în

lume. Puteți vedea acest lucru dacă analizați Germania lui Hitler". O astfel de afirmație făcută într-o perioadă tensionată ca urmare a deciziei Turciei de a răspunde militar acțiunilor rușilor acuzați de Ankara de violarea spațiului aerian, a fost interpretată de o parte a opiniei publice ca o dovadă a faptului că liderul turc, prin politica internă și externă practicată, se apropie de viziunea lui Hitler, cel responsabil de declanșarea celui mai mare război al tuturor timpurilor. Dacă paralela între Erdoğan și Hitler pare să ne ducă mai degrabă cu gândul la politica externă a Turciei, articolul aduce în discuție și chestiuni interne, precum prevederile Codului Penal (art. 301), care prevede pedepse cu închisoarea pentru cei care „denigrează identitatea turcească", în timp ce concluzia regăsită în acest articol privitor la afirmația făcută de liderul de la Ankara este elocventă pentru a înțelege ce tip de președinte este acesta: asemeni lui Hitler, Erdoğan își dorește controlul absolut al statului: partid, Guvern, președinție, servicii. Articolul se încheie cu atenționarea pericolului existenței unui lider pentru care Hitler este sursă de inspirație, pentru care negaționismul este politică de stat și care negociază cu liderii europeni aderarea Turciei la UE.[97]

Un alt articol vorbește despre presa din Turcia și problemele cu care aceasta se confruntă ca urmare a faptului că libertățile în această țară se regăsesc doar în cadrul teoretic și nu practic. Însă nu doar jurnaliștii turci ar fi supuși unor presiuni venite dinspre regimul de la Ankara, ci și cei străini, care, potrivit articolului, dacă sunt considerați incomozi, sunt expulzați din Turcia. Nici cazul comediantului Bohmermann nu a fost uitat, care acuzat de difuzarea unei poezii satirice care îl avea ca subiect pe liderul turc, a fost subiectul unor discuții în Germania, discuții care au culminat cu intervenția cancelarului Angela Merkel și decizia autorităților privind posibilitatea deschiderii unui proces împotriva acestuia. Articolul face și o trecere în revistă a situației mass-mediei turce, aducând în discuție arestări ale unor ziariști, preluări de către Guvern a unor trusturi media, concedieri a unui număr mare de persoane care activau în cadrul acestora, precum și agresarea unor jurnaliști, cu mențiunea că participarea ziariștilor de opoziție a fost interzisă pentru toate evenimentele organizate de Guvernul de la Ankara.[98]

Inevitabil, plecând de la aceste elemente și luând în considerare incidentul care a dus la declanșarea crizei diplomatice dintre Federația Rusă și Turcia, în presă a apărut subiectul asemănărilor dintre cei doi lideri anterior prieteni însă acum transformați în dușmani declarați. Subiectul asemănării dintre cei doi președinți de stat este dezbătut și în presa din România în mai multe articole. Astfel, într-un articol apărut la scurt timp după incidentul din noiembrie 2015, pe site-ul

[97]Ionuț Cojocaru, *Sistemul lui Erdogn & sistemul lui Hitler,* adevărul.ro, 4 ianuarie 2016, http://adevarul.ro/cultura/istorie/sistemul-erdogan--sistemul-luihitler-1_568a60b737115986c61efa83/index.html.

[98]Ionuț Cojocaru, *Jurnalist în Turcia,* adevrul.ro, 26 aprilie 2016, http://adevarul.ro/international/in-lume/jurnalist-turcia-1_571fa10d5ab6550cb85f0782/index.html.

Business24, sunt abordate asemănările dintre cei doi lider de stat care anterior au dezvoltat relații apropiate deteriorate însă de evoluțiile recente. Plecând de la afirmațiile lui Ivan Krastev, președinte al Centrului de Strategii Liberale din Sofia, articolul vorbește despre faptul că în cazul lui Erdoğan și Putin, avem de-a face cu doi lideri conștienți de forța lor, ambii cu preferințe spre ridicarea mizei jocului și nedispuși să își arate slăbiciunile. Similitudinile dintre cei doi: combativi, naționaliști și autoritari, cu o traiectorie politică ce manifestă asemănări flagrante, îi face să fie asemănați cu doi gemeni.

Într-adevăr, plecând de la profilele lor psihologice, identificăm caracteristici comune atât în ceea ce privește ambițiile lor cât și privitor la faptul că ambii sunt lideri jucători, dispuși să-și asume un risc ridicat atunci când iau decizii ce implică țările pe care le conduc. Iar cel mai bun exemplu în acest sens este doborârea avionului de vânătoare rusesc în cazul Turciei și anexarea ilegală a Peninsulei Crimeea în cel al Rusiei. Cel puțin din acest punct de vedere, asemănarea dintre cei doi președinți este evidentă. Totodată, în cazul ambilor, este evident că nu vorbim despre persoane care și-ar putea arăta slăbiciunea, care ar fi dispuse într-o dispută să facă un pas înapoi arătându-și astfel inferioritatea față de partea rivală, sau să își asume greșeli pentru care să își exprime sentimente de vinovăție sau părere de rău. Iar aceste caracteristici pot fi identificate în fiecare declarație, reacție, poziție exprimate de Erdoğan sau Putin în contextul incidentului din noiembrie 2015. Un alt aspect care vorbește despre asemănarea flagrantă dinte cei doi este modul în care au aranjat lucrurile în țările lor pentru a-și asigura statutul deținut, mod oarecum similar, schimbarea pozițiilor (de la premier la președinte) fiind elocvent pentru realizarea unui profil al celor doi și identificarea asemănărilor.[99]

Într-un articol apărut pe site-ul Radio Europa Liberă, asemănările dintre liderul de la Kremlin și cel de la Ankara sunt descifrate într-o cheie interesantă, fiind considerate motivul pentru care cei doi lideri nu pot ajunge la un compromis. Articolul pleacă de la o relatare a corespondentului agenției Europa Liberă, Charles Recknagel, și vorbește despre similitudinile dintre cei doi, ale căror imagini identice trădează caracteristicile unor lideri naționaliști autoritari puternici, caracteristici care împiedică ajungerea la un compromis privitor la incidentul din 2015. Articolul începe într-un mod original, cu următoarea frază: „a ajuns la putere promițând revenirea țării sale la măreția trecută și la valorile tradiționale. E autoritar și nu tolerează ușor opoziția. Și a devenit imaginea prin excelență a națiunii, transformând conducerea țării sale într-un lucru profund personal”, frază urmată de opțiunile pentru răspuns: „președintele rus Vladimir Putin?” sau „președintele turc Recep Tayyip Erdoğan?”. Plecând de la invocarea trăsăturilor

[99]Marius Jianu, *Prieteni sau rivali? Asemanarile periculoase dintre Putin si Erdogan,* Business24, 1 decembrie 2015, http://www.business24.ro/vladimir-putin/presedintele-rusiei/prieteni-sau-rivali-asemanarile-periculoase-dintre-putin-si-erdogan-1566422.

comune ce pot fi identificate în profilele psihologice ale celor doi și regăsite în articolul *Five Things That Vladimir Putin And Recep Tayyip Erdoğan Have In Common*: ambii au avut o situație precară în copilărie, fiind săraci și au făcut sport; ambii au mizat pe cariere politice bazate pe tema retoricii „marii națiuni" și înjosirea Occidentului; ambii au palate; ambii au luat măsuri dure împotriva protestelor populației și niciunul nu va câștiga premiul de „feministul" anului[100], articolul le menționează ca impedimente în ajungerea la un compromis. Invocând nostalgiile imperiale care ar sta la baza caracterelor lor, legate de URSS în cazul lui Putin și de Imperiul Otoman în cazul lui Erdoğan, cei doi lideri sunt prezentați ca fiind purtătorii unor mesaje ce aduc în discuție o anumită certitudine morală privind faptul că modul în care văd ei lumea e aprobat de instanțe superioare. Totodată, percepuți ca lideri cu viziuni absolutiste, devenite tot mai puternice pe parcursul anilor în care au deținut puterea (în cazul lui Putin de 16 ani, a lui Erdoğan de 12 ani), aceștia își analizează opțiunile și joacă pe plan internațional până la un punct mai mult un joc de sumă zero specific secolului XIX, în care unul câștigă și tabăra cealaltă pierde, astfel că o reluare a bunelor relații este departe de a fi posibilă.[101]

Un alt articol apărut în mediul online din România îi pune pe cei doi lideri de stat rivali în postura a ceea ce am putea numi o relație de genul celei dintre doi frați, însă nu gemeni, invocând atât asemănări cât și evoluții similare. Astfel, articolul vorbește despre numeroasele asemănări dintre cei doi și relativ puținele deosebiri. Puse în pereche, acestea aduc elemente ce indică similitudini evidente: Vladimir Putin este un fost kaghebist în timp ce Erdoğan a fost liderul confreriei islamice Milli Görüş – sora turcă a Frăției Musulmane din Egipt. Apoi, după ce a părăsit KGB-ul, acesta a devenit adjunct la primăria orașului Leningrad, iar Erdoğan primar al Istanbulului, Vladimir Putin fiind ales în anul 2000 președinte al Federației Ruse, iar Erdoğan premier al Turciei trei ani mai târziu. Printre asemănări se află și cea identificată în celelalte articole – măreția celor doi evidențiată de grandoarea palatelor deținute, care indică intenția lui Putin de a juca rolul țarului imperiului euro-asiatic, în timp ce Erdoğan se vrea sultanul viitorului imperiu neo-otoman. [102]

<u>Similitudini și în ceea ce privește sistemele politice?</u>

---

[100]Daisy Sindelar, *Five Things That Vladimir Putin And Recep Tayyip Erdogan Have In Common*, Radio Free Europe, Radio Liberty, 1 decembrie 2015, http://www.rferl.org/content/russia-turkey-erdogan-putin-five-things-in-common/26718978.html

[101]Lucian Ștefănescu, *În oglindă: sunt Putin și cu Erdogan atât de asemănători încât să nu poată ajunge la un compromis?*, Radio Europa Liberă, 28 noiembrie 2015, http://www.europalibera.org/a/27395362.html.

[102]Bogdan Calehari, *Frați între ei: Putin vs Erdogn*, 27 noiembrie 2015, https://bogdancalehari.wordpress.com/2015/11/27/fratii-intre-ei-putin-vs-erdogan/.

Dacă anterior incidentului din noiembrie 2015 opinia publică internațională și cea din România aborda subiectul legăturilor dintre Turcia și Federația Rusă plecând de la apropierea și bunele relații dintre cele două țări, deteriorarea lor a fost urmată nu doar de prezentarea evoluțiilor determinate de doborârea avionului rusesc în noiembrie anul trecut, dar și de o atenție deosebită acordată asemănărilor dintre cei doi lideri cândva apropiați și actuali inamici. Nu există nicio îndoială că între Putin și Erdoğan există similitudini care pleacă de la viața lor din copilărie, la evoluțiile lor politice profund marcate de istoria și prezentul țărilor pe care le conduc, așa cum nu pot fi ignorate nici elementele ce pot fi lesne identificate în profilele lor psihologice și cele de președinți de stat. Plecând de la aceste elemente, apare astfel întrebarea firească privitor la cât de similare sunt regimurile pe care cei doi lideri le conduc și asupra cărora și-au pus inevitabil amprenta?

Pentru a răspunde însă la această întrebare este necesară analizarea, în paralel, a sistemelor celor două țări. Astfel, așa cum este stipulat de Constituție, Rusia este o republică federală semiprezidențială, în care președintele este șeful statului și premierul șeful Guvernului. Fără a prezenta evoluția actualului lider rus care este relevantă pentru a înțelege modul în care Rusia lui Putin este condusă, indicarea unor clasificări devine oportună. Astfel, în 2007, plecând de la situația internă, *Freedom in the World* a calculat un rating pentru Federația Rusă de 5.5, în timp ce statusul pentru această țară a fost „Not Free".[103] În 2005, cu doi ani înainte, un raport emis de instituția Comisarului pentru Drepturile Omului din cadrul Consiliul Europei, atrăgea atenția în legătură cu problemele interne ale statului rus în ceea ce privește garantarea democrației[104], în timp ce în 2014 acesta era clasat pe locul 132 din 167 de țări analizate, cu un scor de 3.39 dintr-un maxim de 10 în *Democracy Index*, unde plecând de la caracteristicile sistemului politic, Rusia a fost încadrată în categoria sistemelor autoritariste.[105] Pe scurt, sistemul politic din Rusia este controlat de liderul de la Kremlin, același care ridică probleme presei din această țară, un raport al *Reporters Without Borders* din 2006 alocând Federației Ruse locul 147 din 168[106], în timp ce în 2008, aceasta a fost clasată pe locul 141.[107] Totodată, în cazul Rusiei există o listă cu jurnaliștii incomozi despre care se vorbește că ar fi fost uciși, fiind suspectat că au fost asasinați la comandă de

[103]Russia, Freedom in the World, Freedom House, 2007, https://freedomhouse.org/report/freedom-world/2007/russia?page=22&year=2007&country=7258.
[104]Gil-Robles, Alvaro. "Report by Mr Alvaro Gil-Robles, Commissioner for Human Rights, on his visits to the Russian Federation", Council of Europe, Commissioner for Human Rights, Strasbourg, 20 aprilie 2005, https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?p=&id=846655&direct=true.
[105]*Democracy Index 2015. Democracy I an age of anxiety,* A report by the Economist Intelligence Unit, The Economist Intelligence Unit Limited 2016, http://www.yabiladi.com/img/content/EIU-Democracy-Index-2015.pdf
[106]Worldwide Press Freedom Index 2006, Reporters without Borders for Press Freedom, http://web.archive.org/web/20090306210631/http://www.rsf.org:80/rubrique.php3?id_rubrique=639.
[107]Press Freedom Index 2008, http://web.archive.org/web/20090225083714/http://www.rsf.org/article.php3?id_article=29031.

structuri ale statului. Aceeași politică a „mâinii de fier” este utilizată și în alte domenii importante: justiție, afaceri, arestarea unor persoane pentru varii motive, în timp ce sistemul juridic este utilizat frecvent pentru a suprima opoziția politică în Rusia, neexistând niciun dubiu privitor la cine comandă astfel de acțiuni.

De cealaltă parte, Turcia este o republică parlamentară care are la bază o democrație reprezentativă parlamentară, însă sistemul lui Erdoğan este criticat atât de o parte a populației statului, cât și a opiniei publice și mass-mediei internaționale pentru abuzuri în domenii importante precum respectarea drepturilor omului, libertatea presei, a justiției etc. Același index care clasa Federația Rusă în 2014 pe locul 131 cu un scor de 3.30 și indica tipul de regim politic ca fiind încadrat în categoria celor autoritariste, pune Turcia pe locul 97, cu un punctaj de 5.12 și în categoria regimurilor hibride, cifră care indică o diferență majoră față de statul rus.[108] În ceea ce privește ierarhia realizată de *Reporters without Borders*, așa cum este prezentată în *Worldwide Press Freedom Index 2006*, Turcia împărțea același loc 98 cu Bhutan și Coasta de Fildeș cu un punctaj de 25.00[109], în timp ce în 2008 statul turc împărțea locul 102 cu Armenia, cu un punctaj de 22.75.[110] Însă dacă în cazul Federației Ruse vorbim despre o listă foarte lungă de jurnaliști care și-au pierdut viața în condiții mai mult sau mai puțin suspecte, Turcia are la rândul ei probleme care includ acțiuni mai puțin legale față de anumite segmente ale populației, regăsindu-se în topul celor 10 state a căror situație este analizată în raportul *Annual Review 2011-2012, Freedom from Torture*, realizat de *Medical Foundation for the Care of Victims of Torture*. Raportul aduce în discuție problemele cu care societatea din Turcia se confruntă ca urmare a politicilor statului îndreptate împotriva jurnaliștilor și a sutelor de activiști politici kurzi, în timp ce, potrivit documentului, definiția terorismului, aceeași care a blocat eliminarea de către UE a vizelor pentru cetățenii turci, este folosită pentru a justifica o așa-numită arestare arbitrară a celor considerați suspecți chiar și în cazul existenței unor dovezi puține.[111]

În ceea ce privește mass-media, lucrurile sunt și în acest domeniu departe de ceea ce libertatea presei însemnă, iar în presa din România sunt regăsite suficiente articol care vorbesc despre modul lui Erdoğan de a „face politică”, jurnaliștii considerați incomozi fiind eliminați din spațiul public însă nu după modelul Rusiei de a se asigura de ieșirea definitiv a acestora din scenă, ci prin măsuri ce implică în mare parte arestarea lor sau blocarea accesului la evenimentele organizate de

[108]*Democracy Index 2015. Democracy I an age of anxiety.*
[109]Worldwide Press Freedom Index 2006.
[110]Press Freedom Index 2008.
[111]*Annual Review 2011-2012, Freedom from Torture*, Medical Foundation for the Care of Victims of Torture, 2012, p. 9, https://www.freedomfromtorture.org/sites/default/files/documents/FFT_Ann.Rev-2011-f.pdf.

leadership-ul de la Ankara, în timp ce jurnaliștii străini sunt și eu supuși presiunilor, unii dintre aceștia fiind expulzați din Turcia.

În ceea ce privește relația dintre regimul politic și sistemul juridic, este evident că în cazul ambelor țări avem de-a face cu situații în care delimitarea completă a celor două domenii este imposibilă ca urmare a ingerinței liderilor rus și turc. Or aceasta ar putea fi considerată o asemănare, însă există o diferență între nivelul de dependență al sistemului juridic din Rusia și cel din Turcia de liderii de la putere. Astfel, în cazul Federației Ruse, suficiente exemple, printre care cele de notorietate – cazurile bogaților Rusiei, indică faptul că în situația în care „țarul" Putin consideră pe cineva incomod, sistemul juridic din această țară nu reprezintă o opțiune pentru cel vizat pentru a ieși din această încurcătură. Iar cazurile unor oligarhi precum Vladimir Gusinsky, Boris Berezovsky și Mikhail Khodorkovsky, scoși de Putin din scenă sunt de referință, fiind considerate exemple ale politicilor liderului de la Kremlin de a-și asigura controlul asupra domeniilor importante, printre care și Justiția. Nici al doilea mandat al lui Vladimir Putin nu a trecut neobservat în ceea ce privește amestecul său în sistemul juridic, arestări „celebre", precum cele ale feministelor Pussy Riot, sau măsurile luate împotriva celor care au protestat împotriva regimului, de la amenzi, la arestări și obligarea ONG-urilor care au primit fonduri din străinătate să se declare „agenți străini", toate acțiuni susținute de legi adoptate de un sistem controlat în totalitate de Vladimir Putin.[112]
În ceea ce privește Turcia, discuții și situații care indică o implicare a regimului în acest domeniu au existat și există, însă situația este diferită de cea a Federației Ruse. În 2014, un articol apărut în presa internațională vorbea despre Curtea Constituțională a Turciei ca fiind „ultimul castel al dreptății libere", instanța fiind prezentată ca un organism credibil în respectarea justiției două cazuri celebre – a lui Can Dündar și Erdem Gül, doi jurnaliști importanți ai cotidianului Cumhuriyet aflați în arest preventiv fiind eliberați ca urmare a răspunsului instanței mai sus menționate la solicitările lor. Decizia a stârnit o adevărată polemică în Turcia, inclusiv liderul Erdoğan criticând aspru hotărârea Curții Constituționale acuzând că este o încălcare a Constituției, fapt ce indică o oarecare autonomie a acesteia în raport cu *leadership*-ul de la Ankara.[113] O astfel de catalogare a instanței superioare vine într-o perioadă în care liderul turc este acuzat de cei care îi contestă politicile de ingerință în sistemul juridic, implicarea acestuia fiind reală, însă nu în aceeași manieră în care liderul rus dictează modul în care justiția se aplică și schimbările

[112] Andrew B. Wachtel, *Russia*, Encyclopædia Britannica, http://www.britannica.com/place/Russia/The-Putin-presidency.
[113]Serkan Demirtaş, *Erdogan's fight against top cort weakens judicial system,* Daily News, 5 martie 2016, http://www.hurriyetdailynews.com/erdogans-fight-against-top-court-weakens-judicial-system.aspx?PageID=238&NID=96070&NewsCatID=429.

legislative se fac, astfel încât interesele sale să fie cât mai bine servite, iar cele ale opozanților cât mai eficient eliminate.

Însăși dorința Turciei de a deveni parte a marii familii europene reprezintă un indiciu că sistemul din Turcia și politica internă în general nu pot fi puse pe picior de egalitate cu sistemul și politica internă din Rusia, ceea ce însemnă că în ciuda asemănărilor flagrante dintre cei doi lideri, tipul de regim pe care îl conduc, caracteristicile istorice și prezente ale țărilor lor, precum și ambițiile actuale și strategiile pe termen lung, îi îndepărtează cei doi lideri din punctul unei traiectorii comune, ce are la bază similitudinile care îi caracterizează și îi conduce spre evoluții individuale. Acestea nu este exclus să se întâlnească, așa cum s-a întâmplat în cazul incidentului din noiembrie 2015, când puși într-o situație limită, au luat decizii pentru statele lor având la bază aceleași asemănări, de unde și pozițiile aproape identice caracterizate de pragmatism, de intoleranță față de hotărârile rivalului și de intransigență, ingredientele perfecte pentru ceea ce am putea numi relaționarea între două „pietre tari". Astfel, tocmai aceste asemănări vor determina menținerea unor relații reci între Ankara și Moscova, incidentul din noiembrie 2015 este și va rămâne un eveniment care va marca pentru totdeauna relațiile dintre cele două țări, în timp ce o reîncălzire a acestora ar putea fi posibilă doar în situația unor schimbări majore (de regim, de lideri, de *statu-quo* regional etc.)

Cap. 6. Tipizarea războiului informaţional al Federaţiei Ruse

Iulian Chifu

În urma derulării proiectului finanţat de Black Sea Trust al German Marshall Fund, am convenit la elaborarea unei tipizări a războiului informaţional bazat pe niveluri de influenţă, după cum urmează:

Nivelul 0: nivelul normal al accesului ştirilor într-un spaţiu deschis cu libertatea presei şi libertatea Internetului, cu libera circulaţie a ideilor, un spaţiu al confruntării ideilor şi al prezenţei ştirilor comentate sau reflectând susţineri pro şi contra deopotrivă, nu doar relatări nude ale poziţiilor oficialilor ruşi.

Nivelul 1: influenţa asupra spaţiului public e redusă, chiar dacă subiect al războiului informaţional. Accesul e la nivelul războiului de troli, menit să

marcheze prezenţa opţiunilor pro-ruse sau contestatare în comentarii, dar şi prezenţa unor ştiri şi comentarii favorabile Rusiei, însă spaţiul public este unul balansat. Se fac recrutări pentru grupuri de sprijin şi grupuri de presiune şi influenţă.

Nivelul 2: influenţă majoră asupra spaţiului public, investiţia în războiul de troli e menită să câştige victorii şi să dirijeze dezbaterile, în spaţiul mediatic există pârghii vizibile de influenţă şi purtători de mesaj al intereselor ruse deschis. Influenţa în spaţiul politic este doar cea care vine de la presiunea din spaţiul mediatic, nu una directă, la actorii politici. Decizia nu este influenţată. Există o bază de sprijin activă de susţinere a intereselor ruse.

Nivelul 3: Purtători de mesaje între formatorii de opinie şi în spaţiul politic. De această dată se dă evident bătălia pentru influenţa şi dirijarea ideilor în spaţiul public, iar în acest spaţiu public se decantează deja purtători de mesaj ai intereselor Federaţiei Ruse dar şi oameni politici care promovează puncte de vedere şi poziţii ale autorităţilor ruse. Decizia nu este încă alterată dar e influenţată de pătrunderea ideilor pro-ruse în spaţiul politic. Structuri civice şi grupuri de influenţă vizibile în societatea civilă.

Nivelul 4: Curent puternic pro-rus în spaţiul public. Influenţă majoră în spaţiul politic. Capacitatea de influenţă şi alterare a deciziilor. Partide pro-ruse care apără interesele Federaţiei Ruse. Formatori de opinie şi oameni politici alţii decât în partide pro-ruse care apără poziţiile Moscovei.

Nivelul 5. Dominaţie a curentului pro-rus în spaţiul public. Influenţă majoră în spaţiul politic. Dominaţie absolută în societatea civilă şi în spaţiul ideilor şi influenţă majoră în spaţiul de decizie.

În baza acestei scale, la prima vedere, din studiile făcute, **România s-ar afla la nivelul 1**, deşi merită văzut dacă avem elemente şi în spaţiul 2 şi 3. **Republica Moldova s-ar afla la nivelul 4**, dar cu posibilitatea de a aluneca mai departe, la nivelul 5 în viitor, dacă cel mai influent partid politic, Partidul Socialiştilor, pro-rus, ajunge la Guvernare iar turul doi al alegerilor prezidenţiale din 13 noiembrie 2016 se desfăşoară între doi candidaţi pro-ruşi.

Concluzii

1. **Războiul informaţional al Federaţiei Ruse** atinge toate nivelurile vieţii sociale, politice vizând cu precădere formulele de influenţare a deciziei la

nivel politic, strategic, militar şi de securitate direct la nivelul decidenţilor, prin intermediul spaţiului public şi al mass-mediei, prin intermediul creării grupurilor de opinie „alternative" şi a presiunii publice. Am identificat influenţe la nivel politic până la partide şi personalităţi politice ce asumă deschis agenda Federaţiei Ruse, personalităţi politice în partide pro-europene (RM) care asumă această agendă, mass-media rusă, formatori de opinie şi jurnalişti, reprezentanţi ai zonei academice şi culturale care îmbrăţişează agenda războiului informaţional al Rusiei, prin intermediul finanţărilor directe sau asumat, genuin, şi retribuit *a posteriori* în formule indirecte, organizaţii ale „societăţii civile" rezultate din proiectarea pe un anumit spaţiu a acestor centre de dezbatere şi opinie pro-ruse asumate, sau prin proiecte în cadrul unor organizaţii genuine ale societăţii civile care asumă proiectele şi opiniile ruse de promovat, mergând până la influenţele „sub nivelul radarului", războiul de troli, operaţiuni psihologice, presiuni sau influenţe asupra mass-media, spaţiului public sau decidenţilor pe agende indirect favorabile Rusiei, îndeplinind obiective ale războiului informaţional rus.

2. **Operaţiunile de troli şi cele de influenţă în spaţiul mediatic** sunt dirijate de la Moscova, dar cele mai insidioase vizează resurse interne din spaţiul vizat. Rusia pare să fi făcut o cartografiere importantă a resurselor şi opiniilor decidenţilor şi formatorilor de opinie şi abordează nuanţat şi ţintit fiecare obiectiv în parte. Utilizează deopotrivă grupuri de opinie favorabile Rusiei, pacifişti favorabili evitării unui conflict, dar şi naţionalişti, ortodocşi, anti-imigraţionişti, islamofobi, xenofobi europeni, alături de forţe de stânga sau statalişti ce se opun pasării unor atribuţii unor instituţii supranaţionale – UE, NATO; folosesc de asemenea toţi conspiraţionişti, anarhiştii, structuri de stânga anti-capitaliste, precum şi persoane-structuri anti-sistem. Cel mai important, încearcă angajarea în orb a persoanelor care, în mod genuin, adoptă o poziţie care duce la atingerea unui obiectiv al său din războiul informaţional, îl exploatează în orb antrenându-l în asemenea operaţiuni sau îl racolează direct, angajându-l în propriile operaţiuni fără a-l constrânge, aparent, în vreun fel.
3. La nivelul **războiului de troli**, Rusia pare să fi utilizat dezvoltările capabilităţilor pe Internet ale campaniei prezidenţiale 2014, când au fost identificate persoane, grupuri, *bloggeri*, troli, formatori de opinie utilizabili în acest război şi, după ce campania s-a încheiat, a fost oferită finanţare pentru continuarea activităţii genuine, pentru crearea unor platforme independente ale celor angajaţi, la nivel local, intervenind ulterior cu teme, obligaţii, descrieri de intervenţii în grupuri de câte trei pentru a determina argumente şi dirija discursul şi dezbaterea în direcţia dorită spre a atinge

obiectivul. Vizează spaţii de dezbatere intensă, de audienţă, unde intervin metodic şi planificat, uneori în afara temei de pornire şi dirijând discuţia în spaţiul de interes.

4. S-a înregistrat **activarea bruscă a unui număr mare de „conserve”**, persoane lăsate în spaţiile de interes să-şi dezvolte propria personalitate şi poziţie, şi reactivate brusc prin utilizarea pe anumite teme în războiul informaţional. Formatori de opinie, decidenţi, jurnalişti, *bloggeri* cu propria personalitate, formaţi în timp, brusc îmbrăţişează poziţii ciudate, greu de identificat anterior, care promovează o temă sau alta, o secvenţă sau alta dintr-o operaţiune psihologică. E greu de decelat dacă e vorba despre un obiectiv exploatat în orb, sub ordin, sau plătit printr-o schemă financiară clară pentru a dezvolta respectiva activitate. Este sarcina instituţiilor specializate să determine trasabilitatea. În schimb, ceea ce putem spune este că, la nivelul activităţii purtate, a trolilor şi *blogger*-ilor, mulţi dintre cei vizaţi trăiesc din aceasta, utilizează mult prea mult timp în asemenea activităţi pentru a fi porniri genuine sau preocupări individuale naturale, ci par mai degrabă sursa-sursa complementară a veniturilor. La capitolul „conserve”, sunt de identificat legăturile de familie şi rudenie ale unor tineri apăruţi peste noapte şi vechile „conserve sovietice” abandonate şi reactivate.
5. Rusia pare să dezvolte tipuri de tematici pentru fiecare ţară în parte, în afara tematicilor generale de interes şi a obiectivelor specifice. Ele merg de la sublinierea forţei şi poziţiei Rusiei în eşafodajul internaţional, rolului şi locului pe care-l merită, necesitatea unui „mare târg” cu ea în Est, o nouă Yalta, până la pictarea Occidentului în culori negre, pasarea vinei pentru toate relele lumii către SUA, NATO, UE, Occident, scindarea relaţiei transatlantice şi atragerea Europei într-un târg cu Rusia, apoi scindarea Europei, susţinerea naţionalismelor anti-comunitare mergând până la teme specifice în fiecare ţară în parte. Acţiunea e calibrată la nivelul fiecărei ţări şi a fiecărui instrument media interesant şi utilizat ca vector, sau a fiecărui grup angajat. Negarea credibilă a acţiunilor sale e cea mai prezentă, intermediarii pentru aceste operaţiuni fiind multipli, ca şi aparenţa de legalitate, libertatea cuvântului, libera circulaţie a ideilor, etc.

În cazul **României,** concluziile prealabile sunt:

1. Instituţiile mass-media sunt conştiente de existenţa Războiului informaţional. Promovează articole în care descriu sau prezintă cazuri particulare în materie.
2. Există formule de contracarare a influenţei războiului de troli tot mai elaborate, de la medierea mesajelor şi comentariilor, la eliminarea lor,

înscrierea pe baza unor elemente de identitate şi profiluri existente sau a adreselor de mail a comentatorilor, sau chiar blocarea completă a accesului la mesajele celelalte.

3. Gustul pentru scandal, supralicitare, excepţionalism şi magnificare a relevanţei unei ştiri, senzaţionalul ieftin, cu precădere, afectează fundamental capacitatea de contracarare. Din contră, acest obicei permite propagarea pe deplin a mesajelor războiului informaţional, ba chiar amplificarea rezultatelor operaţiunilor psihologice.
4. De asemenea, războiul informaţional este favorizat de reluarea fără discernământ a tuturor declaraţiilor oficialilor ruşi sau a oricărei surse ruse ce creează audienţă, fără a exista în cadrul ştirii o evaluare realistă a mesajului, un contramesaj, o apreciere a mesajului de către un expert genuin care să-l decripteze publicului, sau măcar un comentariu şi rezervele redacţiei. Această procedură face ca toate ştirile din surse oficiale ruse să fie amplificate şi distribuite indiferent de relevanţa lor sau de aberaţiile, excesele şi interpretările pe care le induc. În schimb, atunci când este vorba despre reacţii, la ele sunt ataşate şi mesajele originare, deci prezentarea este echilibrată. Acest procedeu trebuie eliminat prin aplicarea de reguli de promovare acceptate la nivelul jurnalismului electronic, respectiv evitarea publicării unei declaraţii fără o contra-opinie, comentariu al unui expert sau al redacţiei-editorului.
5. Este necesară stabilirea instituţiei integratoare a acţiunii-apărării în cadrul războiului informaţional. O avem la nivelul Strategiei de Securitate Naţională (numită de Apărare), iar CSAT trebuie să desemneze instituţia integratoare a tuturor eforturilor celorlalţi actori instituţionali, să stabilească strategia războiului informaţional şi să desemneze instrumentarul de contracarare al acestuia, care să includă demitizarea elementelor promovate şi expunerea minciunilor, falsurilor, interpretărilor în războiul informaţional; expunerea formatorilor de opinie şi a temelor incluse în războiul informaţional; expunerea procedurilor şi componentelor din operaţiunile psihologice şi să dispună contracararea acestora. Să determine alocarea de resurse pentru războiul informaţional intern şi să susţină efortul de diplomaţie publică şi utilizarea de resurse pentru războiul informaţional purtat de Rusia împotriva României în terţe spaţii, cu precădere Republica Moldova.

Partea a doua
România şi războiul informaţional al Rusiei „sub radar”. Teme şi instrumente media

Capitolul 1. Pro TV şi Antena 1

Adriana Sauliuc

Scurtă prezentare a surselor media acoperite – PROTV și Antena1

- în ambele cazuri, știrile au fost identificare în mediul *online*;
- perioada acoperită este cuprinsă între noiembrie 2014 (Summit-ul de la Vilnius) și martie 2016;
- știri identificate a fi legate de subiectul războiului informațional al Rusiei împotriva României:

i) PRO TV: 12 în 2014; 22 în 2015; trei în 2016
ii) Antena 1: două în 2015

I. Războiul informațional – considerente teoretice

Războiul, care de-a lungul timpului a fost văzut de state ca fiind un mijloc convențional de reglare a relațiilor internaționale, reprezintă o violență organizată de o unitate politică împotriva alteia, cu mențiunea că „violenţa nu este război decât dacă este săvârşită în numele unei entităţi politice”.[114] Războiul a cunoscut de-a lungul timpului mai multe moduri de desfășurare, luând de la fiecare etapă a omenirii elemente ce i-au oferit posibilități tot mai multiple și diverse de manifestare. Dacă trecerea timpului și evoluțiile în domeniul tehnologic au făcut ca spațiile în care confruntările se desfășoară să fie tot mai diversificate, anterior, pe vremea războaielor de tip clausewitzian, precum cele din secolul XX și înainte, conflictele erau purtate în stilul clasic al confruntărilor militare. Lucrurile s-au schimbat însă ulterior, statele identificând noi sfere în care rivalitatea dintre ele, consumată cândva în teatrele de război, putea fi purtată, uneori cu costuri mai mici și cu câștiguri mai mari. Astfel, identificarea acestor domenii a făcut statele să depășească nivelul strict al confruntării armate și să își exercite rivalitatea și prin alte mijloace, precum cele politice, economice, mediatice, psihologice sau

[114]Hedley Bull, *Societatea anarhică. Un studiu asupra ordinii în politica mondială,* Editura Ştiinţa, Chişinău, 1998, p. 174.

informaționale, însă întotdeauna scopul este același: dominarea inamicului. Și cum este firesc ca războiul să se metamorfozeze în funcție de etapa în care se desfășoară, nivelul tehnologic la care s-a ajuns și modul în care actorii internaționali aleg să se confrunte, indică o apetență spre purtarea războaielor în domenii precum economic, cibernetic sau informațional.
Dacă în cazul celorlalte dimensiuni modul de confruntare sau o acțiune a unui actor internațional împotriva unui inamic pot fi facil identificate, fiind încadrabile în domeniile respective (politic, economic, cibernetic), în cazul războiului informațional lucrurile sunt diferite. Aceasta deoarece, războiul informațional s-a demonstrat a fi una dintre formulele cele mai dinamice, mai sofisticate și mai greu de înțeles ale războiului viitorului, caracteristici date de faptul că omenirea, în actuala etapă a evoluției sale, a atins un prag al confruntării de tip informațional de la care nu mai poate da înapoi.[115]

Literatura de specialitate face referire la războiul informațional ca făcând parte din categoria conflictelor moderne, fiind încadrabil în sfera celor asimetrice ca urmare a modului în care se manifestă, are legătură cu controlarea vectorilor de informare și este văzut ca un tip de război prin care actorul care îl inițiază, plecând de la tehnici precum intoxicarea și propaganda neagră, urmărește să obțină câștiguri prin folosirea unor arme mai puțin „clasice". Folosit pentru prima oară în anul 1976 de Thomas P. Roma pentru a explica războiul invizibil din perioada Războiului Rece, evoluțiile ulterioare dar mai ales cele recente, au (re)adus acest concept în prim-plan atât ca urmare a folosiri sale de către state, cât și a conștientizării faptului că războiul informațional, prin caracteristicile sale, va atrage după sine o preferință a actorilor internaționali privitor la confruntarea cu inamicii în acest spațiu fluid, complex și dificil de gestionat. Situație inevitabilă având în vedere că ne aflăm în era informațională, iar revoluția tehnologică în domeniul comunicațiilor care oferă oportunități multiple și ofertante din acest punct de vedere, face ca războiul informațional să devină la fel de important precum confruntarea în cele patru dimensiuni clasice (terestru, maritim, aerian, spațial), la care adăugăm cea de a cincea dimensiune, fiind vorba despre cea cibernetică.
Preferința pentru acest tip de „confruntare", care la prima vedere ar putea fi percepută ca fiind mult mai puțin periculoasă decât războiul clasic, este determinată de modul de acțiune specific unei astfel de dimensiuni dar și de costurile pe care le implică. Mai exact, dificil de perceput în anumite faze și mai puțin costisitor decât purtarea unui război în dimensiunile mai sus menționate, războiul informațional poate fi înțeles ca făcând referire la atacurile pe care un

[115]Teodor Frunzeti, Mircea Mureșan, Gheorghe Văduva, *Război și haos,* Editura Centrului Tehnic-Editorial al Armatei, București, 2009, p. 193.

adversar (în general un stat) le poate iniția asupra populației civile și militare, utilizând propaganda și dezinformarea, cu scopul atingerii unor obiective politice sau militare[116], cu mențiunea că în mare parte adversarii în acest caz fac parte tot din categoria actorilor internaționali statali.

II. Războiul informațional împotriva României

Situația regională tensionată ca urmare a evoluțiilor din Ucraina și poziționarea României în interiorul limitelor geografice care delimitează spațiul „de confort" determinat de apartenența la structurile euro-atlantice, la care se adaugă creșterea agresivității Federației Ruse atât în raport cu vecinii direcți, cât și cu cei mai îndepărtați, cândva parte a spațiului său de influență, atrage atenția în mod inevitabil asupra statului român, ca țintă a războiului informațional purtat de Moscova. În cazul României, intrarea sa în atenția Kremlinului în această calitate, adică de „destinatar" al acțiunilor unui astfel de mod de purtare a războiului, vine la pachet cu apartenența sa la NATO și Uniunea Europeană, în timp ce retorica Federației Ruse indică o sensibilitate la subiectul „România" din mai multe puncte de vedere.

Chiar dacă Federația Rusă nu este novice în purtarea unui astfel de război, luarea ca moment de referință Summit-ul de la Vilnius (noiembrie 2013) este mai mult decât suficientă, nefiind necesară analizarea evoluțiilor anterioare acestui eveniment și nu din motivul că astfel de practici nu ar fi fost utilizate de Moscova în trecut, ci din simplul motiv că evoluțiile actuale și războiul informațional purtat de Federația Rusă împotriva statelor occidentale și împotriva României are legătură cu viziunile pro-europene cultivate de Ucraina în ultima perioadă, dorința ucrainenilor de a face parte din marea familie europeană, alături de cele 28 de țări membre ale UE reprezentând pentru Kremlin o îndrăzneală ce nu a putut fi acceptată. Iar anexarea ilegală a Peninsulei Crimeea (martie 2014), reprezintă dovada clară a faptului că Federația Rusă este departe de a accepta ieșirea din spațiul său tradițional de influență a altor state, printre care se numără și Ucraina, fapt pentru care Moscova a acționat în consecință. Raptul teritorial din vecinătatea estică a României a reprezentat și momentul care a declanșat o serie de evoluții care au adus în discuție concepte pe care literatura de specialitate le-a folosit mai mult sau mai puțin în perioada anterioară, expresii precum *război hibrid* sau *război*

[116]Alexander Svitych, *Information Wars in the Post-Modern World*, ISIS Europe blog, Issues of International and European Security, https://isiseurope.wordpress.com/2014/04/10/information-wars-in-the-post-modern-world/.

informațional apărând în perioada ultimilor ani cu o frecvență ce trădează evoluții în această direcție.

Revenind la România, situația sa actuală a făcut inevitabilă intrarea în grupul țărilor împotriva cărora Moscova își folosește mijloacele non-militare de luptă, utilizarea unor acțiuni specifice războiului asimetric, precum cele ale războiului informațional fiind tot mai des identificate în spațiul public. Iar pentru a înțelege mai bine modul de acțiune al Kremlinului împotriva României este suficient să urmărim felul în care oficialii ruși de rang înalt se poziționează privitor la statul român, retorica în multe dintre cazuri agresivă pe care aceștia o alimentează, precum și propaganda rusă, parte a războiului informațional purtat de Moscova împotriva actorilor internaționali de tip statal și nestatal considerați incomozi de către Kremlin prin acțiunile pe care le întreprind.

Totodată, numărul relativ mare de declarații oficiale venite de la Moscova ce au legătură cu România, atât direct cât și indirect, face posibilă împărțirea acestora pe categorii, oferind astfel o mai bună imagine asupra modului în care Federația Rusă acționează în acest domeniu, pe cât de subtil pe atât de evident uneori, al războiului informațional.

<u>Declanșarea crizei din Ucraina și evidențierea pozițiilor opuse Federația Rusă–România</u>

Dacă anterior evenimentele din vecinătatea estică a României nu au oferit un moment care să producă evoluții de tipul celor generate de decizia Moscovei de a „recompensa" Ucraina pentru îndrăzneala de a se uita spre Occident, anexarea ilegală a Peninsulei Crimeea a deschis o etapă de confruntare în Europa de Est care și-a extins efectele mult dincolo de spațiul efectiv de acțiune al Kremlinului. Aceasta deoarece, criza din Ucraina a aruncat Federația Rusă într-un război nu numai cu statul vecin, ci cu întreaga Europă (fiind vorba despre UE) considerată responsabilă de intenția de a se extinde dincolo de limita pe care Moscova o poate accepta. Astfel, războiul hibrid practicat în estul Ucrainei a fost secondat de cel informațional care are ca ținte țări precum România, ca urmare a apartenenței sale la structurile pe care Federația Rusă le consideră incomode atât pentru sine, cât și raportat la țările considerate *de facto* sub influența sa.

Tot criza din Ucraina este și elementul care face mai mult decât vizibilă poziția de pe care Federația Rusă tratează statul român în contextul regional actual. Mai mult, reacția oficială a regimului de la București raportat la acțiunile Kremlinului reprezintă un stimulent pe care Moscova îl utilizează pentru a face cunoscută

poziția sa privitor la relațiile cu România. Mesajul transmis de Kremlin statului român după ce președintele Traian Băsescu a acuzat Rusia de agresiune împotriva Ucrainei este mai mult decât elocvent și poate fi încadrat în categoria celor care indică susținerea unui război informațional împotriva României.

Plecând de la poziția regimului de la București în ceea ce privește acțiunile Kremlinului în Ucraina, tema retoricii anti-ruse a României este utilizată de Moscova pentru a răspunde în stilu-i caracteristic poziției statului român privitor la evoluțiile regionale în contextul declarațiilor oficiale ale președintelui Traian Băsescu. Astfel, Rusia a avertizat în legătură cu riscul la care România s-ar „expune"în cazul în care are o astfel de abordare, mai exact Moscova a transmis printr-un comunicat oficial al MAE rus că o continuare a „retoricii anti-ruse" la București potențează o deteriorare a relațiilor bilaterale Rusia – România care nu ar fi benefică nimănui. Articolul apărut pe site-ul PROTV care vorbește despre acest subiect prezintă și poziția MAE de la București, mai exact reacția acestuia față de modul în care Moscova a perceput și s-a exprimat privitor la declarația președintelui României. Declarația MAE rus indică o intenție de a arunca o lumină mai puțin favorabilă asupra statului român și reprezintă o amenințare mai mult sau mai puțin directă la adresa Bucureștiului („există riscul deteriorării relațiilor bilaterale, care nu este în interesul nimănui")[117].

Tot în contextul declanșării crizei din Ucraina apare și tema privind intenția României de a recupera teritoriile pierdute, care chiar dacă nu este vehiculată de liderul de la Kremlin, titlul articolului apărut pe site-ul PROTV și modul în care este scris induce în eroare cititorul în acest sens. Declarația aparține liderul ultranaționalist rus Vladimir Jirinovski, care atrage atenția că Romania, Ungaria și Polonia ar putea anexa teritoriile ucrainene care le-au aparținut. În ceea ce privește România, aceasta ar viza Cernăuțiul și Bucovina. Astfel, potrivit oficialului rus, țara noastră s-ar face vinovată de intenții mai puțin legale în raport cu normele Dreptului internațional, declarația în sine fiind văzută ca un mesaj ce încearcă să distragă atenția de la acțiunile Rusiei, indicând țări europene ca posibili agresori, printre acestea și România.[118]

Rusia, indiferent de momentul istoric la care facem referire (Imperiul Țarist, Uniunea Sovietică, Federația Rusă), reprezintă un exemplu clar de stat pentru care

---

[117] *Criza din Ucraina. Rusia a cerut României să <<o lase mai ușor cu retorica anti-rusă>>. Răspunsul oferit de București"*, ProTV, 5 aprilie 2014, http://stirileprotv.ro/stiri/international/criza-din-ucraina-rusia-a-cerut-romaniei-sa-o-lase-mai-usor-cu-retorica-antirusa-raspunsul-oferit-de-bucuresti.html.

[118] *Lider rus: Romania poate profita de instabilitatea din Ucraina pentru a anexa teritorii care i-au aparținut*, ProTV, 17 noiembrie 2014, http://stirileprotv.ro/stiri/international/lider-rus-romania-poate-profita-de-instabilitatea-din-ucraina-pentru-a-anexa-teritorii-care-i-au-apartinut.html.

Realismul pur, de tipul clasic, nu a apus niciodată. De aici și dorința sa acerbă de a nu renunța la câștigurile teritoriale din timpul celui de al Doilea Război Mondial și păstrate în perioada Războiului Rece, dar a căror pierdere ulterioară a obligat Rusia să se replieze într-o formulă mult redusă și într-un context ce a adus schimbări majore. Păstrarea sferei de influență în delimitările teritoriale din perioada de glorie a Uniunii Sovietice a fost imposibilă, însăși intrarea unor țări cândva aflate sub influența Moscovei în structuri precum Uniunea Europeană și NATO indicând evoluții regionale dificil de intuit înainte de anul 1991. Iar dacă pentru România integrarea în structurile euro-atlantice în calitate de membru cu drepturi și obligații depline a reprezentat o șansă istorică ce nu putea fi refuzată, pentru Federația Rusă, moștenitoarea *de jure* și *de facto* a Uniunii Sovietice, a reprezentat o pierdere analizată după regula pragmatică a jocului de sumă zero însă în legătură cu care Kremlinul nu a avut nicio pârghie de acțiune pentru a inversa evoluția parcursului european al României.

Plecând de la apartenența Românei la NATO și evoluțiile din regiune, temele identificate ca având legătură cu războiul informațional al Rusiei împotriva statului român, sunt cele indicate mai jos.

<u>România – verigă importantă a strategiei SUA de creare a unui „coridor sanitar antirusesc”</u>

România este percepută la Moscova ca un important pion regional al politicii pro-Occidentale, de aceea, așa cum a indicat agenția de știri rusă *Sputnik*, „acum toate privirile sunt îndreptate către România”, care ar fi o piesă de bază în implementarea de către SUA a strategiei „*Lead from behind*”, scopul acesteia fiind crearea unui „cordon sanitar antirusesc”. Ideea este abordată în articolul cu titlul „Comentariul agenției pro-Kremlin Sputnik News: Acum toate privirile se îndreaptă către România”. Scenariul descris de autorul articolului, Andrew Korybko, pune România în situația de a fi nominalizată ca parte importantă a strategiei SUA, o verigă de care succesul acesteia poate depinde și de aici îndreptarea atenției spre București și modul în care acesta va alege să acționeze.[119]

<u>România și rolul ei în regiune în calitate de stat membru NATO</u>

Pentru Federația Rusă, apartenența României la NATO și deci implicit prezența structurii euro-atlantice în apropierea granițelor sale vestice a reprezentat întotdeauna o problemă, iar odată cu declanșarea crizei din Ucraina și necesitatea

[119]*Comentariul agenției pro-Kremlin Sputnik News: „Acum toate privirile se îndreaptă către Romania”. Scenariul descris de ruși*, PROTV, 17 aprilie 2015, http://stirileprotv.ro/stiri/international/comentariul-agentiei-pro-kremlin-sputnik-news-acum-toate-privirile-se-indreapta-catre-romania-scenariul-descris-de-rusi.html.

purtării unui război informațional, un subiect care a vizat direct și statul român. Astfel, tema apartenenței țării noastre la NATO apare în mai multe articole, în mare parte „purtătoare de mesaje" ale autorităților ruse, care se pronunță împotriva modului în care statul român înțelege să acționeze în actualul context regional tensionat. Totodată, mesajele care fac referire la România în calitate de stat membru al Alianței, statut care implică prezența pe teritoriul României a soldaților americani sau a unei componente a scutului anti-rachetă instalat în Europa (la Deveselu), reprezintă subiecte pe care Moscova le folosește pentru a menține o retorică agresivă în raport cu România și opțiunile sale de politică externă.

Astfel, încă din 2014, Federația Rusă, pe fondul creșterii tensiunilor dintre Moscova și Occident, a ales să utilizeze mesaje de amenințare. Articolul publicat de PROTV și intitulat „Rusia promite că va lua măsuri față de amplasarea scutului american antirachetă în Romania", deschide seria de articole „dedicate" acestui subiect, în care este inclusă poziția Moscovei raporta la această problematică, poziție transmisă de reprezentantul Rusiei la NATO. Potrivit acestuia, statele occidentale trebuie să-și recunoască greșelile politice și să stopeze repetarea lor mecanică pentru a îmbunătăți relațiile cu Rusia și situația securității în general, SUA fiind acuzată că subminează securitatea regională, România fiind parte a acestei strategii prin participarea sa activă la implementarea proiectului scutului anti-rachetă.[120]Legarea statului român de acest subiect este inevitabilă în condițiile în care declarațiile lui Alexander *Grushko* au fost făcute la scurt timp după ce Armata SUA a anunțat că a preluat comanda bazei balistice de la Deveselu la 10 octombrie 2014.
Prin intermediul unor astfel de exprimări de poziție Moscova vrea ca țările vizate, în cazul nostru România, să înțeleagă poziția Rusiei privitor la subiectul respectiv, iar folosirea unor mesaje clare, ca parte a războiului informațional, să pună presiune asupra regimului de la București, eventual și cu ajutorul componentei numită populație, în situația în care aceasta va putea fi atrasă în acest război de către Moscova prin declarațiile făcute.
Din același război asimetric dus prin intermediul mesajelor transmise de oficialii ruși se numără și poziția Rusiei privitor la faptul că scutul de la Deveselu, mai exact instalarea sa, reprezintă o „încălcare a tratatelor" existente, după cum susține MAE rus în intervențiile publice. Astfel, potrivit lui Serghei Riabkov, adjunctul ministrului rus de Externe, „sistemele antirachetă care urmează să fie instalate în România și Polonia reprezintă încălcări ale prevederilor Tratatului Forțelor Nucleare Intermediare (INF)", declarație preluată și transmisă de site-ul de știri

[120]*Rusia promite că va lua măsuri față de amplasarea scutului american antirachetă în România*, PROTV, 14 noiembrie 2014, http://stirileprotv.ro/stiri/international/rusia-promite-ca-va-lua-masuri-dupa-ce-armata-americana-a-preluat-comanda-asupra-unei-baze-militare-din-romania.html.

Sputnik. Invocarea elementului vizat în calitate de destinatar al mesajului – populația, este făcută aici în mod direct, însă nu în sensul pe care Rusia îl folosește de obicei în războiul informațional practicat, adică ca și țintă a retoricii, ci ca și componentă „afectată" de modul în care țările care găzduiesc elemente ale scutului anti-rachetă acționează: „toată lumea care este interesată– nu doar experții, ci și oamenii de rând care urmăresc știrile de politică externă– este la curent cu recentele acuzații reciproce, inclusiv cele făcute publice. In principal, avem preocupări în legătură cu o serie de aspecte din comportamentul Statelor Unite privind situația Tratatului forțelor nucleare intermediare (INF)", afirma Riabkov[121] în același context.

Desfășurarea sistemului antirachetă în România reprezintă unul dintre subiectele „preferate" de Kremlin în retorica susținută și utilizată împotriva României, iar mesajele trec dincolo de simpla exprimare a poziției acestuia raportat la decizia regimului de la București de a găzdui o astfel de tehnologie. Totodată, invocarea încălcării legislației internaționale în vigoare, fiind vorba despre Tratatul privind rachetele cu rază mică și medie de acțiune, vine să completeze elementele pe care Kremlinul le folosește în războiul informațional împotriva Occidentului, folosirea „explicațiilor" ce au la bază invocări „legale" fiind o tactică des întâlnită la Kremlin, inclusiv anexarea ilegală a Crimeii găsindu-și justificare, potrivit Moscovei, în legislația în vigoare. Plecând de la aceasta, invocarea tratatului pe care amplasarea scutului anti-rachetă în România l-ar încălca,are ca scop indicarea statului român ca vinovat de nerespectarea unor documente importante care au fost gândite tocmai pentru a asigura pacea și stabilitatea la nivel regional și internațional, situație ce pune România în boxa acuzaților de intenții mai puțin pașnice. Altfel spus, statul român, prin decizia de a accepta pe teritoriul său sisteme de lansare universale Mk 41 care sunt folosite pe navele Flotei militar-maritime a SUA, atât pentru lansarea de rachete de interceptare, cât și de rachete cu rază medie de acțiune *Tomahawk*, ne oferă motive să considerăm apariția lor pe uscat drept o încălcare directă de către SUA a prevederilor Tratatului privind rachetele cu rază mică și medie de acțiune, indica purtătorul de cuvânt al MAE rus, Maria Zaharova[122], fapt posibil cu concurs regimului de la București.

Faptul că Federația Rusă, cel puțin declarativ, a considerat întotdeauna NATO un pericol căruia a trebuit să îi facă față,poate fi regăsit în documentele emise de

[121]*Rusia consideră scutul de la Deveselu „o încălcare a tratatelor". Acuzații dure ale Moscovei privind baza din România*, PROTV 2 martie 2015, http://stirileprotv.ro/stiri/international/rusia-considera-scutul-de-la-deveselu-o-incalcare-a-tratatelor-acuzatii-dure-ale-moscovei-privind-baza-din-romania.html.
[122]*Rusia acuză: Desfășurarea sistemului antirachetă în România, o încălcare a Tratatului privind rachetele cu rază mică și medie*, PROTV, 24 decembrie 2015, http://stirileprotv.ro/stiri/international/rusia-acuza-desfasurarea-sistemului-antiracheta-in-romania-o-incalcare-a-tratatului-privind-rachetele-cu-raza-mica-si-medie.html.

Kremlin în domeniu securitar, astfel că retorica sa anti-NATO și implicit împotriva țărilor membre nu reprezintă o surpriză. În cazul României însă, problema se amplifică ca urmare a faptului că țara noastră se află la granița estică a spațiului euro-atlantic, iar apropierea Alianței de frontierele Rusiei este percepută ca o amenințare la Moscova. Plecând de la acest fapt, Federația Rusă, așa cum a susținu-o Vladimir Putin în repetate rânduri, este îngrijorată „de apropierea NATO de granițele noastre", subiect regăsit în articolele care prezintă punctul de vedere al Kremlinului privitor la extinderea Alianței până în România. Astfel, politica externă a statului român devine inevitabil un motiv de îngrijorare pentru Kremlin, România devenind astfel ținta retoricii agresive a acestuia împotriva NATO. În articolul „Ce spune Vladimir Putin despre scutul antirachetă din Romania. <<Suntem îngrijorați de apropierea NATO de granițele noastre>>" publicat pe site-ul PROTV, mesajele venite dinspre Rusia sunt mai mult decât clare, Vladimir Putin semnalând pericolul pe care apropierea Alianței îl generează. Articolul indică poziția liderului de la Kremlin, care în încercarea de a denigra NATO și scopurile pentru care a fost creat, vorbește despre efectele sale negative: „oare noi suntem împotriva avansării democrației spre granițele noastre? Dar ce aveți în vedere când spuneți democrație? Apropierea NATO de granițele noastre? Oare aceasta este democrație? NATO este un bloc militar. Suntem îngrijorați nu de avansarea democrației spre granițele noastre, ci de apropierea infrastructurii NATO de granițele noastre".[123]

Acest tip de abordare face parte din modul în care Federația Rusă acționează împotriva Vestului și a NATO, în general, transmiterea unor astfel de mesaje ce au ca țel deturnarea atenției opinie publice de la adevăratul scop pentru care Alianța a fost creată, catalogând-o ca fiind o amenințate, având menirea să contribuie la câștigarea „războiului" împotriva structurii euro-atlantice însă nu printr-o confruntare de tip clasic, ci prin utilizarea propagandei și utilizarea tehnicilor de denigrare/dezinformare. În calitate de țară aflată la frontiera spațiului euro-atlantic, România devine inevitabil parte a acestei confruntări, chiar dacă nu este întotdeauna ținta directă a retoricii ruse, mai ales prin prisma faptului că, așa cum susține Vladimir Putin, extinderea sistemului antirachetă al Statelor Unite reprezintă o amenințare la adresa capacităților nucleare ruse, ca urmare a faptului că bazele antibalistice din estul Europei pot găzdui și sisteme militare ofensive.[124]

---

[123]*Ce spune Vladimir Putin despre scutul antirachetă din România. „Suntem îngrijorați de apropierea NATO de granițele noastre"*, PROTV, 22 octombrie 2015, https://www.google.ro/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0ahUKEwifqJD68PTLAhUnYpoKHVfBAvAQFggbMAA&url=http%3A%2F%2Fstirileprotv.ro%2Fstiri%2Finternational%2Fputin-bazele-antibalistice-din-estul-europei-pot-gazdui-sisteme-militare-ofensive-liderul-rus-se-declara-ingrijorat.html&usg=AFQjCNFBta6dqZ3CLzZMP_Fal4s5IF8wqQ&sig2=-OoMZFXIrMKcwDzoQurT8g&cad=rjt.

[124]*Ibidem.*

Având în vedere atitudinea agresivă a Rusiei în estul Europei, prezența NATO pe continentul european presupune acțiuni ce cuprind, printre altele, suplimentarea forțelor Alianței în regiune, astfel că decizia de a crește prezența militară a NATO în partea de est a bătrânului continenta readus în atenția Moscovei poziția în care țara noastră se află. Pe fondul acestor evoluții, abordarea Ministerului rus de Externe este clară: Bucureștiul sacrifică stabilitatea regională, deoarece planurile NATO de mobilizare a forțelor militare în România sunt „inadecvate" și „conflictuale", potrivit lui Aleksandr Lukasevici, purtătorul de cuvânt al MAE rus. O astfel de situație pune România în prim-planul războiului informațional susținut de Rusia, ca urmare a poziției acesteia față de statutul țării noastre în regiune. „Practic, este vorba de o transformare etapizata a acestei țări într-un pivot de susținere pentru NATO și SUA aproape de frontierele Rusiei. Noi am comentat în mod repetat măsurile luate de state membre NATO, observând atitudinea conflictuală și evidențiind caracterul inadecvat și redundant, atât din punct de vedere militar, cât și financiar", a transmis Lukasevici pentru agenția *Sputnik,* declarații preluate de media din România, printre care și site-ul PROTV.[125]
Folosirea unor astfel de mesaje care au ca subiect România și opțiunile sale de politică externă indică intenția Federației Ruse de a culpabiliza statul roman pentru evoluțiile mai puțin pozitive din regiune, o tactică care are ca scop creșterea presiunii atât la nivelul clasei politice cât și al populației privitor la modul mai puțin rațional al regimului de la București de a acționa în situația în care „este evident că Rusia nu reprezintă nicio amenințare la adresa României sau a altui stat. Astfel că ipoteza caracterului pur defensiv al acestor manevre și cea a așa-numitei amenințări venite din Est nu sunt valide", susține oficialul rus. Poziția lui Victor Ponta, premierul României, care a indicat că România este o țară membră NATO și că deciziile sale sunt cele considerate oportune, în timp ce acțiunile Rusiei în regiune sunt considerate agresive, iar retorica diplomației ruse nu reprezintă un element de care țara noastră să se teamă, face parte din ceea ce am putea considera răspunsul statului român, mai mult sau mai puțin direct, la războiul informațional susținut de Rusia împotriva României[126].

<u>România - ținta directă a amenințărilor Federației Ruse</u>
Privitor la amenințările directe ale Moscovei la adresa statului român, acestea se regăsesc într-un număr relativ mare de articole apărute pe site-ul PROTV și într-o pondere mai mică pe site-ul Antena1, fiind vorba în acest caz despre două articole. Utilizarea unor mesaje care reprezintă amenințări directe la adresa statului român

[125]*Rusia condamnă suplimentarea forțelor NATO în România: Bucureștiul „sacrifică stabilitatea regională". Reacția Alianței*, PROTV, 8 aprilie 2015, http://stirileprotv.ro/stiri/actualitate/rusia-condamna-suplimentarea-fortelor-nato-in-romania-bucurestiul-sacrifica-stabilitatea-regionala.html.
[126]*Ibidem.*

face parte din aceeași strategie a Moscovei de a pune România sub presiunea deciziilor pe care le-a luat / le va lua pe viitor, nefiind scăpată nicio ocazie de a evidenția faptul că politica externă a statului român este aflată în contradicție cu cea a Moscovei.

Potrivit unui articol apărut în presa din Germania, România se regăsea, după cum ar fi menționat Petro Poroșenko, pe lista țărilor care ar putea fi atacate de Rusia, amenințare despre care liderul ucrainean l-ar fi informat pe președintele Comisiei Europene, Jose Manuel Barroso. „Dacă vreau, trupele ruse pot să ajungă în două zile nu doar la Kiev, ci și la Riga, Vilnius, Tallinn, Varșovia sau București", i-ar fi spus Putin lui Porosenko, potrivit cotidianului german *Sueddeutsche Zeitung* care cita un document al Uniunii Europene. Ziarul german nu a precizat însă data la care o astfel de afirmație a fost făcută, astfel că este dificil de estimat momentul exact, lucru ce nu reduce însă din impactul produs în situația în care aceasta chiar a fost făcută. Articolul care a indicat existența unei astfel de discuții prezintă și reacția purtătorului de cuvânt al lui Putin, care a declarat: „nu comentez despre semne de psihoză în masă", fiind totodată indicat refuzul Bruxelles-ului de a comenta această informație.[127]

Totodată, așa cum a afirmat purtătorul de cuvânt al MAE rus în același context în care Kremlinul acuza NATO de suplimentarea forțelor militare în estul continentului, România trebuie să fie conștientă de „responsabilitatea" și de „consecințele" suplimentării efectivelor NATO pe teritoriul său, catalogând drept „periculoase" acțiunile Alianței Nord-Atlantice, deoarece „consolidarea forțelor NATO în Europa de Est este un pas fără precedent, care încalcă toate acordurile existente".[128]

Tot ca reacție la anunțul privind înființarea de către NATO a unor centre de comandă și control în România, Moscova, ca parte a acțiunilor ce susțin războiul informațional declanșat împotriva statului român, a anunțat recurgerea la un „răspuns adecvat", de natură militară, potrivit reprezentantului rus la NATO, care a afirmat în contextul anunțului făcut de Alianță (crearea a șase noi centre de comandă și control – Bulgaria, Estonia, Letonia, Lituania, Polonia, România), că „schimbările serioase din cadrul situației politico-militare" de-a lungul frontierei rusești vor conduce „în mod natural" la schimbări în planurile militare ale Rusiei, menite să garanteze securitatea țării.[129]

---

[127]*Presa germană: Putin ar fi amenințat că poate trimite trupe în ROMÂNIA: „Dacă vreau, pot să ajungă în două zile"*, PROTV, 18 septembrie 2014, http://stirileprotv.ro/stiri/international/putin-ar-fi-amenintat-ca-trimite-trupe-in-romania-daca-vreau-pot-sa-ajunga-in-doua-zile.html.

[128]*Ibidem.*

[129]*Reacția Rusiei după ce NATO a anunțat că va înființa centre de comandă și control în România. „Vom oferi un răspuns adecvat"*, PROTV, 6 februarie 2015, http://stirileprotv.ro/stiri/international/reactia-rusiei-dupa-ce-nato-a-anuntat-ca-va-infiinta-centre-de-comanda-si-control-in-romania-vom-oferi-un-raspuns-adecvat.html.

Amenințările care au ca țintă statul român sunt regăsite și în discuțiile ce au legătură cu aprobarea de către Vladimir Putin a planului de construire a unei baze militare aeriene rusești în Belarus, ca reacție la modul în care NATO acționează în regiune. Astfel, plecând de la amenințarea pe care Rusia susține că o resimte, statul român este menționat în calitate de țintă în titlul unui articol apărut pe site-ul PROTV, la baza ce urmează să fie construită în centrul statului mai sus menționat, lângă Babruisk, urmând să fie detașată o escadrilă de avioane Su-27 SM3, a căror raza de acțiune fără realimentare este de 1.500 de kilometri – ceea ce înseamnă că pot atinge ținte din toate țările unde au fost instalate comandamente NATO, inclusiv Romania și Bulgaria.[130]Nominalizarea statului roman în acest sens a fost făcută în octombrie 2014 de către comandantul Forțelor Aeriene ale Federației Ruse și completează lista declarațiilor unor oficiali ruși care indică România ca fiind în pericol de a se confrunta cu o situație limită ca urmare a acțiunilor Rusiei.

Un alt articol apărut în presa din România, mai exact pe site-ul PROTV, legat de modul în care Federația Rusă se poziționează privitor la evoluțiile regionale, este cel care vorbește despre avertismentul Moscovei și prioritizarea țintelor - țările care găzduiesc sisteme antirachetă, România fiind direct vizată de o astfel de poziție a Kremlinului. Articolul prezintă în partea de început reacția Alianței care indică în mod ferm că acțiunile NATO au legătură directă cu rezultatul celor întreprinse de Rusia în regiune. Totodată, Alianța insistă pe faptul că instalațiile militare din România și Bulgaria nu vor avea capacitatea tehnică de a doborî rachete intercontinentale ruse, lucru pe care Moscova nu îl înțelege în aceeași manieră, iar aceasta se vede din modul în care Kremlinul percepe situația. Articolul menționează poziția lui Valeri Gherasimov, privind faptul că „puterile non-nucleare care vor găzdui elemente antirachetă au devenit obiective prioritare ale reacției militare a Rusiei", deoarece sistemele precum cele montate în România reprezintă o amenințare pentru Rusia.[131] Articolul oferă un drept la replică statului român în sensul că prezintă punctul de vedere al premierului Victor Ponta, care transmite că România respinge amenințările și criticile formulate de oficialii ruși, care nu intimidează regimul de la București și nu schimbă strategia României.[132]

Războiul informațional al Rusiei împotriva statului român a trecut la un alt nivel în momentul în care oficialii ruși au început să utilizeze componenta nucleară a unui

---

[130]*Vladimir Putin a aprobat planul pentru construirea unei baze rusești în Belarus. România, printre țările amenințate*, PROTV, 20 septembrie 2015, http://stirileprotv.ro/stiri/international/vladimir-putin-a-aprobat-planul-pentru-construirea-unei-baze-rusesti-in-belarus-romania-printre-tarile-amenintate.html.
[131]*Avertismentul Moscovei: Rusia va considera ținte prioritare țările care vor găzdui sisteme antirachetă. Reacția NATO,* 17 aprilie 2015, http://stirileprotv.ro/stiri/international/amenintarea-rusiei-adresata-inclusiv-romaniei-tarile-europene-care-vor-gazdui-sisteme-antiracheta-ale-nato-vor-fi-tinte.html.
[132]*Ibidem.*

posibil atac al Moscovei împotriva țării noastre. O astfel de declarație este transpusă într-un articol apărut pe site-ul PROTV care vorbește despre faptul că România va deveni automat ținta rachetelor nucleare ale Rusiei ca urmare a găzduiri pe teritoriul său a scutului anti-rachetă de la Deveselu. Un mesaj care s-a vrut a avea un puternic impact la nivelul populației din România având în vedere componenta nucleară. Totodată, instituția media autohtonă care a postat știrea ajută (ce mai probabil) neintenționat Rusia printr-un mod de formulare a titlului care atrage atenția cititorilor, dar și prin faptul că sursa acestei declarații este indicată a fi Yevgeny Lukyanov, secretar adjunct al Consiliului Rus de Securitate, dând astfel greutate articolului. Într-un posibil astfel de război„state sunt <<prinse la mijloc>> într-un conflict pe care nimeni nu îl poate câștiga", situație explicată de oficialul rus prin faptul că acțiunile americanilor (armament greu în Europa Centrală și de Est) reprezintă o „agitație nesănătoasă", invocând că Rusia nu reprezintă un pericol în regiune.[133]

Amenințarea la adresa României, chiar dacă nenominalizată direct, a fost abordată și de site-ul Antena1 care a publicat un articol privind faptul că țările nenucleare ce au pe teritoriul lor / urmează să amplaseze elemente ale scutului antirachetă, reprezintă posibile ținte ale atacurilor Rusiei ca urmare a faptului că acestea sunt percepute ca o amenințare de către Moscova. În articol este indicat faptul că NATO va oferi cel mai probabil un răspuns ca urmare a faptului că amenințările anterioare ale Rusiei au fost urmate de un răspuns prompt din partea Alianței[134], însă nu intră în alte detalii privitor la acest subiect.

Retorica belicoasă a Moscovei trece chiar mai departe de declarațiile deja făcute de oficialii de la Kremlin cu intervenția lui Vladimir Putin, care catalogând sistemul antirachetă american din Europa ca fiind o amenințare la adresa Federației Ruse și invocând dispariția pericolului iranian ce ar fi stat la baza deciziei instalării sistemului defensiv în Europa, lasă să se înțeleagă că Moscova nu exclude o acțiune a Rusiei: „acum 50 de ani am învățat un lucru pe străzile din Sankt Petersburg ... Dacă lupta este inevitabilă, trebuie să lovești primul".[135]

Invocarea de către Putin a ideii privind întărirea forțelor strategice ruse, ca răspuns la existența scutului antirachetă, face parte din aceeași listă de subiecte de propagandă „oficială" împotriva statului român, scopul fiind producerea unui nivel ridicat de preocupare la nivelul populației și astfel punerea unei presiuni asupra

---

[133]*Oficial rus: România va deveni automat ținta pentru rachete NUCLEARE. Armele de care scutul american nu ne poate apăra*, PROTV, 24 iunie 2015, http://stirileprotv.ro/stiri/international/oficial-rus-romania-va-deveni-automat-tinta-pentru-rachete-nucleare-armele-de-care-scutul-american-nu-ne-poate-apara.html.

[134]*Rusia amenință România cu atacul*, Antena1, 16 aprilie 2015, http://observator.a1.ro/extern/rusia-amenina-romania-cu-atacul-150288.html.

[135]*Putin: „Dacă lupta este inevitabilă, trebuie să lovești primul". Ce spune liderul de la Kremlin despre scutul anti-rachetă*, PROTV, 23 octombrie 2015, http://stirileprotv.ro/stiri/international/putin-daca-lupta-este-inevitabila-trebuie-sa-lovesti-primul-declaratia-controversata-a-liderului-rus-despre-nato.html.

autorităților de la București. Vorbind despre contramăsurile anunțate de Vladimir Putin ca urmare a refuzului SUA și României de a sista inițiativele privind sistemul antirachetă, articolul care abordează acest subiect prezintă și poziția ambasadorului SUA în România, Hans Klemm, care a dat asigurări că eforturile Washingtonului în domeniul apărării antirachetă nu sunt menite să afecteze echilibrul strategic cu Rusia.[136]

Amenințarea la adresa României, ca parte a războiului informațional împotriva acesteia, este abordată și într-un articol apărut pe *site*-ul Antena1, articol care preia declarația lui Vladimir Putin privind consolidarea capacității nucleare strategice ca reacție la sistemele de apărare instalate de SUA în Europa de Est, aceasta incluzând mențiunea că „în ultimii trei ani, companiile militare ruse au dezvoltat și au testat cu succes mai multe sisteme avansate capabile să îndeplinească sarcini într-un mediu antibalistic evoluat. Forțele armate ruse au început să primească acest sistem de anul acesta", afirmație tot a lui Vladimir Putin, preluată de această dată de pe *site*-ul agenției *Sputnik*. Articolul include și explicația liderului rus privind pretextele Washingtonului pentru instalarea acestor sisteme (Iran și Coreea de Nord), care ar ascunde adevăratele intenții ale acestuia.[137]Astfel de declarații sunt specifice Federației Ruse, care nu scapă nicio ocazie de a găsi vinovați pentru evoluțiile regionale, strategia fiind menită să scoată acțiunile Moscovei de sub responsabilitatea Rusiei și să le pună pe seama altor state.

Nici capacitatea scutului anti-rachetă nu este trecută cu vederea de oficialii ruși, care au transmis aliaților SUA un avertisment. Mai exact, România, în calitate de destinatar al acestui mesaj, este avertizată că nu poate rezista în situația unui atac, poziție aparținând gen. col. Serghei Karakiev, comandantul Forțelor de rachete strategice ale Rusiei. Militarul rus și-a explicat opinia indicând că „analizele experților arată că sistemele anti-racheta desfășurate la ora actuală nu pot rezista folosirii combinate a forțelor strategice de rachete ale Rusiei".[138] Ca și în cazul declarațiilor oficiale anterioare, poziția militarului rus vine să completeze lista cu amenințări mai mult sau mai puțin directe care au ca subiect România, ca parte a războiului informațional desfășurat de Kremlin împotriva statul român și împotriva altor țări membre NATO, situația în general indicând o preferință a Moscovei pentru utilizarea unor mesaje puternice ce au ca scop creșterea presiunii asupra

---

[136]*Putin, mesaj care vizează și România. „Rusia își va întări forțele strategice nucleare, ca răspuns la scutul antirachetă",* PROTV, 11 noiembrie 2015, http://stirileprotv.ro/stiri/international/putin-mesaj-care-vizeaza-si-romania-rusia-isi-va-intari-fortele-strategice-nucleare-ca-raspuns-la-scutul-antiracheta.html.

[137]*Alertă fără precedent. Rusia are armament care poate distruge orice instalaţie antibalistică!,* Antena1, 11 noiembrie 2015, http://a1.ro/news/extern/alerta-fara-precedent-rusia-are-armament-care-poate-distruge-orice-instalatie-antibalistica-id419064.html.

[138]*Șeful forțelor de rachete rusești susține că scutul de la Deveselu nu e eficient. „Nu poate rezista",* 16 decembrie 2015, http://stirileprotv.ro/stiri/international/seful-fortelor-de-rachete-rusesti-sustine-ca-scutul-de-la-deveselu-nu-e-eficient-znu-poate-rezista.html.

clasei politice de la București și a preocupării la nivel de societate în interiorul granițelor statului român.
Anunțul făcut de Rusia în 2016 privind riposta la care va recurge Moscova ca urmare a acțiunilor NATO în proximitatea sa geografică evidențiază o consecvență a Kremlinului în ceea ce privește transmiterea acestui tip de mesaje și totodată indică înclinația Rusiei spre politica externă de tip *hard power*. Într-un articol apărut pe *site*-ul PROTV este menționată și solicitarea României adresată Alianței privind crearea unei flote în Marea Neagră, la toate acestea reprezentantul Rusiei la NATO răspunzând cu o expresie specifică limbajului folosit de Moscova: „NATO s-a împușcat singur în picior", indicând necesitatea schimbării atitudinii Bruxelles-ului în cazul în care acesta dorește să aibă un dialog cu Rusia, dialog necesar ca urmare a percepției privind faptul că NATO este o amenințare la adresa securității statului rus.[139]

Unirea României cu Republica Moldova

Este regăsită în mai multe articole ce apar pe *site*-ul PROTV în perioada acoperită (noiembrie 2013 – prezent), fiind un subiect ce a oferit Moscovei un element în plus în cadrul războiului informațional împotriva statului român. Pentru Moscova, o astfel de abordare vine la pachet cu indicarea modului mai puțin legal al statului român de a acționa, intențiile acestuia ținând de o atitudine mai degrabă revizionistă, contrară normelor internaționale actuale în vigoare.
Dezbaterea acestei teme trebuie abordată luând în considerare faptul că Federația Rusă nu intenționează o schimbare a *statu-quo*-lui în regiune din acest punct de vedere, astfel că orice declarații care indică posibila intenție a României de a-și extinde teritoriul către Est vine așadar în contradicție cu interesele Moscovei în regiune. Astfel, opțiunile Rusiei sunt clare: „salutăm victoria forțelor care în R. Moldova de azi susțin menținerea de relații prietenești cu Rusia. Speram că politicienii care sunt împotriva pierderii suveranității și a unirii cu Romania, care nu se grăbesc să se arunce în brațele unui bloc politico-militar și au o viziune realistă asupra lumii, vor juca un rol mai important în politica din R. Moldova. Asta ar ajuta la o cooperare mai activă cu Chișinăul. Vrem sa dezvoltam relațiile cu Moldova". Declarația îi aparține lui Grigori Karasin, adjunctul sefului diplomației ruse și a fost făcută în contextul alegerilor pentru postul de bașcan al regiunii autonome Găgăuzia.[140]

---

[139]*Rusia ripostează dur la întărirea forțelor NATO în România și în țările baltice. „V-ați împușcat singuri în picior"*, 9 februarie 2016, http://stirileprotv.ro/stiri/international/rusia-riposteaza-dur-la-intarirea-fortelor-nato-in-romania-si-tarile-baltice-v-ati-impuscat-singuri-in-picior.html.
[140]*Un înalt oficial rus a vorbit despre unirea Moldovei cu Romania. „Nu avem în agendă schimbări de regim"*, PROTV, 8 aprilie 2015, http://stirileprotv.ro/stiri/international/un-inalt-oficial-rus-a-vorbit-despre-unirea-moldovei-cu-romania-nu-avem-in-agenda-schimbari-de-regim.html.

Subiectul nu este abordat numai de Moscova, un exemplu fiind Comitetul Executiv al regiunii autonome Găgăuzia care a tras un semnal de alarmă privitor la problematica în sine, prin inițiativa prin care, potrivit presei autohtone, membrii Executivului au propus Adunării Populare (Parlamentul) de la Comrat să prezinte Parlamentului de la Chișinău o inițiativă legislativă în vederea modificării Codului Penal al Republicii Moldova care să prevadă amenzi și pedepse cu închisoarea de până la trei ani pentru îndemnurile publice și acțiunile cu „caracter unionist" sau răspândirea de materiale ce conțin astfel de îndemnuri. Totodată, inițiativa legislativă a indicat aplicarea de amenzi celor care sunt găsiți responsabili de susținerea acțiunilor unioniste și de declarații în presă privind acest subiect considerat periculos, astfel că „persoanele care spun că trebuie să lichidăm statul moldovenesc și să-l alipim la România trebuie să stea în închisoare", consideră bașcanul Autonomiei găgăuze, Mihail Formuzal.[141]
Retorica rusă anti-unire este utilizată și pentru a pune oficiali români într-o lumină mai puțin favorabilă, MAE rus reacționând la o declarație a lui Victor Ponta, la acel moment premier, privind viitorul Republicii Moldova: „după cum reiese din apelurile clare făcute de candidatul în scrutinul prezidențial din Romania în sensul realizării «celei de-a doua mari uniri» până în 2018, unele cercuri politice de la București continuă să elaboreze planuri de anexare a unui stat vecin suveran. Rusia consideră iresponsabile și inacceptabile declarații de acest fel făcute din afară, în contextul campaniei electorale din Republica Moldova", preciza diplomația de la Moscova.„Așteptăm ca autoritățile de la Chișinău să analizeze în mod adecvat aceste declarații. Sperăm, de asemenea, că va exista o reacție corespunzătoare din partea Bruxellesului și a capitalelor statelor europene", a mai adăugat Ministerul rus de Externe. O reacție a fost solicitată, potrivit articolului apărut pe *site*-ul PROTV, din partea UE, Ministerul rus de Externe considerând „iresponsabile" și „inacceptabile" declarațiile premierului Victor Ponta privind eventualitatea unirii Republicii Moldova cu Romania.[142]

Transnistria nu putea fi lăsată în afara războiului informațional purtat de Federația Rusă împotriva României și cum este cunoscut faptul că actualele conflicte înghețate din spațiul ex-sovietic sunt menținute artificial de Moscova pentru a fi folosite ca instrumente ce servesc intereselor sale de securitate, utilizarea Transnistriei ca factor de amenințare în raport cu România reprezintă o chestiune cât se poate de firească, având în vedere că vorbim despre Moscova. Astfel, din

[141]*Găgăuzia propune pedepse cu închisoarea pentru promovarea unirii R. Moldova cu România*, PROTV, 19 iunie 2014, http://stirileprotv.ro/stiri/international/gagauzia-propune-pedepse-cu-inchisoarea-pentru-promovarea-unirii-r-moldova-cu-romania.html.
[142]*Rusia: „Afirmațiile lui Ponta privind unirea cu Moldova sunt iresponsabile și inacceptabile. Cerem o reacție din partea UE"*, PROTV, 16 septembrie 2014, http://stirileprotv.ro/stiri/international/rusia-afirmatiile-lui-ponta-privind-unirea-cu-moldova-sunt-iresponsabile-si-inacceptabile-cerem-o-reactie-din-partea-ue.html.

aceeași retorică mai puțin prietenoasă a Kremlinului face parte și declarația vicepremierului Dmitri Rogozin care susține că „dacă Republica Moldova, cu o Curte Constituțională în care majoritatea judecătorilor sunt cetățeni români, va alege calea de a se uni cu România, Transnistria nu va alege aceeași cale și va deveni un stat absolut independent”.[143]
Situația Transnistriei este utilizată și de media din Rusia care susține războiul informațional al Moscovei împotriva României, așa cum apare în articolul de pe site-ul PROTV, care indică că postul oficial al Armatei Federației Ruse, Zvezda TV, vorbește despre un posibil atac românesc peste Prut, citând „mass-media”: „atacarea nerecunoscutei republici transnistrene este serios discutată în România”, susține Zvezda TV, postul oficial al Armatei ruse, citându-l pe „analistul politic” Ernest Vardanian, care a făcut afirmația pentru site-ul Politnavigator.
Acesta merge chiar mai departe cu afirmațiile privind astfel de intenții ale României. „În conducerea României există două opinii privind posibilitatea unei intervenții în R. Moldova și Transnistria”, susține Vardanean. „Premierul Ponta e de-a dreptul nerăbdător să găsească o provocare ce să-i permită să trimită trupe în R. Moldova. Președintele Klaus Iohannis este mai moderat, deoarece Angela Merkel l-a convins personal să nu facă nimic încă. Cuvântul cheie este încă”.[144]

Problema copiilor vorbitori de limbă rusă din Republica Moldova este și ea tratată de oficialii de la Moscova în același fel, în sensul că România chiar dacă neacuzată direct, este asociată cu subiectul privind romanizarea acestora, fapt care este semnalat de Kremlin și considerat o amenințare la adresa intereselor sale. Acuzațiile vin din partea unuia dintre cei mai fervenți critici ai Românei – vicepremierul Dmitri Rogozin, acesta atrăgând atenția privitor la „romanizarea” rusofonilor de peste Prut, ca urmare a acțiunilor regimului de la Chișinău.[145]

Federația Rusă nu se reduce numai la a transmite mesaje privitor la acțiunile pe care statul român le-ar întreprinde în Republica Moldova cu scopul de a agita apele în favoarea României și a așa-numitei intenții a Bucureștiului de a se uni cu statul

---

[143]*Moscova amenință R. Moldova în privința unirii cu Romania: „Transnistria va deveni un stat absolut independent”*, PROTV, 22 iulie 2015, http://stirileprotv.ro/stiri/international/moscova-ameninta-r-moldova-in-privinta-unirii-cu-romania-transnistria-va-deveni-un-stat-absolut-indepedent.html.
[144]*Televiziunea armatei ruse: „România pregătește o ofensivă împotriva Transnistriei”. Care este riscul unui război*, PROTV, 3 iunie 2015,
https://www.google.ro/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0ahUKEwi6p-m8mPXLAhXlO5oKHS5iDt4QFggeMAA&url=http%3A%2F%2Fstirileprotv.ro%2Fstiri%2Finternational%2Fteleviziunea-armatei-ruse-romania-pregateste-o-ofensiva-impotriva-transnistriei-care-este-riscul-unui-razboi.html&usg=AFQjCNGc9gMyZd23pxW61Lnxukx6iVFdnw&sig2=2fny8PHY4VbqoUxLHxesuw&cad=rjt.
[145]*Vicepremierul Rogozin: „Copii vorbitori de rusă din Moldova sunt transformați în români”*, PROTV, 9 iulie 2015, http://stirileprotv.ro/stiri/international/vicepremierul-rogozin-copii-vorbitori-de-rusa-din-moldova-sunt-transformati-in-romani.html.

vecin, ci recurge și la amenințări directe ce implică țara noastră. Astfel,unirea României cu Republica Moldova ar atrage după sine, potrivit Moscovei, o recunoaștere a independenței Transnistriei. În acest caz, așa cum a declarat Rogozin, România va fi pusă în situația de a simți brațul puternic al Moscovei, exprimare ce indică faptul că Federația Rusă este departe de a fi dispusă să lase Republica Moldova să iasă din sfera sa de influență: „cu privire la situația din Transnistria, oficialul rus a dat asigurări că populația din stânga Nistrului <<va simți brațul puternic al Rusiei>>, <<iar forțele noastre de menținere a păcii>> nu vor lăsa de izbeliște Transnistria", a relatat agenția tiraspoleana de presa Novostipmr.ru.[146]

Denigrarea oficialilor români și a României

Politica externă a regimului de la București (cu teme precum scutul de la Deveselu, prezența militarilor americani, presupusa intenție a României de a se uni cu Republica Moldova) nu este singura care alimentează atitudinea mai puțin prietenoasă a Rusiei raportat la țara noastră, luarea în derâdere a unor oficiali sau jignirea altora reprezentând totodată modalități prin care Kremlinul încercă să scadă profilul politic al țării noastre atât cu impact regional, dar mai ales național.

Astfel, România, ca și când ar fi la comandă (indicând că regimul de la București este unul marionetă), își intensifică retorica antirusească, declarație atribuită MAE rus prin vocea purtătorului de cuvânt, Aleksandr Lukasevici. Potrivit acestuia, „ca și cum ar fi la comandă, conducerea României, inclusiv președintele, își intensifică retorica antirusească. Cele mai recente declarații publice jignitoare la adresa președintelui Rusiei sunt absolut revoltătoare și inacceptabile. Cred că este greu să te aștepți ca relațiile bilaterale să continue să se dezvolte într-un mod constructiv, în același spirit și în același ritm", a menționat oficialul rus.[147]

Declarația a fost făcută într-un climat tensionat al relațiilor bilateral România – Rusia, la scurt timp după schimbul mai puțin diplomatic de replici dintre președintele Traian Băsescu și vicepremierul Dmitri Rogozin privind consumul de alcool care ar fi stat la baza unor declarații venite din partea lui Rogozin și a curajului, în cazul lui Băsescu, de a face anumite afirmații. Incidentul care a dus la un schimb de replici mai puțin diplomatice a fost relatat de *site*-ul PROTV. Vicepremierul rus, Dmitri Rogozin, a anunțat că Romania nu i-ar fi permis să-i tranziteze spațiul aerian, amenințând ulterior că românii vor afla în curând cine

[146]*Vicepremierul rus a vorbit despre posibilitatea unirii României cu Moldova. „Vor simți brațul puternic al Rusiei"*, PROTV, 13 iulie 2015, http://stirileprotv.ro/stiri/international/vicepremierul-rus-a-vorbit-despre-posibilitatea-unirii-romaniei-cu-moldova-vor-simti-bratul-puternic-al-rusiei.html.

[147]*MAE din Rusia: Ca și cum ar fi la comandă, conducerea României își intensifică retorica antirusească*, PROTV, 16 mai 2015, http://stirileprotv.ro/stiri/international/mae-din-rusia-ca-si-cum-ar-fi-la-comanda-conducerea-romaniei-isi-intensifica-retorica-antirusesca.html.

sunt și care este părerea rușilor despre ei. Traian Băsescu a reacționat la mesajele oficialului rus.

Mesajele provocatoare ale Vicepremierul rus Dimitri Rogozin au fost preluate de *site*-ul PROTV așa cum au fost formulate de acesta. „Da, domnilor români, vă vom explica în curând totul, cine sunteți și ce credem despre voi", a avertizat Rogozin într-un mesaj postat pe o rețea de socializare. Nemulțumirea oficialului rus a venit pe fondul faptului că aeronava sa nu a primit drept de survol din partea autorităților române, astfel că Rogozina amenințat că data viitoare va zbura deasupra României – și a Ucrainei – într-un bombardier.

În acest război al amenințărilor declanșat de Rogozin, reacția oficialilor români nu s-a lăsat așteptată. Ministerul Afacerilor Externe de la București a calificat drept „foarte gravă" poziția oficialului rus privind zborul cu un bombardier strategic deasupra României și a cerut Moscovei să clarifice dacă aceasta este poziția oficială a Rusiei. Articolul conține și cronologia evenimentelor care au implicat zborul oficialului rus și avertismentele lui Rogozin.[148]

Declarațiile liderului de la București au determinat declanșarea unei retorici și mai agresive din partea oficialului rus, care a continuat transmiterea de mesaje jignitoare la adresa șefului statului:„mă întreb câte pahare a golit Băsescu <<ca să își facă curaj>> înainte de a închide spațiul aerian românesc pentru avionul nostru". Aceasta e traducerea postării vicepremierului rus Dimitri Rogozin de pe *Twitter*, o replică la comentariul făcut de Traian Băsescu pe marginea declarațiilor înaltului oficial de la Moscova. Articolul aduce în discuție și alte mesaje mai puțin diplomatice schimbate de oficiali ai celor două țări.[149]

În aceeași zi, vicepremierul rus a atacat și șefia Guvernului, mai exact pe Victor Ponta, Dmitri Rogozin cerând o reacție dură la o declarație a premierului român, care a afirmat că poate solicita interceptarea avioanelor rusești în spațiul aerian al României. „Nu mai avem ce discuta cu ei după această situație. Ministerul rus de Externe va pregăti și va elabora o reacție. Una este să introduci sancțiuni împotriva unor persoane, ca acestea să nu mai poată primi vize, dar să forțezi să aterizeze, cu ajutorul aviației militare, un avion la bordul căruia se află membri ai Guvernului rus este dincolo de orice glumă (...). Reacția trebuie să fie dintre cele mai dure", a declarat Rogozin.[150]

---

[148]*Traian Băsescu, despre vicepremierul rus Rogozin: Trebuie aflat câtă vodcă a consumat înainte să facă aceste declarații*, PROTV, 11 mai 2014, http://stirileprotv.ro/stiri/international/vicepremierul-rusiei-dmitri-rogozin-avertizeaza-republica-moldova-transnistria-se-afla-sub-patronajul-rusiei.html.

[149]*Răspunsul lui Rogozin pentru Băsescu. Președintele României, acuzat că bea ca să prindă curaj*, PROTV, 12 mai 2014, http://stirileprotv.ro/stiri/international/raspunsul-lui-rogozin-pentru-basescu-presedintele-romaniei-acuzat-ca-bea-ca-sa-si-faca-curaj.html.

[150]*Vocea Rusiei: Rogozin vrea o reacție dură la declarațiile lui Ponta. Premierul român a cerut interceptarea avioanelor rusești*, PROTV, 14 mai 2014, http://stirileprotv.ro/stiri/actualitate/romania-ii-raspunde-rusiei-rogozin-sa-stie-ca-suntem-o-natiune-care-a-trait-intre-3-imperii-si-suntem-tot-aici.html.

Declarațiile ofensatoare la adresa României au fost urmate de poziția exprimată câteva zile mai târziu de Dmitri Rogozin, același personaj care prin afirmațiile sale susține războiul informațional al Rusiei împotriva României. Astfel, Rogozin a forțat și mai mult lucrurile și a declarat: „propun domnilor (Traian) Băsescu și (Victor) Ponta să sărbătoreasca, pe 31 august, la București, 70 de ani de la eliberarea acestui oraș de fasciștii români". Rogozin face referire la un articol ce critica atitudinea „rusofobă" și războinică a României, articol publicat pe *site*-ul www.inosmi.ru, afiliat agenției oficiale RIA Novosti. Articolul a fost publicat inițial pe *site*-ul Terra.md și susține că politicienii români au adus țara în pragul unei psihoze de masă pentru a abate atenția de la problemele economice și pe fondul faptului că populația nu crede în viitorul european strălucit al țării.[151]
Totodată, apariția listei care cuprinde numele a 80 de persoane, din care 5 cetățeni români, care au căzut în dizgrațiile Moscovei, aceștia devenind subiectul unei interdicții de intrare pe teritoriul statului rus, vine să completeze subiectele ce indică modul în care Moscova se poziționează față de România. „Un răspuns către unele state europene care cer să se explice de ce aceste nume au fost puse pe liste de persoane cărora li s-a interzis să intre în Rusia este destul de simplu – acest lucru s-a făcut ca un răspuns la o campanie de sancțiuni impuse Rusiei de către unele țări din Uniunea Europeana conduse de către Germania", a declarat un oficial rus la acel moment, comentând informații de presă potrivit cărora capitale europene au cerut explicații de la Moscova cu privire la personalitățile de pe lista neagra. Articolul nu conține poziția oficială a regimului de la București.[152]
Un alt element ce ține de intențiile Moscovei de a pune România într-o lumină proastă, ca parte a războiului informațional inițiat împotriva țării noastre,este cel privind faptul că diplomația lui Vladimir Putin insinuează că Romania ar promova nazismul, una dintre acuzațiile obișnuite aruncate de ruși adversarilor politicii Kremlinului. O astfel de idee este explicată de Moscova prin faptul că alianța României cu Germania hitleristă (în timpul celui de la Doilea Război Mondial), ar trebui să reprezinte o chestiune pe care statul român ar trebui să și-o amintească, în special liderul de la București, Klaus Iohannis. În acest context, potrivit purtătoarei de cuvânt a Ministerului rus de Externe, Maria Zaharova, Rusia ar fi preocupată de încercările statului român de a rescrie / retușa istoria celui de al Doilea Război Mondial, indicată în acest sens fiind retorica anti-rusă pe care statul român ar promova-o.„La ceremonia de deschidere a expoziției (despre deportarea sașilor) nu s-a auzit niciun fel de condamnare a Holocaustului, niciun cuvânt de compasiune

[151]*Rogozin propune ca România să sărbătorească „eliberarea de fascism" pe 31 august, odată cu intrarea sovieticilor în Capitală*, PROTV, 19 mai 2014, http://stirileprotv.ro/stiri/international/rogozin-propune-ca-romania-sa-sarbatoreasca-eliberarea-de-fascism-pe-31-august-odata-cu-intrarea-sovieticilor-in-capitala.html.
[152]*„Este un show politic". Reacția Rusiei cu privire la lista celor 80 de persoane interzise, printre care se află și 5 români*, PROTV, 31 mai 2015, http://stirileprotv.ro/stiri/international/zeste-un-show-politic-reactia-rusiei-cu-privire-la-lista-celor-80-de-persoane-intezise-printre-care-se-afla-si-5-romani.html.

pentru evreii români. A fost dat uitării adevărul istoric potrivit căruia listele cu germani care urmau sa fie exilați din România postbelică au fost întocmite chiar de administrația românească", a declarat purtătoarea de cuvânt a MAE rus.
In acest mod, a afirmat Zaharova, Bucureștiul și-a asigurat reducerea comunității de sași și totodată a comunității maghiare în Transilvania în favoarea populației romanești. „Cine, dacă nu în primul rând președintele României, etnicul german Klaus Iohannis, ar trebui să cunoască aceste pagini din istoria recentă a țării sale", a întrebat retoric Maria Zaharova, potrivit paginii web a MAE rus. În final, aceasta a adăugat că, în aceste zile când este marcată capitularea naziștilor la Stalingrad, Rusia nu a uitat de partea cui a luptat armata româna în acele zile.[153]

Capitolul 2. Raport de media. Antena 3

Alexandru Voicu

Raportul actual prezintă evaluarea sursei http://www.antena3.ro/ și principalele elemente care ar putea avea unele corespondențe cu războiul informațional întreprins asupra României.
În ceea ce privește Rusia și acțiunile sale de politică externă din regiune, au putut fi identificate aproximativ 3.500 de articole de știri din anul 2013 până în prezent. Majoritatea articolelor identificate sunt preluate din cadrul agențiilor mari de știri precum AFP (www.afp.com/), AP (www.ap.org/), Reuters (http://www.reuters.com/) dar și Mediafax (www.mediafax.ro/). Trebuie făcută precizarea că știrile redau, în mare parte, informațiile cuprinse în sursele AFP și AP cu excepția titlurilor. De regulă, titlurile sunt modelate în așa fel încât să atragă cât mai multe vizualizări (a se vedea anexa cu titluri).
De asemenea, au fost identificate și unele știri care preluau anumite informații de pe site-ul Sputnik (aproximativ 230). Multe dintre ele indică o anumită argumentare, dar nu este adusă în discuție și contra-argumentarea, acestea prezintă puterea dominantă a Rusiei, fără a aduce și contra-argumente, iar din cele 230 de știri unele indică și faptul că ele ar putea fi mijloace de propagandă (Anexa specială – Sputnik).
Pe lângă Sputnik, mai sunt preluate anumite informații și din cadrul agenției de știri Russia Today. Aceste știri sunt preluate în totalitate de pe aceste canale fără a

[153] *Ministerul de externe rus ne aduce aminte că am fost aliați cu Hitler. „Germanul Klaus Iohannis ar trebui să știe asta"*, PROTV, 5 februarie 2016, http://stirileprotv.ro/stiri/international/ministerul-de-externe-rus-ne-aduce-aminte-ca-am-fost-aliati-cu-hitler-germanul-klaus-iohannis-ar-trebui-sa-stie-asta.html.

oferi o contra-argumentare. De regulă, temele aferente la informațiile preluate din cadrul acestei surse sunt: puterea Rusiei și responsabilitatea Occidentului pentru situația din Ucraina. De asemenea, în cadrul unei știri a putut fi observată o dezinformare elocventă. Știrea preluată din RT enunța faptul că președintele Ianukovici nu a fugit în Rusia. (Anexă specială – Russia Today).
Corpusul știrilor și al articolelor prezentate este de multe ori lipsit de prezentarea poziției care afirmă știrea și o contra-poziție care balansează conținutul. De multe ori, este invocată o anumită relatare fără o contra-pondere. Pentru o astfel de abordare se poate observa **cazul 1**, în care este expusă o singură fațetă a știrii, anume faptul că Statele Unite ar dori să dezmembreze Federația Rusă. Acest articol atrage unele comentarii din partea unor utilizatori de Facebook, prin care aceștia susțin o asemenea ipoteză.
În ceea ce privește comentariile, acestea sunt făcute prin intermediul rețelei de socializare Facebook. Astfel, pentru a putea adăuga un comentariu la o anumită știre este nevoie de folosirea unui profil de Facebook. De asemenea, acest tip de comentarii permite adăugarea de răspunsuri la unele reacții. În acest sens, se pot stârni dezbateri pe marginea unor subiecte care atrag interesul.
Tot legat de comentarii, trebuie menționat că ele nu sunt moderate în niciun fel, fiind în numeroase rânduri neadecvate. Totuși persoane care și-au exprimat pozițiile față de subiectele tratate în cadrul unor știri relevă anumite poziții specifice războiului informațional. Persoanele în cauză prezintă o activitate constantă, mai ales în cadrul știrilor în care sunt implicate și alte persoane. Implicarea lor nu este determinată de importanța știrii, ci mai degrabă de gradul de implicare a altor consumatori ai știrii respective. Din cadrul știrilor analizate se pot observa aproximativ 5-6 conturi de Facebook care participă constant la discuțiile legate de diferite știri ce sunt legate de Rusia cu scopul de a susține poziția acestui stat.
O altă temă abordată de persoanele care avansează o poziție pro-rusă în cadrul comentariilor este legată de Crimeea. Conform acestora, acțiunile Rusiei de anexare a Crimeii, sunt legitime căci aceasta a intrat în componența Ucrainei în mod ilegal, iar responsabilitatea pentru ceea ce se întâmplă între Ucraina și Rusia aparține în totalitate Vestului.
Într-un alt caz analizat (cazul 2) tema este legată de puterea tot mai mare a Rusiei și declinul Statelor Unite care nu poate fi împiedicat în niciun fel, iar cei angajați în dezbatere au subliniat discursul ce portretizează Rusia ca fiind deosebit de puternică și Statele Unite foarte slabă.
Într-un alt caz (cazul 3) este tratată reacția Rusiei față de Turcia după ce aceasta a doborât avionul de vânătoare rusesc și în special declarațiile lui Vladimir Putin. Referitor la această știre au apărut numeroase comentarii ale unor persoane cu înclinații pro-ruse ce intervin de foarte multe ori în conversații. Acestea au

subliniat în numeroase rânduri tema personalității lui Vladimir Putin. Ei arătau că Vladimir Putin este singurul conducător adevărat, în timp ce toți ceilalți conducători europeni sunt doar niște marionete ale Statelor Unite.
O altă temă abordată în cadrul informațiilor este legată de scutul anti-rachetă de la Deveselu. Conturile Facebook angajate în cadrul discuțiilor legate de acest aspect au avut două poziții dominante. În primul rând, ei au subliniat scopul acestui scut. Conform unor persoane angajate în discuții, acesta reprezintă o amenințare pentru Rusia. O a două abordare asupra scutului de la Deveselu este legată de impactul asupra României. Conform persoanelor care au comentat pe marginea acestui subiect, România este mai fragilă acceptând amplasarea acestui scut pe teritoriul ei. Prezența scutului pe teritoriul României atrage atenția și furia Rusiei, astfel statul nostru devine mult mai vulnerabil.
O temă la fel de frecventă se referă la moralitate, în special la poziția privilegiată a Rusiei și statutul decadent al Occidentului. Această temă se referă atât la valorile societăților Occidentale, dar și la valorile promovate de liderii acestor state. De multe ori sunt făcute corespondențe cu președinția Obama și măsurile încurajate de acesta.
Responsabilitatea pentru evenimentele din Ucraina reprezintă o altă temă. Conform unor articole, Statele Unite sunt responsabile pentru „războiul civil" din Ucraina. De asemenea, relațiile cordiale dintre Rusia și Ucraina au fost deteriorate decisiv de Statele Unite.
O temă des întâlnită în cadrul comentariilor celor care se angajează în dezbaterile legate de Rusia se referă la Siria, în sensul că Statele Unite și Uniunea Europeană alimentează instabilitatea din Siria. Mai mult, acestea ar contribui la înarmarea ISIS, scopul lor fiind acela de a lupta împotriva lui Al-Assad.

Război informațional – Antena 3

În cadrul site-ului Antena 3 au fost identificate 6 articole care conțineau referiri la războiul informațional. Printre acestea se numără:

1. **Președintele Ucrainei: Riscul unui război cu Rusia a crescut**

În contextul în care oficialii germani se tem că Moscova speră să destabilizeze Europa pentru a crea un vid de putere şi a-şi spori influenţa, Poroşenko apreciază că Administraţia de la Moscova a declanşat un „război informaţional" împotriva Germaniei. „**Acum, Vladimir Putin a declanşat un război informaţional şi împotriva Germanei", a subliniat liderul de la Kiev**.

2. **Sute de civili uciși în Siria, de bombardamentele rușilor**

Bombardamentele ruse „par că au vizat în mod direct civili sau obiective civile, prin atacuri asupra unor zone rezidenţiale în care nu existau ţinte militare şi chiar asupra unor instalaţii medicale", a declarat Philip Luther, directorul programelor Amnesty pentru Orientul Mijlociu şi Africa de Nord. **Moscova a negat în mod repetat că a ucis civili şi a apreciat că acest acuzaţii fac parte dintr-un „război informaţional"**.

3. **Doi ruşi au fost arestaţi, după ce au pătruns într-o bază militară din Letonia**

Statele baltice au minorități ruse importante și sunt în alertă pentru un război informațional purtat pe teritoriul lor. Rusia și-a sporit activitatea militară în zonă, cu avioane de război și submarine prezente deasupra și în apele din nordul Europei.

4. George Maior: Rusia intensifică războiul informaţional contra Occidentului. România este vizată şi ea

Rusia a intensificat războiul informaţional contra Occidentului, prin atacuri cibernetice şi acţiuni de propagandă care vizează numeroase ţări, inclusiv România, afirmă fostul director SRI George Maior într-un articol publicat în blogul FT, pledând pentru o nouă strategie de securitate a UE şi NATO.

5. **Preşedintele ucrainean: „Am distrus TOT ce a venit de la Moscova". Reacţia RUSIEI la aflarea veştii: „Este RĂZBOI"**

Majoritatea vehiculelor blindate din convoiul care a trecut luni frontiera dinspre Rusia în sudul Ucrainei au fost distruse de artileria şi aviaţia militară ucraineană, a anunţat serviciul de presă al armatei, citat de agenţia Ukrinform. **Moscova califică drept „război informaţional" afirmaţiile presei occidentale cu privire la prezenţa unor trupe ruseşti în Ucraina**, a declarat luni ministrul rus de Externe, Serghei Lavrov, citat de RIA Novosti. „Calificăm astfel de afirmaţii drept război informaţional", a declarat Lavrov.

6. **Site-urile din Republica Moldova, în continuare blocate. Se comunică pe Twitter**

În cursul zilei de marţi, protestele din Chişinău au luat amploare, transformându-se într-o adevărată revoluţie. **Autorităţile din Republica Moldova au declanşat şi un război informaţional**. O mare parte din site-urile de ştiri, precum şi o parte din blogurile de peste Prut au fost blocate, accesul la informaţie fiind îngrădit.

Teme în războiul informațional la Antena 3

Așa cum poate fi observat din cele menționate mai sus poate fi enumerată o serie de teme relevante:

Cazul 1.

Un oficial rus face acuzații grave: „SUA încearcă dezmembrarea Federației Ruse!”[154]

În cadrul știrii se prezintă intențiile antagonice ale Vestului față de Rusia. Astfel, sunt prezentate declarațiile secretarului Consiliului rus de Securitate, Nikolai Patrușev: „ei (americanii) vor să slăbească la maxim țara noastră. Nu este exclus atingerea acestui obiectiv și pe calea dezmembrării Federației Ruse. Aceasta le-ar permite Statelor Unite accesul la resursele bogate, pe care, după ei, Rusia le deține pe nedrept”. În plus, sunt menționate unele prevederi ale Strategiei de Securitate a Rusiei: „în noua strategie de securitate națională, semnată de președintele Vladimir Putin la sfârșitul lunii decembrie 2015, SUA sunt menționate printre amenințările la adresa securității naționale a Rusiei. Același document prevede că una dintre prioritățile Rusiei în perspectivă pe termen lung este aceea de a întări statutul ei de una din cele mai importate puteri ale lumii”. Legat de această știre, ar putea fi menționate comentariile. Utilizatorul **Po****: „acuzația nu este gravă. este adevărul”. Acestuia îi răspunde utilizatorul D***: „Și Rusia nu a dezmembrat Ucraina, Georgia și acum încearcă ceva și în Moldova ?”. **Po**** răspunde: „D*** dacă citești ceva istorie Crimeea era a rușilor. Ucraina a dezmembrat-o vestul cel vestit.

Cazul 2.

SUA, pe lista Rusiei de „ameninţări la siguranţa naţională”, pentru prima oară în istorie[155]

Articolul citează Reuters: Statele Unite au intrat pentru prima oară în istorie, pe lista Rusiei de „ameninţări la siguranţa naţională”, încă un semn al deteriorării puternice a relaţiei dintre cele două mari puteri. Articolul se remarcă prin comentariile ce sunt făcute cu referire la acest subiect. Un comentator pro-rus,**O*****consideră că „SUA trebuiesc incluse in lista pericolelor la siguranță națională a TUTUROR statelor lumii.” **S**** consideră că semnalul Rusiei arată și superioritatea ei: „ Această mutare spune implicit și faptul că ei și-au făcut socotelile și că ies pe plus în caz de confruntare”. Acest utilizator de Facebook a expus în numeroase rânduri poziții pro-ruse și anti-americane. Tot el expune pe profilul său de Facebook imnul Rusiei și știri în care se sugerează faptul că de fapt Statele Unite și Israelul sunt în spatele ISIS. Participanții la discuțiile din cadrul

[154] http://www.antena3.ro/externe/seful-consiliului-rus-de-securitate-face-acuzatii-grave-sua-incearca-dezmembrarea-federatiei-ruse-337386.html.

[155] http://www.antena3.ro/externe/sua-rusia-securitate-siguranta-strategie-332599.html.

acestui articol subliniază mai degrabă forța Rusiei și slăbiciunea Statelor Unite (ei susțin și declinul Statelor Unite concomitent cu ascensiunea Rusiei și a Chinei).

Cazul 3.

Lovitura grea pe care o dă Vladimir Putin Turciei din prima zi a lui 2016[156]

Acest articol tratează poziția Rusiei față de Turcia în contextul doborârii avionului de vânătoare rus de către Turcia. Articolul subliniază că „Rusia va interzice, de la 1 ianuarie, activităţile companiilor turce, în cadrul sancţiunilor adoptate după doborârea bombardierului rus". Ceea ce este important legat de acest articol sunt aspectele ce țin de elogiile aduse președintelui Vladimir Putin. Astfel, utilizatorul de Facebook, **F*****un susținător frecvent al pozițiilor rusești declară: „Singurul om care este cu adevărat președinte de țară în Europa. Ceilalți sunt numai marionete!". Lui F*** îi răspunde **L*****: „să nu uitam de Viktor Orban". Conform pozițiilor pe care le exprimă și știrile pe care le promovează, se poate spune că L*** este un simpatizant al teoriei conspirației.

Cazul 4.

Avertismentul Rusiei pentru NATO: Putem distruge sistemele antirachetă din România şi Polonia[157]

Această știre prezintă una dintre pozițiile ostile și amenințătoare ale Rusiei față de vecinătatea sa: „Rusia deţine rachete care pot distruge orice element antibalistic instalat de Statele Unite, avertizează generalul rus Serghei Karakaiev, şeful Forţelor strategice ruse. Articolul prezintă și unele citate care îi aparțin lui Vladimir Putin: „Rusia va lua măsuri de retorsiune în sensul consolidării capacităţilor forţelor nucleare. De asemenea, vom dezvolta propriile sisteme antirachetă. Am spus de la început că vom dezvolta sisteme de atac pentru distrugerea oricăror instalaţii antibalistice". Comentariile expuse referitoare la acest articol nu sunt multe. Unul iese în evidență, cel al utilizatorului de Facebook, **AA*****. Se poate spune că acest profil este unul dintre cei mai fervenți susținători ai Rusiei. În cadrul acestui articol, **AA*****comentează: „sunt avertismente, pentru cine are ochi să vadă, urechi să audă și minte să înțeleagă". **AA*****promovează pe propriul profil articole precum Dan Puric: România este o colonie condusă din afară. Asistăm la un proces lent, de 26 de ani de dezromânizare și descreștinare[158].

Cazul 5.

---

[156] http://www.antena3.ro/externe/lovitura-grea-pe-care-o-da-vladimir-putin-turciei-din-prima-zi-a-lui-2016-332385.html.

[157] http://www.antena3.ro/externe/avertismentul-rusiei-pentru-nato-putem-distruge-sistemele-antiracheta-din-romania-si-polonia-330160.html.

[158] http://www.activenews.ro/stiri/Dan-Puric-Romania-este-o-colonie-condusa-din-afara.-Asistam-la-un-proces-lent-de-26-de-ani-de-dezromanizare-si-descrestinare-128227#.Vn17qth824E.facebook.

Oficial NATO: Sistemul antirachetă va fi implementat în România. Elementele antibalistice nu vizează Rusia[159]

Articolul tratează scutul anti-rachetă de la Deveselu, invocând declarațiile unui oficial al NATO: „scopul (scutului) este contracararea tuturor amenințărilor din afara zonei euroatlantice. Sistemul antirachetă nu este antirus. Geografia şi fizica nu permit sistemului NATO să doboare rachete antibalistice intercontinentale din bazele militare construite în Polonia şi România." Conform ultimelor informații livrate de acest articol, declarațiile survin în urma unor semnale ale ministrului de Externe rus: „Reprezentantul NATO a făcut aceste declaraţii ca reacţie la afirmaţiile ministrului rus de Externe, Serghei Lavrov, care a explicat că Rusia se aşteaptă ca Statele Unite şi NATO să anuleze planul de instalare a elementelor antibalistice în Europa în contextul acordului marilor puteri cu Iranul în domeniul nuclear." Comentariile aduse la acest articol indică o pondere semnificativă a celor implicați ce consideră că scutul anti-rachetă de la Deveselu este îndreptat împotriva Rusiei: **L****: „Cât de idiot poți fi și sunt foarte mulți, dacă armamentul american care va veni și toată instalația de apărare din Ro. americană, nu este îndreptată sau poate fi folosita împotriva Rusiei, atunci de ce nu-i invită pe specialiștii militari ruși să vadă la fața locului?". **L**** are numeroase materiale distribuite pe Facebook în care împarte elogii Rusiei și critică Statele Unite. Referitor la scutul anti-rachetă de la Deveselu există numeroase comentarii prin care se sugerează faptul că el reprezintă mai degrabă un pericol pentru România. El transformă țara noastră într-o țintă. **CC*** a comentat: „nu vizează Rusia? dar mai bine ar viza Rusia, că și așa ne-a luat in vizor". Acesta a primit un răspuns de la **IB****: „bun, dar întrebarea ar fi: de ce ne-a „luat în vizor" Rusia? nu cumva fix din cauza „patrioatelor" de la Deveselu?". Conform profilului lui **IB**,** acesta cunoaște limba rusă, distribuie numeroase materiale în care își arată aprecierea pentru echipamentele militare ruse. Nu în ultimul rând, el distribuie materiale video elogioase la adresa lui Vladimir Putin.

Cazul 6.

Joe Biden somează Moscova să înapoieze Ucrainei peninsula Crimeea[160]

Articolul expune declarațiile vicepreședintelui american Joe Biden referitoare la acțiunea Rusiei de anexare a Crimeii. Declarațiile oficialului american nu sunt dezvoltate, ci doar expuse: acordurile de pace de la Minsk, semnate în februarie cu medierea Germaniei și a Franței, „nu vor avea șansă de reușită dacă Rusia nu-și îndeplinește angajamentele". „Moscova trebuie să pună capăt ocupației teritoriului

[159]http://www.antena3.ro/externe/oficial-nato-sistemul-antiracheta-va-fi-implementat-in-romania-elementele-antibalistice-nu-vizeaza-301859.html.

[160] http://www.antena3.ro/externe/joe-biden-moscova-ucraina-peninsula-crimeea-328634.html.

suveran al Ucrainei. Crimeea este încă un teritoriu suveran al Ucrainei", a subliniat el. „Invazia Crimeii de către Rusia nu va fi niciodată acceptată de Statele Unite, nici de comunitatea internațională", a mai spus vicepreședintele american. În cadrul comentariilor se poate observa o temă des întâlnită legată de Rusia. Acesta se referă la decadența Occidentului și a liderilor săi. Utilizatorul contului de Facebook, AM** declară: „Mda. Sun sigur că Putin nu mai poate de sfaturile unui păcălici. Panaramele de democrați au îmbrăcat america în fustă, au legalizat căsătoriile gay, consumul de marijuana și au făcut praf tot orientul mijlociu iar acum vin să facă pe moraliștii". Răspuns la comentariului lui AM**, DM** un comentator frecvent al știrilor în care Rusia este menționată: „Aici sunt de acord! Regimul lui Obama a fost o catastrofă pentru SUA, dar și pentru toată lumea în general".

Cazul 7.

Previziuni sumbre: Izbucnirea unei revoluţii în Rusia este „inevitabilă"[161]

Articolul tratează declarațiile lui Mihail Hodorkovski referitoare la sistemul politic din Rusia și soarta președintelui rus Vladimir Putin: „în absenţa alegerilor libere şi a altor mecanisme pentru schimbarea legală a puterii, singura modalitate de a schimba lucrurile este o revoluţie; este inevitabilă. Dar revoluţia trebuie să fie paşnică". În opinia disidentului, Administraţia Vladimir Putin a adus Rusia în izolare internaţională. Comentariile care au fost atașate acestui articol au vizat relația dintre România și Statele Unite: „Bă da ați ajuns vai mama voastră de când pupați dosurile americanilor … nu mai aveți coloană vertebrală nimic" a comentat Dan Mateescu.[162] Acest utilizator de Facebook promovează știri legate de un viitor război mondial, dar și de slăbiciunea armatei României.

Cazul 8.

Oficial rus: „SUA au împins Ucraina în prăpastia războiului civil"[163]

Știrea prezintă declarația adjunctului ministrului rus al Apărării, Anatoli Antonov referitoare la influența Statelor Unite din Ucraina. Articolul nu prezintă o contrapondere la afirmațiile oficialului rus: „SUA au împins Ucraina în prăpastia războiului civil prin sprijinirea Maidanului şi loviturii de stat neconstituţionale". El a subliniat că Rusia este dispusă să contribuie la reglementarea pe cale paşnică a situaţiei din Ucraina, care poate fi atinsă printr-un dialog naţional cu participarea tuturor regiunilor şi forţelor politice din ţară. Acest articol are un singur comentariu, critic la adresa Antenei 3: „Aveți mai multe știri și declarații de la Mama Rusia decât Vocea Rusiei. Felicitări tavarăși".

---

[161] http://www.antena3.ro/externe/revolutie-rusia-mihail-hodorkovski-329042.html.

[162] https://www.facebook.com/dan.mateescu.984.

[163] http://www.antena3.ro/externe/oficial-rus-sua-au-impins-ucraina-in-prapastia-razboiului-civil-275166.html.

Cazul 9.

Obama acuză Rusia: „Aceasta este o reţetă pentru dezastru”[164]

Știrea face referire la o declarație a președintelui american Barack Obama: „Rusia nu face diferenţă între Statul Islamic şi insurgenţi islamici mai moderaţi din Siria. Din perspectiva lor, ei toţi sunt teroriști”. Coaliţia internaţională condusă de Statele Unite care efectuează raiduri în Siria a cerut, vineri, Rusiei să înceteze imediat bombardamentele în afara zonelor ocupate de reţeaua teroristă Stat Islamic, pe fondul acuzaţiilor conform cărora aviaţia militară rusă ar ataca insurgenţi. Comentariile cu referire la rolul Statelor Unite sau al Rusiei în Siria sunt cu adevărat interesante. Utilizatorul contului de Facebook FS*declară: „Cu ocazia asta, americanii recunosc / se dau de gol că și ei au fost și sunt în spatele ISIS-ului și a altora care erau împotriva lui Bashar. Deci ... sceleraţii ăștia știau că nu îl pot îndepărta pe Bashar altfel, și atunci au format aceste grupări, le-au antrenat, le-au pompat cu bani și armament, i-au lăsat să se omoare între ei, să omoare pe oricine era pro Bashar, au omorât atâția civili, i-au lăsat să producă haos în țară, i-au lăsat să distrugă această țară, iar prostii creduli care urmăreau la tv știrile (făcute și contrafăcute de americani) aveau impresia că Bashar s-a trezit într-o dimineață, si a zis...de azi îmi distrug propria țară și îmi omor propriul popor!”. Iar II* un cont de Facebook ce susține ipoteza conform căreia Occidentul este în spatele ISIS are în cadrul profilului său de Facebook următoarea poză:

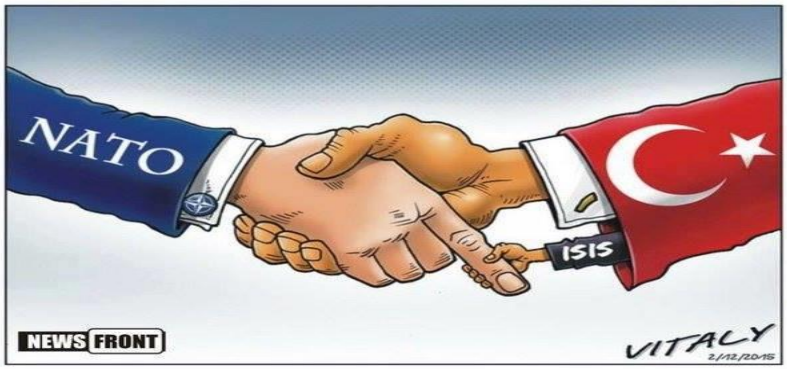

Sursa fotografiei indică un site veritabil al propagandei ruse: (http://en.news-front.info/).

Un oficial rus face acuzații grave: „SUA încearcă dezmembrarea Federației Ruse!”[165]

Anexa Sputnik

[164] http://www.antena3.ro/externe/obama-acuza-rusia-aceasta-este-o-reteta-pentru-dezastru-316456.html.

[165] http://www.antena3.ro/externe/seful-consiliului-rus-de-securitate-face-acuzatii-grave-sua-incearca-dezmembrarea-federatiei-ruse-337386.html.

Rusia, acuzată de spionaj în Suedia. Acuzații grave și la adresa unor instituții de presă[166]

În cadrul acestei știri Sputnik este indicată ca fiind un mijloc de propagandă. Potrivit lui Wilhelm Unge, responsabil de contraspionaj în cadrul SAPO, care figurează printre autorii raportului, Rusia și-a extins metodele de influență asupra altor state pe fondul crizei din Ucraina: „Rusia vorbește ea însăși despre un 'război nelinear'. Pentru noi este un termen bun, pentru că el arată că nu este vorba doar despre metode militare, ci și economice, politice, diplomatice și informaționale". „În afară de serviciile de informații și de securitate rusești, observăm organe de presă și agenții de informații rusești, posedând resurse imense și funcționând din ce în ce mai mult ca instrumente loiale administrației de stat. Aceste grupuri mediatice, între care **Sputnik** și RT, lucrează atât în Rusia, cât și în străinătate", se mai afirmă în documentul Säkerhetspolisen (SAPO, poliția siguranței statului suedez).

Rusia are o nouă armă: „Este o mașinărie care nu poate fi distrusă"[167]

Știrea prezintă noul tanc produs de Rusia ca fiind unul imbatabil și deosebit de puternic. Știrea este sumară prezentând doar elementele ce țin de afirmarea ipotezei. Rusia este portretizată ca fiind puternică și dominantă în raport cu adversarii săi. Tancul a fost prezentat la parada militară organizată cu ocazia Zilei Victoriei, anul trecut, în luna mai și acum Rusia îl testează pentru teren, **scrie Sputnik**.

Rusia a lansat o rachetă balistică intercontinentală[168]

În același ton cu articolul prezentat mai sus, știrea aceasta prezintă puterea Rusiei, fără a oferi o contra-argumentare. Ministrul rus al Apărării a anunţat că a lansat o rachetă balistică intercontinentală Topol de la cosmodromul din Plesetsk, în cadrul unui exerciţiu militar, **relatează Sputnik**.

Vladimir Putin promite competiţiei surprize majore în materie de apărare şi securitate[169]

Știrea repetă același *pattern* ca și celelalte știri prezentate mai sus. Puterea Rusiei în comparației cu celelalte state competitoare este mult mai mare. Preşedintele Rusiei, Vladimir Putin, a promis, marţi, să îi mulţumească pe competitorii Rusiei cu noi tehnologii în apărare şi securitate: „Încă nu i-am delectat pe competitorii

[166] http://www.antena3.ro/externe/rusia-spionaj-in-suedia-346858.html.
[167] http://www.antena3.ro/externe/rusia-tanc-bumerang-arma-tun-339786.html.
[168] http://www.antena3.ro/externe/racheta-balistic-intercontinental-exercitiu-rusia-321669.html.
[169] http://www.antena3.ro/externe/vladimir-putin-promite-competitiei-surprize-majore-in-materie-de-aparare-si-securitate-302023.html.

noştri cu cele mai recente tehnologii de apărare şi securitate. Dar ce vom dezvălui se va aplica în industrie civilă, într-un fel sau altul".

Rusia trimite ŞASE noi submarine în Marea Neagră[170]
Rusia va adăuga şase submarine cu alimentare electrică – diesel la flota existentă din Marea Neagră, a explicat comandantul forţelor navale, Viktor Chirkov, **conform agenţiei Sputnik**. Submarinele au rachete cu rază mai lungă decât cele actuale, sisteme de arme moderne şi sisteme de navigare, conform oficialului.

FMI PIERDE monopolul de putere. Ce organizaţie MAMUT au creat statele BRICS[171]
Această știre repetă tema în care este menționat declinul Occidentului și ascensiunea BRICS, în special a Rusiei și a Chinei. De asemenea, un troll a adăugat un comentariu la această știre în care indica un *link* spre un alt site. În acest site se prezintă o știre hilară despre o posibilă monedă comună a BRICS prin care să fie învins dolarul.[172] Băncile centrale ale ţărilor emergente din cadrul BRICS - Brazilia, Rusia, India, China şi Africa de Sud - au semnat marţi un acord de sprijin mutual ce prevede crearea unui fond comun de rezervă, **relatează agenţia rusă Sputnik**.

Moscova a anunţat că s-ar putea retrage din Tratatul privind Forţele nucleare. „Putem contracara orice ameninţare"[173]
Știre ce corespunde puterii Rusiei în raport cu ceilalți competitori. „Dacă Statele Unite decid să-şi sporească dispozitivele militare în Europa de Est şi aceste dispozitive sunt îndreptate împotriva Rusiei, aceasta va avea suficiente forţe şi mijloace pentru a da un răspuns adecvat: de la ieşirea efectivă din Tratatul INF, până la consolidarea bateriilor de sisteme cu rachete Iskander de-a lungul frontierelor sale occidentale", a afirmat Ozerov, care este preşedintele Comisiei pentru Apărare şi Securitate din Senatul rus, **potrivit Sputnik**.

Vladimir Putin: SUA nu caută aliaţi, vor să găsească vasali[174]

---

[170] http://www.antena3.ro/externe/rusia-trimite-sase-noi-submarine-in-marea-neagra-301599.html.
[171] http://www.antena3.ro/externe/fmi-pierde-monopolul-de-putere-ce-organizatie-mamut-au-creat-statele-brics-300582.html.
[172] https://puntosinapsis.wordpress.com/2014/10/23/la-moneda-comun-del-brics-terminara-con-la-hegemonia-del-dolar/.
[173] http://www.antena3.ro/externe/moscova-a-anuntat-ca-s-ar-putea-retrage-din-tratatul-privind-fortele-nucleare-putem-contracara-295878.html.
[174] HTTP://WWW.ANTENA3.RO/EXTERNE/VLADIMIR-PUTIN-SUA-NU-CAUTA-ALIATI-VOR-SA-GASEASCA-VASALI-290656.HTML.

Știrea de față poate fi încadrată în cadrul a două teme: puterea Rusiei copleșitoare în comparație cu Occidentul și subordonarea României față de Statele Unite. Preşedintele rus, Vladimir Putin, a declarat joi că Statele Unite nu vor să dezvolte parteneriate, ci sunt interesate să găsească vasali, în timp ce Rusia nu este interesată de astfel de relaţii, **relatează agenţia Sputnik** în pagina electronică, conform Mediafax.

Anexa Russia Today

Rusia: Turcia pregătește o invazie militară în Siria[175]

Știrea actuală preia unele informații din Russia Today în care este menționat faptul că Turcia va invada Siria. Poate fi identificată aceeași problemă a prezentării unice a poziției Rusiei. Cele mai recente evenimente de la granița dintre Turcia și Siria dau „serioase motive de îngrijorare" Rusiei, care susține că Ankara pregătește o invazie militară în Rusia, anunță ministrul rus de Apărare, citat de **Russia Today**.

Rusia îşi întăreşte prezenţa militară în Marea Neagră, în replică la mobilizarea NATO[176]

Știrea de față substanțiază două teme: puterea Rusiei și slăbiciunea României prin alierea cu Vestul. Desigur, relatare include doar poziția Rusiei.

Armata rusă anunţă că va mobiliza mai multe contingente, în replică la planurile NATO de a spori prezenţa în regiunea Mării Negre, scrie un ziar rusesc, citat de **Russia Today**.

Lavrov: Criza din Ucraina a fost creată de SUA pentru a preveni un parteneriat între Rusia şi Germania[177]

În același ton știrea de față indică doar poziția Rusiei. De asemenea, această informație poate fi încadrată în cadrul temei care afirmă faptul că Statele Unite sau Occidentul sunt responsabile pentru ceea ce s-a întâmplat în Ucraina. Strategia Washington-ului este să se folosească de discordie în lume, pentru a îşi păstra un rol important în fiecare regiune, declară ministrul rus de Externe, Sergei Lavrov. Criza din Ucraina a fost iniţiată pentru a preveni o alianţă între Germania şi Rusia, explică oficialul.

Oficial rus: NATO foloseşte ca pretext Ucraina pentru a se apropia de graniţele noastre[178]

---

[175] http://www.antena3.ro/externe/rusia-turcia-siria-invazie-militara-339084.html.

[176] http://www.antena3.ro/externe/rusia-mobilizare-armata-nato-nave-335901.html.

[177] http://www.antena3.ro/externe/lavrov-criza-din-ucraina-a-fost-creata-de-sua-pentru-a-preveni-un-parteneriat-intre-rusia-si-291362.html.

[178] http://www.antena3.ro/externe/oficial-rus-nato-foloseste-ca-pretext-ucraina-pentru-a-se-apropia-de-granitele-noastre-285805.html.

Știrea de față păstrează tiparul impus de cea de sus. NATO se foloseşte de situaţia din Ucraina pentru a-şi împinge trupele din ce în ce mai aproape de graniţele ruseşti, afirmă un adjunct al ministrului de Apărare din Rusia. Acesta a adăugat că activităţile NATO s-au extins considerabil în ultimii ani.

Kremlinul dezminte că Ianukovici a fugit în Rusia[179]

Știrea de față preia o dezinformare. Nu include o contra-argumentare, nu include anumite elemente care să pună sub semnul întrebării o astfel de știre, ci totul este preluat în totalitate conform poziției Rusiei. Kremlinul nu are informaţii care i-ar permite să afirme că preşedintele destituit al Ucrainei, Viktor Ianukovici, se află în Rusia, a declarat Dmitri Peskov, purtătorul de cuvânt al lui Vladimir Putin, potrivit agenţiei Interfax, citată de Agerpres. Zvonurile despre o eventuală prezenţă a lui Ianukovici în Rusia au apărat chiar în presa din această ţară. „Eu ştiu precis că Ianukovici nu este în Rusia şi, în opinia mea, Rusia nu i-ar acorda azil", a afirmat Marghelov pentru canalul **Russia Today**.

Capitolul 3. Platforma online B1TV

Diana Bărbuceanu

Site-ul televiziunii B1Tv operează cu ştiri actualizate la un interval relativ scurt. Textul mesajelor este în general foarte concis, fără a se face apel la o contextualizare a evenimentului. Maniera de redactare a articolelor de către editori este de construcție descriptivă și obiectivă, temele generale fiind preluate din presa internațională.

Din punct de vedere al atractivității sale, site-ul B1Tv manifestă o incapacitate de atragere a cititorilor într-un număr semnificativ. Poate fi identificată cu ușurință o astfel de dificultate însă această realitate nu este una neapărat excepțională în raport cu numărul telespectatorilor. Este de notorietate că site-ul unei televiziuni aduce mai puțini *useri* pe site decât are în mod real în zona audio-vizualului. O astfel de realitate este reflectată și de inapetența cititorilor de a oferi comentarii chiar și la știri cu un impact relativ mare. Situația este diferită pe pagina oficială de Facebook a televiziunii. Nici aici comentariile utilizatorilor nu abundă, însă ele se regăsesc în mod preponderent, în subsidiarul a aproximativ 90% dintre știrile postate.

În ceea ce privește natura mesajelor transmise de către cititorii B1Tv, ele se încadrează în 2 linii de abordare divergente. Pe de-o parte anti-americanism, de

[179] http://www.antena3.ro/externe/kremlinul-dezminte-ca-ianukovici-a-fugit-in-rusia-245233.html.

tipul („*De când cu elitismul dus la paroxism al naţiei unice americane dar mai ales al guvernanţilor săi, ăştia cred tot mai mult că se adresează unor proşti fără pereche şi că orice ar debita ei va fi şi ingurgitat pe nemestecate. Au ajuns proştii şi imbecilii să predice restului lumii numai gogomănii, sperând probabil că există şi alţii mai proşti decât ei. Se înşeală amarnic*"). Este de remarcat că din seria comentariilor cu mesaj critic la adresa SUA, textele sunt scrise incorect gramatical, părând mai degrabă a fi concepute cu ajutorul programelor automate de traducere. De cealaltă parte, abordarea antirusă este cea preponderenta şi care apare recurent, fiind definită de un caracter naţionalist, cu trimitere la istorie. Informațiile cu adevărat relevante despre Rusia şi politica sa lipsesc, ele fiind deseori înlocuite cu informații de cancan.

Teme de război informaţional

1. **Rusia ca putere imperială ce nu trebuie provocată**

Tema este legitimată pe parcursul mai multor articole precum: „*Consilier parlamentar rus: Este necesar un imperiu eurasiatic care să includă ţări precum România și Ungaria*" . În acest context este pusă pe tapet teza privind apartenenţa României şi Ungariei la bazinul eurasiatic, în detrimentul proiectului occidental, unde imperialismul american se manifestă prin sfidarea intereselor fundamentale ale statelor păstorite. Deşi nota de redactare se doreşte obiectivă, simpla ventilare a unui fundamentalism rusofil reprezintă un semn de întrebare cu privire la obiectivul principal al acestei ştiri.

De asemenea, într-un alt articol intitulat „**Vladimir Putin: Războiul Rece s-a încheiat, însă nu s-a semnat pacea care să stabilească regulile jocului" este vehiculată idee potrivit căreia actualul sistem de securitate globală și regională este "slăbit, fracționat și deformat".**

În privinţa comentariile utilizatorilor, vădiţii susţinători ai politicii Moscovei răspândesc mesaje de tipul : „*Rusia poate pierde cel mult o luptă, însă nu și războiul(….) Actuala criză din Rusia nu face altceva decât să-i stimuleze pe ruși să-și dezvolte propriile industrii și să-ntărească unitatea tuturor popoarelor din Federația Rusă*" .

2. **Influenţa bisericii ruse asupra politicii Kremlinului**

Într-un număr semnificativ de articole se vehiculează tema potrivit căreia Biserica Rusă cooperează îndeaproape cu Kremlinul, astfel că patriarhul şi preşedintele conduc împreună Rusia şi cetăţenii acesteia. De asemenea, articolele sunt redactate de aşa manieră încât se induce repetitiv ideea **biserica Ortodoxă Rusă – partener natural al puterii politice.**

3. **Încercări de legitimarea a revizionismului rusesc**

Tema este validată de un număr de articole care întăresc ideea că Vestul recurge gradual la o serie de măsuri menite a reanima legăturile cu Rusia. Declaraţii precum cea a ministrului german de Externe, cum că Rusia ar putea reveni în G8, NATO care doreşte să reia relaţiile cu Rusia şi controversata declaraţie a preşedintelui Comisiei Europene din octombrie 2015 care afirmă că UE nu trebuie să lase SUA să dicteze, trebuie să avem relații practice cu Moscova, întregesc o astfel de agendă.

În abordarea unei astfel de tematici nu am identificat comentarii de susţinere a Kremlinului, din potrivă. Mesajele utilizatorilor iau aici forma unor contestări profunde: „*ţările din estul Europei sunt încă traumatizate după îmbrăţişarea ursului sovietic, din care abia au scăpat. În aceste condiţii, moş Juncker ne sfătuieşte să ne giugiulim cu Putin. Pai ori este un bătrân senil, ori este pervers*".

4. **Uniunea Europeană – un proiect eşuat**

Şirul articolelor ce dau consistenţă unei asemenea teme se învârt în jurul ideii potrivit căreia UE riscă să devină un experiment utopic eşuat. Declaraţia premierului ceh cum că „Dacă Marea Britanie părăsește UE, o dezbatere asupra retragerii Republicii Cehe va fi așteptată în câțiva ani" sau cea a premierului slovac care susţine că UE se va prăbuși dacă nu va aduce sub control fenomenul migrației în acest an, validează această temă.

5. **Vladimir Putin – omul anului 2015**

Tema este confirmată de multitudinea de articole ce induc repetitiv ideea potrivit căreia nu încape nicio îndoială că Vladimir Putin este una dintre cele mai expresive figuri ale politicii internaţionale. De asemenea, imaginea unei Rusii puternice şi prospere este asociată cu imaginea lui Vladimir Putin încât, citez potrivit unui articol „*dacă nu ar mai exista Putin, nu ar mai exista Rusia*".

6. **Intervenția Rusiei în Siria îl transformă pe Putin în luptătorul numărul 1 pentru pacea mondială**

Tema înglobează o serie de articole ce iau forma unor justificări privind campania militară a Moscovei în Orientul Mijlociu, de vreme *ce Federaţia Rusă nu poate permite destrămarea Siriei pentru că alternativa ar fi califatul impus de Statul Islamic*. Tema este confirmată şi de prezentarea sub forma de titluri a declaraţiilor diverşilor lideri UE care salută implicarea militară a Rusiei într-o ofensivă împotriva Siriei.

7. **UE pierde lupta pentru viitorul Republicii Moldova în fața Rusiei**

Este o tema confirmată într-o serie de articole care pun pe tapet rezultatele diverselor barometre ale opiniei publice în Republica Moldova, potrivit cărora cetăţenii se întorc spre Rusia, iar interesul față de Uniunea Europeană este în scădere. Mai mult decât atât, este vehiculată şi teza că **România pierde bătălia cu Rusia pentru Basarabia: „Vizita cu fiţe a lui Iohannis în Moldova nu a avut niciun efect. Au fost doar vorbe din ambele părţi".**

8. **<u>SUA/ NATO tot mai slabe în fața Rusiei</u>**

Articole precum „*SUA se tem că pierd cursa de înarmare cu Rusia și China*", „*Juncker: UE nu trebuie să lase SUA să dicteze. Trebuie să avem relații practice cu Moscova*" ori „*Accesul Statelor Unite în Marea Neagră, în pericol din cauza puterii militare a Rusiei*", iau forma unei antiteza a raportului SUA – Rusia în care puterea militară a Statelor Unite începe să devină tot mai îndoielnică.

9. **<u>Uniunea Eurasiatică – cu ochii spre viitor</u>**

În jurul acestei teme sunt coagulate o serie de articole care pun în evidenţă ideea că Uniunea Eurasiatică rămâne un proiect de perspectivă. În acest context este anunţat planul Rusiei ca după soluționarea conflictului din Siria, să demareze discuții pentru semnarea unui acord de asociere a Siriei la Uniunea Economică Eurasiatică.

10. **<u>Ucraina proocidentală – simptomele unui stat eșuat</u>**

Tema subsumează articole redactate într-un mod constant, potrivit cărora Ucraina prezintă semnalmentele unui stat eşuat cu o clasă politică decimată, o economie falimentară şi un dezinteres tot mai crescut al Occidentul pentru reformarea sa. De asemenea, sunt prezente studii în care se arată că peste 46% dintre europeni asociază Ucraina cu războiul, iar în toată acesta degringoladă, coaliția prooccidentală ucraineană pierde tot mai mult teren.

Conştientizare: Tema RĂZBOI INFORMAȚIONAL

Articole cu privire la conceptul de „război informațional" se regăsesc într-un număr restrâns pe site-ul televiziunii B1Tv și au în mare măsură un caracter pur informativ, fără elemente de analiză.

- Fostul ministru de Finanțe din Rusia: Guvernul rus poartă un război informațional contra propriilor cetățeni;
- Fostul şef al SRI, George Maior, trage un semnal de alarmă: Rusia este angajată într-un intens război informaţional împotriva Occidentului. România este inclusă și ea în atacurile cibernetice;
- Iulian Fota: România e parte într-un război informaţional. Suntem deja hărţuiţi de avioane militare ruseşti care zboară ostentativ pe la granițe"

- UE ar putea lansa un post de televiziune în limba rusă pentru a combate propaganda Moscovei în Europa.

TEME identificate în articole apărute pe platforma online B1TV

1. **<u>Rusia ca putere imperială ce nu trebuie provocată</u>**

- Putin nu renunță la ideile imperialiste: Rusia emite pretenţii teritoriale în Oceanul Arctic;
- Consilier parlamentar rus: Este necesar un imperiu eurasiatic care să includă țări precum România și Ungaria;
- Vladimir Putin: Războiul Rece s-a încheiat, însă nu s-a semnat pacea care să stabilească regulile jocului.

2. **<u>Influența bisericii ruse asupra politicii Kremlinului</u>**

- Papa Francisc şi Patriarhul Kiril au semnat o declaraţie comună istorică. Ei au deplâns *"pierderea unităţii" dintre creştini şi s-au pronunţat pentru "restabilirea" acesteia (VIDEO)*;
- Patriarhul Bisericii Ortodoxe Ruse apără campania de bombardamente din Siria;
- Rachetele ruseşti care bombardează ţintele ISIS din Siria, sfințite (FOTO);
- Momente istorice la Istanbul: Papa a cerut reunificarea Bisericii Catolice cu cea Ortodoxă, după o slujbă comună cu Patriarhul Bartolomeu Întâi;
- Mihail Kalaşnikov a regretat invenţia armei AK-47, într-o scrisoare trimisă patriarhului Kiril;
- Vladimir Putin: Biserica Ortodoxă Rusă este un partener natural al puterii politice;
- Vizită istorică de reconciliere a Patriarhului Rusiei în Polonia, pentru a face apel la cetățenii celor două țări să se ierte unii pe alții.

3. **<u>Încercări de legitimarea a revizionismului rusesc</u>**

- **<u>Premierul ungar îi dă asigurări lui Putin că UE e tot mai dispusă în a colabora cu Rusia</u>;**
- Medvedev a susținut că tensiunile dintre Rusia și Vest au ajuns la un nivel comparabil cu cel din timpul Războiului Rece și a acuzat Vestul că practică o politică expansionist;
- NATO vrea să reanime legăturile cu Rusia;
- Berlusconi: Despărțirea Crimeii de Ucraina a fost democratică. Putin este liderul politic numărul unu al lumii;
- Premierul ungar îi dă asigurări lui Putin că UE e tot mai dispusă în a colabora cu Rusia.

4. Uniunea Europeană – un proiect eșuat

- Amenințarea tăcută din Europa: Alegerile din Marea Britanie ar putea decide soarta Uniunii Europene;
- Marine Le Pen: Acordurile ne împing să fim în mod obiectiv aliații fundamentalismului islamist. Propun să ne aliem cu state care luptă contra ISIS - Egipt, Emiratele Arabe Unite, Rusia, Iran;
- Austria nu mai vrea să participe la sistemul de distribuire a refugiaților;
- Ministru italian: Referendumul propus în Ungaria periclitează bazele Uniunii Europene;
- Premierul ceh: „Dacă Marea Britanie părăsește UE, o dezbatere asupra retragerii Republicii Cehe va fi așteptată în câțiva ani";
- Premierul danez: Europa nu mai poate gestiona încă un an cu un aflux de refugiați precum cel înregistrat anul trecut;
- Donald Tusk despre o eventuală ieșire a Marii Britanii din Uniunea Europeană: Ar fi o înfrângere atât pentru Regatul Unit, cât și pentru Uniunea Europeană;
- Premierul slovac: UE se va prăbuși dacă nu va aduce sub control fenomenul migrației în acest an;
- Un nou proiect rusesc de gaze naturale amenință să dezbine UE.

5. Vladimir Putin – omul anului 2015

- „Putin: Viața unui țar", cartea despre Vladimir Putin, lansată la Milano;
- Vladimir Putin a inspirat crearea unui parfum cu o aromă „delicată și totuși puternică";
- În mesajul de Anul Nou, Vladimir Putin și-a exprimat respectul pentru militarii ruși care luptă împotriva terorismului;
- Vladimir Putin, declarație fără perdea: Cineva din conducerea turcă a decis „să-i lingă pe americani undeva";
- Rusia: Vladimir Putin va avea o statuie din ciocolată la o expoziție. Președintele rus este reprezentat alături câinele său;
- „Turcia va regreta ceea ce a făcut". Putin: Rusia nu va zăngăni din arme, dar nimeni nu ar trebui să creadă că Turcia va scăpa doar cu restricții la roșii;
- Farage: UE și Vestul vor să-l vadă pe Putin ca fiind diavolul, dar, pentru a învinge ISIS, trebuie să admitem că el și Assad sunt în aceeași tabără cu noi;
- Erdogan: Am încercat să vorbesc cu Putin după ce armata turcă a doborât avionul rus, dar nu mi-a răspuns;
- Bashar Al-Assad: Putin e singurul apărător al civilizaţiei creştine în care se poate avea încredere;
- Vladimir Putin, cel mai puternic om din lume în top cinci realizat de Forbes.

6. **<u>Intervenția Rusiei în Siria îl transformă pe Putin în luptătorul numărul 1 pentru pacea mondială</u>**

- Vladimir Putin: Rusia va continua în timpul armistiţiului raidurile contra „grupurilor teroriste” din Siria;
- Putin: Rusia va face ce este necesar ca Damascul să respecte acordul de încetare a focului;
- Serghei Lavrov: Loviturile aeriene rusești în Siria nu se vor opri atât timp cât nu vom fi învins cu adevărat grupările teroriste;
- Rusia ia măsuri radicale împotriva teroriştilor din Siria. Vladimir Putin: „Orice ţintă care ameninţă gruparea rusă sau infrastructura noastră terestră trebuie distrusă imediat”;
- Rusia: Coaliția internațională refuză să facă schimb de informații despre teroriști;
- David Cameron și Vladimir Putin declară că vor lucra împreună împotriva Statului Islamic;
- Rusia a efectuat în ultima săptămână peste 1.000 de lovituri vizând „ținte teroriste”
- Rusia a trimis rachete din Marea Mediterană asupra jihadiștilor din Raqa;
- Rusia a atacat 94 de poziţii teroriste în Siria. Coaliţia condusă de SUA nu a mai efectuat raiduri în Siria de patru zile;
- Bashar Al-Assad: Dispariția organizațiilor teroriste poate conduce la o soluție politică căutată de Siria și de Rusia;
- Vladimir Putin susține că Occidentul face „un joc dublu” în Orientul Mijlociu;
- Vizită surpriză a lui Bashar Al-Asad la Moscova pentru a discuta cu Vladimir Putin despre lupta împotriva ISIS;
- Vladimir Putin, despre raidurile armatei ruse din Siria: Sute de teroriști au fost eliminate;
- Lavrov: SUA au refuzat să primească o delegație rusă pentru discuții despre Siria;
- Vladimir Putin: Operaţiunile militare efectuate în Siria de coaliţia condusă de SUA nu au produs rezultate. Impresia este că partenerii noştri sunt debusolaţi;
- Irakul crede că Rusia e mai puternică decât SUA: Guvernul de la Bagdad ar putea cere Moscovei să se implice în atacurile aeriene împotriva Statului Islamic;
- Angela Merkel: Războiul din Siria se poate încheia doar cu ajutorul Federației Ruse;
- Putin: Trebuie să luptăm contra teroriștilor în teritoriile pe care le-au cucerit, fără a aștepta până când ei vor ajunge în casa noastră;
- Lavrov: Rusia nu poate permite destrămarea Siriei pentru că alternativa ar fi califatul impus de Statul Islamic.

7. **<u>UE pierde lupta pentru viitorul Republicii Moldova în fața Rusiei</u>**

- Sondaj: Doar 21% din moldoveni ar vota pentru Unirea cu România. Cei mai mulţi își îndreaptă încrederea înspre Rusia, în detrimentul UE (FOTO);
- Corupția din Republica Moldova blochează calea țării spre viitorul european;
- „Republica Moldova se confruntă în mod real cu pericolul dispariției sale ca stat". Fost premier moldovean: Sper că țara se mai poate salva;
- Liderul transnistrean Evgheni Șevciuk acuză Chișinăul că vrea să submineze viitorul țării: Nu ne vor face să trădăm Rusia;
- Sputnik: Noul premier moldovean Valeriu Streleț, deschis la dialog cu Rusia;
- Vicepremierul rus: Dacă R. Moldova alege alipirea cu România, Transnistria va deveni un stat absolut independent;
- România pierde bătălia cu Rusia pentru Basarabia: „Vizita cu fiţe a lui Iohannis în Moldova nu a avut nici un efect. Au fost doar vorbe din ambele părţi";
- Barometrul Opiniei Publice în Basarabia: Moldovenii se întorc spre Rusia, iar interesul față de Uniunea Europeană este în scădere;
- Dmitri Rogozin spune că rezultatele alegerilor din Republica Moldova nu reflectă ceea ce îşi doresc cetăţenii moldoveni;
- Vicepremierul moldovean Valeriu Lazăr: Chișinăul este interesat în menținerea relațiilor economice cu Rusia și după semnarea Acordului de asociere cu UE;
- Mihail Formuzal: Găgăuzia îşi va declara independenţa dacă Republica Moldova semnează Acordul cu UE;
- Chișinău: Mii de moldoveni au manifestat împotriva unui acord de asociere cu UE.

8. SUA/ NATO tot mai slabe în fața Rusiei

- SUA se tem că pierd cursa de înarmare cu Rusia și China: Flota de submarine americane rămâne în urma rivalelor;
- Rusia se pregătește pentru o reacție la planurile de a se crea o flotă NATO în Marea Neagră;
- Accesul Statelor Unite în Marea Neagră, în pericol din cauza puterii militare a Rusiei;
- Rusia susține că poate trece de sistemul anti-rachetă instalat de NATO în România: „Nu vor putea rezista unui atac intens";
- „Nicio infrastructură NATO, nici toate celelalte scuturi antirachetă nu au salvat Parisul de la acele atentate ale teroriştilor". Președintele Dumei de Stat: Respectăm alegerea României privind scutul, dar nu cred că este alegerea românilor;
- Rusia dezvoltă propriile sisteme antirachetă. Putin: Am spus de la început că vom dezvolta sisteme de atac pentru distrugerea oricăror instalaţii antibalistice;
- Putin nu renunță la ideile imperialiste: Rusia urmează să construiască trei noi baze militare în zona arctică, la doar 500 de kilometri distanţă de ţărmul SUA;

- Președintele sirian: Rușii sunt oameni cu principii. SUA sunt cele care își abandonează aliații;
- General american: Dacă vreţi să vorbim despre o ţară care ar putea reprezenta o ameninţare existenţială pentru Statele Unite, ar trebui să arăt spre Rusia;
- Rusia a atacat 94 de poziţii teroriste în Siria. Coaliţia condusă de SUA nu a mai efectuat raiduri în Siria de patru zile;
- „Rusia are multe de dat pentru pacea mondială". Papa Francisc: Trebuie construite poduri. Pas cu pas. Până la a reuși să strângi mâna celui care este de cealaltă parte.

9. Uniunea Eurasiatică – cu ochii spre viitor

- Germania ia în calcul o posibilă cooperare economică între Uniunea Europeană și Uniunea Eurasiatică;
- Uniunea Economică Eurasiatică, formată la 1 ianuarie, intenţionează să dialogheze cu UE;
- Rusia se declară deschisă unui acord de asociere între Siria şi Uniunea Economică Eurasiatică;
- Președintele Dumei de Stat pledează pentru integrarea Uniunii Europene cu Uniunea Economică Eurasiatică;
- Barometrul Opiniei Publice în Basarabia: Moldovenii se întorc spre Rusia, iar interesul față de Uniunea Europeană este în scădere;
- Putin vrea introducerea unei monede unice în Uniunea Economică Eurasiatică.

10. Ucraina proocidentală – simptomele unui stat eșuat

- Ucraina: Sute de oameni au cerut demisia guvernului pro-occidental (VIDEO);
- Coaliția prooccidentală ucraineană a pierdut majoritatea în Parlament;
- FMI amenință Ucraina că va suspenda finanţarea din cauza întârzierii programului de reforme;
- Majoritatea investitorilor europeni fac presiuni pentru ca, în luna iulie, Occidentul să renunțe la sancțiunile impuse Rusiei;
- Ucraina: Ministrul de Interne i-a aruncat un pahar cu apă în față lui Saakașvili, guvernatorul regiunii Odesa (VIDEO);
- Rusia a început să sisteze livrările de cărbune către Ucraina. Kievul mai are rezerve doar pentru o luna;
- Rusia va opri livrările de gaze naturale spre Ucraina și le-ar putea sista și pe cele de cărbune;
- Ucraina înființează o brigadă pentru apărarea Bucovinei în fața unor potențiale pretenții teritoriale din partea României asupra acestei regiuni;
- Crimeea: Sancțiunile impuse de Occident Rusiei, denunțate de unii parlamentari francezi;

- Ministerul rus de Externe: Exercițiile militare din Ucraina sunt un nou exemplu despre atitudinea provocatoare a NATO;
- Ucraina s-ar putea destrăma: Poroșenko a depus o propunere de schimbare a constituției prin care s-ar acorda autonomie regiunilor din sud-estul țării;
- Sondaj: 46% dintre europeni asociază Ucraina cu războiul (Sondaj: 46% dintre europeni asociază Ucraina cu războiul);
- Ministrul rus de Externe: Rusia nu dorește prăbușirea Ucrainei. Crimeea a fost o poveste separate;
- Serghei Lavrov, despre indignarea provocată în cadrul UE de publicarea listei negre a Moscovei: Sunt chiar jenat să explic absurditatea unei astfel de logici;
- Amnesty International: Tortura, o practică obișnuită în Ucraina, atât de separatiștii proruși cât și de armată;
- Senatorul american John McCain a refuzat invitaţia de a se alătura Consiliului internaţional pentru reforme din Ucraina.

Capitolul 4. Realitatea.net

Adina-Elena Cincu

În cadrul acestui raport voi prezenta elementele războiului informaţional purtat de Federația Rusă atât împotriva României cât și împotriva SUA / NATO / UE / Ucraina / Republica Moldova și Siria,elemente deduse din analiza ştirilor şi a comentariilor aferente acestora de pe site-ul online de ştiri Realitatea.net (http://www.realitatea.net/), precum şi din analiza comentariilor întâlnite pe pagina de Facebook a site-ului Realitatea (https://www.facebook.com/portalul.realitatea.net). Pe site-ul de ştiri am introdus drept cuvânt cheie – Rusia, iar astfel mi-au fost afişate 133 de pagini cu aproximativ 33 de ştiri pe pagină referitoare la Federaţia Rusă şi am încercat să deschid şi să analizez conţinutul precum şi reacţiile la acele ştiri ce am considerat că pot indica pe de o parte poziţii favorabile intereselor Rusiei, sau viziunea Rusiei despre lume în diverse dosare internaţionale, însă am analizat şi acele ştiri ce prezentau de această dată poziţia NATO sau UE referitor la Rusia, poziţii negative precum cele legate de sancţiuni şi de blamarea comportamentului ilegitim şi ilegal în Crimeea și Ucraina pentru a analiza comentariile de posibilă susţinere la adresa acţiunilor Federaţiei Ruse.
Maniera generală în care știrile de pe site-ul Realitatea au prezentat poziţia Rusiei faţă de diverse teme nu a fost una părtinitoare voit faţă de Kremlin însă un prim element general al imaginii instrumentului media identificat este că în cele mai

multe instanțe știrile prezentau doar viziunea Kremlinului, fiind expuse numai declarațiile oficialilor ruși, deseori paragrafe scurte, în absența viziunii celorlalți actori implicați sau în lipsa oricărei analize/interpretări obiective din partea ziariștilor Realitatea. Ori o astfel de prezentare a declarațiilor liderilor ruși poate echivala cu o promovare directă, chiar dacă poate nedorită, a gândirii strategice a Federației Ruse și deci inocularea anumitor percepții despre Kremlin drept actor just și echitabil în politica internațională, ba chiar mai mult, victimă a comportamentului agresiv al Vestului. Trebuie însă admis că au existat și știri ce prezentau după declarațiile ruse și poziția celorlalți actori implicați, existând o oarecare balansare a informațiilor livrate. Anumite *știri* de pe site-ul Realitatea.net referitoare la războiul informațional purtat de Kremlin *erau în mare parte preluate de pe alte instrumente media online* precum Mediafax, NewsIn, etc.

Un al doilea element identificat este că site-ul online de știri Realitatea.net a utilizat pentru prezentarea știrilor, titluri ce conțineau cuvinte/ exprimări puternice din dorința de a surprinde și atrage atenția, de a obţine un număr mai mare de vizualizări, fapt ce poate totuşi contribui la sporirea temerilor populaţiei legat de securitatea naţională, poate submina încrederea acestora în capacităţile decidenţilor de a le garanta siguranţa naţională într-un mediu internaţional şi regional care este puternic portretizat în media drept nesigur, şi în final poate contribui chiar şi indirect la reuşita războiului informaţional al Kremlinului faţă de România și Occident. Astfel, titluri precum „ȘOC. RĂZBOIUL SE APROPIE! RUSIA UMILEȘTE VESTUL”, etc., e posibil să fi avut un impact însemnat la nivel psihologic şi deci să poată fi considerat element al războiului informaţional, căci printr-o astfel de prezentare nu se face altceva decât să se sporească temerile în faţa puterii Federaţiei Ruse, portretizată astfel drept stat ce poate oricând să atace şi să destabilizeze statul român și să învingă Vestul. De asemenea, deşi se utilizau titluri bombastice menite a capta atenţia cititorilor, esenţa textului efectiv al ştirii nu era în foarte multe cazuri deloc în conformitate cu titlul, o astfel de inducere în eroare nefăcând altceva decât, deşi chiar neintenţionat, să sporească pârghia de putere a Federaţiei Ruse în războiul informaţional împotriva României.

Ştirile analizate au fost cele cuprinse în perioada noiembrie 2013 – început 2016, însă este important de menţionat că pe site-ul online al publicaţiei de ştiri, mare parte din acestea nu puteau fi accesate instant, paginile având deseori nevoie de nenumărate *refresh*-uri, iar, de asemenea, deşi la anumite ştiri era menţionată existenţa unui număr de comentarii, acestea în multe cazuri nu puteau fi vizualizate. În ceea ce privește maniera de introducere a comentariilor, aceasta este una nemoderată, nesupravegheată, astfel încât fiecare utilizator putea posta orice mesaj completând după preferințe două criterii: Nume și Comentariu, urmat de introducerea unui cod de verificare. Interesant era că deși trolii nu erau numeroși, *dislike*-urile oferite anumitor poziții pro-occidentale erau multe, asta sugerând că

mulți susținători ai Kremlinului există chiar dacă nu își exprimă direct pozițiile prin postări.
Referitor la comentariile întâlnite, se poate afirma că anumiți utilizatori păreau să susțină genuin poziția Kremlinului prin postări deseori simpliste ca și exprimare, susținere venită din anumite frustrări legate de liderii politici români în principal. Am identificat însă și câţiva troli, a căror părere de constantă apărare a acţiunilor Federaţiei Ruse şi de blamare a Occidentului, uneori prin postarea unor mesaje identice, a unor argumentații mult nuanțate și puternic critice la adresa Vestului, a apărut cu o anumită recurență, atât în comentariile la diverse ştiri pe site-ul online al Realitatea cât şi pe pagina de Facebook a sursei online de ştiri. Anumiți troli și-au modificat uneori numele de utilizator, însă erau ușor de recunoscut fie deoarece erau modificate numai câteva litere sau adăugate o cifră, două numelui, fie deoarece poziția de susținere a Federației Ruse și critică a Vestului/României era deseori copiată în întregime de la știre la știre, chiar și la știri ce nu se refereau direct la evenimente legate de Federația Rusă, deci la știrile care discutau aspecte legate de NATO/UE/SUA/Occident. Referitor la relevanța comentariilor, au existat serioase războaie între trolii pro-occidentali și cei pro-ruși ce uneori aduceau în discuție elemente de nuanță și nu simple aprecieri a unei poziții sau alta, însă în unele instanțe, unii troli nu dezbăteau elementele știrii respective, ci introduceau în discuție diverse alte elemente de susținere a Kremlinului.

Conştientizarea temei: Război informațional, Federația Rusă

Pe site-ul de știri Realitatea.net am introdus cuvintele cheie: *„război informațional, propagandă”* și am găsit 6 știri care descriau tematica războiului informațional purtat de Kremlin. Una dintre știri era de fapt o republicare a informațiilor furnizate de publicația *The Guardian* care descria maniera în care Rusia utilizează *o armată de informaticieni pentru propaganda pe internet*, bloggeri ruși fiind plătiți de Kremlin pentru a promova online mesaje pro-ruse și puternic anti-occidentale. Apoi o altă știre susținea că SUA au cerut unor posturi de radio să combată propaganda rusă în Ucraina și Republica Moldova, să contracareze dezinformarea şi propaganda Moscovei prin „*jurnalism de investigaţie şi analitic*”. Un alt articol prezenta poziția Kremlinului conform căreia NATO duce de fapt o propagandă împotriva statului rus, „***criticile NATO legate de „retorica nucleară” a Rusiei nereprezentând altceva decât tentative de a contura o imagine amenințătoare a Rusiei. Rusia*** *nu are niciun plan să își transforme* ***politica nucleară*** *într-una agresivă”*.
O știre importantă este cea în care se prezintă ipotezele noi identificate de Berlin și anume că Moscova a revenit la tehnicile din perioada Războiului Rece şi încearcă, prin verificatele metode KGB, să provoace tensiuni în Europa. Aceasta doctrină include dezinformare, propagandă, represiune politică și subversiune. Scopul

principal, atunci și acum, este să slăbească Occidentul, pentru a crea neînţelegeri între membrii NATO și pentru a submina autoritatea SUA în ochii comunității internaționale. O altă știre este de fapt publicată de Reuters, citată de HotNews și apoi promovată pe site-ul Realitatea.net. Aici se susținea că *Rusia poartă un război informațional în Letonia*, dus de ONG-uri finanțate de Kremlin pentru a promova propaganda oficială rusă despre o potențială resurecție a ideologiei fasciste și persecutarea minorității ruse în statul baltic.

Analiza temelor privind Războiul informațional al Federației Ruse și a comentariilor trolilor:

TEMA 1

Extinderea NATO către est/amplasarea scutului antirachetă/ construirea unei baze militare în România reprezintă acțiuni ilegitime ce încalcă normele internaționale, fiind o provocare la adresa securității Federației Ruse.

Analiza știrilor:

România este o țintă a războiului informațional purtat de Kremlin în special datorită apartenenței sale la NATO și Uniunea Europeană, însă și din prisma pozițiilor sale de susținere puternică a parcursului european al Ucrainei și a promovării necesității respectării de către Kremlin a integrității și suveranității statului ucrainean. Știrile cuprinse în această temă au titluri puternice ce pot induce panică și teamă în rândul populației române prin prezentarea Rusiei drept putere ce poate distruge atât militar cât și nuclear statul român din cauza acceptării total nedisputate a directivelor venite de la Washington de construcție a scutului antirachetă. Toate aceste știri prezintă de cele mai multe ori exclusiv poziţia Federaţiei Ruse, critica puternică la adresa oficialilor români consideraţi a fi simple creiere spălate bine de propagandă americană, *„idioţii SUA”,* ostaticii practicilor americane iresponsabile fără a prezenta şi alte abordări precum cele ale NATO faţă de asemenea declaraţii. În toate aceste ştiri se prezintă viziunea exclusivă a Kremlinului în conformitate cu strategiile de securitate naţională şi de apărare naţională, amplasarea scutului anti-rachetă fiind considerată o mişcare ce subminează securitatea regională prin afectarea securităţii militare a Moscovei, fiind contrară unei Europe stabile, paşnice şi unite[180]. Astfel se induce ideea că „*România va deveni țintă pentru rachetele nucleare ruseşti odată cu construcția*

[180] „**Avertismentul dur al Rusiei pentru NATO și România”,** Martie 2015; http://www.realitatea.net/avertismentul-dur-al-rusiei-pentru-nato-i-romania_1642801.html#ixzz411PWWiMY- ;

scutului anti-rachetă"[181], Kremlinul încercând să discrediteze în fața poporului român ideea conform căreia SUA chiar doresc să protejeze statul român printr-o astfel de strategie. Rusia promovează solid ideea conform căreia scutul antirachetă din România afectează securitatea militară a Rusiei, *SUA nefăcând altceva decât să încerce să perturbe echilibrul strategic*[182]. În paralel Kremlinul s-a contrazis, căci deși a susținut că scutul antirachetă nu reprezintă o amenințare militară, ci una politică și economică[183], a continuat să declare că *Rusia a dezvoltat „ucigașul" scutului anti-rachetă*[184], ce ar asigura că niciun element al scutului nu va reuși să neutralizeze racheta rusă înainte ca aceasta să penetreze sistemul american.
Kremlinul blamează extinderea NATO către est drept încălcare a angajamentelor asumate conform Tratatului Fondator NATO-Rusia, fiind o *„mare greșeală, o politică iresponsabilă"*[185], reiterând în același timp că spre deosebire de SUA, *Rusia chiar dorește crearea unui sistem unic de securitate în Europa*. Astfel, liderii ruși au avertizat asupra consecințelor negative pe care mișcarea NATO de militarizare a regiunii le poate avea, blamând alianța de utilizarea tacticilor belicoase specifice erei Războiului Rece[186]. Este subliniat în acest fel că Rusia are tot dreptul să adopte orice măsuri de retorsiune consideră necesare pentru a putea răspunde amenințării esențiale la adresa securității sale ilustrate prin sporirea disponibilității operaționale și a capacității de luptă a NATO în apropierea frontierelor sale.[187] Rusia încearcă astfel să își contureze în mințile cetățenilor români imaginea unui stat care este constant agresat de statele Vestice care nu își respectă angajamentele luate (actul fondator NATO-Rusia). Titluri precum „*Rusia amenință România: Planul SUA de a aduce armament greu va avea consecințe negative!"* au utilizat cuvinte puternice, element potențial a crea stări de panică în

---

[181] **„VOCEA RUSIEI: Scutul antirachetă va transforma România în țintă pentru rachetele nucleare ruseşti**, Octombrie 2012, http://www.realitatea.net/vocea-rusiei-scutul-antiracheta-va-transforma-romania-in-tinta-pentru-rachetele-nucleare-rusesti_1043029.html;

[182] **„Vladimir Putin- Atac la SUA pentru scutul antirachetă din România",** 10 Decembrie 2013**,** http://www.realitatea.net/vladimir-putin-atac-la-sua-pentru-scutul-antiracheta-din-romania_1336662.html#ixzz3zOqA8fHt;

[183] „**Anunţul bombă al Rusiei privind scutul antirachetă american din Europa";** 17 Aprilie 2013, „http://www.realitatea.net/anuntul-bomba-al-rusiei-privind-scutul-antiracheta-american-din-europa_1161305.html#ixzz3z2kEOu4o-;

[184] **„Rusia a testat cu succes "ucigaşul" scutului antirachetă american",** 8 iunie 2013, http://www.realitatea.net/rusia-a-testat-cu-succes-ucigasul-scutului-antiracheta-american_1200034.html#ixzz3z2m9iFaW;

[185] „**Construirea unei baze NATO în România constituie o provocare gravă pentru Rusia",** 12 Septembrie, 2014**,** http://www.realitatea.net/ambasador-rus-construirea-unei-baze-nato-in-romania-constituie-o-provocare-grava-pentru-rusia_1523541.html#ixzz410mRustO-;

[186] **„Rusia amenință România: Planul SUA de a aduce armament greu va avea consecințe**!", Decembrie 2015, http://www.realitatea.net/rusia-ameninta-romania-planul-sua-de-a-aduce-armament-greu-va-avea-consecinte_1857706.html;

[187] **„Putin: Rusia trebuie să își întărească capacitățile militare pentru a răspunde NATO"**, 22 Iulie 2014, http://www.realitatea.net/putin-rusia-trebuie-sa-isi-intareasca-capacitatile-militare-pentru-a-raspunde-nato_1487953.html#ixzz40bpW1A9z ;

rândul populaţiei şi de a ilustra din nou superioritatea statului rus faţă de statul român. Conţinutul ştirii ce se intitula „*ALARMĂ MAXIMĂ pentru ROMÂNIA! Alertă! Se apropie RĂZBOIUL de noi! VLADIMIR PUTIN şi RUSIA ATACĂ MOLDOVA*!" nu avea nicio legătură cu titlul ce foloseşte cuvinte extrem de puternice ce pot provoca temeri în rândul populaţiei României şi un cititor a blamat acest comportament al jurnaliştilor de la Realitatea, de a posta declarațiile oficiale ale Kremlinului, fără o contrapondere solidă, fără o interpretare obiectivă drept *„Propaganda pentru război = răspândirea de ştiri tendenţioase sau inventate, de natură să servească aţâţării la război, sau orice alte manifestări în favoarea dezlănţuirii unui război, săvârşite prin grai, scris, radio, televiziune, cinematograf sau prin alte asemenea mijloace"*.

Analiza comentariilor trolilor:

Numele utilizatorilor care au fost identificați ca susținători puternici ai Kremlinului nu va fi prezentat, doar ideile și viziunile acestora fiind expuse pentru a înțelege mai bine direcțiile și nuanțele extrem de importante pe care Kremlinul poartă războiul informațional în România.

În ceea ce privește critica acceptării de către România a amplasării scutului anti-rachetă, în numeroase comentarii se acuză că de fapt scutul creat de SUA nu este menit să protejeze statul român ci interesele strategice ale americanilor, şi astfel să ne transforme țara într-un teatru de război, un război ce nu este al poporului român ci al SUA şi NATO, război ce este indus şi oarecum executat de „*marionetele SUA din România*". O altă linie de argumentare întâlnită în comentarii este cea conform căreia Rusia se comportă just în a-și contura o retorică publică puternic negativă la adresa SUA din prisma construcţiei scutului anti-rachetă în statele europene, foste sovietice, căci o reacţie similară, cred aceste persoane, ar fi avut-o şi SUA dacă ruşii şi-ar fi construit baze cu rachete la graniţele lor. Un utilizator susţine că trupele americane de pe teritoriul statului român sunt menite numai „*să răstoarne un guvern neascultător* care ar *fi cu adevărat patriotic"* şi s-ar opune ordinelor venite de la Washington, deci SUA luptă împotriva românilor dornici să îşi urmeze interesul naţional. Alte persoane susţin că Rusia face bine că nu cedează în fața SUA. Un alt utilizator a încercat conturarea acestui dualism: *SUA- stat ce doreşte să profite de pe urma României* (vezi Chevron – să ne distrugă pământurile) şi să determine oficialii români să antagonizeze Rusia pentru interesele sale de postulare drept unic jandarm al ordinii mondiale.

Aceste poziții adoptate de utilizatori sunt extrem de importante, unele dintre ele fiind genuine, altele fiind exprimate de troli, de utilizatori extrem de activi în dezbaterile legate de diversele poziții ale Kremlinului. Aceste mesaje extrem de bine elaborate ca și esență transmisă publicului au capacitatea de influența, în timp, la un nivel extrem de subtil percepțiile anumitor cetățeni români deziluzionați de

elita politică, față de adevărata însemnătate a alianței nord-atlantice. Justificarea acțiunilor de retaliere a Kremlinului în fața a ceea ce e portretizată a fi ilegitima și injusta extindere a NATO este un aspect extrem de bine manageriat de trolii pro-ruși care știu că pentru a încerca modificarea percepțiilor cetățenilor români către o mult mai îngăduitoare poziție față de Kremlin, este imperios necesară sublinierea pericolului iminent al unei confruntări militare inutile cu Rusia mult promovată de SUA prin marionetele lor, liderii români.

TEMA 2

Kremlinul consideră că liderii români sunt *„idioţii”* SUA – supuși total Washingtonului. Inferioritatea militară a României în fața Rusiei

Analiza ştirilor:

Știrile s-au axat în principal pe tematica închiderii spaţiului aerian român în fața vice-premierului rus, Dmitry Rogozin ce a declarat că o asemenea mișcare va fi urmată de represalii, blamând oficialii români de a fi dezvoltat o retorică antirusă, ca la comandă, războinică[188], precum şi de ineficiența acestora de a contribui la dezvoltarea societăţii româneşti fapt ce ar fi rezultat în aducerea ţării în pragul unei psihoze de masă[189], pentru a abate atenţia poporului de la problemele economice. De asemenea, liderii români sunt considerați *idioţii SUA* [190] deoarece acceptă necondiționat amplasarea scutului anti-rachetă pe teritoriul lor, Kremlinul avertizând că o asemenea acțiune e naiv să fie considerată lipsită de o reacție din partea Federației Ruse. Astfel, Kremlinul a avertizat clar că reacția în fața amenințării pe care o percepe la adresa securității sale în urma dezvoltării proiectului scutului anti-rachetă în România, va fi unul clar și puternic, *statul român riscând astfel să fie „distrus complet”*[191] din propria vină de aservire totală în fața Vestului. Astfel de amenințări bine elaborate, extrem de puternice în exprimare, care pun însă vina deplină pe statul român pentru o eventuală confruntare cu Rusia sunt elemente importante în demersul de conturare a unei imagini negative a liderilor români, considerați actori de tipul *yes man*, și de

---

[188] **„Avertismentul Rusiei pentru România după episodul Dmitri Rogozin”,** 16 Mai, 2014, http://www.realitatea.net/avertismentul-rusiei-pentru-romania-dupa-episodul-dmitri-rogozin_1441248.html#ixzz3zhb00NHY-;

[189] **„Propunerea incredibilă făcută României de vicepremierul Rusiei, Dmitri Rogozin”**- http://www.realitatea.net/propunerea-incredibila-facuta-romaniei-de-vicepremierul-rusiei-dmitri-rogozin_1443022.html-;

[190] **„Un expert militar rus amenință că românii, "idioţii SUA", vor fi ţintă pentru rachetele Moscovei”,** Iulie 2013, http://www.realitatea.net/un-expert-militar-rus-ameninta-ca-romanii-idiotii-sua-vor-fi-tinta-pentru-rachetele-moscovei_1223129.html#ixzz3z2oayCUA ;

[191] **„Liderul rus, Vladimir Jirinovski: țările est europene riscă să fie șterse de pe fața pământului”,** August 2014, http://www.realitatea.net/liderul-rus-vladimir-jirinovski-tarile-est-europene-risca-sa-fie-sterse-de-pe-fata-pamantului_1502118.html#ixzz40c1bOWE7-;

intimidare a cetățenilor români. Liderii ruși încearcă, de asemenea, să dezinformeze solid opinia publică română prin criticarea puternică a capacităților militare ale statului român într-un scenariu imaginat de război cu Federația Rusă. Această prezentare specifică deși neveridică a capacităților militare române alături de expunerea pașilor concreți prin care Rusia ar învinge militar România și anume pierderea supremației aeriene în primele 30 de minute de la declanșarea operațiunilor militare, nimicirea forțelor terestre românești, distrugerea structurii ierarhice de comandă politică și militar[192], în contextul în care România a fost un puternic susținător al Ucrainei în conflictul cu Rusia, este o tactică menită să creeze imaginea incapacității statului român de a asigura securitatea națională, precum și de a-și îndeplini obligațiile internaționale ca membru al NATO, fiind deci incapabil în viziunea Kremlinului să apere spațiul comun aliat.

Analiza comentariilor trolilor:

Un utilizator şi-a expus regretul că România nu a avut şansa să aibă un preşedinte ca Putin, căci într-un astfel de scenariu, Republica Moldova ar fi fost parte din România, şi „*nu ne-am fi vândut sufletul şi pădurile şi pământul strămoşesc veneticilor”*. Alții consideră că SUA şi UE ne-au transformat în „*colonie second hand, exportator de forţă de muncă ieftină pentru Vest”*, statul român fiind un stat ce şi-a dat resursele minerale pe degeaba partenerilor. Se acuză prostia imensă a liderilor români, ce sunt „*simple marionete în mâinile SUA care nu doresc altceva decât să atace Rusia de pe teritoriul altor state, transformând astfel românii în carne de tun pentru interesele mârşave ale imperiului britanic-iudeo-american”*.

Unii susţin că în afara statutului de „*colonie de experimente sociale şi teritoriu util pentru câteva garnizoane militare”,* România nu a avut alte beneficii din participarea în alianţa euro-atlantică, astfel încât în viziunea unui trol apartenenţa la NATO şi UE a oferit doar iluzia protecţiei, acesta subliniind cuvântul *iluzie,* utilizatorul promovând propaganda rusă şi războiul informaţional împotriva României prin postarea unui site ce promova teza pulverizării României. Un trol activ susţinea că la nivel intern, mass-media din România torturează populaţia cu „*imaginea falsă a ruşilor răi şi primitivi din dorinţa de a sădi subconştientul colectiv fantasma visului american şi a visului european”*. Pe de altă parte alţii apreciază naţiunea rusă care a dovedit că este unită şi ştie să îşi apere interesele, spre deosebire de naţiunea română. Unii utilizatori susţin că *„românii parcă au fost drogați de americani să dorească război cu Rusia”*, aceştia considerând că Rusia nu a ameninţat statul român, ba chiar mai mult i-a deschis ochii în fața slujirii depline a aliaţilor americani. O parte din comentatorii identificați consideră

[192] **„VOCEA RUSIEI: România nu rezistă mai mult de 30 de minute într-un război”,** Mai 2014, **http://www.realitatea.net/vocea-rusiei-romania-nu-rezista-mai-mult-de-30-de-minute-intr-un-razboi_1431725.html ;**

că România *este într-o tabără geopolitică greșită*. O persoană preciza la secțiunea comentarii că axa Beijing – Moscova – Berlin este cea care va ajunge să domine relațiile internaționale, iar axa Washington – Londra – București este doar o invenție de marketing care nu are niciun temei strategic.
O altă linie de derulare a războiului informaţional al Kremlinului împotriva României poate fi considerată şi critica capabilităţii statului român de a rezista în faţa unui atac militar. La nivelul comentariilor analizate au fost identificate persoane care laudă capacitatea militară a Rusiei și susțin faptul că România trebuie să diminueze retorica agresivă la adresa Moscovei, tocmai pentru a evita o confruntare directă cu forțele armate ruse.
Alt titlu precum *„Planul ŞOC din RUSIA, anunţat cu puţin timp în urmă: „E timpul să reîmpărţim România”* – prezintă scenariul analistului rus Rodionov: *„la un moment dat, Occidentul a tăiat România, făcând-o tampon între sine şi Rusia. Şi noi avem nevoie de un tampon în acelaşi loc şi am avut această idee mai devreme decât Occidentul. Nu e momentul să reîmpărţim România? Bineînţeles, după împărţirea Ucrainei?*”[193] ,- promovarea unor asemenea știri, poziții ale susținătorilor Kremlinului e posibil să stârnească sentimente de incertitudine şi nelinişte socială în rândul populaţiei române. Toate aceste viziuni sunt extrem de importante, fie dacă ele sunt genuine, fie dacă sunt expuse de troli bine instruiți pentru a promova viziunea Kremlinului căci o astfel de expunere a unor critici dure la adresa guvernanților români, portretizați drept simple marionete ale SUA ce nu țin cont de interesul național, poate în timp să contureze anumite tipare de raportare și percepție asupra statusului sistemului român de guvernare.

TEMA 3

România ar trebui să iasă din NATO și să se integreze în Uniunea Eurasiatică pe baza culturii ortodoxe comune

Analiza știrilor:

Tematica renunțării de către România la participarea sa în alianța nord-atlantică și integrarea în proiectul eurasiatic promovat de președintele rus, Vladimir Putin, o uniune pe baza credinței și culturii ortodoxe comune a reprezentat încă o direcție extrem de însemnată a războiului informațional purtat de Kremlin împotriva României. S-a încercat astfel sădirea la nivelul mentalului colectiv românesc a unui sentiment de alienare față de vest considerat a umili România și a nu-i conferi statutul măreț pe care îl merită.

[193] **„Scenariul fantezist al unui analist rus: E momentul să reîmpărțim România”,** 16 Mai, 2014, http://bit.ly/QPvk3H;

Știrea „*O România UNITĂ cu Moldova, apropiată de noul proiect rusesc, Comunitatea Economică Eurasiatică*” [194] a prezentat exclusiv poziţia principalului ideolog al Kremlinului referitoare la posibila apropiere a statului român de Uniunea Eurasiatică, în contextul prezentării detaliate a viziunii Rusiei faţă de România în UE: oaspete nepoftit, la periferia uniunii, țară de mâna a zecea, situaţie considerată injustă de Dughin care apreciază statul român drept o *ţară cu o măreaţă cultură ortodoxă*, veritabilă perlă a culturii europene, apropiată intelectual de Rusia, ce ar fi tratată în noul proiect politico – economic al Kremlinului, *drept un partener egal sub zodia identităţii culturale ortodoxe*.

Analiza comentariilor trolilor:

Există opinii conform cărora Rusia este de fapt unica speranţă a Europei, SUA fiind vinovatul pentru declinul stabilităţii internaţionale, astfel încât s-a promovat chiar ieşirea României din NATO, considerat a fi instrumentul de dominaţie principal american în Europa; se încearcă de asemenea discreditarea şi construirea unei imagini negative a NATO: *„OTAN cu picioare de plastilina”.* Alţi utilizatori militează nu numai pentru ieşirea României din alianţa nord-atlantică însă şi pentru alăturarea în proiectul Eurasiatic al Rusiei lui Putin.

În viziunea unui utilizator, România ar trebui să devină aliata Rusiei pentru a încerca *izolarea guvernului fantomă fascist* susţinut de americani. Alții au îndemnat chiar ca România să se alieze cu Rusia pentru a recupera teritoriile româneşti pe care consideră că statul ucrainean le deţine ilegal. Mulți au subliniat de asemenea că România nu ar trebui să antagonizeze Rusia, pentru că ne este vecină şi de asemenea, în anumite comentarii s-a reliefat necesitatea ca statul român să îşi manifeste recunoştinţa în faţa Rusiei pentru susţinerea pe care a acordat-o obţinerii independenţei, în timp ce „*occidentul iudeomason nu a mişcat un deget”*.

Un trol extrem de activ consideră ca există diferențe flagrante între relația pe care România o are acum cu Occidentul și relația pe care România a avut-o cu Rusia în epoca comunistă: prima dintre ele este bazată pe exploatare, iar a doua era bazată pe *echitate și paritate* în raportarea celor două state. Analiza comentariilor reliefează două direcții deja cunoscute în războiul informațional purtat de Kremlin: una de conturare a unei imagini însemnat negative a Vestului și alta de portretizare a Rusiei drept alternativă în fața nedreptăților și a atitudinilor injuste cu care statele vestice își tratează aliații. Trolii din această categorie au mizat pe expunerea unor critici puternice la adresa NATO, considerat a fi instrumentul de dominare al SUA, o dinamică considerată impusă și nu aleasă de către poporul român, încercând să

[194] **„O România UNITĂ cu Moldova, apropiată de noul proiect rusesc, Comunitatea Economică Eurasiatică”,** 8 Iulie, 2013**,** http://www.realitatea.net/o-romanie-unita-cu-moldova-apropiata-de-noul-proiect-rusesc-comunitatea-economica-eurasiatica_1221005.html#ixzz3z2p0qDYV-;

submineze încrederea cetățenilor români în alianța nord-atlantică. Pe cealaltă parte s-a promovat ideea subtilă a apropierii României de Rusia în principal datorită culturii ortodoxe comune, fie pentru țeluri la care anumiți naționaliști români ar râvni precum recuperarea anumitor teritorii pierdute, însă și dintr-o recunoștință pentru dobândirea independenței și pentru avansul statului și societății române sub influența comunistă încercat a fi justificată cu argumente istorice.

TEMA 4

SUA doresc crearea unei lumi unipolare. Rusia nu are aspirații hegemonice, ci vrea să fie apărătorul dreptului internațional

Analiza știrilor:

Așa cum reiese din analiza știrilor ce conțin exclusiv declarațiile oficiale ale liderilor ruși, SUA dorește să creeze o ordine unipolară prin promovarea blocului militar NATO din dorința de a controla întreaga lume[195], însă Kremlinul vrea să contribuie la dezvoltarea comunității internaționale prin susținerea unui sistem egal de securitate care să se bazeze pe fundamente regionale și globale de nealiniere militară. Sistemul de securitate al Europei este perceput de la Kremlin a fi în pericol, Kremlinul subliniind însă în același timp că statul rus nu dorește ca Rusia să devină hegemon global, nu își dorește să fie denumită o superputere ci doar să protejeze dreptul internațional pentru a asigura respectarea suveranității, independenței tuturor statelor.[196] Rusia exprimă prin intermediul declarațiilor oficiale ale liderilor săi viziunea asupra securității naționale și a manierei juste de divizare a puterii la nivel internațional, avertizând că „*nimeni nu va reuși să depășească superioritatea militară a statului rus, care în contextul acțiunilor specifice Războiului Rece demarate de NATO în dorința de extindere hegemonică către granițele ruse”*.

Conform declarațiilor oficialilor ruși, „*SUA au nevoie de o amenințare externă, un dușman”* și de aceea denigrează constant statul rus, însă Kremlinul a ținut să declare că lumii nu ar trebui să îi fie teamă de Rusia, căci Rusia are *„lucruri mai bune de făcut decât război”.* De asemenea s-a emis un avertisment extrem de clar în contextul amplificării sancțiunilor împotriva regimului de la Kremlin, avertisment ce susținea că Rusia își va proteja fără tăgadă interesele naționale și că tot șantajul politic demarat de Vest și presiunile pe care încearcă să le exercite

---

[195] **„Vladimir Putin acuză SUA că încearcă să creeze o lume unipolară pentru a deține supremația**”, 10 Mai, 2015, http://www.realitatea.net/vladimir-putin-acuza-statele-unite-ca-incearca-sa-creeze-o-lume-unipolara-pentru-a-detine-suprematia_1694543.html#ixzz41NYsbxB1;

[196] **„Vladimir Putin: Sistemul de apărare antirachetă este defensiv doar cu numele”,** 12 Decembrie, 2013,http://www.realitatea.net/vladimir-putin-sistemul-de-aparare-antiracheta-este-defensiv-doar-cu-numele_1338473.html#ixzz3zOq134L5;

asupra statului rus nu vor avea efect, ci mai degrabă vor atinge mult mai grav interesele statelor Vestice.[197]

Analiza comentariilor trolilor:

SUA sunt blamate de anumiți utilizatori drept principalul factor de instabilitate mondială, ce doar pretinde că promovează pacea în lume. NATO e considerată o structură militară defensivă ce se apără doar prin expansiune. De asemenea, unii susțin că Rusia nu face altceva decât să se apere, sperând că liderii ruși nu îi vor lăsa SUA, denumiţi în termeni puternici „*cotropitori globali, să îngenuncheze planeta cu viziunea lor de noua ordine mondială, nou guvern şi monedă mondială".* De asemenea, mulţi susţin că deoarece comunismul a luat sfârşit, Tratatul de la Varşovia la fel, NATO nu îşi mai are utilitatea, blamând acţiunile de extindere a SUA şi de apropiere de graniţele Rusiei drept „*simplă şi injustă vânătoare de vrăjitoare.*" Unii consideră chiar că, comunismul a fost impus ruşilor de către occidentul iudeomason şi că occidentul a jefuit şi exploatat întreaga lume prin comunismul şi capitalismul impus de ei. Există comentarii laudative la atitudinea și comportamentul președintelui rus Vladimir Putin. Se observă o tendință generală la nivelul trolilor care încurajează Rusia să se opună Statelor Unite considerând că dacă *„Rusia este îngenuncheată, atunci toată lumea va avea aceeași soartă".*

Opiniile trolilor în această tematică sunt extrem de clare și bine țintite către întinarea și ponegrirea imaginii alianței nord-atlantice și a Vestului în general, opiniile acestora împletind deseori teorii conspiraționiste extreme, alături de justificări puternice ale comportamentului Federației Ruse în raport cu SUA precum și aprecieri pentru ceea ce ei ilustrează a fi o demnă și corectă opoziție în fața dorinței de dominație globală a SUA.

TEMA 5

Critica acțiunilor SUA în lume – critica sistemului valoric american

Analiza comentariilor trolilor:

Anumiți utilizatori au declarat că SUA nu au dreptul să acuze Rusia lui Putin de anexarea Crimeii, ci mai întâi să îşi analizeze propriile intervenţii în Irak, Afganistan De asemenea se susține că SUA au comis crime „*în numele umanităţii",* construindu-şi economia pe distrugerea civilizaţiilor arabe vechi de milenii și că dorind profituri şi resurse nemeritate, atât SUA cât şi UE destabilizează ţările foste socialiste, acest comportament fiind blamat drept „*o*

[197] **„Medvedev avertizează: întreg sistemul de securitate al Europei este amenințat",** Septembrie 2014, http://www.realitatea.net/medvedev-avertizeaza-intreg-sistemul-de-securitate-al-europei-este-amenin-at_1528889.html#ixzz410u04mUH- ;

formă de neostalinism extins la scara planetară”. Unii utilizatori au blamat blocul euro-atlantic drept Sodoma şi Gomora, ce promovează fals ideologia încălzirii planetei, spectrul fals al suprapopulării planetei, teroarea terorismului, combinând politicile fricii cu cele ale utopiilor globaliste (guvernanța globală). Astfel ei plasau în comentariile lor Rusia drept contrapondere în fața SUA şi a Occidentului, Kremlinul fiind considerat singura putere de anvergură mondială care la nivel ideologic propune o alternativă Sodomei şi Gomorei euro-atlantice, punând accent pe valorile tradiţionale ale familiei.

Pentru a susține statutul Rusiei din punct de vedere moral se vorbește în mod constant în rândul comentatorilor și a trolilor de criza profundă prin care trece Occidentul, precum și decăderea morală a acestuia. NATO, UE și FMI-ul sunt prezentate ca fiind exponate ale „*satanismului şi fascismului, organizații care fac parte dintr-un complot planetar de înrobire a maselor”.* În acest context, NATO este prezentată ca fiind o armată de cruciați care își susține în orice situație interesul. Occidentul este portretizat drept *„nelegiuit, păgân, anticrist”,* susţinându-se teza conform căreia, odată pornită, Armata Roșie va elibera popoarele de sub „*imperialismul american”.*

Un critic constant al Statelor Unite a precizat că toate acțiunile Rusiei au fost rezultatul direct al presiunii americane oferind următoarele exemple: înființarea Pactului de la Varșovia, criza rachetelor din Cuba sau invadarea Cehoslovaciei. În această secțiune, trolii critică puternic acțiunile de politică externă americană considerate vinovate pentru instabilitatea mondială și suferințele multor popoare, blamând actuala situație de insecuritate din Europa de Est drept rezultantă directă a dinamicilor de extindere a NATO, organizație ilustrată printr-o teorie conspirațională, ca având țelul de dominare a lumii. În tot acest cadru, din nou, apare clasica imagine a Federației Ruse ca unică alternativă la salvarea umanității.

TEMA 6

Rusiei nu îi este frică de NATO – Rusia e una dintre cele mai mari puteri nucleare

Analiza ştirilor:

Știrile din cadrul acestei tematici prezintă poziția oficialilor ruși care încearcă în conformitate cu strategiile de securitate națională să își contureze o imagine pozitivă la nivel internațional în același timp în care demonizează Vestul pentru presupusa dorință de dominare globală. Liderii ruși consideră că Rusia nu are niciun motiv pentru a se teme de alianța nord-atlantică[198], fiind militar superioară acesteia și aducând în discuție și faptul că Rusia este una dintre cele mai mari

[198] „**Vladimir Putin: Nu ne este frică de NATO”,** Aprilie 2014, http://www.realitatea.net/vladimir-putin-nu-ne-este-frica-de-nato_1422897.html#ixzz3zgqYcFHq- ;

puteri nucleare. Aici intervine însă și o explicație importantă legată de investițiile în dezvoltarea nucleară a Rusiei, explicații menite să aline temerile celorlalte state ale comunității internaționale și astfel să îmbunătățească imaginea Rusiei în lume: *„Rusia vrea doar să își garanteze securitatea nu să intimideze; Rusia e departe de a fi implicată într-un conflict la scară mare; nu vrea și nu intenționează asta”.*[199] Rusia nu reprezintă o amenințare de tip real pentru statele NATO – NATO are fobii ridicole față de statul rus.

Liderii ruși sunt conștienți de unitatea existentă în rândul aliaților nord-atlantici indiferent de micile divergențe de opinie, iar în această situație în dorința de eficientizare a succesului campaniei războiului informațional, pe lângă denigrarea SUA și a Vestului, Rusia construiește extrem de solid imaginea sa de actor militar puternic, stat imaginat neveridic prin ochii propriilor lideri drept militar superior SUA, expunând astfel o aură de invincibilitate din dorința de a atrage susținători și de a modifica percepțiile cetățenilor.

Analiza comentariilor trolilor:

Se consideră că forța militară a Rusiei este mai mare decât impresia generală care există în media occidentală și, în consecință, Rusia are capacitatea de a-și proiecta puterea în orice circumstanțe (un utilizator Facebook spunea că dacă Rusia și-ar fi dorit ar fi anexat cu ușurință Republica Moldova). De asemenea, este important de subliniat că există diferențe în ceea ce privește pregătirea și interesul trolilor pentru Rusia. Au fost identificate persoane cu un interes vădit pentru tehnica militară rusă și pentru evoluția forțelor armate ale țării;

TEMA 7

Rusia a avut dreptul să anexeze Crimeea, referendumul fiind o alegere istorică ce trebuie respectată

Analiza știrilor:

Odată cu Summit-ul de la Vilnius din noiembrie 2013, în contextul în care România alături de aliații săi și-au declarat susținerea deplină pentru integritatea și suveranitatea statului ucrainean, Kremlinul a decis să suplimenteze războiul hibrid practicat în estul statului ucrainean printr-un război informațional puternic. Știrile din această categorie reliefează viziunea oficială a Kremlinului ce nu consideră a fi încălcat dreptul internațional prin anexarea Crimeii considerând această mișcare

[199] **„Putin – Realitatea e că Rusia este una dintre cele mai mari puteri nucleare”,** August 2014, http://www.realitatea.net/putin-rusia-este-una-dintre-cele-mai-mari-puteri-nucleare-aceasta-este-o-realitate-nu-doar-vorbe_1513999.html#ixzz40cFrwSIM- ;

drept una istorică, liberă și democratică ce este respectată de Rusia[200] inducându-se astfel ideea legitimității referendumului de alipire la Rusia pentru obținerea susținerii celorlalți actori internaționali. De asemenea s-a încercat sublinierea ideii că Rusia este parte integrantă a politicii și culturii europene, ca stat ce a promovat constant pacea și stabilitatea Europei[201], încercând astfel să postuleze Vestul drept actorul negativ ce nu a făcut altceva decât să denigreze injust și total fals statul rus în ochii celorlalți actori internaționali.
Aceste declarații sunt uluitoare din perspectiva analizării obiective a realității: Kremlinul a încălcat toate normele dreptului internațional prin anexarea ilegală a Peninsulei Crimeea și a susținerii separatismului în estul statului ucrainean, astfel încât asemenea poziții par rupte din absurd. Ele reliefează însă abordarea tipic realistă a statului rus în care promovarea propriilor interese depășește orice granițe, puterea militară putând fi justificată de liderii ruși independent de normele internaționale pe care și ei s-au angajat cel puțin formal să le respecte.

Analiza comentariilor trolilor:

O primă idee referitoare la legalitatea anexării Crimeii regăsită în comentarii se referă la blamarea SUA drept vinovat pentru crearea precedentului Kosovo- „*Occidentalii sunt ipocriţi”*; Ucraina – efect de bumerang al perversităţii occidentale. „*De ce SUA nu recunosc votul populaţiei din Crimeea dar au recunoscut lovitura de stat din Ucraina?”*- s-a întrebat un trol ce acuză SUA că au susținut Ucraina să trimită trupe pentru a-i ucide pe secesioniştii înarmaţi atât timp cât în Kosovo Miloşevic nu a avut voie să facă un asemenea pas. Crimeea nu este considerată anexată ilegal sau ilegitim de Rusia deoarece din perspectiva anumitor persoane, Kremlinul avea tot dreptul să apere peninsula, acela fiind locul în care se află flota rusă şi de asemenea pământul străbunilor, *„Crimeea e a Rusiei din vremea Tzarinei Ecaterina cea Mare”*. Un utilizator considera că, comportamentul Rusiei pe scena internațională este just și corect în raport cu celelalte state: Moscova își dorește să recupereze doar acele teritorii care sunt legate etnic, istoric și cultural: același utilizator afirma că Rusia reprezintă valori, mentalități, istorie, cultură și forță. Justificând comportamentul Rusiei în Crimeea şi Ucraina, un utilizator s-a întrebat astfel retoric cum ar reacţiona SUA în cazul *Granadei şi a „invaziei Panama*”. Rusia e un popor mult mai pașnic decât SUA, americanii dorind să provoace un război în Europa; s-a susținut de asemenea că țelul final al aventurii ucrainene e acela de a alunga Rusia din Marea Neagră, menţinând

[200] **„Parlamentul rus va respecta alegerea istorică a Crimeei la referendum”,** 7 Martie, 2014, http://www.realitatea.net/parlamentul-rus-va-respecta-alegerea-istorica-a-crimeei-la-referendum_1394405.html#ixzz40H019XWk-;
[201] **„Avertisment sumbru al Rusiei”,** Octombrie 2014, http://www.realitatea.net/avertisment-sumbru-al-rusiei_1546124.html#ixzz411DujhMg- ;

Crimeea în componenţa Ucrainei, refuzându-se astfel dreptul poporului din Crimeea la autodeterminare. Un utilizator a declarat că democraţia liberală, neo-marxistă sponsorizată de Soros este o mizerie, apreciind că Putin este cel mai puternic lider de dreapta din Europa, subliniind că s-au săturat de batjocura perverşilor politicieni instruiţi în ideologia neo-marxistă a Şcolii de la Frankfurt ce ignoră voinţa majorităţii deşi conduc în numele ei. Un alt utilizator a alimentat puternic propaganda războiului informaţional al Kremlinului împotriva României declarând că *ruşii au un avantaj uriaş – frica românilor – deoarece ei posedă arma atomică*.
Unii au propus chiar realizarea unui referendum în Ucraina cu tema intrarea în UE şi divizarea ţării: zona care a dorit intrarea în UE să devină membru iar cealaltă să se separe şi să creeze alt stat, aşa cum susţineau aceştia, „*în spiritul democraţiei şi libertăţii cu care se laudă occidentul".* Opiniile exprimate de utilizatori în această secțiune sunt unele ce justifică anexarea Peninsulei Crimeea de către Rusia prin furnizarea unor argumente istorice și proclamarea dreptului de autodeterminare a poporului ucrainean dar care însă în actualul context internațional nu au nicio relevanță în fața principiilor clar statuate în Carta ONU, Actul de la Helsinki. Promovarea atitudinilor anti-occidentale continuă prin sublinierea a ceea ce anumiți utilizatori blamează a fi comportament de dominare al SUA, de acaparare a țărilor din Răsăritul Europei, din dorința de a deveni liderul global, justificând astfel anexarea Peninsulei Crimeea drept simplu răspuns firesc la apropierea NATO de granițele Rusiei. De asemenea poziția clar anti-vestică este ilustrată de numărul mare de critici ce țintesc ceea ce ei portretizează a fi dublele standarde ale Vestului în ceea ce privește democrația.

TEMA 8

SUA au susținut direct Maidanul Kievean = Lovitură de Stat a neofasciștilor

Analiza comentariilor trolilor

Din prisma Kremlinul, conform declarațiilor întâlnite pe site-ul Realitatea.net, criza actuală din Ucraina își are rădăcinile în summit-ul NATO de la București din 2008[202] în care s-a oferit statului ucrainean oportunitatea de a deveni membru al alianței.
Anumiți utilizatori au susținut teza conform căreia Ucraina a fost destabilizată de SUA, de manifestanţii de pe Maidan, căci până atunci Ucraina era stabilă, acesta susţinând chiar că „*dictatura e cel mai stabil sistem de guvernare*". S-a considerat că preşedintele Yanukovici era patriot care s-a opus voinţei Occidentului, astfel

[202] **„Sergey Lavrov- Criza din Ucraina își are originile în summitul NATO de la București din 2008",** Mai 2014, http://www.realitatea.net/serghei-lavrov-criza-din-ucraina-isi-are-originile-in-summitul-nato-de-la-bucuresti_1440654.html#ixzz3zhbOTpGS- ;

încât SUA au fost nevoite să incite la o „*revoluţie populară”,* de fapt o lovitură de stat- ba chiar mai mult, SUA au dorit să „*cumpere”* cu ajutorul mafiei politice din Ucraina resursele statului ucrainean. De asemenea, s-a considerat că la „*conducerea Ucrainei se află o juntă fascisto-nazistă”* şi că Rusia are tot dreptul să riposteze în contextul în care NATO îşi creează baze la graniţa sa, Rusia *„putând să îşi comaseze trupele pe teritoriul ei (inclusiv Crimeea), unde vrea şi cum vrea*”.
Ucraina este considerată un stat artificial şi s-a încercat inducerea ideii că aceasta este o opinie acceptată aproape de toţi actorii internaționali, că peninsula Crimeea e de drept a Rusiei, aici fiind majoritari ruşi şi rusofoni. Alți utilizatori au susținut că Ucraina se va dezmembra în final cu sau fără influenţe externe, considerându-se în general că Ucraina este un stat slav ce va rămâne de-a pururi de influenţa slavă cu o puternică legătură cu comunitatea, cultura şi civilizaţia de sorginte slavo-rusească.
De asemenea, se afirma că Rusia va fi cea care va trebui să susţină o Ucraina paralizată economic, social şi divizată ideologic din cauza SUA, acuzând americanii că inventează conflicte deoarece se tem de o potenţială alianţă fie ea şi simbolică între UE şi Rusia. Un utilizator a prezentat o listă cu motive pentru care România nu ar trebui să susţină Ucraina în conflictul cu Rusia. Acesta susţine că Ucraina a dorit anexarea Basarabiei în 1918, 1945; că au susţinut poziţia Rusiei faţă de conflictul nistrean, că au dus o politică de distrugere a identităţii româneşti….şi la un moment dat în argumentare apare ideea că „*Peninsula Crimeea nu a aparţinut niciodată Ucrainei ci a fost dăruită în semn de prietenie de Rusia, gest formal şi nu efectiv, statul rus având din perspectiva dreptului istoric justeţea de a cere Crimeea înapoi”*.
Rusia e apreciată drept ultimul bastion al ortodoxiei şi patriotismului, acuzând SUA că încearcă să cucerească Ucraina pentru acapararea resurselor sale economice şi instalarea aşa zisei democraţii seculariste, susţinând că promovează războiul deoarece acesta este eficient din perspectiva afacerilor vestului.
Comentariile din această secțiune sunt construite în jurul percepției implicării SUA în conflictul din Ucraina, mulți utilizatori acuzând SUA drept principalul destabilizator al statului ucrainean apreciat a fi funcționat perfect înainte de intervenția americană indirectă. Promovarea atitudinilor anti-americane și anti-vestice este reliefată prin inducerea ideii unui complot american de împiedicare a Ucrainei în îndeplinirea interesului său național și declanșarea a ceea ce a fost numită lovitura de stat, negându-se astfel reprezentativitatea mișcării Maidanului și reiterând încă o dată justețea reacției Rusiei în fața apropierii NATO de granițele sale.

TEMA 9

Sancțiunile împotriva Rusiei – efect de bumerang economic împotriva UE

Analiza ştirilor:

Kremlinul a considerat că sancțiunile impuse de vest sunt ineficiente într-un sistem global interdependent, astfel încât acestea nu ar afecta numai economia rusă ci ar avea un efect de bumerang fiind și în detrimentul economiilor vestice, liderii ruși continuând să susțină că modelul lumii unipolare a eșuat și că numai cooperarea solidă poate ajuta la dezvoltarea statelor[203]. SUA sunt în continuare acuzate că doresc să impună regulile interacțiunii internaționale, să păstreze monopolul influenței pe scena mondială și astfel să continue să își impună normele culturale. Kremlinul se promovează însă prin declarațiile oficialilor săi drept adevăratul promotor al independenței statelor, al menținerii unicității identității lor culturale. Liderii ruși resping astfel premisele unui nou început de Război Rece considerând că un astfel de scenariu nu ar fi în interesul niciunul stat.

Analiza comentariilor trolilor:

Referitor la maniera în care Rusia a putut fi afectată de sancţiunile impuse drept urmare a anexării Crimeii, anumiţi comentatori au apreciat că economia Maicii Ruşii este extrem de puternică şi stabilă, chiar de la prima ameninţare de izolare afirmând că s-a înregistrat o creştere spectaculoasă a companiilor licitate la bursă. S-a încercat de asemenea inducerea ideii că sancţiunile economice împotriva Rusiei alături de o intervenţie militară vestică de partea Ucrainei nu sunt susţinute de mare parte din europeni, încercând astfel să promoveze ideea lipsei de solidaritate a statelor UE și deci slăbiciune acestora în fața unității Federației Ruse. Iar o altă viziune referitoare la sancţiunile impuse Rusiei este cea conform căreia acestea nu vor avea decât un efect de bumerang ce va lovi în multe state europene care e posibil să *„bocească la porţile Moscovei*".

Tema 10:

a. România dorește anexarea Republicii Moldova – Republica Moldova preferă Uniunea Vamală în detrimentul UE

Analiza ştirilor:

În contextul crizei din Ucraina, odată cu susținerea puternică de către România a integrității și suveranității statului ucrainean, Kremlinul a decis să amplifice războiul informațional împotriva statului român promovând în media ideea conform căreia România ar fi de fapt un stat revizionist, care dorește să își obțină

[203] **„Putin:Sancțiunile impuse Rusiei pe fondul crizei din Ucraina vor avea un efect de bumerang",** Mai 2014, http://www.realitatea.net/putin-sanctiunile-impuse-rusiei-pe-fondul-crizei-din-ucraina-vor-avea-un-efect-bumerang_1446436.html#ixzz40GbUtJBJ – ; **„Avertismentul lui Vladimir Putin pentru Occident",** Mai 2014, http://www.realitatea.net/avertismentul-lui-vladimir-putin-pentru-occident_1446933.html#ixzz40GZrHZ8Y- ;

teritoriile pierdute. Știrile prezintă o imagine negativă a României conform declarațiilor oficiale ale Kremlinului în viziunea căruia statul român dorește prin susținerea opțiunii europene a Republicii Moldova să anexeze statul vecin, similar Anschlussului realizat de Hitler[204]. De asemenea, titlul puternic *DEZVĂLUIRI ŞOCANTE. Rusia ar fi ameninţat câteva state est-europene şi din Asia Centrală*[205] - nu conţinea decât o ştire conform căreia Rusia şi-a prezentat poziţia în faţa unor state din Asia Centrală referitoare la votul unei rezoluţii ce dorea să declare invalid referendumul din Crimeea. O altă ştire importantă era cea care susţinea că *Cetăţenii din Republica Moldova vor cu ruşii, nu cu Uniunea Europeană*[206].
Aceste știri ce promovează exclusiv opiniile Kremlinului sunt menite să influențeze percepțiile cetățenilor români față de abordarea de politică externă a statului lor și să promoveze fals ideea unui stat român amenințător pentru vecinii săi, din dorința Rusiei de a-și masca propriile acțiuni ilegitime din Ucraina. De asemenea pe lângă negativa ilustrare a României, prin publicarea anumitor știri pe site-ul Realitatea.net, Kremlinul a beneficiat de răspândirea anumitor informații care deși aparțin Barometrului de Opinie Publică din Chișinău, pot să inducă ideea unei dorințe mai mari a cetățenilor Republicii Moldova de a se apropia de proiectul Uniunii Vamale a lui Putin decât de UE.

<u>Analiza comentariilor trolilor:</u>

Comentariile identificate sunt construite pe baza aceluiași raționament: Federația Rusă și influența civilizațională a acesteia sunt mai benefice în comparație cu impactul integrării europene. Un anumit trol a încercat să contureze o imagine pozitivă Federaţiei Ruse comparativ cu România susţinând că moldovenii câştigă de la 1 000 de dolari pe lună în cadrul statului rus, întreţinându-şi familiile şi fiind conştienţi legat de ce înseamnă UE – pe cealaltă parte, utilizatorul conturează o imagine negativă UE susţinând drept exemplu România ce a ajuns un stat a cărui producţie autohtonă a fost lichidată, pentru a permite intrarea fermierilor francezi. O altă părere ce consolidează această viziune este cea conform căreia cetăţenii Republicii Moldova merită să fie apreciaţi deoarece au înţeles că Europa e o mare minciună, în contextul în care anumite sondaje de opinie sugerează că majoritatea ar fi optat în 2015 pentru Uniunea Vamală mai degrabă decât UE.

---

[204] **„Oficial rus: România va înghiți Republica Moldova”,** Decembrie 2013, http://www.realitatea.net/oficial-rus-romania-va-inghiti-republica-moldova_1335586.html#ixzz3zOqJls3S – ;

[205] „ ***DEZVĂLUIRI ŞOCANTE. Rusia ar fi ameninţat câteva state est-europene şi din Asia Centrală*** - http://www.realitatea.net/dezvaluiri-socante-rusia-ar-fi-amenintat-cateva-state-est-europene-si-din-asia-centrala_1409605.html#ixzz3zU25XVhF;

[206] „**Cetățenii din Republica Moldova vor cu rușii, nu cu Uniunea Europeană”** , Aprilie 2015, http://www.realitatea.net/cetatenii-din-republica-moldova-vor-cu-rusii-nu-cu-uniunea-europeana_1677752.html#ixzz40RjvGoB4;

Alţi utilizatori întăresc această viziune şi susţin că Republica Moldova ar trebui să păstreze relaţii bune cu Rusia pentru că statul rus e unul dintre principalii parteneri comerciali - *„nu poţi rupe dintr-odată relaţiile cu o mare putere ca Rusia”,* anticipând şi inducând credinţa că acordul cu UE nu va aduce lucruri bune pentru statul moldovean.

b. Rusia nu intenționează să anexeze Transnistria, însă Transnistria, pământ rusesc va reveni, în final, de drept statului rus

<u>Analiza ştirilor</u>

Referitor la Transnistria, ambasadorul Moscovei la UE a emis anumite declarații conform cărora Rusia nu are intenţia de a anexa Transnistria sau orice alt teritoriu din lume[207], blamând isteria devenită molipsitoare din cauza propagandei vestului, Kremlinul încearcă să își reabiliteze astfel imaginea internațională într-o perioadă în care această calitate a statului rus este puternic contestată de către Vest după anexarea Crimeii și susținerea separatiștilor din estul Ucrainei. Liderii ruși apreciază astfel că locuitorii transnistreni ar trebui să aibă dreptul să își decidă propria soartă, similar celor din Crimeea. Pe un alt nivel al analizei declarațiilor oficiale ruse, în contrast cu ideile susținute anterior, importanți reprezentanți ai Kremlinului susțin că „*Transnistria va fi în final a Rusiei”*[208], oferind chiar asigurări solide la nivel retoric al acestei finalități. Transnistria este în viziunea unor ultranaționaliști apreciată drept pământ rusesc, ce va reveni Rusiei atunci când Ucraina se va liniști[209], acesta fiind un proces firesc, majoritatea locuitorilor fiind vorbitori de rusă. Independent însă de tentativele Federației Ruse de a-și îmbunătăți imaginea la nivel internațional prin tacticile propagandei specifice războiului informațional, realitatea va continua să fie una în care Rusia este principalul susținător al separatismului nistrean, și mai recent al celui ucrainean.

<u>Analiza comentariilor trolilor:</u>

Anumiți utilizatori au susținut că Transnistria a fost şi este a Rusiei, sugerând extrem de subtil că nu se opun independenţei regiunii separatiste şi avertizând că Transnistria îşi va dobândi independența fie singură fie cu ajutor, apelând în acelaşi

---

[207] **„Ambasadorul Moscovei la UE: Rusia nu intenționează să anexeze Transnistria”,** Aprilie 2014,http://www.realitatea.net/ambasadorul-moscovei-la-ue-rusia-nu-intentioneaza-sa-anexeze-transnistria_1422983.html#ixzz3zgq4ZIqM - ;

[208] **„Reprezentantul lui Putin în Crimeea: Într-un final, Transnistria va fi a Rusiei”,** August 2014,http://www.realitatea.net/reprezentantul-lui-putin-in-crimeea-intr-un-final-transnistria-va-fi-a-rusiei_1507233.html#ixzz40cD5KVTt - ;

[209] „**Ultranaționalistul rus: Transnistria să revină la noi; este pământ rusesc”,** Mai 2015,http://www.realitatea.net/ultranationalistul-rus-transnistria-sa-revina-la-noi-este-pamant-rusesc_1705366.html#ixzz40RjOnpeD- ;

timp la liderii români să se axeze mai degrabă pe apărarea şi cererea înapoi a teritoriilor Nordului Bucovinei şi Bugeacului. Comentariile trolilor vin și consolidează declarațiile oficiale ale liderilor ruși promovând astfel afectarea gravă a integrității teritoriale a Republicii Moldova prin idealul obținerii independenței Transnistriei în fața guvernului din Chișinău, dacă nu prin respectarea a ceea ce aceștia consideră că ar trebui să fie, în totală ignoranță conform actualului drept internațional, principiul auto-determinării popoarelor, atunci prin sprijinirea așa cum declara Jirinovski a acestui proces de către Rusia. Toate aceste elemente sunt esențiale în procesul de re-branding al Federației Ruse ilustrate prin propagarea diverselor tactici specifice războiului informațional.

TEMA 11

SUA au creat și susțin terorismul ISIS – Rusia singura ce poate aduce pacea în Siria

Analiza ştirilor

În toate declarațiile oficialilor ruși legate de conflictul sirian viziunea promovată a fost una deplin unitară, susținându-se că Rusia se opune oricărei intervenții a NATO fără aprobarea Consiliului de Securitate al ONU, acesta fiind un demers extrem de periculos, o tragică eroare precum și o încălcare gravă a dreptului internațional[210]. Orice demers ce a implicat utilizarea forței militare împotriva regimului sirian al lui Bashar al-Assad era apreciat drept un pas ce nu ar fi făcut altceva decât să agraveze conflictul sirian. Moscova a portretizat astfel continuu SUA drept stat ce prin implicarea ilegitimă în afacerile interne ale statelor suverane – vezi Irak, Afganistan, Libia – adâncește instabilitatea mondială.

Am întâlnit ştiri care cuprindeau în titlu expresii puternice precum *„ÎN PRAG DE RĂZBOI. Rusia a trimis o navă de spionaj în Siria”*[211], când de fapt conţinutul ştirii doar sublinia faptul că Rusia şi-a trimis o navă de supraveghere informativă spre coastele siriene, în estul Mediteranei şi se prezenta o declaraţie a Kremlinului conform căreia această mişcare e în interesul securităţii Rusiei. Titlurile care se refereau la consolidarea prezenţei militare a Kremlinului în Mediterană în contextul amplificării conflictului sirian conţineau cuvinte sau fraze extrem de puternice precum: *„Rusia: gata de atac*” inducând astfel o stare de temere în rândul populaţiei şi accentuând o postură favorabilă Kremlinului prin crearea impresiei unei superiorităţi militare. Pe o altă direcţie de analiză, anumite ştiri au prezentat exclusiv declaraţiile oficialilor ruşi referitoare la conflictul sirian - *Rusia*

---

[210] **„Rusia consideră periculoasă o intervenție în Siria fără autorizația ONU**”, August 2013, **http://www.realitatea.net/rusia-considera-periculoasa-o-interventie-in-siria-fara-autorizatia-onu_1256110.html#ixzz3zgiGKmJj-" ;**

[211] **În prag de Război. Rusia a trimis o navă de spionaj în Siria,** http://www.realitatea.net/in-prag-de-razboi-rusia-a-mai-trimis-o-nava-in-siria_1261136.html#ixzz415V6R2aj;

consideră că presupusul atac chimic din Siria este „o provocare plănuită de mult"[212]- cele mai multe ştiri fiind însă lipsite de opiniile celorlalţi actori implicaţi, deci realizând o oarecare promovare a poziţiei Rusiei, care necontestată în prezentarea ştirii, poate contura o viziune favorabilă implicării militare a Kremlinului în conflictul sirian.

Și în ceea ce privește dosarul sirian argumentele exclusiv ale Federației Ruse prezentate în știrile analizate continuă să surprindă confruntarea puternică cu Vestul pe care și acum îl descrie a fi declanșat instabilitatea mondială (Irak, Afganistan), pe când pe sine, Kremlinul se postulează drept actor ce joacă după regulile impuse de ONU, opunându-se oricărei intervenții militare nemandatate de Consiliul de Securitate în Siria. Rusia nu s-a opus intervenției militare în Siria din devotamentul extrem pentru respectarea normelor internaționale ci deoarece o astfel de mișcare și implicare vestică în Siria i-ar fi afectat puternic interesele geo-politice și geo-strategice în contextul amplificării sancțiunilor împotriva sa după declanșarea conflictului ucrainean. Aliatul Kremlinului, președintele sirian Bashar al-Assad avea nevoie de susținere în lupta sa împotriva rebelilor sirieni pentru redobândirea controlului teritoriilor, iar Putin avea nevoie să își securizeze baza navală de la Tartus.

Analiza comentariilor trolilor

Un prim element întâlnit în comentariile referitoare la conflictul sirian se referă la critica împotriva acţiunilor SUA în Siria, considerându-se că Washingtonul e implicat direct în manipularea, înarmarea şi strategia organizaţiilor teroriste ISIS, al-Qaeda, instrumente ale SUA pentru dominaţia lumii arabe. Alți utilizatori au justificat intervenţia şi implicarea Rusiei prin faptul că americanii deşi au fost prezenţi în Orientul Mijlociu de ani de zile, nu au reuşit să oprească terorismul grupării Daesh, auto-proclamată Statul Islamic (ISIS), gruparea fiind considerată chiar o creaţie proprie a SUA. Aprecierea faţă de Rusia este sporită deoarece Kremlinul este considerat a lupta împotriva terorismului finanţat de americani. Rusia este astfel legitimată din perspectiva anumitor utilizatori în intervenţia sa în conflictul sirian, pentru a repara ceea ce consideră a fi dezastrul lăsat în urmă de SUA, teroristul şi invadatorul numărul unu al planetei. Putin este apreciat drept unicul ce poate aduce pacea în Siria printr-un război rapid şi distrugerea teroriştilor înarmaţi de americani. SUA şi Israel sunt acuzate de instabilitatea din Siria şi de faptul că susţinerea terorismului ISIS de către Washington a produs un val imens de refugiaţi către Europa, dintre care în viziunea unui utilizator, 80% sunt luptători ISIS. De asemenea, au existat anumite opinii conform cărora Rusia respectă deplin

[212] **Rusia consideră că presupusul atac chimic din Siria este "o provocare plănuită de mult",** August 2013, **http://www.realitatea.net/rusia-considera-ca-presupusul-atac-chimic-din-siria-este-o-provocare-planuita-de-mult_1252841.html#ixzz3zgjjvoqd;**

tratatele internaţionale aflându-se în Siria la chemarea guvernului legitim, spre deosebire de ceea ce consideră a fi un comportament ilegal al SUA de a încălca injust spaţiul aerian sirian.

Capitolul 5. Războiul informaţional al Rusiei la România TV

Narciz Bălășoiu

Website-ul televiziunii România TV este actualizat în mod curent și abundă în știri de tip *breaking news*, dar care adesea nu reflectă realitatea obiectivă ci o perspectivă supralicitată, ambalată strident menită a genera audiență cu orice preț. Televiziunea și site-ul aferent acoperă în egală măsură știri din mediul internațional, însă structura majorității articolelor este una specifică agențiilor de știri având – cu precădere, rol în diseminare și mai puțin un caracter analitic.
Se poate de asemenea observa că articolele sunt însoțite de rubrica de comentarii însă în marea lor majoritate acestea lipsesc, reflectând o înclinație redusă a site-ului către coagularea unei comunități de utilizatori constanți. După o verificare individuală a știrilor se poate vedea că există o eroare de script în privința numărului de comentarii atașate fiecărui articol, în sensul că deși contorul de pe pagina principală indică 0 comentarii, prin accesare se poate constata că un număr (chiar și restrâns) de comentarii au fost exprimate în trena articolului. Lecturarea acestora relevă o imagine eterogenă, adesea contondentă, vulgară, însă ce acoperă întreaga paletă de poziții cu privire la temele în cauză. O privire de ansamblu asupra articolelor de știri promovate pe site-ul televiziunii reflectă un echilibru relativ, în măsura în care în abundența de știri este dificil de stabilit, din punct de vedere al analizei cantitative, o relație între știrile ventilate și modul de tratare editorială. Site-ul are un pronunțat caracter comercial, iar sistematizarea rubricilor este orientată către un public cât mai larg, eterogen.

Se poate observa că fiecare dintre tezele vehiculate de Moscova în efortul de propagandă mediatică, ca parte a războiului informațional, se pot lesne regăsi în noianul de știri alimentat cu a cadență orară de portalul România TV. Din acest punct de vedere, se naște un semn de întrebare, respectiv dacă avem de-a face cu o reflectare echilibrată a tuturor pozițiilor, sau sub semnul echidistanței, se propagă o serie de teze cu relevanță semnificativă pentru Moscova. Spre exemplu, articolul apărut la 26 februarie, 2016, intitulat „*Putin a dat ordin FSB-ului să oprească*

„duşmani din afară" care vor să influenţeze alegerile din toamnă" zugrăvește de o manieră panegirică decizia președintelui Putin de a obstrucționa reflectarea în exterior a derulării viitoarelor alegeri parlamentare sub pretextul amestecului unor forțe străine oculte în acțiuni cu rol provocator la adresa regimului.

I. Legitimarea Eurasiei drept teză fezabilă sub diverse forme

În multiple articole se vorbește despre Eurasia fără a fi introduse nuanțe interpretative stridente. Prin modul de abordare se practică însă o legitimare a subiectului arătându-l într-o maniera plauzibilă, fezabilă, ceea ce contrazice orice realitate pragmatică. În acest context, clubul geopolitic propus de Moscova este tratat drept o alternativă la Uniunea Europeană fără o filtrare în prealabil a particularităților pe care acest format le aduce aderenților, respectiv cedarea unei părți din suveranitatea economică și militară în favoarea Moscovei. Am selectat pentru exemplificare două articole ce se situează la antipod, dar care arată în egală măsură maniera primitivă, viscerală de abordare. Pe de o parte, este citat Aleksandr Dughin, în vreme ce unul dintre titluri preia declarația fostului președinte al României, ce se vrea o contrapondere cinică la discursul apologetic al ideologului rus. Aleksandr Dughin*: „este necesar un imperiu eurasiatic din care să facă parte inclusiv România. - Filosoful Aleksandr Dughin consideră necesară crearea unui „imperiu eurasiatic" dominat de Rusia din care să facă parte inclusiv România, Ungaria, Serbia, Slovacia şi Austria*

Băsescu: N-am văzut moldoveni cu ochi oblici. Ce să caute R. Moldova în Eurasia?

II. NATO-RUSIA. O relație complicată subminată de ambele tabere

Se vorbește sub umbrela a diverse titluri despre rivalitatea dintre Occident – cu instituțiile sale fanion – și Federația Rusă transmițând astfel două mesaje mai mult sau mai puțin subliminale. Pe de o parte, Rusia se profilează drept un competitor/potențial inamic ce ține piept Vestului fără nici un complex, fiind așadar plasat semnul de congruență între un stat măcinat de probleme și cvasifalimentar și un bloc politico-militar, ce nu suporta practic comparație la nici un capitol cu statul rus de ieri și de azi.

Pe de alta parte, se practică ventilarea unor mesaje lansate de politicieni ruși, sau avatari ai acestora, ce proliferează ideea dublei vinovății – cu alte cuvinte, Rusia este ostilă, agresivă, temperamentală ... dar Occidentul are partea sa de vină în felul în care o provoacă. Se pretează a fi subsumate acestei retorici abordările din sfera scutului antirachetă și extinderii NATO văzute ca tactici de intruziune în spațiul său de influentă etc.

Intr-un articol se menționează poziția exprimata de V Putin, respectiv: Rusia este îngrijorată de apropierea infrastructurii NATO de graniţele sale - Rusia este

îngrijorată nu de avansarea democrației spre granițele sale, ci de apropierea infrastructurii militare a NATO
O alta declarație a liderului rus este promovată fără nici un fel de filtru analitic, potențialul de a intoxica un public mai puțin avizat fiind imens:
Preşedintele rus, Vladimir Putin, a declarat într-un interviu publicat marţi că ţara sa va opune rezistenţă dacă Turcia îi ameninţă securitatea naţională, dar a apreciat că, dacă turcii atacă Rusia, nu este nevoie ca NATO să se implice.
SAU
Kremlinul amenință: Apropierea infrastructurii militare a Alianței Nord-Atlantice de granițele Federației Ruse este regretabilă și va antrena măsuri de răspuns

III. <u>Scutul antirachetă atrage Romania într-o adversitate cu detentă geopolitică ce pune la îndoială însăși discernământul ralierii Bucureștiului la proiectul balistic defensiv</u>

Tema este tratată cu generozitate în articolele vehiculate pe *site*-ul televiziunii RTV, iar la prima vedere nu se disting asperități de abordare. Cu toate acestea, putem vedea foarte bine reprezentată teza rusă cu privire la rolul si locul scutului antirachetă în arhitectura occidentală de securitate.
Deși am putea prezuma că subiectul e revolut prin faptul că facilitatea a fost deja dată în folosință...adică presiunea nu mai poate produce un efect robust, ei bine subiectul a păstrat aceeași detentă atât prin coregrafia gândirii, cât și cadența cu care subiectul revine pe tapet. Este o celebra butadă care circulă în mediul virtual și care este perfect opozabilă temei curente: *Nu ne mai hrăniți fricile!*
Subiectul se poate subscrie și enunțurilor formulate anterior cu privire la rivalitatea NATO – Rusia definită ca biunivocă sub definiția dată politicii de poetul polonez Stanislaw Jerzy Lec – *Politica este o cursă de cai troieni*. Iată așadar, cum se acreditează subliminal ideea că gimnastica NATO nu este o manifestare firească, legitimă pe scena globală, ci pură provocare la care Moscova este silită să dea curs.

Titluri exemplificative:
Rusia atacă România de Crăciun: „Scutul antirachetă încalcă normele internaţionale”
RUSIA avertizează NATO cu privire la scutul antirachetă din România - ***Armata rusă este preocupată de instalarea sistemelor NATO antirachetă în România, Polonia şi în alte ţări europene, urmând să ia măsuri pentru contracararea acestor ameninţări***
Sistemul antirachetă va fi implementat în România. NATO: „Elementele antibalistice nu ameninţă Rusia”

SCUT ANTIRACHETĂ: Rusia avertizează NATO - Înțelegerile cu Iranul modifică situația geopolitică actuală și din partea NATO ar fi logice schimbări în planurile sale privind desfășurarea sistemului de apărare antirachetă în Europa

IV. Consolidarea flancului estic al NATO reprezintă o provocare la adresa Rusiei ce ar trebui evitată.

Cu alte cuvinte, întărirea flancului estic nu este un demers de natură să consolideze securitatea membrilor răsăriteni, ci mai degrabă îi vulnerabilizează. Se vorbește în mod frecvent despre faptul că suplimentarea contingentelor în zona răsăriteană a Europei, este un atentat la stabilitatea regională, în vreme ce Occidentul se constituie în factorul declanșator al spiralei înarmării, obligând practic Moscova să reacționeze.

În mai multe articole este precizată îngrijorarea Kremlinului cu privire la demersurile inițiate pe dimensiunea consolidării militare de Baltici, Polonia și cu subiect și predicat - România. Se vorbește, de asemenea, despre potențialitatea extinderii NATO, organizație ce în viziunea Rusiei se declină drept un izvor de conflictualitate. În consolidarea acestei teorii este dat exemplul Finlandei – fiind detaliat pe un ton controversat cum oficialii de la Helsinki nu consideră un subiect aderarea la NATO, fiind interesați într-o mai mare măsură de conservarea relațiilor cu Rusia.

În sprijinul celor enunțate regăsim următoarele titluri:

Finlanda NU este interesată de ADERAREA la NATO, ci de relaţiile cu Rusia - Majoritatea cetăţenilor Finlandei nu doresc ca ţara lor să adere la Organizaţia Tratatului Atlanticului de Nord (NATO) şi tocmai din acest motiv respectiva problemă nu este de actualitate

Test pentru NATO: Rusia va ATACA una dintre ţările baltice – Vladimir Putin are ambiţii care merg dincolo de Ucraina

Rusia, îngrijorată de consolidarea potenţialului NATO în România şi Polonia

Înalt oficial rus: Extinderea NATO spre Est va obliga Rusia să ia măsuri adecvate

V. Criza din Ucraina este hârtia de turnesol a intereselor legitime ruse pe care SUA/NATO o escaladează în detrimentul statelor din regiune

Sunt o serie de teme și subteme în siajul războiului din Ucraina. Una dintre acestea abordează așadar legitimitatea Federației Ruse de a interveni în statul situat la nord de România. Practic, se vorbește despre artificialitatea statului ucrainean și cum Rusia nu poate asista pasivă la cum se degradează o arhitectură de securitate în care Ucraina joacă rolul de *back yard/front yard*...în orice caz, un spațiu de sorginte canonică.

Nu se poate spune că tonul utilizat este excesiv, ori emană o perspectivă subiectivă, cu plus valoare din partea autorilor. Vorbim despre aceeași tactică a difuzării în

eter a unor ştiri de factură pur informativă, dar care expun un punct de vedere perfid - Nemaipunând la socoteala ca din apetenţă pentru senzaţional, titlurile sunt supralicitate uneori în spiritul *breaking news*, chiar dacă avem de-a face cu declaraţii ale unor personaje secundare din *establishmentul* moscovit, altfel cunoscute pentru profilul exotic (ex. Dmitri Rogozin)
Titluri exemplificative:
Rusia acuză NATO că se foloseşte de CRIZA din UCRAINA pentru a-şi strânge rândurile
Rusia acuză NATO că foloseşte criza ucraineană pentru a-şi creşte prezenţa militară în Europa de Est
Moscova avertizează împotriva oricărui AMESTEC EXTERN în Ucraina
NATO va deveni mai VIZIBILĂ în estul Europei, dar nu va crea baze permanente (conform liderului organizaţiei – se lasă iată o senzaţie de neimplicare când pe relaţie multi si bilaterală rotaţionalul este calibrat de aşa maniera că avem practic o prezenta continua)

VI. Încercarea de a ţine NATO/Occidentul ocupată, şi subsecvent, departe de fronturile pentru care Rusia manifestă un interes strategic

Modul de abordare al unui grupaj de articole relevă mutarea accentului de la problemele pe care în mod analitic şi pragmatic România le-ar putea identifica drept prioritare pe agenda sa de politică internaţională. Sunt induse aşadar accente pe care la o privire mai atentă le-am putea plasa în sfera perdelelor de fum. Nu este indubitabilă intenţia cu care se realizează un asemenea procedeu, însă rezultatul alunecă cert în direcţia distragerii atenţiei şi energiilor implicate de la punctele de agendă stringente (nefavorabile) pentru Rusia, către subiecte secundare, lăsând astfel Moscovei spaţiu de manevră şi timp de *respiro*.
Titluri exemplificative:
Rusia crede că trupele NATO trebuie să rămână în Afganistan până la securizarea ţării - Rusia vrea ca trupele NATO să rămână în Afganistan până când această ţară va fi în măsură să îşi garanteze propria securitate
Se vorbeşte de asemenea despre Siria ca fiind o zona ce reclama angajamente si unde Occidentul are un aport de vina semnificativ.

VII. Sancţiunile la adresa Rusiei reprezintă un joc hazardat cu potenţiale repercusiuni grave ce trebuie stopat

Subiectul este tratat din ambele sensuri, prezentându-se atât declaraţii din partea reprezentanţilor europeni cu privire la războiul sancţiunilor, cât şi replicile omologilor ruşi. Nu se afirma cu vehemenţă că proiectează o anumită cheie de interpretare perfidă în interiorul articolului, ci pur şi simplu enunţă, fără

argumente, fără nuanțe, cât de riscant este pentru Europa acest joc *de iritare a Federației Ruse.*
De asemenea, nu este pierdut prilejul de a arăta pe parcursul câtorva articole cât de tare fragilizează acest demers unitatea Europei, sau cum aducerea Rusiei pe buza prăpastiei din punct de vedere economic constituie un joc al hazardului ce trebuie, de bună seamă, evitat.
Titluri de articole ce se pretează a fi enunțate:
Rusia reacţionează la sancţiuni, declarând INDEZIRABILE 80 de oficialităţi din statele Uniunii Europene
Rusia, AMENINŢĂ cu noi sancţiuni severe.
Putin cumpără cu 10,8 miliarde de dolari „influenţa" Ungariei în UE, sub pretextul unui „împrumut"
Vicecancelarul Germaniei: Adoptarea unor noi sancţiuni riscă să destabilizeze Rusia
Un renumit politolog avertizează: UE se destramă, Europa se întoarce la Evul Mediu - Reputatul politolog Robert Kaplan

VIII. <u>Reflectarea tendențioasă a realităților din Siria. Potențial exacerbat de escaladare. Rolul providențial al Rusiei</u>

Pe acest interval sunt vehiculate o serie de teme care au făcut deja carieră în presa din România și nu numai. Se pornește de la faptul că Rusia ar fi trimis arme în Rusia via România, ajungându-se chiar la rolul decisiv al Moscovei în anihilarea organizației teroriste Stat Islamic.
Sunt foarte multe articole pe această temă, însă putem afirma că teza vizitată cel mai insistent se referă la forța armatei ruse, care lovește năprasnic – sunt oferite detalii tehnice (ce armament se folosește, numărul zilnic de lovituri – cu alte cuvinte: Iată cum arată o ofensivă serioasă, nu jocul ambiguu și apatic făcut de Occident acolo, în frunte cu SUA).
La o privire de ansamblu se poate observa că modul de prezentare este disproporționat, fiind dificil de identificat un articol în care să se vorbească despre faptul că opoziția siriană moderată este cea vizată și nu gruparea teroristă.
Exemplificăm cu articole pentru a înțelege complexitatea gamei de abordări:
Rusia, bombardamente intense în Siria: 49 de ţinte teroriste în 24 de ore
Siria: Rusia acuză inspectorii ONU de „părtinire"
NATO se află la originea tensiunilor din Siria, acuză Rusia – Tensiunile din Siria sunt generate de activităţile Alianţei Nord-Atlantice
Ministrul german Schaeuble propune o strategie comună Europa-Rusia în Orientul Mijlociu
UE este foarte mulţumită de acordul dintre Rusia şi Siria privind găsirea unei soluţii de pace

IX. Atacarea militară a României de către Federația Rusă în contextul actual tensionat este o teză plauzibilă

Fost ministru al Apărării: România poate fi ATACATĂ oricând nuclear de către Rusia (Corneliu Dobrițoiu)
TEORIA CONSPIRAŢIEI. România este atacată de Rusia cu ARME METEO
Amenințare GRAVĂ: O RACHETĂ din Rusia, trasă din Crimeea, ajunge în România în câteva MINUTE
Predicții GROAZNICE ale lui NOSTRADAMUS, despre România: Va fi DISTRUSĂ de Rusia într-un TERIBIL război

Așa cum se poate observa, devine foarte dificilă distincția între un mesaj abordat programatic (și alimentat sistematic) și nevoia de senzațional, care sfidează în cazul de față deontologia minimală, sau responsabilitatea instituțiilor de presă față de cititorii săi.
Cert este că platforma online a televiziunii evaluate nu ratează nici un mesaj oficial, ori concurs de împrejurări din care să rezulte că o confruntare Est-Vest are pentru România o dimensiune escatologică, catastrofică.

Conştientizare. Tema războiului informaţional
Războiul Informațional nu constituie o temă predilectă. Conceptul este adus în discuție frugal, ce-i drept, într-o cheie mai curând favorabilă Federației Ruse – în orice caz nu rezultă din abordarea subiectului cine este inițiatorul. Pe acest *keyword* au fost identificate următoarele articole:

1. Rusia dă replica la incidentul din spaţiul aerian al Turciei: Un război informaţional - Incidentul cu un avion rus intrat în spațiul aerian al Turciei a fost utilizat pentru a include NATO într-un război informațional, a declarat marți ambasadorul Rusiei pe lângă Organizația Tratatului Atlanticului de Nord, Aleksandr Grușko, care nu s-a referit în niciun fel la al doilea caz de încălcare a spațiului aerian turc, denunțat de Ankara.
2. Putin precizează: Rusia NU vrea să reînvie IMPERIUL SOVIETIC, ci doar INTEGRARE în fostul spaţiu sovietic - Liderul de la Kremlin, Vladimir Putin, acuză Occidentul că a declanşat un război informaţional împotriva ţării sale. El a precizat că **nu intenţionează să refacă fosta Uniune Sovietică**, ci vrea doar să folosească avantajele competitive pe care le au ţările postsovietice.

Teme identificate în cadrul știrilor apărute la România TV

I. Legitimarea Eurasiei drept teza fezabilă sub diverse forme

1. Aleksandr Dughin: Este necesar un imperiu eurasiatic din care să facă parte inclusiv România – Filosoful Aleksandr Dughin, consilier al preşedintelui Dumei de Stat şi un apropiat al preşedintelui rus Vladimir Putin, consideră necesară crearea unui „imperiu eurasiatic" dominat de Rusia din care să facă parte inclusiv România, Ungaria, Serbia, Slovacia şi Austria.
2. America şi Eurasia se vor uni şi vor forma un nou supercontinent, Amasia - Continentele America şi Eurasia se vor uni deasupra Polului Nord peste 50 – 200 de milioane de ani şi vor forma un supercontinent, potrivit unui studiu realizat de cercetătorii de la Universitatea Yale.
3. Băsescu: N-am văzut moldoveni cu ochi oblici. Ce să caute R. Moldova în Eurasia? Viitorul e în UE. Traian Băsescu: „Cetățenii Republicii Moldova sunt la fel ca cei din România".

II. NATO-RUSIA. O relație complicată subminată de ambele tabere

1. Vladimir Putin: Dacă Turcia atacă Rusia, NU este nevoie ca NATO să se implice. Președintele rus a declarat că ţara sa va opune rezistenţă dacă Turcia îi ameninţă securitatea naţională.
2. Germania afirmă că NATO își va relua contactele diplomatice cu Rusia – Ministrul de externe german Frank-Walter Steinmeier: se așteaptă la o reluare în curând a contactelor diplomatice între NATO și Rusia, în pofida tensiunilor dintre cele două părți privind conflictul din Ucraina.
3. Putin: Rusia, îngrijorată de apropierea infrastructurii NATO de graniţele sale, nu de avansarea democrației spre granițele sale.
   Kremlinul ameninţă: Apropierea structurii NATO de Rusia va antrena MĂSURI de RĂSPUNS a declarat Dmitri Peskov, purtătorul de cuvânt al președintelui rus.
4. Putin vrea să dezvolte relaţiile cu Bulgaria. Statutul Sofiei de membră a NATO nu îl împiedică, nu înseamnă că Rusia nu-și va dezvolta relațiile cu această țară, a declarat Vladimir Putin, în timpul unei reuniuni desfășurate în peninsula anexată Crimeea.
5. Rusia avertizează: Extinderea NATO în Georgia şi Ucraina poate avea „consecinţe catastrofale" pentru Europa, a declarat ambasadorul rus la Alianța Atlantică, Aleksandr Grușko.
6. Rusia acuză NATO de crearea unei noi „cortine de fier" în Europa.
7. NATO: Rusia este pregătită să utilizeze forţa împotriva Republicii Moldova, Ucrainei şi Georgiei. Avertismentul vine din partea secretarului general al NATO, Jens Stoltenberg.

8. Ministerul Apărării din Rusia: prin toate acţiunile pe care le întreprinde, NATO ar putea să provoace Rusia să intre într-o nouă cursă a înarmării.
9. Lavrov: Relaţiile dintre Rusia şi NATO traversează cea mai gravă criză de la sfârşitul „războiului rece".

10. <u>Scutul antirachetă atrage România într-o adversitate cu detentă geopolitică ce pune la îndoială însăși discernământul ralierii Bucureștiului la proiectul balistic defensiv</u>

1. Rusia atacă România de Crăciun: „Scutul antirachetă încalcă normele internaţionale".
2. RUSIA avertizează NATO cu privire la scutul antirachetă din România - Armata rusă este preocupată de instalarea sistemelor NATO antirachetă în România, Polonia şi în alte ţări europene, urmând să ia măsuri pentru contracararea acestor ameninţări – Ministerului rus al Apărării.
3. Sistemul antirachetă va fi implementat în România. NATO: „Elementele antibalistice nu ameninţă Rusia".
4. Franz Klinţevici, parlamentar rus: Rusia are capacitatea de a contracara sistemele NATO antirachetă, dar problema o reprezintă tensiunile generate de amplasarea unor capacităţi balistice ofensive în apropierea frontierelor Rusiei.
5. SCUT ANTIRACHETĂ: Rusia avertizează NATO – înțelegerile cu Iranul modifică situația geopolitică actuală și din partea NATO ar fi logice schimbări în planurile sale privind desfășurarea sistemului de apărare antirachetă în Europa, a declarat ministrul adjunct rus de externe Aleksei Meșkov.
6. Politica NATO şi scutul antirachetă duc la riscuri pentru noi conflicte și la escaladarea celor deja existente, şeful Statului Major al armatei ruse, Valeri Gherasimov.
7. MAE român: Acuzele lui Ulianov privind scutul antirachetă, care ar încălca Tratatul INF, sunt nefondate.
8. Rusia cere României şi SUA să renunţe la scutul antirachetă „cât nu este prea târziu".
9. Vladimir Putin: Scutul antirachetă, o ameninţare care „oferă iluzia invincibilităţii".
10. Lavrov: „Dacă după acordul în problema nucleară iraniană planurile privind scutul antirachetă în Europa nu vor fi ajustate, motivele vor deveni clare".

11. Consolidarea flancului estic al NATO reprezintă o provocare la adresa Rusiei ce ar trebui evitată. Aceasta nu este de natură să consolideze securitatea membrilor răsăriteni, ci mai degrabă îi vulnerabilizează

1. Rusia avertizează: „suplimentarea forţelor NATO în Europa de Est va afecta stabilitatea regională", a declarat Aleksandr Lukaşevici, purtătorul de cuvânt al Ministerului rus de Externe.
2. Rusia va ATACA una dintre ţările baltice – Putin are ambiții care merg dincolo de Ucraina și ar putea ataca unul dintre statele baltice pentru a testa solidaritatea NATO, a afirmat fostul secretar general al Alianței, Anders Fogh Rasmussen.
3. Lukaşevici: „extinderea NATO spre Est va obliga Rusia să ia măsuri adecvate".
4. Rusia, îngrijorată de consolidarea potenţialului NATO în România şi Polonia, a declarat Anatoli Antonov, adjunctul ministrului Apărării.
5. Finlanda NU este interesată de ADERAREA la NATO, ci de relaţiile cu Rusia, a declarat premierul finlandez Alexander Stubb.
6. Tensiuni la Marea Neagră: Rusia ameninţă NATO cu MĂSURI de răspuns – reprezentantul Rusiei la Alianţa Nord-Atlantică, Aleksandr Gruşko.
7. Discuţii APRINSE între NATO şi Rusia. Relaţiile Est-Vest se ÎNRĂUTĂŢESC.

12. Criza din Ucraina este hârtia de turnesol a intereselor legitime ruse pe care SUA/NATO o escaladează în detrimentul statelor din regiune

1. Rusia acuză NATO că foloseşte criza ucraineană pentru a-şi creşte prezenţa militară în Europa de Est, a declarat comandantul forțelor aeriene ruse, generalul Viktor Bondarev.
2. NATO va deveni mai VIZIBILĂ în estul Europei, dar nu va crea baze permanente – Secretarul general al NATO, Anders Fogh Rasmussen.
3. NATO: Rusia are 20 de mii de soldaţi la graniţa cu Ucraina şi ar putea INTERVENI, a avertizat Alianţa Nord-Atlantică.
4. Moscova avertizează împotriva oricărui AMESTEC EXTERN în Ucraina și speră că aceasta va depăși criza prin care trece în prezent într-un mod constituţional şi a avertizat împotriva oricărui amestec din afară în situaţia de la Kiev – ministrul rus de externe Serghei Lavrov.
5. MAE rus: NATO se foloseşte de CRIZA din UCRAINA pentru a-şi strânge rândurile în faţa unei ameninţări externe imaginare şi de a-şi justifica astfel existenţa.
6. NATO, avertisment dur pentru Rusia: „nu subestimaţi capacitatea de reacţie rapidă" – ministrul german al Apărării Ursula von der Leyen, referitor la

temerile legate de ambițiile militare ale Rusiei după acțiunile sale în estul Ucrainei.

13. Încercarea de a ține NATO/Occidentul ocupată, și subsecvent, departe de fronturile pentru care Rusia manifestă un interes strategic

1. Rusia crede că trupele NATO trebuie să rămână în Afganistan până la securizarea ţării – ministrul rus de Externe Serghei Lavrov.

14. Sancțiunile la adresa Rusiei reprezintă un joc hazardat cu potențiale repercusiuni grave ce trebuie încetat

1. Rusia reacţionează la sancţiuni, declarând INDEZIRABILE 80 de oficialităţi din statele Uniunii Europene.
2. Rusia, AMENINŢATĂ cu noi sancţiuni severe: SUA și alte țări din Grupul G7 sunt pregătite să impună noi sancțiuni împotriva Rusiei pentru a accentua presiunea asupra acesteia pe fondul deteriorării situației din estul Ucrainei, a anunțat Casa Albă.
3. Putin cumpără cu 10,8 miliarde de dolari „influenţa" Ungariei în UE, sub pretextul unui „împrumut".
4. Vicecancelarul Germaniei: o nouă înăsprire a sancțiunilor împotriva Rusiei riscă să destabilizeze țara și să o arunce în haos, iar aceasta ar fi contrar intereselor Europei, a estimat vicecancelarul german Sigmar Gabriel, ministru al Economiei.
5. Putin: Ucraina nu era decât un pretext pentru sancţiuni, Occidentul voia să frâneze Rusia.
6. Răzbunare pentru sancţiuni: Moscova este gata să le ofere instanţelor judecătoreşti locale împuterniciri pentru confiscarea de proprietăţi ale altor state cu scopul de „a contribui la plăţile compensatorii oferite oligarhilor ruşi, pentru activele lor sechestrate în străinătate, ca urmare a sancţiunilor internaţionale", notează cotidianul britanic Financial Times.
7. Robert Kaplan avertizează: UE se destramă, Europa se întoarce la Evul Mediu - a scris politologul într-un articol publicat în Wall Street Journal.

15. Rusia nu este afectată de prețul petrolului. Efecte globale negative din pricina scăderii cotațiilor

1. Rusia semnează un acord pe 15 ani cu Slovacia pentru livrarea de petrol, transmite agenţia rusă Sputnik.

2. Rezervele Lukoil, nemodificate de vremea extremă – Grupul Lukoil, al doilea mare producător de petrol din Rusia, a anunţat că rezervele sale dovedite de hidrocarburi se situau, la 31 decembrie 2011, la 17,3 miliarde barili echivalent petrol, acelaşi nivel înregistrat şi la finele lui 2010.
3. Prețul petrolului pe piețele globale a crescut după ce Turcia a doborât un avion militar rusesc la granița cu Siria, dând naștere la îngrijorări cu privire la creșterea tensiunilor în Orientul Mijlociu.
4. Preţul petrolului este într-o continuă scădere după ce datele oficiale din China au confirmat cea mai slabă creştere economică din ultimii şase ani şi jumătate. În Arabia Saudită, exporturile au scăzut în august, în timp ce volumul de petrol aflat pe inventar a ajuns la cel mai ridicat nivel din ultimii 13 ani.
5. British Petroleum, Shell şi Statoil, suspectate că ar fi manipulat preţul petrolului. Reprezentanţi ai Comisiei Europene au făcut percheziţii la sedii ale companiei britanice British Petroleum, companiei olandeze Shell şi societăţii norvegiene Statoil.
6. Preţul petrolului a urcat la maximul ultimilor doi ani, pe fondul conflictului din Siria, potrivit Bloomberg.

16. Reflectarea tendențioasă a realităților din Siria. Potențial exacerbat de escaladare. Rolul providențial al Rusiei

1. Rusia trimite ARME (arme, bombe şi blindate şi drone) în Siria, prin România, informează Reuters.
2. Siria: Rusia acuză inspectorii ONU de „părtinire”, anunţând că a primit din partea Damascului elemente ce susţin teza unei provocări din partea rebelilor, relatează AFP.
3. UE este foarte mulţumită de acordul dintre Rusia şi Siria privind găsirea unei soluţii de pace a declarat Michael Mann, purtătorul de cuvânt al şefului diplomaţiei europene, Catherine Ashton.
4. Ministrul german Schaeuble propune o strategie comună Europa-Rusia în Orientul Mijlociu.
5. Turcia şi Arabia Saudită ar putea ataca TERESTRU Siria (ministrul de Externe turc, Mevlut Cavusoglu). Rusia avertizează că ar începe un nou război mondial.
6. NATO se află la originea tensiunilor din Siria, acuză acuză Igor Konaşenkov, purtătorul de cuvânt al Ministerului rus al Apărării.
7. Rusia a amplasat rachete antiaeriene S-400 în Siria pentru a-și proteja avioanele ce desfășoară misiuni în această țară, decizie luată în urma doborârii unui avion de bombardament Suhoi Su-24 de către aviația turcă.

8. Vladimir Putin acuză actuala putere de la Ankara de susţinerea unui islam radical. Cu toate acestea, Rusia „nu va purta un război cu Turcia”, a declarat ministrul rus de Externe Serghei Lavrov.
9. Rusia, bombardamente intense în Siria: 49 de ţinte teroriste în 24 de ore, în special poziții ale grupării jihadiste Statul Islamic (SI) și ale Frontului Al-Nosra, ramura siriană a Al-Qaida.
10. Dmitri Medvedev: scopul intervenţiei militare ruse în Siria este învingerea reţelei teroriste Stat Islamic, nu neapărat menţinerea la putere a Administraţiei Bashar al-Assad.
11. Putin pregăteşte LOVITURI AERIENE în Siria dacă Rusia va fi exclusă din acordul internaţional antiterorism, a relatat Bloomberg.
12. Lavrov: Rusia continuă să ajute Irakul şi Siria, inclusiv cu arme, în lupta împotriva terorismului.

17. <u>Atacarea militară a României de către Federaţia Rusă în contextul actual tensionat este o teză plauzibilă</u>

1. Corneliu Dobriţoiu, fost ministru al Apărării: România poate fi ATACATĂ oricând nuclear de către Rusia, „retorica” lui Vladimir Putin este una de tip „război rece” şi Rusia poate ataca România „oricând nuclear”.
2. TEORIA CONSPIRAŢIEI. România este atacată de Rusia cu ARME METEO.
3. Amenințare GRAVĂ: O RACHETĂ din Rusia, trasă din Crimeea, ajunge în România în câteva MINUTE.
4. Predicţii GROAZNICE ale lui NOSTRADAMUS, despre România: Va fi DISTRUSĂ de Rusia într-un TERIBIL război.
5. Gazprom avertizează că sistarea gazului spre Ucraina pune în pericol şi livrările către Europa.
6. Rusia AMENINŢĂ România: „Vom anihila flota militară românească” după deciziile luate de NATO privind întărirea capacităților în estul Europei.
7. Experţii britanici: Rusia vrea să destabilizeze România şi Ungaria pentru a slăbi sistemul politic al Uniunii Europene.
8. Petro Poroşenko avertizează România: RUSIA ar putea CUCERI ŞI BUCUREŞTIUL, a declarat președintele Ucrainei într-un interviu acordat BBC.

<u>Războiul informaţional nu constituie o temă predilectă. Conceptul este adus în discuție frugal, ce-i drept, într-o cheie favorabilă Federației Ruse. Pe acest *keyword* au fost regăsite următoarele articole:</u>

1. Rusia dă replica la incidentul din spaţiul aerian al Turciei: un război informaţional.

2. Putin: Rusia NU vrea să reînvie IMPERIUL SOVIETIC, ci doar INTEGRARE în fostul spaţiu sovietic.

Capitolul 6. Cotidianele Adevărul şi România Liberă

Eveline Ioana Mărășoiu

1. Caracterizare publicații

A. Adevărul

În general, autorii nu par partizani cu Federația Rusă, aceștia fiind acuzați (in comentarii) chiar a fi pro-occidentali. Însa există și excepții în care aceștia susțin direct sau indirect partea rusă, oferind chiar o bază de pornire pentru propagandă.

Toți utilizatorii care doresc să comenteze trebuie să fie înregistrați – își pot face un cont nou, sau se pot loga cu contul de Facebook. Aceștia au profil, pe care îl poate accesa oricine. Informațiile disponibile pe contul fiecăruia sunt numărul de comentarii publicate, prietenii, fanii și utilizatorii favoriți. Aceștia pot primi și ecusoane – Super Comentator, Ambasador și Lider de Opinie. Majoritatea utilizatorilor angajați în discuții pertinente sunt Super Comentatori sau nu au ecuson. De asemenea, profilurile unor utilizatori au fost șterse sau dezactivate.

Pe profilul utilizatorilor poate fi urmărită și activitatea acestora, mai cu seamă articolele citite si comentariile apreciate sau, din contra, neapreciate. Însă nu se poate urmări ce comentarii au fost postate de utilizatorul respectiv. Utilizatorii pot selecta dacă activitatea acestora este vizibilă pentru toată lumea, pentru prieteni sau dacă este ascunsă.

Admin-ul nu aprobă în general comentariile care conțin înjurături. O parte din utilizatorii pro-ruși au acuzat administratorii site-ului de a fi partizani și a șterge/a nu aproba numai comentariile acestora, tratând preferențial pe cele pro-occidentale. Însă acuzația nu poate fi susținută concret deoarece nu am putut identifica comentarii permise care să conțină injurii (deși nu cunoaștem conținutul comentariilor neaprobate). Când un comentariu nu este aprobat, acest lucru rămâne vizibil pe site.

În ceea ce privește războiul trolilor, acesta este foarte pronunțat. Există utilizatori care comentează constant, atât pro Federația Rusă (aceștia invocă tot felul de teme în discuțiile din cadrul comentariilor – care sunt sau nu conexate cu subiectul articolului), cât și împotriva acesteia. Unii dintre utilizatori par a fi sinceri în

comentariile lor, însă alții, prin intervențiile acestora sistematice și argumentele recurente, evidențiază caracterul organizat și chiar strategic al postărilor.

B. România Liberă

În general, autorii nu par partizani cu Federația Rusa, deși anumite articole sau titluri o pot ajuta pe aceasta în războiul informațional (de exemplu prin stârnirea unei panici privind atacurile Rusiei asupra României).

Toți utilizatorii care doresc să comenteze trebuie să fie înregistrați – își pot face un cont nou, se pot loga cu contul de Facebook sau pot oferi un nume și o adresa de mail validă. Se poate da click pe numele utilizatorilor înregistrați de pe Facebook, ajungându-se pe profilul acestora de pe rețeaua de socializare. Comentariile apar instant, nefiind necesară aprobarea admin-ului. De altfel, se pare că admin-ul nu are un rol proeminent în cenzurarea mesajelor sau a numelor de utilizatori, acestea fiind chiar indecente uneori.

În ceea ce privește războiul trolilor, acesta este pronunțat, deși există numeroase articole ce vizează Rusia neavând comentarii. De asemenea, o parte din comentariile ce vizează Federația Rusă sunt pierdute în puzderia de comentarii *off-topic*, precum anunțuri de publicitate sau mesaje electorale (privind alegerile interne).

Dimensiunea Război Informațional

A. Adevărul

În publicația Adevărul au fost identificate 56 de articole care au abordat tema războiului informațional.

Dintre acestea, o parte semnificativă este explicativă, autorii urmărind explicarea fenomenului de război informațional în sinea lui. Uneori autorii folosesc chiar trimiteri la cărți sau alte publicații științifice ale unor scriitori consacrați. Printre titlurile relevante în acest sens se numără:

- *Război hibrid, „lawfare", război informaţional. Războaiele viitorului*
- *Războiul informaţional: manualele profesionale. Dezinformare, manipulare şi controlul maselor*
- *PSYOP: războiul în mijlocul căruia trăim (I)*
- *Bătălia serviciilor secrete poate influenta decisiv soarta unui război. O scurta istorie a luptei pentru superioritate informațională*

Cu toate acestea, majoritatea articolelor se axează pe descrierea războiului informațional condus de Rusia. Acestea abordează teme precum războiul trolilor, acțiunile propagandistice ale Rusiei în diverse state (îndeosebi Ucraina, Republica Moldova, România, Polonia, Lituania, Bulgaria, Germania – criza refugiaților), ideologiile din spatele propagandei conduse de Kremlin, dimensiunea războiului

informațional în raport cu UE și SUA, precum și modalități de contracarare adoptate la nivelul unui stat, al UE sau al NATO.
Unul dintre acestea urmărește scoaterea în evidență a propagandei occidentale (și deci anti-Kremlin), mai ales cu privire la evenimentele din Ucraina.
Printre războiul trolilor, evidențiat în comentariile acestor articole, se remarcă teme precum:

- Legalitatea invaziei Crimeii și identificarea poporului ucrainean cu cel rus
- SUA – forță de ocupație în Europa
- Serviciile secrete românești acționează de fapt în interesul altor state (SUA) și nu în interesul național
- Publicația este partizană – ani-Putin, iar presa românească este un instrument de propagandă occidentală
- Ucraina fost stat agresor și ostil (afacerea Bâstroe) și care încă mai deține teritorii românești.
- Rusia nu este o amenințare pentru România
- Rusia va riposta cu arme nucleare in cazul unui război, poate chiar preventiv.
- Propaganda americană urmărește convingerea europenilor că atacarea Rusiei este singura modalitate de asigurare a păcii.
- România atacă independența Republicii Moldova (prin negarea limbii moldovenești și prin falsificarea istoriei) sau dorește unirea cu Republica Moldova și, implicit, ideea unui război între România și Republica Moldova privind independenta celei din urmă.

B. România Liberă

În publicația România Liberă există două articole scrise explicit pe tema războiului informațional condus de Federația Rusă. Acestea sunt:

- *George Maior: Rusia intensifică războiul informaţional anti-Occident*[213]
- *Propaganda, arma Rusiei în războiul hibrid împotriva Occidentului şi a României*[214]

De asemenea, există două articole ce vizează modul în care propaganda de la Kremlin este contracarată. Titlurile acestora sunt:

- *Cum vrea NATO să contracareze propaganda informaţională rusească*[215]
- *Polonia şi Olanda se aliază pentru a combate propaganda rusă*[216]

---

[213] http://www.romanialibera.ro/actualitate/eveniment/george-maior--rusia-intensifica-razboiul-informational-anti-occident-374989
[214] http://www.romanialibera.ro/actualitate/international/propaganda--arma-rusiei-in-razboiul-hibrid-impotriva-occidentului-si-a-romaniei-367689
[215] http://www.romanialibera.ro/actualitate/international/cum-vrea-nato-sa-contracareze-propaganda-informationala-ruseasca-405702

În plus, într-un alt articol, publicația descrie modul în care Kremlinul acuză Kievul de război informațional:

- *UPDATE: Kievul anunță că a distrus blindatele care au trecut granița dinspre Rusia. Ministrul rus de externe acuză un război informațional. SUA condamnă incursiunea*[217]

Tema este atinsă și în alte articole, însă nu este comprehensiv abordată.
Războiul trolilor nu pare să fie foarte nuanțat în comentariile acestora articole, întrevăzându-se rar comentarii care ar putea fi parte din războiul informațional. Un astfel de comentariu poate fi regăsit în cadrul primului articol citat mai sus: Patru Marin · *„Un papagal cu lecția predată de Obama și Angela învățată pe dinafar.....Un individ cocoțat în funcții pe criterii politice dar cu reale lacune în ale politici și realități contemporane.....face jocul americanilor care au multă aparatură expirată și care trebuie băgată pe gât [a se citi vândută] fraierilor din est care sunt speriați cu bau-baul de la răsărit.....Fericiți cei săraci cu duhul....”*

Teme de război informaţional

1. Denigrarea SUA

Tema a fost abordată îndeosebi în comentariile unor articole, din mai multe perspective, îndeosebi din cea a imperialismului și hegemoniei americane. Una dintre acestea vizează subjugarea altor popoare de către SUA, idee abordată din mai multe perspective, plecând de la dominația culturală, la subjugarea economică și politică și axându-se atât pe România, cât și pe acțiunile acesteia în UE și în lume. Astfel, trolii portretizează expansiunea sau postura agresivă a SUA care vrea să ajungă cu armata până la graniţele Rusiei şi a fostelor state sovietice (comportament neocolonialist) şi instigarea ideii unei agresiuni deschise împotriva Rusiei (primul pas fiind înarmarea Ucrainei). De asemenea, aceștia urmăresc evidențierea presupuselor invazii ale SUA în anumite zone ale lumii, precum și distrugerea anumitor popoare. În plus, SUA este blamată de criza refugiaților în Europa. Ilustrative sunt în acest sens următoarele comentarii:
↩***Ivan Turbinca*** *Adevăr vorbiți Panait M. NATO, adică SUA, bastionul păcii și democrației mondeale (mai au vreo câteva mii de negri si indieni de terminat), de fapt, duc grija securității Rusiei. Înconjurând-o cu baze militare si sporirea cotigentului uman [...]*

---

[216] http://www.romanialibera.ro/actualitate/international/polonia-si-olanda-se-aliaza-pentru-a-combate-propaganda-rusa-386671
[217] http://www.romanialibera.ro/actualitate/international/kievul-anunta-ca-a-distrus-blindatele-care-au-trecut-granita-dinspre-rusia--ministrul-rus-de-externe-acuza-un-razboi-informational-347510

Vasile Naftuli *Americanii vor să aplice pentru Putin aceeaşi „politică" aplicată generalului Noriega. ↩**Goicea Niculae** bine spus Vasile , doar ca Rusia nu este Panama.*

Alături de acestea, un alt obiectiv este prezentarea puterii SUA drept o chestiune efemeră. Un fapt care se subînțelege din acest lucru este că România ar trebui să nu se bazeze atât de mult pe SUA deoarece aceștia își vor pierde statutul de super-putere.

Florin Georgescu *Putin azi e, mâine nu mai e. Problema e la americani, că au buba la creier .... Războiu, războiu, războiu .... doar asta au in cap. Libia, Iugoslavia, Afganistan, Iraq, Siria, Vietnam, Panama, Coreea, ca să enumer doar ce au democratizat după 45... Toate imperiile au decăzut. Va dispare şi imperiul maricanilor.*

În același context, comentatorii încearcă să arate latura ipocrită a Casei Albe, precum și faptul că supremația tehnologică a acestora (din punct de vedere militar), nu este neapărat un adevăr incontestabil:

Cristine Johson *Maria sau Gheorghe, Astăzi stocurile Dow jones au căzut cu 350 puncte. Rușii nu câștigă doar din petrol. In decem. Congresul a ridicat restricția sancțiunilor de a se cumpăra motoare racheta R180 si/sau R181. Contract pentru 60 motoare, în valoare totală de peste un miliard dolari. Cum vi se pare, americanii cumpără de la ruși tehnologie spațială iar pe noi ne întărâtă împotriva Rusiei ???? Cât despre articol, o propaganda mizerabila stil bolşevic.*

În același timp, propaganda anti-SUA are ca obiectiv prezentarea eșecului modelului socio-economic american: ***Goicea Niculae*** *Acum ştiţi de ce guvernul american are o datorie de peste 13 trilioane (13 .000 de miliarde) de dolari.? Le-luat PUTIN banii şi îi ţine la saltea.*

2. Escaladarea conflictului vest-est

Ceea ce se remarcă la această temă este că există mai multe perspective de abordare, mai ales în cadrul comentariilor. Articolele abordează această tematică, însă fac acest lucru mai ales prezentând pozițiile și comentariilor oficialilor din NATO, UE, Rusia și/sau alte state membre.

Printre abordările postacilor se numără și faptul că ideea unui conflict cu Rusia este o idee de propagandă americană și că Rusia nu va ataca niciodată statele baltice sau pe cele din regiunea Mării Negre.

IonIon Codreanu *Oricât de nebun ar fi Putin, Rusia nu va ataca niciodată ţările baltice, Polonia, România sau Bulgaria. nici chiar Turcia! Spaima asta este pentru populaţiile neinstruite şi needucate din Est, incapabile să raţioneze. Dar americanii sunt înnebuniţi să se plaseze cu armata chiar lângă frontiera rusească. Ţările baltice sunt prea puţin pentru ei, vor şi frontiera cu Belarus, cu Ucraina, cu ţările din Caucaz... Obsesie nebună! Sper ca Europa să se trezească...*

De asemenea, este vehiculată ideea că acțiunile Occidentului sunt în detrimentul României, care devine de fapt un stat țintă:

Zoltan *Rusia ... bau-baul din debara scos mereu de la naftalina când trebuie să uităm de alte treburi grave și trebuie să facem jocul anumitor interese! Trupe și baze americane în țară, nu fac decât ca țara să devină țintă și asta e grav!*

În același context, sunt evidențiate interesele economice ale SUA în zona Mării Negre, fiind singurele relevante din perspectiva autorului comentariului următor. Acesta sugerează și faptul că SUA ar începe un război doar dintr-o divergență economică minoră, fiind evidențiat în subtext faptul că Washigntonului nu îi pasă de victimele colaterale (inclusiv România).

Goicea Niculae *Marea Neagră și Marea Baltica erau principalele zone de pescuit ale SUA. Interzicerea accesului în aceste zone va duce la înfometarea SUA, motiv pentru începerea celui de al treilea război mondial.*

De asemenea, împreună cu această temă este introdusă și problematica unirii cu Republica Moldova, față de care autorul comentariului următor a arătat scepticism. De asemenea, acesta evidențiază că NATO nu poate sprijini România în obținerea acestui deziderat național, pe care el însuși îl pune sub semnul întrebării.

mocanu george *E cu totul altceva Georgia și Osetia. Propaganda asta occidentala nu ne face bine. Sa nu uitam , alături de ruși am luptat în războiul de independentă. Unde erau americanii la sfârșitul celui de al 2 lea război mondial? (...) Ce vrem noi, unirea cu Basarabia (deși nu sunt convins de o majoritate care sa își dorească acest lucru de ambele părți) nu o vom obține nici ca membri NATO nici fără.*

3. Federația Rusă – stat victimă

Această temă este abordată și ea din mai multe perspective, plecându-se de la clasica expansiune a NATO, privită drept o provocare sau chiar o agresiune împotriva Rusiei, până la faptul că UE a exclus Federația Rusă, refuzându-i orice ajutor.

↩***IonIon Codreanu*** *Se uită mereu şi cu intenţie că Rusia a suferit un cataclism socio-economic în 1917, prin experimentul utopiei comuniste, creaţie a şcolii filosofice occidentale. Se uită că nu ea a ales acest drum, ci i-a fost impus prin violenţă extremă de împrejurări cu totul extraordinare. Este aberant să căutăm vinovaţi aici. Important este că Rusia a fost deturnată de la evoluţia NORMALĂ şi a fost folosită pentru răspândirea ciumei comuniste pe glob. În 1990, sistemul creat de URSS s-a prăbuşit. Statele fost-socialiste au beneficiat de efortul european pentru revenirea în lumea modernă europeană. Rusia, deşi a suferit 70 de ani de dictatură fioroasă, a rămas singură să se "repare". Mai rău, USA nu i-a pus un gând bun. Să ne mai mirăm că evoluează aşa cum evoluează?!*

4. **Acțiunile în Ucraina au fost legale și legitime**

Sunt invocate argumente diferite, de la dreptul la auto-determinare la argumentul istoric. Desigur, unul dintre cele mai importante aspecte este blamarea expansiunii NATO pentru acțiunile Federației Ruse în Crimeea.

↩***Ivan Turbinca*** *Fresonele,cine ti-a spus de ucraineni si Ucraina.? Bre nene, Ucraina (margine) fondata de puterea sovietică, cu bucăți de teritorii din mai multe state. Le știi sau ba? Iar așa zisa etnie ucraineana, o amestecătură de ruși și polonezi, probabil și alți slavi din vecinătate.*

Dan Dumitru *Regret sa o informez pe autoarea articolului ca Peninsula Crimeea a fost făcută cadou de NIKITA HRUSCIOV UCRAINEI în 1954. Nici vorbă să fi aparținut vreodată UCRAINEI. Chiar dacă acum ne aliniem pretențiilor occidentale, prin prisma alianțelor existente, a nu spune adevărul istoric este clar împotriva interesului național.*

5. **Excepționalismul rusesc**

Distinct față de majoritatea temelor identificate, aceasta este prezentată și într-un articol din publicația Adevărul - *Cum a fost Putin savat din labele unui urs*. Însă, aceasta a fost reluată în multiple comentarii, vizând fie șeful statului, fie întreg poporul sau statul.

aaa aaa *Știri cu Putin și ursul, baba și chiloți,,,.interesante. Încă o doza de hipnotiza pentru mafioți. Să delireze pe aici. Umilința a fost când un US Air Force general leșină în timpul briefing de presă pentru avionul F-35. Sau soldații marinari Americani care plângeau când au fost capturați de Iran acuma câteva săptămâni.*

Mai mult chiar, Vladimir Putin este portretizat ca salvator al țării, fiind evidențiate capabilitățile acestuia de a discerne acțiunile favorabile pentru dezvoltarea Federației Ruse. În substrat, trolii încearcă să transmită mesajul că Putin, un patriot devotat, nu ar putea să se angajeze în acțiuni de corupție și delapidare sau, în aceeași tonalitate, să susțină sau să tolereze acțiuni de criminalitate organizată:

↩***conteaza parerea mea*** *Și ca să nu uit: probabil că sunt în asentimentul a peste 87% dintre ruși când spun că avem încredere în capacitatea Președintelui de a "tria", de a selecta în mediul de afaceri pe cei care sunt benefici dezvoltării Rusiei! Altfel, salariul lui e o rușine comparativ cu eforturile și sacrificiile pe care le depune omul ăla. Putin nu ar avea nevoie să fure, cât timp toată Rusia îi aparține.*

De asemenea, excepționalismul rusesc este prezentat și din perspectiva **statului salvator**, fiind evidențiate marile sacrificii pe care se presupune că Federația Rusă le-a făcut și care ar fi condus la salvarea României sau a Europei.

Tagetes *E de făcut aici o observație vizavi de ipocrizia capitalista. Dacă în 1941 Uniunea Sovietica ar fi cedat invaziei hitleriste azi tot europeanul vorbea deutsche sprache si eventual avea tatuat un număr de ordine pa braț. Rușii au dus greul*

războiului cu sacrificii imense şi-au salvat ţara şi au salvat şi democraţiile ....aceste democraţii cu o nesimţire tipică cinismului capitalist intervin azi la graniţele Rusiei alimentând dezordinea escaladând înarmarea (...) Democraţiile occidentale îşi datorează existenta ruşilor şi lui Stalin care le-a făcut un bine ... occidentalii au uitat asta ... de unde rezultă că: facerea de bine= f....de mama.
Această temă este abordată și din perspectiva intervenției în Siria, context în care Rusia a „rezolvat" problemele create de Occident. Acest punct este redat și în articolul *Cum face ISIS banii: speculațiile și manipularea cursului dolarului*, reluat mai jos sub tema finanțării terorismului. În cadrul acestuia, autorul stipulează că acțiunile Kremlinului au avut un impact important asupra mijloacelor de finanțare ale ISIS, inclusiv contrabanda cu petrol prin Turcia.
Excepționalismul rusesc este prezentat și din perspectiva unui caracter puternic, care arată voință în luptă, fiind invocate în acest sens luptele împotriva germanilor:
George mocanu *Poate că şi tehnologie, occidentul sta mult mai bine decât Rusia, dar sa nu uităm ce s-a întâmplat în WW2. Deşi tancurile germane erau mult superioare tehnologic, ruşii au arătat că sunt capabili.*

6. **Ucraina – stat agresor**

În comentariile trolilor este vehiculată ideea unei agresiuni din partea Ucrainei în Rusia, instigată de NATO.
*↩**Ivan Purchel** St.Turbinca. Zilele trecute Saacashvili, stropind cu salivă şi cu ochii aprinşi, la canalul 24 ucrainean afirmase că soldaţii ucraineni îs cei mai bravi în lume însă ei au arme rele. Iată dacă ei v-or primi ceva american şi când ei v-or distruge primele 50 tancuri ruseşti, atunci ei pot ocupa toata Rusia iar pe urmă va fi servită yanchilor pe o farfurie de tort legată cu o panglică albastră şi vişină deasupra. Nu degeaba cântă şoimul caucazian aceleaşi cântece în unison cu multe guri din NATO. "Viermele" conflictului îi vârât bine în conştiinţa europenilor.*
De asemenea, în cadrul războiului informațional, comentatorii încearcă să evidențieze tensiunile dintre România și Ucraina și să le accentueze:
***Dan Dumitru**. Ar fi bine să ne reamintim că şi România are incorporate în aceeaşi UCRAINĂ Bucovina de Nord şi Ţinutul Herta cele 3 judeţe din sudul Basarabiei care îi asigură Ucrainei acum ieşirea la Gurile Dunării...*

7. **România nu are de câștigat din statul de membru NATO sau UE sau din alianța cu SUA, ci are doar de pierdut**

Relevant în acest sens este comentariul următor, ideile căruia sunt reluate în mai multe postări din Adevărul și România Liberă:
***Elena Ene** · România trebuie să conştientizeze că SUA, Franţa, Anglia sunt cei mai mari duşmani ai ţări,ele ne-au distrus infrastructura economică, ne-au distrus*

tot ce s-a construit în anii comunismului. America și Occidentul ne urau ptr. că aveam o industrie și o agricultură performantă. Învățământul era performant..Nu erau domeniu de activitate în care românii să nu performeze. Nici tătari, turcii și alte triburi migratoare nu au distrus cât au distrus americani, și întreg acest occidentul. Acum suntem o țară săracă și înfometată. trăim în sărăcie și mizerie ,Singurul sprijin îl așteptăm din partea Rusiei, ei ne vor ajuta, pentru că ne-au ajutat și în 1877 și ne-au eliberat țara de sub jugul fascist.

O sub-temă recurentă în acest context este aceea a cerinței impuse asupra cetățenilor români de a avea viză pentru a intra în SUA. Acest lucru poate fi remarcat din comentarii precum:

Un alt punct vizează acțiunile SUA în România în timpul Războiul Mondial, precum și „vânzarea României".

*↩ **S G** Americanii nu au făcut nimic pentru România în afară de a ne bonbarda rafinăriile și câmpurile petroliere, în timp ce Churchil ne-a vândut ruşilor (90/10) în schimbul Greciei și Austriei.*

Mai mult chiar, postacii încearcă să arate audienței faptul că armata românească și, deci, capabilitatea de apărare națională au avut chiar de suferit în urma intrării în NATO:

***Cristine Johson** De la un raport American la un articol de propaganda anti rusă este drum lung. Prima întrebare este ce are Romania de înpărțit cu Rusia. Cu o armata redusa la 20% din capacitate militara din "89 (din condițiile de aderare la Nato) România nu are capacitate de riposte și apărare. Cu doua "cutii de conserve" (nu au armament) de la fier vechi la preț de fregate 160mil euro vrem să ne opunem rușilor ?*

8. Denigrarea României

Denigrarea României este realizată îndeosebi în raport cu prezentarea oprimării și exploatării de către SUA și UE.

*↩**IonIon Codreanu** Panaite, este vorba de prostimea Europei! Asta încearcă să pricepi... Spaime agitate de americani merg doar la ei! Lumea este mare, să știi! Crezi că Asia, America Latină, Statele Pacificului pot trăi aceste spaime?! Oricât s-ar strofoca USA... Doar aici pot avea ceva succes, mai ales în România. Sau vestul Ucrainei. Polonezii sunt mai raționali, ca popor. Că-s mai învățați.. La noi, lipsa de învățătură și poșirca + rachiul ne ține la coada Europei... Este greu să judece cu mintea lor în aceste condiții pentru mulți de pe aici.*

***Marius Oancea** · Nu, mă, Rusia nu reprezintă nicio amenințare pentru România. Singura amenințare reală pentru țara noastră suntem noi, românii, care ne-a plăcut dintoteauna să fim slugile americanilor, rușilor, turcilor etc.*

În același context, sunt evidențiate și schimbările de poziție în politica externă a României, această inconsistență fiind invocată drept o justificare a acțiunilor Rusiei față de București:

Catalin Florea *· Daca Rusia vroia sa ne cucerească atunci o făcea de mult, totuși ne-a respectat atât cât s-a putut în condițiile în care statul nostru a fost o curvă internațională de când se știe , s-a dat când cu unul când cu altul ...apoi mai avem și pretenții. In schimb 'lacheii' de americani așa cum a mai spus cineva pe aici au avut grijă să ne aducă în faza de colonie mizerabilă, dezbinată și slugarnică în care am ajuns să ne vindem țara la bucată cu tot cu munți și păduri, mâine poimâine și cu populație cu tot.*

O altă modalitate este de a prezenta părțile negative ale României prin comparație cu Moscova, evidențiindu-se faptul că în Federația Rusă lucrurile nu sunt atât de rele precum presa românească vrea să arate.

↩***Sertorius*** *[...]De altfel, nu pricep de ce judecați atât de diferit situația românilor și pe cea a rușilor. E adevărat că în 1944 a venit peste noi Armata Roșie, însă, deja în 1945, cine făcea trebile murdare ale sovieticilor, prin intermediul Tribunalelor Poporului? Românii! Cine credeți că l-au judecat, condamnat și împușcat pe Mareșalul Antonescu? Rușii? Aș! Românii noștri! Cine credeți că sunt torționarii din sinistrele închisori comuniste românești? Rușii? Aș! Ai noștri!*

9. SUA, aliații și Turcia finanțează terorismul

Referință se face cu precădere la Statul Islamic și petrolul pe care se presupune că aceștia îl exportă cu ajutorul Turciei, însă sunt invocate și alte instanțe în care SUA și aliații ar fi colaborat cu teroriștii.

Astfel, în cadrul unui articol din publicația Adevărul – *Cum face ISIS bani: speculaţiile şi manipularea cursului dolarului*, autorul prezintă următoarele elemente notabile:

[...] În ultima perioadă, islamiştii au suferit mai multe pierderi. Bombardamentele aviaţiei ruse au distrus infrastructura de transport pe care o foloseau pentru contrabanda cu petrol din Siria şi Irak, via Turcia. [...] Guvernul de la Bagdad a decis să nu mai plătească lefurile funcţionarilor din zonele ocupate din Irak, ceea ce reprezintă o altă resursă importantă pierdută. [...] Aceasta este exploatată şi escrocată pentru a umple golurile lăsate de atacurile coaliţiei. De asemenea, trupele ISIS încearcă să pună mâna pe câmpurile petroliere din Libia, pentru a înlocui pierderile provocate de aviaţia Rusiei în Siria.

Se conturează și ideea unei false intervenții a SUA împotriva Statului Islamic în paralel cu evidențierea rolului acesteia în susținerea „teroriștilor” care luptă împotriva regimului (presupus legitim) lui Assad.

cornel jurja *Decăderea ISIS a devenit evidenta odată cu intervenția rusească. Până atunci se pare că acea coalition condusă de SUA a simulat numai lupta cu*

ISIS, luptând alături de acesta și alți teroriști (moderați?!) împotriva regimului Assad. Politica SUA este evidentă, se aliază cu cei mai Mari teroriști indiferent de riscuri pentru a-și atinge un obiectiv politic dubios. Când vor să destabilizeze un stat americanii invocation imediat nerespectarea drepturilor omului, de ai crede ca la Abu Graib sau la Guantanamo sunt niște raiuri pentru prizonieri nu locuri unde militarii, CIA si alte structuri "democratice" practică o tortură psihică și fizică demne de inchiziția din evul mediu cel Mai întunecat.

Și Franța este etichetată drept un contributor important în finanțarea și crearea Daesh:

.aaa aaa *Ce tupeu are Hollande acuma sa întrebe alte state pentru ajutor împotriva lu ISIS. Cu numai 3 ani în urmă a fost un susținător și a ajutat la crearea ISIS.*

Nu este omisă nici apariția Al Qaeda, atribuită tot occidentului:

IonIon Codreanu *Insurgenții din Siria sunt TERORIȘTI, la fel ca și TOȚI insurgenții din lume! Aceasta este problema capitală! USA nu vrea să renunțe la crearea și finanțarea insurgenților, adică a TERORIȘTILOR! Pentru că, în mod absolut eronat (vezi ce au pățit din partea lui Osama, creația LOR), consideră TERORISMUL profitabil pentru USA!*

Asocierea principalilor aliați occidentali cu terorismul este o temă recurentă și în comentariile din România Liberă. Însă asocierea cu terorismul este făcută și prin prisma acțiunilor NATO în Iugoslavia, nu doar prin susținerea grupărilor teroriste non-statale. Se încearcă astfel impunerea ideii terorismului de stat:

Elena Ene *America. Anglia. Franța sunt țări teroriste, au distrus și asasinat în Irak. Afganistan. Libia și în Serbia. Serbia este o țară dragă românilor, ei sunt vecini noști dragi a cărei istorie s-a împletit cu a noastră, Este de neiertat ptr, Romania că s-a dat voie să fie bombardată Iugoslavia de către americani și marionetele lor din Europa Occidentală. Această crimă împotriva Iugoslaviei ne-a apropiat și mai mult de poporul frate sârb și de fostele popoare din fosta Iugoslavie.*

10. Scindarea coeziunii în NATO

Această temă este abordată îndeosebi în raport cu tensiunile din interiorul coaliției cu privire la luptătorii kurzi, dar nu numai:

↩ ***Goicea Niculae*** *Știre de ultima ora de pe CNN IonIon. Erdogan acuză Washingtonul că a transformat Siria într-o sea of blood (mare de sânge) Alianța NATO e de domeniul trecutului, ruşii pot răsufla uşuraţi.*

Cristine Johson *Dur, foarte dur, articol, în linia dictată de la "centru" ! Ce să faci, trebuie să trăim iar banii vin de la șefii tăi. Articolul îmi amintește de propaganda comunista împotriva occidentului. Tizule, tu nu ai simțit că în lume bate un alt vânt? Si că vorba aceea: nu este recomandabil să faci pipi contra vântului....*

Flancul de răsărit al Nato format din fostele țări comuniste începe sa se dezmembreze !
Se evidențiază astfel lipsa unei coerențe în cadrul NATO, comentatorii încercând să transmită de fapt mesajul că NATO își pierde relevanța în urma acestor disensiuni interne. Mai mult chiar, aceștia încearcă să arate că NATO este un actor slab care ar renunța oricând la unele dintre statele membre dacă acest lucru ar fi în interesul statelor mai puternice:
Avocatul Diavolului *Îngrijorarea face sens în acelashi timp însă România a avut de ales între o politică pragmatică, neutră și independentă și una fatzish contra Rusiei. Din păcate a ales a 2-a varianta. Acum apartenența la un NATO ineficient și birocratic și o Europă Unită coruptă până în măduva oaselor se dovedeshte a fi nimic mai mult decât un dezastru care mai devreme s-au mai târziu se va sparge în capul acestei națiii. Nu vă faceți iluzii cu NATO pentru ca la o adică se vor retrage tacticos ca să își protejeze pielea și vor lăsa Romania exact așa cum s-a făcut la Yalta.*

11. Denigrarea Turciei

Fiind un stat membru NATO și un partener de nădejde al UE, îndeosebi în criza refugiaților, denigrarea Turciei are rolul de a monta cititorii atât împotriva statului, cât și împotriva celor două alianțe menționate anterior.
Astfel, se remarcă postura de *„șantajist”* a Turciei:
.aaa aaa *Penibil e că Erdogan a vrut șantajeze UE pentru 30 de miliarde de $ legat de criza emigranților. Si voi nici măcar nu știti. Până la urmă a primit 3 miliarde. Aici sunt documente care au apărut la suprafață ilegal și publicate. www.euro2day.gr/news/economy/article/1397081/hontro-paihnidi-sth-plath-ths-elladas.html este si translatare engleza !*
Un alt obiectiv al războiul informațional pe acest palier este denigrarea lui Erdogan, atât din considerentele enunțate anterior, cât și pentru promovarea unei imagini mai pozitive a lui Putin (fie prin contrast – evidențiind cât de rău este Erdogan față de Putin, fie prin asemănare – fiind punctat că nu există diferențe atât de mari între cei doi și, în consecință, Putin nu este un actor cu care UE/România nu ar putea avea o interacțiune pozitivă).
↩ ***Marius Ciprian*** *Nu uita că și Erdogan pupat și mângâiat de către occidentali încă mai suspină și aspiră la epoca de ascensiune a răposatului imperiu otoman. Însă Europa se pare că a uitat ce au însemnat secolele consecutive de amenințare otomană și islamistă.*
Așa cum subiectul finanțării terorismului scoate în evidență, în cadrul războiului informațional, Turcia este acuzată de implicarea în contrabanda cu petrol a Daesh.

12. România – stat agresor

Se potențează ideea că România ar fi intrat în URSS în cadrul Războiului Mondial cu scopul de a fura teritorii. Același punct este regăsit și în comentariile despre România sub conducerea lui Antonescu:

↩ ***IonIon Codreanu*** *Costine, văd că nu pricepi cu mintea ta absolut nimic...Umbli cu citate din propaganda americană. Pentru tine tot ce-i american este cinstit, adevărat, minunat și făcut pentru binele țării noastre. Omule, bunicii tăi au crezut sub Antonescu că se vor alege cu o bucată zdravănă din URSS, părinții tăi au instalat comunismul cu ajutorul bolșevicilor iar tu te-ai pus în slujba propagandei americane.*

13. România nu beneficiază de protecția SUA/NATO în cazul unui război

Fiind doar un pion care nu contează pe tabla de șah a marilor puteri, SUA nu ar trimite niciodată trupe pentru protejarea României în cazul în care ar izbucni un război cu Federația Rusă.

Marius Ciprian *conteaza parerea mea. Săracul Barabula nu ține cont de un lucru: contribuabilul ală care habar nu are pe unde se află România pe harta lumii și care nici nu îl interesează să aibe habar de asta se va sătura la un moment dat să finanțeze ditamai mașinăria de război.*

orre.Pretinzi prea mult din partea unui consumator de Mona. Cât de tâmpit trebuie să fii să crezi că vor crăpa amerlocii pentru niște pârliți de români sau bulgari? Această temă este abordată complementar cu faptul că SUA instigă la invadarea Federației Ruse și că oricum aceasta din urmă deține supremația militară în regiune, mai ales în zona extinsă a Mării Negre. Un exemplu ilustrativ în acest sens este comentariul:

Zoltan *Rusia... bau-baul din debara scos mereu de la naftalina când trebuie să uităm de alte treburi grave și trebuie să facem jocul anumitor interese! Trupe și baze americane în țară, nu fac decât ca țara să devină țintă și asta e grav! Trebuie să fi naiv să crezi că dacă rușii ar ataca Estul s-ar baga americani sau oricine din vest. A se vedea precedentele Georgia, Ucraina, Turcia, etc. Se cheamă "proxy war" și mai bine am face tot ce se poate să stăm departe de aceste jocuri de interese, instigări și încordări de mușchi fără creier!*

Însă această temă este reluată la nivelul semiotic și de către titlul unui articol – care sugerează că România nu este un punct de interes pentru SUA și NATO: *România e tot mai expusă presiunii Rusiei în bazinul Mării Negre, o zonă neglijată de NATO și SUA*.

La nivelul comentariilor acestui articol este prezentată supremația Federației Ruse în Marea Neagră, dar și faptul că SUA și NATO vor da la schimb România pentru Siria:

↩ ***Nicolae Stan*** *NATO şi SUA vor să folosească România ca monedă de schimb. Vă oferim România în zona de influenţă da voi ne lăsaţi Siria să ne putem căra furăciunile prin porturile Latakia şi Tartuz. Aşa va grăi un american cât de curând!* Această sub-temă este prezentată și în titlul unuia dintre articole și conținutul acestuia: *Ruşii la un pas de a tăia accesul Statelor Unite la Marea Neagră*

14. Teza unei Europe unite cu Rusia

Se urmărește prin această temă propunerea creării unei forţe economice, ştiinţifice şi culturale a lumii, şi faptul că singura modalitate de a asigura pacea este prin înfrângerea supremaţiei Americii belicoase. Sunt evidenţiate de asemenea pierderile umane şi nu numai cauzate de acţiunile SUA.

↩***IonIon Codreanu*** *Până la urmă, popoarele au resurse extraordinare şi sunt convins că şi Rusia le are, vindecându-şi până la capăt bolile, nu fără sprijinul Europei Occidentale, a cărui interes fundamental este pacea pe continent. [...] Va putea conta însă mult alături de Europa, care va deveni împreună cu ea ce mai formidabilă putere economică, ştiinţifică, culturală a Lumii. Este o evoluţie logică spre asta, chiar dacă nu lineară. USA va pierde supremația şi va renunța cu certitudine la impunerea militară într-o lume care se va dori paşnică. În colaborare cu Europa, ţările puternic dezvoltate din Asia, USA va lucra pentru eliminarea cât mai rapidă a decalajelor de dezvoltare pe Terra, sursă a tuturor nenorocirilor globalizate din prezent.*

De asemenea, comentatorii încearcă să scoată în evidență că politica Kremlinului nu este una de belicozitate, ci că acesta urmărește un consens la nivelul Europei, care să includă Moscova:

Anastasia Torcea *Ba nu vrea sa divizeze Occidentul. Ar fi foarte fericita daca intre tarile occidentale ar exista un consens in jurul ideii bunelor relaţii cu Rusia.*

15. Scindarea coeziunii UE

Se evidențiază lipsa unei solidarități a statelor membre față de Ucraina:

kuku mucu *Dacă România joacă la un cap şi apoi va fi trădată aşa cum Germania şi Franța au trădat Ucraina în favoarea gazului rusesc şi adaug şi România plus Basarabia în tratativele privind Transnistria unde Germania a lungit-o în favoarea ruşilor. Din fericire am văzut doi generali în rezervă care spuneau că ţările mici trebuie să fie foarte vigilente în relaţia cu marile puteri.*

Capitolul 7. Cotidianele Evenimentul Zilei şi Gândul

Dumitru Şaranuţa

1. Putin este un președinte legitim a cărui autoritate este recunoscuta de majoritatea rușilor

Longevitatea lui Vladimir Putin în calitate de președinte al Federației Ruse, dar și popularitatea sa, par bizare într-o oarecare măsură pentru Occident. Acesta este atât un președinte legal, cât și unul legitim, fiindcă a acumulat voturile necesare la scrutinele organizate pentru fotoliul de președinte. Trebuie însă accentuat faptul că legitimitatea ridică unele semne de întrebare dacă ne raportăm la presiunile și intimidările sistematice asupra opoziției ruse.

Popularitatea lui Vladimir Putin este deseori scoasă în evidență de numeroase sondaje, precum cele elaborate de VȚIOM (Centrul de cercetare a opiniei publice din Rusia). Diseminarea rezultatelor acestor sondaje se face prin intermediul presei. Jurnaliștii din afara Rusiei, de asemenea, preiau aceste sondaje și le prezintă în presa din țara lor. Uneori, ratingul ridicat al lui Vladimir Putin este prezentat cu o oarecare admirație.

România nu este o excepție și se poate observa că nivelul înalt de aprobare a lui Putin este scos într-o lumină mai pozitivă. Drept exemplu poate servi fraza din știrea de pe site-ul Evenimentul Zilei: „*Rezultatele au fost date publicității miercuri la Moscova, conform Agerpres, care a mai precizat că Putin a atins nivelul maxim în intențiile de vot din ultimii patru ani*”[218].

2. Rusiei n-are de ce să îi fie frică de NATO întrucât ea singură este o putere militara uriașă

Polemicile, iar deseori elucubrațiile, pe marginea chestiunii cine ar câștiga un război, fie el convențional sau nuclear, NATO/SUA/UE sau Federația Rusă, mereu a fost un motiv de ceartă între diverși indivizi. La nivel de cetățean simplu sunt voci, care fără nici un argument, încearcă să ia apărarea Moscovei și să fie convinși de invincibilitatea ei.

Pe site-urile de știri există troli care nu folosesc nici un eufemism pentru a-și masca afinitatea față de Rusia și de a scrie că acest stat este puterea numărul 1 în lume. Un utilizator a postat pe site-ul Evenimentul Zilei următorul mesaj: „*Puterea mondială de pe planetă la ora actuală este Rusia. Şi nu au de gând să atace pe nimeni dar nici nu se vor lăsa călcaţi în picioare. Trebuie să realizaţi în mintea voastră că dacă Rusia nu era cel mai puternic stat, noi românii, acum am fi*

[218] *INFORMAŢIA ESENŢIALĂ care l-a satisfăcut pe Vladimir Putin şi care A STÂRNIT ÎNGRIJORARE în Statele Unite*, http://www.evz.ro/informatia-esentiala-care-l-a-satisfacut-pe-vladimir-putin-si-care-a-starnit-ingrijorare-in-statele-unite.html, accesat la data de 25 martie 2016.

mâncat la cantine sociale pe bonurile date de mafia mondială finanţist bancară".[219]
Unele ştiri au un cuprins fără nici cea mai mică legătură cu superioritatea militară a Rusiei şi atitudinea ei lipsită de spaimă faţă de vest, însă titlul poate fi unul pompos şi să sperie intenţionat cititorii. Un articol care vorbeşte despre declaraţia ministrului german de finanţe privind regimul democratic şi superioritatea economică a UE faţă de Rusia este întitulat *Rusia NU SE TEME DE NATO. S-a vorbit oficial despre SCOPUL PERVERS al lui Vladimir Putin*[220]. Formularea respectivă nu intenţionează altceva decât de a induce în eroare cititorul şi de a-i forma o părere greşită.

3. **Ucraina este un teritoriu artificial si nu are dreptul la existenţă**

Mulţi internauţi ignoră din necunoştinţă de cauză, sau intenţionat, principiile dreptului internaţional şi nu vor să-i dea nicio şansa Ucrainei să existe pe harta politică a lumii. Astfel, aceştia trec cu vederea ideea lui Woodrow Wilson de autodeterminare, de la sfârşitul primului război mondial, nu iau în calcul principiul Cartei Atlanticului, Carta ONU şi nici Actul de la Helsinki. Ucraina, pentru unele persoane, este o regiune istorică a Rusiei iar o parte din teritoriul său conţine anexări ilegale.
Unii utilizatori solicită sacrificarea Ucrainei pentru redobândirea teritoriilor istorice româneşti.
Utilizatorul M. a scris: „*Dincolo de glumă, Ucraina asta fără voia ei, pare prea mare, oricum. Ar avea încă de unde da şi la alţii. Am şi eu o durere*"[221].
Un alt utilizator, Hai Pa, face legătură cu anexarea Crimeii şi a postat: „*Să recunoască şi anexarea întregii Ucrainei din partea mea numai să ne lase înapoi cele două judeţe din sudul Basarabiei şi nordul Bucovinei furate nouă de Ucraina respectiv URSS prin criminalul pact ilegitim Molotov-Ribentrop*".[222]
Ideile respective pot conţine purul adevăr istoric, însă n-au nicio relevanţă şi noimă în actualul context al dreptului internaţional. Ucraina este un stat recunoscut de statele membre ONU, inclusiv de Rusia, iar legitimitatea integrităţii teritoriului nu

[219] *RUSIA vorbeşte despre un "RĂZBOI MONDIAL". Declaraţii ŞOCANTE de la vârful statului*, http://www.evz.ro/breaking-news-premierul-rus-dmitri-medvedev-sustine-ca-exista-riscul-unui-razboi-mondial.html, accesat la data de 24 martie 2016.
[220] *Rusia NU SE TEME DE NATO. S-a vorbit oficial despre SCOPUL PERVERS al lui Vladimir Putin*, http://www.evz.ro/rusia-nu-se-teme-de-nato-s-a-vorbit-oficial-despre-scopul-pervers-al-lui-vladimir-putin.html, accesat la data de 26 martie 2016
[221] *Referendum în Crimeea: 93% au votat alipirea de Rusia*, http://www.evz.ro/1087333.html, accesat la data de 20 martie 2016.
[222] *Din cugetările extremiştilor europeni filo-ruşi: Europa trebuie să recunoască anexarea Crimeii de către Rusia*, http://www.evz.ro/din-cugetarile-extremistilor-europeni-filo-rusi-europa-trebuie-sa-recunoasca-anexarea-crimeii-de-catre-rusia.html, accesat la data de 18 martie 2016

poate fi contestată sub nici un pretext datorită însuși sistemului internațional înființat și definit prin comun acord.

4. **Bruxelles este un focar de homosexualitate, de unde vine si reticența Rusiei față de UE**

Apusul Europei Occidentale și adoptarea unui stil de viață depravat este o idee des întâlnită la internauții ruși, dar și la o parte din analiști. Uniunea Europeană ar fi prea liberală în opinia unora iar faptul că toate minoritățile obțin drepturi duce la distrugerea valorilor tradiționale și conservatoare.

Această idee este propagată și în presa românească de unii internauți și de unele texte ale știrilor. A. D., vizitatorul site-ului Evenimentul Zilei, a scris că „*Rusia nu vrea ca homozexualitatea să îi fie impusă […]este dezgustată de cea ce este simbolul de astăzi al UE; Conchita Wurs, un specimen confuz, nici femeie și nici bărbat dar care este cel mai specific simbol pentru dezastru numit Uniunea Europeana*”[223].

UE nu ar fi doar un promotor agresiv al drepturilor LGBT dar și o entitate politică, care nu oferă nicio soluție viabilă la criza identitară și pentru conservarea valorilor tradiționale. Într-o știre de pe site-ul gandul.info este accentuată poziția lui Aleksandr Dughin pe marginea acestei chestiuni. „*Este necesar un imperiu eurasiatic care să contracareze influența Occidentului nihilist*”[224], a declarat Dughin făcând aluzia la caracterul defensiv față de ideile conservatoare a constructului politic eurasiatic. Această declarație pune accent și pe cuvântul *nihilist* care ar fi o însușire intrinsecă a vestului.

5. **UE este o formațiune nedemocratica, nu respecta suveranitatea statelor membre si a distrus industria României**

Fragmentarea Uniunii Europene se urmărește prin inocularea ideii, în mințile cetățenilor statelor membre, precum că această entitate politică și-ar fi asumat arbitrar prea multe prerogative și încalcă cras principiul suveranității. Prin nerespectarea suveranității s-ar dori secătuirea economiilor statelor membre.

Acesta ar fi motivul pentru Rusia nu și-ar dori o integrare europeană și „*nu vrea ca austeritatea să îi fie impusă de la Bruxelles; nu vrea ca industriile ei să ai fie fărâmițate și distruse cum s-a făcut în România și alte țări foste comuniste; nu vrea să i se impună câți refugiați să primească*”[225], după cum afirmă trolul A. D.

---

[223]*Rusia NU SE TEME DE NATO. S-a vorbit oficial despre SCOPUL PERVERS al lui Vladimir Putin,* http://www.evz.ro/rusia-nu-se-teme-de-nato-s-a-vorbit-oficial-despre-scopul-pervers-al-lui-vladimir-putin.html, accesat la data de 20 martie 2016

[224]*Un apropiat al lui Putin vorbeşte despre „Imperiul Eurasiatic”, din care ar trebui să facă parte şi România*, http://www.gandul.info/international/un-apropiat-al-lui-putin-vorbeste-despre-imperiul-eurasiatic-din-care-ar-trebui-sa-faca-parte-si-romania-13795968, accesat la data de 21 martie 2016

[225]*Rusia NU SE TEME DE NATO. S-a vorbit oficial despre SCOPUL PERVERS al lui Vladimir Putin*, op. cit.

Alții promovează ideea că UE este imaginea în oglindă a URSS-ului. Utilizatorul S. si R. a scris că „ *Noi vrem în Uniunea Sovietică Europeană, vrem să fim datori la băncile lor, să mâncăm jegurile lor, să fim subiectul predilect al jignirilor și umilințelor lor, să ne închinăm Țara lor. Iar ca răsplată, o dată pe an, să primim o viu colorata Paradă * și avertismente să respectăm "valorile"!*
Această afirmație face intenționat abstracție de argumente și pornește de la asumpții greșite folosind tehnici sofiste.

6. Rivalitatea NATO/Occident vs Rusia va genera o conflagrație mondială

Un al treilea război mondial este o propagandă eficientă de a speria populația. Sublinierea acestui aspect poate determina cetățenii să exercite anumite presiuni asupra guvernului pentru a normaliza relațiile cu un anumit stat. În cazul de față se poate vorbi despre crearea unei sperietori în imaginea Rusiei. Aceasta nu ar trebui desconsiderată și ostracizată fiindcă într-un anume context va putea surveni o escaladare a disensiunilor ce va degenera într-un conflict armat.
Titlul „*RUSIA vorbeşte despre un "RĂZBOI MONDIAL". Declaraţii ŞOCANTE de la vârful statului*” atrage cu siguranță cititorii dar poate crea și unele concluzii greșite. Este de remarcat că știrea relevă o serie de declarații ale prim-ministrului rus Dmitri Medvedev, iar site-ul Evenimentul Zilei a interpretat aceste declarații ca fiind o amenințarea cu nou război mondial: „*Premierul rus Dmitri Medvedev afirmă că marile puteri trebuie să se aşeze la masa negocierilor pentru a pune capăt războiului din Siria şi că o ofensivă terestră străină în această ţară ar putea duce la izbucnirea unui nou război mondial*”[226].

7. SUA a purtat si poartă război hibrid și sprijină activitatea organizațiilor teroriste

Escaladarea conflictului militar din Donbass a coincis cu apariția dovezilor care demonstrează implicarea trupelor ruse în teatrul de operațiuni din Ucraina de Est. Fiind un război neasumat, cu omuleți verzi, această strategie a fost catalogată ca fiind un război hibrid cu combatanți fără însemne.
Atât Rusia, cât și susținătorii ei, resping aceste acuzații. Unii merg mai departe și acuză direct, sau fac aluzii, că, de fapt, Occidentul practică cu succes războaiele hibride. „*Tensiunile din Siria sunt generate de activităţile Alianţei Nord-Atlantice, acuză Igor Konaşenkov, purtătorul de cuvânt al Ministerului rus al Apărării, citat de site-ul agenţiei TASS*”[227].
Trolul C. M. promovează ideea că SUA își atinge obiectivele militare prin intermediul teroriștilor. „*În Siria, SUA - cu suport NATO - au transformat Al*

[226] *RUSIA vorbeşte despre un "RĂZBOI MONDIAL". Declaraţii ŞOCANTE de la vârful statului*, op. cit.
[227] *Cine este vinovatul pentru tensiunile din Siria, în viziunea Rusiei*, http://www.gandul.info/international/cine-este-vinovatul-pentru-tensiunile-din-siria-in-viziunea-rusiei-15046506, accesat la data de 20 martie 2016

Qaeda în Statul Islamic pe care l-au antrenat, înarmat şi asmuţit contra guvernului LEGITIM. Scopul fiind de a „justifica" o intervenţie militară directă împotriva Damascului"[228]. Iar un trol de pe site-ul Gandul, @a., a postat următoarele: „*Parcă SUA nu războiul hibrid îl utilizează în Siria, Libia, şi în trecut în America de Sud, Afganistan? Aşa procedează toate marile puteri, prin războaie "proxi*""[229].
Această dezinformare avantajează Moscova fiindcă poate să distragă atenția de la situația din Ucraina și prostește cetățeanul de rând, care, neavând cunoștințe în domeniul relațiilor internaționale, să creadă că într-adevăr războiul hibrid este utilizat mai degrabă de SUA și NATO în spațiul MENA.

8. Occidentul este reprezentat de societățile secrete financiare care vor sa înrobească umanitatea

Teoria conspirației este un argument des întâlnit la acele persoane care încearcă să denigreze Occidentul, și în special SUA. Mulți oameni cred în faptul că, în organele de conducere al unor state puternice s-ar afla bancheri influenți, sau membri ai lojelor masonice, care își urmăresc propriile interese și încearcă să domine lumea prin sistemul financiar și monetar. Unele grupuri de oameni, inclusiv o parte din cetățenii Federației Ruse, sunt convinși că acești „masoni" urmăresc distrugerea societăților conservatoare prin supunerea lor la privatizări și împrumuturi bancare. Astfel, printre instituțiile care reprezintă instrumentul unor indivizi „obscuri și fără scrupule" s-ar situa Fondul Monetar Internațional, diversele bănci private de investiții, etc.
În România, de asemenea, există cetățeni convinși de această conspirație; unii chiar cred, alții nu este exclus să fie troli și să promoveze această dezinformare pentru a crea o atitudine anti-occidentală. Unii internauți pot face o aluzie subtilă la acest fapt. Un comentariu de la o știre ce vorbește despre finanțarea protestelor îndreptate împotriva exploatării gazelor de șist, de către Rusia, susține că mai bine sistăm această oportunitate decât să fie distrusă România. „*Foarte bine a făcut! De ce să avem noi ţara ruptă în două ca să extragem nişte gaze? Ce, nu ne-a fost bine dacă le-am primit de altundeva? Mai bine e aşa!*"[230], a postat o vizitatoare pe nume C. H., aducând oarecum argumentul că cineva poate să aibă interesul să își dorească să divizeze statul român.
Alții nu folosesc eufemisme și afirmă clar despre existența persoanelor implicate în afaceri financiare cu impact asupra întregii politici internaționale. Există chiar un

[228]Ibidem
[229]*RUSIA vorbeşte despre un "RĂZBOI MONDIAL". Declaraţii ŞOCANTE de la vârful statului*, op. cit.
[230]*Iulian Iancu: Rusia a finanţat cu 82 de milioane de euro manifestările împotriva gazelor de şist din Europa*, http://www.evz.ro/iulian-iancu-rusia-a-finantat-cu-82-de-milioane-de-euro-manifestarile-impotriva-gazelor-de-sist-din-europa.html, accesat la data de 15 martie 2016.

jurnalist care crede în existența unor „*păpuşari, ascunşi în spatele banilor reali şi virtuali*”[231], care ar comanda politicienii din Occident.

9. Rusia este indispensabilă pentru Europa

Războiul informațional, pe lângă unele tactici și strategii de intimidare, presupune și o propagandă mai *soft*. Aceasta se referă la crearea unei imagini pozitive a oponentului, în cazul nostru Federația Rusă. Și se încearcă demonstrarea că unii europeni cred în necesitatea prietenii cu Kremlinul și că acesta este indispensabil pentru UE.

Pe site-ul evz.ro există un articol unde se accentuează atitudinea prietenoasă a naționalistei franceze Marine Le Pen față de ruși. „*În acelaşi interviu, lidera Frontului Naţional a mai declarat că Rusia reprezintă un aliat esenţial al Europei. "Noi (europenii) suntem pioni în jocul de influenţă dintre SUA şi Rusia. Rusia este o ţară mare, un popor mare, cu care Europa are multe interese strategice comune. Cu Rusia trebuie să stăm de vorbă", a afirmat Marine Le Pen*”[232].

10. Dreptul la autodeterminare al Crimeii și al Estului Ucrainei

Termenul de autodeterminare îi face pe mulți să creadă că presupune dreptul oricărui grup de persoane de a revendica o parte din teritoriul suveran al unui stat. Se invocă dreptul poporului la autoguvernare fără să se ia în calcul Constituția statului din care fac parte și uită că în Crimeea, de exemplu, trăiesc atât ucraineni, cât și ruși, or aceștia au deja câte un stat (Ucraina și Rusia).

Utilizatorul *a.* crede că în relațiile internaționale se abuzează de practica dublelor standarde: „*singura diferență e că la noi era dictatura iar în Ucraina era un regim ales democratic.....iar în Kosovo erau numiți luptători pentru libertate iar în estul ucraineni teroriști....adik un popor are drep la autodeterminare iar altul nu.....hai să aplicăm principiile la fel nu aşa după cum bate vântul sau mai bine zis după dorinţele usa*”.[233]

Mulți încearcă să legitimeze ceea ce s-a întâmplat în Crimeea și ceea ce se întâmplă cum în Donbass. O parte din comentatorii pro-ruși de pe site-urile media românești sprijină separatismul din Ucraina iar unele știri accentuează că anexarea Crimeii a fost legală și conform dreptului internațional. Titlul respectiv „*Lavrov*

---

[231] *Cum poate cuceri Rusia Europa fără armate*, http://www.evz.ro/cum-poate-cuceri-rusia-europa-fara-armate.html, accesat la data de 17 martie 2016.

[232] *Din cugetările extremiştilor europeni filo-ruși: Europa trebuie să recunoască anexarea Crimeii de către Rusia*, op. cit.

[233] *Ibidem.*

exultă: Coca-Cola a recunoscut Crimeea. Toată lumea o va face în curând"[234] scoate în evidență promovarea legitimității acestui eveniment din martie 2014.

11. Scutul de la Deveselu pune în pericol România, ea va avea de suferit din cauza SUA fiindcă Rusia va ținti direct teritoriul român

Amplasarea scutului antirachetă în apropiere de Rusia îi agită foarte mult pe decidenții de la Kremlin. O astfel de instalație ar putea da peste cap strategia militară a Moscovei care pune un mare accent pe arsenalul nuclear. Scutul de la Deveselu este prin însăși propria denumire un aparat defensiv. Rusia însă îl percepe ca pe o amenințare fiindcă ar intenționa să o priveze de atuul său.

Prin metode informaționale se încearcă constrângerea României de a renunța la acest scut. Argumentele cele mai des aduse în discuție țin de vulnerabilitatea României, că ea va fi atacată prima. Prin atacuri psihologice se fac aluzii la iminența unor intervenții militare dacă SUA nu va înceta să dezvolte proiectele sistemelor antirachetă.

Trolul C. M. a scris: „*Pentru pacea și securitatea rumuniei. ...singura soluție e... să renunțe la scut și NATO....!!!*"[235], iar un utilizator de pe Evenimentul Zilei a ironizat destinația acestui sistem antirachetă luând în ghilimele cuvântul defensiv: „*SCUTUL "defensiv" este adevaratul motiv al discordiei romano-ruse*" [236] , (comentator – MY.S.).

12. Ucraina a încercat să fie eliberată de ruși de cotropitorii americani și fasciști

Aberația că SUA alimentează intenționat o mare parte din conflictele armate existente este prezentă în discursul la mai mulți internauți. Mai mult decât atât, se merge pe ideea că intervenția Moscovei este o încercare de eliberare și nicidecum nu este dovada unei politici imperialiste presupunând ingerințe în treburile interne.

Propaganda ideii de salvatori ruși pornește de la delegitimarea Maidanului. „*În urmă cu un an, în Ucraina avea loc o lovitură de stat. Militanţii neonazişti au organizat o revoluţie în Ucraina, iar noile autorităţi de la Kiev au luat decizii care au dus la un război civil*"[237], a declarat Marine Le Pen.

---

[234]*Lavrov exultă: Coca-Cola a recunoscut Crimeea. Toată lumea o va face în curând*, http://www.gandul.info/international/lavrov-exulta-coca-cola-a-recunoscut-crimeea-toata-lumea-o-va-face-in-curand-15068246, accesat la data de 19 martie 2016.

[235]*Rusia avertizează România: „Sistemele antirachetă nu vor putea rezista unui atac intens"*, http://www.gandul.info/stiri/rusia-avertizeaza-romania-sistemele-antiracheta-nu-vor-putea-rezista-unui-atac-intens-14922084, accesat la data de 26 martie 2016.

[236]*Guvernele lumii, în PANICĂ. RUSIA a pus ŢINTA pe ROMÂNIA! Ar putea începe RĂZBOIUL NUCLEAR*, http://www.evz.ro/guvernele-lumii-in-panica-ar-putea-incepe-razboiul-nuclear-iar-rusia-a-pus-tinta-pe-romania.html, accesat la data de 20 martie 2016.

[237]*Din cugetările extremiştilor europeni filo-ruși: Europa trebuie să recunoască anexarea Crimeii de către Rusia*, op. cit.

Pentru susținerea acestei teze în continuare, reprezentând un instrument al războiului informațional, este nevoie de niște comentarii ce se raliază la ea – utilizatorul n.: „*Auzim din presă că: domstranti pașnici proeuropa demonstrează în Kiev. Vedem la TV, bătăi sălbatice, bombe incendiare și Kievul trecut prin fum și foc. Proeuropenii ca prima lege interzic limbile minorităților, atacă minastirile ortidoxe, și sinagogile.*
Auzim în presă: Rusia invadează și agresează Ucraina: vedem la TV, soldați echipați după ultima tehnologie, blindate și "humere rusești" (de care nici nu știam), elicoptere moderne etc. printre copii care se joacă și oameni care îi întâmpină liniștiți. Nici un cartuș, nici un rănit. Păi asta e invazie , sau eliberare? Presa noastră cred că are alte criterii de adevăr.

13. Romania trebuie să se bucure (să fie revizionistă) de slăbiciunea Ucrainei și să își revendice teritoriile istorice

Războiul informațional al Kremlinului are drept unul dintre obiective să legitimeze starea de fapt din Ucraina iar pentru acest lucru se aduc argumente de revizionism căzut în desuetudine. La acest aspect se încearcă a fi atrasă atenția statelor vecine cu Ucraina. României, de exemplu, i se aduce aminte, prin intermediul trolilor, că statul ucrainean are în componența sa și teritorii istorice românești, cum ar fi Bucovina și sudul Basarabiei. Cetățenilor români le-ar fi mai ușor să treacă cu vederea soarta Ucrainei și acțiunile întreprinse de Rusia dacă ar fi convinși că într-un final se vor alege cu o extindere a granițelor.
În acest sens, unele comentarii de pe site-urile de știri vin să confirme această asumpție. Printre ele al utilizatorului O. E., care crede că, „*pentru Romania ceea ce se întâmplă este de fapt o veste bună. Ucraina nu va mai fii așa puternică, Moldova de peste Prut va intra rapid și ușor în UE, eliberarea pământurilor cotropite locuite de români este legală internațional. Americanii și europenii vor da mai mult României și Moldovei pentru a nu cere ajutor sau face alianțe cu rușii*”[238].

14. Rusia este o putere energetică și România ar face bine să fie prietenă cu ea

Există, în contextul războiului informațional, și idei mai puțin ingenioase. Creare unei iluzii pentru România că ar fi dependentă de gazul rusesc nu ține cont de faptul că în anul 2008 importul de gaze din Rusia se situa la cifra de 25% din consumul total, în 2014 această cifră era de 17% iar în 2015 importul nu a depășit 2%.

[238] *Război la graniţa României? Armata ucraineană este pregătită de un conflict armat cu Rusia*, op. cit.

Totuși, există troli care sperie, în necunoștință de cauză, cu dependența excesivă a României față de hidrocarburile rusești. La o știre din 2014 de pe evz.ro, și ea având un titlu sperietoare, au fost postate o serie de comentarii care încearcă să promoveze acest aspect. Utilizatorii sunt aproape identici ca și nume, nu este exclus să fie una și aceeași persoană:
-geo: „*Șantajul Rusiei"...Dar ce voiați să stea Rusia cu mâinile în sân când globaliștii impun sancțiuni pe motive imaginare... Ce tupeu! Rusia a avertizat lacheii globaliștilor că se va răspunde cu, contra măsuri..*"[239]
-geo: „*"renegocia de pe poziții de forță"...:))))*
Mai bine cumpărați-vă lemne daca aveți cu ce și de unde că va fi de jale la iarnă...Așa pățesc toți care susțin teroriștii planetei…

15. România n-are nevoie de Republica Moldova fiindcă Rusia va ocupa și Moldova la vest de Prut în acest caz

Unirea Republicii Moldova cu România ar fi o propunere de neimaginat pentru Rusia, care ar accepta cu greu așa ceva chiar și în condiții avantajoase și favorabile ei. Într-un articol de pe Evenimentul Zilei apare o abordare curioasă a acestei problematici, fiind subliniată ideea că dacă se realiza Unirea, Rusia va ocupa și Moldova din România, cel puțin așa afirmă politicianul moldovean Artur Reșetnicov: „*Trecând dincolo de Ucraina, în 25 noiembrie 2013, fostul director SIS (Serviciul de informaţii şi securitate) din Republica Moldova, deputatul PCRM Artur Reşetnicov scria pe o reţea de socializare: „Nu ştiu, însă, dacă Băsescu înţelege că aprinde un nou fitil în regiune? Bine, nu ţine cont de Moldova, dar îşi dă seama cum vor reacţiona Ungaria şi Ucraina? Potoleşte-te Băse, că de altfel va trebuie ca România să întoarcă ceea ce nu-i aparţine: Iaşiul, Suceava şi întreaga Moldovă de peste Prut".*
Din prostie, din aroganţă, sau din ambele (Rusia era în acel moment sigură că are Ucraina în mână), deputatul Reşetnicov ne dezvăluia ceea ce cei lucizi bănuiau demult: Rusia are în vedere anexarea Moldovei de la vest de Prut, la actuala Republică Moldova readusă la poziţia de vasal ascultător al Rusiei"[240], fragment din subcapitolul „Scurt scenariu de acțiune" al articolului de pe evz.ro. Abordarea respectivă, privită dintr-un unghi mai neconvențional, încearcă să descurajeze decidenții de la București să întreprindă careva măsuri față de Republica Moldova.

16. România a fost ocupată de NATO iar în caz de război românii vor muri pentru interese străine

[239] *Ce face România dacă Rusia închide robinetul la gaze*, http://www.evz.ro/ce-face-romania-daca-rusia-inchide-robinetul-la-gaze.html, accesat la data de 15 martie 2016.
[240] *Cum poate cuceri Rusia Europa fără armate*, op. cit.

Tema respectivă poate fi dedusă din mesajele a multor internauți români, unii pot fi troli veritabili desigur. Ideea că statutul de țară membră a NATO îi pune în pericol securitatea României face parte din categoria propagandei de tip sperietoare. Se promovează intensiv faptul că statul român va suferi cel mai mult într-un potențial război al NATO cu Rusia iar SUA, aflată la mii de kilometri distanță va avea doar de câștigat. Pe lângă aceasta, se pune la îndoială liberul consimțământ al României de a adera la instituția nord-atlantică de securitate acuzând pe față armatele statelor occidentale de ocupare abuzivă a teritoriului suveran român.
Cele mai elocvente exemple în acest sens sunt postările utilizatorilor pe site-urile de știri:
- D. C.: „*să nu vă bucurați că vor fi trimise trupe și armament greu în țară, în caz de un război toate rachetele rusești vor fi în capul nostru*".
-co. (postat 2 comentarii):
1. „*Romania este ocupată pe timp de pace. Ruşine, naţiunii române. Nicio trupă străină n-ar trebui acceptata pe teritoriul patriei, pe timp de pace, de un popor adevărat. În România nu mai există popor, există doar o aglomerare de oameni laşi şi egoişti*".
2. „*Nu vreau trupe străine în ţara mea, fie ele NATO, ruseşti, chinezeşti, japoneze, franceze sau extraterestre*".[241]
Tematica că România poate să devină ținta Rusiei din cauza NATO poate fi regăsită și în textele știrilor.

17. Rusia caută să securizeze sistemul internațional și respectă dreptul internațional

Inocularea ideii în mințile oamenilor că ești un băiat bun, prin intermediul propagandei și dezinformării, este o tehnică întâlnită în războiului informațional al rușilor. Din punct de vedere al relațiilor internaționale Rusia încearcă să creeze o falsă impresie că nu este un consumator de securitate ci contribuie la consolidarea securității globale. La acest capitol nu trebuie excluse atacurile la alți actori internaționali, și să-i acuzi de încălcarea dreptului internațional pentru a distorsiona realitatea și a face oamenii să devină confuzi.
În presa românească apar articole în care Rusia se arată îngrijorată de involuția securității internaționale. Texte de genul: „*Rusia este îngrijorată de posibilitatea din ce în ce mai reală a transportării şi depozitării de armament în spaţiu, a declarat adjunctul ministrului de Externe rus, Serghei Riabkov, într-un interviu*

[241] *Noua strategie NATO pentru a răspunde la ameninţarea Rusiei. Ce rol joacă România în planul de reacţie rapidă al Alianţei*, http://www.gandul.info/stiri/noua-strategie-nato-pentru-a-raspunde-la-amenintarea-rusiei-ce-rol-joaca-romania-in-planul-de-reactie-rapida-al-aliantei-15063765, accesat la data de 14 martie 2016.

acordat agenţiei de presă rusă Tass"[242], vine să demonstreze alibiul Rusiei din punctul ei de vedere. Frustrarea Moscovei față de întărirea apărării anti-rachete în Estul Europei, care îi scade din funcționalitatea arsenalului său nuclear, are o legătură directă cu acuzațiile aduse Occidentului că încalcă tratatele internaționale pe când ea le respectă. „*Sistemele antirachetă care urmează să fie instalate în România şi Polonia reprezintă încălcări ale prevederilor Tratatului forţelor nucleare intermediare (INF), acuză Serghei Riabkov, adjunctul ministrului rus de Externe, citat de site-ul de ştiri Sputnik*", o declarație ce redirecționează vina dinspre est spre vest.

18. **Hegemonia Occidentului va înceta curând iar Uniunea Europeană nu este mai legitimă decât Uniunea Eurasiatică**

Teoria contrabalansării liberalismului occidental este virulent promovată de eurasianistul Aleksandr Dughin, care propune drept model un imperiu eurasiatic care să întruchipeze o a patra cale, celelalte 3 fiind liberalismul, fascismul și marxismul. Acest imperiu trebuie să fie conservator și să fie construit pe principiile istorice duhovnicești ale estului. Rusia încearcă să legitimeze ideea lui Dughin prin răspândirea acesteia în statele est-europene. „*Este necesar un imperiu eurasiatic care să contracareze influenţa Occidentului nihilist", a spus Dugin, vorbind despre o "nouă ordine mondială" bipolară, formată, de o parte, din Statele Unite şi Europa Occidentală (condusă de Germania), şi, de altă parte, din Uniunea Eurasiatică, dominată de Rusia*"[243], un fragment dintr-un interviu a lui Dughin apare și în presa românească. Ideea respectivă încearcă să creeze impresia unui nu început mai echitabil și mai just din punct de vedere istoric. Moscova folosește această teorie în războiul informațional pentru a-și legitima proiectul neo-imperialist Uniunea Eurasiatică. Într-o știre apare o declarație a lui Vladimir Putin, care este convins că această uniune urmărește aceeași pași ca și UE. „*Nu înţeleg de ce atunci când se integrează ţările UE e ceva normal, iar când noi facem acelaşi lucru în spaţiul ex-sovietic se vorbeşte de dorinţa Rusiei de a reface imperiul*"[244].

19. Rusia doar se apară și este doar o victima a agresiunii vestice

În războiul informațional al Kremlinului Rusia este poziționată în rolul de victimă. De fapt, nu Occidentul ar fi reacționat la impredictibilitatea vecinului său estic și la

---

[242]*Rusia, îngrijorată de un posibil război „spaţial"*, http://www.gandul.info/international/rusia-ingrijorata-de-un-posibil-razboi-spatial-15049890, accesat la data de 18 martie 2016.

[243]*Un apropiat al lui Putin vorbeşte despre „Imperiul Eurasiatic", din care ar trebui să facă parte şi România*, op. cit.

[244]*Vladimir Putin: „Poate că SUA au vreun interes să împiedice o apropiere între Europa şi Rusia. Nu trebuie să vă temeţi de Rusia". Ce spune despre scutul antirachetă din România*, http://www.gandul.info/international/vladimir-putin-poate-ca-sua-au-vreun-interes-sa-impiedice-o-apropiere-intre-europa-si-rusia-nu-trebuie-sa-va-temeti-de-rusia-ce-spune-despre-scutul-antiracheta-din-romania-14412644, accesat la data de 14 martie 2016.

nerespectarea dreptului internațional ci invers, Moscova reacționează gesturile neprietenești ale SUA, NATO și UE. „*Nu e vina Rusiei că relaţiile cu ţările din UE s-au deteriorat, nu noi am limitat comerţul şi activităţile economice. Aceste măsuri au fost luate împotriva noastră şi a trebuit să ripostăm*”[245]. Unele persoane pot fi sensibile la astfel de declarații și să le creadă uitând de precedentul Crimeea sau Donbass.

Federația Rusă chiar încearcă să își conserve factorul descurajant al armamentului său nuclear și declară pe față că acțiunile Occidentului sunt neprietenești și amenințătoare. Ziarul Gândul iarăși a preluat o declarație a lui Vladimir Putin care susține că „*extinderea sistemului antirachetă al Statelor Unite în Europa de Est reprezintă o ameninţare la adresa capacităţilor nucleare ruse, exprimând preocupare că infrastructura ofensivă a NATO se apropie de frontierele ruse şi evocând un scenariu "foarte periculos"*”[246], o afirmație care victimizează vădit Moscova și iradiază amenințări ce reprezintă contramăsuri. Trolul C. M. susține aprig această idee: „*Am asistat în ultimul timp la o adevărată agresiune a Occidentului şi a clubului său criminal NATO asupra Rusiei. De fapt, după destrămarea URSS, asaltul americanilor şi a vasalilor săi asupra Moscovei n-a încetat o singură clipă*”.[247]

Un exemplu mai excentric de victimizare a Moscovei ține de perceperea unei amenințări asupra „lumii ruse”. Românii de rând ar putea să rămână indiferenți la această propagandă întrucât nu se identifică cu lumea rusă și istoria slavilor de răsărit. Totuși, trebuie remarcat faptul că acest aspect apare în presă și ține de cetățenii Transnistriei. „*Vicepremierul rus Dmitri Rogozin a declarat miercuri că intenţionează să propună facilitarea acordării cetăţeniei ruse locuitorilor din Transnistria născuţi după 1991, deoarece lipsa unei astfel de prevederi îi determină pe aceştia să obţină cetăţenia moldovenească, română sau bulgară*”[248]. Acest alineat scoate în evidență reiterarea Rusiei că teritoriul de pe malul stâng al Nistrului îi aparține și nu va permite vreo interferență de vreun fel, în caz contrar se va recurge la „autoapărare”.

Evenimentul Zilei

Evenimentul Zilei (EVZ prescurtare) este un portal de știri ce poate fi accesat la adresa electronică http://www.evz.ro/. Acesta este un cotidian ce cuprinde știri din

[245] *Vladimir Putin: „Poate că SUA au vreun interes să împiedice o apropiere între Europa şi Rusia. Nu trebuie să vă temeţi de Rusia”. Ce spune despre scutul antirachetă din România*, op. cit.
[246] *Rusia avertizează România: „Sistemele antirachetă nu vor putea rezista unui atac intens”*, op. cit.
[247] *Moscova va răspunde consolidării NATO în apropierea Rusiei*, op. cit.
[248] *Vicepremierul Rogozin: Rusia trebuie să acorde mai uşor cetăţenie transnistrenilor, altfel îi împinge spre România*, http://www.gandul.info/international/vicepremierul-rogozin-rusia-trebuie-sa-acorde-mai-usor-cetatenie-transnistrenilor-altfel-ii-impinge-spre-romania-14530158, accesat la data de 14 martie 2016.

toate categoriile (social, politic, internațional, etc.). Titlurile principale de pe site-ul EVZ sunt scrise cu litere bold într-o culoare roșiatică aprinsă, ceea ce atrage imediat atenția. Restul știrilor adiacente au titlurile colorate în albastru și literele sunt mai mici, însă odată ce sunt accesate, articolele respective, apar cu titlul în bold și culoarea roșiatică ca și știrile de ultimă oră de pe pagina principală. De asemenea, există atât știri simple[249], care relatează un eveniment sau o declarație, cât și editoriale[250], care exprimă opinia unui expert sau jurnalist asupra unei chestiuni.

La prima vedere motorul de căutare este unul foarte comod, înzestrat cu un calendar pentru a căuta în arhiva cotidianului știri dintr-un anumit an, anumită lună și zi. Poți căuta chiar introducând un cuvânt alegând unde ai vrea să se regăsească, în titlul articolului sau în efectiv cuprinsul lui. Totuși, știrile dinainte de 2014 sunt foarte puține și chiar inexistente la un moment dat. Pentru data de 13.12.2013 apare doar o știre iar căutând știri din august 2012 nu găsești nimic.

Analizând războiul informațional al Rusiei din presa românească am încercat să caut teme relevante introducând cuvinte-cheie precum Rusia, România sau introduceam ambele cuvinte în motorul de căutare. Astfel, nu am încercat să fac o cercetare exhaustivă din punct de vedere cantitativ ci am preluat o serie de articole care fac dovada folosirii tehnicii războiului informațional în spațiul media din România. Am analizat știri din intervalul de timp 2014-2016.

În articolele analizate am identificat o serie de aspecte specifice războiului informațional. Acesta se poate manifesta la nivel de titlu, la nivel de text al articolului și la nivel de comentarii. Unele titluri conțin cuvinte scrise integral cu bold[251] pentru a atrage atenția cititorului, cel mai probabil; alți generici sunt reprezentați de titluri sperietori[252], care conțin și unele cuvinte scrise cu bold. De aici se poate de dedus că acest lucru se face intenționat pentru a atrage atenția cititorului și de a-l face să se îngrijoreze, în același timp, din cauza unui eveniment internațional.

La capitolul textul articolului se pot întâlni publicații[253], unde este prezentată o informație avantajoasă Moscovei și care ar putea să derute cetățeanul român.

---

[249]*NATO: Sistemul antirachetă din România nu este o amenințare pentru Rusia*, http://www.evz.ro/nato-sistemul-antiracheta-din-romania-nu-este-o-amenintare-pentru-rusia.html, accesat la data de 17 martie 2016.

[250]*Cum poate cuceri Rusia Europa fără armate*, http://www.evz.ro/cum-poate-cuceri-rusia-europa-fara-armate.html, accesat la data de 17 martie 2016.

[251]*INFORMAŢIA ESENŢIALĂ care l-a satisfăcut pe Vladimir Putin şi care A STÂRNIT ÎNGRIJORARE în Statele Unite*, http://www.evz.ro/informatia-esentiala-care-l-a-satisfacut-pe-vladimir-putin-si-care-a-starnit-ingrijorare-in-statele-unite.html, accesat la data de 25 martie 2016.

[252]*Guvernele lumii, în PANICĂ. RUSIA a pus ŢINTA pe ROMÂNIA! Ar putea începe RĂZBOIUL NUCLEAR*, http://www.evz.ro/guvernele-lumii-in-panica-ar-putea-incepe-razboiul-nuclear-iar-rusia-a-pus-tinta-pe-romania.html, accesat la data de 20 martie 2016.

[253]*Din cugetările extremiștilor europeni filo-ruși: Europa trebuie să recunoască anexarea Crimeii de către Rusia*, http://www.evz.ro/din-cugetarile-extremistilor-europeni-filo-rusi-europa-trebuie-sa-recunoasca-anexarea-crimeii-de-catre-rusia.html, accesat la data de 18 martie 2016

Metodele folosite în textul știrilor pot varia de la propagandă la dezinformare și uneori declarații aduse în detrimentul Occidentului pentru a-i știrbi din imagine.
Unul dintre cel mai important pilon al războiului informațional este „armata de troli". Aceștia, prin intermediul comentariilor lor, încearcă să aducă diverse argumente pentru a justifica faptele comise de Rusia și pentru a critica Occidentul. Diverșilor troli, iar unii chiar simpli utilizatori, le reușește să-și promoveze punctul de vedere în ciuda politicii site-ului EVZ. Imediat deasupra comentariilor de la orice articol apar regulile de conduită pe forum.
Poți să postezi un mesaj logându-te cu profilul de Facebook sau autentificându-te direct pe site. Primele apar comentariile utilizatorilor Facebook iar imediat urmează comentariile persoanelor care s-au înregistrat pe site-ul EVZ (este destul să scrii un nume și un e-mail). În ciuda regulilor impuse de administrația site-ului, persistă comentariile injurioase și atacurile la persoană [254], acestea nefiind cenzurate.
Cei ce comentează autentificându-se direct pe www.evz.ro dau dovadă de anonimitate în mare parte. Există și troli care folosesc Facebook-ul pentru a posta comentarii. Exemplu P. M., ce o are o poziție anti-americană, apare pe rețeaua de socializare Facebook având poză de profil și pare a fi un domn în vârstă. Acesta nu ezită să își etaleze poziția anti-occidentală în comentariile de pe site-ul EVZ.

Abordarea războiului informațional pe site-ul EVZ:
Războiul informațional este conștientizat și explicat în mai multe articole de pe Evenimentul Zilei. Am identificat 12 editoriale în care se vorbește despre războiul informațional, 11 din ele au fost scrise de Iulian Chifu iar cel de al 12-lea de Radu Pădure. În unele articole sunt prezentate exemple concrete de război informațional, cum ar fi presupusul atac al României asupra Transnistriei[255].
Există și articole unde se face o delimitare conceptuală [256] cu descrierile și explicațiile de rigoare a acestei strategii. De asemenea, pe EVZ poate fi găsit și un articol[257] care subliniază folosirea acelei „armate de troli", care împânzesc spațiul virtual și încearcă să pară utilizatori simpli dar cu o retorică mai neconvențională, pro-rusă și anti-occidentală.

---

[254] *Ultima găselniță a Moscovei: Tratatul Start pentru echilibrul forțelor nucleare strategice trebuie revizuit pentru a distruge asteroizi! | PULSUL PLANETEI*, http://www.evz.ro/ultima-gaselnita-a-moscovei-tratatul-start-pentru-echilibrul-fortelor-nucleare-strategice-trebuie-revizuit-pentru-a-distruge-asteroizi-pulsul-planetei.html, accesat la data de 19 martie 2016.
[255] *PULSUL PLANETEI. Exerciții de Război informațional: România atacă Transnistria!*, http://www.evz.ro/pulsul-planetei-exercitii-de-razboi-informational-romania-ataca-transnistria.html, accesat la data de 25 martie 2016.
[256] *PULSUL PLANETEI. Războiul informațional împotriva României*, http://www.evz.ro/pulsul-planetei-razboiul-informational-impotriva-romaniei.html, accesat la data de 20 martie 2016.
[257] *PULSUL PLANETEI. Uzinele de troli, arma războiului informațional al Rusiei cu Occidentul și cu Adevărul*, http://www.evz.ro/pulsul-planetei-uzinele-de-troli-arma-razboiului-informational-al-rusiei-cu-occidentul-si-cu-adevarul.html, accesat la data de 19 martie 2016.

Ziarul Gândul

Formatul electronic al ziarului Gândul poate fi accesat pe pagina sa web www.gandul.info. Aspectul site-ului poate părea dezordonat la prima vedere și se poate observa cum articolele abundă pe pagina principală. Știrile sunt prezentate mai monocrom lipsind culorile aprinse. Acest fapt poate să determine cititorul să se concentreze asupra textului mai mult dar poate și să afecteze interesul utilizatorului, care s-ar putea să se arate neinteresat din cauza lipsei unui aspect mai atrăgător al informației publicate.
Motorul de căutare de pe site-ul Gândul aparține companiei OkiDoki. Nu este foarte comod întrucât nu îți oferă acces la arhiva cotidianului astfel că ești nevoit să cauți după cuvinte cheie. Intervalul de timp al articolelor vizualizate și analizate este 2015-2016.
Unele știri sunt foarte scurte, precum declarația[258] ministrului rus de externe Serghei Lavrov, prin care se încearcă legitimarea anexării Crimeii datorită unei gafe comise de compania Coca-Cola. Alte articole[259] au forma unor editoriale iar autorul încearcă să trateze problema mai complex. Amândouă texte de mai sus atrag atenția prin prezența elementelor specifice unui război informațional. Se încearcă dezinformarea și crearea unei stări de frică printre cititori, deseori prin intermediul unor titluri de știri eronate doar pentru a atrage atenția.
De asemenea, se poate observa accentul pus pe declarațiile unor demnitari ruși. Ele pot fi diverse, nu este neapărat ca să fie prezentate sub forma unor amenințări, ba din contra, se prezintă îngrijorările Rusiei față de evoluțiile periculoase ale sistemului internațional și cât de mult Moscova își dorește să contribuie la stabilitate și pace. Drept exemplu poate servi o declarație a lui Dmitri Rogozin[260], în care acesta își face griji pentru integritatea teritorială a Transnistriei, sau preocuparea Rusiei pentru securizarea spațiului cosmic, după cum s-a exprimat un oficial rus[261].

---

[258] *Lavrov exultă: Coca-Cola a recunoscut Crimeea. Toată lumea o va face în curând*, http://www.gandul.info/international/lavrov-exulta-coca-cola-a-recunoscut-crimeea-toata-lumea-o-va-face-in-curand-15068246, accesat la data de 19 martie 2016.
[259] *Rusia avertizează România: „Sistemele antiracheta nu vor putea rezista unui atac intens”*, http://www.gandul.info/stiri/rusia-avertizeaza-romania-sistemele-antiracheta-nu-vor-putea-rezista-unui-atac-intens-14922084, accesat la data de 26 martie 2016.
[260] *Vicepremierul Rogozin: Rusia trebuie să acorde mai uşor cetăţenie transnistrenilor, altfel îi împinge spre România*, http://www.gandul.info/international/vicepremierul-rogozin-rusia-trebuie-sa-acorde-mai-usor-cetatenie-transnistrenilor-altfel-ii-impinge-spre-romania-14530158, accesat la data de 14 martie 2016.
[261] *Rusia, îngrijorată de un posibil război „spaţial”*, http://www.gandul.info/international/rusia-ingrijorata-de-un-posibil-razboi-spatial-15049890, accesat la data de 18 martie 2016.

O atenție aparte merită și comentariile de pe site-ul agenției media Gândul. Chiar dacă există o mică notificare ce ar reflecta politica ziarului privind conduita pe forum ea este trecută cu vedere atât de utilizatori, cât și de administrație. Teoretic, sunt interzise comentariile abuzive însă postările injurioase și atacurile la persoană sunt prezente. Pentru a lăsa un comentariu poți folosi contul de Facebook sau, cea mai des folosită metodă, este autentificarea direct pe site, unde îți poți ascunde identitatea.

În comentariile de la știrile legate de relațiile internaționale, unde se vorbește despre Rusia, Occident și România, sunt prezenți foarte mulți troli. Aceștia au o retorică fie pro-rusă, fie anti-occidentală, sau abordează concomitent aceste tematici.

Unul dintre cei mai activi troli de pe site-ul Gândul este un utilizatorul care se semnează Constantin Moldovean. Nu este clar dacă sub acest nume se ascunde una și aceeași persoană sau mai mulți indivizi folosesc pseudonimul respectiv. În una dintre știri apare următorul comentariu, scris de C. M.: „*Maternitatea terorismului internațional (SUA) și gașca sa criminală NATO continuă să-și intensifice prezența la granița Federației Ruse amenințând stabilitatea și pacea în Europa și în lume.*

Moscova declară că va lua contramăsuri.

Mișulică limbă de fier, „jurnalist la Gândul" – în spiritul indicațiilor Departamentului de Stat al SUA - prezintă lucrurile invers.

Conform notițelor primite de la Ambasada SUA - Rusia amenință !

Nu mă GUȘTERULE ZĂBĂLOS, Rusia nu amenință. Rusia reacționează la amenințări !"[262]. Ulterior, acest comentariu a fost copiat exact în această formă și postat de mai mulți utilizatori, aprobând pe față poziția trolului Constantin Moldovean.

El nu ezită să atace și autorii articolelor acuzându-i de prozelitism excesiv față de politicile americane: „*M. D., mă pupător de Iabe americane, Konaşenkov are dreptate*"[263]. De asemenea, el nu ezită și să amenințe[264] făcând aluzie că Rusia are capabilitățile necesare să combată influența NATO și scutul antirachetă de la Deveselu.

Există și genul de troli care ar trebui să inspire încredere. În această categorie pot fi trecuți cei care comentează prin intermediul profilului de Facebook având poză și un nume. Drept exemplu poate servi utilizatorul M. A. El a postat un comentariu folosindu-și contul de pe platforma de socializare: „*A fost cunva -REFERENDUM-*

---

[262] *Reacţia Rusiei după ce NATO a decis să-şi întărească prezenţa în Europa*, http://www.gandul.info/international/reactia-rusiei-dupa-ce-nato-a-decis-sa-si-intaresca-prezenta-in-europa-15062531, accesat la data de 16 martie 2016.

[263] *Cine este vinovatul pentru tensiunile din Siria, în viziunea Rusiei*, http://www.gandul.info/international/cine-este-vinovatul-pentru-tensiunile-din-siria-in-viziunea-rusiei-15046506, accesat la data de 20 martie 2016

[264] *Rusia avertizează România: „Sistemele antirachetă nu vor putea rezista unui atac intens"*, op. cit.

daca vrem sa murim ,pentru milionari-miliardari americani?????????????”[265]. Utilizatorul respectiv încearcă să-și facă auzită poziția sa anti-americană demonstrând că nu îi este frică să își descopere față și să creeze impresia că este un individ real. Trebuie de remarcat că este folosit și trucul cu poza de profil de pe Facebook, unde apare un domn trecut de 50 de ani, adică o persoană cu experiență și care știe ce vorbește.

Update: Ziarul Gândul a schimbat în totalitatea, în aprilie, designul propriului site. Pe lângă aspectul știrilor, care au devenit mai bogate în ornamente și imagini, introducerea unui nou motor de căutare mai comod, s-a renunțat la postarea comentariile cu autentificare directă pe site. Aceste comentarii au fost șterse. Unica posibilitate de a putea posta vreun mesaj a rămas Facebook-ul iar vechile comentarii ale utilizatorilor Facebook au fost păstrate.

Abordarea războiului informațional pe site-ul Gândul:

Prezentarea efectivă a războiului informațional se regăsește în foarte puține publicații pe site-ul ziarului Gândul. Cu ajutorul motorului de căutare OkiDoki am putut identifica 5 articole care abordează această temă. Unele editoriale vorbesc doar în treacăt despre acest tip de amenințare. În unul din articole se regăsește doar un alineat privitor la războiul informațional.

„*De asemenea, Rusia va continua să ducă războiul informaţional la un nou nivel, „lucrând la aţâţarea sentimentelor anti-americane şi anti-occidentale atât în Rusia, cât şi în lume. Moscova va continua să publice informaţii false şi înşelătoare în efortul de a discredita Occidentul, de a amesteca sau distorsiona evenimentele care ameninţă imaginea Rusiei, de a submina consensul asupra Rusiei şi de a apăra rolul Rusiei ca putere globală responsabilă şi indispensabilă*” [266], acesta este un fragment dintr-un articol care exemplifică prezentarea războiului informațional.

[265]*Noua strategie NATO pentru a răspunde la ameninţarea Rusiei. Ce rol joacă România în planul de reacţie rapidă al Alianţei*, http://www.gandul.info/stiri/noua-strategie-nato-pentru-a-raspunde-la-amenintarea-rusiei-ce-rol-joaca-romania-in-planul-de-reactie-rapida-al-aliantei-15063765, accesat la data de 14 martie 2016

[266]*Raportul serviciilor secrete americane despre AMENINŢAREA de la graniţa României*, http://www.gandul.info/international/raportul-serviciilor-secrete-americane-despre-amenintarea-de-la-granita-romaniei-15074061, accesat la data de 15 martie 2016.

Capitolul 8. Agenţia de ştiri Mediafax

Perioada acoperită: septembrie 2014 – martie 2016

Iulia Lupulescu

Elemente de interes și observații

Mențiune importantă – nu a putut fi accesată întreaga arhivă Mediafax datorită unei erori a site-ului. Prin urmare, au fost parcurse aproximativ 1000 de articole regăsite în cele 50 de pagini ce vizau perioada ultimelor 6 luni și în baza criteriilor de căutare aplicate (cuvinte cheie precum Rusia-Ucraina 2014, Crimeea, Turcia-Rusia), am putut accesa și articole din anul 2014 sau 2012.

Analiză generală articole

Fluxul de știri este unul semnificativ din punct de vedere cantitativ, portalul online fiind actualizat la zi și abordând o paletă largă de informații, încadrată în domeniile tematice: politic, economic, social, sport, externe, cultură-media, life-style, știință, Siria, Reportaje Mediafax, Revista Presei.

Articolele sunt în fapt știri preluate de la agenții internaționale de presă (Tass, France Press, etc.)ce surprind cel mai adesea exclusiv declarații ale unor oficiali americani, ruși, turci sau ucraineni, având de obicei dimensiuni reduse. Articolele nu surprind și o parte de analiză prezentând pur și simplu informațiile într-o formă brută, așa cum au fost preluate și traduse.

Agenția încearcă să mențină o linie echidistantă. Articolele nu sunt însoțite de comentarii părtinitoare ale autorului și nici nu pare a se urmări voit sprijinirea unei anumite poziții. În mod involuntar, s-ar putea aprecia o susținere a intereselor Federației Ruse în măsura în care articolele prezintă exclusiv declarațiile și afirmațiile oficialilor ruși, fără o contrapondere care să ilustreze poziția SUA, a Turciei sau a oricăror alți actori vizați în mod direct de știrea respectivă. Arareori, în destul de puține cazuri am regăsit această balansare în cadrul textului știrii.

Mihai Drăghici pare a fi principalul referent al știrilor privind Federația Rusă dar mai există și alți autori precum Valentin Vidu sau Anna Primac.

Titlurile articolelor sunt ușor apocaliptice uneori, folosesc cuvinte tari (Rusia anunță că intervenția.... va declanșa un nou RĂZBOI MONDIAL, etc.)

Analiză generală comentarii și troli

În secțiunea legată de Termeni și Condiții se precizează următoarele aspecte: Accesul la conţinutul online al site-ului www.mediafax.ro este liber.

Mediafax îşi rezervă dreptul de a modifica, şterge orice mesaj postat pe site, intrepretat la discreţia Mediafax ca fiind abuziv, defăimător, obscen ori de natură a aduce vreo atingere unui drept legal protejat.
În pofida acestor precizări, comentariile nu par a fi moderate, de vreme ce pot fi identificate numeroase injurii în cadrul lor și au de cele mai multe ori un conținut extrem de vulgar.
În repetate rânduri am regăsit comentarii prin care anumiți troli acuzau agenția dar mai ales autorul articolului de pro-americanism și lipsă de imparțialitate. Există totodată persoane care spun că știrile sunt preluate, traduse (în mod intenționat uneori) greșit pentru a denigra imaginea lui Vladimir Putin și a Federației Ruse.
Nu există posibilitatea de a te înregistra, de a-ți face un cont, pot fi lăsate comentarii sub orice pseudonim și chiar poate fi preluat pseudonimul altcuiva astfel că e dificil de remarcat și identificat troli care comentează succesiv la articolele legate de Rusia pentru că pot asuma o altă identitate.
Au fost identificate patru nume postează într-o manieră sistematică, dar nu există certitudinea că pseudonimele respective sunt utilizate de una și aceeași persoană: **Liviu Chilian** (care de regulă postează 5,7-10 comentarii succesive fie în română cu o mulțime de erori gramaticale fie în limba engleză), **Dorel, Dacul și Olteanul**.

Războiul informațional în Mediafax

Războiul informațional prezentat ca temă distinctă în articolele din Mediafax se regăsește în 4 materiale.
Un prim asemenea articol este *„Timofti: Pericolul dezinformării duse de actorii externi, la fel de grav ca islamismul agresiv”,* publicat în data de 7 iulie 2015. Tema centrală este reprezentată de prezentarea unor elemente din discursul președintelui Republicii Moldova, Nicolae Timofti. Abordând problematica unei viitoare uniri a R. Moldova cu România, Timofti avertizează asupra următorului aspect: „*Cu părere de rău mai există şi astăzi în Republica Moldova formatori de opinie dirijaţi din afară care menţin ideea profund falsă că moldovenii de pe ambele maluri ale Prutului ar fi altfel decât restul românilor (...)Se urmăreşte destabilizarea, desfiinţarea prin fapte, prin ridicare de pretenţii teritoriale, nu doar a Republicii Moldova, ci şi a Ucrainei şi României”*[267]. Nu există comentarii la acest articol.
Un al doilea articol relevant pentru problematica analizării războiului informațional, publicat în data de 15 aprilie 2015 poartă titlul „*George Maior, în FT: Rusia intensifică războiul informaţional anti-Occident. NATO şi UE trebuie să ia măsuri”.* Articolul ilustrează avertismentul fostului director al SRI, George

[267] Tibi Bujdei, *„Timofti: Pericolul dezinformării duse de actorii externi, la fel de grav ca islamismul agresiv”,* http://www.mediafax.ro/externe/timofti-pericolul-dezinformarii-duse-de-actorii-externi-la-fel-de-grav-ca-islamismul-agresiv-14559309, accesat în 22 martie 2016.

Maior asupra intensificării războiului informațional purtat de Rusia împotriva Occidentului. Articolul înregistrează un număr de 34 de comentarii, dintre care poate fi identificat ca extrem de sugestiv pentru a ilustra problematica prezenței trolilor următoarele: *„La ce imbbeciliăți spun și fac aleșii neamului din Ro, UE și SUA, comentariile oricărui om care gândște sunt împotriva acestora, deci interpretate de plebea de postaci proNato - fără opinie proprie și creier- proRuse. ORICE COMENTARIU INDEPENDENT, dacă nu e proUE e constiderat dușman"*[268].

Un al treilea articol relevant, "*Kievul susţine că a DISTRUS convoiul de blindate care a trecut frontiera dinspre Rusia. Lavrov: Aceste afirmaţii reprezintă un "război informaţional". SBU: Militari ruşi reţinuţi în estul ţării",* a fost publicat în data de 26 august 2014. *"Moscova califică drept "război informaţional" afirmaţiile presei occidentale cu privire la prezenţa unor trupe ruseşti în Ucraina, a declarat luni ministrul rus de Externe, Serghei Lavrov, citat de RIA Novosti".*

Printre cele mai relevante comentarii se numără:

- *„ Dincolo de minciunile propagandistice ale Kiev-ului, ar fi totuși de reținut că s-a redeschis frontul în zona Mariupol, pe care acum Kiev-ul e în situația că trebuie să-l apere - dacă poate. După cât de tare țipă că vin rușii peste ei, se pare că nu le e așa ușor să țină orașul*".
- *„ Dezinformarea ieftină este practicată încă de la începutul potlogăriei ucrainene. FMI și emisarii SUA nu s-au dus degeaba la Kiev. Însă lumea a fost suficient de deșteaptă încât monștrii să nu reușească sa ne asmută împotriva Rusiei într-un nou război nenorocit*" .[269]

Un ultim articol cel de-al patrulea, *„Letonia deschide un centru strategic de comunicaţii pentru a contracara "războiul informaţional" rus",* publicat în data de 3 iulie 2014, prezintă constituirea unui centru strategic de informații sprijinit de NATO în țările baltice care au acuzat de luni bune existența unui război informațional purtat de Federația Rusă împotriva lor. Ca și comentarii relevante putem observa: *„Pentru cei care nu s-au prins: a contracara "războiul informaţional" = a censura".*[270]

---

[268] Mihai Draghici, *„George Maior, în FT: Rusia intensifică războiul informaţional anti-Occident. NATO şi UE trebuie să ia măsuri",*http://www.mediafax.ro/politic/george-maior-in-ft-rusia-intensifica-razboiul-informational-anti-occident-nato-si-ue-trebuie-sa-ia-masuri-14123238, accesat în 22 martie 2016.

[269] Anna Primac, "*Kievul susţine că a DISTRUS convoiul de blindate care a trecut frontiera dinspre Rusia. Lavrov: Aceste afirmaţii reprezintă un "război informaţional". SBU: Militari ruşi reţinuţi în estul ţării,* http://www.mediafax.ro/externe/kievul-sustine-ca-a-distrus-convoiul-de-blindate-care-a-trecut-frontiera-dinspre-rusia-lavrov-aceste-afirmatii-reprezinta-un-razboi-informational-sbu-militari-rusi-retinuti-in-estul-tarii-13144037, accesat în 22 martie 2016.

[270] Mihai Draghici, *"Letonia deschide un centru strategic de comunicaţii pentru a contracara "războiul informaţional" rus",* http://www.mediafax.ro/externe/letonia-deschide-un-centru-strategic-de-comunicatii-pentru-a-contracara-razboiul-informational-rus-12885294, accesat în 22 martie 2016.

Temele de război informaţional abordate

1. Intervenția Federației Ruse în Siria ca factor de stabilitate

Articole

Raporturile Rusia – Siria și intervenția în cadrul conflictului de pe teritoriul sirian în sens larg sunt o tematică centrală a articolelor apărute pe Mediafax în ultimul an. Tema generală desprinsă din cadrul știrilor surprinde dinamica relațiilor Siria-Rusia sau Bashar al Assad- Rusia, din care se dezvoltă sub-teme precum legitimitatea atacurilor aeriene ruse sau rezultatele intervenției.

Ca o primă asemenea tipologie regăsim justificarea intervenției Federației Ruse în Siria, invocând motivul prevenirii extinderii fenomenului terorist spre alte regiuni adiacente și cu precădere în zona Caucazului. Motivația se regăsește prezentată și în declarația lui Vladimir Putin, citat de Mediafax: "Teroriştii încearcă să recruteze islamişti inclusiv din Rusia şi din spaţiul Comunităţii Statelor Independente. Raidurile aeriene în Siria sunt necesare ca acţiune preventivă împotriva reţelei teroriste Stat Islamic".

Tema se regăsește tratată în mod explicit, direct într-un articol publicat de Mediafax în data de 20 octombrie 2015, cu titlul „*RĂZBOIUL DIN SIRIA - Putin: Intervenţia preventivă a Rusiei, necesară pentru evitarea destabilizării altor ţări"* [271]. Adiacent, necesitatea și imperativul raidurilor aeriene lansat de Turcia în Siria se regăsesc tratate și într-un alt articol precum *„Vladimir Putin: Rusia nu doreşte instalarea "haosului" în Siria"*. Articolul prezintă astfel declarațiile liderului de la Kremlin care reiterează importanța prezervării stabilității în regiune și evitarea extinderii conflictului „Siria nu este departe de frontierele noastre şi nu vrem să se instaleze haosul acolo, cum s-a întâmplat în unele ţări din regiune" .[272]

Legitimitatea intervenției Federației Ruse în Siria, vizând exclusiv distrugerea formațiunilor teroriste este ilustrată și în cadrul articolului „*Aviaţia militară rusă a atacat, într-o săptămână, 1.600 de poziţii teroriste, în Siria*", din data de 16 februarie 2016 [273] . În această direcție, tehnicile de război informațional și propagandă funcționează la un nivel sporit, prezentarea unor statistici de acest tip

---

[271] Mihai Draghici, „RĂZBOIUL DIN SIRIA - Putin: Intervenţia preventivă a Rusiei, necesară pentru evitarea destabilizării altor ţări",20 octombrie 2015, http://www.mediafax.ro/externe/razboiul-din-siria-putin-interventia-preventiva-a-rusiei-necesara-pentru-evitarea-destabilizarii-altor-tari-14855827#comments, accesat în 21martie 2016.

[272]Vladimir Putin: Rusia nu dorește instalarea "haosului" în Siria", 21 decembrie 2012, http://www.mediafax.ro/externe/vladimir-putin-rusia-nu-doreste-instalarea-haosului-in-siria-10407366 , accesat în 21 martie 2016.

[273]„Aviaţia militară rusă a atacat, într-o săptămână, 1.600 de poziţii teroriste, în Siria", 16 februarie 2016, http://www.mediafax.ro/externe/aviatia-militara-rusa-a-atacat-intr-o-saptamana-1-600-de-pozitii-teroriste-in-siria-15077652 , accesat în 21 martie 2016.

fiind o formulă prin care conducerea de la Kremlin își fundamentează intervenția și atacurile aeriene lansate.

Comentarii – troli

Îndrituirea Federației Ruse în a se implica în cadrul războiului din Siria este susținută și de un număr semnificativ de comentarii ale unor persoane (troli) cu orientări indubitabil pro-ruse: *„încă o dată se demonstrează că Rusia arată preocupare şi seriozitate față de problemele grave de pe mapamond, majoritatea dintre ele având la bază implicarea jidoamerlocilor. Succes Rusia!”*[274]

2. Raporturile NATO- Rusia și extinderea NATO ca amenințare la adresa securității ruse

Articole

Raporturile NATO – Federația Rusă mai ales privite în contextul conflictului din Siria și al anexării Crimeii, precum și posibilitatea extinderii Alianței Nord-Atlantice constituie teme de interes intens mediatizate în cadrul publicației Mediafax.

Expansiunea NATO, privită ca amenințare directă la adresa securității ruse, se regăsește tratată în mod direct în articolele identificate, în 3 titluri precum *„Ministerul de Externe rus: Extinderea NATO afectează în mod direct interesele Rusiei şi va atrage măsuri”* sau *„Moscova: Intrarea Ucrainei în NATO ar fi o "provocare FĂRĂ PRECEDENT" pentru securitatea europeană”* sau *„NATO îi impune Serbiei sindromul Stockolm şi o atrage în Alianţă”*. Astfel, extinderea NATO prin lansarea invitației de aderare către Muntenegru și apropierea de Est, sunt considerate și mediatizate de conducerea de la Kremlin drept amenințări la adresa intereselor Federației Ruse.

De altfel, regăsim un veritabil schimb de replici acide între troli pro-ruși și pro-americani în cadrul ambelor articole

“-Zi-le şefilor tai ca românii România ştie cu ce se mănâncă prietenia rusă (a liderilor .. a nu se confunda cu poporul din care faci şi tu parte/sau îl reprezinţi (...)

- *- Nu e limba lui maternă, e doar un trolutz rus transplantat cu familie cu tot în Republica Moldova după ce i-au deportat pe românii de acolo. postează cu mai multe nick-uri şi are aceleaşi injurii de fiecare dată că idei originale n-are de unde ! el postează după scriptul primit în fiecare dimineaţă…*
- *Nici tu nu înţelegi nimic din ce se întâmplă în jurul tău. Mai bine pune mâna*

[274] Mihai Draghici, „Rusia îndeamnă Siria să respecte armistițiul, sugerând că Bashar al-Assad va scăpa cu demnitate”, 18 februarie 2016, http://www.mediafax.ro/externe/rusia-indeamna-siria-sa-respecte-armistitiul-sugerand-ca-bashar-al-assad-va-scapa-cu-demnitate-15080366, accesat]n 21 martie 2016.

pe carte, că habar n-ai ce e aia gramatica limbii materne?!? Mulţumeşte oricărui Dumnezeu te rogi că ai net sa-ţi expui regurgitările intelectuale, ca în alte vremuri ai fi dat cu sapa la salină

- *Bine ca ţi-au ajuns 50 de ani sub cizma ruseasca, acum încerci bocancul american din 2004. Neuronii lipsă din creierul tău nu te lasă să vezi nimic mai departe. Sper că nu ai pe nimeni despre care să-ţi faci griji.”*[275]

Comentarii

În discuțiile prezente în cadrul comentariilor la aceste articole, dincolo de un veritabil *„război”* al trolilor, cu acuze de ambele părți de pro-americanism și pro-rusism, au fost înregistrate comentarii care apreciază în mod vădit preocupările Rusiei ca fiind complet fundamentate: *„Așa cum NATO s-a opus aderării Ucrainei la ICS, Rusia are tot dreptul să respingă această alianță. Priviți din amândouă unghiurile ca să aveți imaginea de perspectivă, dragi români! Având experiență în război, privirea dintr-un singur unghi ca un cal înseamnă pierderea bătăliei!”*[276]

3. Sancțiunile impuse după anexarea Crimeii, „un teatru al absurdului” în viziunea Federației Ruse

Articole

Anexarea Crimeei a determinat impunerea unor sancțiuni asupra Federației Ruse din partea Uniunii Europene. Nemulțumirea Rusiei și eforturile repetate de ridicare a acestor presiuni au fost suprinse în două articole importante în cadrul Mediafax: *„AVERTISMENTUL Rusiei: Vom reacţiona în caz de noi sancţiuni din partea UE”* și *„Putin denunţă drept "teatru al absurdului" sancţiunile impuse Rusiei din cauza anexării Crimeei”*.

Miza acțiunilor urmate de Rusia ce reies din declarațiile prezentate în cadrul articolelor din Mediafax este aceea de a demonstra inutilitatea sancțiunilor și lipsa de temei. Inclusiv tematica sancțiunilor aplicate Peninsulei Crimeea este surprinsă printr-o declarație a Ministerului Afacerilor Externe rus : *„MAE rus: Prelungirea sancţiunilor UE, o tentativă de a-i pedepsi pe locuitorii din Crimeea”*.[277]

Comentarii

---

[275] *Idem,* „Ministerul de Externe rus: Extinderea NATO afectează în mod direct interesele Rusiei şi va atrage măsuri”, 2 decembrie 2015,http://www.mediafax.ro/externe/ministerul-de-externe-rus-extinderea-nato-afecteaza-in-mod-direct-interesele-rusiei-si-va-atrage-masuri-14906991, accesat în 20 martie 2016.

[276] *Ibidem.*

[277] Ion Gaidau, „MAE rus: Prelungirea sancţiunilor UE, o tentativă de a-i pedepsi pe locuitorii din Crimeea”,20 iunie 2015,http://www.mediafax.ro/externe/mae-rus-prelungirea-sanctiunilor-ue-o-tentativa-de-a-i-pedepsi-pe-locuitorii-din-crimeea-14478550 , accesat în 20 martie 2016.

Comentariile pe această tematică urmează un filon pro-rus, statuând poziția de forță a Federației Ruse în virtutea căreia aceasta nu ar trebui să accepte sancțiuni din partea niciunui alt actor internațional și cu atât mai puțin din partea UE : *„la ce putere colosală e Rusia nu ar trebui să accepte sancțiuni de la nimeni. Și oricum teritoriile Ucrainei nu sunteți străine de URSS”* sau*„Rusia deține suficiente pârghii în mână pentru a se asigura ca în vreme ce rușii doar suferă niște inconveniențe cu care oricum sunt obișnuiți (banane și portocale mai scumpe), (...)”.*[278]

4. Consolidarea forțelor militare ruse în 2016 și construirea unor noi baze militare și infrastructuri navale în Arctica

Articole

Îmbunătățirea, modernizarea și creșterea numărului de forțe și baze militare ruse, ocupă un loc central în rândul temelor acoperite de Mediafax. Într-un număr de nouă articole identificate, sunt prezentate informații referitoare la întărirea forțelor militare ruse și la sporirea prezenței militare în zona Arcticii. Miza este în mod clar aceea de a ilustra amplitudinea dispozitivului militar rus: *„Rusia îşi va CONSOLIDA forţele armate în 2016: Vor fi create trei noi divizii pe flancul de vest şi cinci regimente nucleare”, „AVERTISMENT din partea Rusiei: Moscova poate distruge elementele antibalistice NATO din România şi Polonia”, „Rusia instalează rachete intercontinentale, avertizând că pot fi neutralizate sisteme antibalistice”.*

Pe această filieră, se remarcă și o altă dimensiune a războiului informațional ce vizează militarizarea și consolidarea structurilor militare ruse în Arctica. În acest sens, s-au remarcat următoarele titluri: *„Rusia a instalat sisteme antiaeriene S-300 şi S-400 în Arctica”, „Rusia construieşte o a şasea bază militară la Arctica”, „Rusia vrea să militarizeze zona arctică”, „Rusia, nemulţumită de activitatea NATO în zona arctică” „Rusia vrea să ceară la ONU modificarea frontierelor în zona arctică”.*

Din sfera propagandei în privința progresului tehnologic rusesc, se remarcă și articolul: *„Ruşii pregătesc un satelit care va străluci noaptea pe cer mai tare decât steaua Sirius”.*

5. Extinderea sistemului antirachetă al SUA (scuturi România, Polonia), privită ca o amenințare la adresa capacităților nucleare ruse

[278]Iuliana Enache, „AVERTISMENTUL Rusiei: Vom reacţiona în caz de noi sancţiuni din partea UE”, 6 septembrie 2014, http://www.mediafax.ro/externe/avertismentul-rusiei-vom-reactiona-in-caz-de-noi-sanctiuni-din-partea-ue-13217006#comments, accesat în 20 martie 2016.

Articole

Atitudinea Federației Ruse față de consolidarea capacităților NATO în Europa de Est se regăsește prezentată în mod explicit într-un articol dar și într-o serie de comentarii adiacente. Scutul de la Deveselu și Planurile SUA de construire a unor centre pentru stocarea armamentului greu în România, Bulgaria, Estonia, Letonia, Lituania şi Polonia vor fi o încălcare a Tratatului fondator NATO - și vor atrage reacții și consecințe. *„Rusia AMENINŢĂ: Planul SUA de a aduce armament în România va avea consecinţe”*.

Comentarii

Comentariile aduc în discuție în primul rând ipoteza **standardelor duble** mai ales în privința scutul anti-rachetă de la Deveselu, acuzând și iterând capacitățile ofensive și nu defensive ale acestuia: *„ipocrizia vestică şi standarde duble - voi nu ştiţi ce rachete îs la Deveselu; pot fi ofensive; românii nu le-au controlat; dacă românia e folosită ca vârf de lance pt a ataca, o să şi-o încaseze pt lipsa de verticalitate a conducerii; rusia are dreptul să se apere şi se va apăra; un singur topol-m lansat de Moscova şi gata cu Deveselu în 4min”*.[279]

6. Implozia fostei Uniuni Sovietice reprezintă „cea mai mare catastrofă geopolitică din secolul al XX-lea”

Articolul *„Putin îl acuză pe Lenin că a pus o "bombă atomică" sub Rusia”*[280] surprinde o declarație a lui Vladimir Putin care face apel la istorie pentru a explica situația actuală a Federației Ruse, considerând destrămarea URSS drept o veritabilă eroare geopolitică a secolului XX.

Comentarii

Trolii apreciază unicitatea lui Putin și rememorează modelele istorice ale conducerii rusești: „*Modelul lui Putin nu e Lenin sau Stalin, ci Petru cel Mare care a modernizat Rusia. Putin nu e rusnac din ăla care să se îmbete seara şi să sară la bătaie pe bulevard. Putin a stabilizat Cecenia şi mulţumită lui islamiştii pierd acum în Siria si Irak. Putin nu e Yeltsin”*[281].

---

[279]Mihai Draghici, *„Rusia AMENINŢĂ: Planul SUA de a aduce armament în România va avea consecinţe”* 28 decembrie 2015,

http://www.mediafax.ro/externe/rusia-ameninta-planul-sua-de-a-aduce-armament-in-romania-va-avea-consecinte-14938859, accesat în 21 martie 2016.

[280] Valentin Vidu, *„Putin îl acuză pe Lenin că a pus o "bombă atomică" sub Rusia”,* 22 ianuarie 2016http://www.mediafax.ro/externe/putin-il-acuza-pe-lenin-ca-a-pus-o-bomba-atomica-sub-rusia-14980272, accesat în 22 martie 2016.

[281]*Ibidem.*

7. **Relația Rusia-Ucraina, legitimitatea anexării Crimeii**

Articole

Anexarea Crimeii și raporturile cu Ucraina și statele occidentale din momentul încheierii acestui eveniment și până în prezent sunt surprinse într-un număr de 6 articole, sub-temele identificate variind de la problema instaurării armelor nucleare ruse în Crimeea și până la reafirmarea legitimității pretențiilor ruse asupra peninsulei. Beneficiile alăturării Crimeii, reîncorporării în Federația Rusă sunt de asemenea prezentate în cadrul materialelor media.

Titlurile articolelor ce tratează aceste aspecte sunt următoarele: *„Serghei Lavrov: Rusia nu intenţionează să returneze Ucrainei regiunea Crimeea, nu discutăm cu nimeni acest lucru”*, *„Moscova: Numirea unor cetăţeni străini în Guvernul ucrainean este o dovadă a ingerinţelor externe”*, *„Vladimir Putin spune că nu regretă acţiunile din Crimeea: "Cred că am făcut ceea ce trebuie"*, *„Vladimir Putin a efectuat o vizită în regiunea Crimeea, la doi ani după anexare”*, *„Vladimir Putin: Crimeea a evitat soarta regiunilor din estul Ucrainei aderând la Rusia”*, *„AVERTISMENTUL unui oficial rus: Avem dreptul de a instala arme nucleare în Crimeea”*.

Comentarii

Tematica anexării Crimeii și legitimitatea acțiunilor ruse întreprinse în acest sens, se regăsește și într-o serie de comentarii care surprind în special o afinitate și o aprobare față de ceea ce au numit a fi **„întoarcerea acasă a Crimeii”.** Totodată, statalitatea Ucrainei este chestionată într-o serie de comentarii ce îi neagă capacitatea de administrare a propriului teritoriu:

„Ukraina a aparut din inițiativele Uniunii Sovietice, deci ăștia nu au luat nimic,(...). Ăștia au fost periferia Imperiului Țarist, adică exact ceea ce înseamnă Ucraina sau Okraina”[282]*.„Să ştii şi tu că Peninsula Crimeea nu a fost niciodată ucraineană şi nu a aparţinut legal niciodată Ucrainei, fiindcă Crimeea aparţine Rusiei din anul 1783 cand Rusia…”* [283]

---

[282] Mihai Draghici, „Serghei Lavrov: Rusia nu intenţionează să returneze Ucrainei regiunea Crimeea, nu discutăm cu nimeni acest lucru”, 26 ianuarie 2016, http://www.mediafax.ro/externe/serghei-lavrov-rusia-nu-intentioneaza-sa-returneze-ucrainei-regiunea-crimeea-nu-discutam-cu-nimeni-acest-lucru-14996085#comments, accesat în 22 martie 2016.

[283] Valentin Vidu, *„Rusia îşi va CONSOLIDA forţele armate în 2016: Vor fi create trei noi divizii pe flancul de vest şi cinci regimente nucleare”, 12 ianuarie 2016*, http://www.mediafax.ro/externe/rusia-isi-va-consolida-fortele-armate-in-2016-vor-fi-create-trei-noi-divizii-pe-flancul-de-vest-si-cinci-regimente-nucleare-video-14962808, accesat în 20 martie 2016.

8. Raporturile SUA-Federația Rusă, denigrarea SUA, hegemonia SUA, anti-americanism, SUA-amenințare la adresa securității ruse

Articole

Anti-americanismul, denigrările constante ale SUA, ideea hegemoniei americane și a instabilității globale pe care o poate provoca comparativ cu URSS, se regăsesc abordate în cadrul articolelor Mediafax, (două fiind extrem de sugestive) predominând însă în partea de comentarii, unde discuțiile trolilor abundă de exemple și referințe istorice și comparații politice între cei doi actori.

Un prim articol surprinde avertismentul lui Serghei Lavrov ce acuză SUA de ingerințe în zona Europei de Est, în statele ce au aparținut fostei URSS: *„Serghei Lavrov: SUA să înceteze tentativele de a se impune în fostele republici sovietice"*[284]. Cel de-al doilea articol, printr-un titlu extrem de puternic, scris cu majuscule statuează evoluția raporturilor SUA-Federația Rusă din ultimul an: *„PREMIERĂ: Rusia clasifică SUA drept o amenințare la adresa securității naționale"*.[285]

Comentarii

În sfera comentariilor, se înregistrează mai multe sub-teme legate de anti-americanism:

Recurent, ca și formulă de denigrare a SUA, este uzitat termenul de ***jidoamericani***: *„Ukrainienii visează la cai verzi pe pereți....stimulați de jidoamericani.."*[286]

Totodată, numeroase comentarii iterează ideea de ***hegemonie americană iar România este desemnată a fi colonie americană:***

„Lasă textele de la TV. Încă nu vezi că mineriadele - un fel de maidanuri, chiar și așa zisă revoluție din '89 au fost orchestrate din vest nu de la Moscova? Bați câmpii. Economia devalizată e în proprietatea UE/SUA și acoliților lor. Ești penibil. Nu vezi că trăiești într-o colonie SUA?" [287]

„Andrei- Începe să se evidențieze situația din Ucraina. Cine și de unde conduce această țară!!! Cred că Americanii fac tot posibilul ca să conducă toate țările lumii!!! De ce nimeni nu vede acest lucru?"[288]

---

[284] Iuliana Enache, „Serghei Lavrov: SUA să înceteze tentativele de a se impune în fostele republici sovietice", 5 septembrie 2014, http://www.mediafax.ro/externe/serghei-lavrov-sua-sa-inceteze-tentativele-de-a-se-impune-in-fostele-republici-sovietice-13210967/comentarii#comments, accesat în 23 martie 2016.

[285] Roxana Maciuca, „PREMIERĂ: Rusia clasifică SUA drept o amenințare la adresa securității naționale", 2 ianuarie 2016,http://www.mediafax.ro/externe/premiera-rusia-clasifica-sua-drept-o-amenintare-la-adresa-securitatii-nationale-14952200, accesat în 23 martie 2016.

[286] *Ibidem.*

[287] Anna Primac, *„Moscova: Numirea unor cetățeni străini în Guvernul ucrainean este o dovadă a ingerințelor externe"*, 3 decembrie 2014,http://www.mediafax.ro/externe/moscova-numirea-unor-cetateni-straini-in-guvernul-ucrainean-este-o-dovada-a-ingerintelor-externe-13697419/comentarii#comments, accesat în 22 martie 2016.

[288] *Ibidem.*

În cadrul altor discuții, SUA e considerat un stat agresor

„ Da, Rusia este un stat agresor, dar nu e singurul și nu e cel mai rău ! În ultimii 25 de ani cine a pornit și susținut cele mai multe războaie? Criminalii americii.”[289]

„Știți ce e tare? Orice progres militar pe care îl face Rusia este declarată în presă ca "sfidare, încălcare ,agresiune" dar când vasalul SUA (n.r.-NATO) aduce arme tot mai aproape de Rusia se numește "securitate, pace, liniște”[290]

Într-o altă dimensiune, comentariile surprind denigrarea americanilor și susțin temerile Federației Ruse cauzate de creșterea constantă a numărului bazelor militare americane, localizate în proximitatea spațiului geografic rus.

„Ce nu este adevărat /Cine înconjoară Rusia de baze militare?”[291]

CINE ARE BAZE MILITARE ÎN TOATĂ LUMEA, CINE ARE CELE MAI MULTE ARME? Cine spune că este cea mai democratică ţară dar spionează proprii cetățeni?” [292]

9. Acordurile de procentaj

Reiterate constant în cadrul comentariilor. E amintită infama împărțire a Europei între Churchill, Roosevelt și Stalin. În viziunea celor ce comentează, principala problemă este cea a pierderii Moldovei.

România – Republica Moldova – Atâta timp cât Bucovina de Nord și Basarabia/parțial Rep. Moldova vor fi în exteriorul României, Acordul de Procentaj Churchill-Stalin din oct.1944 sau Pactul Hitler-Stalin din 23 august 1939 sunt în vigoare.

Comentarii

„Când diplomații SUA au respins categoric fiecare tentativă timidă de Reunire a Ro. după 1991,ei fiind papagalii rușilor, dezamăgind mult Poporul Dacoromân divizat, prin crime colective din iunie 1940 sau Acorduri de Procentaj (Churchill-Stalin din oct.1944) sau Yalta, Potsdam etc.,Dodon delirează”[293]

10. Contraste: Rusia pașnică, SUA agresivă

---

[289] „Rusia acumulează capacităţi militare "semnificative" în Siria, acuză NATO”, 29 februarie 2016, http://www.mediafax.ro/externe/rusia-acumuleaza-capacitati-militare-semnificative-in-siria-acuza-nato-15091299/comentarii#comments, accesat în 23 martie 2016.

[290] *Ibidem.*

[291] Roxana Maciuca, „PREMIERĂ: Rusia clasifică SUA drept o ameninţare la adresa securităţii naţionale”, 2 ianuarie 2016, http://www.mediafax.ro/externe/premiera-rusia-clasifica-sua-drept-o-amenintare-la-adresa-securitatii-nationale-14952200, accesat ăn 23 martie 2016.

[292] *Ibidem.*

[293] Mihai Draghici, „Dodon: SUA au generat criza de la Chişinău, pentru a obţine unirea R.Moldova cu România în 2018”, 4 februarie 2016, http://www.mediafax.ro/externe/dodon-sua-au-generat-criza-de-la-chisinau-pentru-a-obtine-unirea-r-moldova-cu-romania-in-2018-15035852, accesat în 23 martie 2016.

Antiteza SUA – Rusia în materie de intenții și capabilități este o altă constantă a comentariilor regăsite. Principala linie de discurs pe care se marșează urmărește interesele și comportamentul pașnic al Federației Ruse comparativ cu cel al SUA. Exemplele oferite sugerează faptul că Rusia din 1989 și până în prezent a fost implicata în maxim 5 conflicte armate, toate la granițele ei. SUA numai in 2013 SUA a intervenit in Libia, Egipt si Siria.
„Rusia din 1989 a fost implicată în doar maxim 5 conflicte armate, toate la granițele ei. SUA numai in 2013 SUA s-a băgat în Libia, Egipt și Siria. Deci scutește-ne de propaganda pupinkurista amerolocă. Nu ține cu noi. Toată lumea a văzut convorbirea telefonică a lui Nuland"[294].

11. Problematica unirii României cu Republica Moldova

Articol

Problematica unirii României cu Republica Moldova se regăsește oarecum tratată în subsidiar în cadrul articolelor dar își regăsește prezența în contextul denigrării și acuzării SUA de intențiile de a genera o criză politică la Chișinău tocmai pentru a asigura înfăptuirea unirii. *„Dodon: SUA au generat criza de la Chişinău, pentru a obţine unirea R.Moldova cu România în 2018"*.[295]

Comentarii

Din perspectiva comentariilor, unirea este privită ca un aspect extrem de primejdios pornind de la premise că ar putea în cele din urmă crea un precedent, justificând pretențiile Ungariei asupra Transilvaniei. *„Ungurii vor vedea asta ca pe o mană cerească, cerând Americii să le facă 'dreptate' și să pună gheara pe Transilvania???? Nu unire"*[296]

12. Implicarea Rusiei în conflictele din Republica Moldova, Ucraina și Georgia

Articole

Preocuparea Kremlinului față de situația din Ucraina dar și Georgia și Republica Moldova este de asemenea o dimensiune-cheie a războiului informațional purtat de

---

[294] Valentin Vidu, „Putin, despre soluţionarea crizei din Siria: "Am avut întotdeauna ca obiectiv rezolvarea oricăror dispute numai prin instrumente politice şi diplomatice". REACŢIA opoziţiei siriene", 20 februarie 2016,http://www.mediafax.ro/externe/putin-despre-solutionarea-crizei-din-siria-am-avut-intotdeauna-ca-obiectiv-rezolvarea-oricaror-dispute-numai-prin-instrumente-politice-si-diplomatice-reactia-opozitiei-siriene-15081899#comenteaza, accesat în 23 martie 2016.

[295] Mihai Draghici, „Dodon: SUA au generat criza de la Chişinău, pentru a obţine unirea R.Moldova cu România în 2018", 4 februarie 2016,http://www.mediafax.ro/externe/dodon-sua-au-generat-criza-de-la-chisinau-pentru-a-obtine-unirea-r-moldova-cu-romania-in-2018-15035852, accesat în 24 martie 2016.

[296] *Ibidem.*

Federația Rusă. Monitorizarea extrem de atentă a evenimentelor derulate (alegeri, declarații, etc.) și reacția rapidă a Kremlinului exercitată printr-o formulare clară de poziție, este un element/aspect extrem de semnificativ. Un exemplu în acest sens e reflectat în articolul intitulat *„Kremlinul monitorizează evenimentele din Republica Moldova şi îndeamnă la respectarea legii”*.[297]
O altă direcție a acestei tematici vizează avertismentele și atenționările lansate de statele vest europene și de instituțiile UE în privința ingerințelor Rusiei în afacerile interne și conflictele din Georgia, Ucraina și Republica Moldova: *„Parlamentul European: Rusia trebuie să înceteze să se amestece în conflictele din Georgia, R. Moldova şi Ucraina”*.[298]

Comentarii:
Cele mai relevante comentarii sunt cele ce corespund celui de-al doilea articol, exprimând un profund anti-europenism și chiar o formă de dispreț și îndoială în privința capacităților UE de a exprima un mesaj puternic și coerent față de acțiunile și atitudinea Federației Ruse: *„**Dorel** 21 ian 2016 Așa este, de ce să se amestece altcineva când trebuie să fie colonia vestului?”*
„Extraordinar ! Ce curaj pe Parlamentul European ! Ce curaj, domnule ! Ruşii sunt deja înnebuniți, plâng de ruşine şi de frică: plâng în Oseția, plâng în Nagorno Karabah , plâng în Transnistria , plâng în Crimeea şi curând vor plânge şi în Moldova, cea părăsită de toți !”[299]

13. Propaganda împotriva Turciei. Relațiile ruso-turce

Articole
Deteriorarea relațiilor dintre Turcia și Federația Rusă, acuzele reciproce și sancțiunile impuse de fiecare actor, ocupă un loc central în cadrul tematicilor surprinse de articolele Mediafax. Ca sub-teme regăsim ideea vizelor și călătoriilor cetățenilor ruși în Turcia, acuzații și disensiuni legate de doborârea avionului rus de către Ankara sau poziții diferite legate de situația din Siria. Cele mai relevante șase titluri în acest sens ar fi următoarele: *„Rusia ACUZĂ: Turcia pregăteşte o intervenţie militară în Siria. Ankara a interzis zborurile ruse de recunoaştere”*, *„Rusia suspendă, de la 1 ianuarie, regimul de călătorii fără vize în cazul*

[297] Valentin Vidu, „Kremlinul monitorizează evenimentele din Republica Moldova şi îndeamnă la respectarea legii”, 21 ianuarie 2016, http://www.mediafax.ro/externe/kremlinul-monitorizeaza-evenimentele-din-republica-moldova-si-indeamna-la-respectarea-legii-14976045, accesat în 24 martie 2016.
[298] Ioana Bojan, „Parlamentul European: Rusia trebuie să înceteze să se amestece în conflictele din Georgia, R. Moldova şi Ucraina”, 21 ianaurie 2016, http://www.mediafax.ro/externe/parlamentul-european-rusia-trebuie-sa-inceteze-sa-se-amestece-in-conflictele-din-georgia-r-moldova-si-ucraina-14977446, accesat în 24 martie 2016.
[299] *Ibidem.*

cetăţenilor turci”, „Oficial rus: Revenirea la normalitate a turismului rus în Turcia, aproape imposibil”, „Vladimir Putin AMENINŢĂ Ankara: Orice avion turc care intră neautorizat în Siria va fi doborât”, „ACUZAŢII GRAVE făcute de Vladimir Putin: Turcia a doborât avionul rus pentru a proteja comerţul cu petrol oferit de Stat Islamic. REPLICA lui Erdogan”.

Comentarii

Anti-americanismul, alături de anti-otomanism, o atitudine ostilă față de Turcia, sunt principalele idei surprinse în comentariile legate de această tematică. Portretizarea lui Erdogan drept un dictator, apelul la istorie, asocierea Turciei actuale cu Imperiul Otoman sunt de asemenea aspecte recurente: *„tătarii din Crimeea sunt moştenirea imperiului otoman. tătarii din Crimeea ar trebui exterminate ca de altfel orice urmă de imperiu otoman SATAN de pe faţa pământului”*[300].

14. Sfere de influență în contemporaneitate

Comentarii

O altă temă recurentă a comentariilor este cea legată de sferele de influență. Astfel, rușii hotărăsc soarta Asiei centrale si Europei de est. NATO hotărăște soarta Europei ,iar China hotărăște soarta Asiei de Sud-Est.

Asocierile istorice sunt frecvent utilizate de troli în a-și fundamenta așa-zisele argumente care să le justifice poziția. Similaritatea, similitudinile pe care aceștia le identifică sunt în special legate de reiterarea și refacerea sferelor de influență în contemporaneitate conform următoarei asumpții: „ *Degeaba vă agitaţi toţi...S.u.a. Hotărăşte soarta ţărilor din america. Ruşii hotărăsc soarta Asiei Centrale şi Europei de Est. NATO hotărăşte soarta Europei ,iar China hotărăşte soarta Asiei de sud-est.*[301]

- *Bineînțeles când spui NATO spui si S.U.A. dar nu e la fel de influentă încă în Europa faţă de membrele fondatoare ale Uniunii Europene.*[302]

[300] „ACUZAŢII GRAVE făcute de Vladimir Putin: Turcia a doborât avionul rus pentru a proteja comerţul cu petrol oferit de Stat Islamic. REPLICA lui Erdogan” , 1 dcembrie 2015, http://www.mediafax.ro/externe/serghei-lavrov-rusia-nu-intentioneaza-sa-returneze-ucrainei-regiunea-crimeea-nu-discutam-cu-nimeni-acest-lucru-14996085#comments, accesat în 24 martie 2016.

[301] „Medvedev avertizează: O intervenţie terestră a coaliţiei occidentale în Siria riscă să declanşeze RĂZBOI MONDIAL”, 12 februarie 2016, http://www.mediafax.ro/externe/medvedev-avertizeaza-o-interventie-terestra-a-coalitiei-occidentale-in-siria-risca-sa-declanseze-razboi-mondial-15073362, accesat în 25 martie 2016.

[302] *Ibidem.*

Capitolul 9. Război informaţional în site-ul de ştiri Hotnews

Perioada: iulie 2015 – martie 2016

Sebastian Blidaru

Log in: intrarea pe Hotnews.ro se face fie:

- prin adresa de e-mail şi parola contului de pe site al utilizatorului, fie
- prin utilizarea contului de Facebook sau Twitter.

Elementele caracteristice ale contului pe site-ul Hotnews:

- sunt necesare următoarele: e-mail, parolă, prenume, nume, pseudonim.

Logarea pe site se face cu adresa de email, nu cu pseudonimul utilizat. Adresa de email va rămâne confidenţială.

Analiza instituţiei media: articolele regăsite pe site-ul Hotnews cu privire la Federaţia Rusă sau în conexiune cu aceasta sunt preponderent scurte, având o lungime de câteva fraze în care sunt prezentate succint ideile principale, cu toate acestea pentru perioada analizată am regăsit şi analize mult mai ample în care sunt prezentate fie poziţiile unor experţi în domeniu, a oficialilor ruşi şi nu numai sau informaţii preluate din altă parte (agenţii de presă internaţionale, *think tank*-uri etc.). Este important de specificat că şi în cazul articolelor extrem de scurte ca întindere regăsim citate/informaţii preluate din alte părţi (ziare internaţionale, agenţii de presă naţionale/internaţionale, declaraţii oficiale sau nu etc.), această abordare fiind una constantă.

Se poate schiţa un tipar al articolelor, cuprinzând titlul care face referire la principala informaţie oferită publicului, apoi prezentarea câtorva citate referitoare la aceasta. Se poate constata că politica editorială a Hotnews este una care se doreşte a fi obiectivă, însă înglobează valenţe uşor anti-ruse, acest lucru fiind discutabil în contextul în care regăsim numeroase articole în care sunt prezentate poziţii ale oficialilor ruşi sau care susţin punctul de vedere al Kremlinului, însă, pe de altă parte, punctul de vedere contrar este prezentat succint sau lipseşte cu desăvârşire. Această realitate ar putea veni, din punctul meu de vedere, şi din maniera superficială a redactării articolelor de către jurnaliştii Hotnews care par a se mulţumi cu schiţarea unor titluri atrăgătoare ce conduc către articole elaborate într-o manieră discutabilă.

Elemente de interes

Cele mai multe comentarii pot fi regăsite în cadrul articolelor care au fost publicate în timpul unor evenimente extrem de importante, precum implicarea Federaţiei

Ruse în Siria, care a primit o expunere media foarte mare. În privința unor astfel de situaţii, numărul comentariilor fluctuează între 30 şi 60, ajungând şi până la 120 sau 250, pornindu-se numeroase discuţii în contradictoriu.
Sporadic, pot fi identificaţi şi utilizatori care comentează articolele de pe Hotnews care îşi exprimă o poziţie personală, ce poate fi încadrată anti sau pro Federaţia Rusă. Se pot desprinde o serie de teme foarte des invocate în spaţiul public, precum privatizările din România după 1989, acţiunile SUA după destrămarea Uniunii Sovietice etc., care au modelat percepţia asupra realităţii a acestor persoane.

A. Tendinţe

În cadrul secţiunii de comentarii, putem identifica cu uşurinţă tendinţele anumitor utilizatori, precum şi interesul lor de a contracara poziţia distinctă în cadrul majorităţii articolelor pe tema Federaţia Rusă. De multe ori, discuţiile se extind şi către alte teme decât cele prezentate în articolul Hotnews. Printre acestea, identificăm referiri/trimiteri atât la elemente ale situaţiei interne din România (preşedintele Iohannis, Băsescu, situaţia militară a României, interesele statului român la Marea Neagră şi în regiune), cât şi la cele internaţionale recente, de maximă notorietate (anexarea Crimeii, situaţia din Ucraina, eforturile SUA şi ale Occidentului de a contracara Federaţia Rusă, eforturile Moscovei în atingerea propriilor deziderate etc.).
De asemenea, se pot distinge numeroase argumentări în antiteză a aceloraşi utilizatori, o parte susţinând, într-o manieră voalată sau nu, poziţiile Federaţiei Ruse, iar cealaltă tabără sprijinind SUA şi Occidentul, existând mici variaţii.

B. Identificarea specifică

Pe parcursul analizării arhivei salvate am putut identifica cei mai activi utilizatori, însă trebuie specificat faptul că aceştia ar putea participa la discuţii şi prin utilizarea unui nume distinct.
În categoria pro-Federaţia Rusă regăsim: Nicomar; Real_politik; Mazeta; Potaissa; Antioculti; Kax, Zizin.
În cazul acestor utilizatori, putem vedea poziţii diferite de manifestare a aceloraşi idei. Dacă o parte din utilizatori adoptă tendinţe disimulate, îşi păstrează calmul şi încearcă să construiască imagini plauzibile prin invocarea unor argumente istorice, etimologice, etice, cealaltă parte reacţionează agresiv sau ironic, în manifestarea propriilor poziţii. De asemenea, tabăra rusă a apelat, din perspectiva sub-temelor invocate în dezbateri, şi la argumente mai puţin viabile/plauzibile, însă care au un anumit grad de interes pentru populaţie, precum abordările ce ţin de teoria conspiraţiei şi altele asemenea.

În categoria anti-Federaţia Rusă regăsim: Un_domn; Bogdan_100; Soljeniţîn; Alkimiku.
În cadrul acestei categorii, eforturile de combatere a taberei adverse sunt coerente şi susţinute. În ciuda faptului că unii comentatori ai articolelor de pe site-ul Hotnews ar putea fi simpli opozanţi ai acţiunilor Federaţiei Ruse, în cazul unor utilizatori precum Bogdan_100 se poate constata cu uşurinţă că acesta este un troll al taberei anti-ruse, manifestând poziţii agresive, uneori cu o încercare de fundamentare raţională, alte ori mai puţin.

Tema războiului informaţional pe Hotnews

Problematica războiului informaţional dintre Federaţia Rusă şi Occident a fost invocată în numeroase articole ale jurnaliştilor Hotnews, făcându-se trimiteri, fie la poziţiile unor înalţi oficiali, fie prin referirea la diverse analize şi informaţii publice cu privire la acest subiect.

17 septembrie 2015: articolul din această dată prezintă poziţia emisarul Federaţiei Ruse la Uniunea Europeană, Vladimir Chijov, care ar fi admis că ţara sa şi Occidentul se află într-un război informaţional „iar Moscova câştiga".

Comentarii:

- Beee – „După atâtea greșeli făcute de americani în Afganistan, Irak, Siria și pe unde au mai trecut ei, sprijiniţi de media , după scandalurile din presa germană cumpărată de CIA și dezvăluirile Wikileaks, lumea s-a învățat să citească printre rânduri."
- ProLibertatea-AntiMerkel – „Război informaţional? Mai degrabă un poligon rusesc…"[303]

6 martie 2016: acest articol prezintă poziţia lui Janis Sarts, director al Centrului de Excelentă în Comunicaţiile Strategice din Riga, care susţine că Federaţia Rusă ar fi finanţat forţele extremiste din Europa, precizând şi că există dovezi conform cărora Kremlinul „…încearcă să vadă dacă pot clădi peste problemele pre-existente prin crearea unui impuls pentru schimbări politice în Germania". Această abordare a Moscovei ar fi pusă în aplicare conform lui Janis Sarts, prin utilizarea reţelelor sociale, prin intermediul cărora s-ar propaga mesajele ruseşti. Comentariile acestui articol se manifestă într-o manieră jignitoare la adresa Federaţiei Ruse, existând câteva excepţii. Trollul pro-Occident Soljeniţîn afirma cu această ocazie „Maşinăria sovietică de propagandă lucrează din plin", pe când un alt utilizator,

[303] Red. Ştiri., *Emisarul Rusiei la Uniunea Europeană: Moscova câştigă războiul informaţional cu Vestul*, accesat la http://www.hotnews.ro/stiri-russia_report-20432157-emisarul-rusiei-uniunea-europeana-moscova-castiga-razboiul-informational-vestul.htm, în data de 03.03.2016.

Vlad-I, ce nu a fost identificat ca troll şi care îşi exprima, cel mai probabil propria viziune, afirma „Putin şi Rusia dacă ajută s-o dăm jos pe senila Merkel ar fi pentru prima dată când fac ceva cu adevărat bun” [304].

11 octombrie 2015: în acest articol sunt prezentate câteva din elementele războiului informaţional în care s-a angajat Federaţia Rusă şi care se resimte, într-o manieră consistentă, inclusiv în România. Se aminteşte cu privire la conflictul din Ucraina că, printre mesajele cheie ale propagandei ruse, se numără: „<<atrocităţile>> comise de ucrainieni pe front; <<fascismul>> autorităţilor de la Kiev <<subjugate de Occident; întoarcerea Crimeei la patria-mamă etc.”, sau precum cele legate de situaţia din Siria în care „Putin – salvator într-un conflict în care Occidentul e neputincios”.

Comentarii:

- Rov – „sper să fiţi împărţiţi repede între China şi Europa. Aveţi cel mai mare teritoriu şi cea mai proastă organizare din lume”.
- Qu – „Media din RO şi cam toate ţările UE e plătită direct de SUA, de aceleaşi mari conglomerate de propagandă”. [305]

29 iulie 2015: plecând de la discursul lui Hans Klemm ţinut în momentul nominalizării în postura de ambasador al SUA în România, care afirmă că „românii nu au o înclinaţie spre propaganda rusească”[306], jurnaliştii Hotnews au elaborat un articol prin care nuanțează două teze care susţin că „Rusia investeşte enorm în propagandă şi că în România se manifestă tot mai puternic un curent anti-occidental”.

Comentarii: plecând de la afirmaţiile unui utilizator care atacă dur articolul jurnaliştilor de la Hotnews, invocând faptul că pot exista poziţii ale unor persoane/organizaţii care să nu susţină teme importante pentru Federaţia Rusă, fără a fi plătiţi de Kremlin, discuţia s-a centrat pe argumente fără o prea mare legătură cu articolul în sine. Pe parcursul comentariilor au putut fi identificate şi poziţii a trollilor pro-rusi precum Spy care susţinea „numai propaganda pro-americană e bună, restul toate sunt rele” [307].

---

[304] G.S., *Rusia se foloseşte de criza refugiaţilor într-un război informaţional dedicat înlăturării Angelei Merkel - înalt expert NATO*, http://www.hotnews.ro/stiri-international-20847693-rusia-foloseste-criza-refugiatilor-intr-razboi-informational-dedicat-inlaturarii-angelei-merkel-inalt-expert-nato.htm, accesat 03.03.2016.

[305] Costin Ionescu, *Marile teme ale războiului informaţional rus*, http://www.hotnews.ro/stiri-russia_report-20494834-infografic-marile-teme-ale-razboiului-informational-rus.htm, accesat 04.03.2016.

[306]Red.Stiri, *Unde greşeşte viitorul ambasador american când vorbeşte de propaganda rusă în România*, accesat la http://www.hotnews.ro/stiri-russia_report-20327987-unde-greseste-viitorul-ambasador-american-cand-vorbeste-propaganda-rusa-romania.htm, accesat 03.03.2016.

[307] Red.Stiri, *Unde greşeşte viitorul ambasador american când vorbeşte de propaganda rusă în România*, http://www.hotnews.ro/stiri-russia_report-20327987-unde-greseste-viitorul-ambasador-american-cand-vorbeste-propaganda-rusa-romania.htm, accesat 03.03.2016.

Teme de război informaţional

1. Intenţia administraţiei de la Kremlin de a rupe coeziunea în Europa

Au putut fi identificate numeroase articole pe site-ul Hotnews în care este dezvoltată această temă/intenţie a administraţiei de la Moscova faţă de Europa. Într-un articol din luna martie a anului 2016, este prezentată poziţia ministrului german al Finanţelor, Wolfgang Schauble, care susţinea la un eveniment organizat la London School of Economics, faptul că „Rusia nu se teme de NATO, ci de modelul democractic european, de aceea încearcă să divizeze UE”[308]. Acest articol a angrenat o serie de comentarii în contradictoriu între diverşi utilizatori.

Un articol (2 martie 2016) care urmăreşte această problematică a divizării Europei este legată de actuala criză a refugiaţilor, la care contribuie, într-o anumită măsură şi Federaţia Rusă. Tot în luna martie a acestui an, este publicat un articol ce face referire la o declaraţie a comandantului NATO în Europa, Philip Breedlove, în care susţine că gruparea auto-intitulată Statul Islamic se răspândeşte precum cancerul printre refugiaţi şi că bombardamentele Rusiei, urmăresc terorizarea sirienilor pentru a-i pune pe drumuri. În viziunea lui Breedlove, acţiunile Kremlinului nu au făcut decât să „exacerbeze puternic problemele”. În viziunea lui Frelick, afirmaţiile generalului NATO reflectă problema refugiaţilor „din prismă militaristă”. În cadrul secţiunii de comentarii al acestui articol, s-au dezvoltat diferite disensiuni între principalele tabere adverse, printre care este posibilă şi intercalarea unor utilizatori „neînregimentaţi” care şi-au exprimat poziţia proprie. Astfel că în tabăra rusă:

- Bazil.the.3rd: „Again, turco-american cheap BS [...] Dar nu cedaţi propagandei antioccidentale...”.

Intercalarea unor alte teme precum: CUCUX – „nu de ruşi sunt instrumentaţi refugiaţii, ci de turci. Din către ştiu eu Siria nu are granița directă cu UE...”.[309]

---

[308] I.B., *Ministrul german al Finanţelor: Rusia nu se teme de NATO, ci de modelul democratic european, de aceea încearcă să divizeze UE*, http://www.hotnews.ro/stiri-international-20842500-ministrul-german-finantelor-rusia-nu-teme-nato-modelul-democratic-european-aceea-incearca-divizeze.htm, accesat 04.03.2015.

[309] R.M., *Philip Breedlove, comandantul NATO în Europa: Statul Islamic se răspândeşte precum cancerul printre refugiaţi/Bombardamentele Rusiei urmăresc terorizarea sirienilor, pentru a-i pune pe drumuri*, http://www.hotnews.ro/stiri-international-20837850-philip-breedlove-comandantul-nato-europa-statul-islamic-raspandeste-precum-cancerul-printre-refugiati-bombardamentele-rusiei-urmaresc-terorizarea-sirienilor-pentru-pune-drumuri.htm, accesat 04.03.2016.

La un alt nivel, această temă a divizării Europei este conturată prin accentuarea unor posibile probleme interne în state, precum România. Astfel că regăsim pe site-ul Hotnews un articol care face referire la o analiză a unui think tank american care susţine că Rusia ar putea folosi, în propriul interes, ideea „României Mari" cât şi mişcările separatiste ale secuilor din Transilvania. Pe lângă aceste argumente, în analiza think tankului Center for European Policy Analysis, se mai afirmă: „Exista şi un risc de perturbare a explorării resurselor naturale din Marea Neagră de către România, fie prin hărţuire, fie printr-un litigiu privind apele teritoriale revendicate de Rusia, de când a anexat Crimeea".[310]
Imaginea generală portretizată în analiza preluată de Hotnews este aceea a unui stat român aflat într-o poziţie nefavorabilă faţă de interesele Federaţiei Ruse la Marea Neagră şi în regiune. Acest articol a angrenat, de asemenea, numeroase comentarii.

2. Portretizarea Federaţiei Ruse ca un actor puternic şi ferm în lupta împotriva terorismului, ce doreşte eradicarea acestui flagel atât la nivel naţional, cât şi internaţional

Într-un alt articol din 3 octombrie 2015 este prezentată poziţia generalului Andrei Kartapolov, care afirma: „am reuşit să reducem semnificativ potenţialul militar al teroriştilor...aproximativ 600 de militanţi SI şi-au abandonat poziţiile şi încearcă să fugă spre Europa". Utilizatorul ProLibertate-AntiMerkel, troll anti-rus, afirma „Putin a găsit noi victime" [311], fiind contracarat de tabăra adversă ProLibertate-AntiTrolli. Acesta din urmă îl ironizează pe primul deoarece propagă idei anti-ruseşti.

De asemenea, angajarea militară a Rusiei în Siria este considerată ca fiind un „război sfânt" împotriva terorismului. Într-un articol din 30 septembrie 2015, este prezentată poziţia Bisericii Ortodoxe ruse care afirma: „Lupta împotriva terorismului este un război sfânt şi astăzi ţara noastră este, poate, cea care luptă cel mai activ pe acest front"[312], poziţie susţinută şi de marele muftiu al Rusiei, Talgat Tadjudin.

---

[310] Claudiu Zamfir, *Think-tank american: Rusia se poate folosi de ideea „României Mari" şi de mişcările separatiste ale secuilor din Transilvania*, http://www.hotnews.ro/stiri-esential-20786233-think-tank-american-rusia-poate-folosi-ideea-romaniei-mari-miscarile-separatiste-ale-secuilor-din-transilvania.htm, accesat 04.03.2016.
[311] V.M., *Moscova afirmă că raidurile sale aeriene în Siria au forţat 600 de militanţi ai Statului Islamic să-şi abandoneze poziţiile*, http://www.hotnews.ro/stiri-international-20471315-moscova-afirma-raidurile-sale-aeriene-siria-fortat-600-militanti-statului-islamic-abandoneze-pozitiile.htm, accesat 04.04.2016.
[312] R.M., *După aprobarea Parlamentului, Vladimir Putin primeşte şi binecuvântarea Bisericii pentru loviturile aeriene din Siria: Un război sfant împotriva terorismului*, http://www.hotnews.ro/stiri-international-20463940-dupa-aprobarea-parlamentului-vladimir-putin-primeste-binecuvantarea-bisericii-pentru-loviturile-aeriene-din-siria-razboi-sfant-impotriva-terorismului.htm, accesat 04.04.2016.

3. Evoluţia implicării Federaţiei Ruse în Siria pentru atingerea principalelor obiective ale Moscovei

Într-un articol din 18 septembrie 2015, este prezentată poziţia SUA care afirma că este pregătită pentru a relua comunicaţiile militare cu Rusia, pe tema operaţiunilor din Siria. În cadrul articolului, se evidenţiază faptul că „în urmă cu o săptămână, Rusia a cerut Statelor Unite să reiniţieze cooperarea în domeniul militar în scopul evitării <<incidentelor neintenţionate>> în Siria...". Comentariile postate de către zizin şi ipolitic, doi din cei mai activi trolli de pe site, fac referire atât la forţele combatante din Siria şi interesele din spatele acestora, cât şi o posibilă accentuare a implicării ruseşti în această zonă. [313]

Într-un articol din 20 februarie 2016 este prezentată, preponderent, poziţia Kremlinului care susţine, cu privire la soluţionarea crizei din Siria, că „am avut întotdeauna ca obiectiv rezolvarea oricăror dispute numai prin instrumente politice şi diplomatice". Toate cele opt comentarii atribuite acestui articol sunt împotriva abordării Moscovei, catalogând-o ca fiind „ipocrizie. Aşa cum a rezolvat şi Crimeea şi ajuta şi Ucraina", sau că Vladimir Putin „are simţul umorului". [314]

Într-un articol din 11 februarie 2016, este prezentată poziţia ministrului adjunct de externe al Federaţiei Ruse care susţinea, conform agenţiilor ruse de ştiri, că Moscova este „gata să discute modalităţi de realizare a unei încetări a focului în Siria". De asemenea, se mai aminteşte faptul că ministrul rus al Apărării a susţinut că aeronavele care au bombardat oraşul Alep au fost americane şi nu ruseşti.

- Comentariul utilizatorului pedepsitorul, „nimeni nu a cerut Rusiei intervenţia în Siria..." a angrenat intervenţia trollului rus potaissa care afirma „şi cine a cerut intervenţia US în Siria sau finanţarea primăverii arabe...?" .[315]

7 februarie 2016: în urma acuzaţiilor secretarului general al NATO, Jens Stoltenberg, care susţinea că raidurile ruse efectuate în Siria subminează eforturile de pace, purtătorul de cuvânt al Ministerului Rus al Apărării, Igor Konasenkov, a

---

[313] V.M., SUA *şi Rusia vor relua comunicaţiile militare, pentru a discuta despre operaţiunile din Siria*, http://www.hotnews.ro/stiri-international-20436051-sua-rusia-vor-relua-comunicatiile-militare-pentru-discuta-despre-operatiunile-din-siria.htm, accesat 05.04.2016.

[314] V.M, *Vladimir Putin, despre soluţionarea crizei din Siria: „Am avut întotdeauna ca obiectiv rezolvarea oricăror dispute numai prin instrumente politice şi diplomatice",* http://www.hotnews.ro/stiri-international-20811983-vladimir-putin-despre-solutionarea-crizei-din-siria-avut-intotdeauna-obiectiv-rezolvarea-oricaror-dispute-numai-prin-instrumente-politice-diplomatice.htm, accesat 05.04.2016.

[315] G.S., *Rusia spune că este gata să discute o încetare a focului în Siria*, http://www.hotnews.ro/stiri-russia_report-20787735-rusia-spune-este-gata-discute-incetare-focului-siria.htm, accesat 05.04.2016.

afirmat că „tensiunile din Siria, aflate în creştere, au la origine acţiuni ale Alianţei Nord-Atlantice...". Trollul Zizin afirma ironic – „...se pare că Rusia a găsit o modalitate mai eficientă de a negocia cu Al-Nusra şi Ahrar al-Sham: ori se predau, ori sunt făcuţi praf şi pulbere". Pe când în cealaltă tabără, Taras Bulba susţinea Moscova afirmând „scurt şi la obiect. Evidenţa chiar nu ai cum s-o conteşti". [316]

11 octrombrie 2015: în cadrul articolului Hotnews, sunt preluate declaraţiile preşedintelui Vladimir Putin care susţinea că nu intenţionează să trimită trupe terestre în Siria şi nici nu angajează Federaţia Rusă într-o „cursă a înarmării cu Occidentul".

- Parzivall – „Şi-n Crimeea a spus la fel...după a recunoscut chiar el că ERA NECESAR".
- Quietguy54 – „şi trupele de comando britanice şi US ce mai sunt?". [317]

8 octombrie 2015: acest articol a preluat informaţiile apărute în presa americană, conform cărora un număr de rachete de croazieră lansate de pe un crucişător rusesc, ce vizau ţinte din Siria, s-au prăbuşit în Iran. Această informaţie a fost, ulterior, dezminţită de către oficialii ruşii, afirmându-se: „Orice profesionist ştie că, în cursul acestor operaţiuni, ne fixăm întotdeauna ţinta înainte şi după impact: toate rachetele trase de crucişătoarele noastre şi-au atins ţinta".

Comentarii relevante:

- Mllenium – „folclor american. Alea americane s-au prăbuşit peste un spital şi asta e pe bune",
- Ipolitic – „lansezi o rachetă, distrugi ceva, după care îl declari <<ţintă>> randament 100%".[318]

14 septembrie 2015: în acest articol, sunt prezentate informaţiile oferite de doi oficiali americani cu privire la acţiunile recente ale Rusiei care a amplasat 7 tancuri pe un aeroport din Siria. De asemenea, este amintită poziţia purtătorului de cuvânt al Pentagonului care susţine că Rusia se află în punctul de a stabili o bază aeriană avansată în Siria.

Comentarii:

---

[316] G.S., *Rusia reacţionează imediat la acuzaţiile lui Stoltenberg: Tensiunile din Siria sunt cauzate de NATO*, http://www.hotnews.ro/stiri-russia_report-20779836-rusia-reactioneaza-imediat-acuzatiile-lui-stoltenberg-tensiunile-din-siria-sunt-cauzate-nato.htm, accesat 05.04.2016.

[317] Alina Neagu, *Vladimir Putin: Rusia nu va trimite trupe terestre în Siria. Nu suntem angajaţi într-o cursă a înarmării cu Occidentul*, http://www.hotnews.ro/stiri-russia_report-20495971-vlaimir-putin-rusia-nu-trimite-trupe-terestre-siria-nu-suntem-angajati-intr-cursa-inarmarii-occidentul.htm, accesat 06.05.2016.

[318] V.M., *Rachete ruseşti trase înspre Siria s-au prabuşit în Iran, afirmă oficiali americani/ Rusia dezminte,* http://www.hotnews.ro/stiri-international-20484708-rachete-rusesti-trase-inspre-siria-prabusit-iran-oficiali-americani.htm, accesat 06.05.2016.

- Soljeniţîn – „Păi cum era cu autodeterminarea...?”
- Cristian – „nu îmi place Putin dar aici sunt 110% de acord cu acţiunile lui”.
- Nicu – „americanii au destabilizat arabii să pună mâna pe petrol...” .[319]

18 septembrie 2015: sunt prezentate poziţiile oficialilor ruşi care susţin că, în eventualitatea unei solicitări din partea Siriei, Federaţia Rusă va lua în considerare posibilitatea trimiterii de trupe.
Comentarii:

- Zizin – „Rusia are tot dreptul, pentru beneficiul omenirii, să distrugă grupul terorist numit ISIS sponsorizat de SUA, saudiţi şi Qatar”, comentariu la care un_domn răspunde „iartă-l încă nu şi-a luat doză de pufoaică şi tastează şi el haotic”.
- Kax –„Washingtonul este tot mai îngrijorat...de ce să fie îngrijoraţi? Nu mai pot fura în linişte petrol în zonă?” .[320]

4. Conturarea capacităţii Federaţiei Ruse la Marea Neagră şi problema scutului anti-rachetă american

6 martie 2016: a fost publicat de către Victor Cozmei unul din cele mai vaste articole legate de Federaţia Rusă, adunând şi aproximativ 130 de opinii ale utilizatorilor, fiind unul din cele mai comentate articole. Pe parcursul expunerii, este prezentată în antiteză forţa militară a Rusiei (submarine, fregate, crucişătoare) la Marea Neagră faţă de cea a României, Bulgariei şi Turciei. Acest articol pleacă de la premisa construirii unei flote comune a NATO la Marea Neagră, în contextul acţiunilor ruseşti din Crimeea şi a posturii evident nefavorabile, din punct de vedere militar a unui stat precum România. Prin executarea unei radiografii expresive asupra flotelor de la Marea Neagră, se constată în interiorul articolului că atât România, cât şi Bulgaria, posedă instrumente militare puţine şi îmbătrânite, Turcia fiind singurul stat care are o altă poziţie, fiind cel mai puternic membru NATO din regiune.
Comentarii:

---

[319] R.M, *UPDATE Rusia a amplasat şapte tancuri şi piese de artilerie pe un aeroport din Siria*, http://www.hotnews.ro/stiri-international-20423965-rusia-amplasat-sapte-tancuri-piese-artilerie-aeroport-din-siria.htm, accesat 06.05.2016.
[320] G.S., *Rusia va lua în considerare trimiterea de trupe în Siria daca i se va solicita acest lucru. Sirienii au început să folosească armamentul trimis de Moscova*, http://www.hotnews.ro/stiri-russia_report-20434993-rusia-lua-considerare-trimiterea-trupe-siria-daca-solicita-acest-lucru-sirienii-inceput-foloseasca-armamentul-trimis-moscova.htm, accesat 06.05.2016.

- Un_domn – „Pe uscat, dacă îndrăzneşte să ajungă pe uscat...vor avea viaţa lui Aldo Moro...”
- Real politik – „O scurtă trecere în revistă a armamentului şi vedem că în 3 ore ruşii sunt la Bucureşti..” Bogdan_100 „...Ne-ai speriat cumplit cu ameninţările tale...” .[321]

26 februarie 2016: este preluată declaraţia ambasadorului SUA la Bucureşti, Hans Klemm, pe parcursul căreia oficialul american avertizează asupra faptului că Federaţia Rusă îşi întăreşte prezenţa militară la Marea Neagră. De asemenea, Klemm a îndemnat cele trei state membre NATO riverane, Bulgaria, România şi Turcia, să colaboreze în acest efort de contracarare a Moscovei, în condiţiile în care prezenţa navelor de război ale SUA nu poate rivaliza cu prezenţa constantă a Rusiei la Marea Neagră, din cauza convenţiilor internaţionale.[322] Comentarii: preponderent pot fi identificate comentări şi poziţii care nu au nicio legătură nici cu articolul Hotnews, nici cu realitatea.

5 august 2015: este prezentată poziţia oficială a Federaţiei Ruse faţă de tema scutului anti-rachetă european, ministrul de Externe, Serghei Lavrov, acuzându-l pe preşedintele american Barack Obama de faptul că acesta ar fi minţit cu privire la acest proiect deoarece, în anul 2009, ar fi afirmat public că în situaţia rezolvării problemei iraniene nu va mai fi nevoie de apărare anti-rachetă în Europa. În articol este prezentată succint şi implicare României în acest proiect.
Comentarii:
- Theodor Iliescu – „Este cazul să i se spună acestui bandit <<sovietic>> că acutul anti-rachetă ESTE ŞI PENTRU APĂRARE CONTRA RACHETELOR RUSEŞTI !”
- The saker – „doar proştii şi postacii obezilor nu văd evidenţa, minciuna stă la masă cu împăratul (Obama)” .[323]

---

[321] Victor Cozmei., *Rusia vs. NATO la Marea Neagră. Cum arată flota României, Turciei şi Bulgariei în comparaţie cu forţa militară a Rusiei: submarinele, fregatele şi crucişătoarele din dotarea celor patru armate*, http://www.hotnews.ro/stiri-esential-20847917-infografic-rusia-nato-marea-neagra-cum-arata-flota-romaniei-turciei-bulgariei-comparatie-forta-militara-rusiei-submarinele-fregatele-crucisatoarele-din-dotarea-celor-patru-armate.htm, accesat 03.04.2016.

[322] Alina Neagu, Ambasadorul SUA avertizează că până în 2020 Rusia va domina regiunea Mării Negre şi cere României, Turciei şi Bulgariei să colaboreze militar, http://www.hotnews.ro/stiri-esential-20826813-ambasadorul-sua-avertizeaza-pana-2020-rusia-domina-regiunea-marii-negre-cere-romaniei-turciei-bulgariei-colaboreze-militar.htm, accesat 06.04.2016.

[323] G.S., Ministrul rus de externe îl face mincinos pe Obama şi îi aminteşte că a declarat că scutul anti-rachetă depinde de un acord cu Iranul, http://www.hotnews.ro/stiri-international-20340156-ministrul-rus-externe-face-mincinos-obama-aminteste-declarat-scutul-anti-racheta-depinde-acord-iranul.htm, accesat 10.05.2016.

14 august 2015: este prezentată poziţia vice-ministrului rus de Externe, Sergei Riabkov, care afirma cu privire la construirea scutului anti-rachetă american în Europa, „Nu vedem niciun motiv pentru continuarea programului, cu atât mai puţin într-un ritm accelerat".
Comentariile acestui articol sunt orientate, preponderent, împotriva Federaţiei Ruse, existând câteva poziţii sporadice ce ar putea fi încadrate în tabăra pro-rusă, însă este posibil ca respectivii utilizatori să fie doar prost informaţi. Utilizatorul HP afirma spre exemplu: „Acel scut a fost dintotdeauna ofensiv, în principal împotriva ruşilor". [324]

5. Extinderea interesului Moscovei către zona Arctică

25 februarie 2016: pe parcursul acestui articol, regăsim poziţia oficialilor ruşi care şi-au manifestat intenţia de a construi un mare şantier în Zona Arctică ce va contribui la exploatarea resurselor din această regiune. Nikolai Patrushev, şeful Consiliului rus de Securitate, afirma că acest şantier naval „...va fi cel mai mare şi mai modern, precum şi primul specializat în construcţia de nave de mare tonaj". Comentarii: Un domn - „ şi tabla de suhoi? O importă din Siria?" .[325]

21 octombrie 2015: într-un articol redus ca întindere sunt prezentate informaţiile apărute în spaţiul public conform cărora Rusia a construit o bază militară uriaşă în Arctica, întinsă pe o suprafaţă de 140 000 metrii pătraţi şi capabilă de a găzdui 150 de militari ce pot trăi autonom timp de un an şi jumătate. De asemenea, se face referire la noua Doctrina militară a Rusiei care prevedere regiunea Arctica ca fiind una de importanţă prioritară.
Comentarii: Real politik – „Se mişcă repede şi au de câştigat. Câte aveam şi noi de câştigat dacă eram prieteni cu ei, gaze ieftine, comerţ, erau aproape şi era bine .Plătim preţ la gaze triplu la capitalişti stăm ca proştii după coada lor." Bogdan_100 – „Gazele scumpe le avem de la Gazprom, ocuparea teritoriilor Romaneşti de la ruşi..." .[326]

---

[324] I.C., *Rusia: Dupa încheierea acordului nuclear cu Iranul, SUA nu mai au niciun motiv să construiască scutul antirachetă în Europa*, http://www.hotnews.ro/stiri-russia_report-20356380-rusia-dupa-incheierea-acordului-nuclear-iranul-sua-nu-mai-niciun-motiv-construiasca-scutul-antiracheta-europa.htm, accesat 12.05.2016.
[325] R.M., Rusia a început construcţia celui mai mare şantier naval al său, cu care vrea să îşi dezvolte flota din Arctica, http://www.hotnews.ro/stiri-international-20824514-rusia-inceput-constructia-celui-mai-mare-santier-naval-sau-care-vrea-isi-dezvolte-flota-din-arctica.htm, accesat 13.05.2016.
[326] Laurenţiu Colintineanu., *Rusia a construit o bază militară uriaşă în regiunea arctică*, http://www.hotnews.ro/stiri-international-20518843-rusia-construit-baza-militara-uriasa-regiunea-arctica.htm, accesat 13.05.2016.

4 august 2015: acest articol tratează mai pe larg bătălia globală pentru resursele din Zona Arctică. Hotnwes porneşte de la faptul că Federaţia Rusă a revendicat oficial la ONU peste un milion de kilometri pătraţi din regiunea Arctica.
Comentarii: Mazeta – „paradoxal. SUA şi China, cei mai mari poluatori ai lumii, ajută Rusia să îşi extindă dominaţia spre nord". Pathfinder – „Dacă revendicările lor sunt corecte, nu prea avem ce comenta..." .[327]

6. Consolidarea poziţiei ruse în Crimeea şi relaţia cu Ucraina

18 februarie 2016: articolul Hotnews pleacă de la o informaţia oferită de purtătorul de cuvânt al Serviciului de Securitate al Ucrainei, Aleksandr Tkaciuk, conform căreia Federaţia Rusă a trimis avioane de luptă şi elicoptere în Crimeea, având în plan organizarea unor exerciţii de amploare. Tkaciuk concluziona că aceste acţiuni ale Kremlinului „...confirmă încă o dată că, în loc de destinaţie turistică, peninsula a devenit o bază militară a armatei ruse".
Comentarii:

- Soljeniţîn – „Versiunea completă este: Crimeea – peninsula ucraineană anexată ilegal în martie 2014 în urma unei invazii militare ruse."
- Shlomo_bernstein – „...Crezi că fără prezenţa omuleţilor verzi referendumul tot n-ar fi ieşit majoritar pro-Rusia, în condiţiile în care sunt majoritar ruşi acolo?". [328]

19 august 2015: este prezentată declaraţia lui Vladimir Putin care afirma cu privire la Crimeea că „este evident că persistă ameninţarea din partea forţelor externe, care pot, într-o formă sau alta, să destabilizeze situaţia în peninsulă". Acesta a mai adăugat că „în unele capitale se vorbeşte deschis despre acest lucru". Comentarii: ProLibertatea-AntiMerkel – „forţe externe deja au destabilizat Crimeea forţe ruseşti, cum Putin a şi recunoscut că era necesar" [329].

7. Relaţiile ţărilor europene cu Federaţia Rusia – partea favorabilă

17 februarie 2016: este prezentată poziţia premierului ungar, Viktor Orban, care l-a asigurat pe preşedintele rus că ţările Uniunii Europene sunt din ce în ce mai

---

[327] R.M., *Bătălia globală pentru resurse: Rusia revendică peste un milion de kilometri pătraţi în zona arctică, inclusiv Polul Nord*, http://www.hotnews.ro/stiri-international-20338101-rusia-revendica-peste-milion-kilometri-patrati-zona-arctica.htm, accesat 14.05.2016.
[328] I.B., *Rusia a trimis avioane de luptă şi elicoptere, precum şi unităţi militare în Crimeea*, http://www.hotnews.ro/stiri-international-20804455-rusia-trimis-avioane-lupta-elicoptere-precum-unitati-militare-crimeea.htm, accesat 14.05.2016.
[329] V.M., *Vladimir Putin: Forţe externe ar putea destabiliza Crimeea*, http://www.hotnews.ro/stiri-international-20368082-vladimir-putin-forte-externe-putea-destabiliza-crimeea.htm, accesat 15.04.2016.

înclinate să coopereze cu Moscova şi a afirmat că sancţiunile legate de criza ucraineană nu vor fi prelungite „automat”.[330] Comentarii sunt puţine şi manifestă o poziţie anti-rusă.

21 septembrie 2015: Frank Walter Steinmeier, ministrul german de Externe a salutat public implicarea crescută a Rusiei în Siria şi a vorbit despre „adoptarea unei poziţii comune”[331] privind conflictul sângeros.

Comentarii: Kax – „sistemul de putere numit SUA, caută eliminarea democraţiei...”[332]

8. Relaţia tensionată dintre Federaţia Rusă şi Turcia din prezent

15 februarie 2016: este prezentată poziţia premierului turc, Ahmet Davutoglu, exprimată într-o conferinţă de presă susţinută la Kiev. Acesta afirma cu privire la situaţia din Siria „Dacă Rusia continuă să se comporte ca o organizaţie teroristă, forţând populaţia civilă să fugă, îi vom opune o ripostă extrem de fermă”. Davutoglu a mai adăugat alte câteva asemenea categorisiri ale Rusiei, în expozeul său, fiind invocate şi în articolul de pe Hotnews, reflectând, astfel, situaţia precară a relaţiilor actuale dintre cele două state.

Comentarii:

- Mazeta – „Turcia a reușit performanța rară de a se certa simultan cu Rusia, Franța, Germania, SUA și Israel...” la care silmix îi răspunde „Rusia a reuşit performanţa de a se certa cu Uniunea Europeană , Norvegia , SUA...” .[333] Cu excepţia comentariilor amintite mai sus, preponderent se poate constata că toate celelalte manifestă poziţii diverse împotriva abordării Federaţiei Ruse.

3 februarie 2016: surprinde poziţia oficialilor ruşi care acuză statul turc de faptul că nu respectă tratatul „cer deschis”, intrat în vigoare în anul 2002, nepermiţând survolarea teritoriului Turciei de către un avion rusesc în perioada 1-5 februarie,

---

[330] R.M., *Viktor Orban a fost primit de Vladimir Putin: Tot mai multe ţări europene sunt înclinate să coopereze cu Moscova / Sancţiunile economice nu vor fi prelungite automat*, http://www.hotnews.ro/stiri-international-20803282-viktor-orban-fost-primit-vladimir-putin-tot-mai-multe-tari-europene-sunt-inclinate-coopereze-moscova-sanctiunile-economice-nu-vor-prelungite-automat.htm, accesat 14.05.2016.

[331] Red. Ştiri, *Ministrul german de Externe salută implicarea militară crescută a Rusiei în Siria*, http://www.hotnews.ro/stiri-international-20440213-ministrul-german-externe-saluta-implicarea-militara-crescuta-rusiei-siria.htm, accesat 15.05.2016.

[332] Red. Ştiri, *Ministrul german de Externe salută implicarea militară crescută a Rusiei în Siria*, http://www.hotnews.ro/stiri-international-20440213-ministrul-german-externe-saluta-implicarea-militara-crescuta-rusiei-siria.htm, accesat 15.05.2016.

[333] R.M., UPDATE Premierul turc Davutoglu ameninţă cu o „ripostă extrem de fermă”: Rusia se comportă în Siria ca o organizaţie teroristă, http://www.hotnews.ro/stiri-international-20796165-premierul-turc-davutoglu-ameninta-riposta-extrem-ferma-rusia-comporta-siria-organizatie-terorista.htm, accesat 17.05.2016.

aşa cum prevede tratatul amintit. Comentarii: Soljeniţîn – „5 zboruri de recunoaştere erau? Ce este în plus se refuză şi, dacă este cazul, se doboară”. [334]

30 noiembrie 2015: pe marginea summit-ului pe teme climatice de la Paris, Vladimir Putin acuza Ankara de faptul că aceasta avea o serie de interese specifice, în contextul doborârii avionului rusesc, „avem toate motivele să credem că decizia de a doborî avionul nostru a fost dictată de dorinţa de a proteja aceste căi pentru transportul petrolului spre teritoriul turc”[335].
Comentarii:

- Mazeta – „Jocul declarațiilor este mai spectaculos decât sugerează articolul. Putin avertizează că are dovezi privind traficarea petrolului ISIS prin porturile turcești. Erdogan ridică miza și își anunță demisia, dacă acuzațiile se dovedesc adevărate. SUA împarte cărțile.” La care un domn îi răspunde – „la orice poker joacă cacealmaua este specialitatea casei din Octombrie Roşu”. [336]

Comentarii multiple ale utilizatorilor de pe Hotnews cu privire la acest articol au deraiat către o stare în care cele două tabere de trolli se jignesc reciproc, fiind susţinute, în parte, şi de diverse persoane care par a nu fi înregimentate şi care îşi exprimă o poziţie personală. Printre aceste comentarii se strecoară şi argumente istorice, mai mult sau mai puţin veridice.

27 noiembrie 2015: este prezentată poziţia preşedintelui Vladimir Putin în urma doborârii avionului rusesc de către Turcia. Acesta susţine că „Statele Unite, care conduc o coaliţie din care face parte Turcia, cunoşteau locul şi momentul trecerii avioanelor noastre şi tocmai în acest loc şi în acel moment am fost loviţi”[337], excluzând categoric argumentul conform căruia aviaţia turcă nu a putut identifica avionul SU-24. Pe lângă explicaţiile preşedintelui Putin, în articol se aminteşte şi disponibilitatea Kremlinului de a coopera cu coaliţia condusă de SUA în privinţa problemei siriene. Comentariile exprimă poziţii agresive, jignitoare, la adresa Federaţiei Ruse şi a preşedintelui Putin, toţi utilizatorii acuzând partea rusă de intenţia de a manipula evenimentele şi explicaţiile în scopul sprijinirii prorpiei poziţii.

---

[334] V.M., *Moscova acuză Turcia că a interzis un zbor de recunoaştere rusesc*, http://www.hotnews.ro/stiri-international-20771479-moscova-acuza-turcia-interzis-zbor-rusesc-recunoastere.htm, 16.05.2016.
[335] Ionuţ Baias, Putin: *Turcia a decis să doboare avionul rusesc pentru a proteja traficul de petrol al SI*, http://www.hotnews.ro/stiri-international-20633636-putin-turcia-decis-doboare-avionul-rusesc-pentru-proteja-traficul-petrol.htm, accesat 14.05.2016.
[336]Ionuţ Baias, Putin: *Turcia a decis să doboare avionul rusesc pentru a proteja traficul de petrol al SI*, http://www.hotnews.ro/stiri-international-20633636-putin-turcia-decis-doboare-avionul-rusesc-pentru-proteja-traficul-petrol.htm, accesat 14.05.2016.
[337] Ionuţ Baias, *Putin: Moscova a informat Washingtonul în legătură cu misiunea avionului rusesc doborat de Turcia*, http://www.hotnews.ro/stiri-international-20626340-putin-moscova-informat-washingtonul-legatura-misiunea-avionului-rusesc-doborat-turcia.htm, accesat 12.05.2016.

23 septembrie 2015: acest articol prezintă informaţii cu privire la evenimentul de deschidere a celei mai mari moschei din Rusia, inaugurată de preşedintele Vladimir Putin şi de omologul său turc, Recep Erdogan. Hotnews a prezentat doar poziţiile preşedintelui rus care lăuda virtuţile umaniste ale Islamului.
Comentarii:

- ProLibertatea-AntiMerkel- „Dacă Putin e aşa mare umanist de ce i-a pus pe tătarii din Crimeea să se înregistreze cum le-a zis Hitler evreilor?” .[338]
- Trollul zizin a completat articolul Hotews printr-un comentariu în care a oferit detalii cu privire la locaţia în care a fost construită moschea, numărul de musulmani care trăiesc în Rusia şi diverse citate din oficiali ruşi, care susţin că anumite grupuri exploatează cinic sentimente religoase în scopuri politice, zizin susţinând astfel poziţia şi interesele Kremlinului.

24 noimebrie 2015: articolul Hotnews prezintă imagini şi postări de pe site-ul de socializare Twitter cu privire la doborârea unui avion rusesc SU-24 de către Turcia.
Comentarii:

- Real_politic – „speram să nu se întâmple. E clar că avionul rusesc nu avea intenţia să atace Turcia şi atunci de ce l-au doborât?....” La care alex i-a răspuns „Regulile militare spun altceva. Spaţiul aerian e suveran.” Conversaţie în care s-a implicat şi trolulul bogdan_100, „pot survola Rusia cu condiţia să nu treacă deasupra Moscovei ?...”. [339]

24 noiembrie 2014: într-un alt articol sunt prezentate declaraţiile dure ale preşedintelui Vladimir Putin care cataloga incidentul cu Turcia ca pe „lovitură de cuţit în spate”, oferind şi informaţii în apărarea poziţiei avionului rus.
Comentarii:

- Mazeta – „Ce pilot turc va mai avea curaj de acum încolo să intre în spațiul aerian al Siriei?”, iar parzivall îi răspunde „Turcia are tehnologie NATO, superioară...or să se ducă, deci”. Mazeta – „Turcia violează săptămânal spațiul aerian al Greciei”. [340]

---

[338] I.C., *Una dintre cele mai mari moschei din Rusia, inaugurată la Moscova. Vladimir Putin a lăudat Islamul „umanist”*, http://www.hotnews.ro/stiri-international-20447371-una-dintre-cele-mai-mari-moschei-din-rusia-inaugurata-moscova-vladimir-putin-laudat-islamul-umanist.htm, accesat 21.05.2016.
[339] R.M., *Imagini cu avionul rusesc în flăcări, după ce a fost doborat de Tu*rcia, http://www.hotnews.ro/stiri-international-20617834-video-imagini-avionul-rusesc-flacari-dupa-fost-doborat-turcia.htm, accesat 12.04.2016.
[340] R.M., *Vladimir Putin, declaraţii dure la adresa Turciei, dar nici o decizie de retorsiune: Doborârea avionului rusesc, o lovitură de cuţit în spate care ne-a fost dată de complicii teroriştilor*, http://www.hotnews.ro/stiri-international-20618572-vladimir-putin-doborarea-avionului-rusesc-injunghiere-spate-din-partea-complicilor-teroristilor.htm, accesat 12.04.2016.

24 noiembrie 2015: acest articol face referiere la criza majoră dintre Federaţia Rusă şi Turcia în urma incidentului aviatic.
Comentarii:

- Utilizatorii Hotnews care au comentat acest articol s-au angrenat în discuţii de factură istorică în privinţa relaţiilor dintre cele două state. Unii utilizatori au sugerat că acţiunile Turciei au fost legitime, în timp ce alţii au făcut apel la alte incidente de încălcare a spaţiului aerian, în urma cărora nu au existat situaţii atât de grave. Acest articol a acumulat 247 de comentarii, fiind unul din cele mai discutate de pe site-ul Hotnews, atrăgând poziţii ale unor utilizatori care nu au fost identificaţi ca trolli, neregăsindu-se în secţiunea de comentarii a altor articole.
- Trollul pro-occidental Bogdan_100 s-a implicat extrem de activ în discuţii, comentând poziţiile a numeroşi utilizatori, uneori într-o manieră coerentă şi inteligibilă, alte ori mai puţin. Pe de cealaltă parte, intervenţiile trollilor ruşi au fost sporadice, aflându-se evident în minoritate, fiind criticaţi prompt. Trollul real_politic afirma „avionul a căzut în Siria a fost doborât pe teritoriul Siriei de către turci. Nu-i văd bine pe turci.”[341], încercând să susţină, astfel, poziţia Kremlinului.

Capitolul 10

Război Informaţional – Evaluare calitativă şi cantitativă DC News.ro

Andreea Ibănescu

1. **Perioada monitorizată pentru volumul de ştiri:**

14 aprilie 2014 – 22 februarie 2016

2. **Volumul ştirilor:**

Total 748 ştiri despre Rusia/care fac referire în conţinut şi la Rusia, dintre care 694 ştiri politice, economice, sociale.
Total ştiri care identifică caracteristici război informaţional al Rusiei: 34

[341] Red. Ştiri, *Criză militară majoră: Turcia a doborat un avion de bombardament Suhoi-24 al Rusiei. Prima oară când un stat NATO atacă deliberat echipamente militare ruse. SUA nu au fost implicate în incident,* http://www.hotnews.ro/stiri-international-20617533-avion-vanatoare-prabusit-flacari-langa-granita-turco-siriana-nu-stie-carei-tari-apartine.htm, accesat 12.04.2016.

3. **Modalităţi de manifestare a războiului informaţional ce fac subiectul ştirilor:**

- Consolidarea poziţiei internaţionale a Rusiei prin dezinformare, propagandă, diversiune, semnalarea publică de succese ale statului rus
- Consolidarea poziţiei internaţionale a Rusiei prin transmiterea de avertismente, intimidare, plasarea culpei altei entităţi statale sau invocarea nevoii de a se apăra
- Consolidarea internă/externă a poziţiei lui Vladimir Putin ca lider de forţă
- România – consolidarea poziţiei Rusiei sau diminuarea influenţei României în raport cu Rusia prin avertismente, minimalizarea capabilităţilor României/NATO, intimidare, propagandă, inocularea unui alt sens în declaraţiile sau deciziile oficialilor/instituţiilor române.

4. **Război informaţional – TEME ce au fost identificate în volumul total al ştirilor**

Tema 1. Efortul militar şi succesele Rusiei împotriva Statului Islamic în Siria
Tema 2. Consolidarea poziţiei intern şi externe a preşedintelui Vladimir Putin, implicit a Rusiei
Tema 3 – Rusia manifestă un comportament adecvat faţă de Ucraina, nu este stat-agresor
Tema 4 – SUA practică imperialismul şi sunt ”păpuşarul”, iar Rusia refuză să se supună
Tema 5. Avertismente, intimidări pentru avantajarea Rusiei
Tema 6. Rusia este puternică – mesaj pentru public intern şi extern
Tema 7. Eficienţa şi superioritatea militară şi morală ale Rusiei în raport cu Ucraina
Tema 8 – Atragerea altor state de partea Rusiei
Tema 9 – România într-o greşeală strategică de aliniere la NATO şi exacerbarea pericolului rus
Tema 10 – Minimalizarea acţiunilor şi potenţialului României şi retuşarea ideii de manipulare a Rusiei
Tema 11. Atitudine neadecvată şi incorectă a oficialilor români faţă de Rusia

5. **Evaluare Troli**

Comentariile sunt permise exclusiv pe baza contului de Facebook al utilizatorilor. Opiniile exprimate sunt paritare:

a) defavorabile poziţiei Rusiei

b) troli favorabili implicit/explicit Rusiei sau critici la adresa României/Occidentului/NATO (18 din 101)
c) restul comentariile sunt anti-sistem (concomitent anti-Rusia şi anti-Occident), anti-clasă politică sau neutre.

Total ştiri război informaţional: 34
Total TROLI din 34 ştiri : 101
Total TROLI favorabili poziţiei Rusiei, implicit/explicit: 18
ID useri repetitivi favorabili implicit/explicit poziţiei Rusiei (doar iniţialele): M.B., C.M., C.H., N.P.

DC News - TEME identificate pe Război informaţional

I. Analiză calitativă

1. **Poziţii favorabile Rusiei** - În unanimitate, niciun articol conţinut de website-ul DC News nu este în mod direct favorabil poziţiei, acţiunilor Rusiei sau oficialilor statului rus, prin conotaţia titlurilor, conţinutul ştirilor sau analiza autorului, acolo unde acesta intervine.

Unicele modalităţi de transmitere a mesajelor care pot indirect avantaja Rusia/liderii ruşi sau pot indirect susţine politica de dezinformare/propagandă a Rusiei consistă în însăşi natura informaţiei colportate în ştire, redarea de interviuri, declaraţii sau preluări ale acestora de pe alte surse media .

2. **Intervenţia redactorilor DC News în conţinutul ştirilor** - părţile de analiză inserate de către autorii ştirilor sunt cvasi-inexistente, iar dacă există, sunt minimale (ştiri cu autor), şi în general sunt critice sau persiflante la adresa Rusiei; când partea de analiză lipseşte, tonul critic la adresa acţiunilor Rusiei reiese din titlul ştirii.

Unicele analize despre Rusia sunt realizate de către analişti sau oficiali de politică externă români, intervievaţi sau preluaţi din alte surse – aceştia sunt în general critici sau moderaţi în amplificarea pericolului rus sau diminuarea relevanţei/potenţialului României de a se apăra:

A. Despre războiul informaţional al Rusiei vorbesc pentru DC News sau sunt preluate analize aparţinând lui: George Maior, Mircea Geoană, Radu Tudor, Alexandru Cumpănaşu.

B. Restul analizelor redate în ştiri aparţin lui: Adrian Cioroianu, Bogdan Aurescu, Corlăţean, Lazăr Comănescu, Bogdan Chirieac, Emil Hurezeanu, Sorin Roşca Stănescu, Mircea Coşea, Emil Constantinescu, Val Vâlcu.

3. **Ştiri explicite despre războiul informaţional al Rusiei** – în ştirile din perioada monitorizată, DC News a publicat 17 articole care se dedică explicit devoalării războiului informaţional/tehnicilor de propagandă ale Rusiei, transmise prin natura ştirii, analize sau prin interviuri directe sau preluate de pe alte surse media.

4. **Teme identificate pe Război informaţional**

Tema 1. Efortul militar şi succesele Rusiei împotriva Statului Islamic în Siria
Tema 2. Consolidarea poziţiei interne şi externe a preşedintelui Vladimir Putin, implicit a Rusiei
Tema 3 – Rusia manifestă un comportament adecvat faţă de Ucraina, nu este stat-agresor
Tema 4 – SUA practică imperialismul şi sunt „păpuşarul", iar Rusia refuză să se supună
Tema 5. Avertismente, intimidări pentru avantajarea Rusiei
Tema 6. Rusia este puternică – mesaj pentru public intern şi extern
Tema 7. Eficienţa şi superioritatea militară şi morală ale Rusiei în raport cu Ucraina
Tema 8 – Atragerea altor state de partea Rusiei
Tema 9 – România într-o greşeală strategică de aliniere la NATO şi exacerbarea pericolului rus
Tema 10 – Minimalizarea acţiunilor şi potenţialului României + retuşarea ideii de manipulare a Rusiei
Tema 11. Atitudine neadecvată şi incorectă a oficialilor români faţă de Rusia

II. Ştiri identificate exclusiv pe război informaţional, organizate pe TEME (ordine descrescătoare cronologic)

Tema 1. Efortul militar şi succesele Rusiei împotriva Statului Islamic în Siria

Elementele de război informaţional ţin de colportarea către audienţa internaţională a deciziilor inspirate ale Kremlinului, a succesului de pe teren şi a efortului militar asumat de a se implica în lupta contra Statului Islamic, minimalizând sau culpabilizând acţiunile sau intereselor Occidentului, respectiv ale SUA. Tehnicile

implică propagandă prin semnalarea succeselor Rusiei în lupta anti-teroristă, diversiune şi inducerea ideii că SUA este susţinătorul din culise al ISIS; temă regăsită în 3 ştiri:

Dată publicare pe site	**Titlu articol**	**Autor ştire**	**TEMĂ cuprinsă în conţinutul ştirii**	**Idei centrale expuse în ştire**
9 decembrie 2015	Rusia a lovit pentru prima dată ţinte ale Statului Islamic	Alexandra Petrovici	Propagandă prin semnalare de succese ale Rusiei în lupta anti-teroristă	Serghei Şoigu îi „transmite" televizat lui Putin că Rusia a lovit pt prima dată ţinte ale ISIS în provincia Raqqa, cu rachete de pe un submarin aflat în Mediterana.
23 noiembrie 2015	TENSIUNI! Rusia şi SUA se acuză reciproc de consolidarea ISIS	Cristina Alexandrescu	Diversiune, inducerea ideii că SUA este susţinătorul ISIS	Replică şi contra-replică Obama-Medvedev: acuzaţii reciproce de consolidare a ISIS. Catalogarea lui Medvedev este că SUA reprezintă un „hegemon" în susţinerea terorismului, începând cu Al-Qaeda: „**Odată SUA au contribuit la consolidarea Al Qaida, ceea ce a dus la atentatele de la 11 septembrie (2001). Aceste învăţăminte confirmă ideea că lupta împotriva ameninţării teroriste presupune un efort comun, fără o împărţire a aliaţilor în această luptă între 'ai noştri' şi 'ai voştri'** ".
18 noiembrie 2015	Rusia bombardează masiv poziţii teroriste	Cristina Alexandrescu	Propagandă, semnalare internaţională a succeselor Rusiei în Siria	Andrei Karatapolov (oficial Stat Major armata rusă) declaraţie: Rusia bombardează masiv poziţii ISIS, raiduri aeriene ruse asupra camioanelor-cisternă cu petrol.

Tema 2. Consolidarea poziţiei interne şi externe a preşedintelui Vladimir Putin, implicit a Rusiei

Acţiuni şi naraţiuni de lobby pentru preşedintele Vladimir Putin, exprimarea admiraţiei pentru statutul său politic, misionar, uman sau cu veleităţi mistice, în general ştiri de impact pentru un anume segment al populaţiei captiv al "ştirilor emoţionale". Tehnicile implică propagandă pentru menţinerea sau acumulare de capital politic şi de imagine, umanizarea figurii sale politice, exprimarea raţionalităţii din spatele deciziilor sale politice prin justificarea războiului din Ucraina; temă regăsită în 6 ştiri:

23 octombrie 2015	Incredibil! Se cere canonizarea lui Putin	Cristina Alexandrescu	lobby pentru Vladimir Putin, propagandă despre unicitatea şi misiunea divină a liderului rus	Grup de activişti din „Comitetul Naţional 60+" au înaintat o solicitare Patriarhului Chiril de canonizare a lui Putin, care "**apară eroic ortodocşii din Ucraina şi Siria**", ca urmare a pretinselor solicitări sosite de la numeroşi ortodocşi ruşi.
27 mai 2015	Gerad Depardieu :„Sunt gata să mor pentru Rusia"	Crişan Andreescu	lobby pentru Rusia/Vladimir Putin	Gerard Depardieu lansează carte autobiografică – este devoalată prietenia sa cu Putin şi afirmaţia că „**sunt gata sa mor pt Rusia".**
13 februarie 2015	Cea mai importantă victorie pentru Putin: cote istorice de încredere în Rusia	Ionuţ Iordăchescu	Propagandă pentru capitalul politic al lui Putin, consolidarea poziţiei lui în faţa publicului intern şi extern	Sputnik şi Russia Today publică un sondaj despre cota de încredere a lui Vladimir Putin în Rusia, care a atins un nivel istoric de 85%.
7 noiembrie 2014	Vladimir Putin, sentimental: "În iubire stă tot sensul vieţii"	Laura Galescu	Umanizarea imaginii negative a lui Putin, impact emoţional la publicul larg	Vladimir Putin devine sentimental la Congresul Societăţii Geografice din Rusia: „**în iubire stă tot sensul vieţii**".
11 septembrie 2014	Poză rară cu Putin în biroul liderului separatist	Ionuţ Iordăchescu	Consolidarea poziţiei lui Putin, tentă mistică de impact la public, justificarea conflictului din Ucraina	Igor Strelkov, fost lider separatist din estul Ucrainei, preluare conferinţă de presă la Moscova: denunţă a 5-a coloană pe care Vestul o vrea formată în Rusia şi anunţă misiunea divină începută de Putin.
23 iulie 2014	Dovada că miniştrii de Externe din UE se tem de Vladimir Putin	Anca Murgoci	Supralicitarea poziţiei lui Putin (derivată din titlul ştirii)	Concluziile oficiale ale reuniunii miniştrilor de Externe din Uniunea Europeană arată că statele membre nu au adoptat nicio nouă sancţiune împotriva Rusiei, în ciuda indignării afişate faţă de regimul lui Vladimir Putin.

Tema 3 – Rusia manifestă un comportament adecvat faţă de Ucraina, nu este stat-agresor

Consolidarea poziţiei Rusiei pentru publicul intern şi internaţional în raport elita politică ucraineană, inocularea ideii că liderul ucrainean este dezumanizat, indiferent faţă de propriul popor. Tehnicile implică dezinformare, diversiune, şantaj şi intimidare; temă regăsită în 4 ştiri:

27 Decembrie 2014	Rusia furnizează Ucrainei cărbune şi electricitate fără plată în avans	Mădălina Barbu	Dezinformare, consolidare poziţiei Rusiei în faţa publicului intern şi internaţional prin sprijinul oferit Ucrainei	Dmitri Kozak declaraţie pentru Rossia 24 : Rusia va ajuta Ucraina cu necesarul de cărbune pentru electricitate în Ucraina, in condiţii grele de iarnă. Speră că va fi şi în ajutorul Crimeii, din dorinţa preşedintelui Putin, care doreşte susţinere reală pentru ucraineni de Anul Nou.
22 septembrie 2014	Rusia, despre Poroşenko: "A început să înţeleagă că războiul nu este necesar"	Mădălina Barbu	Şantaj, intimidare a Rusiei, inocularea ideii că liderul ucrainean este dezumanizat, indiferent faţă de propriul popor	Serghei Ivanov (şeful administraţiei prezidenţiale ruse): "**poate Poroşenko a înţeles că nu este necesar războiul până la victorie, până la moartea ultimului ucrainean**".
1 septembrie 2014	Promisiunea Rusiei: Nu intervenim militar în Ucraina	Ionuţ Iordăchescu	Diversiune despre intenţii le Rusiei în Ucraina	Serghei Lavrov promite că Rusia nu va interveni militar in Ucraina, dar nu crede în planul de pace propus de Poroşenko, de aceea solicită SUA şi Europa să convingă Ucraina să nu mai folosească artilerie.
20 mai 2014	De ce Putin îşi va retrage cu adevărat trupele de la graniţa Ucrainei	Ionuţ Iordăchescu	dezinformare	Vladimir Putin a spus că Rusia îşi va retrage trupele dislocate pentru « exerciţii militare » la graniţa cu Ucraina. Este a treia oară când liderul de la Kremlin face un asemenea anunţ. NATO a răspuns cu fiecare ocazie că nu a văzut nicio dovadă a retragerii trupelor ruse. Rusia a menţinut în ultimele luni la graniţa cu Ucraina avioane de luptă, tancuri şi artilerie. Putin a insistat că forţele participă la exerciţii militare planificate.

Tema 4 – SUA practică imperialismul şi sunt „păpuşarul", iar Rusia refuză să se supună

Intenţia este de a culpabiliza SUA, de a consolida poziţia lui Putin în plan extern ca lider puternic, în paralel cu acţiunile sale de respingere a imperialismului occidental. Tehnicile implică diversiune şi propagandă; temă regăsită în 2 ştiri:

18 decembrie 2014	Putin: "Americanii creează ameninţări în România". Cum explică prăbuşirea rublei ruseşti	Ionuţ Iordăchescu	Diversiune, consolidarea poziţiei lui Putin în plan extern, ca lider puternic, culpabilizarea SUA	Vladimir Putin, conferinţa anuală de presă cu 1259 jurnalişti: SUA ameninţă direct Rusia prin decizii unilaterale şi scutul anti-rachetă din Polonia şi România, Rusia vrea relaţii echivalente, băutura rusească Kvas este mai bună decat Coca cola, care e dăunătoare. Putin: „**(SUA) Ne creează ameninţări. Nu doar în Alaska, dar şi în Europa - în Polonia, în România.Cine dintre noi se comportă agresiv? Nu voi vorbi acum cine are dreptate în problema ucraineană. Ei sau noi. Eu consider că noi avem dreptate. Dar să**

				lăsăm asta momentan. Dorim relaţii echivalente, dar doar în condiţiile respectării intereselor noastre naţionale."
19 octombrie 2014	Serghei Lavrov avertizează: Rusia nu va îndeplini condiţiile Occidentului	Crişan Andreescu	Asumarea poziţiei de forţă a Rusiei în faţa imperialismului occidental, intimidare	Serghei Lavrov avertizează că Rusia nu va face pe plac Occidentului cu sancţiunile ce i-au fost impuse. Occidentul este dominator şi îşi impune voinţa asupra altor popoare .

Tema 5. Avertismente, intimidări pentru avantajarea Rusiei

Accentuarea ideii de superioritate energetică a Rusiei care poate asigura nevoile Europei şi evidenţierea relaţiei de dependenţă Europa-Rusia, pentru dirijarea acţiunilor statelor europene/ intimidarea publicului din statele opuse politic, cu scopul ca acesta să pună presiune pe elementul politic european, întărirea ideii că Europa fără Rusia nu se poate descurca energetic. Tehnicile implică diversiune combinată cu avertismente şi intimidare; temă regăsită în 1 ştire:

14 octombrie 2014	Serghei Lavrov ameninţă: Europa nu va putea să se descurce fără gaze ruseşti încă mult timp	Crişan Andreescu	Diversiune, avertisment, inducerea ideilor că Europa este dependentă de Rusia şi SUA manipulează	Serghei Lavrov la Reuniunea Asociaţiei de Afaceri Europene : „**Europa nu se va putea descurca fără gaze ruseşti",** acuză că se încearcă din culise reorientarea către gazele de şist ale SUA.

Tema 6. Rusia este puternică – mesaj pentru public intern şi extern

Inducerea ideii că Rusia este un stat puternic, minimalizarea efectelor sancţiunilor internaţionale post-Crimeea, consolidarea încrederii ruşilor în propria lor ţară pentru menţinerea capitalului politic intern al regimului de la Kremlin. Tehnicile implică propagandă şi posibila manipulare a sondajelor; temă regăsită în 2 ştiri:

12 august 2014	Dmitri Medvedev: Rusia, un stat puternic, nu se teme de sancţiunile Occidentului	Crişan Andreescu	Propagandă, inducerea ideii în faţa publicului intern că Rusia este puternică, minimalizarea efectului sancţiunilor internaţionale	Dmitri Medvedev, la o întâlnire cu tinerii : „**Rusia nu se teme de sancţiuni. Ţara noastră este puternică. Oricine ar încerca să exercite presiuni asupra noastră, noi vom continua să trăim în ţara noastră iubită, vom continua dezvoltarea acesteia, vom continua investiţiile**", relatează RIA Novosti.
24 iulie 2014	Un rus din patru crede că ţara sa inspiră teamă în străinătate	Andrei Moisoiu (Google)	Consolidarea încrederii ruşilor în propria ţară, auto-mistificare într-o perioadă de cvasi-izolare internaţională a Rusiei	Sondaj publicat joi de institutul Vţiom: 24% dintre ruşi estimează că Rusia provoacă teamă altor ţări, o opinie răspândită în mod deosebit în rândul celor cu vârste cuprinse între 18 şi 24 de ani (31%).

Tema 7. Eficienţa şi superioritatea militară şi morală ale Rusiei în raport cu Ucraina

Minimalizarea, bagatelizarea şi demoralizarea apărării ucrainene, reasigurarea publicului rus despre acţiunile corecte ale trupelor ruse în Ucraina, invocarea nevoii de a proteja rusofonii din Ucraina, culpabilizarea Ucrainei şi justificarea nevoii de intervenţie militară a Rusiei în situaţii care o impun. Tehnicile implică dezinformare şi propagandă, uzul de cuvinte persiflante ale oficialilor ruşi; temă regăsită în 4 ştiri:

16 august 2014	Poroşenko: Am distrus blindatele. Rusia: Era o fantomă	Ionuţ Iordăchescu	Război informaţional reciproc Rusia-Ucraina, uzul de cuvinte persiflante ale oficialilor ruşi pentru bagatelizarea, demoralizarea apărării ucrainene, dar cu o atitudine asiguratorie pentru publicul rus	Poroşenko: „**Am distrus blindatele**.” Generalul Igor Konacenkov, purtătorul de cuvânt al ministerului rus al Apărării neagă că au existat blindate ruseşti.
15 august 2014	Reacţia Rusiei despre atacul convoiului militar de pe teritoriul ucrainean	Elena Badea	Dezinformare prin oficial rus	Ministerul rus al Apărării a negat informaţiile privind trimiterea unui convoi militar rus în Estul Ucraina, relatează AFP, potrivit Mediafax. Igor Konacenkov :**„Niciun convoi militar rus nu a traversat frontiera dintre Rusia şi Ucraina”;** ironizează anunţul Kievului privind atacarea şi distrugerea unor vehicule militare ruse.
19 iulie 2014	MH17. Ruşii aşteaptă explicaţii din partea Ucrainei	Anca Murgoci	Dezinformare, plasarea vinei spre Ucraina	Anatoli Antonov, ministrul rus al Apărării, a cerut guvernului de la Kiev să ofere detalii despre utilizarea rachetelor Buk în estul Ucrainei şi de ce există astfel de sisteme, dat fiind că insurgenţii nu au avioane, scrie Mediafax, citare AFP. Moscova susţine că armata ucraineană are 27 de sisteme de rachete Buk în regiunea Donęţk.
5 iunie 2014	VLADIMIR PUTIN explică de ce a anexat Crimeea	Crişan Andreescu	Dezinformare, propagandă, autojustificare, misiune umanitară a Rusiei, invocare nevoii de a apăra rusofonii şi de a se apăra	Vladimir Putin explică de ce a anexat Crimeea: „**Să mă scuzaţi, dar noi nu puteam proceda altfel în aceste condiţii, când un teritoriu cu o populaţie preponderent de origine rusă riscă să ajungă într-o alianţă militară internaţională, deşi locuitorii Crimeii voiau să fie în componenţa Rusiei**”; „**o politică bazată pe expansiune şi cuceriri de teritorii nu are viitor în epoca contemporană**”.

Tema 8 - Atragerea altor state de partea Rusiei

”Ispitirea” Bulgariei în scopul alinierii la cursul politic al Moscovei şi tatonarea de alianţe, scopul creării de falii sau diviziuni în interiorul UE care pot avantaja poziţia Rusiei. Tehnica implică diversiunea; temă regăsită în 1 ştire:

8 mai 2014	"Bulgaria poate avea un rol major în rezolvarea crizei ucrainene"	Ionuţ Iordăchescu	Diversiune, stimularea diviziunii în interiorul UE, ” ispitirea” Bulgariei	Întâlnire Konstantin Kosacev, şeful Agenţiei Federale Ruse pentru Commonwealthul Statelor Independente (CIS), cu Mihail Mikov, preşedintele parlamentului bulgar. Mikov declară : „**Bulgaria ar putea juca un rol major în dezescaladarea situaţiei din Ucraina, în normalizarea relaţiilor dintre Rusia şi Uniunea Europeană, dar şi a legăturilor Rusia – NATO”.**

Tema 9 – România într-o greşeală strategică de aliniere la NATO şi exacerbarea pericolului rus

Minimalizarea potenţialului scutului de la Deveselu, superioritatea militară şi tehnică a Rusiei faţă de cea a României/NATO, consolidarea imaginii Rusiei ca stat puternic pe plan internaţional, diminuarea imaginii negative a acesteia în România şi, prin natura superiorităţii faţă de NATO, capacitatea Rusiei de a lansa avertismente şi intimidări care pot viza aparatul decizional al României/ publicul românesc care poate pune presiune pe aparatul decizional. Tehnicile implică diversiune, propagandă, intimidare; temă regăsită în 5 ştiri:

9 februarie 2016	Rusia: NATO şi România sunt isterice!	Cristina Alexandrescu	diversiune	Serghei Lavrov, declaraţie despre isterie şi exarcerbare a pericolului rus în conducerea NATO, în statele baltice, Polonia şi România.
25 decembrie 2015	Rusia, avertisment după Deveselu. Echipamente de bruiere a sistemului anti-rachetă	Crişan Andreescu	Diversiune, minimalizare potenţial scut de la Deveselu, superioritate tehnică a Rusiei	Declaraţie Igor Nasenkov, director KRET (grupul rus de tehnologii radio-electronice): Rusia deţine echipament de bruiaj pentru comunicaţiile sistemelor ca cel de la Deveselu, informează Sputnik.
16 decembrie 2015	Rusia avertizează din nou România din cauza scutului antirachetă	Crişan Andreescu	Propagandă, promovarea imaginii de stat puternic a Rusiei	Serghei Karakaiev (şeful Forţelor Strategice ruse): Rusia deţine rachete care pot distruge orice element antibalistic instalat de SUA , inclusiv pe cel de la Deveselu ; există rachete pe teritoriul Rusiei necunoscute încă de ”inamici”.

15 august 2015	Război Rusia-NATO.Anunţul tranşant făcut de ambasadorul Rusiei în România	Anca Murgoci	Comutarea atenţiei publice, diminuarea imaginii negative a Rusiei	Oleg Malginov (ambasadorul rus la Bucureşti) intervievat: exclude posibilitatea vreunui război între un stat NATO (subînţeles şi România) şi Rusia.
10 februarie 2015	Avertisment ferm al ruşilor pentru România: Vom căuta să vă anihilăm flota!	Ionuţ Iordăchescu	Propagandă, intimidare directă la adresa României	Vladimir Evseev (Centrul pentru Studii Politico-Militare Moscova), declaraţie pt TVR 1: capacitatea Rusiei de anihilare a flotei militare române din Marea Neagră, ca urmare a instalării sistemului NATO la Deveselu.

Tema 10 – Minimalizarea acţiunilor şi a potenţialului României + retuşarea ideii de manipulare a Rusiei

Bagatelizarea României, inocularea ideii de Holocaust respinse în România; cultivarea de asocieri eronate despre exerciţii de manipulare rusă cu unele personalităţi sau instituţii din România, care pot bulversa publicul român şi încrederea acestuia în instituţiile sale naţionale şi eventual crearea unor false subiecte de dezbatere în România. Tehnicile implică dezinformare, diversiune, propagandă indirectă; temă regăsită în 3 ştiri:

5 februarie 2016	MAE reacţionează după atacul din guvernul din Rusia	Anca Murgoci	Dezinformare, bagatelizarea României, inocularea ideii de Holocaust respins în România	Maria Zaharova despre Ziua Holocaustului şi expoziţia de la Bucureşti: lipsă empatiei autorităţilor române pentru evrei, România retuşează istoria celui de-al 2lea Război mondial.
17 martie 2015	BOR o atacă pe jurnalista Sabina Fati	Andrei Moisoiu (Google)	Diversiune, alegaţii de susţinere a propagandei Rusiei	Jurnalista Sabina Fati susţine în România Liberă că Biserica Ortodoxă Română este un instrument geopolitic pentru Rusia. BOR o atacă printr-un comunicat şi dezminte.
3 decembrie 2014	Lista lui Dughin: Năstase publică propria "listă secretă"	Ionuţ Iordăchescu	Propagandă indirectă – Năstase se auto-demitizează ca fiind agent al propagandei ruseşti. Promovează ideea că Dughin este amator de cultură românească	Adrian Năstase despre „lista lui Dughin” : se autoironizează respingând ideea că ar susţine propaganda rusească, şi susţine că Dughin este pasionat de Liviu Blaga, Jean Pârvulesco.

Tema 11. Atitudine neadecvată şi incorectă a oficialilor români faţă de Rusia

Vulnerabilizarea liderilor statului român prin imputarea de raportare inadecvată, incorectă faţă de Rusia sau devierea de la limbajul diplomatic dezirabil, promovarea ideii că România este imperialistă şi doreşte anexarea de teritorii prin proiectul ”unirea la 100 de ani”. Tehnicile implică dezinformarea şi transmitea de mesaje afectate despre abordările României, prin ambasadorul rus; temă regăsită în 3 ştiri:

10 octombrie 2014	Băsescu - Lukoil. Ambasadorul Rusiei: Declaraţii dezechilibrate, limbaj neacceptat în comunitatea internaţională	Ionuţ Iordăchescu	Vulnerabilizarea poziţiei interne a preşedintelui Băsescu, acuzat de limbaj neadecvat, implicit agresiv	Comunicatul ambasadei Rusiei : ambasadorul Oleg Malginov critică poziţia preşedintelui Băsescu, care vorbeşte despre ”şantajul putinian” şi cere trimiterea acasă a acţionarilor de la Lukoil , rafinăria Petrotel-Ploieşti.
16 septembrie 2014	Rusia: Afirmaţiile lui Victor Ponta privind viitorul Republicii Moldova, iresponsabile	Elena Badea	Promovarea ideii că România este imperialistă şi doreşte anexarea de teritorii	Comunicatul Ministerului rus de Externe transmite semnal : îngrijorare privind declaraţia lui Victor Ponta, prezent în rândul activiştilor PSD Alba Iulia, care a vorbit despre reunificare cu Republica Moldova până în 2018. Moscova acuză că acesta este planul real al Bucureştiului, doreşte anexarea. MAE rus solicită reacţie de la UE şi Chişinău.
14 mai 2014	Ambasadorul Rusiei, către Băsescu: Nu vom accepta!	Ionuţ Iordăchescu	Dezinformare, acuzaţii de dezinformare din partea preşedintelui Băsescu	Ambasadorul rus Oleg Malginov, intervievat la Digi24: ţara condusă de Vladimir Putin nu intenţionează să refacă graniţele fostei URSS, iar declaraţiile preşedintelui Băsescu privind extinderea până la gurile Dunării a teritoriului controlat de Rusia nu pot fi acceptate.

Total ştiri război informaţional: 34	Total TROLI: 101	Total TROLI favorabili poziţiei Rusiei, implicit/explicit: 18 ID useri repetitivi: M.B., C.M, C.H., N.P.

Capitolul 11. Analiză instrument media *ziare.com*

Irina Iacovoiu

Prezentul raport oferă evaluarea instrumentului media http://www.ziare.com/, în perioada 2013-2016, în vederea identificării elementelor ce ar putea avea conexiune cu războiul informațional rus ce se desfășoară în România:

- Titlurile surprind esența informațiilor redate pe parcursul articolelor.
  În majoritatea cazurilor nu se folosesc expresii aparent părtinitoare sau care să inoculeze sentimentul de frică. Cu toate acestea, există cazuri în

care titlul exacerbează realitatea (spre exemplu folosirea titlului *„Moscova amenință din nou: Rusia poate distruge scutul de la Deveselu”,* când, în cadrul discursului, oficialii ruși nu folosesc cuvântul „amenință”, ci „avertizează”[342].
Cu toate acestea, în acest caz putem vorbi și de un instrument folosit de mijloacele media pentru a capta atenția cititorilor;

- Majoritatea articolelor cuprind și o parte de analiză a evenimentelor și nu doar relatarea acestora;
- Întâlnim și interviuri acordate de specialiști exclusiv pentru *ziare.com* (Iulian Chifu, Dan Dungaciu, Iulian Fota, Armand Goșu) În ciuda interviurilor acordate de analiști pro-occidentali, în cadrul *site*-ului de știri *ziare.com* întâlnim și articole în care se prezintă doar opinia Moscovei, ceea ce am putea spune că ar putea reprezenta o tentă părtinitoare rusă;
- În multe cazuri se revine cu un articol în care se prezintă și contraargumentele occidentale la adresa declarațiilor Moscovei, însă aceasta nu este o regulă.

Promovarea temei Războiul informațional rus

Site-ul de știri *ziare.com* prezintă în cadrul a nenumărate articole informații, precum și analize realizate de specialiști, cu privire la derularea războiului informațional rus în România, cât și mijloacele și tacticile întrebuințate. În continuare, vom prezenta și vom analiza pe scurt modul în care acest instrument folosit de Federația Rusă este conceptualizat în cadrul articolelor postate de http://www.ziare.com/:

România a început să fie vizată tot mai pregnant de războiul informațional rus începând cu pregătirea țării noastre pentru aderarea la NATO, Uniunea Europeană, iar ulterior pentru amplasarea scutului antirachetă american la Deveselu, dacă este să privim dintr-o perspectivă a deciziilor României. Dacă, în schimb, privim dintr-un unghi extern României, putem spune că ne aflăm într-o paradigmă a conceptului de „război informațional” odată cu începutul revizionismului rus din secolul XXI, în întreaga Europă și Asie.

Rusia răspândește „povești false” (*dezinformare*, *propagandă*, *zvon*) prin intermediul rețelelor de socializare, a blogurilor sau pe site-urile de știri, prin comentatorii ruși (trolii ruși) care scriu comentarii la adresa articolelor sau a comentariilor altor troli, mesaje care completează sau susțin ideile transmise prin intermediul declarațiilor oficialilor ruși, ori prin „injectarea” anumitor idei cu ajutorul mijloacelor media pro-ruse. Imediat cum se constată „o boală” în rândul unei societăți, se lansează o campanie media în vederea modificării radicale a opiniei cetățenilor. Cum această „injecție” nu este suficientă, în vederea plantării ideilor în mentalul colectiv, trolii ruși joacă rolul de catalizator

[342]*Moscova ameninta din nou: Rusia poate distruge scutul de la Deveselu*, articol publicat de site-ul de știri ziare.com la data de 16 decembrie 2015, link: http://www.ziare.com/stiri/antiracheta/moscova-ameninta-din-nou-rusia-poate-distruge-scutul-de-la-deveselu-1399425

al reacției chimice în vederea reușitei manipulării maselor. Prin intermediul trolilor, printre altele, se induce ideea că există cetățeni ai aceleiași țări care cunosc deja adevărul și par că îl argumentează destul de pertinent.
Acest instrument, „propaganda", cunoscută și ca „dezinformare deliberată", face parte din instrumentarul „războiului hibrid" al Moscovei. Metoda trebuie combătută printr-o reacție rapidă din partea Occidentului, concomitent cu o reacție rapidă din partea statelor afectate. Informația deformată sau neadevărul se propagă foarte rapid prin intermediul internetului și al radio-televiziunii și trebuie combătută prin modalitatea expunerii acesteia, a aducerii ei la lumină, după cum subliniază generalul Phillip Breedlove, comandantul trupelor NATO din Europa.[343]
În ceea ce privește tacticile războiului hibrid, acel război nedeclarat de către statul agresor, în care componenta militară nu este asumată explicit și nu este singulară, la această componentă se adaugă o altă latură, anume războiul informațional, latură ce vine în completarea forțelor militare neregulate și transportului secret de arme peste graniță. În cazul războiului hibrid, esențiale sunt și slăbiciunile interne ale statului-victimă, inclusiv cele militare, însă mai ales cele societale, care sunt fructificate de către agresor. Vorbim aici despre tensiuni interetnice (de cele mai multe ori create artificial și alimentate – Crimeea, Donbass, Transnistria), dependență economică (în special energetică – dependența Ucrainei și a Republicii Moldova de importul de gaze rusești), precum și instituții de stat slabe și corupte ce creează un mediu favorabil pătrunderii elementelor străine neprietenoase, etc.[344]
Mașina de propagandă a Moscovei duce, în paralel cu acțiunile din câmpul de luptă din Ucraina de Est, Crimeea, Transnistria, Siria et cetera, un război informațional împotriva Europei și Statelor Unite. După cum menționează Secretarul american al Apărării, Ashton Carter, Rusia poartă o „retorică dezlânată" referitor la amenințările Moscovei de a mări arsenalul său militar. Aici putem adăuga și retorica rusă cu privire la includerea unei „lovituri nucleare preventive" asupra SUA în noua doctrină militară de la Moscova.[345]
Propaganda lui Putin pe alocuri se mai și auto-deconspiră. Un bun exemplu este clipul postat pe *Youtube* în care o angajată a Parlamentului din Rusia, Maria Katasonova, pretindea că transmite undeva din apropierea câmpului de luptă de

---

[343] Diana Toea, *Un general NATO avertizeaza ca pierdem razboiul cu Rusia. Nu pe cel din campul de lupta,* articol publicat de site-ul de știri ziare.com la data de 23 martie 2015, link: http://www.ziare.com/international/nato/un-general-nato-avertizeaza-ca-pierdem-razboiul-cu-rusia-nu-pe-cel-din-campul-de-lupta-1354513
[344] Camelia Badea, *Este Romania in razboi "hibrid"? Ungaria, destabilizatorul NATO? Interviu cu Dan Dungaciu,* articol publicat de site-ul de știri ziare.com la data de 4 februarie 2015, link: http://www.ziare.com/europa/ungaria/este-romania-in-razboi-hibrid-ungaria-destabilizatorul-nato-interviu-cu-dan-dungaciu-1349463
[345] Ana Ilie, *Secretarul american al Apararii: Putin are o influenta "maligna" in estul Europei,,* articol publicat de site-ul de știri ziare.com la data de 22 iunie 2015, link: http://www.ziare.com/international/america/secretarul-american-al-apararii-putin-are-o-influenta-maligna-in-estul-europei-1369473

la Donetk, când, în realitate, aceasta se afla într-o cameră întunecată, iar sunetele exploziilor ce se aud pe fundal sunt de fapt înregistrate[346].

Erori în ceea ce privește deconspirarea acțiunilor Moscovei s-au întâlnit și în sfera „armatei de postaci" a lui Putin, așa-numiții troli ruși. Potrivit unui articol publicat de *ziare.com* și aparținând *BBC*, o investigație a ziarului independent *Moy raional* (Districtul meu) sugerează că la Moscova există o adevărată „armată de postaci", plătită pentru a administra bloguri, conturi pe rețelele de socializare în masă, conturi pentru a lansa comentarii pe site-urile de știri, dar și pe platformele de social media.

„În timpul unei zile de muncă, care însemna 12 ore, am fost nevoit să scriu 126 de comentarii la postările altor angajați și aproximativ 25 de comentarii la postările unor oameni reali. Și am scris și 10 materiale pe blog", a povestit Anton, un fost angajat al Moscovei, citat de *Radio Liberty*. Una din sarcinile recente, potrivit declarațiilor unui alt fost trol rus, Lena, pentru *Radio Liberty,* a fost adresată asasinării proeminentului critic al Kremlinului, Boris Nemțov. *„A fost obligatoriu să scriem că uciderea lui Nemțov a fost o provocare înainte de marșul opoziției din martie și că el a fost asasinat de proprii asociați"*, a declarat trolul[347]. Pentru a fi cât mai credibilă ideea transmisă și pentru ca aceasta să pătrundă în mintea oamenilor, uneori și în inima lor (afinitate culturală, religioasă), mesajul trebuie să fie servit sub mai multe forme și venind din mai multe părți, asemenea celor menționate mai sus.

Interesant de urmărit este și presa rusească, în articole preluate de *ziare.com,* unde întâlnim ca metode de propagandă: exagerarea, titluri viclene, persiflarea inamicului, ironia, minciuna gogonată, surse neprecizate care *„declară că ..."*, tonul „bombastic", colecția de prieteni ai Moscovei din toată lumea care își expun părerea de parcă ar fi împărtășită de mase de cetățeni occidentali, ideea de stat asediat din toate părțile, dar care rezistă, este puternic etc.

Astfel, citind presa din Rusia sau paginile web ale agențiilor și site-urilor de știri, precum și urmărind emisiile televizate ruse, se remarcă rapid propaganda intensă prin declarațiile belicoase ale liderilor de la Moscova, evidențierea declarațiilor președintelui rus, Vladimir Putin, și ale ministrului de Externe, Serghei Lavrov, în paralel cu incriminarea Statelor Unite, a NATO, UE sau a Ucrainei[348]. Se observă în materialul indicat, cu ușurință, faptul că acestea

---

[346] Diana Toea, *Esec lamentabil al propagandei lui Putin: Stire falsa de pe "frontul din Ucraina", deconspirata,* articol publicat de site-ul de știri ziare.com la data de 25 august 2015, link: http://www.ziare.com/international/rusia/esec-lamentabil-al-propagandei-lui-putin-stire-falsa-de-pe-frontul-din-ucraina-deconspirata-1379266

[347] Diana Robu, *Dezvaluiri din "armata de postaci" a lui Putin - cum functioneaza propaganda rusa pe Internet,* articol publicat de site-ul de știri ziare.com la data de 20 martie 2015, link: http://www.ziare.com/vladimir-putin/presedinte-rusia/dezvaluiri-din-armata-de-postaci-a-lui-putin-cum-functioneaza-propaganda-rusa-pe-internet-1354036

[348] Alex Varzaru, *O zi cu propaganda Moscovei - Cele mai desantate titluri din presa rusa,* articol publicat de site-ul de știri ziare.com la data de 26 aprilie 2014, link: http://www.ziare.com/international/rusia/o-zi-cu-propaganda-moscovei-cele-mai-desantate-titluri-din-presa-ruseasca-1295772

reprezintă și o parte din mesajele răspândite de trolii ruși prin intermediul internetului din România sau din alte state de interes.
Câteva titluri întâlnite în articolul menționat:
)Pravda: „America vrea să invadeze Ucraina", „Washingtonul duce lumea către un război", „Diplomația de tip WC: Diplomația Westică Corporatistă", „Cei mai mulți cetățeni din străinătate înțeleg că presa occidentală demonizează Rusia", „Medvedev: Rusia a fost ținută în hol 17 ani, dar acum e timpul să-și arate colții", „De ce poliția americană provoacă revolte";
****) Voice of Russia - ediția internațională:*** „Majoritatea rușilor cred că Rusia este o mare putere", „Presa din Estonia raportează: în Donetk, mai degrabă e o revoltă a oamenilor împotriva Kievului decât o intervenție a trupelor ruse";
****) RIA Novosti:*** „Lavrov - Spre deosebire de SUA, Rusia nu șantajează alte țări", „Oamenii de știință: combustibilul nuclear american ar putea provoca un al doilea Cernobîl", „Deputat rus: Rusia a împiedicat planurile Occidentului de a schimba regimul în Ucraina", „Dmitri Kiselev: «Conduita Occidentului e la limita schizofreniei»", „Rusia ar putea crea un nou bloc militar împreună cu China";
****) Vocea Rusiei,*** varianta dedicată României: „Kievul sugrumă Crimeea prin lipsa apei. Ultima dată așa au procedat naziștii", „Un american și-a rupt pașaportul pentru a rămâne în Coreea de Nord", „Interesele României în Ucraina", „Muncitorii imigranți vor să intre în armata rusă pentru a se opune «presiunii agresive a Occidentului»"[349].
Ca o concluzie a analizei site-ului *ziare.com*, putem preciza că tehnicile propagandei ruse, dacă este să le împărțim pe categorii, constau în[350]:

- *Victimizare*, cu scopul de a stârni sentimente de compasiune în rândul populației la nivel internațional (Exemplu:*Rusia, supărată pe Iohannis: „N-am uitat de partea cui a luptat România în Al Doilea Război Mondial"* [351] , *Rusia avertizează România: Absolut revoltător și inacceptabil. Niciun motiv pentru relații bune*[352], et cetera)
- *Formarea unei imagini la superlativ – Rusia: „cea mai mare armată/cea mai puternică țară",* etc. (Exemplu: *Cea mai mare navă de război din lume se întoarce mult mai puternică. Si este a Rusiei*[353])

[349] Ibidem
[350] NOTĂ : Pentru o înțelegere aprofundată a semnificațiilor articolelor utilizate în această secțiune de *concluzii*, a se urmări analiza lor în documentul referitor la temele propuse privind site-ul *ziare.com*
[351]*Rusia, suparata pe Iohannis: N-am uitat de partea cui a luptat Romania in Al Doilea Razboi Mondial,* articol publicat de site-ul de știri ziare.com la data de 5 februarie 2016, link: http://www.ziare.com/international/rusia/rusia-suparata-pe-iohannis-n-am-uitat-de-partea-cui-a-luptat-romania-in-al-doilea-razboi-mondial-1407509
[352] Florin Necula, *Rusia avertizeaza Romania: Absolut revoltator si inacceptabil. Niciun motiv pentru relatii bune*, articol publicat de site-ul de știri ziare.com la data de 16 mai 2014, http://www.ziare.com/international/rusia/rusia-avertizeaza-romania-absolut-revoltator-si-inacceptabil-niciun-motiv-pentru-relatii-bune-1299260
[353] *Cea mai mare nava de razboi din lume se intoarce mult mai puternica. Si este a Rusiei*,articol publicat de site-ul de știri ziare.com la data de 10 martie 2016, link: http://m.ziare.com/international/cea-mai-mare-nava-de-razboi-din-lume-se-intoarce-mult-mai-puternica-si-este-a-rusiei-1412406

- *Conferirea de legitimitate tendințelor sale expansioniste prin blamarea acțiunilor Occidentului,* de unde rezultă crearea sentimentului că Rusia acționează doar în scop defensiv(Exemplu:*Expert militar pentru Vocea Rusiei: Românii, „idioții SUA", vor fi țintă pentru rachetele Moscovei*[354]*, Ministrul rus al Apărării: Exercițiile NATO din estul Europei sunt împotriva Rusiei*[355])
- *Amenințări directe,* cu scopul de a induce teama și de a îi determina pe oponenții săi să demareze/anuleze anumite decizii strategice (Exemplu: MAE rus, amenințare voalata? *Romania trebuie sa fie conştienta de "consecinţele" suplimentarii capacităţilor NATO*[356])
- *Demonizarea adversarilor săi geopolitici*, în special Occidentul, și plasarea Rusiei într-o postură de „ultim bastion al normalului și al dreptății" (Exemplu: *Ideologul lui Putin: Este necesar un „imperiu eurasiatic" care sa includă ţări precum România*[357]*, Politolog rus: Criza politică din Romania nu este o problemă pentru Rusia*[358]).

Analiza activității și a comentariilor ruși

În ceea ce privește *site-ul de ştiri ziare.com,* putem sublinia **următoarele informații generale**:

- activitatea trolilor ruși este destul de intensă, cu toate acestea predomină comentariile pro-americane;
- rareori se postează comentarii după același pseudonim;
- profilurile celor care comentează nu sunt publice, nu pot fi accesate și astfel nu putem urmări activitatea de ansamblu a unui profil;
- profilurile trolilor ruși sunt fictive, utilizându-se atât nume fictive, precum și poze de profil care nu redau persoana în cauză;
- modul de argumentare ar trolilor ruși este preponderent bine structurat și susținut de informații/exemple istorice, economice, militare et cetera aparent veridice care alcătuiesc un corpus argumentativ consistent. Informațiile

---

[354]*Expert militar pentru Vocea Rusiei: Romanii, "idiotii SUA", vor fi tinta pentru rachetele Moscovei*, articol publicat de site-ul de ştiri ziare.com la data de 11 iulie 2013, link : http://www.ziare.com/international/rusia/expert-militar-pentru-vocea-rusiei-romanii-idiotii-sua-vor-fi-tinta-pentru-rachetele-moscovei-1245645

[355]*Ministrul rus al Apararii: Exercitiile NATO din estul Europei sunt impotriva Rusiei,* articol publicat de site-ul de ştiri ziare.com la data de 16 aprilie 2015, link: http://m.ziare.com/international/ministrul-rus-al-apararii-exercitiile-nato-din-estul-europei-sunt-impotriva-rusiei-1358518

[356]*MAE rus, amenintare voalata? Romania trebuie sa fie constienta de "consecintele" suplimentarii capacitatilor NATO*, articol publicat de site-ul de ştiri ziare.com la data de 2 aprilie 2015, link: http://m.ziare.com/international/mae-rus-amenintare-voalata-romania-trebuie-sa-fie-constienta-de-consecintele-suplimentarii-capacitatilor-nato-1356382

[357] I*deologul lui Putin: Este necesar un "imperiu eurasiatic" care sa includa tari precum Romania*, articol publicat de site-ul de ştiri ziare.com la data de 30 ianuarie 2015, link: http://www.ziare.com/vladimir-putin/presedinte-rusia/ideologul-lui-putin-este-necesar-un-imperiu-eurasiatic-care-sa-includa-tari-precum-romania-1345774

[358]*Politolog rus: Criza politica din Romania nu este o problema pentru Rusia*, articol publicat de site-ul de ştiri ziare.com la data de 5 noiembrie 2015, link: http://m.ziare.com/international/politolog-rus-criza-politica-din-romania-nu-este-o-problema-pentru-rusia-1391848

prezentate sunt intenționat distorsionate pentru a veni în sprijinul ideii de bază transmise;
- putem spune că activitatea trolilor pe acest site este consistentă și de o calitate relativ bună, având în vedere că ideile transmise sunt argumentate, iar regulile gramaticale ale limbii române preponderent respectate. Cu toate acestea, întâlnim și comentarii ce cuprind doar insulte la adresa altor comentatori, precum și comentarii caracterizate de o corectitudine precară în ceea ce privește utilizarea vocabularului limbii române și a regulilor de gramatică;
- cu toate că ideile transmise sunt argumentate, iar de multe ori pot părea pertinent demonstrate (în urma unor argumente stufos prezentate și care cuprind multe date așa-zis istorice sau economice), succesul manipulării rămâne în dubiu, întrucât comentariile lungi sunt mai greu de urmărit și pot fi uneori, în funcție de cititor, destul de plictisitoare;

Analiza comentariilor trolilor ruși s-a realizat în urma alegerii temelor propuse, întrucât aceste comentarii vin în susținerea mesajelor propagate de oficialii ruși, și astfel în vederea constituirii corpusului de argumente necesar.

Mesajele de bază transmise prin intermediul trolilor ruși relevă faptul că puterea și forța militară a Federației Ruse ar fi în mod vădit subestimate, statul rus fiind o mare putere atât din punct de vedere militar cât și economic (în mod special energetic). Cum faptele merg în lanț, dezvoltarea unor relații economice de succes între cele două state nu este posibilă la momentul actual, întrucât prin acceptarea amplasării scutului antirachetă american la Deveselu, România subminează stabilitatea Rusiei. Mai mult de atât, este cunoscut faptul că orice dispozitiv își poate schimba optica, acest lucru fiind gândit încă din stadiul de proiectare, iar scutul defensiv amplasat la Deveselu poate deveni oricând ofensiv.
Scutul antirachetă american reprezintă de fapt un dispozitiv ineficient din punct de vedere militar, întrucât capacitatea militară a Rusiei este net superioară celei a Statelor Unite sau a NATO, separat sau laolaltă. Singurele efecte pe care amplasarea scutului le poate avea sunt reprezentate de răcirea relațiilor româno-ruse și accentuarea posibilității declanșării unui nou Război Rece sau a celui De-al Treilea Război Mondial.[359,360].

Putem observa cum se încearcă inducerea sentimentului de panică în rândul elitelor de la București și a populației privitor la deciziile „greșite" luate în a ne poziționa ca prieteni ai Occidentului (SUA fiind „balaurul cu 7 capete" din povestea actuală care vrea să cotropească efectiv totul pentru a

[359]*Anumite fapte sunt prezentate ca și cum nu s-ar fi realizat încă, spre exemplu amplasarea scutului antirachetă american de la Deveselu, întrucât articolele analizate au fost publicate înaintea realizării lor.*
[360]*Ideile prezentate în această secțiune aparțin în totalitate comentatorilor pro-ruși; acestea nu reprezintă opinia autorului.*

obține profit), în timp ce Federația Rusă este de fapt „acel prieten bun și sincer care vrea să îți fie aproape și să te ajute”.

Mai jos prezentăm **mesajele de bază răspândite de trolii ruși** pe *site-ul de știri ziare.com*[361]*:*

1) Rusia este prea mare pentru a fi marginalizată, iar apropierea de Moscova ar însemna o gură de aer proaspăt pentru statul român.
Acest mesaj a fost propagat în urma publicării articolelor:
Articol 1: Rusia, suparată pe Iohannis: N-am uitat de partea cui a luptat România în Al Doilea Război Mondial; ***Articol 2***: Reacția MAE, după ce Rusia i-a amintit lui Iohannis rolul României în Al Doilea Război Mondial; ***Articol 3***: Rusia avertizează România: Absolut revoltător și inacceptabil. Niciun motiv pentru relații bune

2) Statele Unite duc un război psihologic pe trei direcții principale: i) creează impresia că agresorul acționează de fapt în legitimă apărare sau în apărarea unei națiuni neajutorate; ii) construiește un ideal superior pentru a promova lupta (în epoca noastră vorbim de „Răspândirea democrației”, „Lupta împotriva terorismului” sau „Apărarea drepturilor omului”); **iii)** dezumanizează inamicul.
Acest mesaj a fost propagat în urma publicării articolului:
Articol 1: Rusia, suparată pe Iohannis: N-am uitat de partea cui a luptat România în Al Doilea Război Mondial

3) Dacă rușii ar ataca România, NATO și UE nu ar face nimic pentru a apăra statul român. Soarta măreața a României, de a deveni latrina Europei, se va realiza în curând.
Acest mesaj a fost propagat în urma publicării articolelor:
Articol 1: Rusia, suparată pe Iohannis: N-am uitat de partea cui a luptat România în Al Doilea Război Mondial; ***Articol 2***: Ideologul lui Putin: Este necesar un „imperiu eurasiatic” care să includă țări precum România; ***Articol 3***: Expert militar pentru Vocea Rusiei: Românii, „idioții SUA”, vor fi țintă pentru rachetele Moscovei.
4) Atât Rusia cât și America sunt în criză economică profundă și au nevoie de război pentru a jefui și a își redresa economiile.
Acest mesaj a fost propagat în urma publicării articolului:
Articol 1: Rusia, suparată pe Iohannis: N-am uitat de partea cui a luptat România în Al Doilea Război Mondial.

5) Rusia nu a fost niciodată interesată de România.

[361]Ibidem

Acest mesaj a fost propagat în urma publicării articolului:
Articol 1: Rusia, supărată pe Iohannis: N-am uitat de partea cui a luptat România în Al Doilea Război Mondial.

6) Rating-ul internațional „junk" acordat Rusiei pentru statutul economiei sale este o aberație și reprezintă o evaluare pripită.
Acest mesaj a fost propagat în urma publicării articolului:
Articol 1: Reacția MAE, după ce Rusia i-a amintit lui Iohannis rolul României în Al Doilea Război Mondial

7) Rusia este superioară, întrucât o țară condusă de un om este indiscutabil mai eficientă în luarea deciziilor decât o țară condusă de mai mulți oameni.
Acest mesaj a fost propagat în urma publicării articolului:
Articol 1: Moscova amenință din nou: Rusia poate distruge scutul de la Deveselu

8) Scutul antirachetă american amplasat la Deveselu poate face rău României și doar dacă ne gândim la produsele toxice rezultate în urma uzitării lui.
Acest mesaj a fost propagat în urma publicării articolului:
Articol 1: Moscova amenință din nou: Rusia poate distruge scutul de la Deveselu

9) Dispozitivul de apărare de la Deveselu nu este 100% numai defensiv
Acest mesaj a fost propagat în urma publicării articolului:
Articol 1: Moscova amenință din nou: Rusia poate distruge scutul de la Deveselu

10) Dacă un război se poate evita, atunci trebuie evitat. Însă, să ignori un avertisment din partea Rusiei este o abordare extrem de riscantă.
Acest mesaj a fost propagat în urma publicării articolelor:
Articol 1: Moscova amenință din nou: Rusia poate distruge scutul de la Deveselu; ***Articol 2***: Expert militar pentru Vocea Rusiei: Românii, „idioții SUA", vor fi țintă pentru rachetele Moscovei; ***Articol 3***: Rusia avertizează România: Absolut revoltător și inacceptabil. Niciun motiv pentru relații bune

11) Scutul antirachetă american de la Deveselu este absolut inutilizabil în fața rachetelor ghidate ruse. Echipamentul militar rus este net superior celui american. România este astfel doar carne de tun.
Acest mesaj a fost propagat în urma publicării articolelor:
Articol 1: Putin amenință din nou: Vom dezvolta sisteme nucleare care sa anihileze scutul antiracheta (Video); ***Articol 2***: Ideologul lui Putin: Este necesar un „imperiu eurasiatic" care să includă țări precum România; ***Articol 3***: Expert

militar pentru Vocea Rusiei: Românii, „idioții SUA”, vor fi țintă pentru rachetele Moscovei

12. România se află sub asediul nihilist al structurilor occidentale – NATO și UE
Acest mesaj a fost propagat în urma publicării articolului:
Articol 1: Ideologul lui Putin: Este necesar un „imperiu eurasiatic” care să includă țări precum România

13. Traian Băsescu – iresponsabilul care va duce țara în război. Acesta trebuie condamnat pentru înaltă trădare.
Acest mesaj a fost propagat în urma publicării articolelor:
Articol 1: Expert militar pentru Vocea Rusiei: Românii, „idioții SUA”, vor fi țintă pentru rachetele Moscovei; ***Articol 2***: Rusia insistă cu scutul antirachetă: Românii, ostaticii practicilor iresponsabile ale SUA; ***Articol 3***: Rusia avertizează România: Absolut revoltător și inacceptabil. Niciun motiv pentru relații bune

14. A avea pe teritoriu baze militare americane, când România se află la marginea Occidentului reprezintă o prostie și o trădare națională. Nu astfel se va apăra România de Rusia.
Acest mesaj a fost propagat în urma publicării articolului:
Articol 1: Rusia insistă cu scutul antirachetă: Românii, ostaticii practicilor iresponsabile ale SUA

15. Populația României nu a fost consultată cu privire la aderarea statului la NATO
Acest mesaj a fost propagat în urma publicării articolului:
Articol 1: Rusia insistă cu scutul antirachetă: Românii, ostaticii practicilor iresponsabile ale SUA

16. Comunismul le-a fost impus rușilor asemenea românilor
Acest mesaj a fost propagat în urma publicării articolului:
Articol 1: Rusia avertizează România: Absolut revoltător și inacceptabil. Niciun motiv pentru relații bune
17. SUA au creat haos și destabilizare în Ucraina
Acest mesaj a fost propagat în urma publicării articolului:
Articol 1: Rusia avertizează România: Absolut revoltător și inacceptabil. Niciun motiv pentru relații bune

ASPECTE PRIVIND RĂZBOIUL INFORMAȚIONAL RUS ÎN ROMÂNIA

Tema 1. Rusia este îngrijorată de încercarea României de a retuşa/rescrie istoria celui de-al Doilea Război Mondial şi acuză Bucureştiul că foloseşte o retorică cu un pronunţat caracter antirusesc

Articol: Rusia, supărată pe Iohannis: „N-am uitat de partea cui a luptat România în Al Doilea Război Mondial"
Data publicării: 5 februarie 2016

Tehnici de propagandă utilizate şi mesaje transmise:
Scopul principal al declarației purtătorului de cuvânt al MAE rus, Maria Zaharova, constă în victimizarea Rusiei și în prezentarea României drept „denigrator al istoriei", utilizând următoarele tehnici:
1) expoziția pentru deportarea sașilor din Transilvania în URSS din 1945 s-a realizat chiar în ziua când pe plan internațional se comemora Ziua Holocaustului. De aici rezultă, conform oficialilor ruși, o atitudine antirusă a Bucureștiului față de Moscova; tonul antirus ar reieși și din faptul că în timpul acestei expoziții, accentul ar fi fost pus pe deportarea sașilor din Transilvania, în timp ce problema Holocaustului s-ar fi adus foarte succint în discuție, iar evenimentele din București pentru comemorarea Zilei Holocaustului ar fi fost destul de modeste.
2) România ar încerca să calomnieze istoria celui De-Al Doilea Război Mondial, întrucât pune accentul pe acțiunile forțelor sovietice din timpul războiului, lăsându-se la o parte faptele care ar implica vina Berlinului și a Bucureștiului în genocidul evreilor și al romilor.
3) Administrația românească ar fi profitat de contextul deportării sașilor din Transilvania și ar fi ajutat la alcătuirea listelor, în vederea asigurării reducerii comunității de sași și totodată de maghiari, fapt care ar fi fost în mod vădit favorabil populației românești din această zonă. Bineînțeles, conform declarațiilor Mariei Zaharova, oficialii români ar omite aceste detalii pentru a își păstra caracterul de victimă.
Prezentăm și reacția MAE român:
Articol: Rusia, supărată pe Iohannis: „N-am uitat de partea cui a luptat România în Al Doilea Război Mondial"
Data publicării: 5 februarie 2016

Tema 2. Rusia poate distruge orice element antibalistic instalat de SUA. Rusia poate distruge scutul de la Deveselu.
Articol: Moscova amenință din nou: Rusia poate distruge scutul de la Deveselu
Data publicării: 16 decembrie 2015

Tehnici de propagandă utilizate şi mesaje transmise:

Cum nicio declarație nu este făcută fără a avea un motiv, scopul principal al mesajului generalului rus Serghei Karakaiev este de a descuraja România în ceea ce privește utilitatea/capacitatea scutului de apărare de la Deveselu și a de inocula panica în fața unei capacități militare superioare/uimitoare a Rusiei, căreia nu îi stă absolut nimic în cale. Cu siguranță, România nu ar vrea să se dovedească adevărul/falsitatea declarației pe teritoriul său. Tehnicile utilizate constau în:
1)Accentuarea superiorității capacităților militare rusești în fața celor americane/aparținând NATO.Rusia poate distruge elementele antirachetă NATO din România și Polonia, întrucât sistemele antirachetă americane nu ar putea rezista unui atac din partea unităților rusești.
2) Scoaterea în evidență a faptului că pe teritoriul Federației Ruse se află sisteme moderne de rachete balistice nedetectate de„inamici".
3) Conform celor ce reies din declarație, să ignori un avertisment venit din partea Rusiei poate fi un lucru extrem de riscant. Deveselu devine o posibilă țintă în caz de război, fapt menit să declanșeze sentimentul de teamă în România.

În vederea consolidării argumentării tehnicilor de manipulare ruseşti, propunem şi următoarele articole:

1. ***Articol:*** Putin amenință din nou: Vom dezvolta sisteme nucleare care să anihileze scutul antiracheta

Data publicării: 10 noiembrie 2015

2. ***Articol:*** Rogozin: Scutul antirachetă al SUA, o cacealma, am rezolvat problema străpungerii

Data publicării: 17 aprilie 2013

Tema 3. Necesitatea unui „imperiu eurasiatic", din care România să facă parte

Articol: Ideologul lui Putin: Este necesar un „imperiu eurasiatic" care sa includă ţări precum România

Data publicării: 30 ianuarie 2015

Tehnici de propagandă utilizate şi mesaje transmise:

Scopul declarației lui Aleksandr Dughin este acela de a inocula ideea că viitorul României caracterizat de stabilitate, securitate, precum și de păstrare a tradițiilor culturale existente se traduce prin integrarea statului român în Uniunea Eurasiatică, utilizându-se următoarele tehnici:
1) Occidentul este nihilist; dacă țările europene doresc păstrarea tradițiilor culturale, atunci răspunsul nu se află de partea acestuia.
2) Europa se apropie cu pași repezi de sfârșitul statelor-națiune, singura salvare a țărilor precum România, Ungaria, Serbia, Slovacia și Austria fiind integrarea

în „imperiul eurasiatic”, dominat de Rusia. Doar Moscova va fi puterea care, într-o lume globalizată, va apăra identitățile culturale ale națiunilor.
3) Accentuarea ideii augmentării puterii Rusiei în viitorul apropiat, ordinea mondială transformându-se din nou într-una bipolară, dominată de SUA și Europa Occidentală, pe de o parte, și de Rusia, pe de altă parte.

Tema 4. Românii - „idioții Statelor Unite”, dacă acceptă să găzduiască scutul antirachetă al americanilor; vor fi ținta rachetelor Moscovei
Articol: Expert militar pentru Vocea Rusiei: Românii, „idioții SUA”, vor fi țintă pentru rachetele Moscovei
Data publicării: 11 iulie 2013

Tehnici de propagandă utilizate şi mesaje transmise:
Scopul declaraţiei colonelului rus în rezervă Igor Korotcenko este de a inocula sentimentul de panică în rândul elitelor politice de la București și în rândul cetățenilor României privitor la amplasarea scutului antirachetă american pe teritoriul statului român. În plus, această declarație prezintă România asemenea unei „cârpe” în mâinile SUA, ce este complet lipsită de inițiativă:
1) România este pur și simplu o marionetă a Statelor Unite care repetă directivele americane asemenea unei formule sacre.
2) România nu a cântărit efectele amplasării scutului antirachetă pe teritoriul său. După ce că este lipsită de inițiativă și stă la ordinul SUA, mai este și naivă să creadă că statul român nu va deveni ținta statului rus.
3)Prin amplasarea scutului antirachetă american, se subminează stabilitatea strategică a Rusiei, fiind amenințată din punct de vedere militar, iar aceasta va aduce în mod cert o contramăsură din partea Moscovei care va submina și ea la rândul său stabilitatea României.
4) În urma creării panicii în rândul populației privind iminența unui „contraatac” asupra României din partea Rusiei, se propune consultarea cetățenilor cu privire la amplasarea scutului antirachetă american. Acest lucru vizează îndepărtarea scutului de granițele Rusiei.

În vederea consolidării argumentelor, propunem și următorul articol:
Articol: Rusia insistă cu scutul antirachetă: Românii, ostaticii practicilor iresponsabile ale SUA
Data publicării: 2 iulie 2014

Tema 5. Nu există motive pentru relații bune între Rusia și România
Articol: Rusia avertizează România: Absolut revoltător și inacceptabil. Niciun motiv pentru relații bune
Data publicării: 16 mai 2014

Tehnici de propagandă utilizate şi mesaje transmise:

Scopul declarațiilor purtătorului de cuvânt al MAE rus și vicepremierului rus constă în a instaura frica în rândul conducerii de la București referitor la „retorica antirusă” promovată de aceasta și de a înfrâna exprimarea anumitor opinii de către București cu privire la Rusia, care se pare că sunt deranjante. Astfel, tehnicile sunt:
1) Retorica este în mod vădit antirusă și, conform declarațiilor oficialilor ruși, pare a fi direcționată „din spatele cortinei”.
2) Evident, exprimarea opiniei oficialilor români cu privire la acțiunile întreprinse de Rusia va atrage după sine lezarea relațiilor bilaterale.
3) România este avertizată/amenințată cu un răspuns puternic din partea Rusiei referitor la declarațiile Bucureștiului cu privire la avionul care transporta o delegație guvernamentală rusă către Republica Moldova și care a tranzitat spațiul aerian al țării noastre.

Tema 6. Rusia, viitoare superputere militară demnă de temut
Articol 1:Cea mai mare nava de război din lume se întoarce mult mai puternica. Si este a Rusiei
Data publicării: 10 martie 2016

Tehnici de propagandă utilizate și mesaje transmise:
Scopul declaraţiilor venite din partea agenţiei ruse *Tass* este de a înfăţişa Rusia drept o mare putere militară, demnă de temut de către vecinii săi, în special de către statele riverane ale bazinului Mării Negre. Metodele şi tehnicile sunt următoarele:
1) Promovarea unei imagini de armă indestructibilă cu o capacitate de acţiune de neegalat a crucişătoarelor Kirov (element tipic retoricii la superlativ a Rusiei de-a lungul istoriei – *cea mai* mare armă, *cea mai* puternică armată, etc.) care „*arată ca nişte monştri pe lângă orice alte nave de luptă sau portavioane*.”
2) Dotarea navelor militare ruseşti cu tehnologie de ultimă generaţie, cu scopul de a instaura panica în rândul puterilor euro-atlantice care doresc să îi îngrădească iniţiativele de expansiune teritorială, precum şi accentuarea succesului misiunilor în care au fost utilizate respectivele tehnologii: „*Printre acestea se numără rachetele Kalibr care au lovit recent ţinte din Siria de pe Marea Caspică, rachetele hipersonice Zircon şi o versiune adaptată pentru nave a sistemului de apărare cu rachete S-400, potrivit Foxtrot Alpha*”.

Articol 2: Turcia ar trebui să se teama? Americanii au descoperit că super-armata lui Putin e mai puternică decât credeau
Data publicării: 27 noiembrie 2015

Tehnici de propagandă utilizate şi mesaje transmise:
Mesajul general constă în inducerea sentimentului de insecuritate privind capacităţile militare ale Rusiei, scopul fiind de a descuraja implementarea

sancţiunilor internaţionale şi a oricărui tip de restricţii la adresa sa. Tehnicile utilizate sunt:
1) În primul rând, Vladimir Putin este portretizat, în mod direct, drept un lider de succes, capabil să gestioneze orice provocare externă.
2) Se sugerează că Rusia ar fi, în realitate, mult mai puternică decât se crede la nivel general, element ce are ca scop inducerea temerii de a „nu supăra" Kremlinul şi de a nu-i contracara acţiunile. „*Rusii au dovedit ca au o abilitate surprinzătoare de a se întrece pe ei înşişi. Au dezvoltat torpila Shkval, care formează o bulă în jurul său, reducând forţa de frecare, astfel încât poate atinge super-viteza de 370 de kilometri pe oră pe sub apă, de patru ori mai mare decât orice torpilă occidentală. .... Americanii i-au ajuns din urma pe ruşi abia 20 de ani mai târziu, când au dezvoltat versiunea AIM-9X. Între timp, ruşii şi-au îmbunătăţit de mai multe ori sistemele R-73, iar analiştii încă n-au putut stabili care dintre cele două rachete, americană sau rusă, este mai bună*." Din aceste fraze, se doreşte a se scoate în evidenţă superioritatea militară a ruşilor în faţa tehnologiei militare americane.
3) Se sugerează, în mod indirect, că Occidentul este neinformat cu privire la potenţialul militar al Moscovei (de unde rezultă capacitatea slabă de a obţine informaţii şi interpretări pertinente ale instituţiilor occidentale): *„Mulţi occidentali au impresia că echipamentele militare ale Rusiei sunt învechite sau copiate de la alţii şi mai cred că Moscova nu are bani pentru noi investiţii".*

Tema 7. Rusia, viitoare superputere în plan energetic
Articol:Planul prin care Rusia ar putea ajunge sa controleze peste 70% din piața petrolului
Data publicării: 10 martie 2016

Tehnici de propagandă utilizate şi mesaje transmise:
Rusia va deveni superputere în plan energetic, în special ca urmare a acţiunilor geopolitice americane. Totodată, prezenţa Rusiei în politicile globale va deveni legitimă. Tehnicile utilizate sunt:
1) Se promovează ideea că acţiunile SUA sunt în defavoarea vechiului său aliat Arabia Saudită, care este nevoită să se reorienteze către Rusia, înfăţişată sub imaginea „aliatului salvator".
2) Rusia va ajunge lider mondial pe piaţa energetică în urma acţiunilor geopolitice „greşite" ale SUA*: „trădarea încrederii Arabiei Saudite prin ridicarea sancţiunilor asupra Iranului, care va deveni astfel un nou exportator principal de ţiţei în regiune"* şi din cauza scăderii preţului petrolului.
3) Rusia creşte în popularitate la nivel internaţional, prin atragerea unor parteneri, membri OPEC, precum Qatar, Venezuela, Arabia Saudită şi chiar a Irakului, căruia îi va oferi garanţii de securitate în faţa pericolului produs de Statul Islamic.

Tema 8. **Acuzaţii conform cărora exerciţiile NATO din Estul Europei sunt îndreptate împotriva Rusiei**
Articol: Ministrul rus al Apărării: Exercițiile NATO din estul Europei sunt împotriva Rusiei
Data publicării: 16 aprilie 2015

Tehnici de propagandă utilizate şi mesaje transmise:
Mesajul principal constă în atribuirea imaginii de agresor Alianţei Nord – Atlantice, pentru a se încerca, într-un fel, să se justifice acţiunile ofensive ale Moscovei în Europa prin următoarele tehnici:
1) Încercarea de a portretiza NATO drept pericol la adresa securităţii Rusiei şi de a atribui organizaţiei Nord – Atlantice caracterul de agresor.
2) Susţinerea, de către statele est-europene, printre care şi România, a unei organizaţii „agresoare şi cu caracter ofensiv" – NATO, de unde rezultă lipsa de legitimitate a scuturilor anti-rachetă, în special cel de la Deveselu.
3) Legitimarea actului de a oferi armatei iraniene rachete de tip S-300.
4) Tentative de a plasa Israelul, prin definiţie, sub imaginea de stat agresor: „restrângerea posibilităţii unui atac aerian asupra Iranului reprezintă o ameninţare la adresa securităţii Israelului", declaraţii atribuite unor politicieni israelieni de rang înalt de către Alexei Pushkov, preşedintele comitetului pentru afaceri externe din Dumă.

Tema 9. Rusia, tentative de ademenire a clasei politice de la Bucureşti – insinuarea că României nu îi sunt respectate drepturile de stat suveran. În schimb, Rusia se promovează a fi ţara care respectă suveranitatea României

Articol: Politolog rus: Criza politică din Romania nu este o problemă pentru Rusia
Data publicării: 5 Noiembrie, 2015

Tehnici de propagandă utilizate şi mesaje transmise:
Principalul mesaj constă în „bunăvoinţa" Rusiei de a fi deschisă relaţiilor bilaterale cu orice guvern de la Bucureşti, de unde rezultă că, spre deosebire de alte puteri europene care nu respectă suveranitatea României, Rusia o respectă. Tehnicile utilizate constau în:
1) Tentative de a promova o imagine asupra Moscovei ca fiind neutră, care nu se implică în chestiunile interne ale altor state şi respectă suveranitatea celor din urmă.
2) În mod indirect, se încearcă inocularea ideii că România, fiind membră NATO, este coordonată de Germania, care, spre deosebire de Rusia, se implică în deciziile politice de la Bucureşti.

3) Luând în considerare aspectele menţionate anterior frazei „*Ca o concluzie a analizei sale pe subiectul situaţiei politice de la Bucureşti, după demisia premierului Victor Ponta, politologul de la Moscova încadrează evoluţiile din România ca fiind parte a unor procese politice ce au loc in întreaga regiune a Europei de Est.”*, se insinuează, în mod indirect, că schimbările politice din întreaga Europă de Est sunt coordonate de Berlin, care nu respectă suveranitatea teritorială a statelor din regiune (spre deosebire de Moscova - „vecinul bun” care o respectă).

Tema 10. Rusia – tentative de intimidare la adresa României privind deciziile sale strategice

Articol: MAE rus, amenințare voalată? Romania trebuie sa fie conștientă de „consecințele” suplimentarii capacităților NATO

Data publicării: 2 Aprilie 2015

Tehnici de propagandă utilizate şi mesaje transmise:

Mesajul transmis este centrat pe succesul instaurării sentimentului de frică, în cazul în care România merge mai departe în consolidarea parteneriatelor trans-atlantice. Scopul principal este determinarea statelor est-europene, în special România, de a nu încheia proiectele comune pentru apărare şi securitate cu Statele Unite ale Americii, prin următoarele tehnici:

1) România trebuie să fie „conştientă” de riscul pe care şi-l asumă – acesta este un avertisment agresiv, direct, cu rol de a descuraja.

2) „*Consolidarea forţelor NATO în Europa de Est este un pas fără precedent, care încalcă toate acordurile existente*” – prin această sintagmă se încearcă plasarea într-o lumină lipsită de legitimitate a acţiunilor NATO din Europa de Est, conferind practic legitimitate Rusiei de a întreprinde acţiuni „defensive”, cu scopul de a se apăra (acţiuni care pot include orice fel de metode, tehnici şi instrumente ce pot aduce atingere statelor vecine).

Capitolul 12. Analiză instrument media *stiripesurse.ro*

Irina Iacovoiu

Prezentul raport oferă evaluarea instrumentului media www.stiripesurse.ro, în perioada 2015-2016, în vederea identificării elementelor ce ar putea avea conexiune cu războiul informațional rus ce se desfășoară în România:

- Titlurile articolelor sintetizează esența informațiilor relatate și folosesc expresii neutre, aparent nepărtinitoare;
- Articolele sunt majoritar scurte și relatează desfășurarea evenimentelor, cuprinzând de cele mai multe ori și declarații ale unor înalți oficiali;

- Preponderent declarațiile aparțin unei singure părți, nefiind redate în cadrul aceluiași articol și opiniile/contraargumentele celei de-a doua părți sau, după caz, a celorlalte părți implicate;
- În unele cazuri se revine cu un articol separat ce îi acordă oportunitatea „adversarului" să își exprime ideile/să vină cu contraargumente la subiect;
- Articolele nu includ și o analiză a evenimentelor și se bazează pe simpla relatare a acestora;
- Preponderent știrile sunt preluate de pe alte site-uri de știri/agenții românești de presă, în special *Agerpres,* dar și *Europa Liberă,România Liberă, The Telegraph, Reuters et cetera.*

Războiul informațional rus

Site-ul de știri *stiripesurse.ro* prezintă în cadrul a câtorva articole informații generale cu privire la derularea războiului informațional rus, precum și o parte din mijloacele și tacticile întrebuințate. În continuare, vom prezenta pe scurt modul în care acest instrument folosit de Federația Rusă este redat în cadrul articolelor postate de http://www.stiripesurse.ro/.

În trecutul recent, Federația Rusă a fost acuzată, printre altele, de violarea spațiului aerian turc și de săvârșirea unor crime de război în Siria. În cazul ambelor acuzații, Moscova a răspuns că acestea ar fi tactici ale unui război informațional purtat împotriva statului rus, scurt și la obiect, fără a oferi alte argumente[362,363].

În data de 24 noiembrie 2015, armata turcă a doborât un bombardier rus ce a accesat în mod intenționat și neautorizat spațiul aerian turc, incident ce a aruncat relațiile economice dintre Turcia și Rusia într-o gravă criză. Moscova a adoptat o serie de măsuri de retorsiune împotriva Ankarei. La rândul ei, Turcia a condamnat ferm acest eveniment, subliniind că prin faptele comise, Rusia a dovedit a avea *o „atitudine iresponsabilă"*. Conform reacției Rusiei la adresa declarațiilor conducerii de la Ankara, *„pretinsa violare a spațiului său aerian de către un SU-34 rusesc"*nu este nimic altceva decât *„propagandă fără fundament"*[364].

De asemenea, în ceea ce privește activitatea Rusiei în Siria, conform unui raport realizat de Amnesty Internațional (AI), cel puțin 200 de civili au fost uciși în urma atacurilor aeriene realizate de Federația Rusă până la momentul actual.

---

[362]Florin Pușcaș,*Rusia, replică dură pentru Turcia: 'Propagandă fără fundament'*, articol publicat de site-ul de știri stiripesurse.ro la data de 30/01/2016, link : http://www.stiripesurse.ro/rusia-replica-dura-pentru-turcia-propaganda-fara-fundament_980868.html

[363] A. Dumitrescu, *Rusia acuzată de crime de război în Siria - Amnesty International*, articol publicat de site-ul de știri stiripesurse.ro la data de 25/12/2015, link: http://www.stiripesurse.ro/rusia-acuzata-de-crime-de-razboi-in-siria-amnesty-international_977133.html

[364] Florin Pușcaș,*Rusia, replică dură pentru Turcia: 'Propagandă fără fundament'*, articol publicat de site-ul de știri stiripesurse.ro la data de 30/01/2016, link : http://www.stiripesurse.ro/rusia-replica-dura-pentru-turcia-propaganda-fara-fundament_980868.html

Raportul denumește campania rusă drept „crimă de război", întrucât, conform unor probe, se încalcă principiile dreptului umanitar[365].

În pofida tuturor dovezilor ce arată că bombardamentele ruse au vizat în mod direct civilii, Moscova, în mod repetat, a negat că ar fi responsabilă pentru uciderea acestora. În plus, Kremlinul a accentuat că aceste acuzații ar face parte dintr-un complot al „războiului informațional" direcționat împotriva Rusiei[366].

„Războiul hibrid" purtat de Federația Rusă este un război asimetric în care tacticile convenționale sunt înlocuite de tactici oculte incluzând operațiuni speciale și sub acoperire („omuleții verzi"), atacuri cibernetice și dezinformarea pe teritoriul advers. Ceea ce se observă cu siguranță din partea acțiunilor Rusiei de la începutul secolului XXI nu relevă că statul rus ar fi victima unor operațiuni psihologice menite a îi schimba atitudinea și comportamentul cu privire la harta actuală a Relațiilor Internaționale și a jocurilor de putere.

Dimpotrivă, după cum spuneam, Moscova este cea care îmbină cu succes tacticile „războiului hibrid". „Războiul informațional"/ „dezinformarea deliberată", parte integrantă a „războiului hibrid" ce vine în completarea altor procedee utilizate, în vederea realizării dezideratelor Federației Ruse. Astfel, comunicările strategice implică realizarea diferitelor mijloace de dezinformare a mijloacelor media, de dezinformare a publicului, precum și așa-numitele „operațiuni psihologice" („PsyOps") – de influențare a opiniei publice în vederea obținerii sprijinului în favoarea operațiunilor și a politicilor ruse dorite.

Așadar, Kremlinul folosește „dezinformarea deliberată" în sprijinul unor acțiuni precum: anexarea Crimeii, slăbirea determinării Occidentului de a purta lupte, alimentarea îndoielilor cu privire la structurile occidentale (NATO și UE), exploatarea disensiunilor deja existente între statele europene în vederea subminării scutului antirachetă și pentru a obține anularea sancțiunilor impuse Moscovei în urma destabilizării Ucrainei, precum și sabotarea unor inițiative prin care UE, în prezent dependentă energetic de Rusia, ar dori găsirea unor alte surse de aprovizionare cu energie[367]. Potrivit lui Igor Sutyagin, expert senior în cadrul Royal United Services Institute din Londra, la momentul actual, „războiul informațional" al Rusiei este foarte activ, iar campania dusă de Moscova se desfășoară *„într-o zonă gri, sub acoperire, pentru a evita ripostele politice"*[368].

Printre partidele bănuite că ar fi finanțate de Rusia în Europa se numără Jobbik (în Ungaria), Zorii Aurii (în Grecia), Liga Nordului (în Italia) sau Frontul Național (în Franța), acestea primind anul trecut un împrumut de nouă milioane

---

[365] A. Dumitrescu, *Rusia acuzată de crime de război în Siria - Amnesty International*, articol publicat de site-ul de știri stiripesurse.ro la data de 25/12/2015, link: http://www.stiripesurse.ro/rusia-acuzata-de-crime-de-razboi-in-siria-amnesty-international_977133.html

[366] Ibidem

[367] Gabriel Zamfirescu, *SUA, acuzații grave la adresa Rusiei: Ce pregătește Moscova e diabolic*,articol publicat de site-ul de știri stiripesurse.ro la data de 18/01/2016, link: http://www.stiripesurse.ro/sua-acuza-ii-grave-la-adresa-rusiei-ce-pregate-te-moscova-e-diabolic_979431.html

[368] Ibidem

de euro din partea unei bănci ruse, potrivit *stiripesurse.ro.* În mod vădit, rolul principal al acestora este de a dezbina Uniunea Europeană[369].

Într-un articol publicat de *The Telegraph,* ulterior preluat de *site*-ul *stiripesurse.ro,* sunt scoase în evidență legăturile extinse ale Rusiei în Austria, precum și dorința Moscovei de a influența evoluțiile politice din Marea Britanie, în special în ceea ce privește referendumul referitor la menținerea țării în Uniunea Europeană. Conform publicației, alegerea lui Jeremy Corbyn la conducerea Partidului Laburist poate fi văzută de Rusia drept o oportunitate în a slăbi Europa. În sprijinul acestei dorințe a Kremlinului, este adusă prezentarea exhaustivă a campaniei lui Corbyn de către postul de televiziune *Russia Today*, desemnarea lui la conducerea laburiștilor fiind calificată de ambasadorul Rusiei la Londra drept un *„progres major”.* În plus, diplomatul rus a menționat că noul lider laburist consideră că NATO și-a pierdut rațiunea de a mai exista după terminarea Războiului Rece.

Mai mult de atât, în raportul intitulat „Activitatea de influență a Rusiei” și consultat de *The Telegraph*, se menționează operațiuni de influențare desfășurate de serviciile secrete ruse în Franța, Olanda, Ungaria, Austria și Republica Cehă[370]. Conform *The Telegraph* și declarațiilor unor înalți demnitari de la Londra, în Europa, la momentul actual se desfășoară „un nou Război Rece” în timp ce anvergura și forța reală a Federației Ruse în această confruntare rămân în continuare subestimate.

În acest sens, Congresul SUA a însărcinat serviciile de informații din Statele Unite să efectueze o investigație cu privire la direcționarea unor partide politice europene de către Federația Rusă, prin intermediul unor finanțări oferite ilegal în ultimii 10 ani. Această practică face parte din strategia Moscovei, *divide et impera*, operațiune ce vizează și Europa, conform *The Telegraph*[371].

Întrucât structurile occidentale, NATO și UE, sunt preocupate de capacitatea Rusiei de a folosi televiziunea și internetul în vederea atingerii scopurilor instrumentului definit drept „propagandă”, blocul militar Nord-Atlantic ar putea să contracareze acest mijloc de atingere a deziderateloor Federației Ruse prin crearea unei secțiuni de comunicare mai puternice și prin declasificarea unor materiale sensibile, potrivit unui document aflat în stadiul de proiect și consultat de agenția *Reuters,* știre ulterior preluată de site-ul *stiripesurse.ro.*

Referitor la contramăsurile adoptate de Uniunea Europeană, comunitatea europeană a înființat în 2015 o unitate pentru contracararea propagandei deschise a Kremlinului. În ceea ce privește Organizația Tratatului Atlanticului de Nord, propunerile din documentul consultat de *Reuters*, un document sensibil

---

[369]Gabriel Zamfirescu, *NATO lucrează la un proiect de contracarare a 'războiul informaţional' al Rusiei*, articol publicat de site-ul de știri stiripesurse.ro la data de27/01/2016, link: http://www.stiripesurse.ro/nato-lucreaza-la-un-proiect-de-contracarare-a-razboiul-informational-al-rusiei_980521.html

[370] Ibidem

[371]Gabriel Zamfirescu, *SUA, acuzații grave la adresa Rusiei: Ce pregătește Moscova e diabolic*,articol publicat de site-ul de știri stiripesurse.ro la data de 18/01/2016, link: http://www.stiripesurse.ro/sua-acuza-ii-grave-la-adresa-rusiei-ce-pregate-te-moscova-e-diabolic_979431.html

de 23 de pagini, descriu modalitatea prin care tactica militară – înțelegerea adversarului și influențarea publicului străin – ar putea deveni parte integrantă a unei noi direcții de comunicare a Alianței. *„NATO are în vedere naraţiuni strategice care să conducă la cuvinte şi acţiuni (...) adecvate şi adaptate cultural pentru a rezona cu publicul şi a contracara naraţiuni opuse”.* Cu toate avantajele care s-ar putea prefigura, ideea este privită cu rezerve de către Statele Unite. SUA sunt reticente la orice strategie care ar putea fi considerată propagandă, întrucât credibilitatea Alianței stă tocmai în transparență și încredere: *„nu putem combate propaganda cu mai multă propagandă”.* Conform propunerii documentului prezentat de *Reuters*, NATO s-ar putea îndrepta mai degrabă către declasificarea unor imagini care să susțină avertismentele Alianței legate de activitățile amenințătoare ale Rusiei, precum și prin sporirea comunicării prin intermediul social media.

În vederea contracarării dorinței Rusiei de a realiza o realitate virtuală, menită să provoace confuzie și să atingă anumite scopuri, Alianța a creat deja o divizie de comunicații strategice și un canal pe *YouTube* și și-a sporit prezența în cadrul rețelelor sociale, precum și a intensificat răspunsurile la solicitările presei. Totuși, aceste măsuri nu par a fi suficiente, susțin anumite voci, în fața unor tehnici de război neconvențional, precum trupe neidentificate (așa-numiții „omuleți verzi”) fără însemne militare în Crimeea și în estul Ucrainei, operațiuni de dezinformare și atacuri informatice[372].

Referitor la situația securitară a statul nostru vecin, ministrul Apărării de la Chișinău, Anatol Șelaru, afirmă că Republica Moldova este ținta unui „război hibrid” purtat de Federația Rusă. Oficialul moldovean subliniază că acest pericol nu este reflectat în proiectul noii Strategii de Securitate Națională. De asemenea, Anatol Șelaru scoate în evidență că anumite posturi de televiziune și ziare care apar în Rusia și în Republica Moldova au început deja un atac la adresa suveranității Republicii Moldova, așadar au declanșat o campanie de „dezinformare deliberată”, însă că anumite voci spun că acesta ar fi doar *„dreptul la cuvânt”.* Ministrul Apărării din Republica Moldova lămurește, la rândul lui, faptul că acest proces este de fapt o calomniere a realității, conform unui interviu pentru *Europa Liberă* și preluat de *stiripesurse.ro*. și semnalează că noua strategie de securitate nu definește drept amenințare prezența trupelor rusești în regiunea transnistreană[373].

Se observă că activitatea Federației Ruse prin tactica „dezinformării deliberate”, cunoscută și drept „propagandă”, „PsyOps”, sau „război informațional”, este din ce în ce mai intensă. La momentul actual, conform articolelor parcurse, Moscova urmărește destabilizarea și dezintegrarea Uniunii Europene, păstrarea

---

[372]Gabriel Zamfirescu, *NATO lucrează la un proiect de contracarare a 'războiul informaţional' al Rusiei*, articol publicat de site-ul de știri stiripesurse.ro la data de27/01/2016, link: http://www.stiripesurse.ro/nato-lucreaza-la-un-proiect-de-contracarare-a-razboiul-informational-al-rusiei_980521.html

[373] Gabriel Zamfirescu, *Continuă haosul în Republica Moldova: Strategiile de securitate sunt în aer*, articol publicat de site-ul de știri stiripesurse.ro la data de 08/03/2016, link: http://www.stiripesurse.ro/continua-haosul-in-republica-moldova-strategiile-de-securitate-sunt-in-aer_985442.html

Crimeii, continuarea menținerii haosului în Republica Moldova și a trupelor ruse în Transnistria, continuarea destabilizării Ucrainei, descurajarea SUA și a NATO de a lupta împotriva acesteia. În mod cert, sunt necesare măsuri suplimentare din partea structurilor occidentale, NATO și UE, dar și din partea aparatelor de stat individuale, în vederea eradicării corupției și a influenței vectorului estic și a înrădăcinării principiilor democratice.

Analiza activității și a comentariilor trolilor ruși

În ceea ce privește *site-ul de știri stiripesurse.ro,* putem sublinia **următoarele informații generale**:

- calitatea comentariilor trolilor ruși, dar și a comentariilor în general, este preponderant slabă. Aici includem atât argumentare precară, precum și folosirea incorectă a limbii române;
- comentariile îmbracă forma unor afirmații/lozinci, de cele mai multe ori neargumentate, care sunt folosite în mod repetitiv de-a lungul mai multor articole;
- la o primă vedere, comentariile pot părea lipsite de substanță, iar acest mod de propagare a mesajelor poate părea a fi inutil. Cu toate acestea, repetarea unor idei scurte, precum: *„SUA este un imperiu colonizator”, „SUA urmărește declanșarea unui război global pentru a își reface economia; România joacă rolul cobaiului în ecuația războiului dintre Rusia și SUA*” sau *„România este o simplă colonie a Statelor Unite, NATO sunt trupe de ocupație”*, dar cu impact puternic, poate avea o eficiență sporită, pot fi chiar cel mai ușor și de succes idei de inoculat la nivelul conștiinței colective;
- predomină injuriile la adresa altor comentatori, în detrimentul argumentelor pertinente;
- comentariile pro-ruse reprezintă majoritatea absolută. Comentariile neutre sau pro-americane se regăsesc într-un număr destul de limitat;
- am identificat un singur profil ce pare a avea numele întreg al unei persoane și o poză de profil ce pare să redea persoana în cauză;
- majoritatea profilurilor comentatorilor sunt fictive, aceștia se ascund în spatele unui pseudonim și a unei poze oarecare ce nu redau informații veridice despre persoana în cauză.
- se pot accesa paginile individuale ale comentatorilor, în vederea conturării unei imagini de ansamblu, unui profil al trolului.

Analiza comentariilor trolilor ruși s-a realizat în urma alegerii temelor propuse, însă a fost necesară și parcurgerea unui număr adițional de articole, întrucât activitatea comentatorilor poate să difere în funcție de subiect sau pe alocuri să fie lipsită de substanță (să predomine injuriile).

Linia generală de a comenta, atât a trolilor ruși, cât și a celorlalți comentatori, constă în idei exprimate succint, de tipul afirmațiilor/lozincilor, de cele mai multe ori ideile exprimate nefiind susținute de argumente ulterioare. Metoda principală de propagare a mesajelor, referitor la site-ul *stiripesurse.ro*, constă în inocularea anumitor idei prin repetarea lor obsesivă.
Conform analizei comentariilor trolilor ruși, reiese că[374]: atât Rusia, cât și SUA sunt pe punctul de a intra într-o nouă criză economică. Cu toate acestea, personajul negativ din poveste este „imperiul SUA", care cu ajutorul „trupelor de ocupație", NATO, ține sub control și jefuiește coloniile sale: România, Moldova, Ucraina et cetera. Statele Unite se susțin astfel prin războaie și prin cotropirea și înrobirea altor națiuni.
În acest sens, unirea României cu Republica Moldova are legătură cu un nou război ce este la momentul actual speculat de către Statele Unite. Unirea ar fi doar pretextul declanșării noului război, de pe urma căruia ar avea de câștigat, în primul rând SUA, dar și Rusia.
Se preconizează și declanșarea unei noi crize financiare, în 2016, tot din SUA, întrucât datoriile Statelor Unite au devenit, conform afirmațiilor trolilor, nesustenabile.

Mesajele de bază promovate de trolii ruși prin intermediul comentariilorpe site-ul de știri stiripesurse.ro[375]:

1. **Teritoriile românești furate de ruși au fost de fapt cedate de politicienii români de la vremea respectivă.**
Acest mesaj a fost propagat în urma publicării articolului:
Articol 1: NATO bagă Rusia în corzi: Trimite armament nou în România și flancul estic

2.SUA este un „imperiu", NATO este un „imperiu american"; România, Ucraina, Moldova sunt de fapt „colonii" ale „imperiului SUA"; trupele militare ale blocului militar Nord-Atlantic sunt „trupe de ocupație"; Statele Unite se mențin ca stat prin intermediul războaielor
Aceste mesaje au fost propagate în urma publicării articolelor:
Articole: 1. NATO bagă Rusia în corzi: Trimite armament nou în România și flancul estic; 2. Obama vrea să blindeze estul Europei. Buget mărit de patru ori; 3.Germania face presiuni asupra Ucrainei; 4. SUA vorbesc, pentru prima dată, despre unirea Moldovei cu România: Ce anunță americanii; 5.Rusia lansează noi acuzații dure la adresa României: „Agită până la isterie mitul amenințării"; 6. Stratfor: România se unește cu Moldova, Rusia se va destrăma; 7.Continuă scandalul între Rusia şi Occident: „E un nou Război Rece".

[374]*Ideile prezentate aparţin în totalitate comentatorilor pro-ruşi; acestea nu reprezintă opinia autorului*
[375] *Ideile prezentate aparţin în totalitate comentatorilor pro-ruși; acestea nu reprezintă opinia autorului*

3. Americanii vor să iasă din criza financiară provocând un război global
Aceste mesaje au fost propagate în urma publicării articolului:
Articolul 1. Obama vrea să blindeze estul Europei. Buget mărit de patru ori

4. Referitor la unirea Republicii Moldova cu România, SUA ne împinge către un război cu Rusia
Aceste mesaje au fost propagate în urma publicării articolelor:
Articolul 1. Anunţul la care România visează de zeci de ani: „Americanii au dat undă verde unirii cu Basarabia"; ***Articolul 2.*** SUA vorbesc, pentru prima dată, despre unirea Moldovei cu Români„; Ce anunță americanii; ***Articolul 3.*** Stratfor: România se unește cu Moldova, Rusia se va destrăma

5. În 2016, va porni o criză financiară tot din SUA, cel puțin egală cu cea din 2008, întrucât datoriile SUA au devenit la fel de nesustenabile ca cele ale Greciei
Acest mesaj a fost propagat în urma publicării articolului:
Articolul 1. Rusia face marele anunț despre o super-armă: Suntem cu 10 ani înaintea Occidentului / VIDEO

ASPECTE PRIVIND RĂZBOIUL INFORMAȚIONAL RUS ÎN ROMÂNIA

Tema 1. Rusia denunţă consolidarea prezenţei militare NATO în Europa de Est

Articol:„ALERTĂ Rusia ameninţă NATO şi face declaraţii ofensive: „Au fobii ridicole"
Data publicării: 10 februarie 2016

Tehnici de propagandă utilizate şi mesaje transmise:
Scopul principal al declarației lui Mihail Ulianov constă în „demonizarea" NATO și „victimizarea" Rusiei prin:
1) Blamarea consolidării prezenței militare a Alianței în Europa de Est, regiune care în mod evident ar avea o frică obsesivă și lipsită de o cauză obiectivă sau precisă în ceea ce privește Rusia și frontiera cu Rusia;
2) Sublinierea inutilității acestei acțiuni, întrucât Rusia nu ar reprezenta o amenințare la adresa structurii euroatlantice;
3) Justificarea înarmării ulterioare a Rusiei la granița cu Europa.

Tema 2. România augmentează până la isterie mitul amenințării rusești

Articol: Rusia lansează noi acuzații dure la adresa României: „Agită până la isterie mitul amenințării"
Data publicării: 9 februarie 2016

Tehnici de propagandă utilizate şi mesaje transmise:
Scopul principal al declarațiilor ministrului de Externe rus, Serghei Lavrov, este reprezentat de „angelizarea" Rusiei și a măsurilor adoptate de Moscova prin:
1) Exagerarea intenționată a acestui presupus mit al amenințării rusești de către NATO și mai multe țări europene, printre care și România;
2) Acordarea unui caracter demonic blocului militar Nord-Atlantic, întrucât NATO este de fapt cel care încearcă să atribuie un caracter negativ acțiunilor de succes întreprinse de Rusia împotriva terorismului internațional;
3) Discreditarea raportului anual al secretarului general NATO, Jens Stoltenberg.

Tema 3. Washingtonul şi Bucureştiul se află în spatele crizei politice de la Chişinău, acest complot urmând să aibă drept rezultat unirea Republicii Moldova cu România în 2018

Articol: Afirmații BOMBĂ la Chișinău: „SUA au creat criza pentru a forţa unirea cu România"
Data publicării: 4 februarie 2016

Tehnici de propagandă utilizate şi mesaje transmise:
Scopul principal al declarației lui Igor Dodon, liderul Partidului Socialiştilor (PSRM), de extremă stânga, de la Chișinău, reprezintă atribuirea vinei crizei politice de la Chişinău Statelor Unite și României, precum și spălarea imaginii partidului de extremă stânga, implicit a Federației Ruse care finanțează acest partid. Tehnici:
1) Punerea la îndoială a bunelor intenții ce stau în spatele dorinței SUA și a României de a ajuta Republica Moldova: *„«De ce să fie investiţi bani într-o ţară mică precum Republica Moldova, de ce s-ar implica cineva în problemele din această ţară, pentru a o salva de la foamete?!», a întrebat retoric Dodon în interviu, conform Radio Free Europe / Radio Liberty.";*
2) Sprijinirea autorităților moldovene de către Occident în scopul dispersării protestelor din Republica Moldova (conform spuselor lui Dodon);
3) Susținerea aderării Republicii Moldova la Uniunea Economică Asiatică și revenirea acesteia *„acasă, în URSS".*

Tema 4. Unirea României cu Republica Moldova este o capcană pentru a începe războiul cu Rusia
Articole:
1) Stratfor: România se unește cu Moldova, Rusia se va destrăma
Data publicării: 5 februarie 2016

2) SUA vorbesc, pentru prima dată, despre unirea Moldovei cu România: Ce anunță americanii
Data publicării: 9 februarie 2016

Referitor la aceste articole, comentariile trolilor ruși susțin ideea că unirea Republicii Moldova cu România reprezintă o capcană prin care România să înceapă războiul cu Rusia. Conform trolilor ruși, atât SUA cât și Rusia urmăresc declanșarea unui nou război, ambele state aflându-se într-o criză economică profundă a cărei singură soluție viabilă rămâne războiul.
Pretextul, spun comentatorii pro-ruși: unirea Republicii Moldova cu România.

Tehnici de propagandă utilizate şi mesaje transmise:
Mesajele de propagandă ale trolilor pro-ruși disponibile la link-urile de mai sus sunt anti-SUA. SUA sunt prezentate drept personajul negativ care încearcă să împingă Republica Moldova și România spre unire, acesta fiind alibiul declanșării celei de-a treia conflagrații mondiale. Războiul ar fi benefic atât Statelor Unite cât și Rusiei. Tehnici:
1) Economia SUA este profund afectată. Rusia, de asemenea, se află în plină criză economică. Ambele state doresc declanșarea unui nou război. Cu toate acestea, Washingtonul este cel care împinge Republica Moldova și România înspre unire. Odată realizată, unirea va fi declanșatorul războiului cu rușii.
2) Românii sunt bătaia de joc a americanilor din întreaga Europă, întrucât toți în afară de români au refuzat scutul antirachetă american – cehii, polonezii, ungurii.

Tema 5. SUA este un „imperiu", NATO este un „imperiu american"; România, Ucraina, Republica Moldova sunt de fapt „colonii" ale imperiului SUA;Trupele militare ale blocului militar Nord-Atlantic sunt „trupe de ocupație"; Statele Unite se mențin ca stat prin intermediul războaielor
Această temă de bază reiese în urma comentariilor unui trol la mai multe articole apărute pe site-ul *stiripesurse.ro.*

Tehnici de propagandă utilizate şi mesaje transmise:
Scopul principal al mesajelor trolului rus, disponibile la link-urile de mai sus, este de a atribui un caracter „demonic" Statelor Unite, de a le atribui vina pentru tot ceea ce se întâmplă „rău" în ziua de astăzi. Statele Unite sunt de fapt un „imperiu" cotropitor care alături de „trupele sale de ocupație", anume NATO, aduc „coloniile" (România, Ucraina, Republica Moldova et cetera) la ruină pentru a le acapara bogățiile. Doar prin acest mod, susține trolul, SUA se pot menține ca stat. Tehnici:

1) Blamarea SUA pentru războaiele curente și pentru tot ceea ce este „rău” în ziua de azi;
2) Susținerea ideii că SUA ar sprijinii teroriștii din Orientul Mijlociu;
3) Toate statele partenere SUA ar fi de fapt colonii ale acestora; Washingtonul profită de bogățiile lor și le lasă în ruină.

Tema 6. Cooperarea Europei cu Rusia i-ar putea fi benefică celei dintâi, mai ales în ceea ce privește securitatea energetică

Articol: Rusia vrea în Europa: „Suntem o ţară de pe acest continent. Ne merităm locul”
Data publicării: 29 februarie 2016
Tehnici de propagandă utilizate şi mesaje transmise:
Scopul principal al declarației lui Konstantin Kosaciov constă în prezentarea Rusiei drept o reală soluție la adresa problemelor actuale ale Europei, prin:
1) Prezentarea Rusiei drept țară europeană, având o mentalitate europeană de la vest la est. Se pune astfel accentul pe trăsăturile comune Europa-Rusia;
2) Disponibilitatea Rusiei de a relua oricând colaborarea cu alte țări europene, țări „surori”, însă acestea să nu fie partizane politicilor actuale ale Europei, referindu-ne aici la NATO, EU sau „Parteneriatul Estic”;
3) Prezentarea Rusiei drept soluția salvatoare la adresa problemelor Europei, printre acestea numărându-se și asigurarea securității energetice.

Tema 7. Dotarea armatei Rusiei depășește dotarea NATO
Articol: Rusia face marele anunț despre o super-armă: Suntem cu 10 ani înaintea Occidentului / VIDEO
Data publicării: 29 februarie 2016

Tehnici de propagandă utilizate şi mesaje transmise:
Scopul principal al declarațiilor reprezentanților industriei de armament a Kremlinului este de a poziționa Kremlinul deasupra țărilor NATO în ceea ce privește industria de armament. Tehnici:
1) Rusia a dezvoltat o nouă generație de blindate, dificil a fi depistate de către inamic;
2) Kremlinul deține informații cum că Germania și Franța au inițiat un proiect comun de tancuri însă, până la realizarea lor, industria de armament rusească va fi net superioară
3) Kremlinul nu va comercializa blindatele până când armata Rusiei nu va fi complet echipată.

Tema 8. Noul Război Rece

Articole:

1) Gorbaciov avertizează: Lumea trece printr-o perioadă „extrem de periculoasă”
Data publicării: 29 februarie 2016

2) Continuă scandalul între Rusia şi Occident: „E un nou Război Rece”
Data publicării: 13 februarie 2016

Tehnici de propagandă utilizate şi mesaje transmise:
Scopul principal al declarațiilor prim-ministrului actual al Rusiei, Dmitri Medvedev, și al fostului lider sovietic, Mihail Gorbaciov, este de a scoate în evidență relațiile actuale tensionate dintre Rusia și Occident/NATO. De asemenea, se menționează necesitatea dezvoltării unei relații de încredere între Europa și Rusia, mai ales având în vedere eșecul structurilor europene și euroatlantice în a garanta securitatea continentului european. Bineînțeles, acest lucru nu se poate realiza prin continuarea politicilor NATO și UE în Europa, ci prin apropierea față de statul rus:
1) Rusia și Occidentul au pășit într-un *„nou război rece”;* relațiile ruso-occidentale se află la cel mai tensionat punct de la sfârșitul Războiului Rece;
2) Inducerea sentimentului de frică în rândul decidenților și al populației europene în fața unui probabil Al Treilea Război Mondial și sublinierea necesității stabilirii unor relații de prietenie, bazate pe încredere, cu Federația Rusă;
3) Rusia condamnă politica inamicală și închisă a NATO față de Rusia;
4) Prim-ministrul rus susține eșecul creării unei centuri de prieteni la frontierele UE de către statele europene și astfel disiparea garanției de securitate pentru acestea.

Tema 9. Separatismul maghiar
Articol: Anunţ halucinant: „Marile puteri vor un conflict mare între România şi Ungaria”
Data publicării: 14 februarie 2016

Tehnici de propagandă utilizate şi mesaje transmise:
Scopul principal al declarațiilor lui Gabor Vona, liderul partidului radical naţionalist din Ungaria, este de a inculpa Washingtonul, de a îl cataloga drept principalul vinovat pentru disensiunile dintre maghiari și români în Transilvania. Nu este exclusă nici posibilitatea ca partidul extremist din Ungaria, Jobbik, să fie finanțat de Rusia. Tehnici:
1) Faptul că a observat multe semne cum că marile puteri ar fi în spatele disensiunilor Ungaria-România, anume Rusia și SUA;
2) Vona face referire doar la SUA ca principalul vinovat; deși nu poate să dovedească acest fapt, însă nici nu poate exclude această posibilitate.

Tema 10. Rusia, aliatul de nădejde care își avertizează „prietenii” de viitoare pericole
Articol: Rusia AVERTIZEAZĂ România: Urmează un val URIAȘ
Data publicării: 15 martie 2016

Tehnici de propagandă utilizate şi mesaje transmise:
Scopul principal al articolului publicat de agenția rusă de propagandă *Sputnik News* este de a portretiza Rusia drept aliatul de nădejde al României care își avertizează „prietenul” de viitoarele pericole:
1) Rusia este „băiatul bun” care nu lasă la nevoie statul român în fața riscurilor iminente ce se preconizează odată cu schimbarea rutei migraționiste, de la „ruta balcanică” la „ruta alternativă”.

Capitolul 13
Propaganda pe social media - instrument al războiului hibrid

Studii de caz

Departamentul de monitorizare al CPCEW

În timp ce la nivelul UE şi al NATO contracararea războiului hibrid a ajuns nu doar o problemă comună dar a condus şi la realizarea că este nevoie de eforturi comune de soluţionare, în România efectele acestei forme de influenţare a publicului se resimt într-unul dintre cele mai dinamice spaţii publice - social media. Românii sunt în top-ul european al accesării reţelei Facebook. În România se află peste 8.4 milioane de utilizatori, reprezentând un grad de penetrare de 41 la sută din populaţie, respectiv 87,12 la sută dintre internauţi, potrivit datelor furnizate, în acest an, de facebrands.ro.

Dintre aceştia, 41 la sută sunt femei şi 58,8 la sută bărbaţi. cel mai numeros segment de utilizatori este cel al românilor cu vârste între 25 şi 34 de ani - 28,5 la sută, urmat de cel al românilor cu vârste cuprinse între 18 şi 24 de ani - 22,6 la sută şi respectiv cel al românilor între 35 şi 44 de ani - 20,5 la sută. În total, peste 70 la sută dintre cei 8.4 milioane de români cu cont pe facebook au vârsta între 18 şi 44 de ani. Ei reprezintă un public activ, cu drept de vot, cu perspectivă clară de a influenţa viaţa publică, economică şi politică a ţării, în următorii ani. Exemplul oferit de alegerile prezidenţiale din 2014 a arătat clar

importanţa noilor tehnologii în general, al reţelei facebook în special, atunci când emoţiile colective pot genera schimbări radicale ale jocului politic.

În derularea formelor de război hibrid, direcțiile de influențare a comportamentului se difuzează la nivel individual, de grup sau general, cu accent pe credinţe – individ, teoriile conspiraţiei – grup şi la nivel global prin reţele sociale.

Temele principale regăsite în studiile de caz vizează în special explicarea poziției ruseşti, atacarea valorilor occidentale, promovarea naţionalismului şi conectarea unor teme aparent fără legătură directă, care se potenţează reciproc.

În acest context, analizarea unor instrumente şi mijloace specifice războiului hibrid, de influenţare a opiniilor, comportamentului sau chiar a credinţelor pe reţeaua social media Facebook poate deveni utilă cel puţin din perspectiva unor studii de caz pe care vi le supunem atenţiei.

CAZ I (Anexa 1)

GRUPUL Institutul de investigare a crimelor capitalismului, reintitulat în engleză drept „Institute for the Investigation of the Crimes of Capitalism" – 2.055 membri. Grup închis.

Aprilie 2015 *- postări - clipuri de promovare a socialismului, nemulţumiri privind numărul prea mare de parlamentari,* share *dat cu imagini președintele Uruguay-ului, fără gărzi de corp, așteptând la rând la spital, locomotive CFR dezafectate, „islamizarea" României - preluare fn24.ro, companii americane care au ascuns în paradisuri fiscale mai multe miliarde de dolari, fermele româneşti distruse de importuri – agroinfo.ro, preluare din Adevărul, cu un comentariu despre cum ar fi fost adus capitalismul și dominația Americană.*

Sunt preluate și știri din Hotnews – un sfert din români în sărăcie severă - comentarii potrivit cărora era mai bine în 1989, să mulţumim clasei politice pentru realizări, exporturi profituri companii, distrugerea industriei de armament. Există şi preluări din site-uri precum alternativenews, ivoline.ro, anonymus, catchy.ro, dar şi din site-uri precum inlinedreapta.net, însoţite de comentarii maliţioase, gen „Sfânta Treime" a inteligenţei simte nevoia să ne

avertizeze de pericolele comunismului... ei nu sunt neliniştiţi de corupţie sau de nivelul de viaţă dar anticomunismul este profitabil... – la o fotografie cu Liiceanu, Andrei Pleşu şi Horia Roman Patapievici.

Grupul poate fi găsit la următorul link - https://www.facebook.com/groups/142228005974472/

CAZ II (Anexa 2)

România este a tuturor românilor. Încearcă să descoperi adevărul

Descriere - ţara mea este România. Fără restricţii. ROMÂNIA este a tuturor....ROMANILOR...Încearcă să descoperi adevărul ascuns, atât după făgăduinţe-le şi darurile bogatului, cât şi după vaietele şi rugăminţile săracului.

Site-uri preluate - alternativenewsromania.blogspot.com – ex. până în 2020 România să devina o ţară suverană alimentar, care să consume mâncare românească.

expresmagazin.ro - Kusturica îl acuză pe Soros în criza refugiaţilor - vrea să creeze o Europă fără identitate
20 aprilie infoalert.ro - statul roman încătuşează o mamă care îşi apără copilul de abuzurile fostului soţ
20 aprilie - aktual 24 - senatorii au călcat iar în picioare voinţa românilor. nu vor să reducă numărul parlamentarilor
Alex Valoreanu – poza de profil cu Vladimir Putin

altrenativenewsromania.blogspot.com – SRI şantajat de CIA, implicat în spionaj împotriva Europei. foto Snowden

20 aprilie – l-au stresat până a murit. Organizatorul mitingului ciobanilor a murit la o săptămână după ce a fost trimis în judecată de DNA – fluierul.ro

alternativenewsromania.blogspot.com – până în 2020 România ţară suverană alimentar, postat de Maia Dobrotă

19 aprilie – expunere.com – Austria prosperă de pe urma petrolului românesc, în timp ce românii plătesc cel mai mare preţ la benzină din Europa.

19 aprilie – colaj foto Klaus Iohannis – Bashar al-Assad – infoalert.ro - aşa-zis citat atribuit lui Klaus Iohannis – „Aş fi bucuros ca peste o vreme un sirian să devina preşedintele României – o declaraţie atribuită (în mod fals) preşedintelui din septembrie 2015, de natură a exploata sentimentele naţionaliste şi anti-imigraţie.

19 aprilie – Klaus Iohannis, așa zis citat din onlinereport.ro – „poate optăm pentru deşertificare, ţările fără păduri au noroc la petrol”. Mesaj fără acoperire reală, menit să dirijeze către Preşedinte nemulţumirile generate de despădurirea României.

Grupul poate fi accesat la următorul link - https://www.facebook.com/groups/467557053415957/?ref=suggested_groups

CAZ III (Anexa 3)

„Nu vrem să luptăm împotriva ruşilor” – peste 7.900 de membri

Mesajul de debut vorbeşte despre faptul că toţi tinerii între 15 şi 35 de ani vor fi luaţi în armată, mobilizaţi şi vor fi trimişi în luptă împotriva ruşilor care-i vor măcelări, şi pentru cei care nu-şi doresc acest lucru, să se alăture grupului inclusiv în variantă fizică, fiind oferite coordonatele. Este atacată resursa de recrutare pentru Armata română şi de voluntari. Se încearcă stârnirea unei reacţii pe această dimensiune pentru a submina capacitatea de recrutare sub arme şi pentru meseria militară.

Grupul promovează momente de intensitate a luptelor din Siria, iar pe lângă mesaje anti-occidentale sunt găzduite şi promovate mesaje privind teatrele de operaţii din Siria, pe fondul implicării ruseşti în aceste zone. „Nu vrem să luptăm împotriva ruşilor” găzduieşte numeroase postări din teren. Se foloseşte un canal de comunicare – Pagina de Facebook Sirianul (analizată ulterior în acest material) – pentru a justifica intervenţia de acolo, dar şi apoi cu aceleaşi surse, dar pe alt canal – Nu vrem să luptăm contra ruşilor -, intimidând.

Pe grup se regăsesc discuţii despre interzicerea Sputnik (15 aprilie), dialoguri anti SUA şi NATO, presupuse sancţiuni împotriva Sputnik, dar şi mitingul din 9 aprilie organizat de „Sirianul” la Bucureşti pentru a arăta că românii nu luptă împotriva ruşilor.

Sunt prezentate şi imagini care evidenţiază pregătiri ale forţelor militare ruse, dar şi rezultatele unei „petiţii online” în care românii „au decis”, în proporţie de peste 90% spun DA prieteniei cu Rusia (petiţie iniţiată în februarie 2015). În general, sunt distribuite mesaje de promovare a forţei militare ruseşti.

Grupul poate fi accesat la următorul link - https://www.facebook.com/groups/654524471326324/

CAZ IV (Anexa 4)

Pagina de Facebook „Sirianul”

Sirianul – este un exemplu de instrument online (pagină oficială de Facebook) utilizat în scopuri propagandistice. Pagina a fost creată pe 10 octombrie 2015, la zece zile după ce Rusia şi-a început ofensiva militară în războiul civil din Siria, în sprijinul armatei forţelor guvernamentale (30 septembrie 2015).

În baza descrierii de pe pagina de Facebook care are 7.700 de următori, Sirianul se consideră singura pagină care oferă informaţii exclusive, clipuri video şi imagini din Siria în limba română. Totodată, pagina atacă mass-media românească pe care o acuză că preia informaţii ale unor trusturi precum Reuters, BBC – agenţii de presă occidentale, menţionând scopul de a prezenta situaţia reală din Siria.

Printre postările care se regăsesc distribuite pe pagina Sirianul se numără o ştire de pe Aktual24 – Oficial UE, declaraţie şoc: „Nu-i mai arestaţi pe jihadiştii care se întorc în Europa din Siria”. Declaraţia îi aparţine lui Gilles de Kerchove, coordonatorul UE pentru terorism, şi este preluată din The Guardian. Deşi declaraţiile oficialului european sunt traduse în conformitate cu sursa citată, titlul articolului dezinformează, scoţând din context afirmaţiile lui de Kerchove. Titlul „Nu-i mai arestaţi pe jihadiştii care se întorc în Europa din Siria”, nu se regăseşte în acelaşi format în articol şi induce în eroare opinia publică, întrucât utilizează elemente de citare directă pentru o frază care nu este cuprinsă în articol.

Legătura interesantă dintre pagina Sirianul cu alte forme de propagandă este creată prin utilizatorul Vlad Steiner.

Acesta se recomandă drept Corespondent de Război la Sirianul şi Cofondator al Rezistenţa.

Rezistenţa este deopotrivă o pagină de Facebook cu 17.000 de următori şi un website din care reies trei doctrine: naţionalism, creştinism şi socialism. Pagina web militează pentru recâştigarea naţionalismului, în vreme ce pe pagina de Facebook se regăsesc cel puţin trei distribuiri care vizează mai multe tipuri de mesaje:

1. Naţionalism şi anti-europenism

2. Manipulare a informaţiei, prin accente naţionaliste – editorial reprezintă un extras din alocuţiunea susţinută la Conferinţa Internaţională Europa Noastră, Europa Naţiunilor de la Sinaia, cu participarea lui Marine Le Pen.

Nu în ultimul rând, Rezistenţa îşi promovează pe site şi structura echipei, compusă după cum urmează: Andrei Salazar – lider, şi pentru reprezentanţi zonali: Bucureşti – Vlad Steiner; Argeş – Velicu Victor Stănculescu; Bacău – Florin Marin; Bihor – Sorin Bele.

Pagina de Facebook a liderului – Andrei Salazar, este ilustrată printr-o poză de profil cu preşedintele Rusiei, Vladimir Putin. Una dintre postările de pe pagina acestuia relevă un comentariu cu tente secesioniste şi instigatoare la dezintegrarea teritorială a unui stat: „până să putem vorbi de unirea României cu Republica Moldova, eu cred că ar trebui mai întâi să rezolvăm problemele din Ardeal, că acolo separatismul e în floare. Personal, aş trimite armata acolo să-i scuture umpic pe ardeleni, poate le mai piere chefu de autonomie”.

CAZ V (Anexa 5)
Neutralitate Permanentă

Motivaţia grupului este lupta pentru pace şi, ca o consecinţă, concluzia e că România ar trebui să îmbrăţişeze poziţia de neutralitate permanentă, respectiv, în mod automat, să iasă din NATO. Ultima parte e subînţeleasă şi nu menţionată ca atare, mizându-se pe atractivitatea şi rezonanţa pacifismului, fără a se pune în discuţie, ocultându-se chiar, cu bună ştiinţă, component renunţării la relaţionarea strategică cu NATO, cu partenerul American, chiar şi orientarea strategică fiind astfel în discuţie.

Profil cu 255 de conexiuni.
https://www.facebook.com/profile.php?id=100011640253965

Majoritatea postărilor sunt preluări de pe reţeaua Sputnik. Vizează promovarea mesajelor eurosceptice sau anti-europene, a poziţiilor proruseşti şi a celor naţionaliste.

La 25 aprilie a.c., distribuie un articol publicat de sputnik.md, care citează un politolog rus: existenţa poporului român este ameninţată grav. Analistul Bovdunov *susţine că România este subdezvoltată pentru că aparţine unei structuri supranaţionale. România şi Republica Moldova au fost create ca state naţionale, deşi aceste proiecte ale modernităţii nu au avut şi nu au nici azi spaţii de dezvoltare. Iar în prezent, a spus Bovdunov, România este într-o unitate supranaţională unde statul naţional este perceput ca ceva din secolul al XIX-lea, însă o unitate de asemenea lipsită de posibilităţile dezvoltării.*

România şi-a pierdut suveranitatea, iar în acest moment existenţa poporului român este ameninţată grav – Sputnik Moldova

http://sputnik.md/moldova_romania_society/20160425/6207123.html#ixzz46q53tR1w

Următoarele postări sunt, de asemenea, preluări de pe sputnik.md:

22 aprilie – Oficial – peste 100 de miliarde de euro sunt spălaţi anual în Germania.

22 aprilie – Sondaj – cei mai mulţi dintre moldoveni sunt împotriva aderării la NATO.

21 aprilie – Stratfor sfătuieşte România să devină lider regional, colaborând cu Rusia.

18 aprilie – Europarlamentar: UE şantajează ţările membre, iar moneda Euro a fost o greşeală – citat din discursul liderului naţionalist Marine Le Pen, prezent la reuniunea naţionaliştilor europeni de la Sinaia.

18 aprilie – Le Pen a salutat lansarea noului partid naţionalist în România.

18 aprilie – Peskov despre veniturile lui Putin – informaţia privind veniturile care n-ar fi fost declarate de preşedinte este o încercare de a calomnia şeful statului şi o ficţiune absolută. Material de contracarare a efectelor generate de publicarea unor articole privind sume secrete de bani care ar fi fost deţinute de liderul de la Kremlin.

15 aprilie – Putin: UE a greşit cu moneda Euro. Economiile ţărilor erau prea diferite.

12 aprilie – Opinie de la Moscova: România nu mai e un stat suveran.

11 aprilie – Cijov: planurile SUA în Europa de Est influenţează negativ relaţiile Rusia-UE.

CAZ VI (Anexa 6)
Ministerul Apararii

29 martie 2015. La 11 ani de la ADERAREA la NATO, MApN, pe pagina sa oficială de Facebook, laudă contribuţia Diviziei din URSS „Tudor Vladimirescu" la „România liberă şi Independentă".

Pentru o Romania libera si independenta!
29 martie 1944

Militarii Diviziei „Tudor Vladimirescu” depun jurământ față de poporul român, cu o zi înaintea plecării în zona frontului. Pe drapelele de luptă ale diviziei scria: „Pentru o Românie liberă și independentă”.

Postarea a apărut la doar câteva ore de la publicarea unui amplu interviu cu ambasadorul rus la Bucureşti, realizat de Agenţia Naţională de Presă Agerpres, interviu care dezvoltă pe larg relaţiile româno-ruse în contextul tensiunilor provocate de anexarea Crimeii și a sancţiunilor internaţionale și europene.

Printre mesajele-cheie lansate pe finalul interviului, ambasadorul rus remarca discreţia cu care autorităţile române promovează luptele purtate alături de ruşi spre finalul celui de-al doilea Război Mondial, de la al cărui final anul acesta se împlinesc 70 de ani.

„Am fost surprins că în ultimul an autoritățile de aici au încercat să evite să menţioneze că am fost împreună în ultima etapă a celui de-al doilea Război Mondial”.

Spre deosebire de numeroase alte postări care priveau activităţi ale militarilor români în teatre de operaţii sau antrenamente, reacţiile cititorilor au fost critice, chiar severe: „Trădători”, „partizani comunişti”, „Arme ruseşti”, „Gunoaiele istoriei” sau „Un episod ruşinos” – au reacţionat câţiva dintre cei peste 100 de mii de fani ai paginii de facebook a Ministerului Apărării. Cea mai severă critică a venit din partea lui Iulian Chifu, fost consilier prezidenţial: „Ce caută poza asta aici??? Ne recunoaştem şi respectăm istoria. Cu tot ce a avut, bune şi rele. Dar a prezenta așa ceva aici, fără nuanţe, fără a spune cine a fost Divizia Tudor Vladimirescu, din cine a fost compusă şi ce a făcut în România după, aducând un partid de 400 de membri, PCR la conducerea statului prin fraudă, e puţin cam mult, chiar şi pentru a-l mulţumi pe Ambasadorul rus Malghinov după interviul fluviu din agenţia oficială Agerpres”.

Poate şi în acest context, după doar câteva ore, Ministerul Apărării a şters postarea care lăuda activitatea de „eliberare” a Diviziei „Tudor Vladimirescu”.

În aceeaşi zi, Misiunea Statelor Unite la NATO publica pe pagina sa de Facebook imagini din cadrul exerciţiilor comune USA-UK-România. „România — Training for Operation Wind Spring, multinational US, UK, Romanian security cooperation #AlliedStrong” sunt cuvintele care însoţesc imaginile militarilor din teren.

O serie de concluzii

Mediul online oferă oportunităţi de conectare în timp real cu publicul larg. Pe fondul unei opţiuni pro-occidentale clare la nivel politic şi strategic, dar şi la nivel social, România nu oferă un mediu propice mijloacelor de comunicare în masă convenţionale care îşi asumă rol de propagandă anti-occidentală. În ecuaţia comunicării, în acest context, emiţătorul mesajului are încă de la debut problema credibilităţii şi eficienţei, neavând forţă de penetrare proprie la acest moment.

Profitând însă de numărul foarte mare de utilizatori ai reţelei sociale Facebook din România, entităţi care gestionează forme de război hibrid pot agrega forme de răspândire a mesajelor anti-occidentale, pro-ruseşti, prin intermediul unor persoane care îşi asumă identitate românească, rulând teme la care publicul larg are acces prin media, dar prezentându-le deformat, în vederea atingerii propriilor scopuri de comunicare strategică.

Astfel de grupuri, din ce în ce mai active în ultimul an, pot deveni adevărate centre de pregătire şi dezvoltare a eficienţei celor dispuşi să promoveze, apoi, în alte medii de comunicare, informaţii, opinii, sau alte categorii inclusiv în medii de comunicare convenţionale.

În acest context, este esenţial ca în special instituţiile publice să evite să genereze percepţii eronate privind activitatea lor sau contextul de comunicare, pentru a nu fi angrenate, apoi, în adevărate mecanisme de dezinformare.

Anexe

Anexa 1 – GRUPUL Institutul de investigare a crimelor capitalismului, reintitulat în engleză drept „Institute for the Investigation of the Crimes of Capitalism – 2.055 membri. Grup închis.

Anexa 2 – Romania este a tuturor romanilor. Încearcă să descoperi adevărul

Anexa 3 – „Nu vrem să luptăm împotriva rușilor” – peste 7.900 de membri

NU VREM SA LUPTAM IMPOTRIVA RUSILOR!
se prăbuși
DZR.ORG.RO | BY DEPARTAMENTUL ZERO ROMÂNIA
Like · 1 · April 13 at 3:24am
Iancu Gheorghita shared Stiri Extreme's post.
April 12 at 2:30pm
Mai are cineva dubii despre NATO ca sunt criminalii mondiali si sprijina terorismul international::
Stiri Extreme
April 12 at 7:52am
Like Page
Alertă în Spania: Ce s-a descoperit despre Statul Islamic | NATO SPRIJINA ISIS.
Alertă în Spania: Ce s-a descoperit despre Statul Islami
| NATO SPRIJINA ISIS.
Capturarea unui transport de 20.000 de uniforme ale grupării jihadiste Statul...
STIRI-EXTREME.RO | BY STIRI EXTREME
Like
Share

NU VREM SA LUPTAM IMPOTRIVA RUSILOR!
Dragos Popa
April 12 at 12:48pm · Baia Mare
https://www.youtube.com/watch?v=AZVL46MAasU Superioritatea avionu
invizibil Suhoi T-50 a fost recunoscuta chiar si de catre mai multi oficiali a
NATO, prin urmare, un lucru e clar: desi Rusia are un buget de aparare d
11,5 ori mai mic decat cel al NATO si de 8-9 ori decat al SUA, problema r
se pune prin prisma numarului de milioane de $ cheltuiti ci prin ceea ce a
reusit sa obtii cu un anumit numar de bani! Cand cu bani putini reusesti s
realizezi mai mult decat unul cu bani mai multi, cred ca putine satisfactii ii
viata pot fi mai mari de atat!
Sukhoi T-50 PAK FA superior to US
analogues
Russian stealth fighters outstrip their American analogues in many ways. According to Australian experts, the Russian fifth generation fighter T-50, is...
YOUTUBE.COM
Like
Share
51
24 shares
View 3 more comments
Nicu Torny Prima mea patrie e ceru,a doua e Romania deci nu pot sa tin nici

NU VREM SA LUPTAM IMPOTRIVA RUSILOR!
Jirinovski: Bucovina şi Basarabia trebuie cedate României
Liderul partidului liberal-democrat din Rusia, Vladimir Jirinovski, consideră că Ucraina trebuie să cedeze teritoriile străine pe care aceasta le-a obţinut. Acelaşi...
NEWS.RUSSIATODAY.RO
Like
Share
RECENT ACTIVITY
Vlad Steiner shared Sirianul's video.
3 hrs
#AleppoNORD: STATUL ISLAMIC A LANSAT O OFENSIVA PUTERNICA IN NORDUL ALEPULUI CU SCOPUL DE A CUCERI ORASUL MARE' DE LA OPOZITIA ISLAMISTA SIRIANA ! JIHADISTII ISIS AU FOST RESPINS PANA ACUM !
FSA (Facebook.com/SIRIANUL)
424 Views
Sirianul
3 hrs
#AleppoNORD: STATUL ISLAMIC A LANSAT O OFENSIVA PUTERNICA IN NORDU ALEPULUI CU SCOPUL DE A CUCERI ORASUL MARE' DE LA OPOZITIA ISLAMISTA SIRIANA ! JIHADISTI...
See More
Like
Share

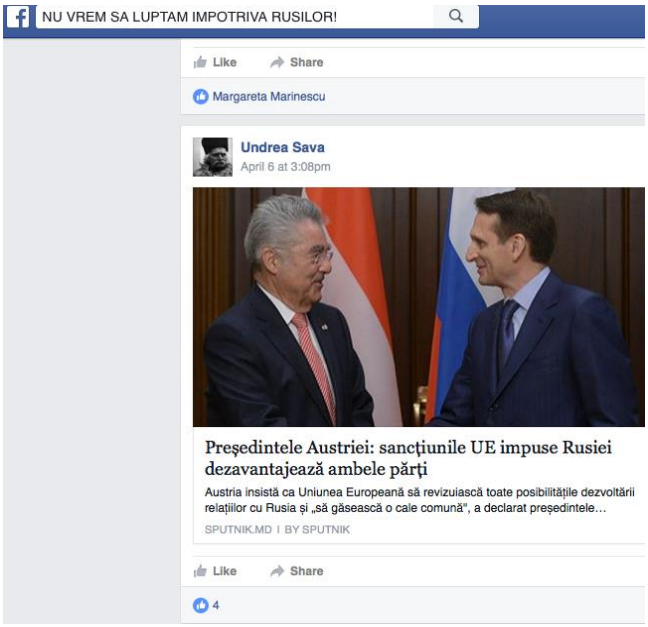
NU VREM SA LUPTAM IMPOTRIVA RUSILOR!
Like
Share
Margareta Marinescu
Undrea Sava
April 6 at 3:08pm
Preşedintele Austriei: sancţiunile UE impuse Rusiei dezavantajează ambele părţi
Austria insistă ca Uniunea Europeană să revizuiască toate posibilităţile dezvoltării relaţiilor cu Rusia şi „să găsească o cale comună", a declarat preşedintele...
SPUTNIK.MD I BY SPUTNIK
Like
Share
4

NU VREM SA LUPTAM IMPOTRIVA RUSILOR!
Dragos Popa
April 3 at 11:18pm
Maine de implinesc 72 de ani de la una dintre cele mai negre zile din istor Romaniei: 4 aprilie 1944, ziua in care trupele anglo-americane au ucis peste 3000 de romani si au ranit multe alte mii, au distrus peste 13 000 de locuinte, au distrus 18 SPITALE si laboratoare si au bombardat un nr de 1 biserici si cimintire! Mai multe detalii in acest videoclip: https://www.youtube.com/watch?v=cWDX-euepc4 Din pacate, acest lucru nu este nici pe departe singura "isprava" din istor... See More
Bucureştii bombardaţi - 1944
I don't hold any copyrights for any of these images or the music. Foto : http://art-historia.blogspot.de/2009/01/bucurestii-bombardati.html DISCLAIMER: I DO ...
YOUTUBE.COM
Like
Share
47
40 shares
View 7 more comments
Georgescu Ion no,usa fuck us
Like · 1 · April 4 at 8:15am
Dan Tănăsescu Au murit peste 5000 de oameni atunci.
Like · 1 · April 4 at 7:06pm
Dan Tănăsescu replied · 1 Reply
Lupascu Octavian e totusi jenant ce faceti dvs. la vremea respectiva romania lupta contra uniunii sovietice DE 3 ANI si furniza petrol pt tancurile germane care luptau inca pe pamant rusesc. adica aviatia SUA a atacat un dusman al RUSIEI fie ea si sovietica. aceasi rus... See More
Like · April 5 at 9:40am · Edited
Lupascu Octavian replied · 9 Replies

NU VREM SA LUPTAM IMPOTRIVA RUSILOR!
Dragos Popa
April 3 at 11:18pm
Maine de implinesc 72 de ani de la una dintre cele mai negre zile din istor Romaniei: 4 aprilie 1944, ziua in care trupele anglo-americane au ucis peste 3000 de romani si au ranit multe alte mii, au distrus peste 13 000 de locuinte, au distrus 18 SPITALE si laboratoare si au bombardat un nr de 1 biserici si cimintire! Mai multe detalii in acest videoclip: https://www.youtube.com/watch?v=cWDX-euepc4 Din pacate, acest lucru nu este nici pe departe singura "isprava" din istor... See More

PetitieOnline.net
Exprimă-ți opinia liber. Creează sau semnează o petiție online.
sondaje
cauta
Prima pagina » Sondaje online » Românii zic Da prieteniei cu Rusia
Creează o petiție
Petiții online
Finalizate cu succes
Răspunsuri autorități
Creează un sondaj
Sondaje online
Informații utilizare
Aspecte legale
Drepturile omului
Monitorizarea Presei
Vinul Familiei
Vizitați-ne pe facebook
Rezultate sondaj: "Românii zic Da prieteniei cu Rusia"
Sondaj
Rezultate (745 respondenti)
Comentarii (16)
Share
Pentru promovarea acestui sondaj, puteti folosi urmatorul link: https://petitieonline.net/sondaj-s48482053.html
Rezultate sondaj: Românii zic Da prieteniei cu Rusia
22/02/2015
Stimate Doamne, Stimați Domni, Dragi tineri și tinere,
Dragi români
În ultima perioadă suntem victimile dezinformărilor și manipulărilor în masa. În ultimii zece ani am fost alimentați într-un mod barbar cu ură împotriva propriei noastre identități și a valorilor noastre. Politica noastră externă a fost îndreptată spre subordonarea noastră, ni s-a pus căluțul în gură și alții au încercat să ne dicteze cu cine avem dreptul să fim prieteni și cu cine nu. În timp ce nouă ni se dicta că România nu poate avea decât un singur partener strategic, în timp ce acel partener strategic dezvolta relații economice de ordinul miilor de miliarde de dolari cu prietenii românilor, dar și cu cei care nu ne doresc binele. Acest prieten a reușit să ne otrăvească și să ne zică că Rusia este un monstru și este cel mai mare dușman al nostru. Acest prieten ne prezenta Rusia ca un pericol, a reușit să ne înspăimânte în timp ce el a făcut zeci de mii de afaceri cu acest vecin și nu numai.
Dragi prieteni, este aste adevărat, relația noastră cu Rusia a avut și bune și rele, conducătorii României s-au înrudit ca familiile țariste (Ștefan cel Mare și Petru II), românii au fost ambasadori ai Rusiei (Cantemirii), cu Rusia am reușit să scăpăm de jugul otoman, să ne unim țările, dar din cauza unor neînțelegeri am pierdut Basarabia, am fost trădați chiar și de prietenii noștri germani. Oricât de grea a fost istoria noastră, tot timpul am reușit să ne revenim și să colaborăm. Am ajuns una din cele mai puternice țări tocmai pentru că acest mare vecin ne-a oferit o piață, astăzi acea piață a fost ocupată de partenerul nostru strategic și alți parteneri.
După 10 ani toți am așteptat o schimbare în politica externă. Avem un nou președinte, dar o politică mai agresivă înspreptată împotriva vecinului nostru, un vecin deloc de neluat în seamă, mai ales când țări precum Bulgaria, Serbia, Turcia, Grecia, Ungaria, Austria, țări aflate în imediata noastră apropiere sunt aliate ale Rusiei, iar noi suntem singura țată care dorește să aibă o politică anti rusă.
Dragi români, conducătorii noștri motivează această politică și din motivul că noi suntem antiruși. Din acest motiv am creat această petiție care se dorește a fi un ajutor administrației prezidențiale, o petiție care dorește să arate orientarea poporului român. Vă rugăm să răspundeți la una din cele două întrebări și prin sondajul nostru să aducem România într-o relație bună cu Rusia, astfel să rezolvăm problemele noastre și să fim departe de un război nedorit de noi ci de alții.
Raspunsurile dumneavoastra au fost inregistrate cu succes! Va multumim!
Puteti urmari rezultatele curente ale sondajului:
1. Sunteți pentru o deschidere către Rusia și pentru încălzirea relațiilor diplomatice dintre România și Rusia!
Da, considerăm că România se poate bucura de pace, stabilitate, securitate și prosperitate prin apropierea de Rusia, respectând valorile UE.
93.29% 695 raspunsuri
Nu, nu suntem pentru o relație de apropiere cu Rusia, preferăm să trăim într-un conflict deschis cu statul vecin.
6.71% 50 raspunsuri
Autor: informatie confidentiala

NU VREM SA LUPTAM IMPOTRIVA RUSILOR!
Georgescu Ion no,usa fuck us
Like · 1 · April 4 at 8:15am
Dan Tănăsescu Au murit peste 5000 de oameni atunci.
Like · 1 · April 4 at 7:06pm
Dan Tănăsescu replied · 1 Reply
Lupascu Octavian e totusi jenant ce faceti dvs. la vremea respectiva romani lupta contra uniunii sovietice DE 3 ANI si furniza petrol pt tancurile germane care luptau inca pe pamant rusesc. adica aviatia SUA a atacat un dusman al RUSIEI fie ea si sovietica. aceasi rusie omora pe front soldatii carora americanii le distrugeau casele. in plus,avioanele usarmy aterizau in UCRAINA,realimentau si bombardau iar,deci a fost complicitate sovietica in toata povestea asta. hai sa incercam sa fim OBIECTIVI ,nu sa prezentam anu 1944 din prisma intereselor anului 2016
Like · April 5 at 9:40am · Edited
Albu Dumitru Marian Auzi Lupascule de ce vii cu ineptii? Ca sa nu zic minciuni. Da-mi un articol in care se spune ca Libertadores au aterizat in Ucraina pt ealimentare.
Like · 1 · April 5 at 9:43am
Lupascu Octavian si daca nu au aterizat,asta inseamna ca rusii sabotau bombardamentele ??
Like · April 5 at 9:48am
Albu Dumitru Marian Lupascu Octavian Mai tu estii normal? Ce te-am intrebat eu? Vorbeam despre Libertadores. Care rusi? Exista vreun stat Rusia la acea data?
Like · April 5 at 9:50am
Lupascu Octavian vezi ca tancurile germane care au respins atacul rusesc in patalia de la tg frumos, se alimentau cu benzina romaneasca de pe valea prahovei,aia de au bombardat-o americanii https://ro.wikipedia.org/.../B%C4%83t%C4%83lia_de_la_T%C3...
Bătălia de la Târgu Frumos - Wikipedia
RO.WIKIPEDIA.ORG
Like · April 5 at 9:50am
Lupascu Octavian Albu Dumitru Marian nu exista statul numit rusia decat ca subiect AL UNIUNII SOVIETICE. exista federatia rusa. si exista si poporul rus. nene,daca vrei sa continuam discutia te priveste,dar nu sperii pe nimeni cu aiurelile tale. sa inteleg ca intre 1917-1991 rusia a disparut de pe fata pamantului? de ce churchill si americanii vorbesc de RUSIA ? S-a schimbat regimul politic,tara e aceeasi.
Like · April 5 at 9:52am · Edited
Lupascu Octavian ntre 4 aprilie si 18 august 1944 aliatii occidentali au reluat campania de bombardamente asupra Romaniei. In afara de rafinariile de la Ploiesti acum au fost atacate si infrastuctura din partea de sud a tarii , depozite de carburanti, fabrici etc. Bomb... See More
Like · April 5 at 9:56am
Lupascu Octavian aveti aici tot textul,chiar daca nu va convine. rugamintea mea este sa nu ne luati de prosti,daca sunteti atat de amabili. spasiba! https://searchnewsglobal.wordpress.com/.../istorie.../

Anexa 4 - Pagina de Facebook „Sirianul”

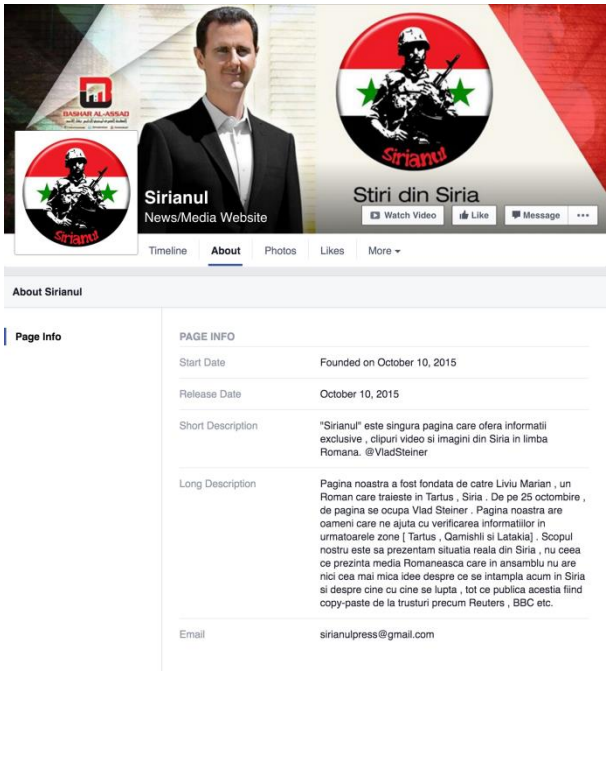
Sirianul
News/Media Website
Stiri din Siria
Watch Video
Like
Message
Timeline
About
Photos
Likes
More
About Sirianul
Page Info
PAGE INFO
Start Date
Founded on October 10, 2015
Release Date
October 10, 2015
Short Description
"Sirianul" este singura pagina care ofera informatii exclusive , clipuri video si imagini din Siria in limba Romana. @VladSteiner
Long Description
Pagina noastra a fost fondata de catre Liviu Marian , un Roman care traieste in Tartus , Siria . De pe 25 octombire , de pagina se ocupa Vlad Steiner . Pagina noastra are oameni care ne ajuta cu verificarea informatiilor in urmatoarele zone [Tartus , Qamishli si Latakia] . Scopul nostru este sa prezentam situatia reala din Siria , nu ceea ce prezinta media Romaneasca care in ansamblu nu are nici cea mai mica idee despre ce se intampla acum in Siria si despre cine cu cine se lupta , tot ce publica acestia fiind copy-paste de la trusturi precum Reuters , BBC etc.
Email
sirianulpress@gmail.com

Vlad Steiner
(ぶらど)
Stiri din Siria
Add Friend
Follow
Message
Timeline
About
Friends 1 Mutual
Photos
More
DO YOU KNOW VLAD?
To see what he shares with friends, send him a friend request.
Add Friend
1 Mutual Friend
Correspondent de Razboi at Sirianul and Co-Founder/Owner at Rezistenta
Went to Tokai High school
Lives in Constanta, Romania
From Nagoya-shi, Aichi, Japan
Born on December 8, 1905
Photos
Vlad Steiner shared Sirianul's video.
3 hrs
#AleppoNORD: STATUL ISLAMIC A LANSAT O OFENSIVA PUTERNICA IN NORDUL ALEPULUI CU SCOPUL DE A CUCERI ORASUL MARE' DE LA OPOZITIA ISLAMISTA SIRIANA ! JIHADISTII ISIS AU FOST RESPINSI PANA ACUM !
FSA (Facebook.com/SIRIANUL)
4:31

Sirianul
Yesterday at 4:21am ·

http://www.aktual24.ro/oficial-ue-declaratie-soc-nu-mai-ar…/
Cu o asemenea mentalitate , se mai mira cineva cum de Europa Occidentala a sustinut 5 ani , si sustine in continuare teroristii islamisti care au distrus si distrug si la ora actuala Siria ? Draga Europa , iti meriti soarta ! Romania trebuie sa paraseasca de urgenta aceasta entitate numita " Uniunea Europeana " (Uniunea celor ce vor distrugerea Europei) si sa isi vada de treaba !

Oficial UE, declaratie soc: "NU-i mai arestati pe jihadistii care se intorc in Europa din Siria"...
Citeste cele mai noi stiri despre ISIS pe aktual24.ro.
AKTUAL24.RO

Andrei Salazarr
Add Friend
Follow
Message
Timeline
About
Friends 1 Mutual
Photos
More
DO YOU KNOW ANDREI?
To see what he shares with friends, send him a friend request.
Add Friend
1 Mutual Friend
Followed by 113 people
Photos
Andrei Salazarr
Pana sa putem vorbi de unirea Romaniei cu Republica Moldova, eu cred ca ar trebui mai intai sa rezolvam problemele din Ardeal, ca acolo separatismul e in floare. Personal, as trimite armata acolo sa-i scuture umpic pe ardeleni, poate le mai piere chefu de autonomie.
Like
Comment
Share
64
4 shares
View 11 more comments
Gabriel Tutuianu Poporul asta a luptat inca din Antichitate pentru independenta si suveranitate. PUNCTUM !
Like · Reply · April 18 at 8:54pm

Rezistenta shared a link.
5 hrs ·

Marine Le Pen: fiecare ţară trebuie să decidă dacă vrea sau nu să rămână în UE

„Este nevoie de un alt model de cooperare între oameni, trebuie respectată istoria lor, suveranitatea lor, libertatea lor", a declarat președintele Frontului Național din…

SPUTNIK.MD I BY SPUTNIK

România este în proprietatea oligarhiei transnaţionale

EDITORIALIST 12:48 19.04.2016 (refnoit 13:05 19.04.2016) Sa primesc un link scurt 201 5 0

Grupurile oligarhice transnaţionale, prin guvernele şi serviciile secrete aservite, au pus la cale loviturile de stat din fostele ţări comuniste, iar prin guvernele marionetă instalate au pus apoi stăpânire pe resursele naturale, pe capitalurile şi pe economiile acestor popoare.

Editorial de Constantin Cojocaru, economist şi membru al Grupului pentru România.

Rezistenta shared a link.
6 hrs ·

România este în proprietatea oligarhiei transnaţionale

Grupurile oligarhice transnaţionale, prin guvernele şi serviciile secrete aservite, au pus la cale loviturile de stat din fostele ţări comuniste, iar prin guvernele marionetă instalate au pus apoi stăpânire pe resursele naturale, pe capitalurile şi pe…

SPUTNIK.MD I BY SPUTNIK

Anexa 5 – Neutralitate Permanentă

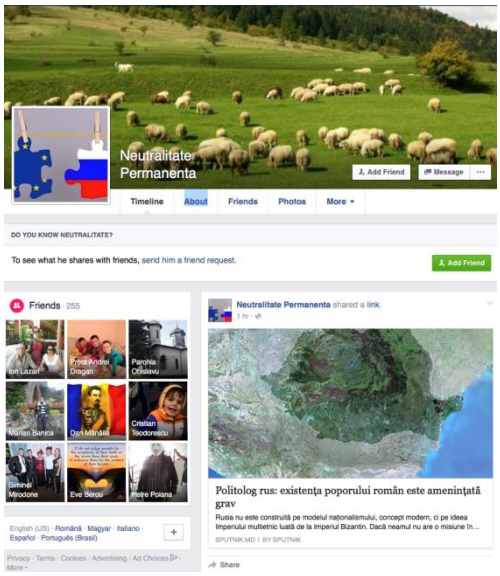
Neutralitate Permanenta
Add Friend
Message
Timeline
About
Friends
Photos
More
DO YOU KNOW NEUTRALITATE?
To see what he shares with friends, send him a friend request.
Add Friend
Friends 255
Neutralitate Permanenta shared a link.
Politolog rus: existența poporului român este amenințată grav
Rusia nu este construită pe modelul naționalismului, concept modern, ci pe ideea Imperiului multietnic luată de la Imperiul Bizantin. Dacă neamul nu are o misiune în...
SPUTNIK.MD ! BY SPUTNIK
Share

Anexa 6 – Studiu de caz – Ministerul Apărării

U.S. Mission to NATO added 3 new photos.
20 mins
Romania -- Training for Operation Wind Spring, multinational US, UK, Romanian security cooperation #AlliedStrong
Like · Comment · Share · 48 3

Ministerul Apararii Nationale, Romania - www.mapn.ro
32 minutes ago
Pentru o României liberă şi independentă!
29 martie 1944
Militarii Diviziei "Tudor Vladimirescu" depun jurământ faţă de poporul român, cu o zi înaintea plecării în zona frontului. Pe drapelele de luptă ale diviziei scria: "Pentru o României liberă şi independentă."

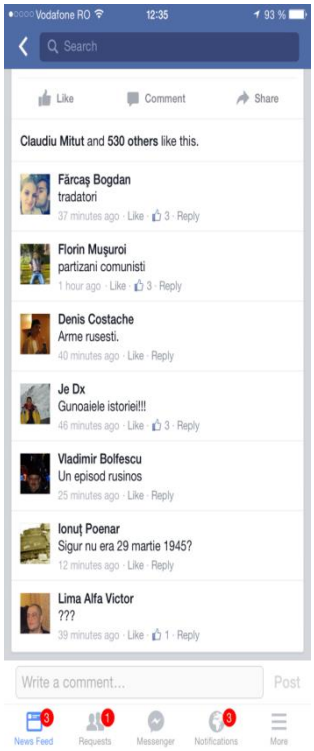

Capitolul 14. Raport grupuri Facebook

Radu Arghir

Prezentare generală: spre deosebire de o instituţie organizată (agenţie de ştiri, instituţie guvernamentală), grupurile/paginile de Facebook nu au reguli de funcţionare sau un mesaj coerent ci doar un număr de membrii ce au în linii mari aceeaşi viziuni legate de relaţiile internaţionale la acest moment şi ce se întâmplă în România. O parte au un site „de ştiri" sau blog cu acelaşi nume în spate („Alternativa Est", „Anonimus") în timp ce pe altele pur şi simplu sunt puse diferite postări şi ştiri provenind din surse diverse („Rezistenţa", „Bună Ziua Rusia"). În afară de membrii grupului, care nu sunt forate activi, cu excepţia comentariilor şi postărilor ocazionale, există un moderator care postează majoritatea materialelor pe grup. De regulă acestea sunt de două tipuri, ori poze/filme cu comentarii ataşate (aici foarte dese sunt postările ce reprezintă poze cu Putin în diferite ipostaze, cu o descriere în care este lăudat), ori ştiri (eventual însoţite de un comentariu) majoritatea preluate de site-uri cu viziuni asemănătoare şi credibilitate îndoielnică. Exemple ar fi Aktual-24.ro, Fluierul.ro, active-news.ro, expunere.com, dzr.org.ro ş.a. Aceste pseudo-pagini de ştiri sunt la fel de mult parte din propagandă şi este posibil ca membrii grupului sau administratorul/ii să fie printre cei ce scriu pentru aceste site-uri (în unele cazurile în care grupul/pagina are un portal de ştiri acest lucru este de la sine înţeles). Una din caracteristicile comune a acestor site-uri este discrepanţă mare dintre titlu şi conţinutul ştirii (titlul prezentând un mesaj exagerat) şi concluziile ce se îndepărtează foarte mult de informaţia efectivă din ştire.

Prezenţa predominantă a acestor portaluri de „alternative" ştiri, cu toate că ştiri senzaţionale pot fi găsite şi pe portaluri mai mari şi cunoscute, sugerează că membri grupurilor ori încearcă să le promoveze ori se informează predominat de pe acestea.

Pe lângă atitudinea pro-rusă, cu toate implicaţiile acesteia (criticarea adversarilor cum ar fi Turcia şi lăudarea aliaţilor cum ar fi Ungaria, sau regimul Assad din Siria) notabilă ar fi şi o viziune pro-iraniană, cu toate că Teheranul este foarte puţin prezent în activităţile grupului (postări). De asemenea, membrii grupului tind să aibă atitudini xenofobe/ rasiste, cel puţin în comentarii, deşi acest aspect este greu de evaluat obiectiv.

Numeric paginile sau grupurile au între 1.000 şi câteva zeci de mii de *like*-uri (Rezistenţa are 21.000, de la 13.000 la începutul anului 2016) dar membrii (care postează şi/sau comentează) activi sunt de ordinul zecilor în cele mai bune cazuri (de obicei mai puţini).

Nu se poate vorbi de troli, în cadrul grupurilor sunt prezente persoane cu aproximativ aceleaşi opinii, cui nu îi convine pur şi simplu părăseşte grupul (cu sau fără voia lui). Rareori apar discuţii în contradictoriu şi chiar şi atunci sunt foarte scurte.

Există o oarecare implicare politică, de exemplu în campania pentru locale a fost susţinut candidatul Partidului România Unită (un mic partid naţionalist şi xenofob, care a obţinut 2% din sufragii) iar alţi candidaţi au fost atacaţi pentru presupuse legături cu Soros, dar, din moment ce nu există multe partide pro-ruse în România implicarea politică este destul de redusă.
Grupurile identificate sunt „Rezistenţa" (axat pe ultranaţionalism şi „putinism" – cultul personalităţii lui Putin – , grup cu 11.400 de membrii şi 21.500 de *like*-uri), „Anomimus" (pagină de ştiri cu 6.700 de *like*-uri cu viziuni anti-imperialiste şi pro-ruse), „Alternativa Est" (o pagină tip profil ce postează ştiri, numele este edificator legat ce mesaj transmite), „Buna ziua, Rusia" (pagina celor ce le place Rusia şi sunt de acord cu politicile ei, are 1.800 de *like*-uri), „Amicii lui Putin" (un grup cu numai 230 de *like*-uri, dar care este nou creat) şi „NU VREM SA LUPTAM IMPOTRIVA RUSILOR!" (grup cu 8.200 membrii, cu viziuni pro-ruse nu doar anti-război). Câtva grupuri care mai postează ocazional materiale de propagandă, dar acoperă un subiect mai larg sunt „Anonymus Dacia" (grup naţionalist 23.000 *like*-uri), „Noua ordine mondială" (grup ce susţine teorii conspiraţioniste, aproximativ 15.000 *like*-uri) alături de paginile de ştiri „Stiri Yemen" (500 *like*-uri) şi „Sirianul" (8.100 *like*-uri) ce acoperă conflictele din Yemen şi respective Siria cu puncte de vedere ce favorizează Hutiţii/ Iranul şi regimul Assad/ intervenţia rusă din Siria.
De partea cealaltă sunt şi câteva pagini anti-ruse cum ar fi „A 5-a Coloana Rusa in Romania" (grup cu 1.500 *like*-uri).
Ar trebui menţionat aici că este de ajuns să dai *like* la o pagină sau grup pentru a primi tot ce se postează pe el (dacă nu schimbi setările iniţiale), deci destul pentru a fi bombardat cu un flux aproape continuu (în sensul de zilnic) de materiale de propagandă.

Conştientizare. Tema Războiul informaţional

Războiul informaţional nu este o temă abordată des pe grupurile de Facebook, dar se recunoaşte existenţa acestuia. Tactica cea mai des folosită este acuzarea celeilalte părţi (în acest caz NATO/UE) că este mult mai activă din acest punct de vedere iar materiale difuzate de canalele de ştiri alternative sunt doar răspuns la agresiunea (adică informaţiile false) venită din acea direcţie (sună cunoscut ca justificare, a fost folosită chiar recent într-o criză din apropiere).
Exemple de materiale în care este abordat războiul informaţional:

1) **Dacă nu eşti de acord cu ocupaţia americană, propaganda te etichetează ca „rusofil"[376]**

Extras: Cine este adevăratul inamic al României?

[376] http://sibiu.justitiarul.ro/daca-nu-esti-de-acord-cu-ocupatia-americana-propaganda-te-eticheteaza-ca-rusofil.

„Mare scofală” – mi-am zis. „Oricum nu se va face nimic pentru rezolvarea adevăratelor probleme cu care mă confrunt eu, ceilalţi călători din microbuz, cetăţenii obişnuiţi ai României”. Comentatorul, pe numele său Moise Guran, un cunoscut adulator al Americii şi un anti-rus fanatic tocmai spunea următoarele: „Acum, dragi ascultători, trebuie să spunem răspicat ce a spus d-l preşedinte Iohannis cu jumătate de gură: cine este adevăratul inamic al României: Rusia, care prin oligarhii săi…”

2) „Ruşii sunt răi, americanii sunt buni” e o prejudecată a românilor[377]
12:03 24.03.2016 (revizuit 13:40 24.03.2016)
Extras: Felul în care românii percep situaţia din Ucraina scoate în evidenţă manipularea emoţionalului în detrimentul folosirii funcţiei critice a raţiunii. „Ruşii sunt buni, americanii sunt răi” este doar o prejudecată, spune un economist român.
Cât de răi sunt ruşii şi cât de buni sunt americanii nu e uşor de aflat în mijlocul războiului mediatic global. Cunoaşterea istoriei în amănunt şi diferenţierea dintre victimă şi călău nu au făcut niciodată parte din agenda jurnalismului românesc al ultimului sfert de secol, consideră economistul român Bogdan Radu Herzog.

3) Iniţiativă FĂRĂ PRECEDENT a României pentru a CONTRACARA propaganda rusească din R. Moldova[378]
Extras: Un Consiliu consultativ mass-media România – R. Moldova a fost lansat astăzi la Bucureşti. Scopul acestuia este de a asigura un spaţiu informaţional comun între cele două maluri ale Prutului.

4) Comentariul Departamentul de Informare şi Presă al Ministerului rus de Externe în legătură cu închiderea resursei online a agenţiei „Sputnik” în Letonia[379]
Extras: Mass-media rusă de ştiri aderă la cele mai înalte standarde profesionale şi etice, activităţile sale sunt în deplină concordanţă atât cu dreptul intern al Letoniei şi UE, şi toate normele general acceptate şi principiile dreptului internaţional în domeniul libertăţii de exprimare şi mass-media.
Din nou Riga, sfidând cele mai importante organizaţii pentru drepturile omului ignoră obligaţiile din Convenţia pentru asigurarea pluralismului în mass-media şi libertatea de exprimare, continuând politica de excludere a mass-media ruse din Letonia. O astfel de acţiune guvernamentală în ceea ce priveşte agenţia de ştiri Sputnik este o altă provocare a valorilor şi libertăţilor democratice europene.

---

[377] http://sputnik.md/moldova_romania_society/20160324/5464207.html.
[378] http://www.ziarulnational.md/initiativa-fara-precedent-a-romaniei-pentru-a-contracara-propaganda-ruseasca-din-r-moldova/.
[379] http://www.acs-rss.ro/index.php/arhiva-glasul/item/404-comentariul-departamentul-de-informare-si-presa-al-ministerului-rus-de-externe-in-legatura-cu-inchiderea-resursei-online-a-agentiei-sputnik-in-letonia.

Mai departe vor fi prezentate temele comune întâlnite la majoritatea acestor grupuri, mai puţin „A 5-a Coloana Rusa in Romania”, însoţite de câteva exemple de ştiri sau postări ce le promovează:

I. Conducătorii actuali ai României ne vor răul şi sunt marionete ale marilor puteri în timp ce ruşii ne vor binele

Una din metodele prin care se încearcă atragerea românilor către sursele de ştiri alternative este criticarea guvernului şi eventual folosirea nemulţumirilor legate de conducerea ţarii, sau nemulţumiri sociale generale, pentru a oferi o alternativă. Din moment ce nu există partide cu orientări puternice pro-ruse de obicei articolele se limitează la atacarea guvernului sau a apartenenţei la NATO ori UE. În sens invers sunt preluat articole în care diferite voci din Rusia laudă România şi poporul român, dar consideră că conducătorii acesteia din ultimii ani au sabotat potenţialul ţării, sugerând astfel că poporul rus este alături de noi în încercarea de desprindere de sub jugul conducătorilor corupţi controlaţi de la Bruxelles sau Washington.
Exemple de ştiri ce promovează acest mesaj:

1) Dacian Cioloş, un nume direct legat de experimente cu substanţe cancerigene pe agricultura românească[380]

10.11.2015

Rezumat: Ştirea relatează că după ce Cioloş a primit mandatul de Comisar pentru Agricultură, Ministerul Agriculturii din România a aprobat folosirea unui îngrăşământ cu potenţial efect cancerigen. După ce era „testat” în România urma să fi omologat şi în alte ţări.
Tehnici de manipulare folosite:

1. Sugerează că Cioloş ar fi acceptat testarea îngrăşământului ca semn de mulţumire pentru funcţia primită deşi nu există nici un fel de legătură directe între cele două evenimente cu excepţia faptului că au avut loc mai mult sau mai puţin în acelaşi timp.
2. Nu sunt oferite date exacte legate de substanţa nocivă deşi practic este subiectul articolului (pe lângă Cioloş) se spune doar „o parte a oamenilor de ştiinţă trăgeau serioase semnale de alarmă”, ceea ce lasă cititorul să îşi folosească imaginaţia pentru a evalua riscul.

2)România – colonie săracă, exploatată şi distrusă de către SUA şi UE[381]

16.02.2016

[380] http://www.expunere.com/dacian-ciolos-un-nume-direct-legat-de-experimente-cu-substante-cancerigene-pe-agricultura-romaneasca.html.
[381] http://www.dzr.org.ro/romania-colonie-saraca-exploatata-si-distrusa-de-catre-sua-si-ue/#.

Rezumat: Postarea, care preia părţi dintr-o postare similară mai mare, argumentează faptul că „Imperiului Atlantist" nu are interese permanente în România. Acesta va exploata resursele ţării şi vor rămâne aici cât timp au interes, apoi se vor retrage şi vor lăsa în urmă un pământ pârjolit ce ar urma să fie o zonă tampon în relaţia cu Rusia. Pe de altă parte Rusia ştie că NATO se va retrage din România şi are interes să învestească în România pe termen lung pentru oricum tot acolo (la ei) ajungem pe termen lung.
Tehnici de manipulare folosite:
1. Sugerează că din moment ce nu are interese pe termen lung în România „Imperiului Atlantist" nu va face decât să exploateze România.
2. Sugerează că cu cât ne apropiem mai repede de Rusia cu atât mai bine deoarece oricum acolo o să ajungem.

3) Metode prin care UE extrage bogăţiile României[382]

13.06.2014

Rezumat: Postarea, prezintă o serie de probleme economice, multe adevărate, pe care le clasifică drept metode prin care „prin care companiile şi băncile din „centrul vest-european" extrag" bogăţiile României, majoritatea legate de bănci şi inflaţie. În concluzie afirmă că la nivel de buget România dă mai mulţi bani la UE decât primeşte de unde concluzionează că şi apartenenţa la UE în sine este o metodă de a exploata România.
Tehnici de manipulare folosite:
1. Este omisă cauza multor din probleme care nu au nici o legătură cu UE sau presupun şi corupţie la nivel local.
2. Sunt omise avantajele aderării la UE, analiza nu este în nici un fel imparţială.

4) Aderarea la NATO a distrus armata României! S-au făcut restructurări şi schimbări de legislaţie[383]

25.03.2016

Rezumat: Ştirea are două părţi distincte. Prima parte, care este cea importantă, afirmă că modernizarea şi profesionalizarea Armatei Române, necesară pentru a intra în NATO, care a însemnat şi reducerea efectivelor şi echipamentelor a dus-o în incapacitatea de mai apăra teritoriul ţării. A doua parte, total delirantă, vorbeşte de o descoperire importantă din munţii Bucegi ce a dus la primirea României în grabă în NATO iar trupele SUA din ţară sunt acolo pentru a apără şi controla descoperire, voi ignora această parte.
Tehnici de manipulare folosite:
1. Este adevărat că armata nu este în cea mai bună stare dar este omisă principala cauză, tăierile bugetare, în condiţiile în care NATO a cerut investiţii mai mari în armată.

---

[382] http://vremuritulburi.com/2014/06/13/metode-prin-care-ue-extrage-bogatie-din-romania/.
[383] http://infoalert.ro/2016/03/25/aderarea-la-nato-distrus-armata-romaniei-s-au-facut-restructurari-si-schimbari-de-legislatie/?utm_source=dlvr.it&utm_medium=facebook.

2. Sugerează că armata Română ar fi fost restructurată în totalitate pentru a servi intereselor NATO (misiuni peste hotare) în detrimentul apărării naţionale.

5) Politolog rus, despre IMPORTANŢA ţării noastre în lume: În Balcani doar ROMÂNIA a creat CULTURĂ de talie mondială[384]

31.03.2016

Rezumat: Ştirea preia un interviu acordat de Alexandr Bovdunov, politolog, publicist şi conducător al centrului analitic Katehon, portalului sputnik.md. În interviul acesta afirmă că ocupaţia otomană nu a distrus total cultura socială românească fapt ce a permis dezvoltarea unei culturi unice în Balcani cu importanţă mondială ce a atins apogeul în perioada interbelică. În schimb în acest moment când se vorbeşte de România ca actor politic nu este menţionată cultura ci se vorbeşte despre „sărăcie, despre integrarea europeană şi migraţie" iar din acest punct de vedere România este dezavantajată.

Tehnici de manipulare folosite:

1. Descrie selectiv istoria României.
2. Sugerează că aderarea la UE a scăzut profilul strategic şi politic al României şi i-a afectat negativ imaginea în timp ce Rusia ar recunoaşte importanţa mondială a culturii din România.
3. Cu toate că interviul nu are nici o legătură cu Turcia, tot este introdus un atac subtil la adresa Turciei, acuzând ocupaţia otomană că a distrus în totalitate cultura socială din anumite ţări balcanice.

6) Mesaje anti NATO - anti UE circulate pe Facebook:

Primit 05.11.2015, circula începând cu câteva zile înainte

{ Am tăcut destul! De azi înainte voi vorbi!

**** Pantru (sic!) ca nu ne mai plac cei cu numele Ion, Gheorghe, Vasile ....sau cei cu "-escu" , tinerii si diaspora au ales !!!

Ei sunt "Românii " care au preluat conducerea tarii!!!!

* Președinte: Klaus Werner Iohannis (german)
* Premier (posibil?): Dacian Cioloș
* Seful SRI: Eduard Hellvig
* Seful SIE: Mihai Ungureanu

Ce'i unește (sic!):

*** niciunul nu are nume de roman si nici sânge pur romanesc!

*** pe unii locul nașterii

*** pe toți: același partid

*** Fundaţia "George Soros"

*** Religia: iudaismul (EVREI)

---

[384] http://www.activenews.ro/externe/Politolog-rus-despre-IMPORTANTA-tarii-noastre-in-lume-In-Balcani-doar-ROMANIA-a-creat-CULTURA-de-talie-mondiala-131749.

*** Toți au susținerea "Clubului" și a americanilor
*** Toți au un singur mandat: să vegheze la procesul de trecere a României sub ocupație totală străina!
*** Toți vor sa distrugă "mama neamului romanesc" - BISERICA ORTODOXĂ și implicit CREȘTINISMUL!
*** Toți vor ca Armata Româna, un alt pilon al neamului românesc, să fie înstrăinată și desființată!
va urma..... " (gândurile unui roman) }

Tehnici de manipulare folosite:
1. Face apel la xenofobie.
2. Sugerează că administraţia României este formată din marionete controlate din afara ţării, primul indiciu fiind numărul mare de străini.

II. Specularea fricii de recrutare şi denunţarea agresivităţii NATO

Un segment important din populaţie către care se adresează mesajele cu conţinut de propagandă sunt tinerii deoarece aceştia nu au încă idei sau opinii deja formate faţă de conţinutul mesajului. Iar un subiect ce generează un răspuns sigur în rândul tinerilor este cel al recrutării. Portretizarea SUA şi NATO ca entităţi agresive ce doresc un conflict cu Rusia în paralel cu ştiri legate de ordine de recrutare eliberare de ministerul apărării încearcă să creeze un curent de opinie ostil în rândul tinerilor faţă de NATO în special, prin folosirea fricii de recrutare într-un posibil conflict (armat) cu Rusia din care România oricum nu are nimic de câştigat.
Exemple de ştiri ce promovează acest mesaj:

1) Tinerii români refuză să lupte într-un posibil război cu Rusia[385]

18.03.2016
Rezumat: Ştirea preia o postare de pe un portal românesc care încearcă să explice de ce foarte mulţi tineri nu doresc să fie recrutaţi în armată în ciuda eforturilor făcute de „mercenarii din presă şi ofiţerii acoperiţi din SRI” ce „instigă” tinerii să meargă la oaste pentru „a lupta în război contra Federaţiei Ruse”. Ca motive pe lângă condiţiile din armată sunt identificate şi refuzul tinerilor informaţi de a lupta pentru „abstracţiuni NATO/UE sau pentru interesele anglo-americane în Europa de Est” şi faptul că aceştia se simt mai apropiaţi de poporul rus, creştin-ortodox, decât de „paradele gay sau cu manifestările de rasism ale germanilor”.
Tehnici de manipulare folosite:

[385] http://sputnik.md/moldova_romania_society/20160328/5540219.html.

1. Titlul nu reflectă în totalitate conţinutul articolului şi nici nu este specificat dacă tinerii refuză recrutarea în general sau doar în cazul unui război cu Rusia, în schimb foloseşte ocazia pentru a ataca Germania şi SUA.
2. Sugerează că NATO/UE nu au nici un fel de fundamente şi sunt nişte „abstracţiuni" ce servesc interesele „anglo-americane".
3. Conform ştirii numai cei neinformaţi ar lupta într-un război împotriva Rusiei.

2) De ce nu vor tinerii români să se înroleze şi să lupte în viitorul război cu Rusia[386]

02.2015

Rezumat: Postarea de pe portalul Napoca News a plecat de la dezbatere generată de o serie de ştiri false sau inexacte apărute după criza din Ucraina care sugerau că Armata Română se pregăteşte de război motiv pentru care ar urma să recruteze toţi tinerii apţi de luptă. Cum era de aşteptat aceste ştiri au generat o reacţie critică din partea celor care le-au crezut drept veridice. Postarea încearcă să explice aceste reacţii. Pentru început pleacă premisa că ordine de recrutare există, dar foarte mulţi tineri nu doresc să fie recrutaţi în armată în ciuda eforturilor făcute de „mercenarii din presă şi ofiţerii acoperiţi din SRI" ce „instigă" tinerii să meargă la oaste pentru „a lupta în război contra Federaţiei Ruse". Primul motiv găsit este legat de faptul că „generaţia Facebook, cluburilor fancy, a etnobotanicelor şi cinematografelor multiplex în ciuda propagandei americane de tip Hollywood" ştie (de la părinţi/rude) cu ce condiţii dure se va confrunta şi nu are de gând să le accepte, mai ales în condiţiile în care lupta pentru „abstracţiuni NATO/UE sau pentru interesele anglo-americane în Europa de Est", nu pentru patrie. Mai mult, legat de patrie, tinerii informaţi nu vor să lupte pentru politicienii corupţi ce sunt vânduţi marelui „Licurici".

Un alt motiv este legat de frica de armata rusă, care nu a fost învinsă în condiţiile în care „anglo-americanii nu au fost în stare să-i bată pe vietnamezi, pe irakieni sau afgani". Pentru asta (confruntarea cu ruşii) americanii vor să folosească armatele din Europa de Est drept carne de tun. Postarea se încheie cu invocarea unui ultim motiv spiritual: tinerii români se simt mai apropiaţi de poporul rus, creştin-ortodox, decât de „paradele gay sau cu manifestările de rasim (sic!) ale germanilor."

Tehnici de manipulare folosite:

1. Textul pleacă de la premisa că o mobilizare generală ar urma să aibă loc sau ar fi trebuit, dar nu a avut loc, ca urmare reacţiei tinerilor (ceea ce este fals)
2. Textul în sine încearcă să sperie tinerii descriind condiţiile şi cât de puternică e armata rusă
3. Sugerează că NATO/UE nu au nici un fel de fundamente şi sunt nişte „abstracţiuni" ce servesc interesele „anglo-americane" şi că politicienii români sunt slugile lor

[386] http://www.napocanews.ro/2015/02/de-ce-nu-vor-tinerii-romani-sa-se-inroleze-si-sa-lupte-in-viitorul-razboi-cu-rusia.html.

4. Încearcă să speculeze orientările religioase ale persanelor care citesc invocând ortodoxismul rus comparativ cu paradele gay

3) SUA trimite INCA O MIE de soldați în România! Ce rost au dacă e liniște și pace?![387]

23.02.2016

Rezumat: O şire scurtă despre aproape o mie de soldaţi SUA ce ar trebui să ajungă în România odată cu suplimentarea forţelor în 2017.

Tehnici de manipulare folosite:

1. Titlul conţine o întrebare retorică cu răspunsul inclus în aceasta.
2. Foloseşte expresia „liniște și pace" în contextul crizei din Ucraina (percepţia liniştii şi a păcii este o chestiune personală, dar dacă chiar dorea să justifice suplimentarea trupelor putea găsi uşor motive).

4) Alexander Neu, deputat german: SUA vor menţinerea tensiunilor cu Rusia şi au vasali docili precum România şi Bulgaria[388]

01.04.2016

Rezumat: Ştirea preia un interviu acordat de Alexander Neu, deputat german de extremă stânga, publicaţiei ruse Sputnik. În interviu Neu afirmă că Statele Unite încearcă să creeze impresia unei ameninţări din partea Rusiei pentru suplimentarea prezenţei militare în Europa de Est, iar în acest sens (şi pentru suplimentarea trupelor, şi pentru menţinerea stării de conflict) au nevoie de „vasali docili" precum Români şi Bulgaria. Conform acestuia Rusia este ţinută la distanţă de SUA deoarece „nu vrea să accepte viziunea lumii occidentale".

Tehnici de manipulare folosite:

1. Ştirea doar preia interviul şi nu prezintă informaţii false, dar nici nu oferă contextul legat de situaţia din Europa de est, care era extrem de important având în vedere declaraţiile.

[387] http://m.stireazilei.com/sua-trimite-inca-o-mie-de-soldati-in-romania-ce-rost-au-daca-e-liniste-si-pace/.

[388] http://www.activenews.ro/externe/Alexander-Neu-deputat-german-SUA-vor-mentinerea-tensiunilor-cu-Rusia-si-au-vasali-docili-precum-Romania-si-Bulgaria-131793.

III. Media din România este anti-rusă şi pro-americană

Una din temele nu foarte de întâlnită, dar bine dezvoltată în războiul informaţional este denunţarea şi acuzarea altor părţi că fac exact ce face de fapt articolul prezentat, pentru îndepărta suspiciuni legate de propria activitate. Pe grupurile şi paginile de Facebook acest subiect nu este foarte des abordat, dar tema recurentă este denunţarea extremelor între care se lucrează, ori eşti rusofil ori rusofob. În acest context persoanele cu viziuni „moderate" se plâng că principalele canale media sunt rusofobe şi oricine le critică este catalogat rusofil. Astfel mesajele de propagandă, sau cei care le folosesc, se auto-identifică ca purtători ai unor puncte de vedere moderate, raţionale , dar care sunt catalogate rusofile ca urmare a acestei diviziuni şi a lipsei căii de mijloc.
Exemple de ştiri ce promovează acest mesaj:

1) Dacă nu eşti de acord cu ocupaţia americană, propaganda te etichetează ca „rusofil"[389]

29.02.2016

Rezumat: Postarea de blog, începe cu prezentarea contextului în care află autorul, context în care aude la radio, alături de mai multe persoane, pe Moise Guran care pune întrebarea „cine este adevăratul inamic al României?". Opinia lui Guran (care a criticat Moscova), ce este descris ca „un cunoscut adulator al Americii şi un anti-rus fanatic" este contestată de autor. Mai departe este relatată opinia altor persoane prezente în jurul său care la rândul lor critică afirmaţiile lui Moise Guran. De aici subiectul se mută la preşedintele României (menţionat anterior de Guran) care la rândul lui are „atacat" Rusia în „strategia" sa. Din prezentarea lui Guran autorul deduce că „Congresul american tocmai ce a alocat nişte milioane de dolari pentru propaganda anti-Rusia şi anti-Putin" iar acest lucru confirmat mai târziu la TV când Mihai Gâdea, Bogdan Chirieac şi Radu Tudor (toţi prezenţi într-o emisiune de pe postul TV Antena 3) ce s-au întrecut în încercarea de a adopta o atitudine cât mai anti-rusă. Singura persoană văzută în acea seară ce a spus adevărul a fost Răzvan Savaliuc care a remarcat că „Politicienii noştri se gudură pe lângă orice oficial american". De aici revine la emisiunea radio şi întrebarea iniţială şi, după o argumentare cu elemente istorice ce începe de la Pacepa, ajunge la concluzie că SUA este adevăratul inamic al României.

Tehnici de manipulare folosite:

1. Titlul foloseşte limbaj hiperbolic „ocupaţia americană".
2. Foloseşte puncte de vedere extreme (cele prezentate la antena 3) pentru a argumenta un alt punct de vedere dus la extrem „inamicul este SUA".
3. Preia opinii ale altor persoane simple din jurul său pentru a argumenta indirect că populaţia îi susţine punctul de vedere, şi doar mass-media şi politicienii sunt plătiţi pentru a fi pro-americani.

[389] http://sibiu.justitiarul.ro/daca-nu-esti-de-acord-cu-ocupatia-americana-propaganda-te-eticheteaza-ca-rusofil/.

2) „Ruşii sun trăi, americanii sunt buni" e o prejudecată a românilor[390]
24.03.2016
Rezumat: Ştirea îl citează pe Bogdan Radu Herzog, un economist român, care aduce argumente istorice în favoarea unor relaţii bune cu Rusia. Acesta spune că are relaţii bune şi cu poporul american cu care avut contact dar liderii săi au fost implicat ţara în multe războaie: „Irakienii au pierdut peste 1 milion de conaţionali în sancţiuni şi războaie inventate. Afganii, sârbii şi libienii oare ce cred despre America? Iar despre sutele de mii de civili de la Hiroshima, Nagasaki şi Dresda nu zice nimeni nimic". Astfel „Situaţia din Ucraina a reaprins un conflict fals şi a împărţit România în tabere opuse. Între a fi pro-rus şi a fi pro-american nu a mai rămas nimeni pro-român".
Tehnici de manipulare folosite:
1. Argumentele sunt preluat selectiv pentru a oferi o anumită imagine.
2. În contextul conflictului din Ucraina împarte opinia publică între „pro-rus şi a fi pro-american" când în realitate ar trebui să fie mai aproape de opţiunile pro-rus şi pro-ucrainean (părţile implicate activ în conflict).

3) Sondaj/petiţie online ce cere refacerea relaţiei cu Rusia[391]:
Rezumat: Petiţia denunţă manipularea la care a fost supusă populaţia României şi faptul că politicienii justifică relaţiile proaste ce Rusia prin faptul că populaţia se opune dezvoltării relaţiilor cu Moscova, cu alte cuvinte „noi [populaţia] suntem antiruşi". Petiţia caută să corecteze această imagine şi să convingă politicienii că românii doresc relaţii bune cu Rusia.
Tehnici de manipulare folosite:
1. Textul şi opţiunile oferite te conduc către un răspuns.
2. Petiţia pleacă de la ideea că suntem „victimele dezinformărilor şi manipulărilor în masa", dar dacă populaţia vrea relaţii bune cu Rusia (după cum arată sondajul) înseamnă că manipularea cel puţin nu a funcţionat, ambele nu pot fi adevărate simultan. Astfel ideea de manipulare externă este folosită tocmai pentru a distrage atenţia de la faptul că exact asta face sondajul.

[390] http://sputnik.md/moldova_romania_society/20160324/5464207.html.
[391] https://petitieonline.net/sondaj-s48482053.html.

IV. Atacuri împotriva Turciei şi a Germaniei sau orice alt adversar sau critic cum sunt SUA, UE, NATO

În condiţiile în care se încercă promovarea Rusiei evident adversari strategici ai acesteia sau state şi lideri ce se opun politicilor ei sunt portretizaţi negativ. Atacurile al adresa NATO sunt destul de vechi, dar după Ucraina şi sancţiunile impuse împotriva Moscovei acestea s-au extins şi la UE. Mai mult, după incidentul de anul trecut cu Turcia, acesta a devenit ţinta numărul unu al mass mediei din Rusia, iar asta afectează şi postările celor ce susţin necesitatea unor relaţii mai bune cu Rusia.
O altă direcţie destul de surprinzătoare, având în vedere relaţiile destul de bune cu Germania, sunt criticile la adresa lui Merkel. Aici trebuie menţionat că este atacată ea personal, nu Germania ca stat, şi chiar se încercă portretizarea unei imagini pozitive pe care Rusia şi Putin o au în Germania.
Exemple de ştiri ce promovează acest mesaj:

1)Merkel to Siberia and Putin to Berlin: Germans voice their political choice[392]

27.02.2016

Rezumat: Ştirea prezintă o demonstraţie a unei mişcări anti-islamice, unde pune accentul pe mesajele acesteia, evident anti-Merkel, şi face un scurt istoric al relaţiei dintre Germania şi Rusia începând cu Războiul Rece. Subliniază că de la relaţii proaste (ca urmare a ocupaţiei din Germania de est), germanii au ajuns să aibă o imagine pozitivă faţă de Rusia după prăbuşirea cortinei de fier.
Tehnici de manipulare folosite:

1. Titlul nu reflectă conţinutul articolului deoarece nu specifică exact de la cine provine mesajul.
2. În cearcă să creeze o legătură (inexistentă) între ocupaţia sovietică a Germaniei (RDG) şi faptul că la momentul protestului participanţi la acesta cereau venirea ruşilor.

2) German Chancellor Angela Merkel Took Selfie With Brussels Terrorist[393]

25.03.2016

Rezumat: Ştirea sugerează că este o asemănare izbitoare între un refugiat care sa pozat cu cancelarul german Angela Merkel şi unul din teroriştii implicaţi în atacul aspra aeroportului „Zaventem" din Bruxelles. Chiar dacă în ştire se foloseşte un limbaj precum „se pare" sau „asemănare izbitoare" titlul afirmă clar că este vorba de terorist.
Tehnici de manipulare folosite:

---

[392] http://sputniknews.com/europe/20160227/1035448144/dresden-putin-merkel-rally.html.
[393] http://yournewswire.com/german-chancellor-angela-merkel-took-selfie-with-brussels-terrorist/.

1. Există o discrepanţă între titlul şi conţinutul articolului, cine citeşte doar titlul primeşte o informaţie falsă.
2. Ştirea este evident falsă (persona din poză şi teroristul nu au nici o legătură) şi caută să descrie liderul german drept un complice moral la atacurile teroriste din Belgia şi Franţa.

3) Toţi românii vor fi expulzaţi forţat din Germania, alături de ceilalţi solicitanţi de azil ! Merkel: Mai bine emigranţi decât români ![394]
21.02.2016
Rezumat: Ştirea sugerează că premierul german Angela Merkel are o poziţie ostilă faţă de români şi România, motiv pentru are Ministrul de Interne a propus o lege ce vizitează exclusiv expulzarea românilor din Germania. Mai mult, este reamintit că Merkel s-a opus intrării României în spaţiul Schengen. Mai departe sunt prezentate problemele generate în Germania de numărul mare de refugiaţi şi se spune că noul proiect ar urma să fie "o lecţie pentru celelalte ţări care au refuzat primirea refugiaţilor".
Tehnici de manipulare folosite:
1. Titlul (luat separat) oferă informaţii false şi conţinutul foloseşte citate scoase din context.
2. Textul sugerează o atitudine ostilă a Germaniei faţă de România ca urmarea, dar nu neapărat exclusiv, refuzului nostru de primi refugiaţi (în condiţiile în care nu am refuzat).

4) Lovitură dură pentru Turcia: NATO nu va interveni în cazul unui RĂZBOI cu Rusia[395]
21.02.2016
Rezumat: Ştirea prezintă un scut istoric al conflictului de interese din Siria dintre Rusia şi Turcia şi apoi citează „oficiali" din ţări membre NATO, din care numeşte efectiv numai unul, care spun că alianţa nu trebuie să se lase atrasă într-un conflict cu Rusia ca urmare acţiunilor Turciei.
Tehnici de manipulare folosite:
1. Există o discrepanţă între titlul şi conţinutul articolului cine citeşte doar titlul primeşte o informaţie falsă: persoana citată se referă la (atragerea NATO în) conflictul din Siria, nu la un conflict un propriu-zis al Turciei cu Rusia, astfel citatul este incorect folosit, şi oricum un singur oficial nu reprezintă părerea întregii alianţe.
2. Relaţia NATO-Rusia era oricum tensionată după Ucraina, incidentul din Turcia nu a schimbat nimic important în acest sens.

5) Au înnebunit turcii?[396]

[394] http://cyd.ro/toti-romanii-vor-fi-expulzati-fortat-din-germania-alaturi-de-ceilalti-solicitanti-de-azil/.
[395] http://www.aktual24.ro/lovitura-pentru-turcia-nato-nu-va-interveni-cazul-unui-razboi-cu-rusia/.
[396] http://alternativaest.ro/index.php/ro/meniu-despre/9-blog/88-au-innebunit-turcii.

10.02.2016

Rezumat: Postarea preia o declaraţie a lui preşedintelui Turciei legată de Alep şi critică remarcile sale legate de Siria, catalogându-le drept „revizionismul de inspiraţie otomană.” Apoi afirmă că o intervenţie în Siria ar pune NATO şi SUA într-o poziţie dificilă. De asemenea critică regimul de la Ankara pentru lipsa libertăţilor. Către final aminteşte şi problemele în relaţia cu Israelul, plecate tot de la Erdogan, care acum este agravată de poziţiile diferite faţă de Kurzii din Siria. Concluzionează prin a afirma că o intervenţie militară turcă în Siria este posibilă „Dacă Allah le-a luat minţile liderilor de la Ankara”.

Tehnici de manipulare folosite:

1. Întreaga postare este o înlănţuire de motive pentru a critica regim de la Ankara ce nu au neapărat legături între ele.
2. Foloseşte un limbaj dur, vorbeşte de planurile „expansionist-revanşarde” pe care le are „noul sultan Recep Tayyip Erdoğan” în încercarea drept al descrie ca un dictator periculos.
3. Turcia are într-adevăr probleme serioase legate de dreptul la liberă exprimare şi drepturile omului în general, dar să ataci Turcia din acest punct de vedere şi în acelaşi timp să aperi Rusia şi Siria (care au probleme similare) nu este un exemplu de imparţialitate.

6) SUA si UE deranjate de faptul că Rusia dorește să distrugă toate celulele teroriste din Orientul Mijlociu! Este normal, căci doar au investit în aceste celule teroriste ![397]

9.09.2015

Rezumat: Ştirea începe prin a descrie indignarea vestului faţă de intervenţia rusă din Siria şi apoi dă unele detalii legat de desfăşurarea de trupelor ruse. Mai departe justifică indignarea vestului prin faptul că au interese în menţinerea grupărilor teroriste din Orientul Mijlociu, care urmează să fie distruse de ruşi, deoarece acestea sunt folosite pentru a destrăma Orientul Mijlociu fapt ce oferă SUA acces facil la resursele din zonă („mult petrol si alte metale preţioase”), iar „Capitalismul se bazează tocmai pe acest concept al ocupării statelor pline de resurse, asta in cazul in care asasinii economici, cei din prima linie, sunt refuzaţi, atunci când sunt trimişi pentru a corupe conducătorii unei tari.”

Tehnici de manipulare folosite:

1. Prezintă clar Rusia ca singura soluţie pentru pace în OM deoarece nu are interese ascunse.
2. Foloseşte reacţia la intervenţia Rusie pentru a sugera că grupările teroriste au fost create de SUA pentru a destabiliza OM.
3. Critică capitalismul făcând referire doar la UE şi SUA deşi instrumente economice cum sunt împrumuturile sau cesionarea unor resurse naturale au fost folosite şi de Rusia sau China.

[397] http://www.dzr.org.ro/sua-si-ue-deranjate-de-faptul-ca-rusia-doreste-sa-distruga-toate-celulele-teroriste-din-orientul-mijlociu/.

V. Viziuni pro-iraniene, pro-Assad şi pro-Viktor Orban (în general sunt susţinuţi liderii cu care Rusia are relaţii mai bune)

Este destul de previzibil că orice apropiat al regimului de la Moscova, mai ales dacă împărtăşeşte şi valori comune, să fie susţinut în media loială regimului. Acest subiect este abordat doar ocazional însă atunci când este acordat poziţiile sunt destul de clare. Se încearcă crearea unei imagini pozitive a apropiaţilor Moscovei mai ales acolo unde nu este bine definită, sau unde pot exploata anumite nemulţumiri faţă conducerea ţării în care este difuzată ştirea.
Exemple de ştiri ce promovează acest mesaj:

1) NE-A SALVAT VIKTOR ORBAN. Ungaria a blocat transferul direct de refugiaţi din Turcia în ţările Uniunii Europene, în timp ce Cioloş a fost de acord. NUMAI CĂ MERKEL a declarat că se va baza pe ţările BENEVOLE şi Iohannis pare a fi unul dintre benevoli[398]
9.03.2016
Rezumat: Titlul ştirii reprezintă un rezumat al acesteia, se vorbeşte de dreptul de veto exercitat de Ungaria în condiţiile în care Cioloş a fost de acord, cu toate că nu avea mandat de la parlament, cu propunerea. De asemenea prezintă şi poziţia Turciei care cerea din ce în ce mai mult la Summit-urile UE-Turcia.
Tehnici de manipulare folosite:
1. Prezintă negocieri ca pe un fel de situaţie critică cu mize majore - „ne-a salvat".
2. Creează o imagine negativă pentru liderii români şi turci în comparaţie cu poziţia tranşantă şi corectă a liderului ungar.
3. Se foloseşte de frica de refugiaţi pentru a crea o imagine pozitivă pentru liderul ungar.

2) Iran – „Ameninţarea malefică"[399]
Rezumat: Articolul face o comparaţie între Iran şi SUA cu scopul de a demonstra că deşi SUA numeşte Teheranul o ameninţare în realitate lucrurile stau invers şi de fapt Washingtonul este o ameninţare la adresa Iranului. De asemenea, caută să apere programul nuclear al Iranului drept o ambiţie justificată dacă se ia în vedere cum SUA tratează statele non-nucleare.
Tehnici de manipulare folosite:
1. Articolul nu este în nici un fel echilibrat, fiind mai mult o critică la adresa SUA şi relaţiile sale cu Iranul.
2. Încearcă să solidarizeze cititorul cu poziţiile Iranul în raport cu SUA şi Israel.

---

[398] http://fluierul.ro/jsp/article/indexDisplayArticle.jsp?artid=660665&title=ne-a-salvat-viktor-orban-ungaria-a-blocat-transferul-direct-de-refugiati-din-turcia-in-tarile-uniunii-europene-in-timp-ce-ciolos-a-fost-de-acord-numai-ca-merkel-a-declarat-ca-se-va-baza-pe-tarile-benevole-si-iohannis-pare-a-fi-unul-dintre-benevoli.
[399] http://www.rezistentaonline.com/iran----amenintarea-malefica--.html.

3) Pagina „Sirianul”[400]

Descriere: Pagină de Facebook ce postează sau preia ştiri despre Siria fondată de Liviu Marian ce se descrie ca „un Roman care trăiește în Tartus, Siria”. Astfel pagina are oameni ce „ajuta cu verificarea informațiilor în următoarele zone (Tartus, Qamishli, Sadad).” Conform propriei descrieri „Scopul nostru este să prezentăm situația reala din Siria, nu ceea ce prezintă media românească care în ansamblu nu are nici cea mai mica idee despre ce se întâmplă acum în Siria și despre cine cu cine lupta”. Totuşi ştirile prezentate sunt exclusiv pro – Assad şi implicit exclusiv în favoarea intervenţiei ruse din Siria. Mai mult, toţi rebelii sunt catalogaţi drept terorişti.

Tehnici de manipulare folosite:

1. Încearcă să se legitimeze ca un portal cu acces la informaţii exclusive şi prin criticarea presei române descrisă drept complet neinformată când vine vorba de Siria.
2. Prezintă aproape exclusiv ştiri legat de armata Siriană şi alinaţii săi sau care confirmă poziţiile regimului Siria, singura excepţie fiind rezistenţa kurdă.
3. Indirect promovează o imagine pozitivă pentru Iran şi gruparea Hezbollah, în calitate de aliaţi ai Siriei.

VI. <u>Naţionalism concentrat în jurul originilor ortodoxe, şi creat în antiteză cu Europa de vest catolică şi valul de refugiaţi musulmani</u>

Una din tactice oficiale ale Federaţiei Ruse care a fost şi documentată este sprijinea partidelor de extremă dreapta din UE pentru scinda uniunea din interior. Această tactică a fost preluată şi de simpatizanţii (plătiţi sau neplătiţi) ai Moscovei care de multe ori încearcă să trezească sentimente patriotice în rândul populaţiei unei ţări folosindu-se de rasism sau xenofobie. Se folosesc de reacţia naturală de a nu avea încredere în persoane diferite de tine pentru a genera frică faţă de oricine are un stil de viaţă sau valori diferite. Apoi scot în evidenţă rădăcinile ortodoxe comune pe care Rusia le are cu poporul statului în cauză (dacă este cazul). De altfel, diplomaţia „bisericească” este destul de uzitată şi pe canale oficiale ale diplomaţiei publice ruse.

Exemple de ştiri ce promovează acest mesaj:

1) 51 de REFUGIAȚI au fost BĂTUȚI ZDRAVĂN de RUȘI pentru că le-au molestat femeile[401]

4.02.2016

[400] https://www.facebook.com/Sirianul/?fref=nf.

[401] http://alternativenewsromania.blogspot.ro/2016/03/51-de-refugiati-au-fost-batuti-zdravan-de-rusi.html?m=1 preluare după http://thisisengland.org.uk/migrants-in-murmansk-go-too-far-with-russian-girls-some-in-hospital-some-in-jail/#.

Rezumat: Ştirea relatează cum un grup de refugiaţi ce au hărţuit femei într-un club din Rusia, similar cu incidentul din Koln, au fost „educaţi” de bărbaţii ruşi.
Tehnici de manipulare folosite:

1. Nu este o tehnică de manipulare în sine, dar face apel la violenţă pentru a rezolva problemele legate de refugiaţi.
2. Pe lângă lăudarea atitudinii justiţiare a bărbaţilor ruşi ştirea insinuează că refugiaţii în general tind să hărţuiască femei.
3. Face o comparaţie între Koln şi ce s-a întâmplat în Rusia (ştirea este cel mai probabil parţial sau total fictivă) pentru a ataca şi cultura europeană: „in Murmansk, men just aren’t brainwashed into the tolerance of ‘enlightened’ Europe”.

2) Preşedintele Poloniei se opune prin veto „legii gender”[402]
9.10.2015
Rezumat: Ştirea prezintă decizia preşedintelui polonez Andrzej Duda de se opune unei legi pentru egalitatea de gen şi apoi îl laudă pentru „atitudinea curajoasă” şi faptul că nu a cedat în faţa „lobby-ului homosexual internaţional”. Apoi continuă prin a preciza că după acest veto legea nu mai are şanse mari să treacă de parlament.
Tehnici de manipulare folosite:

1. Autorul este clar de partea preşedintelui polonez şi nici nu vrea să ia în considerare argumentele celeilalte părţi.
2. Nu face referire directă la Rusia, dar respinge orice fel de opinie ce diferă de valorile promovate de Biserica Ortodoxă.
3. Prezintă veto-ul preşedintelui ca un act de curaj şi creează impresia artificială a unui război cultural între occidentul laic şi estul creştin.

3) Diferite postări ce fac apel rezistenţă împotriva occidentalizării, acestea diferă de apeluri pentru un „program de românizare” şi avertismente legate de diferite politici până la imnul României socialiste:

Rezistenta
Marrrch 29 roundabouts 7:04in the evenin'
In Romania trebuie dus un program de romanizare totala. Noile generatii sunt ori americanizate, ori tiganizate in mare parte, asta nu mai poate sa continue asa! Romania are nevoie de o revolutie culturala, trebuie sa ne intoarcem la radacini, americanizarea limbii romane trebuie stopata cu orice pret! trebuie de asemenea sa incetam sa mai importam din Occident tot felul de curente si obiceiuri profund anti crestine si anti romanesti. Toate genurile de muzica prezente in momentul de fata pe piata muzicala din Romania trebuiesc reformate si reorganizate, trebuie schimbate atat denumirile lor cat si mesajul transmis, mai ales mesajul transmis. Nu mai putem continua sa promovam scandalurile, adulterul, homosexualitatea, avortul, sexualitatea, lacomia si ignoranta, trebuie sa ne intoarcem la morala crestina. Toate personalitatile din Romania trebuie sa tina cont de aceste nevoi urgente ale natiunii, iar cei ce refuza sa se conformeze vor trebui sa dea socoteala in fata poporului roman. Cred ca orice om zdracan la cap este de acord cu ceea ce spun.
Andrei Salazarr
Like
Scrawl yer thoughts
Share
116
Most blaggerin' scrawlers
47 shares
Bogdan Neagu Dorian Popa şi Ruby, astia sunt baza Romaniei
Like · Reply · Marrrch 29 roundabouts 7:49in the evenin'
Rezistenta "baza prostiei din Romania
Like · Reply · 4 · Marrrch 29 roundabouts 7:55in the evenin'
View more replies
Like · Reply · 1 · Marrrch 30 roundabouts 11:50in the mornin'
View 10 more comments

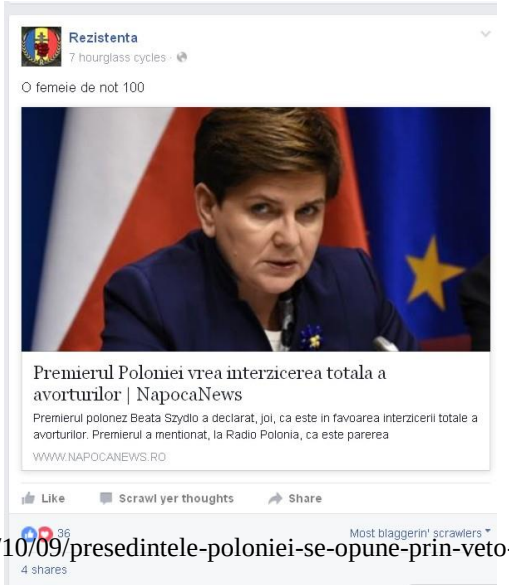
Rezistenta
7 hourglass cycles
O femeie de not 100
Premierul Poloniei vrea interzicerea totala a avorturilor | NapocaNews
Premierul polonez Beata Szydlo a declarat, joi, ca este in favoarea interzicerii totale a avorturilor. Premierul a mentionat, la Radio Polonia, ca este parerea
WWW.NAPOCANEWS.RO
Like
Scrawl yer thoughts
Share
36
Most blaggerin' scrawlers
4 shares

Noua Ordine Mondială
3 hourglass cycles
Daca se intreba cineva cum va fi luata Romania înapoi, au acum si modelul: Hellvig la conducerea SRI. Politicile neomarxist-sexuale vor fi dirijate de Serviciul Roman de Informatii. Hellvig nu este doar un purtator perfect de geanta, dar si un fost coordonator de programe la Fundatia Soros, iar in Parlamentul European s-a facut remarcat prin votul sau pretios dat raportului Lunacek.
Acum fix un an, Hellvig vota pentru noi urmatoarele:
- Prin manipularea drepturilor fundamentale ale omului, sub umbrela non-discriminării, paragrafele 1, 2 şi 3 cer în mod expres ca homosexualitatea, lesbianismul, bisexualitatea, transexualitatea etc. să devina valori europene.
- Statelor membre ale Uniunii Europene li se cere să recunoască uniunile şi căsătoriile homosexuale încheiate în alte ţări, prin încălcarea legislaţiilor naţionale şi atacul direct la căsătoria normala, intre un bărbat si o femeie.
Like
Comment
Share
Rezistenta shared their video
6 hourglass cycles
TREI CULORI CUNOSC PE LUME
Gazed upon by 9,720 eyes
Rezistenta
February 28
Rezistenta
https://www.facebook.com/notes/rezistenta/lista-cu-grupurile-si-reprezentantii-nostrii/988606254562505
Like
Scrawl yer thoughts
Share
28
Most blaggi
Parley, Thar' be

402 http://www.culturavietii.ro/2015/10/09/presedintele-poloniei-se-opune-prin-veto-legii-gender/

Tehnici de manipulare folosite:

1. Se folosesc de anumite porniri rasiste, sexiste, xenofobe şi nostalgii faţă regimul comunist care sunt catalogate drept naţionalism/patriotism şi încercări de păstrare a valorilor fundamentale româneşti.

VII. Destrămarea Europei, abandonarea României în faţa refugiaţilor

Una din temele recurente este destrămarea Europei în faţa valului de imigranţi sirieni şi eşecul culturii şi valorilor vestice de a prevala în faţa pericolului islamist. Cu o Europă de Vest în stare de haos România va rămâne singură în faţa valului de imigranţi sau mai rău, va fi folosită chiar de UE pentru a crea o zonă tampon între uniune şi valul de imigranţi. În aceste condiţii singura alternativă viabilă rămâne apropierea de vecinii din est care au făcut faţă cu brio acestei perioade şi nu au renunţat la valorile ce au unit Europa în trecut, cum este creştinismul.
Exemple de ştiri ce promovează acest mesaj:

1) O româncă din Bruxelles rupe tăcerea: „e mult mai groaznic, nu se mediatizează tot, vrem acasă dar nu putem veni”[403]
26.03.2016
Rezumat: Ştirea relatează cum după atentate în Belgia s-a instaurat o stare de haos iar autorităţile sunt complet depăşite, fiecare individ/familie a devenit responsabil pentru securitatea proprie. De asemenea, toate căile de comunicaţie au fost blocate. Citez din articol: „Vrem să mergem în ţară [România – n.a.], dar ne e imposibil. Totul e blocat, iar nouă ni s-a spus să nu ieşim din case”.
Tehnici de manipulare folosite:

1. Ştirea este evident falsă şi se ascunde în spatele ideii de comunicaţii blocate pentru a justifica de lipsa unor alte relatări similare în presă.
2. Face trimitere la persoane apropiate aflate în pericol (soţ, copii) pentru a crea empatie cu „victima” din articol.
3. Ştirea foloseşte un limbaj hiperbolic („Este mult mai groaznic decât pare, e un adevărat coşmar!”) pentru a genera frică în antiteză cu ce se întâmplă în România, unde este încă bine („vrem acasă dar nu putem veni”).

2) German Chancellor Angela Merkel Took Selfie With Brussels Terrorist[404]
25.03.2016

[403] http://descrieri.ro/o-romanca-din-bruxelles-rupe-tacerea-e-mult-mai-groaznic-nu-se-mediatizeaza-tot-vrem-acasa-dar-nu-putem-veni/.
[404] http://yournewswire.com/german-chancellor-angela-merkel-took-selfie-with-brussels-terrorist/.

Rezumat: Ştirea sugerează că este o asemănare izbitoare între un refugiat care sa pozat cu cancelarul german Angela Merkel şi unul din teroriştii implicaţi în atacul asupra aeroportului „Zaventem" din Bruxelles. Chiar dacă în ştire se foloseşte un limbaj precum „se pare" sau „asemănare izbitoare" titlul afirmă clar că este vorba de terorist.
Tehnici de manipulare folosite:
1. Ştirea este evident falsă (persona din poză şi teroristul nu au nici o legătură) şi speculează frica fată de imigranţi deoarece sugerează că unul din imigranţii veniţi în Germania (din Siria) ar fi printre responsabilii pentru atacurile de la Bruxelles (ceea ce este fals până la acest moment).
2. Există o discrepanţă între titlul şi conţinutul articolului, cine citeşte doar titlul primeşte o informaţie falsă.

3) Imigranţii au declanşat iadul în Grecia![405]
15.03.2016
Rezumat: Ştirea se doreşte a fi o relatare a unui cetăţean român revenit din Grecia care prezintă condiţiile disperate din acea ţară (Grecia), unde imigranţii au scăpat de sub controlul autorităţilor. Aparent această situaţie este ascunsă de canalele media importante. Sunt prezentate nişte cifre exagerate (cum ar fi numărul de refugiaţi) fără a fi citate surse în afară de persona prezentată în articol. De asemenea, sugerează că Grecia, şi aşa săracă, a fost abandonată de UE în faţa valul mare de imigranţi.
Tehnici de manipulare folosite:
1. Ştirea are la bază unele evenimente şi date reale, dar sunt prezentate exagerat şi foloseşte un limbaj hiperbolic („Voi ştiţi ce este la Atena? Iadul!").
2. Relatările sunt susţinute de date statistice care nu au nici un fel de surse şi care nu pot fi verificate de persoana prezentată în articol („toţi imigranţii, acum în total de peste 100.000, stau în Atena").
3. Sugerează că UE nu face nimic pentru a ajuta Grecia, care se află într-o situaţie extrem de gravă şi caută să creeze solidaritate cu grecii şi ostilitate faţă de UE şi imigranţi.

4) Criza refugiaților. Iată noua „Cortina de FIER": „Grecia va fi sacrificată". Urmează România, Bulgaria și Croația[406]
02.03.2016
Rezumat: Ştirea sugerează că după măsurile luate pentru protejarea zonei Schengen, care au cauzat deja problem în Grecia, ţările aflate în afara acesteia (România, Croaţia, Bulgaria) ar putea deveni rezervaţii pentru refugiaţi, cum se întâmplă acum în Grecia. Este citat şi un europarlamentar bulgar care face un avertisment în acest sens.

[405] http://www.accestotal.ro/imigrantii-au-declansat-iadul-in-grecia/.
[406] http://www.aktual24.ro/criza-refugiatilor-iata-noua-cortina-de-fier-grecia-va-fi-sacrificata-urmeaza-romania-bulgaria-si-croatia/.

Tehnici de manipulare folosite:

1. Ştirea are la bază unele evenimente şi date reale, dar speculează foarte mult pentru a ajunge la concluzii.
2. Există o discrepanţă mare între titlu şi conţinutul articolului, în timp ce titlu foloseşte afirmaţii sigure (Iată noua „Cortină de FIER": „Grecia va fi sacrificata") conţinutul preia citate în care sunt prezentate scenarii posibile, dar nu sigure („am ajuns la momentul in care cel mai probabil Grecia va fi sacrificata").

5) Un REFUGIAT este pus la punct de un RUS la Londra, după ce a ATACAT un bătrân – VIDEO[407]

23.01.2016

Rezumat: O ştire foarte scurtă despre un cetăţean de etnie rusă care a salvat un bătrând de atacul unui refugiat care vroia să îl tâlhărească. Aparent acţiunea se petrece în metroul londonez, deşi până şi autorul articolului recunoaşte că nu are date exacte.

Tehnici de manipulare folosite:

1. Cuvintele refugiat şi rus sunt scrise cu majuscule, mesajul este cât se poate de clar.
2. Contextul este prezentat foarte vag şi nici nu se specifică date legate refugiat (de un provenea de exemplu sau de cât timp se afla în Londra, sau unde este filmarea).
3. Se creează o antiteză evidentă între eroul rus („deja a scăpat cinci oameni din mâinile tâlharilor") şi comportamentul refugiaţilor în general („Rusul recunoaște că are parte des de astfel de incidente, în care oamenii sunt atacaţi aproape zilnic").

VIII. Finalul lumii unipolare, revenirea în forţă a Moscovei

Această temă recurentă, la ca fel modul de justificare al ei, pleacă de la anumite informaţii corecte, dar tinde să exagereze implicaţiile acestora. Această temă poate fi legată de cea referitoare la imaginea de lider puternic şi abil al lui Putin pentru a crea ideea că Rusia este un stat puternic aflat în ascensiune sub conducerea unui lider capabil. Această temă se distinge prin faptul că pune accentul nu pe conducerea Rusiei, ci pe anumite detalii tehnice ce ar evidenţia declinul „rivalilor" Moscovei. Astfel, ştirile rareori fac referiri la performanţe recente ale Rusiei şi atacă doar alte state. Scopul general este de justifica ambiţiile globale ale Kremlinului.

Exemple de ştiri ce promovează acest mesaj:

[407] http://www.aktual24.ro/un-refugiat-este-pus-la-punct-de-un-rus-la-londra-dupa-ce-atacat-un-batran-video/.

1) Vladimir Putin: „Lumea unipolară a murit în martie 2014". Slugile umile din România, plătite de Statele Unite şi Israel, au intrat într-o depresie cruntă…[408]

21.03.2014

Rezumat: Articolul, sub formă de editorial, face o analiză a discursului lui Putin din 18 martie 2014 şi, pe lângă prezentarea unor puncte din acesta, conclude că era „Pax Americana" s-a încheiat şi Rusia îşi va apăra de acum interesele. Iar interese acesteia nu sunt „un moft" a conducerii de la Moscova, ci „o expresie a celor mai puternice deziderate ale cetăţenilor Rusiei, fapt demonstrat prin vot şi prin multiple sondaje de opinie". Astfel Fukuyama s-a înşelat când a declarat sfârşitul istoriei pentru că evoluţiile cele importante urmează să aibă loc.

Tehnici de manipulare folosite:

1. Titlul face o referire la România ce nu se reflectă în nici un fel în articol.
2. Susţine poziţiile lui Putin fără nici un fel de analiză critică, de exemplu în cazul intervenţiei din Crimeea nu prezintă poziţia părţii ucrainene.

2) Americanii nu mai ţin pasul cu tehnologiile de armament avansat, China şi Rusia i-au întrecut[409]

27.02.2016

Rezumat: Articolul prezintă poziţia unor specialişti din SUA care consideră că Washingtonul a fost devansat în domeniul „proiectării de arme electromagnetice" şi ar avea probleme în cazul unui război ce implică „arme avansate" (cu alte cuvinte un conflict armat cu o altă super putere ce nu poate însemna decât China sau Rusia).

Tehnici de manipulare folosite:

1. Titlul face o afirmaţie generică în timp ce articolul se referă doar la „arme electromagnetice" (probabil vrea să se refere la războiul electronic – electronic *warfare*) şi la anumite persoane.
2. Sunt preluate afirmaţii cu un conţinut spectaculos, însă fără nici un fel de context sau explicaţie.

3) Simulare: Rusia ar înfrânge forţele NATO în 36-60 de ore[410]

27.02.2016

Rezumat: Ştirea prezintă rezultatele unei simulări a Rand Corporation care afirmă că trupele Rusiei ar putea ajunge până la capitatele unor state baltice (Tallinn sau Riga) în 36-60 ore. Este prezentat conţinutul raportului de la finalul simulării şi contextul în care simularea a fost efectuată.

Tehnici de manipulare folosite:

---

[408] https://deveghepatriei.wordpress.com/2014/03/21/vladimir-putin-lumea-unipolara-a-murit-in-martie-2014-slugile-umile-din-romania-platite-de-statele-unite-si-israel-au-intrat-intr-o-depresie-crunta/.

[409] http://www.dzr.org.ro/americanii-nu-mai-tin-pasul-cu-tehnologiile-de-armament-avansat-china-si-rusia-i-au-intrecut/.

[410] http://www.cotidianul.ro/simulare-rusia-ar-infrange-fortele-nato-in-36-60-de-ore-275697/.

1. Singura problemă este legată de titlu care face o anumită afirmaţie în timp ce conţinutul are cu totul altă semnificaţie. Titlul ar avea sens doar din punctul de vedere al ţărilor baltice, şi acolo cu unele menţiuni.

IX. Putin singurul lider adevărat din Europa (Rusia se opune încercărilor „iluminati" de a conduce lumea)

O temă comună ce este în acord cu politicile promovate de conducerea de la Kremlin este prezentarea lui Putin ca un lider puternic şi sincer. Putin însuşi a încercat să cultive o imagine de lider puternic şi abil iar această tactică este preluată şi amplificată de diferite persoane în blog-uri personale sau în ştiri. Prezentarea sa într-o lumină pozitivă, mai ales în antiteză cu liderii din vest, este o tactică destul de des întâlnită în rândul simpatizanţilor săi, tactică ce, în medii ce nu sunt moderate sau nu au reguli (cum sunt site-urile de ştiri alternative, blog-urile sau grupurile de Facebook) poate atinge dimensiuni de-a dreptul ridicole.
Exemple de ştiri ce promovează acest mesaj:

1) Forbes: Putin, cel mai puternic rus de la Stalin încoace. Îl face pe Obama să para un copil[411]

11.09.2014
Rezumat: O ştire scurtă despre popularitatea în creştere a lui Putin şi imaginea sa de lider puternic comparativ cu imaginea de lider slab al lui Obama. De asemenea, caută să identifice şi slăbiciunile lui Putin.
Tehnici de manipulare folosite:
1. Nu oferă date, vine doar cu afirmaţii ce pot fi cât se poate de subiective.
2. Exagerează popularitatea lui Putin intenţionat pentru a-l ataca pe Obama.

2) Merkel to Siberia and Putin to Berlin: Germans Voice Their Political Choice[412]

27.02.2016
Rezumat: Ştirea prezintă o demonstraţie a unei mişcări anti-islamice şi face un scurt istoric al relaţiei dintre Germania şi Rusia începând cu Războiul Rece. Subliniază că de la relaţii proaste (ca urmare a ocupaţiei din Germania de est), germanii au ajuns să aibă o imagine pozitivă faţă de Moscova după prăbuşirea cortinei de fier.
Tehnici de manipulare folosite:
1. Titlul nu reflectă conţinutul articolului deoarece nu specifică exact de la cine provine mesajul

[411] http://m.ziare.com/vladimir-putin/forbes-putin-cel-mai-puternic-rus-de-la-stalin-incoace-il-face-pe-obama-sa-para-un-copil-1321217.
[412] http://sputniknews.com/europe/20160227/1035448144/dresden-putin-merkel-rally.html.

2. În cearcă să creeze o legătură (inexistentă) între ocupaţia sovietică a Germaniei (RDG) şi faptul că la momentul protestului participanţi la acesta cereau venirea ruşilor.

3) RĂSPUNSUL lui PUTIN la PROVOCĂRILE agenţilor SATANIŞTI ai Noii Ordini Mondiale[413]

03.2016

Rezumat: Ştirea, care are mai mult forma unui editorial, prezintă critici adresa lui Putin şi răspunsul acestuia la ele, subliniind că preşedintele rus are dreptate. De asemenea încearcă să explice cum NATO şi SUA sunt agenţi ai noii ordini mondiale şi sunt în continuă extindere deoarece doresc control total aspra lumii.

Tehnici de manipulare folosite:

1. Cuvinte cheie scrise cu majuscule în titlu.
2. Caută să creeze o legătură între religie şi politică, în sensul că liderii din vest sunt agenţi ai Satanei.
3. În general încearcă să se folosească de unele convingeri religioase pentru a atrage suport pentru Putin şi Rusia.

4) Diferite materiale postate pe grup cum are fi:

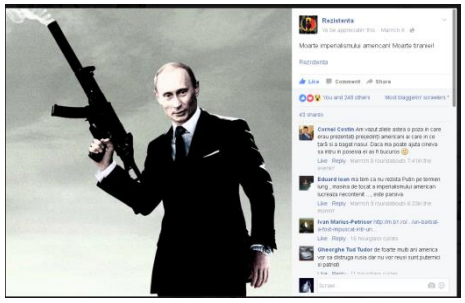

Tehnici de manipulare folosite:

1. Exemplu clasic de cult al personalităţii.
2. Sunt folosite imagini sugestive pentru a întări puncte de vedere subiective.

[413] http://alternativenewsromania.blogspot.ro/2016/03/raspunsul-lui-putin-la-provocarile-agentilor-satanisti-ai-noii-ordini-mondiale.html.

Partea a treia.
Republica Moldova. Controlul spaţiului public, penetrarea spaţiului politic şi alterarea deciziei în stat

Cap.1. Vulnerabilităţi şi acţiuni ale politicilor de „soft power" ale Rusiei în Republica Moldova

Oazu Nantoi

Cauzele vulnerabilității Republicii Moldova

Republica Moldova este un stat circumstanțial, al cărui teritoriu nu se identifică nici cu o identitate etnică colectivă, nici cu un precedent sau o tradiție de statalitate din trecut, și nici cu lupta conștientă pentru crearea unui stat independent a predecesorilor, sau a acelora care au devenit cetățenii lui, în urma obținerii independenței și recunoașterii internaționale.

Atât Republica Autonomă Sovietică Socialistă Moldovenească (RASSM) în componența Ucrainei sovietice (12 octombrie 1924), precum și Republica Sovietică Socialistă Moldovenească (RSSM[414]) în componența URSS (2 august 1940) au fost entităţi artificiale, create de regimul stalinist din URSS din motive strict ideologice, cu scopul justificării acaparărilor teritoriale (16 mai 1812; 28 iunie 1940), și crearea unui cap de pod pentru expansiunea ideologiei comuniste în România. Respectiv, prin utilizarea instumentarului represiv și ideologic al regimului autoritar din URSS, au fost realizate politicile de modelare a mentalității colective a populației, conforme scopurilor propuse de regim. În urma aplicării acestor politici, comportamentul şi mentalitatea populaţiei din teritoriile anexate urmau să devină conforme cu ideologia oficială a regimului din URSS.

În cazul RSSM aceasta însemna crearea „omului sovietic" cu un specific local distinct. În primul rând, aceasta se referea la parametrul de etnie. „Cortina de fier" de-a lungul râului Prut, exterminarea fizică a segmentelor sociale, purtătoare a culturii și memoriei naționale (române), anihilarea oricărui spirit de opoziţie prin foametea artificială și deportările repetate, rusificarea forțată și schimbarea premeditată a componenței etnice a populației din RSSM, - toate acestea urmăreau scopul creării/impunerii identității etnice de „moldoveni, care vorbesc moldovenește", și care nu sunt români. Mai mult, regimul sovietic consecvent a implementat *românofobia* în calitate de element-cheie al moldovenismului. În conformitate cu sistemului ideologic din URSS, aceasta

[414]Republica Moldova este succesoarea de drept a RSSM – „republicii unionale" în componența URSS.

însemna crearea „națiunii socialiste moldovenești”, pe când RSSM a fost creată la 2 august 1940 în calitate de „statalitate” a acestei „națiuni socialiste”.
La momentul destrămării URSS, în urma rusificării forțate, circa 35% din locuitorii RSSM se considerau „rusolingvi”, și nu cunoșteau limba băștinașilor. Pentru majoritatea dintre ei, noțiunea de „Patrie” se identifica cu URSS, pe când RSSM era percepută ca o unitate administrativă în componența URRS, cu elemente etno-folclorice locale pur decorative. Limba rusă domina în toate sferele sociale, „moldovenilor” fiindu-le impus complexul de inferioritate în fața „eliberatorilor”- vorbitorii de limbă rusă. „Cultura națională” a „moldovenilor” se reducea la o serie de surogate ideologizate, cenzurate cu strictețe de regimul comunist. Cenzura, în primul rând, se referea la eliminarea totală a noțiunilor „român” și „românesc”, iar cursul de istorie predat în școlile din RSSM pornea de la axiomele „eliberărilor” din 16 mai 1812 şi 28 iunie 1940, ultima – „de sub jugul român, burghezo-moşieresc”. În urma acestor politici, fenomenul românofobiei s-a răsfrânt puternic nu numai asupra acelora care au venit pe teritoriul RSSM din alte republici unionale, ci și asupra reprezentanților minorităților etnice care s-au stabilit în Basarabia încă de la începutul secolului XIX. În special, aceasta s-a resimţit printre etnicii găgăuzi, ceea ce a permis centrului unional antrenarea lor în proiecte antistatale.
Această identitate etnică artificială – cea a „moldovenilor”, spre deosebire de țările Baltice, nu putea servi drept temelie pentru crearea unui stat viabil, capabil să reziste provocărilor specifice spaţiului ex-sovietic. După demararea politicii de „perestroika”, procesele politice din RSSM au constituit o replică palidă și întârziată a acelora din țările Baltice, și s-au desfășurat în limita permisă de erodarea puterii centrale din URSS. Spre deosebire de țările Baltice, care au avut precedente de statalitate înainte de anexarea lor de către URSS, în cazul RSSM era vorba despre „populație” fragmentată în diferite grupări, și nu despre „popor”, pe când precedentul din perioada premergătoare anexării Basarabiei de către URSS, nu putea acționa ca moment de consolidare şi mobilizare a populaţiei din RSSM în scopul creării unui stat suveran şi independent.
În cazul RSSM, acest precedent a avut un impact deosebit asupra specificul proceselor politice. Este vorba de existenţa precedentului Unirii Basarabiei cu România din 27 martie 1918. În lipsa precedentului de statalitate înainte de 1940, în cazul RSSM, în memoria colectivă, în pofida politicilor represive ale regimului sovietic, s-a păstrat precedentul din intervalul de timp 1918-1940, când Basarabia s-a aflat în componența României.
Însă, mașinăria ideologică a regimului politic din URSS a folosit acest precedent pentru impunerea *românofobiei*, prezentând realităţile din 1918-1940 din Basarabia într-o formă premeditat distorsionată. Drept urmare, în memoria colectivă a populației din RSSM, perioada de aflare a Basarabiei în componenţa României a fost percepută în două versiuni antagoniste. Pe de o parte, în RSSM s-a păstrat un segment din populație care se considera „român”, considera că URSS, la 28 iunie 1940, a anexat nelegitim Basarabia, și considera că Basarabia

trebuie să revină în componența României după modelul „Unirii” din 27 martie 1918. Cealaltă, - în conformitate cu clișeele impuse de propaganda sovietică, considera că România a ocupat Basarabia în 1918. Respectiv – la 28 iunie 1940, Basarabia „a fost eliberată de URSS de sub ocupația română”.
După cum a demonstrat-o realitatea, adepții unirii cu România erau vocali, dar puțini, pe când cei înspăimântați de perspectiva unirii cu România erau majoritari, ușor manipulabili și chiar agresivi. Inclusiv din această cauză tot elanul „renașterii naționale” din RSSM s-a consumat cu adoptarea legislației lingvistice contradictorii în august 1989 (lupta pentru „limbă şi alfabet”), și nu a avut o continuare logică fie prin unificarea cu România, susţinută de majoritatea populaţiei, fie prin edificarea unui stat independent şi viabil.
Atunci, când centrul unional încă mai nutrea speranţa de a păstra Republica Moldova în componenţa URSS, s-a recurs la manipularea grosolană a populaţiei, utilizând românofobia, inclusiv în scopul provocării separatismului antistatal în zonele de Sud și de Est ale Republicii Moldova.
Suprapunerea consecințelor politicilor de creare a „națiunii socialiste moldovenești” a determinat și atitudinea locuitorilor din fosta RSSM față de statalitatea Republicii Moldova, care a fost percepută în calitate de „răul cel mai mic” atunci când URSS a colapsat. De la URSS, cetăţenii noului stat au moştenit conformismul şi mentalitatea parohială, provincialismul şi necunoaşterea realităţilor din lumea democratică, morala dublă în calitate de condiţie de supravieţuire/succes, mefienţa şi complexele de inferioritate colective. În plus, în cazul Republicii Moldova, nu exista nici noţiunea de diasporă cu relaţii şi pondere în ţările democratice, şi nici elita naţională, capabilă să facă faţă provocărilor legate de edificarea unui stat nou.

Consecințele ruinării structurii și ierarhiei sociale din RSSM

În RSSM a fost impus un model al economiei planificate de tip sovietic. Drept urmare, circa 53% din populație locuia în zona rurală. În primul rând, aceasta se referea la „moldoveni”, 83% din care erau dispersați în zona rurală, activând în „gospodăriile colective” („colhozuri”). Pe când populația „rusolingvă” era concentrată în orașe, fiind poziționată în partea superioară a ierarhiei sociale nescrise. Drept urmare, în orașele din RSSM aproape în exclusivitate era utilizată limba rusă. În plus, circa 30% din industrie era concentrată în stânga Nistrului (12% din teritoriu și 17% din populație), pe când malul drept al Nistrului a rămas unul agrar. Din punct de vedere economic, RSSM constituia o anexă agrară infimă a economiei de comandă a URSS, pe când în dreapta Nistrului s-a păstrat dominaţia sectorului agrar extensiv. Toată infrastructura (energetică, de transport etc.) constituia o periferie din infrastructura fostei URSS.
Dispariția URSS a fost urmată și de colapsul acelui model economic, care a determinat structura și ierarhia socială din trecutul sovietic, și la care s-a adaptat populația din RSSM. Drept urmare, a început un proces extrem de dureros din

punct de vedere social de dezindustrializare a Republicii Moldova, suprapus cu degradarea sectorului agrar de tip sovietic. Primul s-a datorat faptului că majoritatea întreprinderilor industriale, construite în RSSM, făceau parte din complexul militar-industrial sovietic și, drept urmare, au rămas și fără de comenzi, și fără piețe de desfacere. În plus, majoritatea „rusolingvilor", care dominau în sectorul industrial, treceau prin faza de frustrare colectivă legată de colapsul URSS și anunțarea limbii române drept limbă oficială a noului stat, astfel că unii din ei au preferat să plece în Rusia.

Sistemul agrar, în versiunea lui sovietică, era absolut neadaptat la rigorile economiei de piață și necompetitiv. Privatizarea haotică a pământului a accelerat ruinarea sistemului agrar de timp sovietic. Drept urmare, în zona rurală a avut loc o erupție a șomajului, suprapusă cu distrugerea bazei tehnologice moștenite de la URSS. Populaţia rurală s-a dovedit a fi totalmente nepregătită pentru a face faţă provocărilor legate de dispariţia gospodăriilor colective şi de căutarea unor forme optime de organizare a *business*-ului în sectorul agrar, bazat pe proprietatea privată asupra pământului, şi pe penetrarea pe pieţe noi de desfacere a producţiei. În plus, la nivelul conducerii țării, lipsea în totalitate (şi lipseşte până-n prezent) înțelegerea căilor de reclădire a sectorului agrar în baza proprietății private asupra pământului și de penetrare pe alte piețe de desfacere.

Situația sub aspect social s-a agravat inclusiv în urma faptului că noua conducere a Republicii Moldova era totalmente lipsită de viziune privind crearea economiei naționale a noului stat, cu absorbirea, pe cât era posibil, a brațelor de muncă din zona rurală şi cu crearea industriei naționale. Inclusiv această lipsă de viziune a determinat degradarea satelor în formatul moștenit de la URSS. Nici o guvernare nu a anunțat că din cele 898 de primării din zona rurală, în urma tranziției conștiente și dirijate spre un alt model economic, vor rămâne, de exemplu, 20% din ele. Drept urmare, procesele legate de adaptarea a tot ce poate fi numit „economie naţională" la noile rigori, decurg într-o manieră haotică şi s-au soldat cu exodul masiv al populaţiei social active. În prezent s-a ajuns la situaţia când puţinii investitori străini veniţi în Republica Moldova, se confruntă nu numai cu fenomenul corupţiei şi lipsa justiţiei, ci şi cu deficitul braţelor de muncă cu nivelul necesar de calificare.

Şocul trăit de populaţia din fosta RSSM legat de ruinarea URSS, conflictul armat (1992) din raioanele de est (Transnistria), la care se adaugă şocul social şi incapacitatea majorităţii populaţiei de a se adapta la noile provocări, au determinat şi specificul proceselor politice interne. Aşadar, la primele alegeri parlamentare pe liste de partide ce au avut loc în februarie 1994, cetățenii noului stat au votat masiv pentru Partidul Democrat Agrar (56 de mandate) și Mișcarea internaționalistă „Unitatea-Edinstvo" (28 de mandate) ce se identificau cu trecutul sovietic. Aceste două partide au constituit o întruchipare a fostului partid comunist din RSSM, care, la momentul respectiv, era interzis. În schimb, la alegerile parlamentare din 25 februarie 2001, Partidul Comuniștilor (PCRM) a obținut 50,07% din voturi și majoritatea constituțională (71 de mandate din 101)

în Parlament. Primii trei Preşedinţi ai Republicii Moldova au făcut parte din Comitetul Central al Partidului Comunist al RSSM, fiind reprezentanţi ai nomenclaturii comuniste.
Este necesară remarcarea faptului că, pe durata existenței proiectului de statalitate a Republicii Moldova, nici clasa politică, nici societatea în ansamblu, timp de un sfert de secol, n-a reușit să urce la nivelul provocărilor generate de procesul de edificarea a unui stat nou în toată complexitatea sa. Acest fapt s-a resimţit inclusiv în atitudinea clasei politice faţă de Constituţia ţării. Atât conţinutul Constituţiei adoptată în 1994 după venirea „agrarienilor" la putere, precum şi modificările ei ulterioare, au fost determinate de conjunctura politică imediată şi de raportul de forţe între diferitele grupări politice.
Politicile de asistență din exterior (UE, SUA) nu au avut efectul scontat datorită existenței unui contrast izbitor între valorile enunțate și cele împărtășite de societate, precum și între complexitatea procesului de edificare a noului stat și potențialul intelectul al clasei politice corupte și amorale.
La moment (primăvara anului 2016) se poate de constatat că însăşi proiectul statalităţii Republicii Moldova se află într-o criză profundă – fenomenul de „stat captiv", clasa politică compromisă, coruptă şi amorală, compromiterea perspectivei europene a Republicii Moldova, contraste sociale izbitoare şi sărăcirea masivă a populației, conflictul nesoluționat în raioanele de Est cu prezența ilegală a trupelor Rusiei, exodul masiv al populației active, minorități etnice neintegrate și ușor manipulate prin mesaje xenofobe (anti-românești), proiecte politice populiste („Partidul Nostru" în frunte cu Renato Usatâi), sau proiecte politice „oficiale" ale Kremlinului (PSRM în frunte cu Igor Dodon) care domină în sondaje – toate acestea confirmă constatarea privind criza proiectului de statalitate şi starea de anomie din societate.

Principalele pârghii de tip „soft power" utilizate de Federația Rusă în Republica Moldova

Esenţa politicilor de tip „soft power" aplicate de Rusia în cazul Republicii Moldova porneşte de la exploatarea nostalgiilor, dificultăţilor şi frustrărilor devenite cronice, şi care nu au fost depăşite de societatea moldovenească. În lipsa unor momente pozitive în mentalitatea colectivă legate de statalitatea Republicii Moldova, Federaţia Rusă exploatează intens nostalgiilecare au legătură cu existenţa URSS. În plus, pentru manipularea segmentului important de locuitori rusificaţi ai Republicii Moldova, este cu succes aplicată mitologia continuităţii ce leagă Imperiul Rus, URSS şi Rusia condusă de Vladimir Putin.
În primul rând, în cazul Republicii Moldova este intens promovată ideea de apartenenţă la „lumea rusă" („Russkii mir"). Profitând de cunoaşterea limbii ruse de marea majoritatea locuitorilor Republicii Moldova, moştenităde la URSS, şi de rusificarea şi neintegrarea minorităţilor etnice, Rusia promovează politicile de menţinere a „relaţiilor spirituale" în spaţiul ex-sovietic. După cum s-a menţionat, Federaţia Rusă impune spirit de apartenenţă la acest spaţiu prin

glorificarea Imperiului Rus, URSS şi prezentând Rusia drept continuatoare a „trecutului glorios”.
În promovarea politicilor sale de tip „soft power”, Federația Rusă adresează politici concrete mai multor segmente din societatea moldovenească.Politici separate sunt adresate în special populaţiei din stânga Nistrului şi din UTA Găgăuză. Fundaţia „Russkii Mir” [415] este o mostră a mecanismelor create şi utilizate de Rusia în acest sens. Moscova promovează intens ideea că, în urma destrămării URSS, poporul rus a devenit unul despărţit. Totodată, Rusia promovează intens ideea de apartenenţă la „Russkii Mir” nu numai a etnicilor ruşi, ci utilizează într-o manieră abuzivă şi speculativă noţiunea de „compatrioţi”, care este mult mai vastă şi confuză decât noţiunea univocă de „cetăţean” al Rusiei. De asemenea, în Rusia a fost adoptat cadrul juridic[416], bazat pe ideea „responsabilităţii” Rusiei pentru toţi „compatrioţii”, care locuiesc în afara teritoriului Rusiei.
Politicile Rusiei sunt adresate tuturor categoriilor de vârstă ale cetăţenilor Republicii Moldova. În special, este intens exploatată mitologia cu privire la „Marea Victorie” în „Marele Război pentru Apărarea Patriei” (9 mai). Această mitologie a devenit parte componentă a unei quasi-religii statale, în care se îmbină trecutul imperial al Rusiei, creştinismul în versiunea Bisericii Ortodoxe Ruse, interpretarea pur propagandistică a rolului jucat de URSS în cel de al Doilea Război Mondial, „democraţia suverană” în versiunea lui Vladimir Putin şi erupţia şovinismului velikorus, determinat de anexarea ilegală a Crimeii şi agresiunea împotriva Ucrainei.
Federaţia Rusă, cu complicitatea politicienilor locali „de stânga” impune perceperea în alb și negru a evenimentelor legate de cel de al Doilea Război Mondial, din care rezultă că orice persoană care pune la îndoială rolul „eliberator” al URSS, în mod automat este considerată adept al nazismului etc. Cu implicarea ONG-urilor finanţate de Rusia, pe fundalul isteriei propagandistice lansate prin intermediul mass-mediei controlate de Rusia, cu implicarea partidelor politice loiale Kremlinului, în fiecare an sunt lansate acţiuni zgomotoase cu panglicile „Sfântu Gheorghe”, marşuri etc. Această politică ignoră totalmente faptul că populaţia din RSSM, anume după „Marea Victorie” şi „eliberare” în august 1944, a fost supusă practicilor inumane de creare a „naţiunii socialiste moldoveneşti”, care s-au soldat cu comiterea crimelor împotriva umanităţii (foametea artificială din 1946-1947, cu sute de mii de persoane decedate şi cu multiplele cazuri de canibalism; deportările repetate etc.).
Se cere de menţionat că, în special după agresiunea Rusiei împotriva Ucrainei, a avut loc transformarea panglicii „Sfântul Gheorghe” din simbolul gloriei militare din timpul Imperiului Rus (cu începere din 26 noiembrie 1759) şi din timpul URSS, în simbolul şovinismului velikorus cu elemente evidente ale

[415]http://russkiymir.ru/.
[416]http://rg.ru/2010/07/27/sootech-dok.html.

ideologiei fasciste, identificate univoc cu regimul lui Vladimir Putin. Este important de menționat că aceste panglici îi „unesc" pe reprezentanţii tuturor regimurilor separatiste şi criminale, a căror temelie ideologică se bazează pe fidelitatea faţă de regimul Putin şi ideologia şovinismului velikorus (Transnistria; Crimeea; regiunile Doneţk şi Lugansk etc.), şi care au apărut şi supravieţuiesc graţie sprijinului venit din partea Rusiei.

În cazul Republicii Moldova, pe lângă consolidarea spiritelor de apartenenţă la comunitatea de „moştenitori ai Marii Victorii" şi încurajarea purtătorilor agresivi ai şovinismului velikorus, se urmăreşte şi anihilarea impactului „Zilei Europei", marcate în spaţiul european tot în ziua de 9 mai.

Cu scopul obţinerii efectului propagandistic maxim, Rusia recurge la crearea unor structuri internaţionale, ghidate de la Kremlin, prin care se cultivă spiritul de apartenenţă la spaţiul succesorilor „Marii Victorii". Aşadar, sub auspiciile „Uniunii Internaţionale"[417] „Succesorii Victoriei" în fiecare an sunt organizate acțiuni dedicate zilei de 9 mai în UTA Găgăuză, accentul fiind pus pe implicarea tineretului. În cazul UTA Găgăuză, în organizarea evenimentelor este implicată şi administraţia locală.

O altă mostră de politici de tip „soft power" o constituie Fundaţia[418] în numele diplomatului rus Gorciakov. Această Fundaţie se prezintă drept „mecanism unic de parteneriat statal-obştesc în domeniul politicii externe". Activităţile acestei Fundaţii sunt adresate tinerilor din spaţiul ex-sovietic, şi urmăresc scopul de cultivare a spiritului de apartenenţă la „patrimoniul măreţ" al Imperiului Rus.

Spectrul activităţilor se extinde până la copii. „Jocurile[419] compatrioţilor", adresate copiilor din 46 de ţări cu implicarea legendelor sportului sovietic, urmăresc menţinerea spiritului de comunitate între reprezentanţii acelei generaţii de copii –„rusolingvi"care, în mod normal, deja ar trebui să fie perfect integraţi în ţările din care sunt invitaţi. Prin urmare, Federaţia Rusă exploatează abil orice deficienţe ale politicilor de integrare, care permit cultivarea spiritului de apartenenţă la „Marea Rusie" inclusiv printre copii, pentru care deja sunt obligatorii cursurile de studiere a limbii ruse.

Un rol cu totul deosebit în promovarea politicilor de tip „soft power" de către Rusia în Republica Moldova îi revine **Bisericii Ortodoxe Ruse**. Este bine cunoscut faptul că în RSSM regimul sovietic a promovat politici extrem de dure îndreptate împotriva religiei. Atât PCUS cât şi KGB promovau ateismul şi luptau consecvent pentru anihilarea sentimentelor şi tradiţiilor religioase. În comparaţie cu politicile ateiste din teritoriile anexate de URSS la 28 iunie 1940, dar care au intrat în componenţa RSS ucrainene, în RSSM lupta împotriva religiei era mult mai dură. Distrugerea masivă a bisericilor, închiderea mănăstirilor, distrugerea cărţilor religioase, persecutarea credincioşilor cu implicarea KGB, au devenit practici curente în RSSM. În Comitetul KGBdin

[417]http://naslednikipobedi.ru/.
[418]http://gorchakovfund.ru/.
[419]http://ria.ru/interview/20160422/1417017565.html.

RSSM exista secţia a 5-a care îi racola pe preoţi în calitate de informatori. Aparatul administrativ al regimului sovietic monitoriza foarte atent starea de spirit din societate şi pedepsea orice tentativă de redeschidere a lăcaşelor sfinte la iniţiativa comunităţilor locale.

În pofida acestor practici, primii paşi spre liberalizarea regimului sovietic („Perestroika") s-au soldat cu reabilitarea Bisericii şi a creştinismului. Mai mult chiar, unii reprezentanţi ai clerului s-au implicat activ în calitate de candidaţi în primele alegeri democratice din URSS (mai 1989, Părintele Petru Buburuz, de exemplu) şi din RSSM (februarie-martie 1990). S-a observat chiar o tendinţă interesantă – preoţii erau înregistraţi în calitate de contra-candidaţi ai reprezentanţilor nomenclaturii comuniste locale în aceste scrutine şi, de regulă, ieşeau învingători.Totuşi, Biserica din Republica Moldova nu s-a detaşat de trecutul sovietic şi n-a condamnat univoc nici ideologia comunistă, nici cazurile de colaboraţionism din partea unor reprezentanţii ai clerului.

Revanşa partidelor nostalgice, cu rădăcini ideologice în trecutul comunist în viaţa politică din Republica Moldova, a fost acompaniată şi de reconsolidarea poziţiilor Bisericii Ortodoxe Ruse în Republica Moldova. Astfel, în Statutul Bisericii Ortodoxe Ruse adoptat în anul 2000, Biserica Ortodoxă a Moldovei are un statut special[420] de biserică cu drept de autoguvernare. În realitate, această „autoguvernare" înseamnă o subordonare docilă față de interesele Bisericii Ortodoxe Ruse care, la rândul său, este o anexă a regimului politic şi a ideologiei identificate la acest moment cu regimul lui Vladimir Putin. Însăşi titulatura de „Patriarh al Moscovei şi al întregii Rusii", funcție aflată în fruntea acestei Biserici, are un caracter evident imperial. Tocmai din această cauză vizitaPatriarhului Kiril în Republica Moldova (8-11 octombrie 2011) [421] a provocat confuzie, mesajul lui fiind în contradicţie flagrantă cu interesele naţionale ale Republicii Moldova. În pofida faptului că reprezentanţii Bisericii Ortodoxe Ruse au negat în repetate rânduri existenţa vreunui conţinut politic al acestei vizite, apariţia Patriarhului Chiril la Tiraspol, alături de reprezentanţii[422] regimului anticonstituţional din „RMN" şi cu un mesaj şovin care încerca să justifice acaparările teritoriale ale Imperiului Rus, a constituit o încurajare directă a acestui regim antistatal.

Un rol aparte în expansiunea ideologică a Rusiei în Republica Moldova îl joacă EparhiaTiraspolului şi a Dubăsarilor[423]. Această structură bisericească care strict formal face parte din Mitropolia Chişinăului şi a Întregii Moldove[424], într-o manieră absolut fățişă deserveşte regimul anti-constituţional şi unităţile militare ale Federaţiei Ruse, aflate ilegal pe teritoriul Republicii Moldova.

În cazul autonomiei găgăuze,se încearcă utilizarea factorului bisericesc nu numai pentru consolidarea asocierii mentale cu „Lumea Rusă", ci şi ca argument

[420]http://www.patriarchia.ru/db/text/133132.html.
[421]http://eparchia.patriarchia.ru/db/text/1642643.html.
[422]http://www.vesti.md/?mod=news&id=22189.
[423]http://diocese-tiras.org/.
[424]http://mitropolia.md/.

în plus în favoarea federalizării Republicii Moldova. La Comrat, tot mai insistent se vorbeşte despre necesitatea creării Eparhiei Găgăuze[425], după modelul celei de la Tiraspol. Este interesantfaptul că aceste discuţii s-au intensificat pe durata aflării (17 decembrie 2006 – 14 aprilie 2015) lui Mihail Formuzal în funcţia de Başcan (şef al Executivului local). Totodată, Mihail Formuzal a fost reales în funcţia de Başcan, în condiţie unei concurenţe foarte strânse, graţie susţinerii directe din partea Kremlinului – cu câteva zile înainte de turul doi al alegerilor, când nu exista nici o garanţie că Formuzal va învinge, Dmitrii Medvedev, Preşedintele Rusiei, l-a decorat[426] pe Formuzal cu Diploma de Onoare „pentru dezvoltarea colaborării culturale moldo-ruse".

În campania electorală, atât Mihail Formuzal cât şi Nicolai Dudoglo, oponentul lui principal, au încercat să utilizeze imaginea Bisericii Ortodoxe Ruse în scopuri electorale. Nicolai Dudoglo a încercat să impresioneze electoratul din regiunea autonomă prin diseminarea informaţiei despre întrevederea[427] sa cu Patriarhul Kiril, care l-ar fi „binecuvântat pentru victorie electorală". Echipa lui Mihail Formuzal, cu implicarea protodiaconului Andrei Kuraev, a negat cu vehemenţă acest fapt, acuzându-l pe Nicolae Dudoglo de distorsionarea premeditată a informaţiei privind conţinutul întrevederii. Ulterior, Mihail Formuzal s-a implicat în mai multe proiecte politice şi activități anti-statale. La acest moment, chestiunea privind proiectul Eparhiei Găgăuze se află în suspans, ceea ce nu înseamnă însă că acest proiect cu bătaie lungă este dat uitării.

Reprezentanţii **Mitropoliei Moldovei** sunt activ implicaţi în campaniile mediatice care au drept scop compromiterea EU în percepția credincioşilor din Republica Moldova. În special aceasta se referă la isteria provocată de subiectul angajamentuluiRepublicii Moldova de a adopta legislaţia cu privire la egalitatea şanselor. Reprezentanţii clerului s-au implicat activ în campania mediaticăal cărei scop era asocierea spaţiului european cu desfrâul, homosexualismul, degradarea familiei etc. Pe măsura consolidării relaţiilor RM-UE s-a observat o activizare[428] evidentă a părtaşilor „vectorului Euro-Asiatic" din partea Găgăuziei, a „moldoveniştilor", cu implicarea deschisă a unor reprezentanţi odioşi ai clerului. Cert este că aceste acţiuni au fost (şi sunt în continuare) orchestrate dintr-o zonă controlată de Federaţia Rusă, şi că Bisericii Ortodoxe din Moldova îi revine un rol important în promovarea intereselor statului rus.

O ţintă aparte pentru Rusia o constituie populaţia din raioanele de est ale Republicii Moldova (Transnistria), adică spaţiul mediatic din „Republica Moldovenească Nistreană" („RMN"). Populaţia din regiune, în special după instalarea televiziunii prin cablu, este premeditat izolată de spaţiul mediatic al Republicii Moldova, spaţiul mediatic regional fiind totalmente dominat de

[425]http://gagauzmedia.md/index.php?newsid=1705.

[426]http://ru.interlic.md/2010-12-15/prezident-rf-dmitrij-medvedev-nagradil-bashkana-gagauzii-mihaila-formuzala-pochetnoj-gramotoj-19200.html.

[427]https://point.md/ro/noutati/obschestvo/patriarh-kirill-blagoslovil-nikolaya-dudoglo-na-pobedu.

[428]http://deschide.md/ro/news/politic/2177/SURSE--Întâlnire-SECRETĂ-la-Bălți-Ce-lovitură-pregătește-Formuzal.htm.

canalele TV din Rusia, acompaniate de canalul local al televiziunii „de stat". În ultimii ani, în „RMN" a fost intens promovată ideea de existenţă a unei entităţi noi de „transnistreni" – o versiune locală a „moldovenismului" în versiunea ei stalinistă. Scopul acestor politici este evident – justificarea existenţei „RMN" şi impunerea ideii de incompatibilitate a populaţiei locale cu realităţile din Republica Moldova.

În Transnistria, pe perioada ultimilor ani,a fost realizat proiectul Organizaţiei Autonome Neguvernamentale (OAN) „Integrarea Euroasiatică"[429], în calitate de fondator al căreia figurează deputatul din Duma de Stat, Alexei Juravleov. Acest Juravleov este mâna dreapta a lui Dmitrii Rogozin, viceprim-ministrul în Guvernul Rusiei şi, totodată,co-fondator al partidului naţionalist rus „Patria" („Rodina"). Este important de menționat faptul că personalităţi marcante din Rusia cu viziuni democratice au catalogat acest partid ca fiind unul fascist. Activitatea OAN în Transnistria urmează să demonstreze, pe de o parte, „grija" Rusiei faţă de „compatrioţii" săi din Transnistria. Pe de altă parte, urmează să concureze cu politicile de „confidence building", promovate în special de UE. Tineretul din Transnistria, cu complicitatea administraţiei locale, este intens antrenat în toate proiectele de tip „soft power" iniţiate de Federaţia Rusă, pe fondul pasivităţii Republicii Moldova care nu încearcă să concureze sub aspect informaţional cu Rusia.

La 11 martie 2014, la Tiraspol a fost deschis Centrul Pruto-Nistrean al Institutului de Cercetări Strategice din Rusia[430]. Acest Institut constituie un instrument al serviciilor speciale din Rusia şi este utilizat pentru promovarea masivă a politicilor Rusiei în Transnistria – parte a teritoriului Republicii Moldova, controlate de Moscova inclusiv prin prezenţa ilegală a trupelor sale. Activitatea acestui „Institut" este atât de provocatoare încât Republica Moldova a blocat accesul unor reprezentanţi ai structurii pe teritoriul Republicii Moldova, în contextul în care aeroportul Chişinău a devenit singura cale de acces în Transnistria dinspre Rusia. Oricum, acest Institut îşi continuă activităţile în Transnistria prin intermediul filialei create la Tiraspol.

Culmea este că reprezentanţii „Institutului" au participat în repetate rânduri la o serie de acţiuni publice organizate de partidele politice pro-ruse la Chişinău. Spre exemplu, Tamara Guzenkoca a participat la lucrările conferinţei[431]organizate de PSRM la finele lunii mai 2014, în cadrul căreia a fost promovată ideea federalizării Republicii Moldova, sub pretextul soluționării conflictului din raioanele de est ale acestui stat.

Autonomia Găgăuză, împreună cu Transnistria, constituie o ţintă a politicilor promovate de Rusia. Moscova promovează consecvent politicile de „discriminare pozitivă" faţă de Găgăuzia – embargoul nemotivat pentru exportul producţiei în Rusia, impus Republicii Moldova *per ansamblu*, nu se aplică în

[429]http://eurasianintegration.ru/.
[430]http://riss.ru/tags/pmr/.
[431]http://www.kp.md/daily/26235/3117867/.

raport cu agenţii economici din Găgăuzia şi Transnistria. În Găgăuzia, în repetate rânduri au fost trimise ajutoare umanitare din Federația Rusă. Ambasada Rusiei în Republica Moldova este foarte activă în Găgăuzia, începând cu donaţii masive de cărţi în limba rusă şi până la ingerinţe directe în procesele politice interne.

Aşadar, ultimele alegeri ale Başcanului (şeful Executivului regional) Găgăuziei (22 martie 2015), s-au transformat într-o farsă – Irina Vlah a fost promovată, pe diferite căi, atât de brutal şi masiv de Rusia, încât toţi ceilalţi candidaţi n-au avut nici o şansă de a concura cu ea. Totodată, orice încercare de a pune la îndoială „alegerea" Irinei Vlah arătă ca o lipsă de loialitate faţă de „Marea Rusie", ceea ce este inadmisibil pentru mentalitatea populaţiei din regiunea autonomă.Drept urmare, Irina Vlah a „învins" în primul tur. Pentru ca după aceasta, într-o manieră rectilinie, deja în calitate de Başcan şi membru al Guvernului Republicii Moldova din oficiu, să se implice în diferite activităţi[432] subordonate intereselor Rusiei. Totodată, în mass-media locale din Găgăuzia controlate de administraţie, este eliminată consecvent orice menţiune pozitivă despre asistenţa oferită de UE. În situaţia în care toate contactele cu regiunile din Rusia sunt prezentate într-o manieră triumfalistă, vizita Irinei Vlah în România şi întrevederile[433] la nivel înalt au fost trecute sub tăcere.

Impactul acestor politici în zona de sud a Republicii Moldova este extrem de grav. Drept exemplu pot servi unele rezultate ale sondajului sociologic, realizat de Institutul de Politici Publice (http://www.ipp.md/libview.php?l=ro&idc=150&id=772) în cadrul Proiectului „Moldova între Est şi Vest: viziunea din Găgăuzia şi Taraclia", realizat cu sprijinul financiar al Ambasadei Regatului Țărilor de Jos de la București, prin *Human Rights Fund*. Este suficient de menţionat, de exemplu, că circa 64% consideră că Republica Moldova aparţine „*Lumii Ruse*" şi circa 35% văd viitorul Republicii Moldova „*în componenţa Rusiei*". Circa 85% ar fi votat la un eventual referendum ca Republica Moldova să intre în Uniunea Euroasiatică. Rezultatele sondajului demonstrează univoc că agresiunea Rusiei împotriva Ucrainei a fost percepută în exclusivitate prin prisma propagandei ruseşti. Drept urmare, circa 70% consideră că „*în urma Maidanului, în Ucraina la putere au venit fasciştii*" şi peste 80% susţin „*intrarea Crimeii în componenţa Rusiei*". Din cifrele mai sus prezentate rezultă că această categorie de cetăţeni ai Republicii Moldova trăieşte într-o realitate virtuală, creată de maşinăria propagandistică a actualului regim politic din Rusia.

Dominaţia canalelor TV din Rusia amplifică impactul politicilor ruseşti de tip „soft power" în societatea moldovenească. Aceasta se resimte prin existenţa în societatea moldovenească a unui set de stereotipuri pozitiviste, legate de Rusia şi de persoana lui Vladimir Putin, în special. Pe când fărădelegi precum „furtul

[432]http://tribuna.md/2016/03/28/la-comrat-va-avea-loc-un-mars-al-aparatorilor-statalitatii-moldovenesti/.
[433]http://www.mae.ro/node/33547.

miliardului” și altele, comise de „liderii politici” care au exploatat abuziv sloganul integrării europene, au contribuit la compromiterea ideii europene printre cetăţenii Republicii Moldova mai puţin iniţiaţi.
Unii sociologi sunt extrem de sceptici în ceea ce priveşte starea de spirit din societatea moldovenească. Ei au constatat că, în urma agresiunii Rusiei împotriva Ucrainei, printre populaţia „rusolingvă” a crescut agresivitatea şi spiritele şovine, pe când în cadrul populaţiei vorbitoare de limbă română, este prezent spiritul de teamă şi derută. Aceiaşi sociologi au constatat că „tinerii vorbitori de limbă rusă sunt pierduţi pentru Moldova”.
Totalizând cele expuse, se poate constata că politicile de tip „soft power” promovate de Rusia au un impact deosebit de grav inclusiv din cauza complicităţii clasei politice din Republica Moldova. Nicio guvernare și niciun partid politic n-au fost capabili să promoveze politicile de consolidare a populaţiei în baza spiritului cetăţeniei, prin detaşarea conştientă de trecutul sovietic, cu depăşirea conştientă a clişeelor ideologizate şi clivajelor etno-lingvistice moştenite de la URSS pentru a putea fi atins acel nivel de consolidare a societăţii care ar fi făcut inutile atât politicile de tip „soft power” în versiunea Rusiei, anihilând totodată consecinţele războiului informaţional declanşat de Rusia.
Cu toate acestea, Acordul de Asociere cu UE semnat la 27 iunie 2014, constituie un angajament juridic al statului moldovenesc în ceea ce priveşte reformarea statului în conformitate cu standardele europene, însă clasa politică din Republica Moldova a ales calea mimării reformelor. Persoanele-cheie cu care se identifică starea de „stat captiv” nu doresc să scape de sub control instituţiile statului şi nici posibilităţile de estorcare a banilor publici. Din această cauză ignoră toate revendicările din partea societăţii moldoveneşti şi a partenerilor de dezvoltare. În schimb, caută posibilităţi de stabilire a „relaţiilor confidente” cu administraţia de la Kremlin şi nu încearcă, utilizând resursele statului, să contracareze consecinţele politicilor de tip „soft power” utilizate de Rusia, şi ale războiului informaţional.

Cap.2. Război informaţional: practici, instrumente și impact asupra Securității Naționale a Republicii Moldova

Elena Mârzac, Danu Marin

1. Practica războiului informațional rus: prezentarea generală a situației

Războiul informațional se desfășoară într-un spațiu unde nu sunt frontiere, astfel că fiecare țară se află într-un mediu informațional mixt unde circulă numeroase interpretații ale diferitor evenimente și fenomene. Aceste interpretații luate cumulativ creează narative specifice prin intermediul cărora un stat își prezintă sau impune viziunea asupra realității. Desigur că fiecare țară comunică prin prisma intereselor naționale, însă modul cum sunt promovate narativele, constituie diferența între propagandă și diplomație publică. Analizând modelul de comunicarea la nivel internațional al Federației Ruse, ajungem la concluzia că aceasta în mare parte este formată din propagandă și foarte puțin din elemente de diplomație publică. Scopul atât al propagandei cât și al diplomației publice este de a influența atitudinea și opinia altor popoare astfel încât să se exercite influență asupra deciziilor de politică externă ale celor din urmă. Există însă o diferență considerabilă între aceste două tipuri de comunicare. Propaganda constituie un canal de comunicare unidirecțional – de la emițător spre receptor, pe când diplomația publică este un canal bidirecțional – emițătorul și receptorul fac schimb reciproc de opinii și păreri. Diplomație publică este bazată pe adevăr, iar sursele utilizate pot fi verificate, pe când propaganda folosește adevărul selectiv, iar sursele fie lipsesc, fie sunt adesea obscure și nesigure. În final, diplomația publică este bazată pe un cod de etică, pe când propaganda este în mare parte lipsită de acesta.

Dacă facem referire la propaganda Federației Ruse, aceasta este reflectată în mai multe narative care pot fi repartizate pe trei nivele distincte:
Nivel global – se disting narativele proiectate pentru întreaga comunitate internațională. Aici se desprind următoarele motive centrale: (1) Rusia este un actor global într-o lume multipolară, iar interesele sale trebuie să fie luat în considerare; (2) Occidentul duce o politică agresivă și expansionistă bazată pe ipocrizie și standarde duble; (3) Rusia dorește colaborare însă este forțată să concureze cu Occidentul; (4) Rusia este un stat excepțional cu o identitate distinctă, exprimat prin așa numita „Lumea Rusă” (Русский Мир). Promovarea acestei identități servește ca materie primă pentru șovinismul național și justificarea politicilor externe ostile (Anexa 1).
Nivel regional: se disting narative proiectate pe anumite regiuni, în special cele ce vizează spațiul post-sovietic. Aceste narative exploatează rolul de lider regional al Rusiei și pune accent pe predispozițiile socio-politice, socio-economice și socio-culturale ale „omului sovietic”. Aici se desprind următoarele motive centrale: (1) fostele țări sovietice sunt popoare înrudite care au o istorie și destin comun; (2) spațiul post-sovietic este sfera de influență a Rusiei iar statele din vecinătate sunt tratate ca parteneri secundari – politica „surorii mai mari”; (3) Rusia este garant al stabilității și securității regionale, iar structurile

Euro-Atlantice sunt forțe destabilizatoare; (4) modelele de integrare Euro-Atlantice sunt discreditate, în schimb sunt promovate propriile proiecte integraționiste (Uniunea Vamală, Uniunea Euro-Asiatică, Organizația Tratatului de Securitate Colectivă).

Nivel local (național): se regăsesc narativele-țintă pentru fiecare țară în parte, a căror retorică este formulată în dependență de specificul și contextul național. În cazul Republicii Moldova se disting următoarele motive centrale: (1) Republica Moldova este o țară săracă și neputincioasă, manipulată de Occident; (2) vectorul european este greșit și o să se soldeze cu un eșec. Un exemplu elocvent al acestor două narative se regăsește în reportajul TVCentru intitulat Moldova-Renovare Europeană[434], în care autorii se străduiesc să arate cât de săracă și nenorocită este Republica Moldova, punând această situație pe eșecul integrării Europene; (3) securitatea Republicii Moldova este legată de Rusia, iar NATO destabilizează situația. Un exemplu al acestei narative este infograficul[435] realizat de Centrul de Cercetare și Jurnalism Internațional din cadrul RIA Novosti în care sunt prezentat câteva exemple de proiecte comune Republica Moldova – NATO, fiind drastic exagerat scopul lor ca fiind îndreptat spre aprofundarea rupturii cu Rusia și înglobarea Republicii Moldova în Alianța Nord-Atlantică (Anexa 5); (4) discreditarea activă a proiectul unionist care este prezentat ca o amenințare pentru statalitatea Republicii Moldova. Pe portalurile de știri se găsesc nenumărate articole care utilizează sperietoarea Unionismului pentru promovarea fricii și neîncrederii cetățenilor în special în rândul minorităților naționale. Drept exemplu poate servi articolul[436] care cheamă la organizarea unei acțiuni de răspuns la „Marșul Unirii" din Martie, 2016.

Convergența tuturor acestor narative în Republica Moldova face parte din războiul informațional promovat de Federația Rusă. În opinia lui Daisy Sindelar, directoarea regională a Radio Europa Liberă/Radio Libertatea: „*în timp ce pe plan intern propaganda rusească pune accent pe crearea unei imagini de popor excepțional, de cultivare a sentimentului de mândrie națională și a ideii că rușii sunt o națiune grozavă, în alte țări aceasta acționează pentru a demola unitatea națională și a scinda societatea*".[437] Este exact cazul Republicii Moldova în care nu există unitate națională și coeziune socială, iar populația este confuză și

---

[434] TVCenter, Молдавский евроремонт. Линия защиты (1/2) https://www.youtube.com/watch?v=XlCDAOJ5Y9ohttps://www.youtube.com/watch?v=qy5f4EpDRJI , accesat 15.04.2016.

[435] Centrul de Cercetare și Jurnalism Internațional, RIA Novosti. Молдавия: возможности, силы и средства НАТО на территории страны) http://ria.ru/cj_mm/20140903/1022575223.html, accesat 16.04.2016.

[436] Ca răspuns la „Marșul Unirii", socialiștii organizează un marș „de statalitate" la Comrat. Liber TV, 29/03/206 http://libertv.md/actualitati/ca-r%C4%83spuns-la-%E2%80%9Emar%C8%99ul-unirii%E2%80%9D-sociali%C8%99tii-organizeaz%C4%83-un-mar%C8%99-%E2%80%9Ede-statalitate%E2%80%9D-la, accesat 17.04.2016.

[437] Lina Grîu, Sinteze și Dezbateri de Politică Externă, Buletin Lunar Nr.9(114), Septembrie 2015. Asociația pentru Politică Externă http://2014.europa.md/images/dox4download/rm-ue_bilateral/2015/2015-09_Newsletter_APE_FES_RO.pdf, accesat 17/04/2016.

dezinformată ca urmare a propagandei active, inclusiv și pe fundalul corupției și nepăsării autorităților publice.

2. Instrumentele de promovare a războiului informațional

Cea mai eficientă metodă de promovarea a intereselor Moscovei se realizează prin intermediul **mass-media**, care include **media tradițională** (TV, radio, presă) și **media digitală** (Internet, portaluri informaționale și rețele de socializare). Din media tradițională, televiziunea rămâne în continuare cea mai importantă și credibilă sursă de informare. Canalele TV rusești domină piața media autohtonă[438] și sunt cele mai populare pentru telespectatori. Raportul de Monitorizare a Mass Media 2015, relevă principalele tendințe în producerea știrilor de origine rusă: în primul rând, evenimentele au o acoperire incompletă și sunt lipsite de echilibru indicând probleme grave de transparență. În al doilea rând, se distinge o raportare manipulativă lipsită de acuratețe și un nivel înalt de prejudecată. În al treilea rând, se remarcă o evaluare subiectivă a evenimentelor de către jurnaliști și promovarea unei retorici patriotice. În ciuda acestui fapt, sondajele de opinie arată că sursele media din Rusia se bucură de cel mai înalt nivel de încredere, iar inițiativele Consiliului Coordonator al Audiovizualului (CCA) de sancționare sau sistare a unor canale rusești retransmise pe teritoriul Republicii Moldova, sunt criticate dur. Un factor îngrijorător este că populația nici nu pune la îndoială credibilitatea informației recepționate. Conform studiului Centrului de Jurnalism Independent, doar 4% din respondenți se consideră a fi manipulați de mass-media. Oamenii susțin că la propagandă și manipulare recurge de cele mai multe ori mass-media din Republica Moldova (77%), urmată de presa din Federația Rusă (60%), România (50%) și Ucraina (48%) (Anexa 2).

Internetul este a doua cea mai importantă sursă de informare în Republica Moldova, ponderea căreia este în permanentă creștere pe fondul dezvoltării tehnologiilor. Deși Internetul, spre deosebire de televiziune, oferă mai multe alternative informaționale și o diversitate mai mare de surse, factorul decisiv rămâne a fi preferințele și deprinderile utilizatorilor. Conform datelor furnizate de Biroul de Audit al Tirajelor și Internetului, utilizatorii de Internet din Republica Moldova favorizează portalurile de proveniență rusă, utilizând pe larg motoarelor de căutare și căsuțelor poștale electronice precum Mail.ru, Yandex.ru și Rambler.ru. Acest fapt influențează ce fel de rezultate sunt generate de căutările *web*, favorizând informația de origine rusă. De asemenea, utilizatorii de Internet autohtoni utilizează pe larg rețelelor de socializare precum

[438] În prezent, în R. Moldova sunt difuzate sau retransmise, prin intermediul operatorilor prin cablu, circa 140 de posturi și canale TV. Dintre acestea, 41 difuzează produse media doar în limba rusă, iar 76 și în română, și în rusă.

Odnoklassniki și VKontakte în care acționează mai multe grupuri [439] care promovează tematici anti-NATO, anti-SUA și anti-UE. Cu creșterea popularității platformelor social media, conceptul de atac cibernetic social câștigă multă atracție și interes. Acesta permite cu un cost minim manipularea într-un mod rapid a percepțiilor prin intermediul zvonurilor care propagă ura, exploatează antipatia și consolidează prejudicii ale unei populații țintă. În consecință, media digitală din Republica Moldova este strâns conectată și integrată în RuNet[440], care pe lângă prestarea serviciilor de profil servește, de asemenea, și ca platformă pentru operațiunile psihologice. Conform raportului *Freedom House* – „Freedom on the Net[441]", Internetul în Rusia este puternic cenzurat în special partea ce ține de criticarea autorităților, conflictele sociale, cazurile de corupție, opoziția politică, proteste sau mobilizarea în masă. Tot aici, mai mulți experți susțin că contentul de proveniență rusă este puternic manipulat prin intermediul așa-numitelor Fabrici de Troli și Kremletoți (Кремлебот), iar traficul este monitorizat de serviciile speciale [442], oferind posibilitatea de colectare masivă a datelor personale care ulterior servesc pentru îmbunătățirea instrumentelor de manipulare. În concluzie, percepția publică se formează în mare parte pe fluxul de noutăți provenit din sursele ruse sau afiliate acesteia. Propaganda rusă prin intermediul Televiziunii și Internetului distorsionează și denaturează informația, impunând viziunea proprie asupra realității, iar ca urmare a dezinformării masive se răspândește confuzie, dezorientare și lipsă de încredere în rândul populației.

3. Războiul informațional și impactul asupra securității naționale

Securitatea este cel mai important „*bun public*" oferit de stat, care este dependent de percepția securității în rândul populației. Unul din obiectivele cheie ale războiului informațional este distorsionarea acestei percepții prin propagandă și dezinformare. Un prim exemplu de succes sunt efectele produse după criza din Ucraina, care s-a soldat cu pierderi teritoriale, instabilitate politică, o economie ruinată și o criză umanitară de proporții. Experții ucraineni susțin că războiul informațional este un fenomen pe termen lung care poate dura zeci de ani, erodând sistemul de securitate și apărare[443]. Așadar, conflictul din

[439] Printre ele se numără: „Молдова должна быть с Россией" (Moldova trebuie să fie cu Rusia – 12 500 membri Facebook), "Родина-Евразийский Союз" (Patria-Uniunea Euroasiatică 17000 membri Odnoklassniki), "Интересная Молдова" (Moldova Interesantă – 3750 membri Facebook).

[440] RuNet – termen care se referă la ansamblul portalurilor web de origine rusă și comunitatea online care le utilizează.

[441] Sanja Kelly, Madeline Earp, Laura Reed, et.al. (2015) Privatizing Censorship, Eroding Privacy. Freedom House Report: Freedom on the Net 2015. https://freedomhouse.org/sites/default/files/FH_FOTN_2015Report.pdf, accesat 18/04/2016.

[442] Илья Клишин, Кремль против интернета: подготовка к прошлой войне. Carnegie Moscow Center, 21 Апреля 2016. http://carnegie.ru/commentary/2016/04/21/ru-63383/ixbl, accesat 22/04/2016.

[443] Сергей Постоловский (2016). Россия 2016: Контуры Гибридной Войны. Первый доклад Бюро Противодействия Гибридной Войне.

Ucraina nu s-a produs la întâmplare, ci a fost rezultatul unei scenariu bine pregătit și organizat. Pentru obținerea acestor rezultate, în războiul informațional se utilizează patru strategii[444] (The 4D Approach): (1) respingerea – negarea faptelor care contravin narativelor promovate; (2) denaturarea – deformarea faptele prin falsificare sau schimbarea contextului; (3) distragerea atenției – abaterea atenției publicului de la faptele inconvenabile; (4) descurajarea – utilizarea elementelor de intimidare.

La fel ca și în cazul Ucrainei, Republica Moldova este țintă a războiului informațional purtat de Rusia. În cazul Ucrainei, observăm o fază activă a războiului informațional care presupune o campanie media directă și intensivă prin aplicarea mecanismului prieten-dușman[445] pentru formarea imaginii de inamic. Sunt folosite pe larg tacticile de intimidare, adversarul este demonizat și se subliniază superioritatea morală pentru legitimizarea acțiunilor proprii. În cazul Republicii Moldova, se observă o fază latentă a războiului informațional, similară după metode cu faza activă însă cu o intensitate puțin mai redusă, fiind în același moment mai flexibilă și cuprinzătoarea. Paradigma explicativă de bază în războiul informațional este bazată pe teoriile conspiraționiste. Acestea oferă un șir de avantaje: în primul rând, au o capacitate explicativă universală fiind ușor maleabile la orice circumstanțe. Fiecare revoltă populară, mobilizare publică, sau schimbarea vectorului de politică externă în țările CSI este blamată pe serviciile secrete occidentale care acționează pentru distrugerea Rusiei din interior și deteriorarea relațiilor cu „*țările aliate*”. În al doilea rând, ele sunt ușor de fabricat dar greu de dezmințit pentru că se bazează pe convingeri și nu pe fapte. Pentru producerea unei teorii este suficientă puțină imaginație și investiții minime de timp, în contrast, verificarea faptelor fiind un proces care necesită exigență și consumă mult timp. În al treilea rând, teoriile conspiraționiste sunt construite pe dihotomia bine-rău captând imaginația publicului prin faptul că sunt simple, intrigante și distractive. Drept exemplu poate servi comparația între buletinul informativ NATO pentru exercițiul maritim Sea Breaze 2015[446], în care se descriu doar un șir de fapte (locul, timpul, participanții și obiectivul

[444] Ben Nimmo, Anatomy of an Info-War: How Russia's Propaganda Machine Works, and How to Counter It. Central European Policy Institute. http://www.cepolicy.org/sites/cepolicy.org/files/attachments/ben_nimmo.pdf, accesat 18/04/2016.

[445] Mecanismul prieten-dușman (свой-чужой) este o abordare care tratează actori internaționali prin prisma etichetării lor fie ca „prieten” sau „dușman”. Acest mecanism este utilizat în propaganda rusă pentru formarea imaginii de inamic. Spre exemplu, schimbarea percepției populației Rusei față de ucraineni. Dacă înainte de 2014 aproape 70% din populație considerau Ucraina o țară prietenă, în 2015 *trend*-ul s-a inversat – aproximativ 70% dintre ruși considerând Ucraina o țară neprietenoasă. Sursa Integration Barometer 2015. Centre for Integration Studies, Report No.33, Eurasian Development Bank. http://eabr.org/general/upload/CII%20-%20izdania/2015/Barometr-2015/EDB_Centre_Report_33_Analycal_Summary_ENG.pdf, accesat 01/05/2016.

[446]Key NATO & Allied Exercises Fact Sheet, June 2015, http://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/pdf_2015_06/20150624_1506-key-exercises.pdf, accesat 20/04/2016.

exercițiului) și articolul apărut pe Sputnik.md[447] care prezintă o întreagă istorie și abundentă în interpretări și prognoze amenințătoare.

Aceste teorii constituie piatra de temelie pentru construirea narativelor menite să discrediteze aspirațiile europene ale Republicii Moldova și să accentueze stereotipurile și prejudecățile față de structurile Euro-Atlantice. În această privință, se distinge un *lobby* politic targetat și o campanie media activă complementară acestuia, ale cărei mesaje pot fi rezumate în următoarele sintagme:

- prezentarea NATO ca o structură militară agresivă dirijată de SUA, care duce o politică războinică și expansionistă;
- eforturile NATO sunt îndreptate spre menținerea artificială a confruntării cu Rusia și adâncirea divizării între fostele state sovietice;
- operațiunile militare și de menținere a păcii ale NATO sunt destabilizatoare și ineficiente;
- Republica Moldova este forțată să adere la Organizația Tratatului Atlanticului de Nord;
- cooperarea cu NATO contravine statutului de neutralitate a Republicii Moldova;
- colaborarea moldo-română este subscrisă cooperării Republicii Moldova cu NATO, ce oferă posibilitatea folosirii sperietorilor Unionismului și românofobiei;
- integrarea europeană implică și aderarea la Organizația Tratatului Atlanticului de Nord.

Roadele acestor narative nu întârzie să se manifeste în rândul populației. Ultimul sondaj IRI (International Republic Institute), arată că 64% dintre moldoveni văd Rusia ca cel mai potrivit partener economic al Republicii Moldova, iar 28% - drept partener politic. 44% din populația țării dorește integrarea în Uniunea Vamală spre deosebire de 43% care s-ar regăsi în Uniunea Europeană[448]. De asemenea, sondajele relevă faptul că majoritatea populației pledează pentru menținerea statutului de neutralitate, care la momentul actual nu oferă nicio garanție definitivă ca opțiune de securitate națională. Ultimul Barometru de Opinie Publică arată că doar un procent de 10% din populație susține aderarea la NATO în comparație cu aproape 20% în favoare aderării la Organizația Tratatului de Securitate Colectivă (OTSC)[449]. Aceste cifre sunt înregistrate în contextul în care majoritatea populației nu știe nimic despre această organizație pe lângă faptul că este afiliată cu Rusia. Pe de altă parte, NATO în continuare are o imagine publică proastă, doar 15% pronunțându-se pozitiv, 35% având o

[447] Sea Breeze в Черном море: как казаки США выручали Sputnik Молдова, 02/09/2015 http://sptnkne.ws/bmYP, accesat 01/05/2016.

[448] Public Opinion Survey Residents of Moldova, March 2016, International Republican Institute (IRI) http://www.iri.org/sites/default/files/wysiwyg/iri_poll_presentation-moldova-march_2016.pdf , accesat 08/05/2016.

[449] Barometrul de Opinie Publică (BOP), Aprilie 2016. Institutul de Politici Publice. http://ipp.md/public/files/Barometru/BOP_04.2016_prima_parte_finale-r.pdf, accesat 08/05/2016.

opinie neutră și 22% o opinie negativă. Credibilitatea NATO are un rating scăzut – 24% au încredere în NATO în comparație cu 46% care nu are încredere deloc în această structură (Anexa 3).
Pe fondul divizării societății, dezinformării și lipsei informațiilor obiective, lipsesc declarațiile și poziționările clare care ar trebui să vină de la guvernanți. Analizând programele partidelor politice parlamentare cu electorat pe tot teritoriul Republicii Moldova, am putea concluziona că deși interesul național este oficial anunțat drept integrarea europeană și cooperarea internațională, inclusiv cu NATO, la nivelul partidelor politice doar PL promovează direct ideea aderării la NATO, restul fiind fie în favoarea păstrării neutralității, fie promovează integrarea în Uniunea Vamală. Perioada electorală fiind, în acest sens, optimă pentru valorificarea acestui instrumentar public (Anexa 4). În acest context, prin influențarea opiniei publice din Republica Moldova, propaganda rusă obține pârghii de influențare a factorilor de decizie și stabilire a agendei publice în domeniul securității și apărării convenabilă Rusiei, dar care este în detrimentul Republicii Moldova.

4. Studiu de caz: Exercițiul Militar Comun SUA-Moldova Dragon Pioneer 2016

Mediatizarea exercițiului militar comun Dragon Pioneer 2016 prezintă un interes deosebit pentru că este un caz demonstrativ al propagandei ruse, fiind un punct de conjunctură a mai multor narative care în ansamblu sunt menite să formeze imaginea dorită. Modul în care a fost abordat acest subiect a căpătat o relevanță publică fulgerătoare, ce indică existența unei rețele funcționale bine organizate compuse din: (1) actori politici care sunt principalul element ce susțin *lobby*-ul anti-occidental; (2) reprezentanți ai societății civile cu scopul de a conferi senzația unei mișcări populare *grassroots* și (3) suportul informațional oferit de mass-media locală și cea din Federația Rusă.
Punctul de pornire al campaniei este identificat la nivel de *lobby* politic prin intermediul partidelor de opoziție – PSRM, PCRM și Partidul Nostru. Formula de comunicare utilizată de toate formațiunile politice mai sus menționate a fost compusă din trei elemente. În primul rând, vorbim despre folosirea formulei de *indignarea justificată* ca reacție la intrarea trupelor „străine NATO" pe teritoriul Republicii Moldova, fiind astfel încălcată suveranitatea și neutralitatea țării. Drept exemplu servește reacția liderului PSRM, Igor Dodon[450] și a lui Renato Usatîi[451] care au condamnat dur acest exercițiu. În al doilea rând utilizarea

[450] Natalia Screlea, Dodon pune piciorul în prag trupelor NATO. Va bloca intrările în Chișinău 3 Mai, 2016 http://today.md/ro/news/politic/7692, accesat 10/05/2016.
[451] Igor Liubec, Usatîi: Șalaru-criminal. Din Ambasada SUA facem crescătorie de curcani http://deschide.md/ro/news/politic/26989/Usat%C3%AEi-%C8%98alaru-criminal-Din-Ambasada-SUA-facem-cresc%C4%83torie-de-curcani.htm, accesat 10/05/2016.
Partidul Nostru Web. 03/05/2016 http://pnru.md/md/nasha-partiya-kategoricheski-osudila-vvod-soldat-i-bronetehniki-nato-na-territoriyu-moldovy/, accesat 10/05/2016.

apelurilor *anti-establishment* pentru mustrare guvernării care a conspirat pe la spatele poporului pentru aducerea tehnicii militare străine pe teritoriul Republicii Moldova. Utilizarea acestor mesaje are valoarea adăugata în ceea ce privește creșterea credibilității partidelor din opoziție și scăderea celor de la guvernare. În al treilea rând, s-a făcut apel la „*unitateși solidaritate"*[452]bazate pe patrimoniul sovietic comun de după al Doilea Război Mondial. Toate mesajele au fost încărcate cu populisme, stereotipuri, teorii conspiraționiste și termeni peiorativi anti-NATO, anti-americani și anti-occidentali.

Al doilea component a fost reprezentat de valul de mobilarea în masă prin intermediul societății civile reprezentată de „Garda Tânără„ (Молодая Гвардия), „Patria-Uniunea Euroasiatică„ (Родина – Евразийский союз) „Liga Tineretului Rus din Moldova„ (Лига русской молодежи) și alți activiști. Mobilizarea sectorului asociativ pro-rus a avut următoarele obiective: pe de o parte promovarea narativei „*istoriei și destinului comun*" prin utilizarea simbolismelor sovietice, pe de altă parte, promovarea mesajelor anti-occidentale prin discreditarea și defăimarea Alianței Nord-Atlantice, a Uniunii Europene și Statelor Unite ale Americii. Acest obiectiv a fost realizat prin celebrarea Zilei Victorie și glorificarea armatei sovietice care a învins în cel de-al Doilea Războiul Mondial. Ziua Victoriei poartă un caracter profund simbolic pentru populația Republicii Moldova care în ultimii ani a căpătat o semnificație politică specială, denotând o ciocnire culturală între valorile și principiile „*noi-europene*" și cele „*tradiționale-sovietice*" sau cu alte cuvinte, este o continuare a paradigmei „*est-vest*".

Ultimul component este suportul informațional oferit de mass-media locală și rusă. Tonul întregii atmosfere a fost dat de acțiunea „Regimentul Nemuritor[453]", promovată de toate canalele media guvernamentale[454] și mai multe posturi private afiliate sistemului mediatic din Rusia care sunt retransmise și în Republica Moldova. Anume instituirea acestui ton patriotic a contribuit la încurajarea și mobilizarea populației să protesteze împotriva exercițiului Dragon Pioneer 2016, care a fost tratat atât ca un atac direct asupra suveranității Republicii Moldova, cât și ca un atac indirect asupra principiilor și valorilor tradiționale moștenite din perioada sovietică. Promovarea narativei anti-occidentale în Republica Moldova s-a realizat prin canalele media precum

---

[452] PSRM, Felicitări cu Ziua Victoriei, http://socialistii.md/liderului-psrm-igor-dodon-indeamna-toti-cetatenii-sa-participe-la-marsul-organizat-pe-9-mai-cu-prilejul-zilei-victoriei/, accesat 12/05/2016.
Partidul Nostru, Felicitări cu Ziua Victoriei http://pnru.md/md/renato-usatyj-pozdravil-grazhdan-moldovy-s-dnem-pobedy/, accesat 10/05/2016.
PCRM, Felicitări cu Ziua Victoriei http://www.pcrm.md/main/index_md.php?action=news&id=9906, accesat 10/05/2016.

[453] Regimentul Nemuritor (Бессмертный полк) este o acțiune publică internațională care are loc în Rusia, CSI și în mai multe țări occidentale cu scopul celebrării Zilei Victoriei. Participanții la această acțiune organizează un marș purtând portretele și fotografiile rudelor care au participat la al Doilea Război Mondial. Această acțiune a fost popularizată de mass-media rusă începând cu 2007, devenind un brand patriotic pe parcurs.

[454] Ivan Blagoi, Acțiunea „Regimentul nemuritor" a acoperit zeci de țări din întreaga lume. https://www.1tv.ru/news/2016/05/09/301818-aktsiya_bessmertnyy_polk_ohvatila_desyatki_stran_vo_vsem_mire, accesat 11/05/2016.

Prime, NTV, RenTV, RTR, Rosia24; portalurile de ştiri autohtone, în special Sputnik.md, 1news.md, Today.md, Moldovanews.md, Bloknot-moldova.md, Tsn.md, Aif.md, Replika.md, Actualităţi.md, Belvpo.md; portalurile informaţionale din Transnistria – Pan.md, Ava.md Novostipmr.md, dar şi din Găgăuzia – Gagauzinfo.md şi Gagauz.md. Mediatizarea exerciţiului militar Dragon Pioneer 2016 este un caz clasic de propagandă prin utilizarea mai multor tehnici de dezinformare:

- **Supraestimarea şi comunicarea greşită a faptelor**: metodă utilizată în raportarea exerciţiului militar Dragon Pioneer 2016 pentru promovarea fricii şi neîncrederii în rândul populaţiei prin exagerarea evenimentului şi dezinformarea în privinţa datelor statistice. Drept exemplu poate servi comunicarea unui număr mai mare de participanţi şi de tehnică militară utilizate în exerciţiu – 200 de militari şi 100 unităţi de tehnică conform Sputnik.md[455] în contrast cu numerele oficiale care afirmă 198 militari şi doar 58 de unităţi de tehnică din dotarea armatei SUA[456].
- **Interpretarea şi generalizarea**: este o tehnică folosită pe larg în propaganda rusă pentru denaturarea faptelor şi prezentarea viziunii proprii. În cazul examinat, în mass-media au apărut mai multe articole analitice, care prin generalizare şi interpretare au subscris exerciţiul militar la „*planul secret*" al SUA şi al aliaţilor occidentali de destabilizare [457] şi manipulare [458] a Republicii Moldova. Merită de menţionat că astfel de articole analitice sunt bine elaborate având un fundal informaţional extensiv. Ele sunt constituite pe principiul conectării mai multor eveniment într-o singur mesaj care se potriveşte la unul din narativele alese. În cazul de faţă se utilizează narativa agresivităţii occidentale şi motivul destabilizării securităţii naţionale prin intermediul NATO.
- **Inversarea faptelor şi schimbarea motivului**: această tehnică a fost folosită pe larg de aproape toate portalurile de ştiri autohtone. În primul rând, a fost inversat faptul că exerciţiul militar Dragon Pioneer 2016 este un exerciţiu comun între Republica Moldova şi NATO, dar nu între Republica Moldova şi Statele Unite[459]. Această inversare intenţionată a generat numeroase interpretări greşite despre scopul şi obiectivele exerciţiului în cauză.

---

[455] Tancurile americane au invadat centrul Chişinăului 08/05/2016, http://sptnkne.ws/bpVg, accesat 12/05/2016.
[456] Comunicat de presă, Ministerul Apărării al Republicii Moldova. Exerciţiul militar „Dragon Pioneer 2016" – premieră pentru Republica Moldova
http://www.army.md/?lng=2&action=show&cat=122&obj=3807#.VzebDoR97IU, accesat 11/05/2016.
[457] Военная техника США 9 мая в центре Кишинева: кому это выгодно, Ria Novosti. 30/04/2016 http://ria.ru/world/20160429/1423568174.html, accesat 11/05/2016.
[458] Xenia Florea. NATO în Oraş. 05/02/2016 http://www.noi.md/md/news_id/83703#close, accesat 12/05/2016.
[459]Premieră în Moldova: peste 100 unităţi de tehnică militară NATO va trece hotarul Sputnik Moldova, 28/04/2016. http://sptnkne.ws/bhvk, accesat 12/05/2016.

- **Schimbarea circumstanțelor și amestecul între adevăr și minciună**: în cazul exercițiului Dragon Pioneer 2016 s-au făcut speculații pe marginea introducerii „tehnicii NATO" pentru organizarea paradei militare în Piața Marei Adunări Naționale (PMAN). Aceste speculații au produs reacții controversate din partea diferiților demnitari de stat, în special Ministrul Apărării, Anatolie Șalaru, care s-a pronunțat pozitiv asupra organizării paradei[460] și Președintele Republicii Moldova, Nicolae Timofti, care a avut mai multe reticențe în privința acestui eveniment[461]. Acest fapt a permis ca subiectul să fie utilizat în scopuri politice pentru organizare protestelor anti-NATO și anti-SUA de partidele din opoziție și societatea civilă[462].
- **Utilizarea etichetelor și demonizarea adversarului**: este o tehnică des utilizată în producerea știrilor-țintă pentru atingerea efectului de știre virală. În mediatizarea exercițiului Dragon Pioneer 2016 s-a folosit un șir de etichete precum: „tancurile NATO [463] ", „Yankee", „Cavaleria Americană", „Forțele de ocupație" etc. De asemenea, s-au efectuat mai multe acțiuni simbolice precum amplasarea coroanelor funerare la echipamentul NATO din PMAN [464] sau numirea acțiunilor drept „*sacrilegiu faţă de locuitorii Moldovei*"[465]. Adăugarea acestor trăsături artistice permite ca mesajul promovat să fie mai memorabil și să influențeze percepțiile publicului la nivel de subconștient.

5. Concluzii și recomandări

Propaganda rusă se găsește peste tot în Republica Moldova, în politică, în şcoli, în spaţiul public, în economie, inclusiv prin utilizarea Bisericii ortodoxe ruse. Republica Moldova este obiect al războiului informațional similar după metode cu faza activă însă cu o intensitate puțin mai redusă, fiind în același moment mai flexibil și cuprinzător. Eficiența războiului informațional în Republica Moldova este dictat de următorii factori:

---

[460] Doina Salcuțan. Șalaru - da, Timofti - ba? Va fi sau nu adusă tehnica militară americană în PMAN de 9 mai. Unimedia, 04/05/2016 http://unimedia.info/stiri/Salaru---da--timofti---ba-va-fi-sau-nu-adusa-tehnica-militara-americana-in-pman-de-9-mai-114244.html, accesat 12/05/2016.

[461] De teama „interpretărilor negative", Nicolae Timofti se opune expunerii tehnicii militare americane în PMAN, pe 9 mai. Realitatea, 04/05/2016. http://www.realitatea.md/doc-exclusiv-de-teama-interpretarilor-negative-nicolae-timofti-se-opune-expunerii-tehnicii-militare-americane-in-pman-pe-9-mai-anatol-alaru-decizia-noastra-ramane-in-vigoare_38606.html, accesat 12/05/2016.

[462] Protest în centrul Chișinăului: NATO afară din Moldova Sputnik Moldova. Sputnik.md, 08/05/2016 http://sptnkne.ws/bpVz, accesat 12/05/2016.

[463] Михаил Шейнкман. Янки на танке. Бронетехника США вошла в Кишинев. Ria Novosti 04/05/2016. http://ria.ru/accents/20160504/1426266226.html, accesat 12/05/2016.

[464] Социалисты возложили траурные венки к военной технике НАТО на ПВНС. Bloknot-Moldova, 08/05/2016. http://bloknot-moldova.md/news/sotsialisty-vozlozhili-traurnye-venki-k-voennoy-te-741313?sphrase_id=64537, accesat 13/05/2016.

[465] Dodon: Forţele armate NATO au comis un nou sacrilegiu faţă de locuitorii Moldovei. Actualități.md, 08/05/2016. http://actualitati.md/md/politica-interna/dodon-fortele-armate-nato-au-comis-un-nou-sacrilegiu-fata-de-locuitorii-moldovei, accesat 13/05/2016.

- propaganda rusă este sistemică și omniprezentă în spațiul public, privat și în sectorul asociativ din Republica Moldova;
- are un caracter ierarhic bine organizat și aprovizionat;
- mass-media retransmise din Federația Rusă și mass-media locale servile;
- narativele promovate sunt construite pe modelul „*alb-negru*" (bine-rău) fiind simple, accesibile, captivante și concentrate;
- clasa politică din Republica Moldova deseori nu are inițiativă în stabilirea agendei de politică externă și securitate datorită detașării și pasivității.

Elementele enumerate sunt amplificate de lipsa unității naționale și a coeziunii sociale, iar populația este confuză și dezinformată ca urmare a propagandei active, inclusiv și pe fondul corupției, nepăsării sau complicității autorităților publice.

Scopul propagandei ruse este de a discredita aspirațiile europene ale Republicii Moldova și de a accentua stereotipurile și prejudecățile față de structurile Euro-Atlantice. În această privință, se distinge un *lobby* politic targetat și o campanie media activă complementară acestuia. Prin influențarea opiniei publice din Republica Moldova, propaganda rusă obține pârghii de influențare a factorilor de decizie și stabilire a agendei publice în domeniul securității și apărării convenabilă Rusiei, dar care este în detrimentul Republicii Moldova.

Totuși, cea mai eficientă metodă rămâne promovarea agresivă a intereselor Moscovei prin intermediul canalelor de informare ruseşti ori de limbă rusă, superioare celor moldoveneşti şi româneşti. Ziarele și programele televiziunilor rusești sunt mai ușor de asimilat, utilizează termeni cunoscuți, sunt prezentate într-o manieră mai interactivă, cu un mesaj transmis clar (chiar și în emisiuni de divertisment, filme, mesajul patriotic rus și incompetența europenilor, americanilor). Totodată, e greu (poate din lipsă de interes/timp) de verificat ce a comentat un anumit oficial sau expert în realitate. Oamenii sunt dispuşi să creadă şi zvonurile răspândite cu bună ştiinţă de mass-media în limbă rusă despre ridicarea vizelor şi acordul de asociere cu Uniunea Europeană, relațiile cu NATO, România, SUA etc.

Propaganda rusă se manifestă direct și agresiv în Republica Moldova, influența exercitată de Moscova și efectele propagandei asupra populației și asupra pieței media din țara noastră, piața dominată de programele TV rusești, fiind masivă. Rusia utilizează un instrumentar destul de vast în promovarea „adevărului său obiectiv" și în influențarea populației din Republica Moldova: TV, Radio, presa scrisă, internet, rețele de socializare etc.

Difuzarea zvonurilor este una din cele mai eficiente tactici ale atacurilor cibernetice sociale, deoarece acestea pot crea frică, ură sau speranță nefondată care urmează a fi materializate în acțiuni din viața reală. Pe platformele social media, vocile pro-rusești au cultivat sistematic frica, anxietatea și ura în rândul etnicilor ruși, vorbitorilor de rusă și simpatizanților ruși.

Considerăm că efectele războiului informațional asupra sectorului de Securitate și apărare sunt amplificate de următoarele elemente:

- există viziuni diferite asupra unor obiective de securitate naţională, mesajele instituţionale fiind divergente;
- nu există o aliniere interinstituțională a viziunilor de comunicare pe problematici care implica mai multe instituții (de exemplu: NATO, UE, opțiuni de securitate etc.);
- lipsa unei sinergii între instituțiile de resort privind informarea publicului;
- lipsa unui mesaj comun al instituțiilor de resort și al ONG-urilor de profil din cauză că nu există la acest nivel mesajele-cheie și coerenţă în comunicare la nivel naţional sau interinstituțional între purtătorii de cuvânt;
- finanțarea foarte modestă atât a instituțiilor guvernamentale, cât și a ONG-urilor de profil pentru campanii de informare de anvergură;
- scepticismul și lipsa interesului în rândul populației și reprezentanților mass-media din Republica Moldova pentru subiectele ce țin de securitate și apărare, precum și cele referitoare la relația RM-NATO;
- subiectele de securitate și apărare nu se regăsesc decât foarte puțin în discursurile publice ale factorilor de decizie;
- atavisme ale prejudecăților din perioada Uniunii Sovietice privind NATO.

Lipsa de coeziune a mesajului duce la slăbirea încrederii populației în instituțiile publice și la o percepție greșită a cetățenilor privitor la unele tematici sensibile. Reprezentanţii instituţiilor publice emit mesaje „amestecate”, de exemplu pe teme de securitate naţională, în care politicile nu sunt clar şi consistent articulate sau în care nu există o justificare convingătoare pentru o anumită opţiune politică, astfel, cultivând percepţii precum cea de dezordine, de ezitare sau de slăbiciune a naţiunii.

RECOMANDĂRI:

- elaborarea unei strategii narative unice, care ar conține un set de valori și credințe ale țării noastre și ar fi o metoda bună de apărare împotriva propagandei. Din păcate, lipsește în Republica Moldova;
- educația de lungă durată care vine să consolideze gândirea critică chiar din clasele gimnaziale și dezvoltă educația mediatică (incluzând și cea din platformele social media);
- îmbunătăţirea comunicării cu societatea civilă şi publicul larg prin campanii de informare publică. Comunicarea ne ajută să evităm manipularea informaţională;
- Autorităţile statului ar trebui să monitorizeze informaţia comunicată publicului. Deseori, populaţia gândeşte aşa cum i se comunică. Astfel, totul depinde de procesul de comunicare: dacă informaţia îi este explicată mai bine,

cetăţeanul înţelege mesajul corect. Este şi cazul mediatizării procesului de apropiere a ţării noastre de Uniunea Europeană și a colaborării cu diverse organizații internaționale. Dacă cetăţeanului nu i se comunică adevărul despre beneficiile cooperării, el poate devin victima dezinformării și propagandei.

• promovarea culturii de securitate, de schimbare a percepţiei faţă de diverşi actori ce garantează securitatea regională şi internaţională;

• elaborarea unei noi Strategii de Comunicare şi Informare în domeniul Securității și Apărării. Comunicarea strategică ar trebui să constituie interfața între strategia național și acțiune;

• introducerea subiectelor de securitate naţională, de politică externă şi de apărare pe agenda publică din ţara noastră, prin crearea unui cadru adecvat de dezbateri publice în domeniu;

• preluarea de concepte noi, modele noi, adaptate mediului de comunicare autohton. Atragerea asistenţei sporite din partea partenerilor străini, Centrelor de excelență de profil ale organizațiilor internaționale și elaborarea unei strategii de comunicare comună în regiune (Republica Moldova, Ucraina, Georgia);

• o înțelegere comună cu privire la importanța comunicării strategice, prezentă la toate autoritățile publice și la nivelul tuturor politicilor și strategiilor naționale;

• creșterea gradului de conștientizare/înțelegere și eliminarea prejudecăţilor în rândul populației privind beneficiului cooperării RM-UE / NATO și alți parteneri, prin implicarea mediului academic (ca multiplicator) în diseminarea informației obiective și elaborarea cercetărilor științifice, cooperare și voce unică a ONG-urilor de profil, a formatorilor de opinie și a comentatorilor politici;

• fortificarea capacităților mass-mediei și a societății civile de a interacționa cu instituțiile publice de resort;

• instituțiile guvernamentale trebuie să fie mai deschise, mai active în dialoguri, dezbateri, mai participative și deschise la inițiativele societății civile;

• atribuirea unui rol mai important mass-mediei prin colaborări strânse şi întâlniri regulate trimestriale cu reprezentanții instituțiilor de resort;

• monitorizarea rezultatelor concrete, analize media şi monitorizarea liderilor de opinie.

ANEXE

Anexa nr. 1

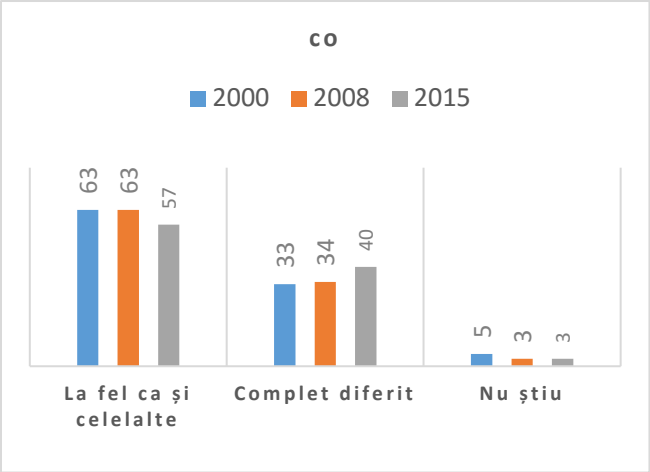

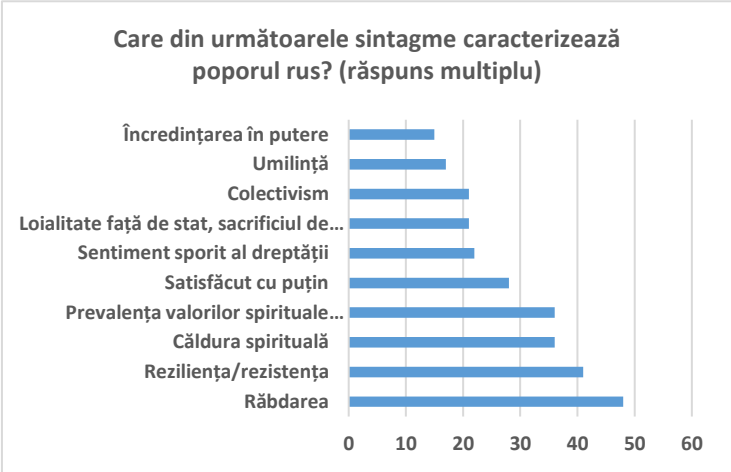

Sursa: [Opinia Publică 2015](), Centrul Analitic Levada (Rusia)

Anexa nr. 2

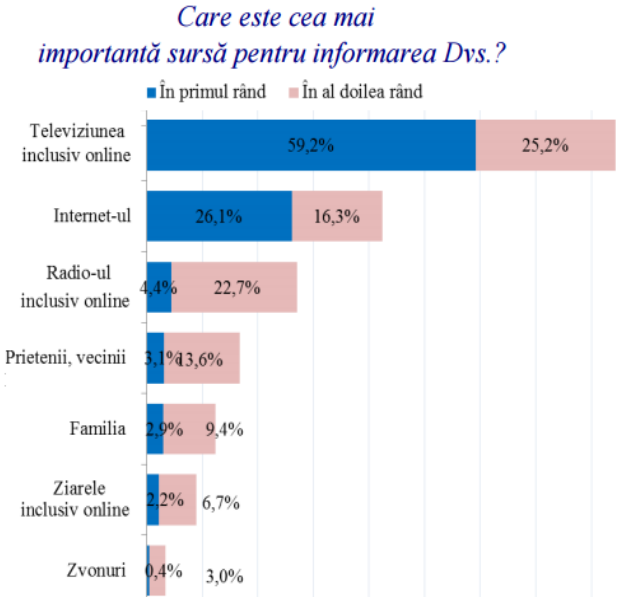

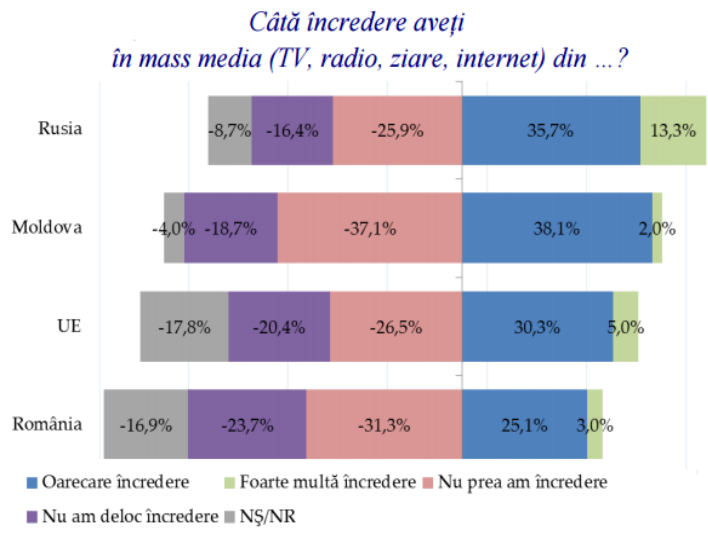

Sursa: [Barometrul de Opinie Publică, Aprilie 2016]()Institutul de Politici Publice

Anexa nr. 3

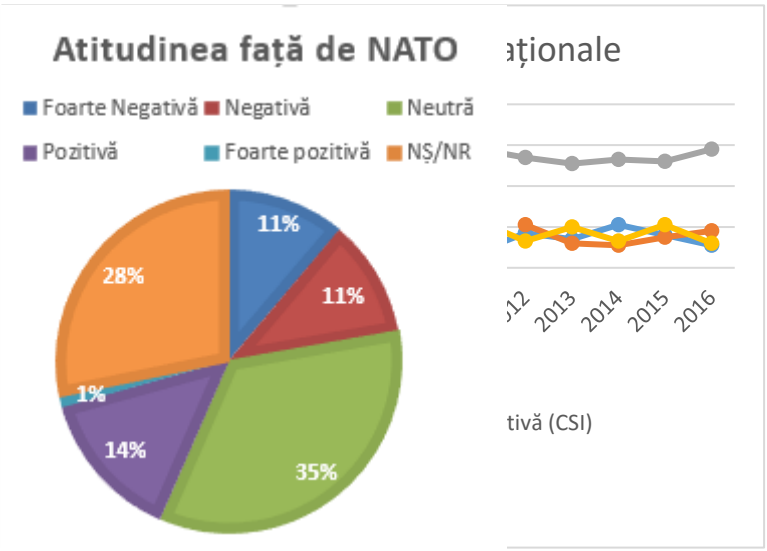

Sursa: Barometrul de opinie publică 2003-2016, Institutul de Politici Publice

Sursa: Percepția NATO în Republica Moldova, IMAS 2013

Anexa nr.4

Partide	**Viziuni partidelor privind asigurarea securității naționale**
Partidul Liberal (PL)	„Informarea veridică a populaţiei privind rolul și importanţa NATO în procesul de democratizare a Republicii Moldova și a indispensabilităţii aderării la NATO în procesul de integrare europeană. Examinarea, în perspectivă medie și lungă, a iniţierii negocierilor asupra Foii de Parcurs pentru aderarea Moldova la NATO”.[466]
Partidul Liberal Democrat din Moldova (PLDM)	„Asigurarea unui grad mai înalt de securitate a Republicii Moldova, bazat pe o cooperare mai strânsă în domeniul securităţii cu Uniunea Europeană și Statele Unite ale Americii, precum și dezvoltarea unor relaţii corecte, echitabile și reciproc avantajoase cu Ucraina, Rusia și cu alte state din regiunea Europei de Est și Eurasiei”.[467]
Partidul Democrat din	„Partidul Democrat susţine ferm neutralitatea militară a Republicii Moldova și menţinerea neschimbată a prevederii

[466] Programul PL http://pl.md/slidepageview.php?l=ro&idc=630&t=/Documente/Programul-PL&, accesat 08/05/2016.
[467] Programul Politic PLDM http://pldm.md/who-we-are/partidul/programul-politic, accesat 08/05/2016.

Moldova (PDM)	constituţionale în acest sens. Republica Moldova nu trebuie să adere nici la NATO, nici la vreo altă alianţă militară”.[468]
Partidul Comunist din Republic Moldova (PCRM)	„PCRM va fortifica principiul de neutralitate constituţională și va tinde să obţină recunoașterea internațională a acestui statut; neutralitatea constituţională a Republicii Moldova va fi consolidată în acte legislative suplimentare”.[469]
Partidul Socialiștilor din Republica Moldova (PSRM)	„Neutralitatea Republicii Moldova este consfinţită în Constituţie. Actuala guvernare este gata să dea tineretul nostru pe mâinile NATO și să-i implice în conflicte militare străine. Uniunea Vamală – este garanţia păcii”.[470]

Anexa nr. 5

[468] Platforma Electorală PDM http://www.e-democracy.md/files/elections/parliamentary2014/electoral-program-pdm-2014-ro.pdf, accesat 08/05/2016.
[469] Platforma PCRM http://www.pcrm.md/main/index_md.php?action=program, accesat 08/05/2016.
[470] Programul PSRM http://socialistii.md/despre-partid/programul-psrm/, accesat 08/05/2016.

Moldova: capabilitățile NATO pe teritoriul țării

Cu încălcarea Constituției și impotriva voinței poporului, guvernul Moldovei depune cele mai active eforturi pentru integrarea în NATO. Scopul acestui proces, la fel ca și în alte țări din spațiul post-sovietic este de a crea și menține artificial confruntația cu Rusia

Structuri Politice

- Centrul de Informare și Documentare NATO
- Punct de Informare pentru programul NATO "Parteneriat Pentru Pace" din cadrul Academia de Știință

Structuri analitice

- Asociația RENAM
- Asociația de Politică Externă

Structuri din sectorul asociativ

- Expert-Grup
- Institutul de Politice Publice

Exerciții militare NATO pe teritoriul Moldovei

2006 Cooperative Longbow/Lancer 2006

2010 Exercițiile NATO-Moldova "Scutul pentru Pace" 2010

2011 Exercițiul Codrii 2011

Exerciții militare internaționale cu participarea militarilor Moldoveni

2014 Rapid Trident 2014 (Ucraina)

Saber Guardian 2014

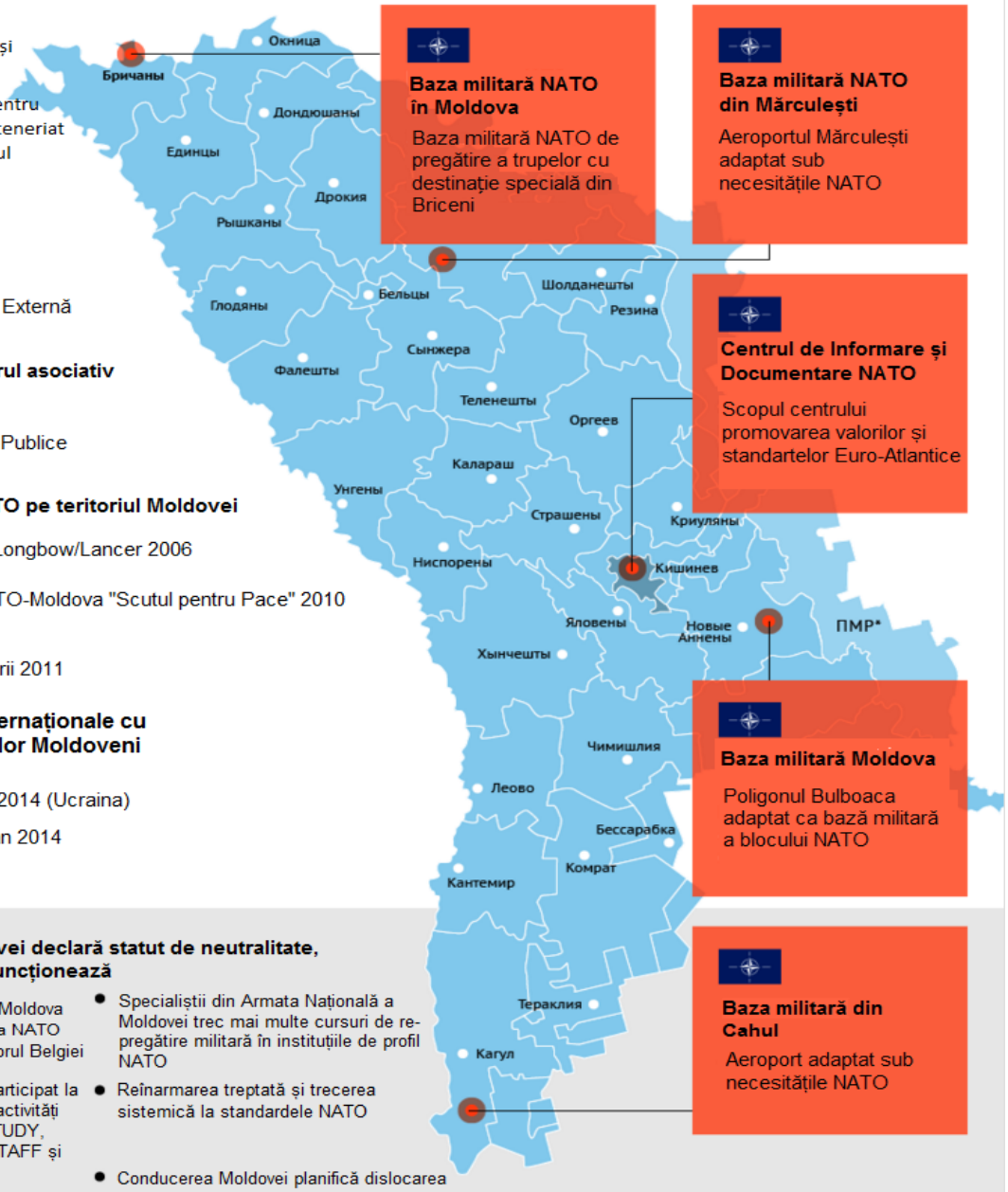

Baza militară NATO în Moldova

Baza militară NATO de pregătire a trupelor cu destinație specială din Briceni

Baza militară NATO din Mărculești

Aeroportul Mărculești adaptat sub necesitățile NATO

Centrul de Informare și Documentare NATO

Scopul centrului promovarea valorilor și standartelor Euro-Atlantice

Baza militară Moldova

Poligonul Bulboaca adaptat ca bază militară a blocului NATO

Baza militară din Cahul

Aeroport adaptat sub necesitățile NATO

Constituția Moldovei declară statut de neutralitate, care de facto nu funcționează

- În Decembrie 1997 în Moldova este înființată misiunea NATO condusă de ambasadorul Belgiei
- Din 1997 Moldova a participat la mai multe inițiative și activități NATO precum SEESTUDY, SEECHANGE, SEESTAFF și SEEMAG
- Este deschis Centrul de Informare NATO
- Serviciile secrete din Moldova și NATO fac schimb permanent de informații
- Specialiștii din Armata Națională a Moldovei trec mai multe cursuri de re-pregătire militară în instituțiile de profil NATO
- Reînarmarea treptată și trecerea sistemică la standardele NATO
- Conducerea Moldovei planifică dislocarea unei baze militare NATO pe teritoriul poligonului din Bulboaca
- Centrul militar din Bulboaca a fost modernizat în 2012 cu contribuția militară SUA, oferit în cadrul programului Inițiativa Globală Operațiuni pentru Pace (GPOI)

* Приднестровская Молдавская Республика

ЦЕНТР МЕЖДУНАРОДНОЙ ЖУРНАЛИСТИКИ И ИССЛЕДОВАНИЙ

© РИА Новости, Инфографика

Cap.3. Partidele politice ca instrument al războiului hibrid dus de Rusia. Cazul Republicii Moldova

Viorel Cibotaru

Moscova şi implicarea partidelor europene în propagandă

Moscova a lansat o ofensivă propagandistică nemaiîntâlnită din perioada Războiului Rece, îndreptată împotriva Occidentului prin extinderea rolului „televiziunii de ştiri" a Kremlinului, *Russia Today*, şi prin lansarea unui serviciu-mamut de radio şi de *website*-uri de ştiri, numit *Sputnik*, care ar trebui să emită în întreaga lume.

Ţintele prioritare sunt fostul spaţiu sovietic şi fosta Europă Comunistă, Republica Moldova nefiind ocolită. Atacul propagandistic este parte a noului război asimetric declanşat de Rusia împotriva Vestului şi trebuie să îşi găsească o ripostă rapidă.

Însuşi şeful Marelui Stat Major, generalul Valeri Gherasimov, a scris încă din februarie 2013 într-o publicaţie militară că „în secolul al XXI-lea asistăm la ştergerea graniţelor dintre starea de război şi cea de pace. Rolul mijloacelor non-militare pentru atingerea scopurilor politice şi strategice a crescut şi în multe cazuri acestea au depăşit armele în ceea ce priveşte eficienţa. Direcţia de aplicare a metodelor de conflict s-a mutat către utilizarea pe scară largă a mijloacelor politice, economice, informaţionale, umanitare şi a altor măsuri non-militare. Toate acestea sunt suplimentate prin măsuri militare acoperite, inclusiv prin acţiuni de conflict informaţional şi acţiuni ale forţelor speciale".

Rusia nu neglijează nici una din componentele acestui război. Pe plan politic, Moscova cultivă cu grijă atât partidele de extremă stânga „moştenite" de la Uniunea Sovietică (Die Linke a fost o voce puternică în Germania împotriva sancţiunilor), dar şi partidele naţionaliste, descrise în Occident ca fiind de „extremă dreaptă", de la Frontul Naţional (Franţa) la Partidul Naţional Scoţian, UKIP (Marea Britanie), Lega Nord (Italia) şi până la partide de-a dreptul neofasciste şi neonaziste precum Jobbik (Ungaria), pe care le finanţează generos. De altfel, prima reuniune internaţională găzduită de Crimeea ocupată a fost un congres al partidelor de extremă dreaptă organizat de Kremlin la Yalta.

Serviciile secrete americane au iniţiat o investigaţie cu privire la infiltrarea de către Rusia în unele partide politice europene prin intermediul finanţărilor oferite ilegal în ultimul deceniu, practică ce ar face parte dintr-o strategie a Moscovei de tipul *divide et impera* în Europa, scrie publicaţia *The Telegraph*.

Conform sursei citate, directorul comunităţii serviciilor de informaţii (DNI) din SUA, James Clapper, a fost însărcinat de Congresul american să efectueze o astfel de investigaţie. Demersul ilustrează temerile crescânde la Washington cu

privire la determinarea Moscovei de a exploata disensiunile deja existente între statele europene pentru a submina astfel proiectul scutului antirachetă și a obține anularea sancțiunilor impuse Moscovei în urma destabilizării Ucrainei.
Potrivit publicației britanice, și la Londra unii înalți responsabili guvernamentali consideră că, în prezent, în Europa se desfășoară „un nou război rece", iar anvergura și forța acțiunilor Rusiei în această confruntare sunt subestimate.
Un raport intitulat „Activitatea de influență a Rusiei", consultat de *The Telegraph*, semnalează operațiuni de influență desfășurate de serviciile secrete ruse în Franța, Olanda, Ungaria, Austria și Republica Cehă, scrie *AGERPRES.*
Pe lângă cercetarea posibilei finanțări a unor partide politice, investigația serviciilor secrete americane va avea în vedere și identificarea unor operațiuni menite să alimenteze opoziția față de scutul antirachetă, precum și sabotarea unor inițiative prin care UE, în prezent dependentă energetic de Rusia, ar dori să găsească surse alternative de aprovizionare cu energie.
Printre partidele bănuite că ar fi fost finanțate de Rusia se numără în special cele de extremă-dreapta, precum Jobbik în Ungaria, Zorii Aurii în Grecia, Liga Nordului în Italia sau Frontul Național în Franța, acesta din urmă primind anul trecut un împrumut de nouă milioane de euro din partea unei bănci din Rusia.
În articolul din *The Telegraph* se subliniază legăturile extinse ale Rusiei în Austria, dar și dorința Moscovei de a influența evoluțiile politice în Marea Britanie, mai ales în perspectiva referendumului cu privire la rămânerea în UE. Conform acestei publicații, alegerea lui Jeremy Corbyn la conducerea Partidului Laburist ar fi văzută de Rusia drept o oportunitate pentru a slăbi Europa.
În sprijinul acestei ultime teorii este evocată și prezentarea exhaustivă a campaniei lui Corbyn de către postul *RussiaToday*, iar alegerea lui la conducerea laburiștilor a fost calificată de ambasadorul Rusiei la Londra drept un „progres major", diplomatul rus amintind că noul lider laburist consideră că NATO și-a pierdut rațiunea de a exista după terminarea Războiului Rece. Potrivit lui Igor Sutyagin, expert în probleme ruse la *Royal United Services Institute*, în prezent propaganda Rusiei este foarte activă și capătă trăsăturile unui „război hibrid". „*Campania Rusiei se desfăşoară într-o zonă gri, sub acoperire – uneori şi legal – pentru a evita ripostele politice, dar cu obiectivul clar de a slăbi determinarea Occidentului de a lupta şi pentru a alimenta îndoielile cu privire la NATO, UE, scutul antirachetă şi sancţiunile internaţionale impuse Rusiei*"[471], consideră expertul citat.

Sistemul de Partide din Republica Moldova

Republica Moldova nu face excepție de la acest fenomen și suspiciunile privind faptul că mai multe partide și mișcări/formațiuni politice din Republica Moldova

[471] Vezi: http://www.ordineazilei.ro/actualitate/international/p/sua-suspecteaza-rusia-ca-finanteaza-partide-europene-cu-obiectivul-de-a-dezbina-ue#sthash.jwOJzrux.dpuf.

ar fi finanțate/susținute de Federația Rusă planează mereu, deseori fiind demonstrate atât prin probe concrete de finanțare și sprijin direct, cât și prin exemple de analiză a acțiunilor, activităților, discursului politic, inițiativelor legislative, dezbaterilor publice etc.
Acest sprijin se efectuează prin:

- finanțări directe (nelegale, prin scheme corupționale; pe căi aparent legale, credite, afaceri comune, sponsorizări de concerte, vizite; donații prin fonduri de caritate;
- mass-media (canalele rusești și redacțiile locale ale acestora; presa scrisă și spațiul rețelelor de socializare);
- firme de consultanță, instituții pretins independente de cercetări academice, sociologice, ONG-uri;
- Biserica ortodoxă (Mitropolia Moldovei) și afilierile ei din societatea civilă;
- sistemul de educație (școli, academii slavone, extensiuni universitare etc.);
- sistemul de distribuire a cărților.

Activitatea partidelor politice (dar și a activiștilor/grupurilor de interese în anumite partide, a căror conducere nu susține acest tip de relații cu agenții ruși) este bine structurată pe domenii, potențiale, grupuri etnice, extinderea geografică, doctrine ideologice și este coordonată din centre unice.

Partide reprezentate în Parlament

Partidul Socialiştilor din Republica Moldova, Preşedinte: Igor Dodon, 24 mandate

Partidul Democrat din Moldova, Marian Lupu, 20 mandate
Partidul Liberal, Mihai Ghimpu, 13 mandate
Partidul Liberal Democrat din Moldova, Vlad Filat, 12 mandate
Partidul Comuniştilor din Republica Moldova, Vladimir Voronin, 7 mandate
Partidul Popular European din Moldova, Iurie Leancă, 3 mandate

Partide extraparlamentare

Partidul Social Democrat, Preşedinte: Victor Şelin
Partidul Verde Ecologist, Anatolie Prohniţchi
Partidul Nostru, Renato Usatîi
Uniunea Centristă din Moldova, Mihai Petrache
Partidul Naţional Liberal, Vitalia Pavlicenco
Partidul „Casa Noastră — Moldova”, Grigore Petrenco
Mişcarea Populară Antimafie, Sergiu Mocanu
Partidul Popular din Republica Moldova, Alexandru Oleinic
Partidul „Democraţia Acasă”, Vasile Costiuc
Platforma Demnitate şi Adevăr, Andrei Năstase

Partidul Liberal Reformator, Ion Hadârcă
Partidul Ruso-Slavean din Moldova, Oleg Topolniţki
Partidul Societăţii Progresiste, Marin Livădaru

Partide inactive

Partidul Agrar din Moldova, Preşedinte: Anatol Popuşoi
Partidul Socialist din Moldova, Victor Morev
Partidul Legii şi Dreptăţii, Nicolae Alexei
Partidul Popular Creştin Democrat, Victor Ciobanu
Mişcarea Profesioniştilor „Speranţa-Надежда", Vladimir Florea
Partidul pentru Unirea Moldovei, Ghenadie Calaraş
Mişcarea „Forţa Nouă", Valeriu Pleşca
Mişcarea „Ravnopravie", Valerii Klimenco
Partidul „Noua Opţiune Istorică", Victor Alexeev
Partidul Republican din Moldova, Andrei Stratan
Partidul Muncii, Gheorghe Sima
Partidul European, Viorel Ghimpu
Partidul Popular Democrat din Moldova, Valeriu Pasat
Partidul „Moldova Unită — Единая Молдова", Vladimir Ţurcan
Partidul Conservator, Natalia Nirca
Partidul „Pentru Neam şi Ţară", Nicolae Uţica
Mişcarea Romilor din Republica Moldova, Vasile Drangoi
Partidul „Patrioţii Moldovei", Mihail Garbuz
Partidul Regiunilor din Moldova, Mihail Formuzal
Partidul Popular Socialist din Moldova, Victor Stepaniuc
Partidul Acţiunea Democratică, Mihai Godea
Partidul „Renaştere", Vadim Mişin
Partidul „Patria", Emilian Ciobu

Specificul sistemului de partide din Republica Moldova

Astăzi, sistemul de partide din Republica Moldova nu este pe deplin instituționalizat, fiind în continuă evoluție. Respectiv, putem afirma cu certitudine că sistemul de partide din Republica Moldova este unul pluralist, instabil, versatil (în continuă schimbare), amorf și conflictual.

În viziunea unor experți [472], în 1991-2000, sistemul de partide avea elementele ***sistemului pluralismului extrem*** din clasificarea lui G. Sartori, în care existau partide antisistem (PCRM, PPCD), partide centriste (PDAM, MpMDP (adică PD), de centru–stânga (PSRM) și de centru dreapta (PFD). În 2001-2008, se observă unele elemente ale ***sistemului partidului dominant***, în frunte cu PCRM care acumula în jur de 46-50%; iar în 2009-2014 observăm

[472]http://www.bogdantsirdea.eu/?p=1011.

revenirea la sistemul pluralismului extrem (PCRM, PNL se plasează pe poziții antisistemice față de alianța PLDM, PD, PL-R).
De fapt, sistemul de partide din Republica Moldova pendulează între sistemul pluralismului extrem și sistemul partidului dominant. În caz de modernizare politică eficientă, există șansa formării unui pluralism moderat, specific statelor UE, cu 3-5 partide de bază prezente în Legislativ.
Mai jos propunem o clasificare a partidelor în funcție de poziționarea pe eșichierul politic și metodele utilizate. Trebuie remarcat că diferenţele dintre stânga – dreapta în Republica Moldova ţin mai mult de vectorul geopolitic şi factorul etnopolitic şi mai puţin de cel social-economic, ca în Occident.

Partide centriste:
Partidul Democrat din Moldova și Uniunea Centristă din Moldova se declară partide de centru care pledează pentru:

- integrarea în Uniunea Europeană şi păstrarea relaţiilor cu Rusia şi CSI;
- statutul de neutralitate; păstrarea independenţei Republicii Moldova;
- reforme moderate: privatizare balansată de o economie orientată social;
- ideea că naţiunea este un concept nu etnic, ci statal, legat de noţiunea de cetăţenie. Respectiv, toţi cetăţenii Republicii Moldova, indiferent de etnie, sunt moldoveni;
- balansarea între extremele politice.

Partidele de centru-stânga (Partidul Socialiștilor din Republica Moldova, Partidul Regiunilor):

- păstrarea calităţii de membru al CSI, aderarea la Uniunea Vamală Rusia-Kazahstan-Belarus;
- limba moldovenească, independenţa Republici Moldova, etnia majoritară din Republica Moldova sunt moldovenii;
- menţinerea statutului de neutralitate permanentă a ţării;
- susţin Mitropolia Moldovei, relaţiile cu Patriarhia Moscovei;
- pledează pentru federalizarea Republicii Moldova;
- susținerea activă a *business*-ului mic și mijlociu (vacanțe fiscale, impozite reduse);
- sunt adepţii unor politici sociale echilibrate.

Partidele de stânga (PCRM) pledează pentru:

- păstrarea calităţii de membru al CSI, aderarea la Uniunea Vamală Rusia-Kazahstan-Belarus. Totodată, PCRM utilizează și ideea de modernizare europeană;
- menţinerea statutului de neutralitate permanentă a ţării, care trebuie recunoscută internațional;
- sunt pentru stat unitar descentralizat;
- susţin Mitropolia Moldovei, relaţiile cu Patriarhia Moscovei;
- sunt adepţii unor politici sociale active;

- se declară adepți ai ideii comuniste, iar din vara lui 2013 chiar a ideii bolșevice.

Partidele de centru-dreapta (PLDM) pledează pentru:

- limba română ca limbă de stat;
- consolidarea independenței statului moldovenesc;
- fortificarea națiunii politice moldovenești, fără a restricționa autoidentificarea etnică
- integrarea în Uniunea Europeană;
- aderarea la NATO;
- relaţii pragmatice cu UE, SUA, România, Rusia;
- economia de piaţă, proprietatea privată, transformarea pământului în marfă, inclusiv cu posibilitatea de procurare pentru cetăţenii străini;
- păstrarea statului unitar descentralizat.

Partidele de dreapta (Partidul Liberal, Mișcarea Antimafia, PLR):

- limba romană ca limbă de stat, promovarea istoriei românilor şi a identităţii româneşti;
- relaţii strategice cu România, prin apropiere politică, economică și culturală;
- integrarea în Uniunea Europeană,
- aderarea la NATO, părăsirea CSI;
- reîntoarcerea la judeţe, păstrarea statului unitar;
- susţin mitropolia Basarabiei;
- economia de piaţă, proprietatea privată.

Unii politologi opinează, că în Republica Moldova avem atât partide de extremă stânga, cât și partide de extremă dreapta. Partidele de extremă din Republica Moldova au izvoare stabile de existenţă şi funcţionare, în special, izvoare sociale – segmentele majoritare ale populaţiei sărace şi foarte sărace, care le acordă de fiecare dată susţinere în alegeri. Ambele extreme utilizează metode radicale de comportament una faţă de cealaltă, fiind cointeresate în crearea raporturilor tensionate între ele.[473]

Partidele de extremă stângă

Astfel, extrema stângă în Republica Moldova este formată din partide marginale, extraparlamentare, care pledează pentru aderarea la uniunea interstatală Rusia – Belarus sau la Uniunea Vamală, aderarea la blocul militar ODKB (Organizaţia Tratatului pentru Securitatea Colectivă), limba rusă ca limbă de stat, reîntoarcerea la economie planificată, socialism, etc. De extremă stângă pot fi considerate PNB (Partidul Național Bolșevic, neînregistrat) formaţiunea «Народное сопротивление», adică „Rezistenţa populară”, care se plasează pe principiile marxismului ortodox. Unii politologi plasează aici și formaţiunea „Ravnopravie”. Tot aici pot fi incluse și formațiuni moldoveniste care au un

[473]Saca V., *Transformări politico-partinice în dimensiuni de sistem: reflecţii asupra societăţii moldoveneşti* // *Moldoscopie* (*Probleme de analiză politică*), Chişinău, USM, № 1, XXV, 2004, p. 100.

discurs radical, care luptă pentru un stat moldovenesc, promovează ideea de Moldova Mare, luptă contra unioniștilor și României (spre exemplu, Mișcarea Național-Democrată). Remarcăm faptul că în perioada 1993-2001, PCRM se situa în extrema stângă. Aflarea la putere a temperat mesajele radicale ale acestui partid.

Partide și forțe de extremă dreapta, cu mesaje naționaliste (Partidul Noua Dreaptă, creat în 2000, existent în România și Republica Moldova)

- promovează doctrina legionară — în esență o formă de naționalism etnic centrată pe etnia română, plus valorile creștinismului;
- unirea imediată cu România;
- limitarea limbii ruse, a mass-media rusești, a școlilor rusești;
- luptă cu imperialismul american și rus (au protestat contra războiului din Irak și Georgia);
- militează pentru interzicerea relațiilor homosexuale;
- sunt contra avorturilor pentru salvarea valorilor familiei tradiționale;
- atitudini accentuat agresive față de reprezentanții minorităților etnice, în special romi, evrei. ND a fost acuzată de unii intelectuali români că ar fi un „promotor cultural al tezelor rasiste si antisemite". Membrii ND susțin necesitatea manipulării genomului uman pentru a instaura un filtru de selecție a raselor inegale, potrivit Grupului Noua Dreapta, ca statut și grad de inteligență;
- euroscepticism. Noua Dreaptă s-a împotrivit aderării României la Uniunea Europeană, desfășurând în 2006 campania numită „Vei rămâne fără țară".

Neajunsul de bază al sistemului de partide din Republica Moldova este instabilitatea politică, condiţionată de numărul excesiv al partidelor politice care, pentru a intra în structurile puterii, promovează o politică a „suprapromisiunilor". Acestea, ţinând cont de resursele limitate, sunt irealizabile, „supraîncarcă" sistemul politic şi, ca efect, trezesc frustrări în masă şi îngreunează procesul de construire a democraţiei.

În viziunea lui Valeriu Moşneagă, acest sistem poate evolua atât înspre sistemul pluralismului moderat, cât şi spre consolidarea sistemului pluralismului extrem.[474] În viziunea noastră, riscul cel mare al sistemului de partide din Republica Moldova constă în transformarea lui într-un sistem al partidului hegemon, în care un partid mare va tolera existenţa unor partide sateliţi, în măsură în care acestea se vor conforma anumitor reguli de joc. Totuşi, sistemul politic este în evoluţie, iar evoluţiile vor depinde mult de vectorul modernizării, de succesul sau eşecul reformelor democratice.

[474]Мошняга. В Политические партии и партийная система Республики Молдовы: трансформационный контекст.// *Moldoscopie* (*Probleme de analiză politică*). Chişinău, USM, № 1, XXIII, 2003, c. 28.

Prevederi din programele partidelor politice care le implică în războiul informaţional al Rusiei în Republica Moldova

Congresul XIII al Partidului Socialiştilor din Republica Moldova

Pe 29 noiembrie 2015, la Chişinău şi-a ţinut lucrările Congresul XIII al Partidului Socialiştilor din Republica Moldova (PSRM). Sarcina principală a congresului a fost alegerea conducerii partidului şi adoptarea rezoluţiilor privind situaţia politică şi social-economică din Republica Moldova. Delegaţii care au participat la congres l-au reales unanim pe Igor Dodon în funcţia de preşedinte al Partidului Socialiştilor din Republica Moldova.

În discursul său, Igor Dodon a declarat că încă din 2011 a promis că PSRM va deveni o forţă politică importantă, atunci însă, acele cuvinte au fost tratate cu neîncredere, iar astăzi toată lumea vede şi înţelege că formaţiunea a devenit cea mai puternică forţă politică din Republica Moldova. Potrivit lui, acest fapt este rezultatul unei munci asidue susținute pe parcursul a patru ani. Igor Dodon a reiterat că guvernarea actuală trebuie schimbată cu orice preţ şi cât se poate de repede, pe motiv că ţara se află în pragul falimentului economic şi statal. Potrivit lui, în perioada următoare partidul se va afla în pregătire intensivă pentru alegerile parlamentare anticipate şi există o probabilitate foarte mare că acestea să aibă loc în prima jumătate a anului 2016.

În cadrul congresului a fost adoptat un Program al PSRM de dezvoltare durabilă şi stabilă a Republicii Moldova, care conţine zece paşi în vederea făuririi unui stat puternic. Printre paşii enumeraţi în program se menţionează „Moldova fără oligarhi şi corupţie", „Moldova — stat neutru", „Moldova — lider după ritmul de dezvoltare", „Integrarea Euroasiatică — garant al dezvoltării ţării şi soluţionării problemelor sociale", „Moldova — ţară cu un sistem de ocrotire al sănătăţii performant şi accesibil", „Moldoveni din toate ţările, uniţi-vă!", etc.

Din programul PSRM

Socialiştii din Republica Moldova susţin întru totul ideea privind perpetuarea unui proces multilateral de tratative în scopul elaborării unui model de securitate general european pentru secolul XXI în schimbul încercărilor din partea administraţiei SUA, faţă de care luăm o atitudine critică, de a folosi ideea securităţii colective în scopul promovării şi realizării unei noi încercări de a reîmpărţi sferele de influenţă la nivel global, fapt devenit o realitate posibilă după destrămarea URSS şi a lagărului socialist.

Din PLATFORMA ELECTORALĂ A PARTIDULUI SOCIALIŞTILOR DIN REPUBLICA MOLDOVA Moldova are nevoie de Altceva!

Partidele de dreapta sunt partide ale războiului. Recent au adoptat decizia de participare a Moldovei la activitatea NATO în calitate de parteneri şi aliaţi. Moldova e un stat neutru, dar, contrar acestui fapt, militarii noştri trebuie să ia parte la acţiunile desfăşurate de Alianţa Nord-Atlantică.

Aderarea la Uniunea Vamală

Socialiştii vor organiza un referendum, vor anula Acordul cu UE şi vor demara procedura de aderare a Moldovei la Uniunea Vamală. Moldova se află astăzi în faţa celei mai importante alegeri – alegerea partenerului de dezvoltare.„Eurointegrarea", ca şi încercarea de a sta pe două scaune, deja a provocat mai multe necazuri şia adus situaţia din ţară la limită. Majoritatea populaţiei din Moldova este categoric împotriva Acordului de Asociere cu Europa. Mai mult de un milion de semnături şi 800 de localităţi din Moldova sunt pentru aderarea la Uniunea Vamală. Apropierea de Rusia şi aderarea la Uniunea Vamală este singura garanţie pentru păstrarea ţării şi asigurarea dezvoltării ei.

Neutralitate. Fără NATO

Neutralitatea Republicii Moldova este consfinţită în Constituţie. Actuala guvernare este gata să dea tineretul nostru pe mâinile NATO şi să-i implice în conflicte militare străine.

Uniunea Vamală – este garanţia păcii

Stat integru

Apropierea de Rusia şi aderarea la UV este pentru Moldova singura posibilitate de a reuni ambele maluri ale Nistrului.

Din OBIECTIVELE PROGRAMATICE ALE PARTIDULUI DEMOCRAT DIN MOLDOVA

20. Consolidarea statutului constituţional de neutralitate permanentă;
21. Promovarea unei politicii externe echilibrate care să asigure imaginea şi interesele Republicii Moldova în context regional şi global, prin integrarea în Uniunea Europeană şi dezvoltarea cooperării cu ţările CSI.

Din P R O G R A M U L Partidului Comuniştilor din Republica Moldova

PCRM nu vede motive pentru participarea Republicii Moldova la vreun bloc militar, considerând blocurile militare drept nişte anacronisme ce contravin valorilor civilizaţiei moderne, drept un instrument folosit pentru reprimarea libertăţii, dar nu pentru afirmarea democraţiei şi securităţii. În acest sens, PCRM va acţiona în vederea diminuării treptate şi eşalonate a componentei militare a tuturor programelor statale şi naţionale şi va proceda la edificarea unui stat demilitarizat.

Din Programul Partidului Social-Democrat

După ce liderul PSD, Victor Șelin, a declarat că Republica Moldova poate avea un viitor în cadrul Uniunii Vamale Rusia - Belarus - Kazahstan, social-democarții anunță că vor iniția discuţii şi consultări ca referendumul legislativ să se desfăşoare în aceiaşi zi pe ambele maluri ale Nistrului.

„În mai multe mijloace de informare în masă a apărut declaraţia liderului autoproclamatei republici nistrene Evghenii Şevciuk de integrare a regiunii la Uniunea Vamală Rusia - Belarus - Kazahstan. În acest sens, este binevenit faptul ca acest referendum să se desfăşoare pe ambele maluri ale Nistrului", se spune într-un comunicat de presă al PSD.
Potrivit sursei, în Republica Moldova este format grupul de iniţiativă, care va organiza în anul 2012 un referendumul legislativ. Formațiunea, însă, nu oferă mai multe detalii cum va proceda pentru a iniția Referendumul.
Menționăm că Șelin a declarat anterior că Uniunea Vamală de Est a fost întotdeauna pentru Republica Moldova un teritoriu unde se putea cumpăra mai ieftin şi să vândă mai scump. Acesta a menționat că țara nu trebuie să renunțe la aspirațiile sale europene, ci doar să tindă spre locul în lumea modernă, acolo unde este mai avantajos.

Cap.4. Mass-media în războiul informaţional din Republica Moldova

Monitorizările Consiliului Coordonator al Audiovizualului

Olga Guţuţui

Serviciile de programe ale posturilor de televiziune din Federaţia Rusă sunt prezente pe teritoriul Republicii Moldova ca urmare a difuzării ori a retransmiterii acestora prin câteva modalităţi:

- posturi de televiziune şi de radio autohtone, care activează în temeiul licenţelor de emisie eliberate de către Consiliul Coordonator al Audiovizualului (CCA) şi care includ în serviciul lor de programe emisiuni produse în Federaţia Rusă;
- posturi de televiziune înființate în Federaţia Rusă şi retransmise pe teritoriul Republicii Moldova prin intermediul distribuitorilor de servicii, în temeiul contractelor de retransmisie;
- posturi de televiziune înființate în alte ţări decât Rusia, cu sediul juridic într-un alt stat, dar care difuzează informaţie referitoare la Federaţia Rusă şi în limba rusă, aspect ce se referă inclusiv la publicitate. Aceste posturi, de asemenea, sunt retransmise prin intermediul reţelelor distribuitorilor de servicii.

Din prima categorie fac parte posturi TV precum: *Prime TV (Первый канал), TV7 (HTB, până la data de 31 decembrie 2015), NTV Moldova (HTB, de la data de 01 ianuarie 2016), RTR Moldova (Россия РТР), Ren Moldova (Рен ТВ):*

Prime TV (Первый канал) – acoperire naţională, deţine a III-a reţea statală (o acoperire de 99,5%); în ofertele celor mai mari distribuitori de servicii se regăseşte pe prima poziţie;
TV7 (HTB) – acoperire regională; la data de 1 mai 2015 a renunţat la retransmisia buletinelor de ştiri şi a emisiunilor informativ analitice ale NTV-ului rusesc, acoperindu-le cu produs autohton;
Din data de 1 ianuarie 2016, NTV–ul rusesc este retransmis de postul de televiziune **NTV Moldova,** care a obţinut licenţă de emisie la data de 8 decembrie 2015 şi care retransmite inclusiv ştirile şi programele informativ-analitice din Federaţia Rusă; este difuzat prin reţelele distribuitorilor de servicii, regăsindu-se printre primele 10 poziţii;
Ren Moldova (Рен ТВ) – difuzat prin reţeaua de cablu;
RTR Moldova (Россия РТР) – difuzat prin satelit şi reţelele de cablu; unul din proprietari, cu o cotă de 50% este „Societatea rusească pentru organizarea şi gestionarea proiectelor în domeniul mass-media şi a comunicaţiilor". *(„Российское общество по организации и управлению проектами в области средств массовой информации и массовых коммуникаций").*
Pe de altă parte, avem posturile care retransmit doar produsul media rusesc: *Rossia 24, Russia Today, RTR 24 Vesti, MIR 24* şi altele.

Monitorizări ale Consiliului Coordonator al Audiovizualului

În perioada 2014 – 2015 Consiliul Coordonator al Audiovizualului a efectuat 3 monitorizări tematice care au vizat respectarea principului echilibrului social-politic, echidistanţei şi obiectivităţii în cadrul emisiunilor informative „Время" (Prime), „Сегодня" (TV7), „Вести" (RTR Moldova), „Новости 24" (Ren Moldova) şi „Вести" (Rossia 24). Două dintre monitorizări au fost efectuate în perioada anului 2014, a treia în 2015:
18 – 24 aprilie 2014,*„Cu privire la respectarea echilibrului social-politic, echidistanţei şi obiectivităţii în cadrul emisiunilor informative „**Время", „Сегодня", „Вести", „Новости 24"** şi **„Вести"** transmise şi retransmise din Federaţia Rusă de către posturile de televiziune „Prime", „TV7", „RTR Moldova", „Ren Moldova" şi „Rossia 24"*[475];
14 – 20 iulie 2014,*„Cu privire la respectarea principului echilibrului social-politic, echidistanţei şi obiectivităţii în cadrul emisiunilor informative „**Время", „Сегодня", „Вести", „Новости 24"** transmise din Federaţia Rusă de către posturile de televiziune „Prime", „TV7", „RTR Moldova" şi „Ren Moldova", inclusiv secvenţele serviciilor de programe menţionate în sesizările AO „APOLLO" nr. 627, 628 din 08.07.2014 şi nr. 642, 643 din 23.09.2014"*[476];
9 – 15 martie 2015,*„Cu privire la respectarea principiului echilibrului social-politic, echidistanţei şi obiectivităţii în cadrul emisiunilor informative „**Время",**

[475] http://cca.md/files/PLURALISM%20TV%20%20Raport%202014%2018-24.04.2014_0.pdf.
[476] http://cca.md/files/Raport.%20PLURALISM%20TV%202014%2014-20.07.2014_0.pdf.

„Сегодня", „Вести", „Новости 24" *şi* ***„Вести"*** *precum şi a altor programe şi emisiuni de format informativ-analitic, transmise/retransmise din Federaţia Rusă de către posturile de televiziune „Prime", „TV7", „RTR Moldova", „Ren Moldova" şi „Rossia 24", inclusiv secvenţele serviciilor de programe menţionate în autosesizările Consiliului Coordonator al Audiovizualului şi în baza sesizărilor parvenite de la deputatul în Parlamentului Republicii Moldova, Gheorghe Brega, GB nr. 34 şi de la candidatul la funcţia de başcan al Găgăuziei , Nicolai Dudoglo, f/nr".*[477]

Rapoartele de monitorizare au atestat derogări de la prevederile Codului audiovizualului al Republicii Moldova, precum şi de la normele deontologice ale jurnalismului. În construcţia ştirilor sunt folosite practici de *manipulare informaţională şi prezentarea neechilibrată a informaţiei*.
Punctul de pornire este *tonul agresiv* şi *titlurile* care bulversează. Subiectele buletinelor de ştiri *promovează şi intensifică zvonuri neconfirmate*, nerespectând *principiul echilibrului surselor*. De cele mai dese ori, în scopul denigrării autorităţilor şi armatei ucrainene şi prezentării acestora într-o conotaţie negativă, sunt folosite*tertipuri de imagini şi text,etichetări*, cum ar fi cele de la postul Rossia 24:
„Naţionalişti" *(„Националисты"),* „Radicali" *(„Радикалы"),* „Fascişti" *„Фашисты",* „Juntă" *„Хунта",* „Nazişti" *„Нацисты",* „Huligani" *„Отморозки"*, etc. În paralel, forţele separatiste sunt reflectate drept: „Oameni" *„Люди",* „Protestatari" *„Митингующие",* „Susţinătorii federalizării" *„Сторонники федерализации",* „Activişti ai societăţii civile" *„Гражданские активисты",* „Anti-maidan" *„Анти-майдан",* „Forţe ale auto-apărării" *„Силы самообороны",* etc**.**
Prezentatorii recurg la diferite comentarii şi opinii personale. Subiectele buletinelor de ştiri sunt preluate şi difuzate de mai multe ori în aceeaşi zi sau în ziua următoare. Se urmăreşte manipularea opiniei publice nu doar în cadrul ediţiilor de ştiri, aceleaşi tehnici sunt prezente şi în cadrul dezbaterilor, *talk-show*-urilor, emisiunilor de autor care uneori preiau pentru discuţie subiectele ediţiilor informative. Prin prisma mesajelor difuzate se acreditează ideea precum că: *autorităţile ucrainene se fac vinovate de situaţia creată; armata ucraineană atacă propriul popor; atacatorii omoară, agresează locuitorii paşnici, vânează activiştii, iar autorităţile nu doresc soluţionarea pe cale paşnică a diferendului; Statele Unite ale Americii şi ţările occidentale susţin militar Ucraina; anexarea Crimeii este un „act de dreptate"; Rusia îşi doreşte aplanarea conflictului, Transnistria este un teritoriu rusesc şi trebuie să fie în componenţa Rusiei, Republica Moldova trăieşte „propriul Maidan" etc.*
Războiului informaţional lansat de mass-media rusească este confirmat şi de declaraţiile Irinei Hakamada. În cadrul emisiei postului de televiziune Rossia 24

[477] http://cca.md/files/PLURALISM%20TV%2009-15.03.2015.pdf.

din data 19 aprilie 2014, sunt difuzate declaraţiile acesteia: „eu consider că războiul informaţional trebuie să înceteze. În caz contrar, dacă continuă, va fi un semn că Rusia este cointeresată în escaladarea conflictului” / *„Я считаю, что информационная война должна закончиться. Иначе, если она будет продолжаться, это будет признаком, что Россия заинтересована в эскалации конфликта”*.
Toate tehnicile menţionate pot fi uşor identificate în subiecte precum:

1. **Emisiunea „Познер” de la „Первый канал” şi difuzată de Prime TV**

În cadrul ediţiei din data de 22 aprilie 2014, Vladimir Pozner l-a avut ca invitat pe Aleksandr Dughin. Cei doi, prezentatorul şi invitatul său, au abordat situaţia din Ucraina insistând pe ideea că, *conducerea Ucrainei* este una *„nelegitimă”* şi convorbirile de la Geneva au avut loc în formatul SUA – Rusia – UE şi „Juntă” *(„Хунту”), calificativ atribuit conducerii Ucrainei prin intermediul căruia se conturează o imagine negativă autorităţilor ucrainene şi se manifestă dispreţul faţă de acestea.*

2. **Subiectul „Беженка из Славянска вспоминает, как при ней казнили маленького сына и жену ополченца”** [478] ***(O refugiată dinSlavianskîşi aminteşte cum în prezenţa sa a fost executat un copil şi mama acestuia)***

Subiectul a fost dezbătut de postul de televiziune „Первый канал”. Materialul video aduce în prim-plan o femeie care se prezintă Galina şi care împreună cu alţi ucraineni s-a refugiat în Rusia. Aceasta le povesteşte jurnaliştilor de la „Первый канал” o istorie groaznică despre un masacru ce a avut loc în Slaviansk, la care a fost martoră. Galina susţine că în piaţa din Slaviansk au fost executaţi public copilul şi soţia unui soldat. „Discuţia cu Galina a fost una dificilă, veţi înţelege acum de ce. Raţiunea nu poate percepe cum, în zilele noastre, se poate întâmpla aşa ceva în centrul Europei...” acesta este comentariul de debut al prezentatorului care vine să amplifice emoţional mesajul transmis de protagonista subiectului. *Reportajul este construit tendenţios*, având la bază doar afirmaţiile femeii, fără a prezenta o oricare altă sursă sau imagini ce ar putea confirma ororile povestite de ea. Aceasta vorbeşte în detalii ce afectează psihologic telespectatorul, despre cum un copil de doar trei anişori a fost supus unor chinuri groaznice în faţa mamei sale şi a mulţimii. După care a fost executată şi mama copilului. Galina califică armata ucraineană drept „твари”, sugerând că este autoarea unor astfel de atrocităţi. Subiectul respectiv este un exemplu de manipulare şi dezinformare care urmăreşte un singur scop: *manipularea opiniei publice vis-a-vis de evenimentele din Ucraina, afectarea emoţională a telespectatorului, ură faţă de armata ucraineană precum şi denigrarea acesteia.*

[478] https://www.youtube.com/watch?v=1ddG4GXJK-E.

O confirmare a faptului că acest subiect este un fals sunt declarațiile locuitorilor din Slaveansc, care vin să infirme cele spuse de protagonista reportajul de la „Первый канал”. Materialul video a apărut pe reţelele de socializare câteva zile mai târziu[479].

3. **Buletinul informativ „Воскресное время” *(Timpul de duminică)* de la„Первый канал” (Prime TV) din data de 20 aprilie 2014 cu subiectele „Украина в огне” *(Ucraina în flăcări)*, „Восточный фронт” *(Frontul din est)*, „Экстрим по-украински” etc.[480]**

În subiectul **„Украина в огне” –** situaţia din Ucraina este abordată prin prisma declaraţiilor preşedintelui Federaţiei Ruse din cadrul *Dialogului în direct* cu cetăţenii. Vladimir Putin învinuieşte Kievul de cele întâmplate, afirmând că autorităţile în loc să conştientizeze gravitatea situaţiei şi să recurgă la dialog, au îndreptat armele şi aviaţia militară împotriva propriului popor. *„На востоке люди сами начали вооружатся. И вместо того, чтобы осознать, что происходит нечто неладное в Украинском государстве, и предпринять попытки к диалогу, начали еще больше угрожать силой и дошли до того, что двинули на гражданское население танки и авиацию. Танки, бронетранспортеры, я смотрю на экран телевизора, пушки тянут. Против кого пушки тянут? [...]”.* Pentru a întări atitudinea negativă a telespectatorului faţă de autorităţile ucrainene, corespondentul, prin afirmaţiile sale, insistă pe demonizarea statului ucrainean: „ruşii sunt preocupaţi de soarta poporului înfrăţit, care a devenit ostatic al politicienilor aventuraţi ce folosesc armata în lupta cu proprii cetăţeni. *„Россияне озабочены судьбой братского народа, оказавшегося в заложниках политических авантюристов, бросивших армию воевать с собственными гражданами на юго-востоке страны”*.

„Восточный фронт” – un alt subiect denigrator la adresa Ucrainei care vorbeşte despre operaţiunile antiteroriste din sud-estul Ucrainei. Secvenţele video sunt preluate din reportaje difuzate anterior care, corelate cu comentariile jurnaliştilor, evidenţiază intenţia de a accentua incapacitatea Ucrainei atât de a se apăra, cât şi de a-şi întreţine propriile forţe armate. *„Военная техника, которая не заводится на Украине уже никого не удивит, удивляюсь желанию революционной власти размахивать оружием, но было бы чем махать”.* Imaginile scot în evidenţă militari indignaţi de tehnica militară nefuncţională, dar şi de lipsa condiţiilor necesare în cadrul taberelor, urmate de imagini în care aceştia primesc pachete cu alimente de la localnici.

„Экстрим по-украински” – subiectul reflectă agitaţia electorală a candidaţilor la funcţia de preşedinte al Ucrainei, accentuând, pe de o parte, eventuala victorie a candidaţilor electorali din partea Ucrainei, pe de altă parte, eşecul candidaţilor din partea Federaţiei Ruse, care sunt reflectaţi în contextul

[479] https://www.youtube.com/watch?v=UA1LE6iKMfk.
[480] http://tv-novosti.ru/date/2014-04-20/1kanal/21-00.

unor ameninţări şi situaţii batjocoritoare venite din partea „activiştilor sectorului de dreapta” *(„активисты правого сектора”)*. Într-un comentariu se afirmă că unicul candidat care s-ar fi simţit confortabil în această campanie electorală este Vitalie Kliciko. Doar că el s-a retras parcă în mod intenţionat în favoarea lui Petro Poroşenko. Într-o astfel de situaţie, chiar şi unui boxer i-ar fi fost dificil, deoarece aceste alegeri se aseamănă tot mai mult cu o luptă fără reguli, concluzionează jurnalistul *„Единственный кандидат, кто комфортно чувствовал бы себя во время такой избирательной кампании – это Виталий Кличко. Но он, как назло, снялся в пользу Петра Порошенко. Но в такой ситуации даже боксеру пришлось бы нелегко, потому что эти выборы все больше и больше напоминают бои без правил”.*

Acestea sunt doar câteva din subiectele difuzate în cadrul ediţiei **„Воскресное время”** *(Timpul de duminică)*, în data de 20 aprilie 2014. *Toate cele trei subiecte reflectă situaţii de conflict, însă nici unul din ele nu respectă principiul pluralismului surselor, telespectatorul fiind informat din prisma unei singure părţi şi privat de poziţia celeilalte, în cazul de faţă Ucraina, ceea ce îl împiedică să-şi formeze o opinie corectă în raport cu conflictul ucrainean. După cum s-a putut observa, tertipurile de montaj, comentariile, epitetele sunt de nelipsit în construcţia subiectelor, ceea ce intensifică intenţia de „demonizare” a părţii ucrainene. Un alt aspect relevant sunt titlurile subiectelor.*

4. Rubrica „Театр у микрофона” *(Teatru la microfon)* din cadrul programului informativ „Вести недели” *(Ştirile săptămânii)* de la postul de televiziune RTR Moldova, ediţia din 20 aprilie 2014[481]

În cadrul rubricii „Театр у микрофона”, prezentatorul afirma că „guvernarea impostoare a Ucrainei este cuprinsă de o isterie cu care vrea să infecteze Europa şi întreaga lume. O isterie care vizează presupusa agresiune rusească din sud-estul Ucrainei”. Totodată, acesta afirma că informaţiile privind capturarea agenţilor ruşi şi înregistrările audio difuzate pe Internet sunt falsuri, „un teatru la microfon”, un episod al războiului informaţional, pentru că de fapt, spune el, în sud-estul Ucrainei nu este nici un soldat rus. Nici de această dată jurnalistul nu a ezitat să aducă învinuirii autorităţilor ucrainene, acuzându-le că au preluat puterea prin forţă, înşelăciune şi sânge şi, din nou le-a calificat drept o „juntă” „Хунта” care, acoperindu-se cu o imagine inventată, refuză să vadă ce se întâmplă cu propriul popor. Legat de subiectul abordat s-a făcut o paralelă cu evenimentele din Crimeea, fiind inserate tezele preşedintelui Federaţiei Ruse, Vladimir Putin, în dialogul cu cetăţenii.

Subiectul abundă în învinuiri la adresa autorităţilor ucrainene, etichetări denigratoare, comentarii ale jurnalistului şi imagini video cu acte de violenţă, lipsesc însă cu desăvârşire reacţiile părţii acuzate.

[481] http://tv-novosti.ru/date/2014-04-20/1kanal/21-00, *min. 17:52.*

5. **Documentarul„Крым. Путь на родину” *(Crimeea. Drumul spre Patrie)*[482]**

Documentarul a fost realizat de postul de televiziune rusesc „Rossya 1”, autorii pretind că acesta este o relatare cronologică a evenimentelor din 2014, la care au participat martori oculari: *„Фильм о событиях 2014 года. В реконструкции хроникальных сцен снимались реальные участники происходящего”.* Documentarul este unul de durată, având peste 2 ore, şi se axează pe interviul preşedintelui Federaţiei Ruse, Vladimir Putin, care vorbeşte în detalii despre procesul anexării Crimeii şi acţiunile de salvare a ex-preşedintelui ucrainean, Victor Ianukovici. Sunt prezentate imagini video care reflectă situaţia din Ucraina, intervenţii ale localnicilor din Crimeea. *În consecinţă, Rusia este conturată drept un vector pacificator, în timp ce Ucraina este pusă într-o lumină negativă.*

Postul de televiziune „RTR Moldova” a difuzat constant reportaje care justifică anexarea Crimeii la Federaţia Rusă, în special fiind reflectate mai multe subiecte promoţionale ale documentarului nominalizat. Astfel, la data de 9 martie 2015, este difuzat un subiect axat pe secvenţe video din documentar şi anume declaraţiile preşedintelui Federaţiei Ruse care afirmă: *„noi nu ne puteam permite să abandonăm acest teritoriu şi oamenii care locuiesc acolo”.*

Un reportaj cu acelaşi titlu „Крым. Путь на родину” se regăseşte şi în cadrul ediţiei de ştiri „Вести” din data de 19 martie 2015, la postul de televiziune „Rossia 24”. De fapt, subiectul reflectă un caz de interzicere a unei echipe TV din Federaţia Rusă pe teritoriul Republicii Moldova. Printr-un comentariu, jurnalistul susţine că Republica Moldova face paşi fermi spre un comportament cu presa asemănător celui ucrainean. *„Молдове похоже не дают покоя лавры Украины, как главного производителя антироссийских новостей. На кануне из Кишинева выдворили корреспондента ГТРК. Одно это уже серьезный шаг к внедрению украинских принципов общения с прессой, но мало им. Фильм Андрея Кондрашова „Крым. Путь на родину” запрещен, что еще? ... Скоро будут карать за ношение „Георгиевских лент”, и это не предположения, закон такой готовится. В общем, в молдавском правительстве Украина отыскала-таки братьев по разуму, настоящих соратников по борьбе за светлое Европейское будущее. Того, которого не жаждет население. 60% жителей Молдовы, согласно опросам, сближения с ЕС не хотят. Но разве важно это, когда четыре сотни миллионов евро Брюссель уже пообещал. За такой куш кого угодно вышлют и что угодно запретят”.*

Din spusele reporterului, motivul interzicerii accesului echipei de jurnalişti este un reportaj despre Transnistria care nu ar fi fost pe placul autorităţilor din Republica Moldova. În susţinerea acestei ipoteze este difuzată o înregistrare

[482] https://www.youtube.com/watch?v=t42-71RpRgI.

audio, aparent oferită de un colaborator al poliţiei de frontieră, fără a indica numele sau funcţia acestuia, care confirmă cele invocate de reporter.

Referiri la Republica Moldova

La data de 19 aprilie 2014, postul de televiziune Rossia 24 a difuzat un amplu interviu cu preşedintele Partidului Liberal Democrat din Rusia, Vladimir Jirinovschi, în care insistă că Ucraina dintotdeauna a fost o anarhie, iar o mare parte a teritoriului a aparţinut Rusiei. În context este amintită noţiunea de „Novorusia". În cadrul interviului, acesta nu ezită să facă referire directă la Republica Moldova şi anume în partea în care a fost abordat subiectul teritoriului transnistrean. Vladimit Jirinovschi insistă pe faptul că acest teritoriu trebuie să intre în componenţa Federaţiei Ruse, având în vedere faptul că este locuit, în mare parte, de cetăţeni ruşi.

Reportajul „Меж двух огней" *(Între două focuri)* din cadrul emisiunii „Вести недели" *(Ştirile săptămânii)* difuzat la portul de televiziune „Rossia24"[483]

Ediţia „Вести недели" din data de 8 martie 2015 abundă în materiale propagandistice. Unul dinte ele, cu o durată de 6 minute şi 10 secunde, face referire la Republica Moldova. Pe de o parte, acesta abordează decizia autorităţilor de la Kiev de a săpa un şanţ de apărare menit să separe teritoriul Ucrainei de cel al Transnistriei, iar pe de altă parte, propaga ideea potrivit căreia Chişinăul ţine cursul „sinucigaş" spre Europa. Subiectul este construit pe imagini cu zona neutră a hotarului între Ucraina şi regiunea transnistreană, comentate de o manieră tendenţioasă de către reporter. Se aduc afirmaţii precum că Transnistria este blocată economic de mai mulţi ani de către Republica Moldova, iar acum a mai primit o lovitură şi din partea Ucrainei. În context, sunt difuzate declaraţiile Ninei Ştanski potrivit căreia Republica Moldova şi Ucraina şi-au stabilit scopul aducerii Transnistriei într-un colaps economic, unica salvare fiind Federaţia Rusă. În cadrul aceluiaşi reportaj, moldovenii sunt calificaţi drept agresori şi acuzaţi de atentare la drepturile fundamentale ale populaţiei din regiunea transnistreană. Reportajul este însoţit şi de imagini din arhivă, secvenţe din timpul războiului din Transnistria.

Documentarul „Наркотики террора" *(Teroarea drogurilor)* difuzat de postul de televiziune „Ren Moldova" la data de 12 martie 2015[484]

Documentarul este realizat în oraşul Kobani. Reflectă rezistenţa kurzilor din Siria împotriva luptătorilor grupării Statului Islamic. Acesta conţine imagini devastatoare, ruine şi scene de violenţă dură. Ceea ce se doreşte a accentua este faptul că toate atrocităţile au loc sub influenţa substanţelor narcotice, în special a amfetaminei. La acest capitol se aduc acuzaţii şi la adresa Ucrainei, despre care

[483] https://www.youtube.com/watch?v=hyn-BwnKgvg, *2:01:38.*
[484] https://www.youtube.com/watch?v=b7RlIw1sEXw, *min. 17:40.*

se spune că provocările de pe Maidan, la fel, au avut loc sub influenţa substanţelor narcotice.

Programul TV „Территория заблуждений" difuzat de postul de televiziune „Ren Moldova", ediţia din data de 10 martie 2015[485]

În ediţia din 10 martie 2015 a programului TV de format documentaristic „Территория заблуждений", se urmăreşte denigrarea imaginii Statelor Unite ale Americii şi a statelor europene. Materialul propagă ideea că originea capitalismului antiuman vine din SUA, lumea americană fiind prezentată ca un focar al dictaturii: cu minori supuşi la munci grele, familii care locuiesc în condiţii mizerabile, fără un loc de muncă permanent. Mai mult decât atât, comentatorul afirmă că în Europa domină un sistem de spitalizare antiuman unde oamenii cu o situaţie financiară precară se propune a fi eutanasiaţi: *„Это европейская страна, в которой предлагают убивать людей только за то, что у них нет возможности оплачивать дорогостоящую медицинскую помощь"*, iar muncitorii care-şi cer drepturile salariale sunt împuşcaţi. În debutul emisiunii, prezentatorul îl citează pe Papa de la Roma, capul Bisericii Catolice, care ar fi declarat că ordinea mondială este cultul puterii şi al banilor, iar capitalismul nu este altceva decât „o nouă formulă a tiraniei". Se vorbeşte despre o forţă dictatoare care a preluat puterea în Europa şi atentează şi la cea din Rusia. Comentariile, secvenţele video şi intervenţiile din documentar vorbesc despre o lume a drogurilor, o lume în care oamenii suferă din cauza consumului de apă cu un conţinut sporit de metan, lumea în care omul de rând este lipsit de un proces echitabil, o lume în care cultura „apune", iar nivelul educaţiei este în continuă descreştere. De o aşa manieră este prezentată lumea modernă, lumea Statelor Unite ale Americii şi a statelor europene şi doar Rusia este conturată într-o lumină opusă.

După o astfel de incursiune, se revine la situaţia actuală a Ucrainei, SUA fiind învinuită de un interes personal în declanşarea războiului, iar pentru aceasta intenţionează să susţină militar Ucraina.

Este evident că, prin prisma unui astfel de subiect, se doreşte bulversarea opiniei publice vis-a-vis de imaginea Statelor Unite ale Americii şi a celor europene.

Urmare a monitorizărilor efectuate, care au inclus şi sesizările parvenite, posturile nominalizate s-au ales cu sancţiuni, în conformitate cu prevederile Codului audiovizualului. Activitatea postului „Rossia 24" a fost sistată pe teritoriul Republicii Moldova. Prima dată pentru o perioadă de 6 luni, ulterior, pentru o perioadă nedeterminată.

Ultimele cifre ale unicului măsurător de audienţă din Republica Moldova arată următoarele *rating*-uri pentru câteva din televiziunile ruseşti retransmise în Republica Moldova (perioada 2 – 8 mai 2016): *Prime – 2,49 %, primul în*

[485]https://www.youtube.com/watch?v=yuINZTp6nxQ&index=34&list=PLJ_jnsCV5wrOo0LU2JN4RAnpcKq6gfRf1.

poziţii; RTR Moldova – 1,01%, al doilea în poziţii; NTV Moldova – 0,52%; Ren TV Moldova – 0,32%.

Monitorizare 2016, decizia CCA nr.9/44 din 29 martie 2016[486]

Programul de televiziune „Военная тайна" difuzat de postul de televiziune „Ren Moldova", ediţia din 30 ianuarie 2016[487]

Monitorizarea serviciului de programe a postului de televiziune „Ren Moldova", în perioada ianuarie-februarie 2016 a avut loc ca urmare a autosesizării unui membru al Consiliului Coordonator al Audiovizualului. Astfel, monitorizarea a atestat că la data de 1 ianuarie 2016, în cadrul ediţiei programului TV „Военная тайна", s-au făcut referinţe directe la situaţia politică din Republica Moldova. Ideea de debut sugerează că Republica Moldova îşi trăieşte „propriul Maidan", asemănător celui din Ucraina. Materialul nu este unul informativ, mai degrabă impune o singură viziune asupra mai multor aspecte ce vizează Republica Moldova, manipulând opinia publică şi în acelaşi timp inoculându-i telespectatorului un sentiment de ură şi frică. Sunt folosite afirmaţii false, secvenţe video şi comentarii rupte din context. Autorii emisiunii insistă pe anumite idei, pe care le prezintă drept adevăruri:

- *România a ocupat Republica Moldova;*
- *moldovenii sunt siliţi să-şi uite identitatea naţională;*
- *Găgăuzia nu are nimic în comun cu Republica Moldova şi aparţine Rusiei;*
- *moldovenii prin liderii lor au declanşat războiul în Transnistria şi trebuie pedepsiţi;*
- *moldovenii sunt rusofobi;*
- *moldovenii sunt obligaţi să vorbească limba română;*
- *semnarea Acordului de Asociere este o trădare a Rusiei;*
- *SUA şi UE sunt interesate în a promova tendinţe pro-războinice şi duşmănoase Rusiei etc.*

În esenţă, subiectul promovează neadevăruri, difuzează informaţii trunchiate şi scoase din context, instigă la ură şi intoleranţă în rândul cetăţenilor.

Studii ale ONG – urilor de media

Asociaţia Presei Independente şi Centrul pentru Jurnalism Independent au realizat studii şi analize privind influenţa mass-mediei ruseşti în spaţiul media autohton. Studiul intitulat ***„Măsurarea percepţiei consumatorilor de media din Republica Moldova asupra ştirilor social-politice"***[488] lansat la finele anului 2015 arată că 62% din respondenţi sunt familiarizaţi cu noţiunea de „manipulare" şi o percep ca fiind „ceva rău".

[486] http://cca.md/files/D.9-44%20din%2029.03.2016_0.pdf.
[487] https://www.youtube.com/watch?v=Ux3FeWrhxfw.
[488] http://media-azi.md/sites/default/files/Studiu-calitativ%202015-web2.pdf

Aceştia au definit diferenţa dintre „manipulare” şi „propagandă” din perspectiva gradului de intensitate, propaganda fiind percepută ca *„o încercare mai intensă de a influenţa publicul”.* Conform rezultatelor studiului, de cele mai dese ori, la propagandă şi manipulare recurge presa din Republica Moldova – 77%, urmează cea din Rusia– 60%, după care cea din România – 50% şi cea din Ucraina – 48%.

Rezultatele sondajului accentuează un **mesaj contradictoriu**: media rusească, pe de o parte, este considerată cea mai de încredere, pe de altă parte, aceasta este evaluată ca având probleme profesionale. Totodată, respondenţii consideră că presa din SUA foloseşte instrumentele de propagandă la fel de des ca şi cea Rusia, doar că într-o manieră mai puţin agresivă.

Despre negarea, tăinuirea şi interpretarea faptelor, camuflaj, etichetare şi citare inexactă ne vorbesc două **rapoarte de monitorizare** realizate de Centrul pentru Jurnalism Independent (CJI) şi Asociaţia Presei Independente (API). Primul raport cuprinde perioada 1 noiembrie 2015 – 31 ianuarie 2016: *„Elemente de propagandă, dezinformare şi război informaţional în spaţiul mediatic autohton”*[489], iar cel de al doilea a fost realizat în perioada 1 februarie – 30 aprilie 2016: *„Elemente de propagandă, manipulare informaţională şi încălcare a normelor jurnalistice în spaţiul mediatic autohton”*.[490]Monitorizările s-au efectuat cu scopul de a determina dacă instituţiile media respectă normele de deontologie profesională, în activitatea pe care o desfăşoară. Totodată, experţii şi-au dorit să scoată la iveală derogările admise de jurnalişti în reflectarea subiectelor de interes public.

Au fost supuse monitorizării posturile de televiziune cu produs exclusiv autohton, dar şi cele care retransmit servicii media audiovizuale din Federaţia Rusă, posturi de televiziune cu acoperire naţională, dar şi cele cu acoperire regională. Este vorba despre posturile TV: *Publika TV, Prime TV, Jurnal TV, Accent TV, RTR Moldova, Ren TV.* Totodată, a fost monitorizată versiunea on-line a publicaţiilor: *Ziarul Naţional* şi *Panorama* precum şi media on-line: *Gagauzinfo.md, Novostipmr.com, Sputnik.md, Deschide.md*.

Rapoartele cuprind evenimente economice şi politice de interes major, atât naţionale cât şi internaţionale, cum ar fi:

1 noiembrie 2015 – 31 ianuarie 2016

- *Vizita preşedintelui Parlamentului, Andrian Candu, la Bruxelles (noiembrie 2015);*
- *Relaţiile dintre Chişinău şi Tiraspol (noiembrie – decembrie 2015);*
- *Intervenţia militară a Rusiei în Siria (noiembrie 2015);*
- *Evenimentele din Ucraina (decembrie 2015);*
- *Desemnarea lui Ion Sturza în calitate de candidat la funcţia de prim-ministru (decembrie 2015);*

[489] http://media-azi.md/ro/publicatii/raport-de-monitorizare-nr-1-elemente-de-propagand%C4%83-dezinformare-%C5%9Fi-r%C4%83zboi-informa%C5%A3ional.

[490] http://mediacritica.md/wp-content/uploads/2016/05/Raport_trimestrial_de_monitorizare_CJI.pdf.

- *Propunerea candidaturii lui Vlad Plahotniuc la funcţia de prim-ministru de către majoritatea parlamentară (ianuarie 2016);*
- *Votarea şi investirea Guvernului Filip (ianuarie 2016).*

1 februarie – 30 aprilie 2016

- *Votarea legii cu privire la Procuratură (23 şi 25 februarie);*
- *Conferinţa de pace de la Munchen (13 februarie);*
- *Eliberarea din arest a „grupului Petrenco" (22 februarie);*
- *Adunarea generală a Judecătorilor (11 martie);*
- *Protestul organizat de Partidul „Platforma Demnitate şi Adevăr" la data de 24 aprilie;*
- *Examinarea în instanţa de judecată a dosarului de corupţie deschis pe numele fostului prim-ministru Vlad Filat (aprilie 2016) etc.*

În reflectarea subiectelor nominalizate, dar şi altele, din cele supuse monitorizărilor, au fost identificate abateri de la normele deontologiei jurnalistice. Este vorba despre anumite **tehnici de manipulare informaţională**, prin intermediul cărora s-a recurs la dezinformarea cetăţenilor, distorsionând realitatea subiectelor reflectate. *Titluri care bulversează, surse anonime neverificate, prezentarea selectivă şi unilaterală a faptelor, etichetarea, exagerarea faptelor, camuflajul, informaţie comentată, negarea şi tăinuirea faptelor*, acestea fiind tehnicile identificate de experţi în cadrul monitorizărilor.

Selectarea imaginilor video şi a înregistrărilor audio – aceste tehnici fac posibil ca unii subiecţi sau unele grupuri să dispună de o reflectare pozitivă, alţii de una total negativă. S-au atestat cazuri în care imaginile nu aveau nicio legătură cu subiectul, sau poate doar tangenţial, fiind însă folosite cu scopul de a amplifica esenţa negativă a mesajului care se dorea a fi transmis. Astfel de situaţii au fost identificate în materialele de la Prime TV, Publika.md, sputnik.md.

Prezentarea unilaterală şi selectivă a faptelor – drept exemplu pot servi ştirile despre procesul de judecată al președintelui Partidului Liberal Democrat din Republica Moldova, Vlad Filat. În reflectarea acestui subiect, unele instituţii media cum ar fi: Publika TV, publika.md şi deschide.md, nu au respectat principiul pluralismului surselor, construind ştirile dintr-o singură sursă, fără a verifica informaţia şi fără a lua reacţia avocatului. Un exemplu este ştirea cu titlul: *„Noi martori au fost audiaţi în dosarul lui Vlad Filat: „S-a confirmat totalmente obiectul învinuirii"*. În textul ştirii se regăsesc doar afirmaţiile procurorului fără a fi probate. Se creează impresia că alte surse sunt omise intenţionat. Pe de altă parte, în reflectarea protestului de la 24 aprilie 2016 care a avut loc la Chişinău, aceeaşi instituţie media publika.md, dar şi sputnik.md au dat dovadă de o abordare selectivă în reflectarea evenimentului.

Camuflajul – această tehnică este folosită cu scopul de a distrage atenţia de la evenimente sau detalii cu adevărat importante, prin prezentarea excesivă a altor evenimente sau detalii mai puţin importante.

Negare, tăinuire şi interpretare a faptelor – tehnici care s-au evidenţiat prinoperarea selectivă a informaţiei, trunchierea acesteia cu un anumit scop. Pe de altă parte, unii jurnalişti au citat inexact sursele, pentru a denatura mesajul acesteia. Un exemplu este subiectul difuzat de postul de televiziune Publika TV în decembrie 2015: „*Ambasadorul SUA se întreabă dacă cineva se mai gândeşte la poporul moldovean"*. Ştirea a fost difuzată în contextul desemnării de către Preşedintele Republicii Moldova, Nicolae Timofti, a unui candidat la funcţia de prim-ministru. Autorii ştirii sugerează că Ambasadorul SUA la Chișinău, James Pettit, prin postarea de pe *Facebook* ar fi vrut să spună că: „*Nicolae Timofti nu s-ar gândi la problemele ţării"*. Chiar în ziua următoare, Ambasada SUA a reacţionat venind cu o precizare: „*Comentariul Ambasadorului Pettit se referă la situația din Moldova în general. Acest comentariu nu este o reacție la nominalizarea de către Președinte și, de fapt, a fost postată ieri la 15:50, cu câteva ore înainte de anunțul făcut de Președinte. Noi rugăm Publika TV să emită o corectare, în așa fel ca telespectatorii să nu fie induși în eroare de reportaje incorecte*".

Concluzia poate fi doar una: de fapt nu s-a dorit informarea corectă a publicului, doar formarea unei atitudini urmărite de sursa emiterii ştirii. Alte subiecte au fost amplificate artificial, fiindu-le acordată o atenţie sporită cu scopul de a discredita sau a promova pe cineva, în favoarea sau defavoarea altei părţi. Nu a rămas neexploatată nici tehnica etichetării, pe larg aplicată de unele instituţii media.

Presa on-line. Agenţia de ştiri sputnik.md

Presa on-line este în continuă ascensiune. Posturile de televiziune, radiourile şi presa scrisă tind să-şi extindă, în mod obligatoriu, activitatea şi în on-line, păstrându-şi aceeaşi retorică a politicii editoriale. În Republica Moldova se evidenţiază câteva platforme on-line care, în mod evident, promovează un discurs pro-rusesc, coroborat cu interesele unei forţe/platforme politice.

tsn.md – portal de ştiri apropiat Partidului Socialiştilor din Republica Moldova. Platforma on-line este înregistrată de compania „Exclusiv-Media" care deţine şi site-ul **aif.md***(Аргументы и факты в Молдове)*, care la data de 8 decembrie 2015 a obţinut licenţa de emisie pentru postul de televiziune NTV Moldova. Tsn.md nu are o variantă a site-ului în limba română. La rubrica „цитата" *„citare"*, întâmplător sau nu, cel mai des apare Igor Dodon, liderul Partidului Socialiştilor din Republica Moldova. Instituţiile partenere ale tsn.md indicate pe pagina electronică sunt **actualitati.md** şi **replika.md**.

În reţelele de socializare: facebook.com şi odnoklassniki.ru sunt câteva grupuri care promovează intens ştirile de pe site-urile nominalizate: replika.md, actualităti.md, dar şi cele ale site-urilor: bloknot-moldova.md (proiect media internaţional fondat de Rus-Media Group, care are mai multe reprezentanţe) şi 1news.md. Grupurile sunt intitulate „Молдова должна быть с Россией"

(Moldova trebuie să fie alături de Rusia) cu 12.517 membri pe Facebook şi 7.379 pe reţeaua de socializare odnoklassniki.ru. Un alt grup este „Интересная Молдова” cu 9.503 participanţi pe odnoklassniki.ru şi 4.442 pe facebook.com. Temele abordate în aceste grupuri ţin de subiectele reflectate de platformele on-line menţionate. De exemplu, 13 mai 2016/replika.md: „*В Кишиневе организуют гей-парад” (În Chişinău va fi organizată parada homosexualilor)* acest subiect a fost preluat şi comentat în grupul „Молдова должна быть с Россией” de pe facebook.com.

Agenţia Sputnik

Agenţia Internaţională de Informaţii „Sputnik” face parte din imperiul media „Россия Сегодня”. Aceasta activează în afara Federaţiei Ruse, având reprezentanţe în mai multe ţări. În Republica Moldova, site-ul sputnik.md este înregistrat de „Rossiya Segodnya” SRL, reprezentat de Vladimir Novosadiuc. Rita Ţvic, soţia lui Vladimir Novosadiuc, este fondatoarea „Klassika Media” SRL care, la rândul ei, este fondatoarea „Media Resurse” SRL şi „Alternativ-TV” SRL, companiile gestionare ale posturilor de televiziune Euro TV şi Alt TV.

Monitorizările ONG-urilor de media au atestat faptul că această instituţie media, de cele mai multe ori, admite derogări de la deontologia jurnalistică. Un exemplu de o astfel de ştire este cea despre vizita preşedintelui Parlamentului, Andrian Candu, la Bruxelles. În reflectarea acestui eveniment, sputnik.md a recurs la *tăinuirea faptelor*, citând masiv din cele declarate de *speaker*-ul Candu, dar foarte puţin şi chiar selectiv din spusele europarlamentarilor care au acordat întrebări. Un alt procedeu, des folosit de sputnik.md, este cel de *interpretare faptelor şi camuflajul.*

Într-un final, putem vorbi despre tehnici de manipulare precum:

Modul de prezentare a subiectelor: referinţe directe sau indirecte; tonalitatea reflectării;
Titluri care bulversează;
Etichetările permanente, care denigrează anumiţi subiecţi;
Reportaje de justificare a anumitor acțiuni, de exemplu anexarea Crimeii;
Subiecte care instigă la ură, provoacă panică;
Subiecte inventate, cazul din Slaviansk;
Tertipurile de montaj;
Paralele între imagini video şi text care nu au nimic în comun;
Comentare, interpretare a mesajelor;
Negarea şi tăinuirea faptelor;
Sursele anonime neverificate etc.

Cap. 5. Războiul informaţional la Chişinău: Coloana a 5-a în Republica Moldova

Sorin Bucătaru

1. PSRM/DODON

Ruperea PCRM-ului lui Voronin, debranșarea garniturii Tkaciuk (aripa dură) componenta racordată direct la cercurile politice moscovite (Administrația Putin și partidul guvernamental „Edinaia Rosia") a favorizat esențial ocuparea acestei nișe de către PCRM-ul lui **Igor Dodon**. Fapt confirmat și accentuat de Kremlin la cel mai înalt nivel în preajma alegerilor parlamentare din noiembrie 2014, când a avut loc audiența acordată de Putin lui Dodon și Grecianîi la Moscova. (http://socialistii.md/la-moscova-igor-dodon-a-aparat-si-promovat-interesele-cetatenilor-republicii-moldova/). Principalii susținători ai lui Dodon la Moscova sunt Serghei Narischin (ex șef al Administrației Putin, actualul președinte al Dumei de stat (http://moldova24.info/2015/01/dodon-se-lauda-fractiunea-psrm-s-intilnit-la-moscova-cu-serghei-nariskin-si-semnat-un-memorandum-cu-spravedlivaia-rossia/), Serghei Mironov, președintele partidului parlamentar „Spravedlivaia Rossia"(http://www.spravedlivo.ru/5_72901.html, http://socialistii.md/igor-dodon-s-a-intilnit-la-moscova-cu-serghei-mironov/) și Gherman Gref, unul din oamenii de încredere ai Kremlinului, președintele celei mai mari bănci de stat din Rusia – Sberbank, prin care ar fi asigurata finanțarea proiectului Dodon (http://point.md/ru/novosti/politika/dodon-sa-intilnit-in-rusia-cu-finantzatorii-proiectului-sau-politic-de-la-chiinau). Dodon nu ascunde aceste relații „amicale", ele sunt afișate și promovate din plin, erijându-se în „mâna Moscovei" în Republica Moldova, iar deciziile luate la nivelul partidului ar fi coordonate și ar avea girul Kremlinului. Irina Vlah, noul bașcan al Găgăuziei, a câștigat alegerile după ce a fost acceptată de Moscova (http://deschide.md/ro/news/politic/11156/La-Moscova-cu-cer%C5%9Fitul--Dodon-a-%E2%80%9Eschimbat-o%E2%80%9D-pe-Zina-cu-Irina.htm).
Există totuși un contact mai discret pe care Dodon evită să îl afișeze – Nicolai Patrușev, fostul șef al FSB, actualul Secretar al Consiliului Suprem de Securitate al Federației Ruse. Cadrul relațional utilizat este sportul, mai exact Federațiile de volei din Rusia și Republica Moldova. Dodon, este preşedinte al Consiliului de tutelă al Federaţiei de Volei din Republica Moldova (http://actualitati.md/md/sport/federatia-de-volei-din-moldova-si-federatia-de-volei-din-rusia-au-semnat-un-memorandum-de), iar Patrușev al Consiliul de tutelă al Federaţiei de Volei din Rusia (http://www.volley.ru/pages/274/) (lista membrilor preocupați de tutelă este impresionantă, Igor Secin „Rosnefti", Alexei Miller „Gazprom" etc.). Periodic, la Moscova sunt organizate meciuri amicale ale „veteranilor" la care a participat și Dodon.

Locotenenții lui Dodon, portavocea mesajelor euroasiatice, proruse, cu poziții radicale anti -UE, SUA, România, NATO.

Bogdan Țîrdea, „politolog", deputat. Un mesaj dur antioccidental și prorusesc: „civilizația occidentală demult nu mai este lider, iar Uniunea Europeană, cu valorile și sarcinile concepute inițial, a trecut de la democrație la un regim autoritar" (http://a-tv.md/index.php?newsid=16319). Promotor activ al curentului statalist în perioada colaborării cu PCRM-ul lui Voronin, din 2012 a avut o etapă în care a promovat imaginea lui Filat și implicit cursul european. Este cooptat în echipa PSRM în 2014, devenind un propagandist „euroasiatic" înflăcărat (http://moldova24.info/2014/09/bogdan-tirdea-i-a-spus-adio-lui-vlad-filat/).

În decembrie 2014, împreună cu economistul **Victor Ciobanu**, a lansat volumul „Moldova Oligarhica" (http://www.jurnaltv.md/ro/news/2014/11/21/oligarhia-subiectul-unei-carti-10077051/). Victor Ciobanu este „analist politic", editorialist la Ziarul Național, sursa media PLDM (http://www.victorciobanu.eu/?page_id=2). Țîrdea, pe parcursul carierii sale de „analist" și comentator politic, s-a remarcat ca luptător activ cu tot ce înseamnă România și mișcările unioniste (https://www.youtube.com/watch?v=rWE7HrRdqBc), fiind un participant activ la protestele din perioada 2015-2016. (http://www.jurnaltv.md/ro/news/2016/1/24/discursul-lui-bogdan-irdea-10186896/, http://jurnaltv.md/ro/news/2016/1/22/discursul-lui-bogdan-tirdea-10186549/) Bogdan Țîrdea utilizează ca platformă blogul personal http://www.bogdantsirdea.eu/ și proiectul TV „Status Quo" (pastila editorială format TV) la Accent TV (post TV cumpărat de Dodon de la **Grigorii Petrenco** în primăvara lui 2015) (https://www.youtube.com/watch?v=ZCNoA-uifX4).

Vlad Bătrâncea, secretar executiv PSRM, deputat, s-a remarcat prin gestul sfidător în Parlamentul Republicii Moldova când a rupt în plină ședință, harta României Mari (http://www.hotnews.ro/stiri-international-20656964-video-deputat-socialist-rupt-harta-romaniei-mari-plenul-parlamentului-chisinau.htm).

A fost participant activ la protestele din toamna - iarna 2015-2016 (https://www.youtube.com/watch?v=YKBtxCFEg8s), poziționat în PSRM ca exponentul curentului radicalist, adeptul retoricii și acțiunilor propagandistice agresive (https://www.youtube.com/watch?v=Fy7FAwYawyg).

Grigore Novac, deputat – adept al curentului dur, radical în PSRM, prieten vechi cu Bătrâncea. Într-o imagine postată într-un grup de pe *Facebook*, Novac apare în compania lui Bătrâncea și a altor tineri folosind salutul nazist (http://deschide.md/ro/news/social/9900/(FOTO)-Deputat-SOCIALIST-adept-al-salutului-NAZIST.htm). Novac este un participant activ la mai multe acțiuni violente. Împreună cu colegul său, ex-deputatul **Ion Ceban** (mutat de Dodon în Consiliul Municipal Chișinău) a provocat scandalul la Primărie soldat cu îmbrânceli și trasul de urechi al primarului Dorin Chirtoacă

(http://www.publika.md/preview_2306181.html). A luat la pumni, ajutat de deputații Bogdan Tîrdea și **Vasile Bolea**, muncitorii de pe un șantier (seria acțiunilor PSRM împotriva construcțiilor „neautorizate") (http://www.publika.md/bataie-la-botanica-deputatii-socialisti-fac-legea-cu-pumnul-in-plina-strada-video_2307241.html). Atacul la persoană și limbajul ofensator la adresa oponenților politici este utilizat frecvent în intervențiile sale din Parlamentul Republicii Moldova – „Grigore Novac i-a dedicat o poezie liderului PL, Mihai Ghimpu" (http://unimedia.info/stiri/stop-cadru-socialistul-grigore-novac-i-a-dedicat-lui-mihai-ghimpu-o-poezie-de-la-tribuna-parlamentului-111417.html) sau comentarii publice de genul: „Liuda (Iuda) Ghimpu are devieri mintale... cel puțin asta reiese din comportamentul lui... (http://jurnal.md/ro/politic/2016/2/25/ghimpu-cu-nervii-la-pamant-la-sedinta-parlamentului-ludmila-fiodorovna-porecla-care-l-a-scos-din-sarite/). De la limbajul violent la acțiuni de agresare fizica în plenul Parlamentului nu e drum lung (http://www.publika.md/imbranceli-la-parlament-socialistii-au-sarit-la-bataie-dupa-discursul-lui-ghimpu-video_2587391.html).

Definitoriu ca atitudine față de tot ce înseamnă România sau românesc e acțiunea sa din 27 martie, când a închiriat o cisternă și a „spălat" traseul pe care au mers în marș „unioniștii": „cu ajutorul lui Dumnezeu, am reușit să spălăm cu apă sfântă bd. Ştefan cel Mare şi Sfânt de mizeria unionistă, mai cu seamă traseul pe unde au mărșăluit trădătorii neamului moldovenesc..."; „mizeria unionistă a fost spălată şi din fața Ministerului Afacerilor Interne al Republicii Moldova..." (http://bloknot-moldova.md/news/posle-marsha-unionistov-sotsialisty-omyli-ulitsy-k-729100) sau, după cum afirma Grigore Novac în contextul participării luptătorilor moldoveni la o competiție sportivă peste Prut: „bine ca l-ați amintit celor de peste Prut că noi dacă este necesar putem da și la moacă" (http://oficial.md/neoficial/deputat-socialist-daca-este-necesar-putem-da-si-la-moaca).

Aceeași „factură" ca mod de manifestare sau gândire, caracterizează și alți deputați socialiști „agresivi" precum **Vasile Bolea, Marina Radvan,** sau ex-deputatul **Ion Ceban**, mutat strategic în Consiliul Municipal Chișinău pentru a întări fracțiunea consilierilor municipali cu un lider hotărât. Din tabăra „moderaților" fac parte **Zinaida Greceanîi,Vladimir Turcan, Neguța Andrei și Golovatiuc Vladimir.**

Elemente din programul PSRM:
„Partidul Socialiştilor promovează cu insistenţă şi consecvenţă vectorul de est, euroasiatic, al dezvoltării Moldovei. Reprezentanţii Partidului Socialiştilor din Parlament au refuzat să ratifice Acordul de Asociere cu UE, considerându-l înrobitor. Aderarea la Uniunea Vamală, participarea la edificarea şi dezvoltarea Uniunii Euroasiatice – iată şansa de renaştere a Moldovei. Numai în acest caz

putem spera să păstrăm valorile morale şi spirituale ale poporului nostru, să refacem integritatea teritorială şi să consolidăm statalitatea Moldovei, să-i protejăm pe concetăţenii care muncesc în afara ţării. Vectorul de Est înseamnă vaste posibilităţi de desfacere a mărfurilor moldoveneşti acolo unde ele sunt întrebate şi competitive, acces la o imensă piaţă a forţei de muncă, la resurse energetice ieftine, o nouă şansă de reglementare a conflictului transnistrean. PSRM va întreprinde paşi energici în vederea denunţării Acordului de Asociere cu UE şi a desfăşurării unui referendum în problema vectorului de integrare a ţării. DRUMUL NOSTRU ESTE ALĂTURI DE RUSIA, BELARUS ȘI KAZAHSTAN! PSRM pledează pentru neutralitatea Moldovei şi consideră că acest principiu nu poate fi revizuit. Potrivit Constituţiei sale, Moldova este un stat neutru, care nu face parte din nici un fel de alianţe politico-militare. Orice cooperare cu blocul agresiv NATO trebuie să fie stopată. Militarii moldoveni nu trebuie să participe sub nici o formă la aplicaţii sau operaţiuni desfăşurate sub egida NATO. NU AVEM NEVOIE DE NATO! PSRM se pronunţă pentru elaborarea unei Doctrine de stat a Republicii Moldova. La ora actuală, guvernarea Republicii Moldova este exercitată în lipsa unei doctrine de stat, întrucât ţara nu dispune de o strategie unică de dezvoltare pe termen lung, a cărei respectare ar fi obligatorie pentru orice guvern, indiferent de culoarea lui politică. O asemenea doctrină ar trebui să stabilească principiile fundamentale ale dezvoltării statalităţii şi identităţii moldoveneşti, ale relansării economice şi ale refacerii integrităţii teritoriale a Republicii Moldova. Asemenea probleme cum sunt securitatea energetică, educaţia, ocrotirea sănătăţii ar trebui să devină şi ele elemente constitutive de importanţă primordială ale Doctrinei de stat. Socialiştii vor urmări să asigure mobilizarea elitelor naţionale în vederea elaborării unei asemenea doctrine, care ar deveni o foaie de parcurs pentru toate guvernările Republicii Moldova. PSRM pledează pentru consolidarea naţiunii civice moldoveneşti. Vom urma principiul „multe etnii – o singură naţiune”. Vom asigura toleranţa interetnică şi protecţia culturilor etniilor care locuiesc pe teritoriul Republicii Moldova. DEVIZA NOASTRĂ NAŢIONALĂ: „MOLDOVA – MOLDOVENI – MOLDOVENESC!” Cineva tot încearcă să ne convingă că nu am fi o ţară, ci un teritoriu rătăcit. Poporul Moldovei este pe cale să-şi piardă memoria istorică şi propria demnitate naţională. Denumirea istorică a limbii noastre este „limba moldovenească”. Aşa au numit-o bunеii şi străbunii noştri, mamele noastre şi taţii noştri. De-a lungul secolelor, cei care au locuit pe acest pământ au vorbit limba moldovenească. Partidul Socialiştilor luptă pentru menţinerea glotonimului „limba moldovenească” în Constituţia ţării noastre şi va încuraja studierea limbii acestui meleag de către toţi cetăţenii Republicii Moldova. PSRM pledează pentru introducerea în programul şcolar a obiectului „Istoria Moldovei”. Copiii trebuie să studieze istoria pământului lor natal, care le-ar cultiva dragostea de ţară, respectul faţă de tradiţiile moldoveneşti. POPORUL MOLDOVENESC ARE DREPTUL LA PROPRIA ISTORIE! PSRM susţine dezvoltarea limbii ruse în Republica Moldova. Secole de-a

rândul, limba rusă a fost una din limbile cele mai utilizate pe teritoriul ţării noastre. Datorită limbii ruse, reprezentanţii multiplelor naţionalităţi conlocuitoare au putut să se înţeleagă între ei. Actualmente, zi de zi, circa o treime din locuitorii ţării noastre vorbesc ruseşte acasă, la locurile de muncă şi de studii. Rusa este una din cele mai răspândite limbi din lume, ocupând locul cinci după numărul de vorbitori şi este una din limbile oficiale ale ONU. Limba rusă ocupă locul doi ca popularitate printre utilizatorii Internetului. Rusa este limba vorbită în întreg spaţiul CSI, din care face parte şi ţara noastră. Dezvoltarea şi promovarea limbii ruse în calitate de limbă de comunicare între naţiuni este chezăşia stabilităţii sociale şi a armoniei interetnice în Republica Moldova. În acelaşi timp, Partidul Socialiştilor va insista asupra recunoaşterii în calitate de limbi oficiale limbile altor etnii, în localităţile populate compact de acestea, alături de limba de stat şi limba de comunicare interetnică. PSRM pledează pentru reintegrarea teritorială a ţării. Restabilirea spaţiului unic cu Transnistria este una din sarcinile prioritare ale partidului. PSRM a elaborat Concepţia principiilor de bază ale Federaţiei Moldoveneşti, pe care o vom implementa prin intermediul organului legislativ al Republicii Moldova şi cel al Transnistriei. Doar federalizarea poate oferi Republicii Moldova şansa de a-şi restabili integritatea teritorială şi a-şi recăpăta controlul asupra frontierelor de stat. Poporul nostru se va reuni şi va deveni un tot întreg, vor dispărea graniţele administrative, ca şi guvernarea dublă. Totodată, în calitate de subiect al federaţiei, Transnistria îşi va păstra toate atributele de autodeterminare”(https://www.scribd.com/doc/289321711/Programul-PSRM).

Resursele media utilizate de PSRM se înscriu în formatul politicii, acțiunilor și limbajului socialiștilor lui Dodon. Presa partinică administrată direct:

1. **NTV Moldova** http://ntv.md/ – post TV rusesc, face parte din media holdingul concernului rus „Gazprom” – „Gazprom-Media” http://www.gazprom-media.com/ru/about. Până în decembrie 2015 a fost retransmis de postul TV7 al lui Chiril Lucinschi care retransmite și TNT Rusia, un alt post din concernul „Gazprom-Media”. Contractul cu NTV Rusia a fost obținut de Dodon în toamna anului 2015. Afacerea a fost realizată cu suportul Administrației Putin. Proprietarul oficial al postului este deputatul PSRM, Corneliu Furculiță (http://anticoruptie.md/ro/stiri/doc-de-la-lucinschi-la-dodon-un-deputat-socialist-vrea-licenta-pentru-a-retransmite-ntv-ul-rusesc-apropiat-kremlinului). Postul emite preponderent în limba rusă. În martie 2016, NTV Moldova a lansat proiectul „Megafon” moderator/realizator – **Iurie Roșca,** producător **Octavian Racu**. Ambii apar ca editorialiști la Agenția de știri și radio **SputnikMoldova**http://sputnik.md/ si la http://flux.md/ care au fost reanimate odată cu lansarea Sputnik în Republica Moldova. Iurie Roșca este de fapt „creierul” din umbră al agenției Sputnik în Republica Moldova. Emisiunea

Megafon apare de 2 ori pe săptămână în p*rime-time*, constituie o platformă de promovare dughinistă, este realizată în format de dialog, Iurie Roșca cu invitații. Lista invitaților este una elocventă – **Dughin, Prohanov, M. Deleaghin, N. Staricov, V. Voronin, P. Lucinschii, Episcopul Marchel, V. Stepaniuc** și alții (http://iurierosca.md/sectiune/megafon/).

2. **Accent TV http://www.a-tv.md/ –** este deţinut de firma „Telesistem TV" SRL, administrată de **Stanislav Vîjga**, care a activat anterior la postul NIT, închis din cauza propagandei comuniste. Accent TV a fost controlat și finanțat de PCRM-ul lui Voronin, fiind în proprietatea lui Grigore Petrenco, ex-deputat comunist, liderul neformal al ANTIFA, actualul președinte al Partidului „Casa Noastră – Moldova". Accent TV constituia platforma informațională a grupului „taliban" din PCRM condus de Mark Tkaciuk. În lipsa finanțării, Petrenco a vândut postul TV în primăvara lui 2015 oamenilor din anturajul lui Dodon. Beneficiarul televiziunii, conform actelor depuse la CCA (http://cca.md/files/ACCENT%20TV.pdf), este **Vadim Ciubară**, un cetăţean moldovean stabilit la Moscova şi prezentat de mai multe *site*-uri drept un apropiat al liderului PSRM, Igor Dodon. Pe *site*-ul partidului Spravedlivaia Rossia, Ciubara este prezentat ca fiind consilier al liderului Igor Dodon (http://www.spravedlivo.ru/5_68214.html).

3**. Independent TV Moldova**http://itvmoldova.md/ – lansat în primăvara anului 2015, aflat în proprietatea SRL „Media Pro Group", Natalia Poliakova. Poliakova a condus TSN Moldova, un post TV on-line, finanțat de Dodon. Odată cu lansarea ITV, TSN a fost conservat, întreaga echipă fiind mutată la ITV. *De facto* este sucursala NTV Moldova (http://ziarulnational.md/socialistii-isi-deschid-televiziune-cca-a-eliberat-astazi-licenta/).

4. Bloknot Moldova http://bloknot-moldova.md/

Portalul a fost lansat în 2015, face parte din rețeaua agenției de știri „Bloknot" din Rusia. Agenția rusă a fost lansată de „Rus-Media group" aparținând deputatului Dumei de Stat, Oleg Paholkov (partidul „Spavedlivaia Rossia"). Paholkov este în relații foarte apropiate cu Dodon, oaspete frecvent la Chișinău, unde nu o singură dată a participat la acțiunile PSRM (http://www.publika.md/un-deputat-rus-marsaluieste-alaturi-de-dodon-prin-centrul-capitalei video_1908951_comentarii.html).

Agenția de știri „Bloknot" a fost concepută după formatul „Sputnik", are aceleași obiective pe care Paholkov le anunța cu bravadă: „scopul nostru – protejarea Lumii Ruse! Avem ca obiectiv crearea unei rețele regionale „Bloknot". Trei sute de site-uri „Bloknot" în orașele țării – o etapă intermediară, vom ieși și în afara Rusiei. Scopul nostru e să unim în jurul rețele rușii și vorbitorii de limbă rusă din toată lumea pentru a proteja Lumea Rusă de spălarea creierului la care este supusă. Azi se vede clar că nu focoasele nucleare, ci PR-ul e pe primul loc în lupta declanșată. În rolul de apărători ai lumii rusești,

„Bloknot” joacă acum un rol foarte important. Sute de mii de cititori în fiecare zi și milioane pe lună – aceasta este o contribuție semnificativă a rețelei noastre în apărarea valorilor Lumii ruse.” http://bloknot.ru/o-kompanii. Redacția din Republica Moldova este coordonată de **Elena Vîjga,** soția lui **Stanislav Vîjga**, directorul televiziunii Accent TV.

5. Portalul actualitati.md (www.actualitati.md) – pagina este înregistrată de **Iurii Vitneanski,** consilier PSRM director – Țurcan Nichita(activist „Garda Tinara”).

Portalul plasează știri în limba rusă și „moldovenească”. Apologia socialiștilor și a lui Dodon, promovarea vectorului prorus și propaganda agresivă anti-UE, anti-NATO, România. Tehnici de manipulare rudimentare și nepretențioase. Ex 1. **„Cetățenii României își doresc un președinte precum Putin!”**, știre făcută în baza unui pseudosondaj pe platforma petiționline.ro **(**https://petitieonline.net/sondaj/rezultate/ati_vrea_un_presedinte_ca_vladimir_putin_-s17113043.html, http://actualitati.md/ru/politika/zhiteli-rumynii-hotyat-takogo-prezidenta-kak-putin). Ex 2. Titlu:„**Militarii americani au venit în RM fără a avea vreo invitație oficială” Leed**: „**Generalii americani care** au aterizat vineri, 12 februarie, cu un avion militar al SUA pe aeroportul din Chișinău**, nu au fost invitați de oficialităţile Republicii Moldova”** (http://actualitati.md/md/politica-externa/militarii-americani-au-venit-rm-fara-avea-vreo-invitatie-oficiala).Știrea a fost preluată de pe sputnik.md care apelează la aceleași tehnici de manipulare, în baza declarației ofițerului de presă al Ministerului Apărării, care spune: „generalii şi amiralii americani nu au fost invitaţi de Ministerul Apărării. Aceştia se află în Moldova în cadrul unui studiu de documentare”, iar cei de la Sputnik dau verdictul: „generalii americani se află la Chişinău în cadrul unui studiu de documentare, aceştia nu au fost invitaţi la Chişinău de conducerea ţării” (http://sputnik.md/moldova/20160215/4668411.html).

6. **Portalul TSN on-line TV** http://tsn.md/, proprietar „Exclusiv Media” SRL, al cărei fondator este deputatul socialist **Corneliu Furculiţă.** Conducătorul „Exclusiv Media” SRL este **Petru Burduja**, care, la rândul său, este, alături de **Dumitru Ciubaşenco**, fondator la o altă instituţie media, „ПАНОРАМА ДЧ” SRL (pagina web pan.md). La moment a fost conservat.

7. Portalul Replika.MD – Bălți http://replika.md/ înregistrat de **Roman Fiodorov**, anterior membru al tineretului comunist, filiala Bălţi.

Surse media afiliate direct sau indirect PSRM, antrenate în tirajarea mesajelor statalіste, proruse și anti-UE, SUA, NATO, România

1. **RTR Moldova**http://rtr.md/ro/ retransmite postul de stat al Federației Ruse Rosia1 http://russia.tv/

   Emisie proprie: știri, program matinal, emisiune de autor Anatol Golea

2. **Ren TV Moldova** / retransmite RenTV din Rusia http://ren.tv/

TV din holdingul – "**Национальная Медиа Группа"** care deține mai multe posturi tv și ziare (Prime, Eurosport, Izvestia etc.). Holdingul este proprietatea oamenilor foarte apropiați lui Putin. (http://www.rbc.ru/business/17/11/2014/5468ae40cbb20f2878362373). Președintele Consiliului Director este nimeni alta decât **Alina Kabaeva** (http://nm-g.ru/en#about-holding).

Emisie proprie: buletine de știri, emisiune de autor „Istorie și mitologie" – **Serghei Nazaria** (https://www.youtube.com/watch?v=j0i9t6I1S7k)(propagandist vechi al moldovenismului și statalismului în Republica Moldova).

Ambasada Federației Ruse i-a finanțat apariția mai multor cărți cu caracter puternic anti-românesc. A fost decorat de Putin cu ordinul „Prietenia" (http://www.agerpres.ro/externe/2013/02/04/vladimir-putin-i-a-decorat-pe-doi-istorici-moldovenisti-de-la-chisinau-08-54-09). Directorul Ren TV Moldova este **Victor Marcenco.**

3. **TVC -21**http://www.tvc21.md/
4. **Euro TV & AltTV**http://www.eurotv.md/ : http://alttv.md/ - posturi TV în proprietatea lui Ilan Shor, administrate de Vladimir Novosadiuk (http://www.realitatea.net/doua-posturi-tv-din-republica-moldova-preluate-de-un-afacerist-cu-legaturi-in-rusia-presa_1517108.html). Novosadiuk este și director la Agentia Sputnik.
5. **Agentia Sputnik**http://sputnik.md/ - este înregistrată de „Rossiya Segodnya" SRL, al cărei reprezentant este **Vladimir Novosadiuc**. Acesta, împreună cu soţia sa, Rita Ţvic, sunt şi cei care au intermediat preluarea Euro TV şi Alt TV în vara anului 2014, de către omul de afaceri şi actualul primar de Orhei, Ilan Shor. Rita Ţvic este fondatoarea „Klassika Media" SRL și fondatoarea „Media Resurse" SRL şi „Alternativ-TV" SRL, gestionarele Euro TV şi Alt TV.
6. **„Argumenti i Fakti – Moldova",** ziar Rusia http://aif.md/,înregistrat „Exclusiv Media" SRL, **Corneliu Furculiţă / Petru Burduja.**

7. **„Komsomoliskaia Pravda – Moldova”,** ziar Rusia http://www.kp.md/**,** curios fiind faptul că redacția kp.md a asigurat participarea (locație, transmisiunea live) „reprezentanților” moldoveni la conferința „Radei Populare a Basarabiei” din 16 mai de la Odesa (http://news-front.info/2015/05/16/molniya-v-odesse-narodnaya-rada-bessarabii-oglasila-proekt-avtonomii/**).**
8. **„Moskovskii Komsomolet – Moldova”,** ziar Rusia http://mk.kn.md/**.**
9. **„Moldavskie Vedomosti”,** ziar, fondator – **Victor Ciobu**, Director **Elena Zamura**http://www.vedomosti.md.
10. http://www.newscom.md/**Serghei Tcaci /Valerii Demidetchii**
11. http://www.noi.md/ **Irina Astahova**, **Grupul „MDL Media**” – printre acţionari se află mai multe firme controlate de fostul candidat la primăria capitalei din partea Partidului Comuniştilor, **Vasili Chirtocă**: „Daac Hermes Grup” SA, ÎCS „Amatic” SRL, SC „Daac System Integrator” SRL, SC „Ratibor” SA, SRL „Antares”, „Solar International**”** SRL.
12. http://ecology.md/-Grupul „MDL Media”.
13. http://viza.md/-Grupul „MDL Media”.
14. http://www.basarabia.md redactor-șef Denis Zavorotnii.
15. http://www.politik.md**.**
16. http://www.vesti.md/ .
17. http://moldovanews.md – agregator de ştiri, contentul de bază asigurat de Agenția Sputnik sau alte instituţii media controlate de PSRM**.**
18. http://newsline.md/ – agregator de ştiri, contentul de bază asigurat de Agenția Sputnik sau alte instituţii media controlate de PSRM.
19. http://terra.md – agregator de ştiri, contentul de bază asigurat de Agenția Sputnik sau alte instituţii media controlate de PSRM.
20. http://www.nbm.md/ – agregator de ştiri, contentul de bază asigurat de Agenția Sputnik sau alte instituţii media controlate de PSRM.
21. http://resurs.md – agregator de ştiri, contentul de bază asigurat de Agenția Sputnik sau alte instituţii media controlate de PSRM.
22. http://alfanews.md/ – agregator de ştiri, contentul de bază asigurat de Agenția Sputnik sau alte instituţii media controlate de PSRM.
23. http://gagauzinfo.md/ – UTA Găgăuzia.
24. http://gagauznews.md/ – UTA Găgăuzia.
25. http://edingagauz.md/ – UTA Găgăuzia.
26. http://tvbalti.md/– Bălți.
27. http://esp.md/ – Bălți.
28. http://novostipmr.com/ – Tiraspol.
29. https://dniester.ru –Tiraspol.

2. Renato Usatîi. Partidul Nostru

Un alt beneficiar al deteriorărilor raporturilor PCRM – Moscova este **Renato Usatîi** cu formațiunea sa, **„Partidul Nostru”**.
Usatîi evită să vorbească despre relațiile sale cu actorii politici de la Moscova, nu dă detalii sau nume, utilizând formule de genul „la Moscova cunosc multă lume, multă lume mă cunoaște”. Însă este foarte vorbăreț când povestește despre relațiile sale cu cei din Republica Moldova (Filat, Voronin Plahotniuc). Usatîi a fost subiectul mai multor investigații jurnalistice. Au apărut legăturile sale cu lumea interlopă (Caramalak, Solntsevskaya Bratva etc.), reglări de conturi și atentate (atentatul asupra lui Gorbuntov), relațiile cu milionarii, lumea afacerilor din Rusia cu rădăcinile ei criminale (Iacubov, Platon, Usmanov, Kerimov) (http://www.zdg.md/editia-print/investigatii/care-este-patria-lui-renato-usatii http://unimedia.info/stiri/video-investigatie-marca-rise-project-asasin-in-lege-85099.html, http://www.evz.ro/investigatie-rise-renato-usatii-asainat-londra.html, http://www.timpul.md/articol/cine-este-renat-usatii-mahar-la-chisinau-escroc-sau-agent-al-mai-34594.html).
Dar, în ceea ce privește contactele lui la Kremlin sau cu serviciile speciale, există foarte puține date. În presă s-a vehiculat că legăturile lui Usatîi la Moscova ar fi – Vladimir Cernov, șeful Direcției pentru Relații interregionale și culturale cu țările străine a Administraţiei Putin, membru consiliului director al Fondului „Ruskii Mir” (lumea rusă) şi Igor Maslov, şef-adjunct al Direcţiei pentru Relaţii interregionale şi culturale cu ţările străine a Administraţiei Preşedintelui Federației Ruse (http://www.moldova.org/biografia-necenzurata-principalului-gasterbaiter-din-moldova-2/).
De fapt, Cernov și Maslov sunt executanții strategiilor elaborate de Vladislav Surkov, consilierul lui Putin, adevăratul arhitect al scenariilor pentru zona CSI și Ucraina (operațiunea Crimeea, Donbas, Republicile Donetk, Lugansk).
Un contact asumat de Usatîi este **Yurii Uşakov**, consilier pe Politică externă al președinteluiPutin, nume scăpat într-un interviu pentru portalul meduza.io imediat după eliminarea din cursa electorala din decembrie 2014: „**așa l-am cunoscut pe Uşacov (pe atunci sef-adjunct al Aparatului Guvernului Rus - nota redacției) și am început să mă mișc”** (https://meduza.io/feature/2014/12/05/vzlet-i-padenie-gastarbaytera).

Presa controlata direct de Renato Usatîi
TV BTB televiziunea din Bălți. Se recepționează prin cablu în toată Republica Moldova http://btv.md (a fost cumpărat de la Vitiuc, deputat PCRM).

RU TV Moldova http://rutv.md/post muzical rusesc, retransmis, dar care poate fi folosit pentru spoturi electorale.
Site: „Partidul Nostru” - http://pravda.md/

Media on-line controlate sau afiliate lui Renato Usatîi
http://omg.mdaparține ex-deputatului comunist Alexandr Petkov. Portavocea **ANTIFA și a grupului Petrenco/ Grigorciuk**
http://pan.md - director Dimitrie Ciubasenco
http://www.grenada.md – aparține lui Grigore Petrenco
http://1news.md/ - portal de multiplicare (preia și difuzează știri din zona Sputnik sau alte media afiliate direct sau indirect Rusiei)
http://budjakonline.md – Găgăuzia
http://www.beltsymd.ru/ - Bălți
http://www.enews.md/ - portal de multiplicare,director – Iulia Semionova**,** proprietar Stella Jantuan (ex-deputat PD)
http://ru1.md – platforma on line personală a lui Renato Usatîi.

Locotenentii lui Renato Usatîi:
Igor Casu - este președintele fracțiunii „Partidul Nostru” din Consiliul Municipal Chișinău. Se ocupă de organizarea partidului atât în municipiul Chișinău cât și în teritoriu.
Nicolae Tzipovici – este avocat de profesie. A fost reținut în anul 2014 pentru 30 de zile deoarece l-ar fi amenințat cu moartea pe Gheorghe Cavcaliuc.

Elemente din programul politic al lui Renato Usatîi:
“Politica externă și vectorul geopolitic al Republicii Moldova
La această etapă de dezvoltare a Republicii Moldova, politica externă a statului ar trebui să fie orientată spre modernizarea țării, consolidarea statalității, consolidarea statutului și prestigiului internațional și îmbunătățirea calităţii vieţii cetățenilor.
Politica externă nu poate fi eficientă, dacă statul nu are o politică internă corectă. Ce fel de politică externă poate avea un stat în care structurile puterii sunt acaparate de grupări oligarhice, iar mita a devenit un mijloc universal de rezolvare a oricărei probleme, corupția este o nouă formă a relațiilor sociale, iar principala sursă a fărădelegii este însăşi guvernarea? Într-un asemenea stat, politica externă este axată pe minciună, neputință și dependență internațională permanentă.
Noi pledăm pentru o altă politică externă a statului, o politică care ar duce la creșterea numărului de parteneri externi ai Republicii Moldova şi ar consolida securitatea, o politică care unește societatea moldovenească – nu o dezbină.
Astăzi, Republica Moldova este sfâşiată în bucăţi de adepţii diverselor orientări geopolitice. Cei care susțin așa-numita integrare europeană, consideră că apropierea de UE va conduce în mod automat la soluționarea problemelor

complexe cu care se confruntă Republica Moldova la această etapă. În ultimii 5 ani, actualii guvernanţi nu au făcut altceva decât să se ascundă în spatele sloganelor integraţioniste. Practica a demonstrat că demagogia, vorbele goale despre Europa și reformele, în lipsa unor rezultate concrete de reformare a țării, nu numai că nu au îmbunătățit viaţa oamenilor, ci şi au contribuit la degradarea continuă a situației din țară.
Susținătorii integrării eurasiatice sunt absolut convinşi că apropierea Moldovei de Uniunea Vamală și în consecință (dacă apare) și Uniunea Euroasiatică, va fi începutul unor schimbări spre bine pe termen lung a țării noastre.
Încrederea oarbă în puterea magică a alegerii unui parcurs extern geopolitic „corect" este o încercare de a nu-şi asuma responsabilitatea pentru reformarea, transformarea și modernizarea Republicii Moldova. Este un rudiment al comportamentului de tip sovietic, când conducerea de la Chișinău se baza pe centrul situat la Moscova, se ghida doar de instrucțiunile care veneau de la superiorii situaţi în afara țării.
Astăzi, din nou ne bazăm pe înțelepciunea „şefilor" de la Bruxelles, Moscova, Washington sau București și nu înţelegem că doar noi putem readuce ţara în albia normalităţii, consolida statalitatea, transforma Moldova într-un stat cu adevărat democratic şi prosper. Numai noi putem înțelege care sunt interesele naționale ale Moldovei, care este garantul stabilității noastre și cum trebuie să acționăm pentru a apăra aceste interese.
Republica Moldova este Patria Noastră și nimeni în afară de noi nu poate simți durerea, preocupările și aspirațiile ei. Noi nu refuzăm ajutorul partenerilor externi, dar înțelegem că ei DOAR NE AJUTĂ, dar nu soluţionează problemele noastre în locul nostru.
În acest context pledăm pentru o schimbare radicală a logicii luării deciziilor și a guvernării țării, atunci când conducerea și societatea sunt pe deplin responsabile pentru tot ce se întâmplă, pentru transformare, pentru reforme și pentru rezultatele activităților politice generale.
Vectorul geopolitic al Republicii Moldova ar trebui să fie identificat şi stabilit de cetățeni printr-un referendum. În acest caz, decizia în favoarea unui sau a altui vector extern va fi acceptată doar în cazul în care cel puţin două treimi din populația ţării va opta anume pentru această cale" (http://pnru.md/md/programma-partii/#ro11).

3. PCRM

În urma numeroaselor plecări, acest partid se află în plin proces de destructurare. Practic, fiecare săptămână aduce noi plecări de organizații și aleși locali. Zonele în care migrează aleșii locali sau organizațiile teritoriale ale PCRM sunt PDM, PSRM, PN. Cea mai mare parte a aleșilor locali migrează către PDM iar cea mai mare parte a organizațiilor către PSRM. Sporadic se înregistrează treceri și la PN. Deși are numeroase relații de prietenie la Moscova (Voronin este foarte bun

prieten cu Karasin), Vladimir Voronin se află în siajul lui Vladimir Plahotniuc. O revenire a PCRM este puțin probabilă.

Elemente din programul PCRM:

„Consolidarea interesului naţional

Beneficiile pe care le poate aduce politica externă a Republicii Moldova, orientată atât spre Est cât şi spre Vest, vor servi intereselor ţării noastre. Nu este nimic mai important pentru dezvoltarea ţării şi a economiei decât restabilirea integrităţii teritoriale a Republicii Moldova. Anume această sarcină, la această etapă, trebuie să dicteze priorităţile politicii externe.

Pentru a realiza obiectivul:

- PCRM va fortifica principiul de neutralitate constituţională şi va tinde să obţină recunoaşterea internațională a acestui statut; neutralitatea constituţională a Republicii Moldova va fi consolidată în acte legislative suplimentare.
- Vom demara imediat negocierile cu Rusia în vederea anulării tuturor interdicţiilor la importul de producţie agricolă moldovenească. Vom restabili relaţiile de prietenie şi încredere cu Rusia.
- Vom organiza un referendum naţional în problemele integraţioniste ale Republicii Moldova.
- Concomitent, vom prelua cele mai bune modele şi standarde europene de organizare a vieţii sociale.
- Vom asigura protecţia cetăţenilor Republicii Moldova, indiferent de ţara în care lucrează. Statul este obligat să le protejeze drepturile.
- Vom renunţa la politica externă unilaterală, promovată de actuala guvernare, vom reveni la politica deschiderii bazate pe un dialog permanent şi eficient atât cu Vestul, cât şi cu Estul; vom elabora un model echilibrat, durabil, de dezvoltare a Republicii Moldova.
- Vom revizui întreg sistemul de acte legislative şi normative pentru a omite prevederile discriminatorii pentru producătorii autohtoni şi vom dezvolta un mediu de afaceri favorabil.

Astfel, condiţiile externe de modernizare a Moldovei se conturează, devenind clare şi concrete – neutralitatea, reintegrarea şi continuarea modernizării în baza politicii europene de vecinătate. Recunoaştem beneficiile economice evidente din participarea Moldovei în procesele integraţioniste în spaţiul postsovietic, care vor aduce preţuri accesibile la resursele energetice, investiţii de miliarde în economia moldovenească, pieţe enorme de desfacere, respectarea drepturilor sutelor de mii de migranţi.

Uniunea Vamală este pregătită să se integreze economic cu Republica Moldova. Poporul moldovenesc, în cadrul unui referendum, va lua decizia privind aderarea la acest spaţiu, va decide calea de modernizare economică a ţării. Această idee demult interesează societatea moldovenească, care, în sfârşit, trebuie să decidă.

La moment, ţara noastră nu este pregătită să realizeze cerinţele Acordului de Asociere cu UE, semnat în grabă de guvernarea coruptă şi îndreptat împotriva

partenerilor noştri din Est. Moldova are nevoie de un acord care va ţine cont de interesele întregului popor moldovenesc, inclusiv şi ale locuitorilor din stânga Nistrului.
PCRM garantează că cele mai principiale probleme ce ţin de dezvoltarea ţării, vectorul extern, schimbările politice şi administrative interne, vor fi soluţionate doar în cadrul unor referendumuri naţionale.
5. Unitate civică şi participarea întregii societăţi în procesele democratice
Vom valorifica norma „diversitatea etnică, culturală şi lingvistică, toleranţa reciprocă şi pacea interetnică sunt principalele valori ale Republicii Moldova" la nivelul Legii supreme – Constituţia.

- Identitatea lingvistică şi naţională moldovenească vor constitui principii fundamentale şi vor fi protejate atât pe plan intern, cât şi pe plan internaţional, prin decizii politice asumate.
- Educaţia civică în ţara noastră trebuie să se bazeze pe respectarea drepturilor, istoriei şi a tradiţiilor tuturor etniilor; vom anula actele normative adoptate de către guvernarea coaliţiei, care îngrădesc drepturile etniilor ce locuiesc pe teritoriul Republicii Moldova.
- PCRM va abroga legea ruşinoasă cu privire la egalitatea şanselor şi nu va admite degradarea morală a naţiunii, subminarea tradiţiilor creştine multiseculare şi atacuri asupra Bisericii Ortodoxe.
- Minorităţile naţionale vor fi prezente în toate domeniile de administrare a statului.
- Raionul Taraclia va obţine statut de raion naţional–cultural, întru conservarea şi garantarea autenticităţii naţionale, a limbii, tradiţiilor şi culturii bulgarilor.
- Autorităţile statale vor respecta cu stricteţe normele care stipulează că limba rusă este limbă de comunicare interetnică pe teritoriul ţării noastre.
- Astăzi ne uneşte convingerea că Moldova trebuie să existe!
Important este ca toţi împreună să asigurăm statalitatea moldovenească, precum şi perspectivele de consolidare şi dezvoltare durabilă a Republicii Moldova.
Principalul este să găsim forţe pentru a ne uni, să avem înţelepciune şi dârzenie pentru a ne mişca înainte – spre Victoria poporului Republicii Moldova!".

Resurse media PCRM:
http://puls.md
http://comunist.md

4. **<u>Alte partide de stânga ce pot fi folosite de către Rusia într-o posibilă campanile elctorală şi în războiul informaţional</u>**

a. **PSDM,** condus de Victor Selin http://psdm.md/ro;

b. **Partidul Casa Noastră Moldova (Blocul Roşu),** condus de **Grigore Petrenco**.

Este un proiect al lui Mark Tkaciuk. Partidul a fost preluat de la **Oleg Onishenco,** în prezent consilier municipal din partea PSRM. Este un partid reașezat pe nucleele ANTIFA http://www.pcnm.md
Petrenco este asistat de:
Pavel Grigorciuc
Alexandr Gutovschii
Mihail Amerberg
Alesandr Rosko
Oleg Buznea
Costantin Svetlicinîi

Ana Ursachi (avocat – portavoce) asigură comunicarea între grupul Petrenco aflat în detenție și Platforma DA. Petrenco a fost finanțat de grupul Țopa și a fost lancea (pe stânga) în războiul cu Plahotniuc. Din închisoare a transmis semnale (prin Ursachi) ca „va vorbi", astfel forțând mâna Țopilor să se „solidarizeze" (http://www.publika.md/omul-de-afaceri-viorel-topa-solidar-cu-liderul-gruparii-antifa-grigore-petrenco_2396661.html, http://ziarulnational.md/un-video-lansat-astazi-pretinde-ca-intre-antifa-platforma-da-renato-usatii-si-igor-dodon-ar-exista-legaturi/).
„Libertate lui Petrenco" a devenit și sloganul Platformei DA (http://deschide.md/ro/news/social/24385/Protest-la-judec%C4%83toria-R%C3%A2%C8%99cani--Se-cere-eliberarea-grupului-Petrenco.htm, http://stiri24.md/adeptii-lui-usatai-si-ai-platformei-da-cer-eliberarea-grupului-petrenco/)
Ca și structură politică, se dorește a fi de tip ghevarist, deținând un **potențial ridicat de violență**.

Resursele media:
http://www.grenada.md
http://omg.md
http://freedom.md

„Grupul Petrenco" a beneficiat de sprijin consistent din partea lui **Pirkka Tapiolla** în perioada cât a fost încarcerat. A avut susținerea, prin campanii mediatice de sensibilizare, și a unor instituții media „democratice" în frunte cu **Natalia Morari**:
Postul **TV7** http://tv7.md/.
Emisiunea Politika cu Morari https://www.youtube.com/watch?v=lFxmuX9iAA8 https://www.youtube.com/watch?v=KgkQY22MDW0.
Producătorul emisiunii și șef la știri este Cristina Gutu, fosta soție a lui Iurie Roșca (http://inprofunzime.md/stiri/politic/iurie-rosca-a-divortat-pentru-a-doua-oara-aceasta-tine-doar-de---665761.html).

http://newsmaker.md – **Vladimir Soloviov** (echipa de la fostul Komersant.md) finanțați de programul SUA pentru presa independent și de *European Endwument For Democracy.*

c. Partidul Ruso-Slavean

Este continuatorul Partidul politic „Mişcarea populară pentru Uniunea Vamală", care și-a schimbat denumirea în Partidul Ruso-Slavean din Moldova. Este condus de Oleg Topolnitki. Datorită asemănărilor de nume cu PSRM-ul lui Dodon, este foarte posibil să fie doar o clonă a PSRM (vezi cazul PCRM versus Partidul Comuniștilor Reformatori). Nu dispune de resurse media și nu sunt active. Site official http://vybor.md/.

5. Grupuri formale și informale, ONG-uri, grupuri de presiune „civice":

a. Clubul Izborsk Moldova

Bogdan Țîrdea, președintele Comitetului Organizatoric pentru crearea filialei Clubului Izborsk în Moldova;
Vladimir Bukarski, secretar executiv al Comitetului Organizatoric al filialei Clubului Izborsk în Moldova. Analist PSRM, consilierul lui Igor Dodon, implicat în constituirea „Radei Populare a Basarabiei" la Odesa, în primăvara lui 2015 (http://adevarul.ro/moldova/actualitate/emisarul-dodon-despre-arestarea-fondatorilor-radei-populare-basarabiei-ucraina-e-fascista-1_55262395448e03c0fd66c44a/index.html).
Proiect cu extensii în Găgăuzia (Republica Budjac) (http://deschide.md/ro/news/politic/15807/CONFIRMAT--Proiectul-separatist-%E2%80%9ERada-Basarabiei%E2%80%9D-viza-%C8%99i-sudul-Republicii-Moldova-(FOTO).htm) în care s-a încercat antrenarea și altor radicali sau statalişti de la Chișinău: G. **Petrenco, M. Garbuz, Episcopul Marchel, M. Formuzal, V. Stepaniuc, V. Tarlev.** „Conform comunicatului Radei Naţionale a Basarabiei, care s-a pronunţat pentru crearea RBB , pe 28-29 octombrie la adunare au participat şi ţinut discursuri preşedintele Partidului Naţional-Socialist, fostul vicepremier al Moldovei, Victor Stepaniuc, Episcopul de Bălţi şi Făleşti, Marchel, fostul başcan al Găgăuziei, Mihail Formuzal, şi fostul Premier al Republicii Moldova, Vasile Tarlev".
Respectivii s-au grăbit să dezmintă și au negat implicarea în acest proiect **(**http://deschide.md/ro/news/social/20646/Marchel-%C8%99i-Stepaniuc-dezmint-implicarea-%C3%AEn-proiectul-Republica-Bugeac.htm, http://deschide.md/ro/news/politic/12933/Petrenko-%C8%99i-Garbuz-neag%C4%83-c%C4%83-ar-fi-participat-la-congresul-de-la-Odesa.htm?ls-art26=280).
Clubul de experți Izborsk a fost fondat în 2012 în orașul Izborsk, regiunea Pskov a Federației Ruse. Inițiatorii și fondatorii clubului a devenit un grup de filozofi,

politologi, economiști și jurnaliști de orientare patriotică. Președintele clubului a fost ales scriitorul A. Prohanov, iar secretari executivi – V. Averianov și A. Nagornîi. Printre membrii lui se află și partea ultraconservatoare a adepților președintelui Federației Ruse, Vladimir Putin.
Denumirea vine de la localitatea Izborsk, situată la frontiera cu Estonia, unde a avut loc prima ședință a clubului. La începutul anului 2013, Clubul Izborsk editează propria revistă cu un tiraj de 1.200 de exemplare. În 2015, organizația a obținut un grant prezidențial pentru organizațiile necomerciale în valoare de 10 milioane de ruble. În descrierea proiectului este menționat că organizația va încerca să explice „ce înseamnă Lumea Rusă".

Participanții la conferința de constituie a Clubului Izborsk de la Chișinău:

Igor DODON, deputat în Parlamentul Republicii Moldova, președintele PSRM, liderul asociației „Iubesc Moldova".
Alexandr PROHANOV, președintele clubului Izborsk, scriitor, publicist, activist, redactor-șef al publicației „Zavtra".
Zinaida GRECEANÎI, fostul premier al Republicii Moldova, președintele fracțiunii PSRM în Parlamentul Republicii Moldova.
Irina VLAH, bașcanul Autonomiei Găgăuze, membrul Guvernului Republicii Moldova.
Nikolai STARIKOV, membru permanent al Clubului Izborsk, istoric, scriitor, activist social-politic, fondatorul și liderul organizației obștești „Profsoiuz grajdan Rossii" și al partidului „Velikoe Otecestvo", unul dintre liderii mișcării „Antimaidan", directorul comercial al companiei „Pervîi Kanal Sankt-Petersburg".
Bogdan ȚÎRDEA, deputat în Parlamentul Republicii Moldova, politolog, președintele Comitetului Organizatoric pentru crearea reprezentanței Clubului Izborsk în Moldova.
Mihail DELEAGHIN, membru permanent al Clubului Izborsk, doctor în științe economice, membru al Academiei de științe naturale din Rusia, directorul Institutului pentru problemele globalizării.
Episcopul de Bălți și Fălești MARKELL, membrul reprezentanței Consiliului Bisericii Ortodoxe Ruse.
Vitalii AVERIANOV, secretarul executiv al Clubului Izborsk, directorul Institutului conservatismului dinamic, doctor în științe filozofice.
Sergiu NAZARIA, doctor în științe istorice, cavaler al Ordinului Prieteniei oferit de Federația Rusă.
Oleg ROZANOV, secretar al Clubului Izborsk, responsabil pentru activitatea regională și internațională, secretarul general al Uniunii Slave, publicist.
Prot. Mitro. Nicolae FLORINSCHI – președintele Soborului comunității ruse din Republica Moldova, parohul bisericii Sfântul Gheorghe din Chișinău.
Gheorghi FILIMONOV, expert al Clubului Izborsk, doctor în științe politice, profesor, șef adjunct al catedrei Teorie și istorie a Relațiilor internaționale a

Universității prieteniei popoarelor din Rusia, autorul articolelor și monografiilor privind problemele politicii externe a SUA.
Piotr ȘORNIKOV, candidat în științe istorice, docentul catedrei istorie a Universității de stat din Transnistria, cavalerul Ordinului Prieteniei oferit de Rusia.
Ecaterina GLUȘNIK, secretarul de presă al Clubului Izborsk, scriitor și publicist.
Anatol PLUGARU, colonel în rezervă, fost ministru al Securității naționale a Republicii Moldova.
Anatoli DIRUN, ex-deputatul Sovietului Suprem al RMN, directorul Școlii de studii politice de la Tiraspol, președintele mișcării „Narodnoe Edinstvo".
Iurie ROȘCA, activist, președintele Universității Populare din Moldova.
Boris ȘAPOVALOV, candidat în științe filozofice, politolog, publicist.
Vladimir BUKARSKI, secretarul executiv al comitetului organizatoric privind crearea reprezentanței moldovenești a Clubului Izborsk.
Benedict CIUBOTARU, (Viorel Cibotaru) – conflictolog, publicist
(http://ecology.md/md/page/yn-moldova-a-fost-deschis-clubul-izborsk, http://iurierosca.md/articole/clubul-izborsk-in-moldova-ca-platforma-pentru-elaborarea-ideii-nationale.html/).

b. <u>Liga Tineretului Rus din Republica Moldova.</u>

Este condusă de **Igor Tuleantev,** omul lui **Rogozin** în Republica Moldova. (https://www.youtube.com/watch?v=aMQ2dLf79ks). A beneficiat de finanțare atât direct de la Moscova cât și prin intermediul Ambasadei Federației Rusiei la Chișinău. Site-ul oficial http://ligarus.org/.

c. <u>Asociația obștească internațională „Patria-Uniunea Euroasiatică"</u>

Este condusă de același **Igor Tuleantev**. Este afiliată Congresului Internațional al Comunităților Ruse. De asemenea, este o structură de susținere în Republica Moldova a partidului „**Rodina"** condus de Dimitri Rogozin. (http://vse.md/component/k2/item/350-%C3%AEn-moldova-sa-fondat-mi%C5%9Fcarea-ob%C5%9Fteasc%C4%83-interna%C5%A3ional%C4%83-patria-uniunea-euroasiatic%C4%83).
La inițiativa lui Tuleantev și a asociației „Patria-Uniunea Euroasiatică", în februarie 2014, a fost creat **Comitetul „ZA Rodinu (Pentru Patrie)"**, din care fac parte mai multe asociații etnice și profesionale, organizații și centre etno-culturale, surse media și formatori de opinie a alolingvilor din Republica Moldova.

d. <u>ZA Rodinu</u>

„ZA Rodinu (Pentru Patrie)" a adunat sub umbrela sa toate asociațiile obștești, comunitare și profesionale ale comunității ruse

http://moldova.mid.ru/web/moldova_md/referinte, http://russian.md/informatsiya.html/, http://krorm.ru/about-us/sostav-kongressa.html ; http://ric.krorm.ru/
dar şi ale altor etnii:
Fondul „Sodrujestvo” – Șapovalov Boris
Uniunea Ucrainenilor din Republica Moldova – Mislitkaia Svetlana
Comunitatea Găgăuză din Republica Moldova –Nicolae Terzi
Societatea Ucrainenilor „Prosvita – Taras Sevcenco” – Rogovaia Galina
Uniunea belorușilor din Republica Moldova – Statkevici Iurii
Uniunea Osetinilor din Republica Moldova – Djioeva Svetlana
Asociația de prietenie „Moldova –Bulgaria” – Zabolotnii Valerian
Asociația comunității bulgare – Zabunov Ivan

Tot aici au aderat și organizații comunitare sau profesionale ca:
Asociația cascadorilor din Republica Moldova
Organizația Veteranilor „Războiului pentru Patrie” – Ala Mironic
Asociația veteranilor războiului din Afganistan – Mihail Mocanu
Asociaţia Jurnaliştilor deLimbă ***Rusă*** – *Iulia Semionova*

Printre membrii se regăsesc și cele radicale cu potențial violent :
Mişcarea Naţional Democrată – Viorel Furtună
http://www.nationaldemocrat.org/
Mișcarea de Eliberare Națională – Victor Druta http://www.moldnod.org/
„Eu sînt moldovan, Eu grăiesc moldoveneşte” – Ivan Muntean http://graiesc.md/
Aderenti
Markel, episcop de Bălți și Fălești sau Sergiu Nazaria – doctor în istorie
Asociația istoricilor și politologilor „Pro Moldova”
Emil Ciobu, fost ambasador al Republicii Moldova în Romania
Serghei Filipov, primar de Taraclia (este primarul căruia i-a luat apărare Pirkka Tapiola)
Piotr Sornikov, interfrontist
Inna Supac, deputat PCRM
Mihail Poleanschii, fost deputat PCRM
Iurie Muntean, fost deputat PCRM
Constantin Staras, fost deputat PCRM
Mihai Mocanu, președintele Uniunii Veteranilor din Afganistan
Mihail Lupasco, jurnalist, fost prezentator la TVM a știrilor în limba rusă

Instituții media care au aderat și s-au angajat să susțină această inițiativă:
Scripnic Serghei, realizator emisiune TVC21
Valerii Balan, redactor șef Sputnic Moldova
Vladimir Thoric, redactor șef Panorama

Valerii Demidetki, șeful biroului TASS în Republica Moldova
Serghei Ciuricov, redactor șef adjunct Komsomolskaia Pravda
Victor Ciobu, director Moldavskii Vedomosti
Nicolai Costarkin, Agenția de știri Novosti Moldova (filial Ria Novosti)
Tatiana Borisova, redactor șef ziarul Russkaia Slovo
Irina Melnic, RTM (Televiziunea Rusa în Republica Moldova)
Lista integrală a Comitetului „Rodina" (http://rodina.md/sostav-organizatsii)
Această structură a stat la baza fondării partidului „Patria", condus de Emil Ciobu și pus la dispoziția lui Renato Usatîi . Partidul „Patria" a fost scos din cursa electorală pentru încălcarea legislație. Din datele de mai sus se poate observa că a existat o mobilizare deosebită pentru a-i pune la dispoziție lui Usatîi o structură cât mai completă, în special din zona alolingvă. Trebuie menționat că primele locuri au fost ocupate de Usatîi, Emil Ciobu, Igor Tuleantev și Grigore Petrenco (http://ru1.md/ro/dokumenty-rasschityvaem-mandatov/).
Ca structură politică, momentan este conservată dar se manifestă în spațiul public și pe rețelele de socializare prin intermediul unora dintre lideri, în special Igor Tuleantev, care este permanent invitat la televiziunile de top din Rusia
(https://www.youtube.com/watch?v=G9NgqJyYd7Q,
https://www.youtube.com/watch?v=G9NgqJyYd7Q,
https://www.youtube.com/watch?v=ZwGJKwdGjvI)
și la postul TV separatist din Donbas
(https://www.youtube.com/watch?v=YjizGptzuEs).
Site-ul oficial al Comitetului „Za Rodinu (Pentru Patrie)" este http://rodina.md/
și este un grup activ pe rețele sociale
https://www.facebook.com/groups/227191854094839/?fref=ts.

Sursele media partenere:
http://allnews.md/, http://bessnews.ru/, http://vse.md/, http://moldinfo.ru/, http://russian.md/,http://omtv.md/,http://www.russlovo.md/,http://rtm.md/.

e. Patrioții Moldovei

Este condus de Mihail Garbuz. Sunt folosiți la proteste anti-unioniste și anti-occidentale în special la proteste în fața misiunilor diplomatice acreditate la Chișinău. Sunt reduși numeric având un grup de maxim 50 de oameni. Site-ul oficial: http://patriot.md/. Au relații strânse cu grupul „Sînt Moldovan" al fraților Iurie și Ion Muntean și sunt promovați secvențial pe http://www.moldovenii.md/.

f. Fundația Ruski Mir

http://russkiymir.ru/rucenter/catalogue.php
Filiala din Republica Moldova este condusă de Vladimir Nosov http://rusmir-usm.md/. Totodată, Ruski Mir din Republica Moldova mai deține alte trei

subfiliale la Bălți (condusă de Suzanskaia Tatina), la Comrat (condusă de Fedotov Ludmila) și la Tiraspol (condusă de Ludmila Chebuladze).

g. <u>Comitetul Salvăm Moldova (nu are personalitate juridică)</u>

Este o uniune de asociații anti-unioniste și anti-occidentale. Grupul este condus de Ion Mahu, fost șef al contraspionajului moldovenesc în perioada lui Vladimir Voronin (http://newsline.md/6396/v-moldove-nachalsya-process-obedineniya-patrioticheskix-sil.html).

Alți lideri ai acestui comitet:

- Col SIS (r) Valeriu Daraban, ex-deputat în primul Parlament al Republicii Moldova
- General maior MAI (r) Boris Muravschi
- Anatol Plugaru, fost director în Ministerul Securității Naționale (actualul SIS)
- Valeriu Crushilinski, col (r) SIS. A fost adjunctul lui Ion Mahu
- Mihail Sidorov, fost deputat
- Vasile Stati
- Boris Marian, jurnalist etc.

Site-uri oficiale: http://salvammoldova.org/despre-noi-o-nas, http://comitetul.info

Din această structură fac parte următoarele asociații:

- Comitetul Salvării Naţionale „Pentru Moldova!”, condus de col (r) SIS Ion Mahu;
- Sindicatul colaboratorilor organelor de forţă din Moldova condus col MAI (r) Iurie Ciofu;
- Organizaţia obştească „Republica”;
- Organizaţia veteranilor Poliției de Frontieră a RM, colonel (r) Efim Donos
- Mişcarea „Patria Noastră – Moldova”, grup de socializare https://www.facebook.com/groups/patria.mea.moldova.md/ (administrator Elka Solniskina. Mai folosește pseudonimul Marinela Scortescu);
- Uniunea Popular-Patriotică „Moldova Mare”, condusă de Viaceslav Perju http://veaceslavperju.blogspot.md/;
- Expert Club „Strategia Moldovei”, condus de Viaceslav Perju http://expertclub.md;
- Clubul Patriotic „Clubul Moldovenesc”, condus de Ivan Muntean;
- Uniunea Tinerilor și Studenților, condus de Eugeniu Balan.

Resursele media ale acestei structuri:

http://politmoldova.com
http://newsline.md
http://noutati.md

http://expertclub.md
http://moldova-mare.com/

h. Mișcarea „Statalitate”

Nu deține încă personalitate juridică. Este o structură anti-unionistă (http://www.europalibera.mobi/a/27658474.html). Grupul de inițiativă este format din:
Ivan Muntean (fratele fostului deputat PCRM, Iurie Muntean), conduce asociația „Eu sînt moldovan, grăiesc moldovenește” (http://moldovenii.md, http://graiesc.md). Asociația lui Ivan Muntean este predispusă să participe la acțiuni violente. Numărul celor angrenați în această asociație nu depășește 30 de persoane.
Emil Ciobu, fost ambasador al Republicii Moldova în România
Igor Caldare, „activist civic”
Mihail Lupasco, ziarist. Fost prezentator la TVM emisiunea în limba rusă, fost candidat la Parlamentul Republicii Moldova din partea PPCD
Simion Lungu, președintele asociației obștești „Transparent Moldova”

Resurse media folosite:
Grenada.md
Omg.md
Enews.md
Basarabia.md
https://www.youtube.com/channel/UCuOsqgT75UmFQHVAm3c4kCA

i. Mișcarea de Tineret „Voievod”

Este o asociație organizată în jurul mai multor săli de sport care promovează un stil de arte marțiale. Are potențial ridicat de a participa la conflicte de stradă. Este condusă de Nicolae Pascaru (http://www.voievod.org) și este declarată anti-unionistă. De asemenea, Nicolae Pascaru mai folosește și asociația YMCA Moldova condusa de Igor Sarbu (http://ymca.md/en).

j. Asociația Obștească „Scutul Moldovenesc”

Este anti-unionistă, fiind condusă de Oleg Martaniuc. Sunt puțini și sunt folosiți mai mult cu numele pentru a sublinia cât de multe ONG-uri sunt anti-unioniste.

k. Fundația de dezvoltare ecologică „Ecodava”

Este condusă de Oleg Sclifos, fost lider al structurii „Scutul Moldovenesc”. **Site-ul oficial**: http://ecology.md/md/ (site care ar face parte din Grupul „MDL Media”, finanțator Vasile Chirtoca „Daac Hermes”).

l. **Mișcarea Național Democrată**

Nu este înscrisă juridic în Republica Moldova. Este condusă de Viorel Furtuna. Au relații cu mișcările iredentiste maghiare. Deține potențial de conflict (http://www.nationaldemocrat.org).

m. **Mișcarea de Eliberare Națională Moldova**

Este condusă de Victor Druta (https://www.facebook.com/viktor.grigorof?fref=ts&__mref=message_bubble**), fiind o filială a organizației Mișcarea de Eliberare Națională cu sediul în Republica Moscova. Este o organizație din spațiul CSI puternic anti-occidentală și anti-SUA.**
(http://rusnod.ru**). Site-ul official este** http://www.moldnod.org/nod42.html.

n. **Grupul „Vreau să trăiesc în Moldova”**

Site:http://moldavia.md/?page_id=25
Nu este înscris juridic. Liderul informal este Aurel Bucureanu, originar din Tiraspol, dar care are domiciliul în Chișinău. De profesie inginer mecanic, a lucrat ca director la SRL „Casa Lux”. A fost candidat pe listele Partidului Republican din Republica Moldova pentru funcția de deputat în anul 2009. Grupul s-a remarcat prin acțiuni violente în data de 20 ianuarie la Parlamentul Republicii Moldova. (https://argumentul.info/2016/01/23/rusia-a-trecut-la-actiuni-concrete-ca-in-donbas-scenariul-violentelor-la-chisinau**). Sunt puțini dar gălăgioși, au participat activ la proteste, au organizat propriile acțiuni (la Ambasada SUA, Procuratura Republicii Moldova (**https://www.youtube.com/watch?v=sQizsQU0jLk**,**
https://www.youtube.com/watch?v=VYsARrCtPCQ**).**

o. **Institutul de studii diplomatice, politice și securitate**

Este condus de Valeriu Ostalep, fost vice-ministru de Externe. Asigura intervenții *soft* pe problem de politică externă. Este finanțat prin intermediul Ambasadei Federație Ruse.
Institutul Politicii Eficiente condus de Vitalii Andrievschii, cu Ruslan Sevcenco, Andrei Andrievschii (http://iep.md/about/).

6. **Formatori de opinie, vectori de imagine pro-ruși, stataliști, promotori ai „naţiunii civice moldoveneşti” – deturnată în statalism şi moldovenism:**

Mark Tkaciuc
Iurie Roșca - punând în valoare dimensiunea universalistă a ortodoxiei, nerenunțând la etnicitatea românească, fostul lider a „crescut” niște sub-vectori care folosesc inversarea polilor ideologici ce s-au axat pe promovarea dughismului:

Octavian Racu
Sergiuc Praporscic
Ghenadie Vaculoschi
Cezar Salahor
http://sputnik.md/**;** http://flux.md/
Grigore Petrenco
Alexandru Petkov
Vitalie Andrievschi
Natalia Morari
Vladimir Soloviov
Valerii Demidetchii
Ernest Vardanean
Alexei Tulbure
Alexandr Slusari
Lilia Carasciuc
Episcopul Markel
Serghei Nazaria
Vasile Stati
Dmitri Ciubasenco
V.Stepaniuc
Zurab Todua
Victor Borsevici

Promotorii noii „naţiunii civice" moldoveneşti
In perioada guvernării PCRM, în urma sfaturilor lui Mark Tkaciuc, cu multe elemente sovietice, s-a încercat crearea unui „popor moldovenesc". Lipsit de fundament, acest proiect a eșuat odată cu plecarea PCRM de la putere. În urma protestelor inițiate de Platforma DA și solidarizării cu Usatîi și Dodon, a fost relansat proiectul „națiunii civice moldovenești", concept care a justificat „înfrățirea" nefireasca a celor trei (Năstase/Usatîi/Dodon).

Usatîi: „ziua de naştere a lui Vîsotskii a coincis cu momentul naşterii naţiunii civice în Moldova"

(http://ru1.md/ro/usatyj-den-rozhdeniya-vysotskogo-sovpal-s-momentom-rozhdeniya-grazhdanskoj-natsii-v-moldove/).
Ilian Caşu – „Națiunea Civică moldovenească s-a născut odată cu mişcarea protestatară" (http://pravda.md/archives/430).
Tulbure – „în Moldova ia naştere Naţiunea Civică"
(https://dniester.ru/node/14098, http://btv.md/v-moldove-rozhdaetsya-grazhdanskaya/).

Proiectul „naţiunii civice moldoveneşti” a fost lansat (la modul serios-academic) în toamna anului 2012 în cadrul unui studiu IPP Moldova (Igor Botan, Oazu Nantoi, Andrei Iovu, Arcadie Barbăroşie, Viaceslav Reapcinschi, Anatol Grimalschi). De unde proiectul încerca o acomodare a diferitelor identităţi existente la nivel național şi a dihotomiei român-moldovean din percepţia publică, cu şansa de a elimina şi componenta etnică din discuţiile publice, proiectul a fost deturnat de statalişti, moldovenişti şi pro-ruşi care şi-au făcut standard şi au demonetizat ideea.
Ulterior, a fost preluat conceptul şi valorificat de forţele pro-ruse şi stataliste în mod excesiv şi aberant, devenind un adevărat fetiş anti-european şi anti-statalist, un instrument utilizat de propaganda rusă pentru a continua teza a două popoare-naţiuni distincte, român şi moldovean, o demnă prelungire a teoriei moldovenismului din perioada sovietică (http://www.publika.md/moldova-are-nevoie-de-o-strategie-de-consolidare-a-unei-natiuni-civice_1099501.html, http://www.parlament.md/Actualitate/Comunicatedepresa/tabid/90/ContentId/682/Default.aspx, http://tribuna.md/2012/10/15/iata-ce-vrea-sa-construiasca-in-republica-moldova-speakerul-marian-lupu/).
Studiu IPP: http://ipp.md/lib.php?l=ro&idc=171&year=2012.
Acest proiect se axează pe crearea unui **stat polietnic**, relativ prietenos faţă de România dar nu stat frăţesc, respingând din start ideea unirii. Interesant este că, în jurul conceptului de ***naţiune civică moldovenească***, se regăsesc personalităţi şi vectori de imagine atât din zona „proeuropeană” cât şi a radicalilor statalişti. (http://www.platzforma.md/despre-necesitatea-de-a-re-inventa-critica-critica-de-clasa,http://graiesc.md/despre-noi/moldova-mare-in-bucuresti-(video).html, https://octavianracu.wordpress.com/2012/06/26/ce-este-natiunea-civica).

Cartea **Națiunii Civice** a fost jucată şi de PD. O putem găsi în **rezoluţia congresului partidului din 2012:***Consolidarea societăţii prin promovarea conceptului naţiunii civice moldoveneşti – singura modalitate capabilă să pună capăt dezbaterilor identitare care dezbină societatea şi să întărească sentimentul de ataşament profund al fiecărui cetăţean faţă de ţara sa şi destinele acesteia. Cultivarea patriotismului, a mândriei cetăţeneşti şi a cunoştinţelor istorice corecte despre evenimentele care stau la baza devenirii statului independent Republica Moldova (*http://www.pdm.md/ro/pdm/rezolutia-congresului-vii).

Același concept se regăsește și în programul politic PSRM: *„PSRM pledează pentru consolidarea naţiunii civice moldoveneşti. Vom urma principiul „multe etnii – o singură naţiune”. Vom asigura toleranţa interetnică şi protecţia culturilor etniilor care locuiesc pe teritoriul Republicii Moldova. DEVIZA NOASTRĂ NAŢIONALĂ: „MOLDOVA – MOLDOVENI – MOLDOVENESC!”* (http://socialistii.md/despre-partid/programul-psrm/).

Din primele date, caracteristicile principale ale acestei teorii sunt:

- **păstrarea dualităţii în politica externă – menţinerea ambiguităţii şi bi-vectorialismului strategic, evitarea orientării/integrării pro-europene;**
- **excluderea unirii ca posibilitate;**
- **neutralitatea permanentă.**

Unul din **promotori conceptului** este şi ambasadorul UE în Republica Moldova, **Pirkka Tapiola**, care a nuanțat o ofertă drept soluție pentru Republica Moldova: „Moldova are şansa şi trebuie să devină o naţiune politică, astfel încât toţi cetăţenii, indiferent de etnie, să simtă că aparţin acestui stat, indiferent de problemele din trecut". „Eu înţeleg şi toată lumea ştie ce s-a întâmplat în cadrul URSS din punct de vedere al politicii privind naţionalităţile, dar societăţile cu care lucrăm au rezultat în urma unei situaţii istorice, care este o realitate şi nu poate fi ignorată. Aici cred că ideea europeană poate contribui, fiindcă motoul UE este „unitate în diversitate". "UE a fost un proces împotriva naţionalismului, împotriva variantei închise a ideologiilor naţionale, şi pentru multinaţionalism, multietnicitate, pentru construirea unei case comune", a declarat diplomatul (http://www.ipn.md/ro/integrare-europeana/65159).

Victor Gaiciuc fost ministru al Apărării. „Dacă Moldova este interesată să colaboreze cu NATO în cadrul programului „Parteneriat în numele păcii", dar și să păstreze relații de bună vecinătate cu Rusia, atunci țara noastră trebuie să-și păstreze neutralitatea, a declarat Victor Gaiciuc, ex-ministru al Apărării și ex-reprezentant al Republicii Moldova la NATO"
(http://sputnik.md/moldova/20150902/1582403.html#ixzz46NSyeChz).

Victor Stepaniuc – „Eu așa înțeleg lucrurile: avem o soră, România, care se află peste Prut, care are succesele și insuccesele ei, în componență căreia intră o parte a vechii Moldove. Trebuie să recunoaștem acest lucru. Și atunci ea devine atractivă ca o ultimă soluție. Dar moldovenii nu au nevoie de ultima soluție, noi avem nevoie de prima soluție. Noi trebuie să ne mândrim cu țara noastră, dar trebuie să facem ca ea să fie competitivă. Moldovenii, ca națiune civică, nu vorbim de factorul etnic, trebuie să fie competitivi, oameni culți, elite culte, școlite și eficiente"
(http://sputnik.md/analytics/20160325/5499106.html).

Structurile „la vedere" prin care se derulează finanțarea proiectelor
http://pravfond.ru/
http://mda.rs.gov.ru/
http://russkiymir.ru/news/120040/?sphrase_id=218504
http://gorchakovfund.ru/news/8026/
http://old.rs.gov.ru/node/1471

7. Mass media în războiul informațional al Rusiei în Republica Moldova

a. <u>Surse media din Rusia care se recepționează în Republica Moldova</u>

Televiziuni:

RTR retransmis de RTR Moldova, proprietar TV Comunicatii SRL. Proprietari: Stetuco Valentina, Sarbu Galina și Borsevici Oxana (dețin 50%), restul de 50% sunt deținuți de RTR Rusia;

Pervai Canal retransmis deGeneral Media Group Corp (V. Plahotniuc);

NTV retransmis de NTV Moldova (proprietar – deputat Corneliu Furculiță PSRM);

REN TV retransmis de SC Teleproiect SRL, proprietar Viaceslav Fiodorov;

TNT televiziune de divertisment retransmisă de SC BRAVO TV, proprietar Chiril Lucinschii;

STS televiziune de divertisment, retransmisă de SC Teledixi SRL, proprietar CTC Media Inc din SUA 51% Dorin Pavelesc director Casa Media SRL (agenție de publicitate deținută de V. Plahotniuc);

TV RAIN (TV DOJDI) retransmis de SC TV RAIN SRL proprietar Culai Corina. Post afiliat opoziției din Federația Rusă;

TV MIR se transmite prin cablu. Este rețeaua TV a CSI;

RBC se transmite prin cablu. Este televiziune de știri din Rusia.

Posturi RADIO ruseşti retransmise:

Ruskoie Radio

Avto Radio

HIT FM

RADIO 7 Balti

RADIO ALLA

RADIO STIL

RETRO FM

AQARELLE FM

EVROPA PLUS

b. **Surse media separatiste NovoRosia (Donbas) care acorda spaţii evenimentelor din Republica Moldova**

PRECIZARE: Ştirile transmise din aceasta zonă promovează tot ce înseamnă interes rusesc fără a face discriminare între Dodon, Usatîi etc.

News Front TV - http://news-front.info/2016/04/07/v-moldavii-16-aprelya-projdut-akcii-protivnikov-obedineniya-s-rumyniej/

http://news-front.info/2016/03/21/v-moldavii-zaplanirovali-unichtozhenie-strany-k-2018-godu/

Au acordat o atenție sporită protestelor din Republica Moldova, numeroase reportaje, transmisiuni live și live text.

News Front TV -http://news-front.info/2015/09/06/majdan-v-moldove-onlajn-translyaciya/

http://news-front.info/2016/02/10/moldaviya-protest-vokrug-zdaniya-nelegitimnogo-pravitelstva/

https://www.youtube.com/watch?v=TS39WeeAntM

Novorosia TV - http://novorossiatv.com/news/nrus/prorossiyskiy-miting-v-kishineve/?sphrase_id=60531
http://novorossiatv.com/news/mir/protesty-v-moldavii-kishinevskiy-maydan/?sphrase_id=60528
https://www.youtube.com/watch?v=PkPc5wA-eXk

http://novorossiatv.com/news/nrus/prorossiyskiy-miting-v-kishineve/?sphrase_id=60531
AnnaNews TV – http://www.anna-news.info/node/51157
https://www.youtube.com/watch?v=8jTUw66of4Q

„Experții" din Republica Moldova la care apelează **media separatistă**:
Serghei Nazaria - https://www.youtube.com/watch?v=1Sf28rJZ-AA
Nicolai Tzveatcov- https://www.youtube.com/watch?v=lTyBBG_sllI
Igor Tuleantzev - https://www.youtube.com/watch?v=YjizGptzuEs
Victor Josu - https://www.youtube.com/watch?v=iZxIsg2GEWI
https://www.youtube.com/watch?v=SnKU_zue5RY
Vladimir Bucarschii - https://www.youtube.com/watch?v=4lXV2afKR4k
https://www.youtube.com/watch?v=lOb9D_7Oy3w

c. Legiunea „MEDIA" a Armatei ruse

La 17 aprilie 2016, în atriumul Centrului naţional de coordonare a apărării Federaţiei Ruse, jurnaliştii ruşi au primit distincţii de luptă din mâinile ministrului Apărării, Serghei Şoigu.
La ceremonie au fost invitaţi conducerea domeniului militar al Rusiei, redactorii şefi ai posturilor centrale de televiziune, ai ediţiilor print şi agenţiilor de presă, politicieni, sportivi cunoscuţi şi activişti din Federaţia Rusă.
Şoigu a înmânat medaliile cu aversul „Participantului la operaţiunea militară din Siria" directorilor generali ai posturilor de televiziune „Pervîi canal", VGTRK, „NTV", reporterilor posturilor de televiziune „Rossia-1", „Rossia 24", „Zvezda", „TVŢ", „Pervîi canal", „REN-TV", „Russia Today", „NTV", jurnaliştilor de la „Komsomolskaia pravda", „Moskovski komsoomoleţ", „Nezavisimoe voennoe obozrenie" ş.a.
După un asemenea ritual, devine limpede de ce campania desfăşurată în Siria de Rusia era supranumită frecvent „război la televizor". Ultima ceremonie de decorare a reamintit foarte mult evenimentele de acum doi ani (din mai 2014), când, după operaţiunea informaţională a Kremlinului privind anexarea Crimeii, preşedintele Federaţiei Ruse, Vladimir Putin, a decorat „300 de cei mai buni jurnalişti".
Printre „cei mai buni" s-au pomenit circa o sută de angajaţi ai VGTRK (postul de televiziune „Rossia", radio „Maiak"), mai bine de 60 din cadrul „Pervîi canal", dar şi câteva zeci de la posturile „NTV", „Russia Today" şi holdingul „Live News". Printre chipurile recognoscibile – Margarita Simonean (redactor-şef la „Russia Today"), Vladimir Sungorkin (redactor-şef la „Komsomolskaia pravda"), Vladimir Soloviov (prezentator la canalul „Rossia"), Aram Gabreleranov (director general „Live News") ş.a.
Şi mai înainte, o ceremonie asemănătoare a avut loc la începutul anului 2009, după încheierea ocupării de către Rusia a teritoriului Osetiei georgiene. Atunci, preşedintele Federaţiei Ruse, Dmitri Medvedev, a înmânat distincţii de stat unui

număr de 11 jurnalişti care au reflectat evenimentele războiului cu Gruzia din 2008. Şapte au fost decoraţi cu ordinul „Pentru bărbăţie”, iar patru au primit medalii „Pentru vitejie”. Şi ce e semnificativ – printre cei decoraţi figurau aceiaşi reprezentaţi ai principalelor posturi federale de televiziune („Pervîi”, „Rossia” şi „NTV”), precum şi ziarele „Komsomolskaia pravda” şi „Moskovski komsomoleţ”.

Kremlinul a început mai activ să coopteze cu mass-media în cazul conflictelor militare de intensitate mică. Folosirea jurnaliştilor în scop de război, reporterii ruşi înşişi au început s-o numească **„legiunea informaţională”**. De curând, practica folosirii în scopuri militare a resurselor nemilitare a început să fie privită de Rusia drept un element inalienabil al desfăşurării conflictelor.

Reamintim că mijloacele de informare în masă erau cooptate pentru crearea fundalului informaţional necesar în Iugoslavia, Irak, Afganistan, Siria.

Tentativele Rusiei de a crea o **„coloană informaţională**” în interesul Armatei aveau specificul lor. De exemplu, la prima etapă, experienţa informaţională de reflectare a acţiunilor militare ale armatei ruse cu greu ar putea fi calificată drept una de succes. Exemple: conflictul din Nagorno-Karabah (anul 1990), Transnistria (anul 1992), primul război din Cecenia (anul 1996).

Cu trecerea timpului, departamentul miliar rus a sporit experienţa operaţiunilor informaţionale pentru însoţirea campaniilor militare. Printre acestea – cel de-al doilea război din Cecenia (2002), războiul din Gruzia (2008), ocuparea Crimeii şi a Donbasului (2014). Totodată, tactica folosirii resurselor media în cadrul tuturor conflictelor se baza pe crearea unei blocade informaţionale a regiunii ocupate. Despre asta scrie profesorul georgian Oleg Panfilov în cărţile sale „Russia – Grusia, războiul informaţional” şi „Blocada informaţională a Ceceniei”.

Altfel spus, puterea militară a Rusiei şi-a adjudecat încă un potenţial militar – **mijloacele de informare în masă**, care au contribuit la atingerea scopurilor conflictului armat.

Astăzi armata rusă continuă să perfecţioneze metodele folosirii resurselor informaţionale în scopuri militare. În acest sens au fost alese două direcţii.

Prima e crearea în Rusia a unui corpus de jurnalişti, care ar fi profilat pe tematica militară. Exemplul recent – cu ocazia agresiunii armatelor ruse asupra teritoriului ucrainean, în Moscova, Rostov-pe-Don şi în alte oraşe, au fost deschise cursuri de pregătire a jurnaliştilor militari. Pe tineri îi învăţau nu numai măsurile de securitate necesare în regiunile în care au loc acţiuni militare, dar şi specificul reflectării conflictului militar (retorica adecvată transmiterii noutăţilor, descrierii evenimentelor sau căutarea accentelor informaţionale în scopul unei mai mari rezonanţe). În paralel, în regiunile ocupate din Donbas şi Crimeea, aveau loc *training*-uri pentru jurnaliştii regionali. Experienţa acestora era preţioasă prin faptul că ei cunoşteau specificul populaţiei din teritoriile ocupate.

Cea de-a doua direcţie e mobilizarea resurselor media nemilitare din Rusia pentru îndeplinirea sarcinilor de asistenţă informaţională a activităţii Armatei ruse. Aici trebuie vorbit despre cooptarea tradiţională a prezentatorilor de la posturile de televiziune importante din Rusia la reflectarea evenimentelor din regiunile de război. Ei pot fi lesne identificaţi în listele celor decoraţi (vezi mai sus).

În afară de asta, conducerea militară rusă a făcut o foarte interesantă mişcare pentru atragerea jurnaliştilor în regiunile Rusiei. În acest scop, în 2014, în cadrul Ministerului rus al Apărări a fost instituit festivalul presei „Media-As", a cărui miză principală era reflectarea operaţiunilor militare ale Rusiei şi propaganda tematicii militare. Bugetul festivalului ţine de fondurile Ministerului Apărării al Rusiei şi nu e făcut public.

Circa 150 de publicaţii din Rusia şi-au exprimat dorinţa anul trecut de a participa la festival. Numărul nominalizărilor (15, în anul curent) le-a servit jurnaliştilor de mijloacele regionale de informare în masă drept motiv de participare.

Trebuie spus că ideea generalilor ruşi de a coopta mass-media nemilitară s-a dovedit destul de productivă: în doi ani, tematica militară a ocupat o nişă permanentă în fluxul informaţional al Rusiei. Totodată, în majoritatea covârşitoare a cazurilor, relatările despre Armata Federaţiei Ruse poartă un caracter pozitiv şi patriotic. În presă, practic, nu găseşti informaţii despre neglijenţe, greşeli, erori de calcul comise de militarii ruşi. În spaţiul informaţional rus ei sunt ideali.

Aşadar, în armata rusă au fost create resurse informaţionale care, prin prisma războiului hibrid (raportul din 2013 al şefului Cartierului General V. Gherasimov), sunt prezentate drept un element media de influenţă informaţională. El este determinat de două componente:

a) **mijloacele de informare în masă cu autoritate din Rusia**. Funcţia lor e să imprime tonul corespunzător retoricii şi să asigure cu informaţie auditoriul din Rusia, din ţările străine şi comunităţile internautice. Reporterii celor mai cunoscute mass-media sunt prezenţi în mediul armatelor ruse şi creează aşa-zisul „etalon" al produsului informaţional. Anume acest produs determină retorica prin intermediul căreia trebuie livrat cutare sau cutare eveniment (exemplul – doborârea deasupra Doneţkului a avionului Boeing 777). Fiecare dintre aceste mijloace de informare în masă dispune de versiuni în limbi străine şi portaluri pe Internet, ceea ce lărgeşte cercul consumatorilor de informaţii;
b) **Mass-media regionale ale Rusiei**. Sarcina lor e să menţină fundalul informaţional şi să aducă informaţia spre consumatorul regional, folosind „etalonul" produsului informaţional. În scopurile atragerii mass-media regionale ale Rusiei la munca în interesele Ministerului Apărării este creat festivalul anual al presei, „Media-As", la care participă sute de publicaţii

ruse. În afară de asta, acestei categorii trebuie subsumaţi şi jurnaliştii din teritoriile ocupate, care lucrează în cadrul noilor media pro-ruse.

De fapt, departamentul militar rus a creat o structură informaţională în două nivele, cooptând resursele media nemilitare. În acelaşi timp, structura şi-a „rodat" tactica în conflictele militare cu participarea Rusiei.

Astfel, în ultimii doar câţiva ani departamentul militar al Rusiei a format un cerc de jurnalişti şi mijloace de informare în masă care produc materiale de imagine pentru Armata rusă.

În afară de asta, grupuri de jurnalişti militari din Rusia care au lucrat în interesele ocupării teritoriilor, au căpătat experienţă în zonele de conflict militar din Crimeea (2014), în estul Ucrainei (cu începere din 2014) şi în Siria (cu începere din 2015).

În scopul atragerii jurnaliştilor la munca în sfera militară, Ministerul Apărării din Federaţia Rusă a iniţiat proiectul „Media-As", ceea ce contribuie la răspândirea opiniilor în regiunile Rusiei despre armata rusă ca una „puternică" şi „modernă".

În opinia surselor informate, departamentul militar rus lucrează asupra atragerii mijloacelor din informare în masă de peste hotare, care să-i servească interesele.

În acelaşi timp, mai multe instituţii de învăţământ superior din Rusia, conform comenzii de stat din partea Ministerului Apărării al Federaţiei Ruse, au iniţiat domenii de pregătire a jurnaliştilor militari.

Veaceslav Gusarov, expert în securitatea militară, Centrul de cercetări militar-politice, grupul „Rezistenţa informaţională"

(http://sprotyv.info/ru/news/kiev/mediynyy-legion-rossiyskoy-armii-analitika).

CUPRINS

Partea întâi
Tipizarea războiului informaţional al Rusiei

Cap.1. Războiul informaţional. Concept. Instrumentar, funcţionare
Iulian Chifu

1. Războiul informaţional. Un concept şi un instrument de acţiune
2. Războiul informaţional în documentele ruseşti
3. Militarizarea informaţiei în Federaţia Rusă
4. Cum funcţionează războiul informaţional. Componentele războiului informaţional.
5. Formule de contracarare

Cap.2. Proiectul şi metodologia de lucru
Iulian Chifu

Cap. 3. Războiul de troli
Iulian Chifu

Cap.4. Cazuri ale războiului informaţional al Rusiei şi moduri de acţiune
Iulian Chifu

Cap.5. Tematici ale războiului informaţional în spaţiul public din România
Iulian Chifu
1. Romania sclav SUA şi antiamericanism
(Radu Arghir)
2. Propagandă şi atacuri anti-NATO
(Alexandru Voicu)
3. Scutul antirachetă ca vector al Războiului Informațional declanșat de Federația Rusă
(Narciz Bălășoiu)
4. Scindarea/destrămarea Uniunii Europene
(Diana Bărbuceanu)
5. Turcia (Erdogan) egal Rusia (Putin)
(Adriana Sauliuc)

Cap. 6. Tipizarea războiului informaţional al Federaţiei Ruse
Iulian Chifu
Concluzii

Partea a doua

România şi războiul informaţional al Rusiei sub radar". Teme şi instrumente media

Capitolul 1. Pro TV şi Antena 1
Adriana Sauliuc

Capitolul 2. Raport de media. Antena 3
Alexandru Voicu

Capitolul 3. Platforma online B1TV
Diana Bărbuceanu

Capitolul 4. Realitatea.net
Adina-Elena Cincu

Capitolul 5. Războiul informaţional al Rusiei la România TV
Narciz Bălășoiu

Capitolul 6. Cotidianele Adevărul şi România Liberă
Eveline Ioana Mărășoiu

Capitolul 7. Cotidianele Evenimentul Zilei şi Gândul
Dumitru Şaranuţa

Capitolul 8. Agenţia de ştiri Mediafax
Iulia Lupulescu

Capitolul 9. Război informaţional în site-ul de ştiri Hotnews
Sebastian Blidaru

Capitolul 10. Război Informațional– Evaluare calitativă și cantitativă DC News.ro
Andreea Ibănescu

Capitolul 11. Analiză instrument media *ziare.com*
Irina Iacovoiu

Capitolul 12. Analiză instrument media *stiripesurse.ro*
Irina Iacovoiu

Cap. 13. Propaganda pe social media - instrument al războiului hibrid
Departamentul de monitorizare al CPCEW

Capitolul 14. Raport grupuri Facebook
Radu Arghir

<u>Partea a treia.</u>
Republica Moldova. Controlul spaţiului public, penetrarea spaţiului politic şi alterarea deciziei în stat

Cap.1. Vulnerabilităţi şi acţiuni ale politicilor de „soft power" ale Rusiei în Republica Moldova
Oazu Nantoi

Cap.2. Război informaţional: practici, instrumente și impact asupra Securității Naționale a Republicii Moldova
Elena Mârzac, Danu Marin

Cap. 3. Partidele politice ca instrument al războiului hibrid dus de Rusia. Cazul Republicii Moldova
Viorel Cibotaru

Cap.4. Mass-media în războiul informaţional din Republica Moldova. Monitorizările Consiliului Coordonator al Audiovizualului
Olga Guţuţui

Cap. 5. Războiul informaţional la Chişinău: Coloana a 5-a în Republica Moldova
Sorin Bucătaru

VOLODIA CRISTEA
RADU MARTIAN

RĂZBOIUL INFORMAȚIONAL: TIPIZAREA AGRESIUNII INFORMAȚIONALE A FEDERAȚIEI RUSE

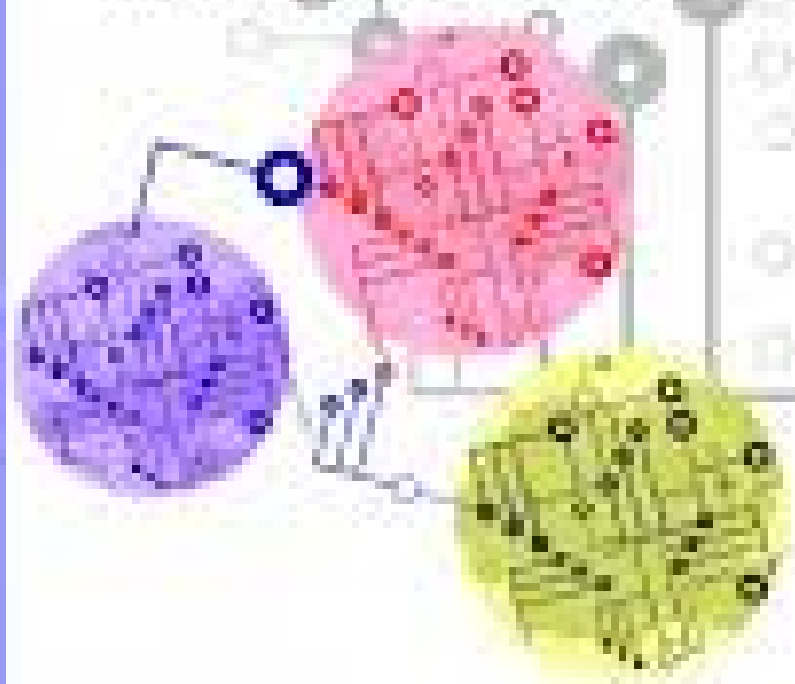

EDITURA UNIVERSITĂȚII NAȚIONALE DE APĂRARE "CAROL I"

OBIECTIVE STUDII DE SECURITATE

În spațiul informațional contemporan, Federația Rusă își folosește toate capacitățile pentru a-și promova interesele cele mai importante și mai puțin vizibile, pentru a nu genera reacții violente negative. De aceea, aici se manifestă, complementar cu cele clasice, și noile forme de agresiune psihologică și electronică de influențare și manipulare a populației, a liderilor politici și militari, a grupurilor de interese, a mediilor de afaceri și mai ales a structurilor "vulnerabile".

Pentru că și celor două componente statale în studiu (Moldova și România) – acțiunile ostile informaționale le afectează mai puțin sau mai mult, dar nu pot evita, în mod sigur, o anumită agresiune a Federației Ruse în spațiul informațional. De aceea, este nevoie să cunoaștem cât mai bine modul de acțiune al acestor structuri și să ne pregătim cât mai eficient pentru a contracara atacurile de acest tip care ne pot afecta în orice moment.

Considerăm, de asemenea, că unul din cele mai importante și prioritare scopuri de dezvoltare a societăților noastre în contextul informațional și de consolidare a securității acestora este și formarea instituțională și individuală de profesioniști în "cultul războiului informațional". Prin studii, publicații și opinii publice, o pregătire a militarilor în mediul cât mai complex și evoluat în care poate acționa inamicul în orice situație și oricare ar fi scopul său în acest război informațional.

Adjunct Șef Stat Major General

ISBN 978-606-...